

Θ. ΣΤΑΥΡΟΥ - Φ. ΒΟΥΣΒΟΥΝΗ

ΕΥΡΙΠΙΔΗ ΤΡΑΓΩΔΙΕΣ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΔΥΛΙΔΙ
ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΤΑΥΡΟΙΣ

Β' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1977

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

19777

ΕΥΡΙΠΙΔΗ ΤΡΑΓΩΔΙΕΣ

1. ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

2. ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΤΑΥΡΟΙΣ

Μέ απόφαση τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τὰ διδακτικά βιβλία τοῦ Δημοτικοῦ, Γυμνασίου καὶ Λυκείου τυπώνονται ἀπὸ τὸν Ὄργανισμό Ἐκδόσεως Διδακτικῶν Βιβλίων καὶ μοιράζονται ΔΩΡΕΑΝ.

ΕΥΡΗΜΕΝΙΑ Η ΕΝ ΤΑΥΡΟΙΣ

ΕΥΡΗΜΕΝΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

ΕΥΡΗΜΕΝΙΑ Η ΕΝ ΤΑΥΡΟΙΣ

Με απόφαση της Ελληνικής Κυβερνήσεως
Ἡ Εἰσαγωγή τοῦ Θ. Σταύρου καί οἱ Ἑρμηνευτικές Σημειώσεις τῆς Ἱφιγενείας τῆς ἐν Ταύροις μεταγλωττίστηκαν ἀπό τόν Ἐπόπτη Μ. Ε. Ε. ΒΙΚΕΤΟ.

Οἱ Ἑρμηνευτικές Σημειώσεις τῆς Ἱφιγενείας ἐν Αὐλίδι μεταγλωττίστηκαν ἀπό τόν ἐπ. Γεν. Ἐπιθεωρητή Μ. Ε. Π. ΔΟΡΜΠΑΡΑΚΗ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ*

1. ΤΟ ΔΡΑΜΑ ΚΑΙ ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΟΥ

Τό δράμα είναι ένα από τά τρία μεγάλα είδη του αρχαίου ελληνικού ποιητικού λόγου. Τά άλλα δύο είναι τό έπος καί η λυρική ποίηση.

Τό δράμα, έργο θεατρικό, προορισμένο στά χρόνια της άκμης του πάντοτε γιά παράσταση καί όχι γιά άπλή ανάγνωση, ήταν καλλιτέχνημα σύνθετο. Έκτός από τό λόγο, πού ήταν τό κύριο όργανο τής καλλιτεχνικής του έκφράσεως, ήταν απαραίτητη στή σύνθεση καί τήν έκτέλεσή του η συνδρομή καί άλλων τεχνών, τής μουσικής καί τής όρχήσεως. Όρισμένα μέρη του μελοποιούσε ο ποιητής καί τά τραγουδούσαν πρόσωπα πού αποτελούσαν τό Χορό. Τά τραγούδια αυτά συνοδεύονταν από ρυθμικές κινήσεις ή καί πραγματική όρχηση του χορού.

Τό δράμα όμως ήταν κυρίως έργο ποιητικό, δηλαδή λογοτεχνικό. Οί αρχαίοι τό όνόμασαν δράμα (άπό τό δ ρ ά ω - δ ρ ω̄ = πράττω), γιατί γι' αυτούς ήταν κυρίως κάτι τό δ ρ ώ μ ε ν ο ν, δηλ. πράξη, καί μάλιστα, όπως θά δοῦμε πιό κάτω, ιεροπραξία, ιεροτελεστία.

Σέ όρισμένες ιεροτελεστίες, π.χ. στά Έλευσίνια μυστήρια, οί παρίσταμενοι, έκτός του ότι άκουγαν αυτά πού λέγονταν καί ψάλλονταν, έβλεπαν καί ιερές συμβολικές πράξεις, πού τίς όνόμαζαν δ ρ ώ μ ε ν α . Αύτά δέν ήταν δράματα, πρωτότυπα δηλ. καί έλεύθερα καλλιτεχνικά δημιουργήματα· αντίθετα μάλιστα θά προσπαθούσαν νά τά έκτελούν κάθε φορά πιστά, κατά ένα όρισμένο τυπικό, γιατί πίστευαν ότι έτσι ο θερσκευτικός σκοπός, γιά τόν όποιο γινόταν, θά πραγματοποιιόταν εύκολότερα· πάντως όμως ύπήρχε κάποια αναλογία ανάμεσα σ' αυτά τά δρώμενα καί στο δράμα πού γεννιόταν καί η όμοιότητα αυτή θά συντέλεσε στήν καθιέρωση του όνόματος «δράμα» γιά τό νέο αυτό ποιητικό είδος.

Η ύπόθεση του έπους ήταν τά κ λ έ α ἀ ν δ ρ ῶ ν, δηλαδή καί εκεί είχαμε δράση· τό λυρικό ποίημα έκφράζει συναισθήματα, αλλά όχι σπάνια ύμνει ή άφηγείται - μολοντί κατά τρόπο διαφορετικό από τό έ-

* Γράφτηκε από τόν Θ. Σταύρου.

πος - πράξεις. Τή δράση όμως αυτή, τίς πράξεις αυτές, οί άκροατές του έπικού ή λυρικού έργου δέν τίς βλέπουν μπροστά τους. Βλέπουν και άκούουν τόν ποιητή ή τό ραψωδό νά άπαγγέλλει, νά άφηγγείται· βλέπουν και άκούουν τόν εκτελεστή του λυρικού άσματος ή τούς εκτελεστές, τό χορό, -άν πρόκειται γιά λυρικό χορικό ποίημα - νά τραγουδούν και νά ύμνουν πράξεις. Άντίθετα κατά τήν εκτέλεση του δράματος ο θεατής έχει μπροστά του πρόσωπα - τούς ήθοποιούς και τούς χορευτές- πού παρουσιάζονται σάν ήρωες του έργου, ύποδύονται δηλ. άλλα πρόσωπα. Στο δράμα λοιπόν ή δράση παρουσιάζεται σάν ζωντανή πραγματικότητα και όχι σάν θέμα άφηγήσεως.

Υπήρχαν στην άρχαιότητα τριών ειδών δράματα: ή τ ρ α γ ω δ ί α , τό σ α τ υ ρ ι κ ό δ ρ ά μ α και ή κ ω μ ω δ ί α .

Η τραγωδία είναι τό σοβαρό, σεμνό και μεγαλόπρεπο δράμα. Οί ποιητές άντλοϋσαν τά θέμάτά τους άπό τούς θησαυρούς τών λαϊκών μύθων - πολύ σπάνια άπό άλλες πηγές - και τά πραγματευόνταν μέ τέτοιο τρόπο πού νά δημιουργούν στις ψυχές τών θεατών ευγενή και ύψηλά συναισθήματα. Κυρίως προκαλοϋσαν τή συμπάθειά τους προς τά πρόσωπα του έργου, πού έφτανε ώς τά δάκρυα, και τήν άνησυχία, τήν άγωνία γιά τούς κινδύνους πού τά άπειλοϋσαν, τόν έ λ ε ο ν και τόν φ ό β ο ν , όπως έλεγε ο Άριστοτέλης.

Κατά τόν Άριστοτέλη ή ποίηση γενικά είναι μίμηση. Δέν πρέπει όμως νά θεωροϋμε τή μίμηση πιστή και δουλική άντιγραφή τής πραγματικότητας, αλλά έλευθερη δημιουργία και σύνθεση τών στοιχείων τής πραγματικότητας μέ τάση προς εξιδανίκευση. Ειδικότερα ή τραγωδία είναι μίμηση σοβαρής πράξεως, πού έχει άρχή, μέσο και τέλος· επίσης κάποια έκταση, μέγεθος ευσύνοπτο. Η μίμηση γίνεται μέ λόγο ή δ υ σ μ έ ν ο , πού έχει δηλ. ρυθμό, άρμονία και μελωδία. Τά ή δ υ σ μ α τ α αυτά δέ συγκεντρώνονται σ' ένα μέρος του έργου, αλλά στολιζον τά διάφορα μέρη του έργου, όπου τό καθένα ταιριάζει. Η τραγωδία διεγείρει στην ψυχή τών θεατών τόν έ λ ε ο και τό φ ό β ο . Ο θεατής βλέποντας τόν ήρωα νά πάσχει - πού συνήθως έχει ύψηλά και ευγενή αισθήματα, αλλά συντριβεται άπό κάποιο σφάλμα ή άπό άμαρτία - αισθάνεται ζωηρή συμπάθεια προς αυτόν και άνησυχία γιά τήν τύχη του. Στο τέλος όμως έρχεται ή κάθαρση· ο ποιητής μέ τήν τέχνη του δίνει τέτοια τροπή στην εξέλιξη του μύθου και τέτοια λύση στο δράμα, πού ο ήρωας πέφτει μέ αξιοπρέπεια και ύποκύπτει στους νόμους τής ήθικης τάξεως. Η ψυχή του θεατή πού

ἔχει συγκλονιστεῖ ἀπό τόν ἔλεο καί τό φόβο, καθαίρεται ἀπό τά παθήματα αὐτά μέ τή δοκιμασία πού πέρασε, ἀνακουφίζεται καί καταπραΰνεται. Τά γνωρίσματα αὐτά τῆς τραγωδίας, πού ἀποτελοῦν καί τήν οὐσία της, περιέλαβε ὁ Ἀριστοτέλης στήν ποιητική του, στόν περίφημο ὀρισμό, πού εἶναι ὁ ἐξῆς: ἔστιν οὖν τραγωδία μίμησις πράξεως σπουδαίας καί τελείας, μέγεθος ἐχούσης, ἡδυσμένῳ λόγῳ, χωρῖς ἐκάστῳ τῶν εἰδῶν ἐν τοῖς μορίοις, δρώντων καί οὐ δι' ἀπαγγελίας, δι' ἐλέου καί φόβου περαίνουσα τήν τῶν τοιούτων παθημάτων κάθαρσιν.

Οἱ ποιητές τῶν τραγωδιῶν ἔγραφαν καί τά σατυρικά δράματα. Ἔδιναν σ' αὐτά τήν ἐξωτερική μορφή τῆς τραγωδίας καί ἀντλοῦσαν καί γι' αὐτά τά θέματά τους ἀπό τούς μύθους, πού τώρα ὅμως τούς ἔβλεπαν ἀπό τή φαιδρή τους ὄψη. Τό σατυρικό δράμα, ζωηρό καί εὐθύμο, προκαλοῦσε τό γέλιο, ἀλλά δέν καντηρίαζε, δέ διακωμωδοῦσε, δέ σατιρίζε.* Τό σατυρικό δράμα ὀνομάστηκε ἔτσι, γιατί τό χορό του ἀποτελοῦσαν πάντοτε Σάτυροι, πού εἶχαν κορυφαῖο ἕνα γέροντα Σειληνό· οἱ ἀρχαῖοι τό ὄνομαζαν μερικῆς φορές καί δράμα σειληνικό.

Οἱ κωμωδίες γράφονταν ἀπό εἰδικούς ποιητές, τούς κωμικούς ποιητές ἢ κωμωδοποιούς. Αὐτοί ἔπαιρναν τά θέματά τους ἀπό τή σύγχρονη ζωή ἢ ἀπό κόσμους φανταστικούς. Καί ἡ κωμωδία προκαλοῦσε τό γέλιο, ἀλλά σύγχρονα -τουλάχιστο στήν παλιά μορφή της, δηλ. ὡς τό 339 π.Χ.- καντηρίαζε καί μάλιστα πολλές φορές μέ τρόπο αὐστηρό καί ἀμείλικτο πρόσωπα καί πράγματα, καταστάσεις πολιτικές καί κοινωνικές· ἐπίσης ἰδέες πού οἱ κωμικοί ποιητές τίς θεωροῦσαν λαθεμένες καί ἐπικίνδυνες.

2. Η ΤΡΑΓΩΔΙΑ

Ἡ ἀρχαία τραγωδία - ὅπως καί τά ἄλλα εἶδη τοῦ δράματος - ἦταν, ὅπως εἴπαμε, καλλιτέχνημα σύθετο· τά μέσα τῆς ἐκφράσεώς του ἦταν ὁ λόγος, ἡ μουσική καί ἡ ὄρχηση. Στήν παράσταση κάθε τραγωδίας ἀπα-

* Ἡ λέξη σατυρικό δέν ἔχει καμιά σχέση μέ τή σάτιρα, λέξη λατινική, ἀπ' τήν ὁποία σχηματίσαμε τό ρῆμα σατιρίζω.

ραίτητα ἔπαιρνε μέρος χορός, δηλ. ὄμιλος προσώπων - 12 παλιότερα, 15 ἀπό τὸ Σοφοκλή—, πού τραγουδοῦσε ὅλος μαζί ἢ κατὰ ἡμιχόρια καί ἐκτελοῦσε ρυθμικές κινήσεις καί πραγματική ὄρηση, μιμητική πράξεων καί ἐκφραστική ψυχικῶν καταστάσεων. Ὁ χορός μέ τήν εἴσοδόν του στόν τόπο τῶν παραστάσεων, τήν ὄρχήστρα, τραγουδοῦσε ἓνα ἄσμα πού ὀνομαζόταν πάροδος. Ἐπειτα κατὰ τὰ διαλείμματα τῶν διαλογικῶν μερῶν, πού οἱ ἠθοποιοί τὰ ἀπήγγελλαν, τραγουδοῦσε ἄλλα ἄσματα, πού λέγονταν στάσιμα. Τά χορικά αὐτά ἄσματα ὡς πρός τό περιεχόμενο ἦταν ἐμπνευσμένα ἀπό τὸ προηγούμενο διαλογικό μέρος· ὡς πρός τή μορφή ἦταν ὅμοια μέ τὰ ἄλλα χορικά ἄσματα, πού τὰ ἔγραφαν καί τὰ τραγουδοῦσαν καί πρὶν ἀπό τή γένεση τῆς τραγωδίας. Ἦταν γραμμένα σέ ποικίλα μέτρα, χωρίζονταν σέ στροφές καί ἀντιστροφές, πού ἀντιστοιχοῦσαν πρός τίς στροφές στό μέτρο καί τή μελωδία, καί σέ ἐπώδους. Τά χορικά ἄσματα γράφονταν σέ διάλεκτο δωρική ἢ τουλάχιστο ἀνάμεικτη μέ πολλά δωρικά στοιχεῖα. Ἐκτός ἀπό τὰ ἄσματα αὐτά παρεμβάλλονταν καί μέσα στά διαλογικά μέρη ἄλλα συντομότερα ἄσματα, πού τραγουδοῦσε ὁ Χορός καί ἓνας ἢ δύο ἠθοποιοί (κῆμοιοῖ) ἢ ἓνας ἠθοποιός (μὀνωδίεις) ἢ δύο ἠθοποιοί (διωδίεις). Ἡ πάροδος, τὰ στάσιμα καί τὰ ἄλλα ἄσματα ἀποτελοῦν τὸ λυρικὸ στοιχεῖο τῆς τραγωδίας.

Φορεῖς στήν ἐξέλιξη τῆς ὑποθέσεως ἦταν: α) ὁ πρόλογος, δηλ. τὸ μέρος πρὶν ἀπό τήν εἴσοδον τοῦ χοροῦ. Αὐτό δέν ἦταν πάντοτε ἀπαραίτητο, γιατί μερικές φορές ἡ τραγωδία ἄρχιζε ἀμέσως μέ τήν πάροδο. β) τὰ ἐπεισόδια· ὕστερα ἀπό κάθε ἐπεισόδιο ἀκολουθοῦσε ἓνα στάσιμο. γ) ἡ ἔξοδος, δηλ. τὸ τμῆμα τῆς τραγωδίας πού ἦταν μετά τὸ τελευταῖο στάσιμο. Ὁ πρόλογος, τὰ ἐπεισόδια καί ἡ ἔξοδος γράφονταν στήν ἀρχαία ἀττική διάλεκτο καί πάντοτε σέ στίχους πεζοῦ δράμα στήν ἀρχαιότητα δέν ὑπῆρχε - πού δέν τοὺς τραγουδοῦσαν, ἀλλά τοὺς ἀπήγγελλαν οἱ ἠθοποιοί. Τό μέτρο ἦταν κατὰ κανόνα ἰαμβικὸ τρίμετρο καί μερικές φορές τροχαικὸ τετράμετρο. Στό διάλογο ἔπαιρνε μέρος πολλές φορές καί ὁ κορυφαῖος τοῦ Χοροῦ. Τά διαλογικά καί ἀφηγηματικά μέρη τῆς τραγωδίας ἀποτελοῦν τὸ ἐπικὸ στοιχεῖο τῆς.

Οἱ ἠθοποιοί καί οἱ χορευτές τοῦ δράματος ἐξίστανται, βγαίνοντες δηλ. ἀπό τήν προσωπικότητά τους καί ὑποδύονται ἄλλα πρόσωπα, τοὺς ἥρωες τοῦ ἔργου, τῶν ὁποίων μετενσαρκώνουν κατὰ κάποιον τρόπο τὰ διανοήματα, τὰ συναισθήματα καί τὸ χαρακτήρα. Ἡ ἔκστασις αὐ-

τή, ούσιαστικό γνώρισμα τοῦ δράματος, ἐκδηλωνόταν μέ τή μεταμόρφωση τῶν ὑποκριτῶν καί τῶν χορευτῶν, οἱ ὅποιοι ἐκτός ἀπό τή μεταμφίεσή τους φοροῦσαν καί κατάλληλο π ρ ο σ ω π ε ἰ ο (προσωπίδα) ἀνάλογα πρὸς τό πρόσωπο πού ὑποδύονταν. Κατά τή διάρκεια τῆς παραστάσεως ἄλλαζαν προσωπίδα, ἂν ἦταν ἀνάγκη.

Ούσιαστικό γνώρισμα τῆς ἀρχαίας τραγωδίας ἦταν ὁ θεησκευτικός της χαρακτήρας. Ἡ παράστασή της δέ γινόταν ὅπουδήποτε καί ὅποτεδήποτε. Ἡ τραγωδία παριστανόταν, παράσταση τῆς τραγωδίας γινόταν, ἡ τραγωδία ἐ δ ἰ δ ἄ σ κ ε τ ο, ὅπως ἔλεγαν οἱ ἀρχαῖοι, μόνο σέ ὀρισμένες ἐορτές τοῦ Διονύσου καί σέ χῶρο ἀφιερωμένο σ' αὐτόν. Ἡ παράστασή της ἦταν ἱεροτελεστία, μέρος τοῦ προγράμματος τῶν ἐορτῶν, οἱ ὁποῖες γίνονταν πρὸς τιμὴ τοῦ θεοῦ. Γι' αὐτό εἶναι ἀνάγκη, προτοῦ ἐξετάσουμε τό πρόβλημα τῆς γενέσεως τῆς τραγωδίας, νά ξέρονμε μερικά στοιχεῖα γιά τή διονυσιακὴ λατρεία.

3. ΔΙΟΝΥΣΙΑΚΗ ΛΑΤΡΕΙΑ

Ὁ Διόνυσος ἦταν κυρίως θεὸς τῆς ἀμπέλου καί τοῦ οἴνου, ἀλλά γενικότερα προσωποποιοῦσε τὴ βλάστηση πάνω στή γῆ καί ὅλες τίς μυστηριώδεις παραγωγικὲς δυνάμεις τῆς φύσεως. Ἡ λατρεία του ἤρθε στήν Ἑλλάδα ἀπό τὴ Λυδία καί τὴ Φρυγία μέσω τῆς Θράκης. Στὴν ἀρχὴ οἱ πιστοὶ του ἦταν λίγοι καί ὁ Διόνυσος θεωροῦνταν κατώτερος θεὸς συγκριτικά πρὸς τοὺς Ὀμηρικούς Θεοὺς τοῦ Ὀλύμπου. Μέ τό πέρασμα ὅμως τοῦ χρόνου καί τὴν παράλληλη ἀνάπτυξη τῆς ἀμπελοργίας ἡ λατρεία του διαδιδόταν ὀλοένα καί περισσότερο. Τὸν 7ο καί τὸν 6ο αἰ. π.Χ. ξαπλώθηκε σέ πλατιά στρώματα τοῦ λαοῦ. Τὴ διάδοση τῆς νέας λατρείας ἐνόησαν καί προστάτησαν οἱ τύραννοι τῶν διαφόρων πόλεων, ὁ Περίανδρος στήν Κόρινθο, ὁ Κλεισθένης στή Σικυώνα, ὁ Πεισίστρατος στήν Ἀθήνα.

Λεγόταν γιὸς τοῦ Δία καί τῆς Σεμέλης, κόρης τοῦ βασιλιά τῶν Θηβῶν Κάδμου. Οἱ μῦθοι διηγοῦνται πολλές περιπέτειές του, ὅτι ἔπασσε σέ χέρια ληστῶν, ὅτι ὁ βασιλιάς τῶν Θρακῶν Λυκούργος τὸν καταδίωξε καί τὸν ἔριξε στή θάλασσα, καί ἄλλα παθήματά του, ἀλλὰ καί θριάμβους του. Οἱ περιπέτειες αὐτές συμβολίζουν καί τίς ἐναλλαγές τῶν φυσικῶν φαινομένων, π.χ. τὴ βλάστηση καί τό μαρασμό, τὰ ὁποῖα προσωποποιοῦσε ὁ Διόνυσος, ἀλλὰ καί τοὺς σκληροὺς καί μακροχρόνιους ἀγῶνες, πού χρειά-

στηκε νά γίνουν γιά τή διάδοση τῆς λατρείας του σέ συνδυασμό μέ τήν ἀνάπτυξη τῆς ἀμπελοργίας.

Οἱ ὄπαδοί τοῦ Διονύσου τόν λάτρευαν σέ κατάσταση ἱερῆς μανίας καί ἐξάλλον ἐνθουσιασμοῦ· ζωηρά καί παράφορα ἦταν τά τραγούδια πού συνέθεταν καί τραγουδοῦσαν πρὸς τιμῆ του. Ἐπιναν καί ἄφθονο κρασί, τό ἱερό δῶρο τοῦ θεοῦ.

Οὐσιαστικό γνώρισμα τῆς διονυσιακῆς λατρείας ἦταν ἡ ἔκσταση, μέθη συναισθηματική, πού ἀνύψωνε τόν πιστό πάνω ἀπό τήν πραγματικότητα καί τόν ἔκανε νά αἰσθάνεται τόν ἑαυτό του ἄλλο πρόσωπο, πού κατεχόταν ἀπό τό πνεῦμα τοῦ λατρευόμενου θεοῦ.

Ἡ μεταμφίεση ἦταν ἀπαραίτητη στίς διονυσιακές τελετές. Οἱ πιστοί φοροῦσαν δέρματα ζώων, ἄλειφαν τό πρόσωπό τους μέ τ ρ υ γ ί α (κατάκathi τοῦ κρασιοῦ) ἢ τό σκέπαζαν μέ φύλλα ἢ φλοιούς δέντρων καί φοροῦσαν στεφάνι κισσοῦ, ἱεροῦ, ὅπως τό κλῆμα, φντοῦ τοῦ Διονύσου.

4. Η ΓΕΝΕΣΗ ΤΗΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ

Τώρα προκύπτει τό πρόβλημα: πῶς γεννήθηκε ἡ τραγωδία;

Τά συστατικά στοιχεῖα τῆς τραγωδίας, τό ἐπικό, τό λυρικό, ἡ ὄρχηση, ὑπῆρχαν πολύ πρὶν ἀπό τήν ἐμφάνισή της, ἀλλ' ἡ σύνθεσή τους δέν εἶναι τόσο αὐτονόητη. Ὅλα σχεδόν τά ἔθνη δημιούργησαν ἐπικά καί λυρικά ποιήματα· ἐπίσης παντοῦ ἀναπτύχθηκε ἡ ὄρχηση. Πολλοί περιηγητές πού ἐπισκέφθηκαν φυλές ἰθαγενῶν τῶν διαφόρων ἠπειρῶν παρατήρησαν καί μελέτησαν τούς πολύπλοκους χορούς μεταμφιεσμένων. Ἡ ἔκσταση, ἡ ζωοδότρα αὐτή δύναμη τῆς τραγωδίας, εἶναι κοινή σέ πολλά θρησκευματα. Ἐχει εὐρύτατα διαδοθεῖ καί ἡ χρήση τῆς προσωπίδας, προσωπίδας μέ μαγικό χαρακτήρα, πού κατά τήν πίστη τῶν πρωτόγονων λαῶν μεταβιβάζει σ' αὐτόν πού τήν φορᾷ τή δύναμη καί τίς ιδιότητες τοῦ εἰκονιζόμενου θεοῦ. Σέ κανένα ὅμως λαό καί σέ καμιά ἄλλη χώρα δέν ἔγινε σύνθεση αὐτῶν τῶν στοιχείων, γιά νά δημιουργήσουν τήν τραγωδία. Τό ποιητικό τοῦτο εἶδος παρουσιάστηκε μόνο στόν ἑλληνικό χῶρο καί εἶναι ἀποκλειστικό δημιούργημα τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος.

Ὡς τά μέσα περίπου τοῦ βου αἰ. π.Χ. δύο εἶδη ποιήσεως ὑπῆρχαν στήν Ἑλλάδα: τό ἔπος καί ἡ λυρική ποίηση.

Ἡ ἐποχή τῆς μεγάλης ἀκμῆς τοῦ ἔπους εἶχε βέβαια περάσει· τά με-

γάλα καί ἀνυπέβλητα ἐπικά ἀριστουργήματα, ἡ Ἰλιάδα καί ἡ Ὀδύσεια, εἶναι πολὺ παλιότερα· αὐτό τό εἶδος ὅμως ἐξακολουθοῦσαν νά τό καλλιεργοῦν οἱ ποιητές τοῦ ἐπικοῦ κύκλου.

Ἡ λυρική ποίηση ἤδη ἀπό 150 χρόνια βρισκόταν σέ ὅλη της τήν ἀκμή. Ὅλα τά εἶδη της εἶχαν καλλιεργηθεῖ καί τά καλλιεργοῦσαν ἀκόμα λαμπρά. Ὁ Καλλίνος, ὁ Τυρταῖος, ὁ Μίμνερος καί ἄλλοι εἶχαν συνθέσει θαυμάσιες ἐλεγείες. Τό 560 ζοῦσε ἀκόμα ὁ Ἀθηναῖος νομοθέτης Σόλων, πού ἦταν καί ἐξοχος ἐλεγειοποιός. Σκωπτικούς ἰάμβους εἶχαν γράψει ὁ μέγας ποιητής Ἀρχίλοχος καί ἄλλοι. Τά χρόνια γύρω στό 600 π.χ. εἶναι ἡ ἐποχή τῆς μεγάλης ἀκμῆς τοῦ αἰολικοῦ μέλους στό ὁποῖο διακρίθηκαν ὁ Ἄλκαῖος καί ἡ Σαπφώ.

Εἶδος τῆς λυρικῆς ποιήσεως εἶναι καί ἡ χορική ποίηση. Τό χορικό ἄσμα, πού ἐξέφραζε συναισθήματα περισσότερο ὁμαδικά παρά ἀτομικά καί πού τό τραγουδοῦσε ὁμάδα προσώπων, ὁ Χορός, ἀναπτύχθηκε στήν ἀρχή στίς δωρικές χῶρες, ὅπου τό ὁμαδικό πνεῦμα ἦταν ζωηρότερο. Γι' αὐτό καί γραφόταν πάντοτε σέ δωρική ἢ τουλάχιστο δωρίζουσα διάλεκτο, ἀκόμα καί ἀπό τούς ποιητές πού δέν ἦταν Δωριεῖς. Οἱ πῖο μεγάλοι ἀντιπρόσωποι τῆς χορικῆς ποιήσεως, ὁ Σιμωνίδης, ὁ Βακχυλίδης, ὁ Πίνδαρος, ἐμφανίστηκαν μετά τά μέσα τοῦ βου αἰώνα. Ἦδη ὅμως πρῖν ἀπό τά χρόνια αὐτά εἶχαν συνθέσει χορικά ἄσματα ἄλλοι σπονδαῖοι ποιητές. Ἐνας ἀπό αὐτούς ἦταν ὁ Ἀρίων, πού διακρίθηκε στό διθύραμβο.

Ὁ διθύραμβος ἦταν ὕμνος στό Διόνυσο. Αὐτό εἶναι τό ἄσμα, τό ὁποῖο οἱ θιασῶτες τοῦ θεοῦ τραγουδοῦσαν - μέ συνοδεία αὐλοῦ - στίς ἐορτές τοῦ θεοῦ σέ κατάσταση ἐνθεῆς μανίας καί ἐξάλλου ἐνθουσιασμοῦ. Στήν ἀρχή βέβαια θά ἦταν αὐτοσχέδιος καί ἄτεχνος. Θά τόν τραγουδοῦσαν λίγα πρόσωπα καί οἱ ἄλλοι θιασῶτες θά συνόδευαν τό τραγοῦδι βγάζοντας τήν ἐνθουσιώδη βακχική ἰαχή ἰὼ Βάκχε, εὐοῖ.

Ὁ Ἀρίων ἔδωσε τεχνική μορφή στό διθύραμβο. Αὐτός ἦταν ἀπό τή Μήθμνα τῆς Λέσβου, ζοῦσε ὅμως, γύρω στό 600 π.Χ., στήν αὐλή τοῦ Περίανδρου, τύραννου τῆς Κορίνθου, δωρικῆς πόλεως. Ὁ Ἀρίων συνέθετε μέ ἐπιμέλεια τούς στίχους καί τή μελωδία τῶν διθυράμβων του καί τούς ἐκτελοῦσε κύκλιος χορός ἀπό 50 ἄντρες, πού τούς ἀσκοῦσε ὁ ἴδιος. Ὁ ποιητής αὐτός ἦταν κατά τούς ἀρχαίους εὐρετής τοῦ τραγικοῦ τροποῦ· αὐτό κατά τήν πιθανότερη ἐρμηνεῖα σημαίνει ὅτι πρῶτος αὐτός παρουσίασε τούς χορευτές, πού τραγουδοῦσαν τό διονυσιακό διθύραμ-

βο, μεταμφιεσμένους σέ τράγους, δηλ. σέ σατύρους*

Οί Σάτυροι, δαίμονες τῶν δασῶν, προσωποποίηση τῆς βλαστήσεως καί τῆς ἐλεύθερης γενέσεως καί ἀναπτύξεως στή φύση, δέν εἶχαν καμμιά σχέση ἀρχικά μέ τό Διόνυσο. Ἄλλωστε ἦταν στήν Ἑλλάδα πολύ παλιότεροι ἀπό τό Διόνυσο, πού ἡ λατρεία του, ἦρθε, ὅπως εἶπαμε, ἀπέξω. Ὅταν ὅμως ἡ λατρεία τοῦ Διονύσου διαδόθηκε, οἱ Σάτυροι προσκολήθηκαν σ' αὐτόν καί ἔγιναν οἱ ἀχώριστοι σύντροφοί του. Κατά τήν πιό πιθανή ἐκδοχή ἡ ἔνωση τοῦ Διονύσου, πού ἦρθε ἀπό τό Βορρά, καί τῶν ἀρκαδικῶν Σατύρων ἔγινε γιά πρώτη φορά στή βόρειο Πελοπόννησο, καί ἔτσι ὁ Ἀρίων βρῆκε τό λαό τῆς Κορίνθου πρόθυμο νά δεχτεῖ τό νεωτερισμό του, δηλαδή τήν ἐκτέλεση τοῦ διονυσιακοῦ διθύραμβου ἀπό χορό Σατύρων, χορό τραγικό.

Ὅποσδήποτε ὁ διθύραμβος ἔφτασε στήν τελική διαμόρφωσή του ἀπό τό 600 περίπου π.Χ. Ἀπό τότε, γιά πολλές δεκαετίες, οἱ ποιητές συνέθεταν κάθε φορά γιά τίς διονυσιακές τελετές νέους διθύραμβους, διθύραμβους τεχνικούς. Αὐτούς τούς ἐκτελοῦσαν χοροί πού εἶχαν ἀσκηθεῖ μέ ἐπιμέλεια. Τοῦτο γινόταν σέ πολλά μέρη τῆς Ἑλλάδας, κυρίως σέ κείνα, ὅπου λατρευόταν περισσότερο ὁ Διόνυσος. Ἐνα ἀπό τά μέρη αὐτά ἦταν ἡ Ἀττική.

Κάποτε, δέν ξέρουμε ἀκριβῶς πότε, πάντως γύρω στά μέσα τοῦ 6 αἰῶνα ἢ λίγο ἐνωρίτερα, ἕνας ποιητής ἀπό τήν ἀμπελόφυτη Ἰκαρία, κοντά στήν Πεντέλη, (ὅπου ὁ σημερινός Διόνυσος), ὁ Θέσπις, εἶχε μίαν ἔμπνευση: Στό διθύραμβο πού τραγουδοῦσε ὁ Χορός παρενέβαλε μερικούς στίχους σέ ἄλλο μέτρο, χωρίς μελωδία, κατάλληλους γιά ἀπαγγελία, πού τούς ἀπήγγειλε κατά τήν πιθανότερη ἐκδοχή ὁ ἴδιος μέ τή μορφή κάποιου μυθικοῦ προσώπου. Μέ τούς στίχους αὐτούς ἀποκρινόταν (ἀρχ. ὕπεκρηενετο, ἀπ' ὅπου ὑποκριτής) κατά κάποιο τρόπο στό προηγούμενο μέρος τοῦ τραγουδιοῦ· ἐπίσης ἔδινε νέα τροφή σέ αὐτό, ἔκανε τή συνέχεια τοῦ τραγουδιοῦ πιό εὐπρόσδεκτη γιά τούς θεατές, δημιουργοῦσε, ὅπως λέ-

*Ὅχι ἐπειδή τούς φαντάζονταν τραγίμορφους. Ἀπό τά μνημειακά τεχνικά ὅποια οἱ Σάτυροι εἰκονίζονται μέ χαρακτηριστικά τράγων, κανένα δέν εἶναι ἀρχαιότερο ἀπό τήν ἐλληνιστική ἐποχή. Στούς παλιότερους χρόνους, τούς Σατύρους πού φαντάζονταν ζωομορφους - συνήθως τούς ἔλεγαν θήρας - δέν ἔδιναν ὅμως σ' αὐτούς τά χαρακτηριστικά ἐνός ὀριζμένου ζώου. Περισσότερο ἐμοιαζαν μέ ἄλογα· εἶχαν τ' αὐτιά τους, τίς μακριές οὐρές καί σέ ἀρχαιότερες παραστάσεις καί τίς ὀπλές. Ἐπειδή ὅμως τούς φαντάζονταν μέ πικνό τρίχωμα καί νά εἶναι ζωηροί, εὐθύμοι καί ἀσυγκράτητοι, τούς ἔλεγαν καί τράγους.

με σήμερα, τήν κατάλληλη ἀτμόσφαιρα, ὥστε οἱ θεατές νά κατανοήσουν καί νά νιώσουν τό ἄσμα καλύτερα καί βαθύτερα.

Ὁ νεωτερισμός, ἀπό μιὰ πρώτη ματιὰ, δέ φαίνεται ἴσως πολύ σημαντικός. Οἱ συνέπειές του ὅμως ἔχουν ἀξία ἀνυπολόγιστη· τή μέρα ἐκείνη πού ὁ Θεόσις στάθηκε ἀπέναντι ἀπό τό χορό καί συνδιαλέχθηκε μαζί του μέ στίχους γιά ἀπαγγελία καί ἔνωσε τό ἐπικό στοιχεῖο τοῦ διαλόγου καί τῆς ἀφηγήσεως μέ τό λυρικό στοιχεῖο, πού κυριαρχοῦσε ὡς τή στιγμή ἐκείνη ἀπόλυτα καί ἀποκλειστικά, γεννήθηκε στήν Ἑλλάδα καί στόν κόσμο ἡ τραγωδία, ἕνα ἀπό τά λαμπρότερα δημιουργήματα τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος.

Τή λυρική καταγωγή τῆς τραγωδίας δείχνει καί τό ὄνομά της - στήν ἀρχή ἦταν τ ρ ἄ γ ω ν ὦ δ ἦ , δηλ. ἄσμα χοροῦ μεταμφιεσμένου σέ Σατύρους.

Στά πρώτα χρόνια, στά ὁποῖα δημιουργήθηκε ἡ τραγωδία, τά διαλογικά μέρη ἦταν σύντομα καί τό κέντρο τοῦ βάρους ἀποτελοῦσαν τά χορικά. Σιγά-σιγά ὅμως τά χορικά περιορίζονταν, ὁ πρόλογος καί τά ἐπεισόδια ἔπαιρναν ὄλο καί μεγαλύτερη ἔκταση καί ἔγιναν αὐτά τό κύριο μέρος τῆς τραγωδίας καί οἱ φορεῖς τοῦ μύθου· ἡ ὑπόθεση τοῦ ἔργου ἐξελισσόταν μέσα σ' αὐτά.

Ὁ Θεόσις ἀντικατέστησε τά παλιότερα πρόχειρα, ἀπό φύλλα, φλοῖο κτλ., προσωπεῖα μέ ἄλλα ἀπό λινό ὕφασμα ἐπιχρισμένο μέ γύψο.

Ἀργότερα ὁ Αἰσχύλος πρόσθεσε καί δεύτερο ὑποκριτή καί ὁ Σοφοκλῆς καί τρίτο. Οἱ τρεῖς αὐτοί ὑποκριτές, ὁ πρωταγωνιστής, ὁ δευτεραγωνιστής καί ὁ τριταγωνιστής, ὑποδύονταν ὅλα τά πρόσωπα τοῦ δράματος, πού ἦταν βέβαια συνήθως περισσότερα ἀπό τρία.

Οἱ τραγικοί ποιητές ἀντλοῦσαν τίς ὑποθέσεις τῶν ἔργων τους ἀπό τήν ἀνεξάντλητη πηγή τῶν μύθων. Ἀπό τίς 32 τραγωδίες τῶν τριῶν μεγάλων τραγικῶν τῆς ἀρχαιότητος (7 τοῦ Αἰσχύλου, 7 τοῦ Σοφοκλῆ καί 18 τοῦ Εὐριπίδη) πού ἔχουν διασωθεῖ, μόνο μία, οἱ Π έ ρ σ ε ς τοῦ Αἰσχύλου, ἔχει ὑπόθεση ἱστορική: τήν ἦττα τῶν βαρβάρων στή Σαλαμίνα· ὄλων τῶν ἄλλων οἱ ὑποθέσεις εἶναι μυθικές. Ἀλλά ἀπό αὐτές πάλι μόνο οἱ Β ἄ κ χ ε ς τοῦ Εὐριπίδη ἔχουν ὑπόθεση παρμένη ἀπό τούς διονυσιακούς μύθους. Ἐνῶ λοιπόν στήν τραγωδία ὅλα, ἡ καταγωγή της, ὁ τόπος παραστάσεως, οἱ ἑορτές, πού στό πρόγραμμά τους περιλαμβάνονταν, ἦταν διονυσιακά, οἱ ὑποθέσεις στά χρόνια τῆς ἀκμῆς της ἦταν παρμένες ἀπό μύθους ἄλλων θεῶν καί κυρίως ἡρώων. Πῶς καί πότε ἔγιναν δεκτοί μύ-

θοι ἄσχετοι πρὸς τὸ Διόνυσο σέ ἔργα προορισμένα νά λαμπρύνουν τὴ γιορτὴ του, δέν εἶναι δυνατὸ νά καθορίσουμε· ἀκόμα καί πρὶν ἀπὸ τὴ γένεση τῆς τραγωδίας τὸ περιεχόμενο τῶν διθυράμβων εἶχε πάψει νά εἶναι ἀποκλειστικά διονυσιακὸ. Πάντως ὅμως ἡ χρησιμοποίησις στὴν τραγωδίαν μύθων, πού δέν ἦσαν διονυσιακοί, εἶχε μιὰ φυσικὴ καὶ ἀναγκαίαν συνέπεια: οἱ ποιητὲς ἀντικατέστησαν τὸ Χορὸ τῶν Σατύρων μὲ Χορὸ ὑποδύμενο ἄλλα πρόσωπα, διαφορετικὰ κάθε φορά, γιατί μὲ μῦθο ξένο πρὸς τὸ Διόνυσο ὁ Χορὸς τῶν Σατύρων δέν ἦταν δυνατὸ νά ἐναρμονιστεῖ. Ἀπὸ σεβασμὸ ὅμως πρὸς τὴν παράδοσις διατήρησαν ὡς τὸ τέλος τοὺς Σατύρους στὰ σατυρικά δράματα, ρόλο πού καί αὐτῶν οἱ μῦθοι εἶχαν πιά ποικίλη προέλευσις. Φροντίζαν ὅμως κάθε φορά νά δικαιολογοῦν, ὅσο ἦταν δυνατό φυσικότερα, τὴν παρουσίαν τοῦ σατυρικοῦ χοροῦ σέ ἔργο, πού εἶχε ξένη, ὄχι διονυσιακή, ὑπόθεσις.

5. ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

Ἡ διδασκαλία τῶν διθυράμβων καὶ τῶν δραμάτων γινόταν πάντοτε τὴν ἡμέρα καὶ στὸ ὕπαιθρο. Ἐνας κυκλικὸς χώρος, ἡ ὀρχήστρα, μὲ τὸ βωμό (θυμέλη) τοῦ Διονύσου στὴ μέση ἀρκοῦσε γιὰ τὴν ἐκτέλεσις τοῦ διθύραμβου. Ὁ λαὸς στεκόταν γύρω ἀπὸ τὸν κύκλο καὶ παρακολούθησε. Ὅταν ὅμως ἀπὸ τὸ διθύραμβο γεννήθηκε τὸ δράμα, οἱ ὑποκριτές, πού ἔπαιζαν καὶ αὐτοὶ μέσα στὴν ὀρχήστρα, ἔπρεπε νά ἔχουν κάποιο σκεπασμένο οἶκημα, γιὰ νά περιμένουν μέσα σ' αὐτὸ τὴ σειρά τους γιὰ ἀλλαγὴ προσώπειον καὶ ἐνδυμάτων, ἀφοῦ ἦταν ὑποχρεωμένοι νά ὑποδύονται διάφορα πρόσωπα. Γι' αὐτὸ κοντὰ στὸν κύκλο στήνόταν πρόχειρο ξύλινο ὀρθογώνιο παράπηγμα, ἡ σκηνή. Οἱ θεατὲς τότε στέκονταν γύρω ἀπὸ τὸ τμήμα τοῦ κύκλου πού ἀπόμεινε ἐλεύθερο καὶ παρακολούθησαν. Γι' αὐτοὺς ἔπειτα τοποθετοῦσαν ξύλινα καθίσματα σέ σχῆμα ἡμικυκλίον καὶ ὀλοένα πὸ ψηλά, ὅσο ἀπομακρύνονταν ἀπὸ τὴν ὀρχήστρα, ὥστε οἱ καθισμένοι στίς πίσω σειρές νά μὴν ἐνοχλοῦνται ἀπὸ ἐκείνους πού κάθονταν μπροστά τους.

Ἔτσι τὸ ἀρχαῖο θέατρο ἀπαρτίστηκε ἀπὸ τρία μέρη: τὴν ὀρχήστρα, ὅπου γινόταν ἡ παράδοσις, τὴ σκηνή, μέσα στὴν ὁποία μεταμφιέζονταν οἱ ὑποκριτές, καὶ τὸ κυρίως θέατρο, τὸ προορισμένο γιὰ τοὺς θεατὲς· τὸ κυρίως θέατρο λεγόταν καὶ κοῖλον, ἐξαιτίας τοῦ σχήματός του.

Ἡ πλευρά τῆς σκηνῆς πρὸς τοὺς θεατὲς εἰκόνιζε συνήθως τὴν πρόσοψη ἀνακτόρου ἢ ναοῦ· εἶχε μιά ἢ τρεῖς θύρες ἀπὸ τίς ὁποῖες ἔμπαιναν στὴν ὀρχήστρα οἱ ὑποκριτὲς οἱ ὑποδνόμενοι πρόσωπα, πού ὑποτίθεται ὅτι βρισκόνταν μέσα στό ἀνάκτορο (ἢ τό ναό).

Ἐπειδή ὅμως οἱ ὑποθέσεις τῶν δραμάτων δέν ἐξελίσσονταν πάντοτε μπροστά σέ ἀνάκτορα ἢ ναοὺς, ἐπινόηθηκε μέ τόν καιρό (στὴν ἐποχὴ τοῦ Σοφοκλῆ) ἡ θεατρικὴ ζωγραφικὴ, ἡ σ κ η ν ο γ ρ α φ ί α, καὶ κατασκευάζονταν μεγάλοι πίνακες, πού εἰκόνιζαν δάσος, ἀκτὴ, στρατόπεδο κ.ἄ., καὶ τοποθετοῦνταν στὴν πρόσοψη τῆς σκηνῆς.

Μεταξὺ τοῦ κ ο ί λ ο υ καὶ τῆς σ κ η ν ῆς ὑπῆρχαν δύο διάδρομοι, ὁ ἓνας δεξιὰ, ὁ ἄλλος ἀριστερά, οἱ π ά ρ ο δ ο ι· ἀπὸ αὐτοὺς ἔμπαιναν στὴν ὀρχήστρα ὁ Χορός καὶ τὰ πρόσωπα, πού ὑποτίθεται ὅτι ἔρχονταν ἀπὸ ἔξω καὶ ὄχι ἀπὸ τό ἀνάκτορο (ἢ τό ναό). Ἄν ἓνα πρόσωπο ἔμπαινε ἀπὸ τὴ δεξιὰ ὡς πρὸς τό θεατὴ, πάροδο, ὑποτίθεται ὅτι ἔρχοταν ἀπὸ τὴν πόλη ἢ τό λυμάνι, ἂν ἀπὸ τὴν ἀριστερὴ, ὑποτίθεται ὅτι ἔρχοταν ἀπὸ τοὺς ἀγρούς ἢ ἀπὸ τὴν ξενιτειὰ.

Στὴν Ἀθήνα οἱ παραστάσεις γίνονταν μέσα στό τέμενος τοῦ Ἐλευθερέως Διονύσου, πού βρισκόταν κάτω ἀπὸ τὴ νοτιοανατολικὴ πλευρά τῆς Ἀκροπόλεως. Στόν 5ο αἰῶνα, δηλ. στά χρόνια τῆς ἀκμῆς τῆς τραγωδίας, μόνιμο θέατρο, ἐκτός ἀπ' τὴν ὀρχήστρα, δέν ὑπῆρχε. Ἡ ξύλινη σκηνὴ καὶ τὰ ξύλινα καθίσματα στήνονταν γιὰ τὴν κάθε παράσταση. Μόνο γύρω στά τέλη τοῦ 5ου αἰῶνα ἄρχισε ἡ κατασκευὴ λίθινων ἐδωλίων.

Τόν 4ο αἰῶνα ὅλα τὰ ἐδῶλια ἔγιναν λίθινα καὶ κτίστηκε καὶ πέτρινη σκηνή. Ὁ ρήτορας Λυκούργος, πού διαχειρίστηκε μέ σύνεση καὶ ἰκανότητα τὰ οἰκονομικά τῆς πόλεως κατὰ τὰ ἔτη 338-326, ἀποπεράτωσε τὴν κατασκευὴ τοῦ μονίμου λίθινου θεάτρου.

Τό θέατρο αὐτό, πού μεταρρυθμίστηκε ἀργότερα, διατηρήθηκε ὡς σήμερα, ἀλλὰ δυστυχῶς ὄχι ἀκέραιο εἶναι τό λεγόμενον Διονυσιακὸ θέατρο τῶν Ἀθηναίων.

Τό κ υ ρ ί ω ς θ έ α τ ρ ο, ἡμικυκλικό, ἀποτελεῖται ἀπὸ 78 ἐπάλληλες σειρὲς ἐδωλίων· πολλὰ ἀπὸ αὐτὰ ἦταν σκαλισμένα στοὺς βράχους τῆς Ἀκροπόλεως. Στὴν πρώτη σειρά ἦταν οἱ μαρμάρινοι θρόνοι τῶν ἐπισήμων· τὴν πῖο τιμητικὴ θέση εἶχε ὁ ἱερέας τοῦ Ἐλευθερέως Διονύσου. Ὁ θρόνος του, ὅπως καὶ πολλοὶ ἄλλοι, σῶζεται καὶ φέρει ἀνάγλυφες παραστάσεις.

Δνὸ δι α ζ ῶ μ α τ α ὀ ρ ι ζ ὄ ν τ ι α χ ῶ ρ ι ζ α ν τ ὁ κ υ ρ ί ω ς θ έ α τ ρ ο σέ

τρεις ζώνες, για να ευκολύνεται η κυκλοφορία των θεατών. Τις σειρές των εδωλίων διέκοπταν κλίμακες, από τις οποίες οι θεατές ανέβαιναν στις ψηλότερες θέσεις. Τά σφηνοειδή τμήματα ανάμεσα στις κλίμακες ονομάζονταν κερκίδες.

Κατά μήκος του τοίχου της σκηνής, πού ήταν προς τό μέρος των θεατών, κτίστηκε στενή άλλ' αρκετά ψηλή εξέδρα, τό λογεϊο αυτό έπιασε μέρος της όρχήστρας, πού έτσι έπαψε να είναι έντελώς κυκλική. Στο λογεϊο έπαιζαν οι ύποκριτές, πού χωρίστηκαν έτσι από τό Χορό. Πότε έγινε ή μεταρρύθμιση αυτή δέν είναι γνωστό· πάντως κατά τους κλασικούς χρόνους λογεϊο δέν υπήρχε· ή όρχήστρα ήταν τότε πλήρης κύκλος, και όλη ή παράσταση γινόταν πάνω σ' αυτή. Έκτός από τό λογεϊο υπήρχε και τό θεολογεϊο, είδος εξέστη κοντά στη στέγη της σκηνής, πού πάνω σ' αυτόν παρουσιάζονταν θεοί.

Μέσα στη μόνημια πιά σκηνή φυλάγονταν τά άπλά μηχανήματα του θεάτρου, πού είχαν έπινοήσει οι άρχαιοι. Τά κυριότερα από αυτά ήταν: α) ή μηχανή ή αιώρημα, είδος γερανού, πού παρουσίαζε θεούς (Θεούς από μηχανής), β) οι περιεκτοι, δύο ξύλινοι περισματιικοί στύλοι, τοποθετημένοι από τις δύο μεριές της σκηνής, πού περιστρέφονταν γύρω από τόν άξονα και παρουσίαζαν τους στερεωμένους πάνω σ' αυτούς ζωγραφισμένους πίνακες, κάθε φορά πού ήταν ανάγκη να αλλάξει ή σκηνογραφία, γ) τό εκκύλημα, ένα τροχοφόρο δάπεδο, πάνω στο όποιο παρουσίαζαν στους θεατές όμοιώματα νεκρών (γιατί πάρα πολύ σπάνια στο άρχαιο θέατρο παριστανόταν φόνος ή αυτοκτονία μπροστά στα μάτια των θεατών).

Η άκουστική των άρχαίων θεάτρων προκαλεί τό θαυμασμό αυτών πού τά έπισκέπτονται. Αυτά πού λέγονται στην όρχήστρα, άκόμη και χαμηλόφωνα, άκούγονται καθαρά από αυτούς πού κάθονται και στις πιο ψηλές σειρές.

Τά σκεπασμένα θέατρα ονομάζονταν ψδεϊα μέσα σ' αυτά γίνονταν στους παλιότερους χρόνους μόνο μουσικές έκτελέσεις και, όπως θά δούμε πιο κάτω, δραματικοί πρόαγωνα, άργότερα όμως και θεατρικές παραστάσεις. Από αυτά εκείνο πού καλύτερα διατηρείται είναι τό ψδεϊο, τό όποιο χάρισε στους Άθηναίους γύρω στο 160 μ.Χ. ό Ηρώδης ό Άττικός.

6. ΧΡΟΝΟΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΤΩΝ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΝ

Μόνο σέ όρισμένες έορτές τοῦ Διονύσου διδάσκονταν, ὅπως εἶπαμε, τραγωδίες· ἡ διδασκαλία τους εἶχε ἀγωνιστικό χαρακτήρα.

Πρὸς τιμὴ τοῦ Διονύσου γίνονταν στήν Ἀττική τέσσερις έορτές: γύρω στά τέλη Δεκεμβρίου (στό μῆνα Ποσειδεῶνα) τά Μικρά ἢ κατ' ἀγρούς Διονύσια, ὕστερα ἀπό ἓνα μῆνα τά Λήνια, ἀργότερα τά Ἀνθεστήρια καί τέλος γύρω στά τέλη Μαρτίου (στό μῆνα Ἐλαφηβολιών) τά Μεγάλα ἢ ἐν ἄστει Διονύσια.

Κατά τά ἀνθεστήρια* δέν διδάσκονταν δράματα. Κατά τά μικρά Διονύσια γινόταν στους δήμους τῆς Ἀττικῆς ἐπανάληψη παλαιότερων τραγωδιῶν. Νέες τραγωδίες διδάσκονταν κατά τά Λήνια (ἀπό τό 433), λαμπρότερα ὅμως καί ἐπισημότερα κατά τά ἐν ἄστει Διονύσια (ἤδη ἀπό τό 534).

Τά ἐν ἄστει Διονύσια γιορτάζονταν ἕξι μέρες· ἀπό αὐτές στίς τρεῖς τελευταῖες γίνονταν οἱ δραματικοί ἀγῶνες τήν ἐποπτεία τους εἶχε ὁ ἐπώνυμος ἄρχοντας.

Ὁ ποιητής πού ἐπιθυμοῦσε νά πάρει μέρος στόν ἀγῶνα ὑπέβαλλε στόν ἄρχοντα τρεῖς τραγωδίες καί ἓνα σατυρικό δράμα καί ἤτει χορόν. Ὁ ἄρχοντας, ἀφοῦ μελετοῦσε τά ἔργα καί συμβουλευόταν καί πρόσωπα πού ἐκτιμοῦσε τή γνώμη τους, ἐδίδου χορόν καί ἔτσι ἔδινε τό δικαίωμα τῆς συμμετοχῆς στόν ἀγῶνα σέ τρεῖς ποιητές ἀπό ἐκείνους πού εἶχαν ὑποβάλει αἰτήσεις. Στους ποιητές αὐτούς ἔδιναν ἀμοιβή ἀπό τό δημόσιο ταμεῖο, ἀπό τό ὁποῖο πληρώνονταν καί οἱ ὑποκριτές, τρεῖς γιά τόν καθένα ποιητή. Τά μεγαλύτερα ὅμως ἔξοδα ἦταν τά ἀπαιτούμενα γιά τό Χορό καί αὐτά ἀναλάμβαναν κάθε φορά τρεῖς πλούσιοι Ἀθηναῖοι, οἱ χορηγοί, πού ὀρίζονταν ἀπό τόν ἄρχοντα μέ ὑπόδειξη τῶν φυλῶν. Ἡ χορηγία ἦταν μιά ἀπό τίς λειτουργίες, πού ἦταν βαριά ἀλλά καί πολύ τιμητική ἔμμεση φορολογία. Μέ κληρο ὀρίζοταν ὁ ποιητής μέ τόν ὁποῖο θά συνεργαζόταν ὁ καθένας ἀπό τούς τρεῖς χορηγούς.

Ὁ ποιητής ἦταν καί σκηνοθέτης τῶν ἔργων του· ἀσκοῦσε τό χορό στό ἄσμα καί τήν ὄρχηση, ἔκανε τήν κατανομή τῶν προσώπων τῶν ἔρ-

* Βλ. γιά αὐτά στίς ἐρμηνευτικές σημειώσεις στή λέξη χορηγίας.

γων στους ὑποκριτές καί ἀσκοῦσε αὐτούς στήν ἀπαγγελία, τή μιμική κτλ. Μερικές φορές ἀναλάμβανε τή διδασκαλία τοῦ Χοροῦ ἴδιος χοροδιδάσκαλος, πού ἀμειβόταν καί αὐτός ἀπό τό χορηγό.

Λίγες μέρες πρὶν τόν ἀγώνα γινόταν καί ὁ προκαταρκτικός κατάλογος τῶν κριτῶν - τά ὀνόματα 500 Ἀθηναίων, 50 ἀπό κάθε φυλή, γράφονταν σέ πινακίδια, πού τά ἔριχναν σέ 10 ὕδριες, μιά γιά κάθε φυλή· οἱ ὕδριες σφραγιζόνταν καί φυλάσσονταν στόν ὀπισθόδομο τοῦ Παρθενῶνα.

Δύο μέρες προτοῦ ἀρχίσουν οἱ ἐορτές οἱ τρεῖς ποιητές, στεφανωμένοι, ἀκολουθούμενοι ἀπό τούς ὑποκριτές καί τούς χορευτές τῶν ἔργων τους, πού ἦταν καί αὐτοὶ στεφανωμένοι ἀλλά χωρίς προσωπεῖα καί θεατρικές στολές, ἔφταναν στό ὠδεῖο, θέατρο στεγασμένο, πού προοριζόταν γιά μουσικές ἀκροάσεις. Ἐκεῖ συναθροίζονταν οἱ Ἀθηναῖοι, γιά νά παρακολουθήσουν τό λεγόμενο πρῶτον. Οἱ ποιητές, ὁ καθένας μέ τόν ὄμιλό του, ἀνέβαιναν μέ τή σειρά στήν ἐξέδρα τοῦ ὠδείου καί ἔδιναν στό κοινό πληροφορίες γιά τά ἔργα τους, πού ἐπρόκειτο νά παιχτοῦν, ἀνακοίνωνε τούς τίτλους καί τίς ὑποθέσεις τους καί παρουσίαζε τούς ὑποκριτές, πού θά ὑποδύονταν τά διάφορα πρόσωπα.

Τέλος τήν τέταρτη μέρα τῶν Μεγάλων Διονυσίων γινόταν ἔναρξη τῶν παραστάσεων. Οἱ θεατές ἔρχονταν πολύ νωρίς, πρὶν ἀπό τήν ἀνατολή τοῦ ἡλίου, ἔμπαιναν στό θέατρο καί ἔπιαναν τίς θέσεις τους. Τίς παραστάσεις παρακολουθοῦσαν καί γυναῖκες ἀλλά ἀπό ἰδιαίτερες κερκίδες. Ἡ εἴσοδος στήν ἀρχή ἦταν ἐλεύθερη, ἔπειτα ὅμως ἐπιτρεπόταν μόνο μέ εἰσιτήρια (σύμβολα), πού τό ἀντίτιμό του πληρωνόταν στόν ἐργολάβο τοῦ θεάτρου, τό θεᾶτρωνη. Ἐπειδή ὅμως θεωροῦσαν τό θέατρο, ὅπως καί ἦταν πραγματικά, κέντρο ὑψηλῆς πνευματικῆς ἀπολαύσεως καί σπονδαῖο μέσο ἠθικῆς ἐξυψώσεως τοῦ λαοῦ καί ἐπειδή τό θεωροῦσαν ἄδικο νά μὴν πηγαίνουν σέ αὐτό οἱ πολῖτες πού δυσκολεύονταν νά πληρώσουν τό εἰσιτήριο, ἀποφάσισαν ἀπό τήν ἐποχή τοῦ Περικλή νά δίνουν στους ἀπορρώτερους τό ἀπαιτούμενο χρηματικό ποσό ἀπό τό δημόσιο ταμεῖο. Αὐτά εἶναι ἐκεῖνα πού λέγονταν θεωρικά. Ἀργότερα τά θεωρικά τά ἔπαιρναν ὅλοι οἱ πολῖτες.

Ἀστυνομικά καθήκοντα στό θέατρο ἐκτελοῦσαν οἱ ραβδοῦχοι.

Ἀπό τήν Ἀκρόπολη ἔφερναν στό θέατρο τίς δέκα ὕδριες, πού εἶχαν τούς κλήρους μέ τά ὀνόματα τῶν ὑποψηφίων κριτῶν, ἀποσφραγιζόνταν καί ἀπό κάθε ὕδρια ἐβγαζαν ἕναν κλήρο· ἔτσι καταρτιζόταν δεκαμελής κριτική ἐπιτροπή. Ὁ καθένας ἀπό αὐτούς ἔπαιρνε ἀπό ἕνα πινακίδιο, γιά

νά γράφουν πάνω σ' αυτά τή γνώμη τους, καί ἔπαιρναν τίς θέσεις τους.

Ἐπειτα ἤχουσε ἡ σάλπιγγα καί ὁ κήρυκας φώναζε τό ὄνομα τοῦ ποιητῆ, πού τά ἔργα του θά παίζονταν τήν πρώτη μέρα καί αὐτό ὀριζόταν μέ κλήρο. Τίς ἐπόμενες δύο μέρες θά παίζονταν οἱ τετραλογίες τῶν ἄλλων ποιητῶν, πάλι κατά τή σειρά τῆς κληρώσεως.

Καί ἔτσι ἄρχιζε ἡ παράσταση τῆς πρώτης τραγωδίας, τήν ὥρα περίπου πού ἔβγαινε ὁ ἥλιος. Οἱ ὑποκριτές παρουσιάζονταν στήν ὀρχήστρα ντυμένοι μέ πολυτέλεια. Φρόντιζαν νά εἶναι ἡ μεταμφίεσή τους παράδοξη, ὥστε καί αὐτή νά συντελεῖ στήν ἀπομάκρυνση τοῦ θεατῆ ἀπό τήν πεζή πραγματικότητα καί τή μεταφορά του στούς μυθικούς κόσμους τῆς τραγωδίας. Φοροῦσαν *κοθόρουοις*, ὑποδήματα μέ ψηλά καττύματα, καί διάφορα παραγεμίσματα κάτω ἀπό τά ἐνδύματά τους, ὥστε νά φαίνονται πύο μεγαλόσωμοι, ὅπως ὁ λαός φανταζόταν τούς ἥρωες. Ἡ ἐνδυμασία τους ἦταν βέβαια ἀνάλογη πρός τό πρόσωπο πού ὑποδύονταν, γενικά ὁμῶς οἱ χιτῶνες τους ἦταν ποδήρεις μέ χρωματιστές κατακόρυφες ραβδώσεις καί χειριδωτοί· οἱ μανδύες ἦταν στολισμένοι μέ κεντήματα, ταινίες κτλ. Τά *πρωσπεῖα* -τό πανάρχαιο καί ἀπαραίτητο τοῦτο στοιχεῖο κάθε διονυσιακῆς τελετῆς - εἶχαν μεγάλα ἀνοίγματα γιά τό στόμα καί τά μάτια καί μέ ἄδρες γραμμές ζωγραφισμένα τά χαρακτηριστικά τῶν διαφόρων προσώπων τοῦ δράματος. Τά γυναικεῖα πρόσωπα ὑποδύονταν ἄνδρες.

Ὁ Χορός ἦταν ντυμένος ἀπλούστερα. Ἐμπαινε στήν ὀρχήστρα ἔχοντας μπροστά τόν αὐλητή ἢ κατά στοίχους (μέτωπο 3, βάθος 5) ἢ κατά ζυγά (μέτωπο 5, βάθος 3). Ὡστε ἦταν τετράγωνος καί ὄχι κυκλικός, ὅπως στό διθύραμβο.

Τήν τρίτη μέρα τῶν ἀγῶνων, ἀφοῦ τέλειωνε ἡ παράσταση καί τῆς τρίτης τετραλογίας, οἱ δέκα κριτές ἔγραφαν τή γνώμη τους πάνω στίς πινακίδες τους· ἔπειτα ὅμως κληρώνονταν οἱ πέντε μόνο ἀπό αὐτούς, πού ἀποφάσιζαν τελικά γιά τό ἀποτέλεσμα τοῦ ἀγῶνα. Τό ἀποτέλεσμα τό ἀνακοίνωνε ἀμέσως ὁ κήρυκας.

Τό βραβεῖο ἦταν ἀπλό στεφάνι κισσοῦ, ἀλλά ἡ δόξα μεγάλη. Ἐκτός ἀπό τό νικητή ποιητή βραβεύονταν μέ στεφάνι καί ὁ χορηγός του.

Στούς δραματικούς ἀγῶνες κρατοῦσαν ἐπίσημα πρακτικά: Τά ὀνόματα τῶν ποιητῶν, τῶν χορηγῶν καί τῶν πρωταγωνιστῶν, οἱ τίτλοι τῶν ἔργων καί τό ἀποτέλεσμα τῆς κρίσεως χαράζονταν σέ πλάκες, πού τίς κατέθεταν στό δημόσιο ἀρχεῖο· αὐτές ὀνομάζονταν διδασκαλίες.

7. ΟΙ ΠΡΟΔΡΟΜΟΙ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΤΡΑΓΙΚΩΝ

Ὁ Θέσπις ἦταν ὁ πρῶτος τραγικός ποιητής καί ὁ πρῶτος ὑποκριτής. Τό 534 διδάχθηκε γιά πρώτη φορά τραγωδία του στό Μεγάλα Διονύσια, πού τά ὀργάνωσε λαμπρά στήν Ἀθήνα ὁ Πεισίστρατος. Ἀσφαλῶς ὁ Θεσπις καί πρὶν ἀπό τήν ἐπίσημη αὐτή ἀναγνώριση τῆς νέας τέχνης θά δίδαξε στό ἀγροτικά Διονύσια τραγωδίες του στόν τόπο τῆς γεννήσεώς του, τήν Ἰκαρία, καί ἴσως καί σέ ἄλλους δήμους τῆς Ἀττικῆς.

Λίγο νεώτερός του ἦταν ὁ Χοίριλος, γιά τόν ὁποῖο ξέρομε μόνο ὅτι ἔγραφε πολλά ἔργα.

Ὁ μαθητής τοῦ Θεσπίδος Φρύνιχος ἔγραφε ἐκτός ἀπό ἐκείνες πού εἶχαν μυθικό περιεχόμενο καί δύο τραγωδίες μέ ὑποθέσεις ἀπό τή σύγχρονη πραγματικότητα: Μιλήτου ἄλωσις καί Φοίνισσαι. Στήν πρώτη παρουσίαζε μπροστά στό μάτια τῶν συμπολιτῶν του τή συμφορά τῆς Μιλήτου, τῆς Ἰωνικῆς αὐτῆς πόλεως, πού καταστράφηκε ἀπό τούς Πέρσες τό 491. Τόσο ὁμως ταράχτηκαν οἱ Ἀθηναῖοι ἀπό τό θλιβερό θέαμα, ὥστε ὄχι μόνο ἀπαγόρευσαν τήν ἐπανάληψη τοῦ ἔργου, ἀλλά ἐπέβαλαν καί πρόστιμο στόν ποιητή, γιατί θύμισε σέ αὐτούς «οἰκεῖα κακά». Μέ τίς φοίνισσες ὁμως κέρδισε τό 476 τό στεφάνι τῆς νίκης. Τό Χορό τοῦ ἔργου ἀποτελοῦσαν γυναῖκες ἀπό τή Φοινίκη (ἀπ' ὅπου ὁ τίτλος), πού βρῖσκονταν στό παλάτι τοῦ βασιλιᾶ τῶν Περσῶν. Ἡ ὑπόθεσή του ἦταν ὁ ἀντίκτυπος στήν Περσία τῆς νίκης τῶν Ἑλλήνων στή Σαλαμίνα. Τήν ἴδια ὑπόθεση πραγματεύτηκε ὕστερα ἀπό λίγα χρόνια ὁ Αἰσχύλος στούς Πέρσες του, τό μόνο, ὅπως εἶπαμε, ἱστορικό δράμα πού διασώθηκε.

Ὁ Πρατίνος ἔγραφε καί τραγωδίες, ἀλλά περισσότερο ἀσχολήθηκε μέ τό σατυρικό δράμα. Ἦταν Πελοποννήσιος, ἀπό τήν πόλη Φλειοῦντα, ἐζῆσε ὁμως καί αὐτός στήν Ἀθήνα.

Ὅλα τά ἔργα τῶν ποιητῶν αὐτῶν χάθηκαν ἐκτός ἀπό ἐλάχιστα ἀποσπάσματα.

8. Ο ΑΙΣΧΥΛΟΣ ΚΑΙ Ο ΣΟΦΟΚΛΗΣ

Ὁ Αἰσχύλος γεννήθηκε στήν Ἐλεσίνα τό 525. Κατά τούς Περσικούς πολέμους πολέμησε ἥρωικά στό Μαραθῶνα καί τή Σαλαμίνα. Στά

μέσα τῆς δεκαετίας πού μεσολάβησε μεταξύ τῶν δύο τούτων μαχῶν νίκησε γιά πρώτη φορά σέ ἀγώνα δραματικό. Ἀπό τίς πολλές τραγωδίες του σώζονται μόνον ἑπτά: οἱ Ἰκέτιδες, οἱ Πέρσαι, τό ἀρχαιότερο ἀπό τά ἔργα πού σώθηκαν, οἱ Ἐπτὰ ἐπὶ Θήβας, ὁ Προμηθεὺς Δεσμώτης, ὁ Ἀγαμέμνων, οἱ Χοηφόροι καί οἱ Εὐμενίδες. Οἱ τρεῖς τελευταῖες τραγωδίες ἀποτελοῦν μιά τριλογία, τήν Ὁρέστεια, μέ ἐνιαία ὑπόθεση: τό φόνο τοῦ Ἀγαμέμνονα πού γύρισε ἀπό τήν Τροία, τήν ἐκδίκηση τοῦ γιου του Ὁρέστη, τήν καταδίωξη τοῦ Ὁρέστη ἀπό τίς Ἐρινύες καί τήν ἀθώωσή του στόν Ἄρειο Πάγο. Κατά τούς παλιότερους χρόνους τέτοιες τριλογίες παριστάνονταν πάντοτε· καί τό σατυρικό δράμα πού τίς συνόδευε ἀντλοῦσε τήν ὑπόθεσή του ἀπό τόν ἴδιο μῦθο. Ἐπειτα ὅμως ἡ ἐνότητα αὐτή δέν ἦταν ὑποχρεωτική. Οἱ ποιητές ἔπαιρναν μέρος στόν ἀγώνα μέ τρεῖς τραγωδίες καί ἓνα σατυρικό δράμα, ἀλλά οἱ ὑποθέσεις ἐπιτρεπόταν νά προέρχονται ἀπό διαφόρους μύθους.

Ἡ φήμη τῆς νέας τέχνης ἐνωρίς διαδόθηκε πέρα ἀπό τά ὅρια τῆς Ἀττικῆς. Ὁ Ἰέρων, ὁ τύραννος τῶν Συρακουσῶν, προσκάλεσε τόν Αἰσχύλο στή Σικελία, ὅπου δίδαξε μερικά ἔργα του. Ἀπέθανε τό 456 στή Γέλα τῆς Σικελίας, ὅπου εἶχε πάει γιά τρίτη φορά.

Οἱ τραγωδίες του καί σήμερα ἀκόμα, ὅταν ἀνεβάζονται στό θέατρο, συγκλονίζουν τούς θεατές μέ τή βαθιά θρησκευτικότητα πού τίς διαπνέει, μέ τό ὕψος τῶν διανοημάτων καί τήν τιτανική μεγαλοπρέπεια τῆς ἐκφράσεως, μέ τή λάμψη τοῦ λυρισμοῦ καί τῶν εἰκόνων.

Ὁ Σοφοκλῆς γεννήθηκε στόν Κολωνό τό 496. Μετά τή ναυμαχία τῆς Σαλαμίνας (480) ἦταν ὁ κορυφαῖος τοῦ χοροῦ τῶν ἐφήβων, πού πῆρε μέρος στόν ἐορτασμό τῆς νίκης.

Ἦταν ὠραῖος, εὐγενής, ἀνοιχτόκαρδος, εὐσεβής, πατριώτης, τέλειος τύπος ἀνδρὸς καλοῦ κάγαθοῦ. Οἱ Ἀθηναῖοι πολὺ τόν ἀγαποῦσαν καί τόν ἐκτιμοῦσαν καί ἀνέθεσαν σ' αὐτόν ὑψηλά δημόσια λειτουργήματα.

Ὡς ποιητής πολλές φορές ἀναδείχθηκε νικητής. Ἀπέθανε ἐνενηντὰ χρονῶν μέ ἀκαμαῖες ὡς τό τέλος τίς πνευματικές του δυνάμεις. Ἀπό τά 123 ἔργα, πού ἔγραψε, σώζονται μόνον ἑπτὰ τραγωδίες: Αἶας, Ἀντιγόνη, Οἰδίπους Τύραννος, Ἡλέκτρα, Τραχίνιαι, Φιλοκτήτης, Οἰδίπους ἐπὶ Κολωνῶ καί ἓνα σατυρικό δράμα, ἀλλ' ὄχι ὀλόκληρο, οἱ Ἰχνευταί.

Ὁ Σοφοκλῆς εἶναι ἀνυπέρβλητος στή σκηνική οἰκονομία, δηλ. τή σύνθεση, τήν ἀρχιτεκτονική τοῦ δράματος, καί κυρίως τή διαγραφὴ τῶν χαρακτήρων, τήν ἡθολογία, ὅπως ἔλεγαν οἱ ἀρχαῖοι. Ἡ ἐξέλιξη τοῦ μύθου σ' αὐτόν καθορίζεται ἀπό τούς χαρακτῆρες τῶν προσώπων πού δρουν. Στήν τραγωδία πραγματοποίησε τό ἰδεῶδες τοῦ εὐγενοῦς καί ἤρεμον μεγαλείου, τοῦ μέτρου καί τῆς ἀρμονίας. Εἶναι γιά τήν ποίηση ὅ,τι εἶναι γιά τήν πλαστική ὁ Φειδίας.

9. Ο ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΕΥΡΙΠΙΔΗ

Ὅπως ὁ Θέσπις, ὁ Χοιρίλος, ὁ Φρύνιχος, ὁ Αἰσχύλος, ὁ Σοφοκλῆς, ἔτσι καί ὁ Εὐριπίδης ἦταν Ἀθηναῖος. Γεννήθηκε στή Σαλαμίνα, ἦταν ὅμως γραμμένος στό δῆμο τῶν Φλυέων, κοντά στό σημερινό Χαλάνδρι. Ὁ πατέρας του ὀνομαζόταν Μνήσαρχος καί ἡ μητέρα του Κλειτώ.

Οἱ κωμικοὶ ποιητές, πού μισοῦσαν τόν Εὐριπίδη, τόν ἔσκωπταν λέγοντας ὅτι ὁ πατέρας του ἦταν κάπηλος, δηλ. μεταπράτης, καί ἡ μητέρα του πωλήτρια λαχανικῶν. Αὐτά δέν εἶναι ἀληθινά. Ὁ Μνήσαρχος ἦταν εὖπορος γαιοκτήμονας καί εἶχε καί στή Σαλαμίνα κτήμα· ἔτσι μπόρεσε ἄνετα νά φροντίσει γιά τήν ἀνατροφή τοῦ γιου του.

Γιά τό χρόνο τῆς γεννήσεως τοῦ ποιητῆ ὑπάρχουν ἀμφιβολίες. Σύμφωνα μέ κάποιες ἀρχαῖες πληροφορίες γεννήθηκε κατά τήν ἡμέρα τῆς ναυμαχίας στή Σαλαμίνα, 20 Σεπτεμβρίου 480. Ὁ Αἰσχύλος, 45 ἐτῶν τότε, ἀγωνίστηκε γιά τή νίκη, πού στόν ἑορτασμό της πήρε μέρος ὁ δεκαεξάχρονος Σοφοκλῆς ἐπί κεφαλῆς χοροῦ συνομηλίκων του. Ἔτσι τά ὀνόματα τῶν τριῶν μεγάλων τραγικῶν ἐνώνονται γύρω ἀπό τό περιλάμπρο ἐκεῖνο γεγονός τῆς ἱστορίας μας. Κατ' ἄλλη ὅμως ἀρχαία πηγή ὁ Εὐριπίδης γεννήθηκε τό 485.

Τή Σαλαμίνα ἐπισκεπτόταν ἔπειτα συχνά ὁ Εὐριπίδης καί ὠρες πολλές μελετοῦσε καί ἔγραφε μέσα σέ μιά ἐρημική σπηλιά σ' ἓνα ἀκρογάλι τοῦ νησιοῦ. Ὅτι ἡ θάλασσα τοῦ ἦταν πολύ οἰκεία καί ἀγαπητή, τό βλέπουμε ἀπό τό πλῆθος τῶν θαλασσινῶν εἰκόνων καί παρομοιώσεων πού εἶναι διασπαρμένες στά ἔργα του. Ἐπίσης γνῶριζε καλά τή ζωή τῶν ναυτικῶν, πού πολύ συχνά τήν περιγράφει μέ ἀκρίβεια καί πολλές λεπτομέρειες. Ἔτσι στήν *Ἰφιγένεια τῆν ἐν Ταύροις* βρισκόμε περὶ τῆς προσπάθειας Ἑλλήνων ναυτῶν νά ἀποπλεύσουν ἀπό λιμάνι

σκυθικό, πού πάλευαν μέ τόν αντίθετο άνεμο καί μέ τούς βαρβάρους, πού ζητοῦσαν νά ἐμποδίσουν τόν ἀπόπλου.

Στή νεανική του ηλικία ἐπιδόθηκε στόν ἀθλητισμό καί διακρίθηκε. Ἀργότερα ὅμως καταδίκασε τίς ὑπερβολές τοῦ ἀθλητισμοῦ, γιατί φαίνεται ὅτι πολλοί σύγχρονοί του Ἀθηναῖοι δέν τηροῦσαν, ὡς πρός αὐτό, τό μέτρο πού ἀρμόζει. Σέ ἓνα ἀπό τά δράματά του, τίς Τρωάδες, ἐπαινεί τούς Τρῶες, πού τιμοῦσαν, ὅπως λέγει, τίς ἀρματοδρομίες καί τούς ἀγῶνες τοξοβολίας, ἀλλά χωρίς ὑπερβολές, « οὐκ ἐν π λ η σ μ ο ν ἄ ς θ η ρ ῶ μ ε ν ο ι ». Ἐπίσης καλλιέργησε τή ζωγραφική.

Βαθύτερη ἐπίδραση στό πνεῦμα τοῦ Εὐριπίδη εἶχε ἡ ἐνασχόληση του στή φιλοσοφία. Ἄκουσε διδασκαλίες τοῦ φιλόσοφου Ἀναξαγόρα, διάβασε πάρα πολλά βιβλία φιλοσόφων καί σοφιστῶν, ἀνάμεσα σ' αὐτά καί τά ἔργα τοῦ Πρωταγόρα καί τοῦ Προδίκου, πού τούς γνώριζε καί προσωπικά, καί συνδέθηκε φιλικά μέ τό Σωκράτη, πού, ὅπως λέγουν, παρακολουθοῦσε πάντοτε τή διδασκαλία τραγωδιῶν τοῦ φίλου του, ἐνῶ διαφορετικά δέ σύχναζε στό θέατρο. Ὁ Εὐριπίδης εἶχε καί πλούσια βιβλιοθήκη, πού ἦταν κάτι σπάνιο στήν ἐποχή του.

Πνεῦμα ἐρευνητικό καί ἀνήσυχο, μελετοῦσε διαρκῶς τά μεγάλα προβλήματα, τά ὁποῖα ἀπασχολοῦσαν τούς πύο μορφωμένους Ἕλληνες στό β' ἡμισυ τοῦ 5ου αἰῶνα. Τί ἦταν οἱ θεοί, ποιά ἡ φύση τῶν ἀνθρώπων, ποιές οἱ μεγάλες ἀρετές, ποιά τά καθήκοντα τῶν γυναικῶν κτλ. Γιά τό πλῆθος τῶν φιλοσοφικῶν γνωμῶν, πού διατύπωνε στίς τραγωδίες του, ὀνομάστηκε ὁ ἀ π ὀ σ κ η ν ἦ ς φ ι λ ὄ σ ο φ ο ς.

Ἀπό μερικούς θεωρήθηκε ἀσεβής. Δέν ἦταν βέβαια φύση βαθιά θρησκευτική, ὅπως ὁ Αἰσχύλος καί ὁ Σοφοκλῆς· ὅτι ἦταν ὅμως ἀσεβής δέν εἶναι ἀληθινό. Ὁ Εὐριπίδης μελετώντας τούς μύθους ἀπό τούς ὁποίους ἀντλοῦσε τίς ὑποθέσεις τῶν τραγωδιῶν του, ἔβρισκε σέ αὐτούς διηγήσεις ἀσυμβίβαστες μέ τήν ὑψηλότερη καί φωτεινότερη γιά τό θεῖο ἀντίληψη, πού εἶχε σχηματίσει ὁ ἴδιος. Δέν μπορούσε π.χ. νά δεχτεῖ ὅτι ἡ Ἄρτεμη ἤθελε νά θυσιάζουν γι' αὐτήν ἀνθρώπους. Ἐπειδή ὅμως πολύ συχνά ἐξέφραζε στά δράματά του τέτοιες γνώμες, οἱ προσκολλημένοι στίς παλιές παραδόσεις ἀντιδροῦσαν.

Γενικά ὁ Εὐριπίδης, ἀντίθετα πρός τόν Αἰσχύλο καί τό Σοφοκλῆ, δέν ἦταν πολύ συμπαθής στους συγχρόνους του. Σέ δραματικό ἀγῶνα πήρε μέρος γιά πρώτη φορά τό 445. Νίκησε γιά πρώτη φορά τό 442, κι ἐνῶ ἔγραφε 23 τετραλογίες, μόνο πέντε φορές ἐνίκησε. Οἱ κωμικοὶ ποιη-

τές, καί ἰδίως ὁ Ἀριστοφάνης, διαρκῶς τόν ἔσκωπταν καί τόν κακολογοῦσαν, ἐπειδή τόν θεωροῦσαν πολύ νεωτεριστή.

Στήν πολιτική δέν ἀναμείχθηκε ποτέ καί δέν πῆρε οὔτε ζήτησε ποτέ δημόσιο ἀξίωμα. Μελαγχολικός καί δύσκολος στίς σχέσεις του, προτιμοῦσε τή μόνωση ἢ τήν ἀναστροφή του μέ ἐκλεκτούς φίλους, τήν ἐργασία καί τή ζωή τοῦ σπουδαστηρίου. Τόν φλόγιζε ὁμως θερμῆ φιλοπατρία καί παρακολουθοῦσε τά πολιτικά μέ ζωηρό ἐνδιαφέρον.

Ἡ ἀγάπη του πρός τήν πατρίδα του ἐκδηλώνεται κυρίως στίς τραγωδίες, πού συνέθεσε μετά τήν ἐκρηξη τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου· πραγματεύεται τότε κατά προτίμηση ἀττικές παραδόσεις καί μύθους, ἀπό τοὺς ὁποίους προβάλλει τό μεγαλεῖο καί ὁ ἀνώτερος πολιτισμός τῶν Ἀθηνῶν. Πολλές φορές θέτει στό στόμα τῶν μυθικῶν προσώπων ὑπαινιγμούς σέ σύγχρονα γεγονότα πού ἀποτελοῦν ὕμνο πρός τήν πατρίδα του καί καταδίκη τῶν ἀντιπάλων της.

Ἔτσι στούς *Ἡρακλίδες*, τραγωδία πού διδάχτηκε στά πρῶτα ἔτη τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, τονίζει τήν εὐγένεια καί τήν αὐτοθυσία τῶν παλαιῶν Ἀθηναίων, πού, γιά νά προστατεύσουν τά τέκνα τοῦ Ἡρακλέους, ἀνέλαβαν πόλεμο ἐναντίον τοῦ διώκτη τους Εὐρύσθεα. Κατηγορεῖ ὁμως ἔμμεσα τήν ἀχαριστία τῶν συγχρόνων του Δωριέων, οἱ ὁποῖοι, ἐνῶ κανχιόντουσαν ὅτι ἦταν ἀπόγονοι τοῦ Ἡρακλή, ἐπιτέθηκαν ἐναντίον τῶν Ἀθηνῶν.

Ἐγκώμιο τῶν Ἀθηνῶν εἶναι καί οἱ *Ἰκέτιδες*. Στήν τραγωδία αὐτή, πού διδάχτηκε γύρω στά τέλη τῆς πρώτης δεκαετίας τοῦ πολέμου, ὁ μυθικός βασιλιάς τῶν Ἀθηνῶν Θησέας παρουσιάζεται ὑποστηρικτής τοῦ δικαίου καί ἐκπρόσωπος ἀνώτερου πολιτισμοῦ· ἀναγκάζει μέ πόλεμο τοὺς Θηβαίους νά παραδώσουν τοὺς νεκρούς τῶν Ἀργείων, πού ἔπεσαν μπροστά στά τεῖχη τῆς Θήβας, στίς μητέρες τους γιά ταφή.

Ἄλλοῦ ὁ ποιητής καντηριάζει αὐτούς πού ἐπιτίθενται ἄδικα, αὐτοὺς πού ἐκπορθοῦν « πό λεις, να οὺς τε τύμβους θ', ἱερὰ τῶν κεκμηκότων », ἐνῶ ἀντίθετα διακηρύσσει ὅτι τό « ὑπὲρ πάτρας θνήσκειν » εἶναι « τὸ κάλλιστον κλέος » (Τρωάδες 95 καί 386).

Τέσσερα περίπου χρόνια πρὶν ἀπό τή λήξη τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ὁ Εὐριπίδης πῆγε στήν Πέλλα τῆς Μακεδονίας ὕστερα ἀπό πρόσκληση τοῦ φιλόμουσου βασιλιά της Ἀρχέλαου. Κατά τή διαμονή του στή μακεδονική αὐλή ἐξακολουθοῦσε νά ἐργάζεται καί δίδαξε κεῖ καί με-

ρικές τραγωδίες του. Ἀπέθανε καί τάφηκε στή Μακεδονία τό 406, λίγους μήνες πρὶν ἀπό τό Σοφοκλή.

Οἱ Ἀθηναῖοι, πού τόν εἶχαν πολύ πικράνει, συγκινήθηκαν ἀπό τήν ἀγγελία τοῦ θανάτου τοῦ μεγάλου συμπολίτη τους καί ζήτησαν νά τούς δοθοῦν τά ὄστα του. Ἐπειδή ὅμως δέν ἔγινε δεκτὴ ἡ παράκλησή τους, ὑψωσαν πρὸς τιμὴ του κενοτάφιο κοντά στά Μακρά Τείχη. Στόν Προάγωνα τῶν Μεγάλων Διονυσίων τοῦ ἔτους ἐκείνου ὁ Σοφοκλῆς ἐμφανίστηκε μέ πένθιμη περιβολή καί παρουσίασε τό Χορό του χωρίς στεφάνια.

Μετά τό θάνατό του ὁ ποιητής ἀγαπήθηκε πολύ καί θαναμάστηκε. Ἡ ἐπίδρασή του πολύ μεγάλη στήν ποίηση, ἑλληνική, ρωμαϊκή, καί νεώτερη εὐρωπαϊκή.

Βαθῦς ἀνατόμος τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς ὁ Εὐριπίδης μελετοῦσε, ἀνέλυε καί ἐξέφραζε στίς τραγωδίες του τά πάθη προκαλώντας ἰσχυρὴ συγκίνηση. Ἦταν κατά τόν Ἀριστοτέλη ὁ τραγικώτατος ἀπό ὅλους τούς ποιητές.

10. ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

Ἐχει εὐρύτατη διάδοση καί στόν Ἑλληνικό καί στοὺς ἄλλους λαούς ἡ δοξασιά ὅτι γιά τή στερέωση καί ἀσφάλεια ὁποιοδήποτε κτίσματος ἀπαιτεῖται θυσία ζῶου στά θεμέλια τοῦ κτίσματος ἢ μέσα σέ κάποιο τοῖχο του. Στούς ἀρχαιότατους χρόνους γίνονταν γιά τό σκοπό αὐτό καί ἀνθρωποθυσίες, γιατί ὑπῆρχε ἡ πίστη ὅτι ὅσο εὐγενέστερο ἦταν τό θῦμα, τόσο ἰσχυρότερο «στοιχεῖο» γινόταν. Ἀπήχηση αὐτοῦ τοῦ ἐθίμου εἶναι π.χ. ἡ παράδοση γιά τό γιοφύρι τῆς Ἄρτας· σύμφωνα μέ αὐτή ὁ πρωτομάστορας ἀναγκάστηκε νά «στοιχειώσει» τή γυναῖκα του, γιατί ἦταν ἀδύνατο νά στεριώσει τό γεφύρι μέ ἄλλο τρόπο.

Ἐκτός βέβαια ἀπό τή θεμελίωση τῶν κτισμάτων καί γιά τήν ἐπιτυχία κάθε σπονδαίας ἐπιχειρήσεως ἀπαιτεῖται θυσία. Ἀπό τήν ἀντίληψη αὐτὴ πλάστηκε ὁ μῦθος τῆς θυσίας τῆς Ἰφιγένειας*.

* Τό μῦθο δραματοποίησαν οἱ νεώτεροι χρόνοι ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους ὁ Ρακίνας καί ὁ Ἑλληνας Ἰωάννης Μορεάς. Μέ τήν ὑπόθεση τῆς δικῆς μας τραγωδίας ἔχει ὁμοιότητες ἡ ὑπόθεση τῆς θυσίας τοῦ Ἀβραάμ, Κρητικοῦ θεησκοπετικοῦ δράματος τοῦ 16ου μ.Χ. αἰῶνα.

Ἀξιοσώστατη εἶναι ἡ παράλληλη μελέτη τῶν δύο ἔργων καί ἰδιαίτερα τῶν χαρακτήρων τοῦ Ἀγαμέμνονος καί τοῦ Ἀβραάμ, τῆς Κλυταμῆστρας καί τῆς Σάρρας, τῆς Ἰφιγένειας καί τοῦ Ἰσαάκ, τοῦ Πρεσβῆτη καί τῶν δούλων τοῦ Ἀβραάμ.

Ὁ Ἑλληνικός στόλος ἀποτελούμενος πάνω ἀπό χίλια πλοῖα εἶχε συγκεντρωθεῖ στό μεγάλο καί ἀσφαλῆ κόλπο τῆς Αὐλίδας. Τά στήθη τῶν Ἑλλήνων θέρμαινε ὁ πόθος νά διασχίσουν τό Αἶγαῖο, νά ἀποβιβαστοῦν στήν Τροία καί νά τιμωρήσουν τούς Τρῶες γιά τήν ἀρπαγή τῆς Ἑλένης. Ὅμως δέ φυσοῦσε εὐνοϊκός ἄνεμος καί ἡ ἀναχώρηση ἦταν ἀδύνατη, γιατί, ὅπως μάντεψε ὁ Κάλχας, ἡ Ἄρτεμη ζητοῦσε νά τῆς θυσιάσει ὁ ἀρχιστράτηγος τήν πρωτότοκη κόρη του.

Ὁ Ἀγαμέμνονας ὕστερα ἀπό πίεση τοῦ Μενέλαου καί ἄλλων ἡγεμόνων δέχτηκε μέ σαραγμό ψυχῆς νά καλέσει ἀπό τίς Μυκῆνες στήν Αὐλίδα τήν Ἰφιγένεια. Γιά νά πείσει μάλιστα τήν Κλυταμῆστρα νά τήν στείλει τῆς ἔγραψε ὅτι θά τήν ἔδινε στόν Ἀχιλλέα. Ὅταν ὅμως ἔφυγε ὁ ἀγγελιαφόρος, μετάνιωσε καί ἔγραψε δεύτερη ἐπιστολή, πού ἀνακαλοῦσε τήν πρώτη.

Εἶναι ἀκόμα νύχτα, ἀπόλυτη γαλήνη καί σιγή ἐπικρατεῖ στήν Αὐλίδα, ὁ στρατός τῶν Ἀχαιῶν εἶναι βυθισμένος στόν ὕπνο καί ὁ Ἀγαμέμνονας καλεῖ ἔξω ἀπό τή σκηνή του ἕνα γέροντα, παλιό πιστό δοῦλο τῆς γυναίκας του, γιά νά τόν στείλει σέ αὐτή μέ τήν ἐπιστολή. Στό σημεῖο αὐτό ἀρχίζει ἡ τραγωδία.

Ἐνῶ προχωρεῖ ἡ ὑπόθεση ἡ Ἰφιγένεια νιώθει ὅτι τῆ θυσία τήν ἀπαιτεῖ τό ἀνώτερο συμφέρον τῆς πατρίδας. Ἔτσι προσφέρει τόν ἑαυτό της ἐκούσιο θῦμα μέ εὐγενῆ αὐταπάρηση καί ὑπέροχο ἠρωισμό, ἡ θεά ὅμως Ἄρτεμη τήν παίρνει μακριά ἀπό τό βωμό καί ἀφήνει πάνω σ' αὐτόν ἀντί γιά τήν κόρη ἕνα ἐλάφι.

Τήν Ἰφιγένεια τήν ἐν Αὐλίδι συνέθεσε ὁ Εὐριπίδης στά τέλη τῆς ζωῆς του καί ἡ παράσταση ἔγινε μετά τό θάνατό του.

11. ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΤΑΥΡΟΙΣ

Στά ἀνατολικά παράλια τῆς Ἀττικῆς ὑπῆρχαν δύο ἱερά τῆς Ἄρτεμης — τό ἕνα στίς Ἀραφηνίδες Ἀλές (κοντά στή σημερινή Ραφήνα) καί τό ἄλλο λίγο νοτιότερα στή Βραυρῶνα (σήμερα Βραῶνα). Στό πρῶτο, τῆς Ταυροπόλου Ἀρτεμίδος, πού πρὸς τιμὴ τῆς γίνονταν τά Ταυροπόλια, φυλαγόταν ἀρχαιότατο ξύλινο ἄγαλμα (ξόανο) τῆς θεᾶς, τό ὁποῖο κατά τήν τοπική παράδοση εἶχε φέρεי ὁ Ὀρέστης ἀπό τή χώρα τῶν Ταύρων. Στό τέμενος τοῦ δευτέρου ἱεροῦ, τῆς Βραυ-

ρωνίας Ἄρτεμιδος, ἔδειξαν τὸν τάφο τῆς ἀδελφῆς τοῦ Ὀρέστη Ἰφιγένειας, πού, κατὰ τὴν παράδοση, ἦταν ἡ πρώτη ἱέρεια στοῦ ναοῦ αὐτοῦ τῆς Ἄρτεμις. Ἀπό τίς ἀττικές αὐτές παραδόσεις ἐμπνεύστηκε ὁ Εὐριπίδης καί ἔγραψε τὴν Ἰφιγένεια τὴν ἐν Ταύροις, τὸ πιθανότερο τὸ 414 π.Χ.

Στὴν Ἰφιγένεια τὴν ἐν Ταύροις βρίσκουμε τὴν ἡρωίδα στὴ σκυθική χώρα τῶν Ταύρων, ὅπου τὴν ἔχει φέρει ἡ Ἄρτεμη. Ἔτσι ἡ ὑπόθεση τῆς τραγωδίας αὐτῆς εἶναι συνέχεια τῆς ὑποθέσεως τῆς Ἰφιγένειας τῆς ἐν Αὐλίδι.

Στὴν Ἰφιγένεια τὴν ἐν Αὐλίδι ἡ Κλυταιμῆστρα συνόδεψε τὴν κόρη της στὴν Αὐλίδα, ἐνῶ στὴν ἐν Ταύροις τὴν ἔστειλε μόνη καί ἡ ἴδια ἔμεινε στίς Μυκῆνες. Αὐτό εἶναι ἓνα δεῖγμα τῆς ἐλευθερίας μέ τὴν ὁποία οἱ τραγικοί ποιητές — ἀνάλογα μέ τίς δραματουργικές ἀνάγκες — πραγματεύονταν τοὺς μύθους, πού ἄλλωστε καί στοῦ στόμα τοῦ λαοῦ ἔπαιρναν διάφορες μορφές.

Ἡ ὑπόθεση τῆς Ἰφιγένειας τῆς ἐν Ταύροις ἐξελίσσεται μπροστά στοῦ ναοῦ τῆς Ἄρτεμις στὴ χώρα τῶν Ταύρων. Βλέπουμε τὸ ναό καί μπροστά του τὸ βωμό, κόκκινο ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν θυμάτων. Πίσω ἀπὸ τὸ ναό καί λίγο δεξιότερα ὡς πρὸς τοὺς θεατές πρέπει νά φανταστοῦμε τὴν παραλία καί ἀκόμη δεξιότερα τὴν πόλη τῶν Ταύρων.

Στὴν τραγωδία αὐτὴ ἡ ἡρωίδα προλογίζοντας εἰσάγει ἀμέσως τὸ θεατὴ στὴν ὑπόθεση· οἱ πληροφορίες πού δίνει ἡ ἡρωίδα, καί κείνες, πού ἀκούμε στὴ δευτέρη σκηνή τοῦ προλόγου ἀπὸ τὸν Ὀρέστη καί τὸν Πυλάδη, εἶναι ἀρχετές, γιὰ νά κατοπιστεῖ στὴν ὑπόθεση τοῦ δράματος καί ὁ σημερινός ἀναγνώστης.

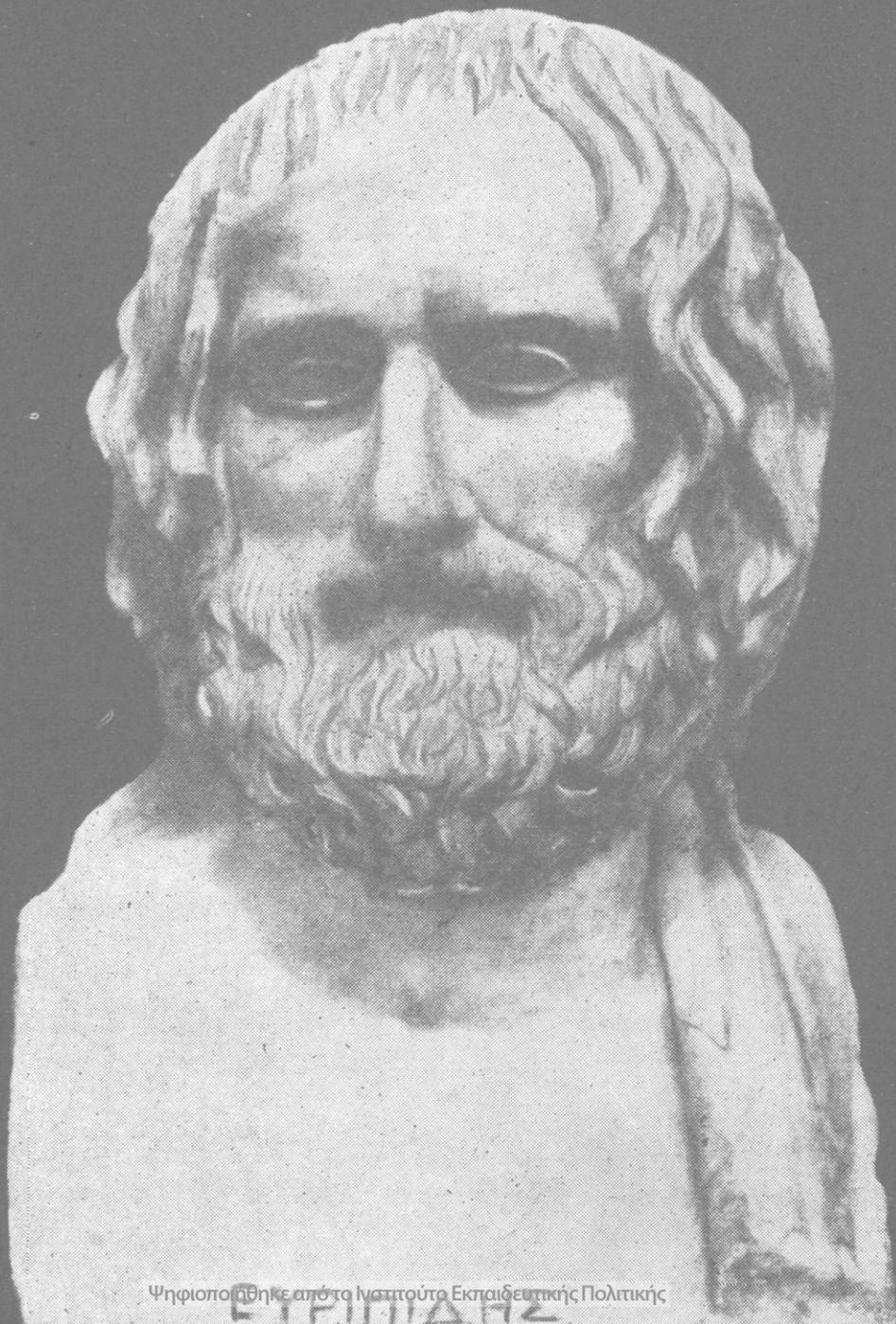
2. ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΩΝ ΔΥΟ ΤΡΑΓΩΔΙΩΝ

A ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΑΙ

1- 163	Πρόλογος
164- 302	Πάροδος
303- 542	Πρώτο έπεισόδιο
543- 606	Πρώτο Στάσιμο
607- 750	Δεύτερο Έπεισόδιο
751- 800	Δεύτερο Στάσιμο
801-1035	Τρίτο Έπεισόδιο
1036-1097	Τρίτο Στάσιμο
1098-1275	Τέταρτο Έπεισόδιο
1276-1335	Λυρικό μέρος (μονωδία Ίφιγένειας)
1336-1473	Πέμπτο Έπεισόδιο
1474-1531	Λυρικό μέρος (θριαμβευτικό άσμα Ίφιγένειας καί χορού)
1532-1629	Έξοδος

B ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΤΑΥΡΟΙΣ

1- 122	Πρόλογος
123- 235	Πάροδος
236- 391	Πρώτο Έπεισόδιο
392- 466	Πρώτο Στάσιμο
467-1088	Δεύτερο Έπεισόδιο
1089-1152	Δεύτερο Στάσιμο
1153-1233	Τρίτο Έπεισόδιο
1234-1283	Τρίτο Στάσιμο
1284-1499	Έξοδος

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΠΙΧΩΡΗΣ

ΘΡ. ΣΤΑΥΡΟΥ — ΦΩΚ. ΒΟΥΣΒΟΥΝΗ

ΕΥΡΙΠΙΔΗ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1977

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΟΛΟΓΙΑ - ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ Η ΕΝ ΑΝΑΛΙΣΤΗ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΟΛΟΓΙΑ - ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΟΛΟΓΙΑ
ΑΘΗΝΑ 1977

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΚΕΙΜΕΝΟ *

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ

ἽΩ πρέσβυ, δόμων τῶνδε πάροιθεν
στεῖχε.

ΠΡΕΣΒΥΤΗΣ

στείχω· τί δὲ καινουργεῖς,
Ἀγάμεμνον ἄναξ ;

ΑΓΑ.

σπεύσεις ;

ΠΡ.

σπεύδω.

μάλα τοι γῆρας τοῦμὸν ἄυπνον
καὶ ἐπ' ὀφθαλμοῖς ὄξυ πάρεστιν.

5

ΑΓΑ

τίς ποτ' ἄρ' ἀστήρ ὅδε πορθμεύει ;

ΠΡ.

Σείριος ἐγγὺς τῆς ἑπταπόρου

Πλειάδος ἄστων ἔτι μεσσήρης.

ΑΓΑ.

οὐκουν φθόγγος γ' οὐτ' ὀρνίθων

οὔτε θαλάσσης· σιγαὶ δ' ἀνέμων

10

τόνδε κατ' Εὐριπον ἔχουσιν.

ΠΡ.

τί δὲ σὺ σκηνῆς ἐκτὸς αἰίσσεις,

Ἀγάμεμνον ἄναξ ;

ἔτι δ' ἠσυχία τήνδε κατ' Αὐλιν

καὶ ἀκίνητοι φυλακαὶ τειχέων.

15

στείγωμεν ἔσω.

ΑΓΑ.

ζηλῶ σέ, γέρον,

ζηλῶ δ' ἀνδρῶν ὃς ἀκίνδυνον

* Ἐπιμέλεια τοῦ κειμένου καὶ ἐρμηνεία ὑπὸ Φ. Βουσβολίνη.

βίον ἐξεπέρασ' ἀγνώς, ἀκλεής·
τοὺς δ' ἐν τιμαῖς ἦσσον ζηλῶ.

ΠΡ. καὶ μὴν τὸ καλὸν γ' ἐνταῦθα βίου.

20

ΑΓΑ. τοῦτο δέ γ' ἐστὶν τὸ καλὸν σφαλερόν·
καὶ τὸ πρότιμον

γλυκὺ μὲν, λυπεῖ δὲ προσιστάμενον·

τοτὲ μὲν τὰ θεῶν οὐκ ὀρθωθέντ'

ἀνέτρεψε βίον, τοτὲ δ' ἀνθρώπων

25

γνώμαι πολλαὶ

καὶ δυσάρεστοι διέκναισαν.

ΠΡ. οὐκ ἄγαμαι ταῦτ' ἀνδρὸς ἀριστέως·

οὐκ ἐπὶ πᾶσιν σ' ἐφύτευς' ἀγαθοῖς,

'Αγάμεμον, 'Ατρεύς.

30

δεῖ δέ σε χαίρειν καὶ λυπεῖσθαι·

θνητὸς γὰρ ἔφυς· κἂν μὴ σὺ θέλῃς,

τὰ θεῶν οὕτω βουλόμεν' ἔσται.

σὺ δὲ λαμπτήρος φάος ἀμπετάσας

δέλτον τε γράφεις

35

τήνδ', ἣν πρὸ χερῶν ἔτι βαστάζεις,

καὶ ταῦτὰ πάλιν γράμματα συγχεῖς

καὶ σφραγίζεις λύεις τ' ὀπίσω

ρίπτεις τε πέδω πεύκην, θαλερόν

κατὰ δάκρυ χέων,

40

καὶ τῶν ἀπόρων οὐδενὸς ἐνδεῖς

μὴ οὐ μαίνεσθαι.

τί πονεῖς ; τί νέον περὶ σοί, βασιλεῦ ;

φέρε κοίνωσον μῦθον ἐς ἡμᾶς.

πρὸς δ' ἄνδρ' ἀγαθὸν πιστόν τε φράσεις·

45

σῆ γάρ μ' ἀλόχῳ ποτὲ Τυνδάρεως

πέμπεν φερνήν

συννυμφοκόμον τε δίκαιον.

ΑΓΑ. ἐγένοντο Λήδα Θεστιάδι τρεῖς παρθένοι,
 Φοίβη, Κλυταιμῆστρα τ', ἐμὴ ξυνάορος,
 Ἐλένη τε ταύτης οἱ τὰ πρῶτ' ὠλβισμένοι-
 μνηστῆρες ἦλθον Ἑλλάδος νεανίαι.
 δειναὶ δ' ἀπειλαὶ καὶ κατ' ἀλλήλων φόνος
 ξυνίσταθ', ὅστις μὴ λάβοι τὴν παρθένον.
 τὸ πρᾶγμα δ' ἀπόρως εἶχε Τυνδάρεω πατρὶ
 δοῦναί τε μὴ δοῦναί τε, τῆς τύχης θ' ὅπως
 ἄψαιτ' ἄριστα. καὶ νιν εἰσῆλθεν τάδε·
 ὄρκους συνάψαι δεξιάς τε συμβαλεῖν
 μνηστῆρας ἀλλήλοισι καὶ δι' ἐμπύρων
 σπονδὰς καθεῖναι κάπαράσασθαι τάδε·
 ὅτου γυνὴ γένοιτο Τυνδαρίς κόρη,
 τῶ συναμυνεῖν, εἴ τις νιν ἐκ δόμων λαβῶν
 οἴχοιτο τὸν τ' ἔχοντ' ἀπωθοίη λέχους,
 κάπιστρατεύσειν καὶ κατασκάψει πόλιν
 Ἑλλήν' ὁμοίως βάρβαρόν θ' ὕπλων μέτα.
 ἐπεὶ δ' ἐπιστώθησαν, εὖ δέ πως γέρον
 ὑπῆλθεν αὐτοὺς Τυνδάρεως πυκνῆ φρενί,
 δίδωσ' ἐλέσθαι θυγατρὶ μνηστήρων ἓνα,
 ὅτου πνοαὶ φέροιεν Ἀφροδίτης φίλαι.
 ἢ δ' εἴλεθ', ὥς γε μήποτ' ὠφελεν λαβεῖν,
 Μενέλαον. ἐλθὼν δ' ἐκ Φρυγῶν ὁ τὰς θεὰς
 κρίνας ὅδ', ὥς ὁ μῦθος ἀνθρώπων ἔχει,
 Λακεδαίμον', ἀνθηρὸς μὲν εἰμάτων στολῆ
 χρυσῶ τε λαμπρός, βαρβάρῳ χλιδήματι,
 ἔρῶν ἔρῶσαν ᾤχετ' ἐξαναρπάσας
 Ἐλένην πρὸς Ἴδης βούσταθμ', ἐκδημον λαβὼν
 Μενέλαον· ὁ δὲ καθ' Ἑλλάδ' οἰστρήσας πόθῳ
 ὄρκους παλαιοὺς Τυνδάρεω μαρτύρεται,
 ὥς χρὴ βοηθεῖν τοῖσιν ἠδίκημένοις.

τούντεϋθεν οὖν Ἑλληνες ἄξαντες δορί, 80
 τεύχη λαβόντες στενόπορ' Αὐλίδος βάθρα
 ἤκουσι τῆσδε, ναυσὶν ἀσπίσιν θ' ὁμοῦ
 ἵπποις τε πολλοῖς ἄρμασὶν τ' ἠσκημένοι.
 καὶ στρατηγεῖν εἶτα Μενέλεω χάριν
 εἶλοντο, σύγγονόν γε. τᾶξίωμα δὲ 85
 ἄλλος τις ὠφελ' ἀντ' ἐμοῦ λαβεῖν τόδε.
 ἠθροισμένου δὲ καὶ ζυνεστῶτος στρατοῦ
 ἤμεσθ' ἀπλοῖα χρώμενοι κατ' Αὐλίδα.
 Κάλχας δ' ὁ μάντις ἀπορία κεχρημένους
 ἀνεῖλεν Ἴφιγένειαν, ἣν ἔσπειρ' ἐγώ, 90
 Ἄρτέμιδι θῦσαι τῇ τόδ' οἰκούσῃ πέδον,
 καὶ πλοῦν τ' ἔσεσθαι καὶ κατασκαφᾶς Φρυγῶν
 θύσασι, μὴ θύσασι δ' οὐκ εἶναι τάδε.
 κλύων δ' ἐγὼ ταῦτ', ὀρθίω κηρύγματι
 Ταλθύβιον εἶπον πάντ' ἀφιέναι στρατόν, 95
 ὡς οὐποτ' ἂν τλᾶς θυγατέρα κτανεῖν ἐμήν.
 οὐ δὴ μ' ἀδελφὸς πάντα προσφέρων λόγον
 ἔπεισε τλῆναι δεινά. κὰν δέλτου πτυχαῖς
 γράψας ἔπεμψα πρὸς δάμαρτα τὴν ἐμήν
 στέλλειν Ἀχιλλεῖ θυγατέρ' ὡς γαμουμένην, 100
 τό τ' ἀξίωμα τάνδρὸς ἐγκαυρούμενος
 συμπλεῖν τ' Ἀχαιοῖς οὐνεκ' οὐ θέλοι λέγων,
 εἰ μὴ παρ' ἡμῶν εἴσιν εἰς Φθίαν λέχος·
 πειθῶ γὰρ εἶχον τήνδε πρὸς δάμαρτ' ἐμήν,
 ψευδῆ συνάψας ἀμφὶ παρθένου γάμον. 105
 μόνοι δ' Ἀχαιῶν ἴσμεν ὡς ἔχει τάδε.
 Κάλχας, Ὀδυσσεὺς Μενελεύς θ'. ἃ δ' οὐ καλῶς
 ἔγνω τὸτ', αὐθις μεταγράφω καλῶς πάλιν.
 ἐς τήνδε δέλτον, ἣν κατ' εὐφρόνης σκιάν
 λύοντα καὶ συνδοῦντά μ' εἰσείδες, γέρον. 110

- ἀλλ' εἶα χώρει τάσδ' ἐπιστολάς λαβῶν
 πρὸς Ἄργος· ἃ δὲ κέκευθε δέλτος ἐν πτυχαῖς,
 λόγῳ φράσω σοι πάντα τὰγγεγραμμένα·
 πιστὸς γὰρ ἀλόχῳ τοῖς τ' ἐμοῖς δόμοισιν εἶ.
- ΠΡ. λέγε καὶ σήμαιν', ἵνα καὶ γλώσση 115
 σύντονα τοῖς σοῖς γράμμασιν αὐδῶ.
- ΑΓΑ. πέμπω σοι πρὸς ταῖς πρόσθεν
 δέλτοις, ὦ Λήδας ἔρνος,
 μὴ στέλλειν τὰν σὰν Ἴνιν πρὸς
 τὰν κολπώδη πτέρυγ' Εὐβοίας 120
 Αὔλιν ἀκλύσταν.
 εἰς ἄλλας ὥρας γὰρ δὴ
 παιδὸς δαίσομεν ὑμεναίους.
- ΠΡ. καὶ πῶς Ἀχιλεὺς λέκτρων ἀπλακῶν
 οὐ μέγα φυσῶν θυμὸν ἐπαρεῖ 125
 σοὶ σῆ τ' ἀλόχῳ ;
 τόδε καὶ δεινόν. σήμαιν' ὅ τι φῆς.
- ΑΓΑ. ὄνομ', οὐκ ἔργον παρέχων Ἀχιλεὺς
 οὐκ οἶδε γάμους, οὐδ' ὅ τι πράσσομεν,
 οὐδ' ὅτι κείνῳ παῖδ' ἐπεφήμισα 130
 νυμφεῖους εἰς ἀγκῶνων
 εὐνάς ἐκδώσειν λέκτροις.
- ΠΡ. δεινά γ' ἐτόλμας, Ἀγάμεμνον ἄναξ,
 δς τῷ τῆς θεᾶς σὴν παῖδ' ἄλοχον
 φατίσας ἦγες σφάγιον Δαναοῖς. 135
- ΑΓΑ. οἴμοι, γνώμας ἐξέεσταν,
 αἰαῖ, πίπτω δ' εἰς ἅταν·
 ἀλλ' ἴθ' ἐρέσσω σὸν πόδα, γήρα
 μηδὲν ὑπείκων.
- ΠΡ. σπεύδω, βασιλεῦ. 140
- ΑΓΑ. μή νυν μήτ' ἀλσώδεις ἴζου

- κρήνας μήθ' ὕπνω θελχθῆς.
 ΠΡ. εὐφημα θροίει.
 ΑΓΑ. πάντη δὲ πόρον σχιστὸν ἀμείβων
 λεῦσσε, φυλάσσω, μή τις σε λάθῃ 145
 τροχαλοῖσιν ὄχοις παραμειψαμένη
 παῖδα κομίζουσ' ἐνθάδ' ἀπήνη
 Δανκῶν πρὸς νκῦς.
 ΠΡ. ἔσται τάδε.
 ΑΓΑ. κλήθρων δ' ἐξόρμοις
 ἦν νιν πομπαῖς ἀντήσης, 150
 πάλιν ἐξόρμη, σεῖε χαλινούς,
 ἐπὶ Κυκλώπων ἰεῖς θυμέλας.
 ΠΡ. πιστὸς δὲ φράσας τάδε πῶς ἔσομαι,
 λέγε, παιδί σέθεν τῆ σῆ τ' ἀλόχῳ;
 ΑΓΑ. σφραγῖδα φύλασσε', ἦν ἐπὶ δέλτῳ 155
 τῆδε κομίζεις. ἴθι. λευκαίνει
 τόδε φῶς ἤδη λάμπουσ' ἠώς
 πῦρ τε τεθρίππων τῶν Ἀελίου·
 σύλλαβε μόχθων. 160
 Θνητῶν δ' ὄλβιος εἰς τέλος οὐδεὶς
 οὐδ' εὐδαίμων·
 οὔπω γὰρ ἔφυ τις ἄλυπος.

ΧΟΡΟΣ

- στροφή α' ἔμολον ἀμφὶ παρακτίαν
 ψάμαθον Αὐλίδος ἐνχλίας, 165
 Εὐρίπου διὰ χευμάτων
 κέλσασα στενοπόρθμων,
 Χαλκίδα πόλιν ἐμὰν προλιποῦσ',
 ἀγχιάλων ὑδάτων τροφὸν
 τᾶς κλεινᾶς Ἀρεθούσας, 170

- Ἄχαιῶν στρατιάν ὡς κατιδοίμαν
 ἀγαυῶν τε πλάτας ναυσιπόρους
 ἡμιθέων, οὓς ἐπὶ Τροί-
 αν ἐλάταις χιλιόναυσιν
 τὸν ξανθὸν Μενελάον θ' 175
 ἀμέτεροι πόσεις
 ἐνέπουσ' Ἀγαμέμνονά τ' εὐπατρίδαν
 στέλλειν ἐπὶ τὰν Ἑλέναν, ἀπ'
 Εὐρώτα δονακοτρόφου
 Πάρις ὁ βουκόλος ἂν ἔλαβε, 180
 δῶρον τᾶς Ἀφροδίτας,
 ὅτ' ἐπὶ κρηναίαισι δρόσοις
 Ἦρα Παλλάδι τ' ἔριν ἔριν
 μορφᾶς ἅ Κύπρις ἔσχεν.
 ἀντιστρ. α' πολύθυτον δὲ δι' ἄλσος Ἀρ- 185
 τέμιδος ἤλυθον ὀρομένα,
 φοινίσσουσα παρῆδ' ἐμάν
 αἰσχίνα νεοθαλεῖ,
 ἀσπίδος ἔρυμα καὶ κλισίας
 ὄπλοφόρους Δαναῶν θέλουσ' 190
 ἵππων τ' ὄχλον ιδέσθαι.
 κατεῖδον δὲ δὺ' Αἴαντε συνέδρω,
 τὸν Οἰλέως τε Τελαμῶνός τε γόνον,
 τὸν Σαλαμῖνος στέφανον·
 Πρωτεσίλαόν τ' ἐπὶ θάκοις 195
 πεσσῶν ἠδομένους μορ-
 φαῖσι πολυπλόκοις
 Παλαμῆδεά θ', ὃν τέκε παῖς ὁ Ποσει-
 δᾶνος· Διομῆδεά θ' ἠδο-
 ναῖς δίσκου κεχαρημένον, 200
 παρὰ δὲ Μηριόνην, Ἄρεος

- ὄζον, θαῦμα βροτοῖσι·
 τὸν ἀπὸ νησαίων τ' ὀρέων
 Λαέρτα τόκον, ἅμα δὲ Νι-
 ρῆ, κάλλιστον Ἀχαιῶν. 205
- ἐπὶ δ. τὸν ἰσάνεμόν τε ποδοῖν
 λαιψηροδρόμον Ἀχιλῆα,
 τὸν ἅ Θετίς τέκε καὶ
 Χείρων ἐξεπόνασεν,
 εἶδον αἰγιαλοῖσι 210
- παρά τε κροκάλαις δρόμον ἔχοντα σὺν ὅπλοις·
 ἄμιλλαν δ' ἐπόνει ποδοῖν
 πρὸς ἄρμα τέτρωφόν
 ἐλίσσων περὶ νίκας· 215
- ὁ δὲ διφρηλάτας ἐβοᾷτ'
 Εὐμηλος Φερητιάδας,
 ᾧ καλλίστους ἰδόμαν
 χρυσοδαϊδάλτους στομίους
 πώλους κέντρῳ θεινομένους 220
- τοὺς μὲν μέσους ζυγίους
 λευκοστίκτῳ τριχί βαλιούς,
 τοὺς δ' ἔξω σειροφόρους,
 ἀντήρεις καμπαῖσι δρόμων,
 πυρρότριχας, μονόχαλα δ' ὑπὸ σφυρὰ 225
- ποικιλοδέρμονας· οἷς παρεπάλλετο
 Πηλεΐδας σὺν ὅπλοισι παρ' ἄντυγα
 καὶ σύριγγας ἀρματείους. 230
- στροφῇ, β' ναῶν δ' εἰς ἀριθμὸν ἤλυθον
 καὶ θεᾶν ἀθέσφατον,
 τὰν γυναικεῖον ὄψιν ὀμμάτων
 ὡς πλήσαιμι, μείλινον ἄδονάν.
 καὶ κέρας μὲν ἦν 235

- δεξιὸν πλάτας ἔχων
 Φθιώτας ὁ Μυρμιδῶν Ἄρης
 πεντήκοντα ναυσὶ θουρίαις.
 χρυσέαις δ' εἰκόσιν κατ' ἄκρα Νη-
 ρῆδες ἔστασαν θεαί, 240
 πρύμναις σῆμ' Ἀχιλλεῖου στρατοῦ.
 ἀντιστρ. β' Ἀργείων δὲ ταῖσδ' ἰσῆρετμοι
 νᾶες ἔστασαν πέλας·
 ὦν ὁ Μηχιστέως στρατηλάτας
 παῖς ἦν, Ταλαὸς ὃν τρέφει πατήρ, 245
 Καπανέως τε παῖς
 Σθένελος· Ἀτθίδος δ' ἄγων
 ἐξήκοντα ναῦς ὁ Θησέως
 παῖς ἐξῆς ἐναυλόχει, θεὰν
 Παλλάδ' ἐν μωνύχοις ἔχων πτερω- 250
 τοῖσιν ἄρμασιν θετόν,
 εὔσημόν τι φάσμα ναυβάταις.
 στροφὴ γ' Βοιωτῶν δ' ὄπλισμα, ποντίας
 πεντήκοντα νῆας εἰδόμαν
 σημείοισιν ἐστολισμένας· 255
 τοῖς δὲ Κάδμος ἦν
 χρύσειον δράκοντ' ἔχων
 ἀμφὶ ναῶν κόρυμβα·
 Λήϊτος δ' ὁ γηγενῆς
 ἄρχε ναῖτου στρατοῦ. 260
 Φωκίδος δ' ἀπὰ χθονός,
 Λοκράς δὲ τοῖσδ' ἴσας ἄγων
 ἦν ναῦς Οἰλέως τόκος κλυτὰν
 Θροναίᾳδ' ἐκλιπῶν πόλιν.
 ἀντιστρ. γ' ἐκ Μυκήνας δὲ τᾶς Κυκλωπίας 265
 παῖς Ἀτρέως ἔπεμπε ναυβάτας

ναῶν ἑκατὸν ἠθροῖσμένους.
 σὺν δ' Ἄδραστος ἦν
 ταγός, ὡς φίλος φίλῳ,
 τᾶς φυγούσας μέλαθρα
 βαρβάρων χάριν γάμων
 270
 πράξειν Ἑλλάς ὡς λάβοι.
 ἐκ Πύλου δὲ Νέστορος
 Γερηνίου κατειδόμεν
 πρύμνας σῆμα ταυρόπουν ὄραν,
 275
 τὸν πάροιικον Ἄλφεόν.
 στροφῆ δ' Αἰνιάνων δὲ δωδεκάστολοι
 νᾶες ἦσαν, ὧν ἀναξ Γουνεύς
 ἄρχε· τῶνδε δ' αὖ πέλας
 Ἕλιδος δυνάστορες,
 280
 οὓς Ἐπειοὺς ὠνόμαζε πᾶς λεώς·
 Εὐρυτος δ' ἀνασσε τῶνδε·
 λευκήρετμον δ' Ἄρη
 Τάφιον ἦγεν, ὧν Μέγης ἀνασσε,
 Φυλέως λόχευμα,
 285
 τὰς Ἐχινάδας λιπῶν
 νήσους ναυβάταις ἀπροσφόρους.
 ἀντιστρ. δ' Αἴας δ' ὁ Σαλαμῖνος ἔντροφος
 δεξιὸν κέρασ πρὸς τὸ λαιὸν ξυνᾶγε,
 290
 τῶν ἄσπον ὄρμει πλάταισιν
 ἐτχάταισι συμπλέκων
 δῶδεκ' εὐστροφωτάταισι ναυσίν. ὡς
 295
 ἄιον καὶ ναυβάταν
 εἰδόμεν λεῶν·
 ᾧ τις εἰ προσαρμόσει
 βαρβάρους βάριδας,
 νόστον οὐκ ἀποίσεται,

ἐνθάδ' οἶον εἰδόμαν
 νάιον πόρευμα, 300
 τὰ δὲ κατ' οἴκους κλύουσα συγκλήτου
 μνήμην σῶζομαι στρατεύματος.

ΠΡ. Μενέλαε, τολμᾶς δεῖν, ἅ σ' οὐ τολμᾶν χρεῶν.

MENEΛΑΟΣ

ἄπελθε· λίαν δεσπότηισι πιστὸς εἶ.

ΠΡ. καλὸν γέ μοι τοῦνειδος ἐξωνείδισας. 305

ΜΕ. κλαίοις ἄν, εἰ πράσσοις ἅ μὴ πράσσειν σε δεῖ.

ΠΡ. οὐ χρῆν σε λῦσαι δέλτον, ἦν ἐγὼ ἔφερον.

ΜΕ. οὐδέ γε φέρειν σὲ πᾶσιν Ἑλλησιν κακά.

ΠΡ. ἄλλοις ἀμιλλῶ ταῦτ'· ἄφες δὲ τήνδ' ἐμοί.

ΜΕ. οὐκ ἂν μεθείμην.

ΠΡ. οὐδ' ἔγωγ' ἀφήσομαι. 310

ΜΕ. σκήπτρω τάχ' ἄρα σὸν καθαιμάξω κᾶρα.

ΠΡ. ἀλλ' εὐκλέες τοι δεσποτῶν θνήσκειν ὑπερ.

ΜΕ. μέθες· μακροῦς δὲ δοῦλος ὧν λέγεις λόγους.

ΠΡ. ὦ δέσποτ', ἀδικούμεσθα. σὰς δ' ἐπιστιλὰς
 ἐξαρπάσας ὄδ' ἐκ χερῶν ἐμῶν βία, 315
 Ἄγαμεινον, οὐδὲν τῇ δίκῃ χρῆσθαι θέλει.

ΑΓΑ. ἕα·

τίς ποτ' ἐν πύλαισι θόρυβος καὶ λόγων ἀκοσμία ;

ΜΕ. αὐμός, οὐχ ὁ τοῦδε μῦθος κυριώτερος λέγειν.

ΑΓΑ. σὺ δὲ τί τῶδ' ἐς ἔριν ἀφῖξαι, Μενέλεως, βία τ' ἄγεις ;

ΜΕ. βλέψον εἰς ἡμᾶς, ἔν' ἀρχὰς τῶν λόγων ταύτας λάβω. 320

ΑΓΑ. μῶν τρέσας οὐκ ἀνακαλύψω βλέφαρον, Ἄτρεώς
 γεγώς ;

ΜΕ. τήνδ' ὄρας δέλτον, κακίστων γραμμάτων ὑπηρέτιν ;

ΑΓΑ. εἰσορῶ· καὶ πρῶτα ταύτην σῶν ἀπάλλάξον χερῶν.

ΜΕ. οὐ, πρὶν ἂν δεῖξω γε Δαναοῖς πᾶσι τάγγεγραμμένα.

ΑΓΑ. ἤ γὰρ οἶσθ' ἄ μή σε καιρὸς εἰδέναι, σήμαντρ' ἀνείς ; 325

ΜΕ. ὥστε σ' ἀλγῦναί γ', ἀνοίξας ἄ σὺ κάκ' εἰργάσω
λάθρα.

ΑΓΑ. ποῦ δὲ κάλαβές νιν ; ὧ θεοί, σῆς ἀναισχύντου φρενός.

ΜΕ. προσδοκῶν σὴν παῖδ' ἀπ' Ἄργους, εἰ στρατεύμ'
ἀφίξεται.

ΑΓΑ. τί δέ σε τᾶμ' ἔδει φυλάσσειν ; οὐκ ἀναισχύντου τόδε ;

ΜΕ. ὅτι τὸ βούλεσθαί μ' ἔκνιζε· σὸς δὲ δοῦλος οὐκ ἔφυν. 330

ΑΓΑ. οὐχὶ δεινά ; τὸν ἐμὸν οἰκεῖν οἶκον οὐκ ἐάσομαι ;

ΜΕ. πλάγια γὰρ φρονεῖς, τὰ μὲν νῦν, τὰ δὲ πάλαι, τὰ
δ' αὐτίκα.

ΑΓΑ. εὖ κεκόμψευσαι. πονηρῶν γλῶσσ' ἐπίφθονον σοφή.

ΜΕ. νοῦς δ' ὁ μὴ βέβαιος ἄδικον κτῆμα κού σαφές φίλοις.
βούλομαι δέ σ' ἐξελέγξαι, καὶ σὺ μῆτ' ὀργῆς ὑπο 335
ἀποτρέπου τᾶληθές, οὔτε κατατενῶ λίαν ἐγώ.

οἶσθ', ὅτ' ἐσπούδαζες ἄρχειν Δαναῖδαις πρὸς Ἴλιον,
τῷ δοκεῖν μὲν οὐχὶ χρήζων, τῷ δὲ βούλεσθαι θέλων,
ὡς ταπεινὸς ἦσθα πάσης δεξιᾶς προσθηγγάνων
καὶ θύρας ἔχων ἀκλήστους τῷ θέλοντι δημοτῶν 340
καὶ διδοὺς πρόσρησιν ἐξῆς πᾶσι, κεῖ μῆ τις θέλοι,
τοῖς τρόποις ζητῶν πρίασθαι τὸ φιλότιμον ἐκ μέσου ;
κᾶτ', ἐπεὶ κατέσχευς ἀρχάς, μεταβαλὼν ἄλλους τρόπους,
τοῖς φίλοισιν οὐκέτ' ἦσθα τοῖς πρὶν ὡς πρόσθεν φίλος,
δυσπρόσιτος ἔσω τε κλήθρων σπάνιος. ἄνδρα

δ' οὐ χρεῶν 345

τὸν ἀγαθὸν πράσσοντα μεγάλα τοὺς τρόπους
μεθιστάναι,

ἀλλὰ καὶ βέβαιον εἶναι τότε μάλιστα τοῖς φίλοις,
ἡνίκ' ὠφελεῖν μάλιστα δυνατός ἐστιν εὐτυχῶν.

ταῦτα μὲν σε πρῶτ' ἐπῆλθον, ἵνα σε πρῶθ' ἡῦρον
κακόν.

ὡς δ' ἔς Αὔλιν ἦλθες αὔθις γὰρ Πανελλήνων
στρατάς, 350
οὐδὲν ἦσθ', ἀλλ' ἐξεπλήσσου τῇ τύχῃ τῇ τῶν θεῶν,
οὐρίας πομπῆς σπανίζων. Δαναΐδαι δ' ἀριένοι
ναῦς διήγγελλον, μάτην δὲ μὴ πονεῖν ἐν Αὔλιδι.
ὡς ἄνολβον εἶχες ὄμμα σύγχυσίν τ', εἰ μὴ νεῶν
χιλίων ἄρχων τὸ Πριάμου πεδίον ἐμπλήσεις δορός. 355
κἀμὲ παρεκάλεις· τί δράσω ; τί ν' ἀπορῶν εὖρω πόρον,
ὥστε μὴ στερέντα σ' ἀρχῆς ἀπολέσαι καλὸν κλέος ;
κἄτ', ἐπεὶ Κάλχας ἐν ἱεροῖς εἶπε σὴν θῦσαι κόρην
Ἄρτεμιδι καὶ πλοῦν ἔσεσθαι Δαναΐδαις, ἦσθεις
φρένας,

ἄσμενος θύσειν ὑπέστης παῖδα· καὶ πέμπεις ἐκὼν, 360
οὐ βία, μὴ τοῦτο λέξης, σῆ δάμαρτι παῖδα σὴν
δεῦρ' ἀποστέλλειν, Ἀχιλλεῖ πρόφασιν ὡς γαμουμένην.
κἄθ' ὑποστρέψας, λέληψαι μεταβαλὼν ἄλλας γραφάς,
ὡς φονεὺς οὐκέτι θυγατρὸς σῆς ἔσει· κάλλιστά γε.
οὗτος αὐτός ἐστιν αἰθήρ, ὃς τὰδ' ἤκουσεν σέθεν. 365
μυριοὶ δέ τοι πεπόνθασ' αὐτὸ πρὸς τὰ πράγματα.
ἐκπονοῦσ' ἐκόντες, εἶτα δ' ἐξεχώρησαν κακῶς,
τὰ μὲν ὑπὸ γνώμης πολιτῶν ἀσυνέτου, τὰ δ' ἐνδίκως,
ἀδύνατοι γεγῶτες αὐτοὶ διαφυλάξασθαι πόλιν.
Ἑλλάδος μάλιστ' ἔγωγε τῆς ταλαιπώρου στένω, 370
ἦ, θέλουσα δρᾶν τι κεδνόν, βαρβάρους τοὺς οὐδένας
καταγελῶντας ἐξανήσει διὰ σέ καὶ τὴν σὴν κόρην.
μηδέν' ἄρα γένους ἕκατι προστάτην θείμην χθονός,
μηδ' ὅπλων ἄρχοντα· νοῦν χρὴ τὸν στρατηλάτην ἔχειν·
πόλεος ὡς ἄρχων ἀνὴρ πᾶς, σύνεσιν ἦν ἔχων τύχη. 375

- XO. δεινὸν κασιγνήτοισι γίγνεσθαι λάγους
μάχας θ', ὅταν ποτ' ἐμπέσωσιν εἰς ἔριν.
ΑΓΑ. βούλομαί σ' εἰπεῖν κακῶς εὔ, βραχέα, μὴ λίαν ἄνω

βλέφαρα πρὸς τάναιδές ἀγαγών, ἀλλὰ σωφρονεστέρως,
 ὡς ἀδελφὸν ὄντ'· ἀνὴρ γὰρ χρηστὸς αἰδεῖσθαι φιλεῖ. 380
 εἶπέ μοι, τί δεινὰ φυσᾶς αἱματηρὸν ὄμμ' ἔχων ;
 τίς ἀδικεῖ σε ; τοῦ κέχρησαι ; λέκτρα χρῆστ' ἔρᾶς
 λαβεῖν ;

οὐκ ἔχοιμ' ἂν σοι παρασχεῖν· ὦν γὰρ ἐκτῆσω, κακῶς
 ἦρχες. εἶτ' ἐγὼ δίκην δῶ σῶν κακῶν, ὃ μὴ σφαλεῖς ;
 οὐ δάκνει σε τὸ φιλότιμον τοῦμόν, ἀλλ' ἐν ἀγκάλαις 385
 εὐπρεπῆ γυναιῖα χρῆζεις, τὸ λελογισμένον παρείς
 καὶ τὸ καλόν, ἔχειν. πονηροῦ φωτὸς ἡδοναὶ κακαί.
 εἰ δ' ἐγὼ, γνοὺς πρόσθεν οὐκ εὔ, μετεθέμην εὐβουλίᾳ,
 μαίνομαι ; σὺ μᾶλλον, ὅστις ἀπολέσας κακὸν λέχος
 ἀναλαβεῖν θέλεις θεοῦ σοι τὴν τύχην διδόντος εὔ. 390
 ὤμωσαν τὸν Τυνδάρειον ὄρκον οἱ κακόφρονες
 φιλόγαμοι μνηστῆρες· ἡ δέ γ' ἐλπίς, οἶμαι μὲν, θεός,
 ἀξέπραξεν αὐτὸ μᾶλλον ἢ σὺ καὶ τὸ σὸν σθένος·
 οὐς λαβῶν στράτευ'· ἔτοιμοι δ' εἰσὶ μωρίᾳ φρενῶν.
 οὐ γὰρ ἀσύνητον τὸ θεῖον, ἀλλ' ἔχει συνιέναι
 τοὺς κακῶς παγέντας ὄρκους καὶ κατηναγκασμέ-

νοὺς. 395

τάμ' αὖ οὐκ ἀποκτενῶ ἴγ' ἄ τέκνα· κού τὸ σὸν μὲν εὔ
 παρὰ δίκην ἔσται κακίστης εὐνίδος τιμωρίᾳ,
 ἐμὲ δὲ συντήξουσι νύκτες ἡμέραι τε δακρυοῖς,
 ἄνομα δρῶντα κού δίκαια παῖδας οὐς ἐγεινάμην.
 ταῦτά σοι βραχέα λέλεκται καὶ σαφῆ καὶ ῥάδια. 400
 εἰ δὲ μὴ βοῦλει φρονεῖν σὺ, τᾶμ' ἐγὼ θήσω καλῶς.

ΧΟ. οἶδ' αὖ διάφοροι τῶν πάρος λελεγμένων
 μύθων, καλῶς δ' ἔχουσι, φειδεσθαι τέκνων.

ΜΕ. αἰαῖ, φίλους ἄρ οὐχὶ κεκτήμην τάλας.

ΑΓΑ. εἰ τοὺς φίλους γε μὴ θέλεις ἀπολλύναι. 405

ΜΕ. δείξεις δὲ ποῦ μοι πατρὸς ἐκ ταύτου γεγώς ;

- ΑΓΑ. συνσωφρονεῖν σοι βούλομ', ἀλλ' οὐ συννοσεῖν.
 ΜΕ. ἐς κοινὸν ἀλγεῖν τοῖς φίλοισι χρὴ φίλους.
 ΑΓΑ. εὖ δρῶν παρακάλει μ', ἀλλὰ μὴ λυπῶν ἐμέ.
 ΜΕ. οὐκ ἄρα δοκεῖ σοι τάδε πονεῖν σὺν Ἑλλάδι ; 410
 ΑΓΑ. Ἑλλάς δὲ σὺν σοὶ κατὰ θεὸν νοσεῖ τινα.
 ΜΕ. σκῆπτρω νυν αὔχει, σὸν κασίγνητον προδοῦς.
 ἐγὼ δ' ἐπ' ἄλλας εἶμι μηχανάς τινας
 φίλους τ' ἐπ' ἄλλους.

ΑΓΓΕΛΟΣ

- ὦ Πανελλήνων ἀναξ,
 Ἀγάμεμνον, ἦκω παῖδά σοι τὴν σὴν ἄγων, 415
 ἣν Ἴφιγένειαν ὠνόμαζες ἐν δόμοις.
 μήτηρ δ' ὀμαρτεῖ, σῆς Κλυταιμῆστρας δέμας,
 καὶ παῖς Ὀρέστης, ὥστ' ἂν τερφθεῖης ἰδὼν,
 χρόνον παλαιὸν δωμάτων ἐκδημος ὢν.
 ἀλλ' ὡς μακρὰν ἔτεινον, εὐρυτον παρά 420
 κρήνην ἀναψύχουσι θηλύπουν βάσιν,
 αὐταί τε πῶλοί τ'· ἐς δὲ λειμώνων γλότην
 καθεῖμεν αὐτάς, ὡς βορᾶς γευσαίαιτο.
 ἐγὼ δὲ πρόδρομος σῆς παρασκευῆς χάριν
 ἦκω· πέπυσται γὰρ στρατός, ταχεῖα γὰρ 425
 διῆξε φήμη, παῖδα σὴν ἀφιγμένην.
 πᾶς δ' ἐς θέαν ὄμιλος ἔρχεται δρόμῳ,
 σὴν παῖδ' ὕπως ἴδωσιν· οἱ δ' εὐδαίμονες
 ἐν πᾶσι κλεινοὶ καὶ περίβλεπτοι βροταῖς.
 λέγουσι δ'· Ὑμέναιός τις ἦ τί πράσσεται ; 430
 ἢ πόθον ἔχων θυγατρὸς Ἀγαμέμνων ἀναξ
 ἐχόμισε παῖδα ; τῶν δ' ἂν ἤκουσας τάδε·
 Ἀρτέμιδι προτελίζουσι τὴν νεάνίδα,
 Αὐλίδος ἀνάσση· τίς νιν ἄξεται ποτε ;

- ἀλλ' εἶα, τὰπὶ τοισίδ' ἐξάρχου κανᾶ, 435
 στεφανοῦσθε κρᾶτα καὶ σύ, Μενέλεως ἀναξ,
 ὑμέναιον εὐτρέπιζε καὶ κατὰ στέγας
 λωτὸς βοάσθω καὶ ποδῶν ἔστω κτύπος·
 φῶς γὰρ τόδ' ἦκει μακάριον τῇ παρθένῳ.
 ΑΓΑ. ἐπήνεσ', ἀλλὰ στεῖχε δωμάτων ἔσω· 440
 τὰ δ' ἄλλ' ἰούσης τῆς τύχης ἔσται καλῶς.
 οἴμοι, τί φῶ δύστηνος ; ἄρξωμαι πόθεν ;
 εἰς οἷ' ἀνάγκης ζεύγματ' ἐμπεπτώκαμεν.
 ὑπῆλθε δαίμων, ὥστε τῶν σοφισμάτων
 πολλῶ γενέσθαι τῶν ἐμῶν σοφώτερος. 445
 ἢ δυσγένεια δ' ὡς ἔχει τι χρήσιμον.
 καὶ γὰρ δακρῦσαι ῥαδίως αὐτοῖς ἔχει
 ἅπαντά τ' εἰπεῖν· τῷ δὲ γενναίῳ φύσιν
 ἀνολβα ταῦτα. προστάτην γε τοῦ βίου
 τὸν ὄγκον ἔχομεν τῷ τ' ὄχλῳ δουλεύομεν. 450
 ἐγὼ γὰρ ἐκβαλεῖν μὲν αἰδοῦμαι δάκρυ,
 τὸ μὴ δακρῦσαι δ' αὔθις αἰδοῦμαι τάλας,
 ἐς τὰς μεγίστας συμφορὰς ἀφιγμένος.
 εἶεν· τί φήσω πρὸς δάμαρτα τὴν ἐμήν ;
 πῶς δέξομαί νιν ; ποῖον ὄμμα συμβαλῶ ; 455
 καὶ γὰρ μ' ἀπώλεσ' ἐπὶ κακοῖς ἅ μοι πάρα
 ἔλθοῦσ' ἀκλητος. εἰκότως δ' ἅμ' ἔσπετο
 θυγατρὶ νυμφεύσουσα καὶ τὰ φίλτατα
 δώσουσ', ἴν' ἡμᾶς ὄντας εὐρήσει κακοῦς.
 τὴν δ' αὖ τάλαιναν παρθένον — τί παρθένον ; 460
 "Αἰδῆς νιν, ὡς ἔοικε, νυμφεύσει τάχα —
 ὡς ὦκτις· οἴμαι γὰρ νιν ἱκετεῦσειν τάδε·
 "ὦ πάτερ, ἀποκτενεῖς με ; τοιοῦτους γάμους
 γήμειας αὐτὸς χῶστις ἐστὶ σοι φίλος.
 παρῶν δ' Ὀρέστης ἐγγὺς ἀναβοήσεται 465

εὐσύνετ' ἄσυνέτως· ἔτι γάρ ἐστι νήπιος.
 αἰαῖ, τὸν Ἑλένης ὡς μ' ἀπώλεσεν γάμον
 γήμας ὁ Πριάμου Πάρις, ὅς μ' εἴργασται τάδε.

ΧΟ. καὶ γὼ κατῴκτιρ', ὡς γυναῖκα δεῖ ξένην
 ὑπὲρ τυράννων συμφορᾶς καταστένειν. 470

ΜΕ. ἀδελφέ, δός μοι δεξιᾶς τῆς σῆς θιγεῖν.

ΑΓΑ. δίδωμι· σὸν γάρ τὸ κράτος, ἄθλιος δ' ἐγώ.

ΜΕ. Πέλοπα κατόμνυμ', ὅς πατὴρ τοῦμοῦ πατρὸς
 τοῦ σοῦ τ' ἐκλήθη, τὸν τεκόντα τ' Ἀτρέα,
 ἧ μὴν ἐρεῖν σοι τὰπὸ καρδίας σαφῶς 475

καὶ μὴ ἴπιτηδες μηδέν, ἀλλ' ὅσον φρονῶ.
 ἐγὼ δ' ἀπ' ὅσων ἐκβαλόντ' ἰδὼν δάκρυ
 ὄκτιρα καὐτὸς ἀνταφῆκά σοι πάλιν
 καὶ τῶν παλαιῶν ἐξαφίσταμαι λόγων,
 οὐκ ἐς σέ δεινός· εἰμὶ δ' οὔπερ εἶ σὺ νῦν. 480

καὶ σοι παραινῶ μὴτ' ἀποκτείνειν τέκνον
 μὴτ' ἀνθελέσθαι τοῦμόν. οὐ γὰρ ἔνδικον
 σέ μὲν στεναῖζειν, τὰμὰ δ' ἠδέως ἔχειν,
 θνήσκειν τε τοὺς σοὺς, τοὺς δ' ἐμοὺς ὄραν φάος·
 τί βούλομαι γάρ ; οὐ γάμους ἐξαιρέτους 485

ἄλλους λάβοιμ' ἄν, εἰ γάμων ἱμείρομαι ;
 ἀλλ' ἀπολέσας ἀδελφόν, ὅν μ' ἤκιστ' ἐχρῆν.
 Ἑλένην ἔλωμαι, τὸ κακὸν ἀντὶ τάγαθοῦ ;
 ἄφρων νέος τ' ἦ, πρὶν τὰ πράγματ' ἐγγύθεν
 σκοπῶν ἐσειδὼν οἶον ἦν κτείνειν τέκνα. 490

ἄλλως τέ μ' ἔλεος τῆς ταλαιπώρου κόρης
 ἐσῆλθε, συγγένειαν ἐννοουμένω,
 ἧ τῶν ἐμῶν ἕκατι θύεσθαι γάμων
 μέλλει. τί δ' Ἑλένης παρθένω τῇ σῇ μέτα ;
 ἴτω στρατεία διαλυθεῖσ' ἐξ Αὐλίδος 495
 σὺ δ' ὄμμα παῦσαι δακρύοις τέγγων τὸ σόν,

- ἀδελφέ, κάμῃ παρακαλῶν ἔς δάκρυα.
 εἰ δέ τι κόρης σῆς θεσφάτων μέτεστί μοι,
 μή μοι μετέστω· σοὶ νέμω τοῦμὸν μέρος.
 ἀλλ' ἔς μεταβολὰς ἤλθον ἀπὸ δεινῶν λόγων· 500
 εἰκὸς πέπονθα· τὸν ὁμόθεν πεφυκότα
 στέργων μετέπεσον· ἀνδρὸς οὐ κακοῦ τρόποι
 τοιοῖδε, χρῆσθαι τοῖσι βελτίστοις ἀεὶ.
- ΧΟ. γενναῖ' ἔλεξας Ταντάλω τε τῷ Διὸς
 πρόποντα· προγόνους οὐ καταισχύνεις σέθεν. 505
- ΑΓΑ. αἰνῶ σε, Μενέλεως, ὅτι παρὰ γνώμην ἐμήν
 ὑπέθηκας ὀρθῶς τοὺς λόγους σοῦ τ' ἀξίως.
 ταραχὴ γ' ἀδελφῶν διὰ τ' ἔρωτα γίγνεται
 πλεονεξίαν τε δωμάτων· ἀπέπτυσσα
 τοιάνδε συγγένειαν ἀλλήλοιν πικράν. 510
 ἀλλ' ἤκομεν γὰρ εἰς ἀναγκαίας τύχας,
 θυγατρὸς αἱματηρὸν ἐκπρᾶξαι φόνον.
- ΜΕ. πῶς ; τίς δ' ἀναγκάσει σε τήν γε σὴν κτανεῖν ;
- ΑΓΑ. ἅπας Ἀχαιῶν σύλλογος στρατεύματος.
- ΜΕ. οὐκ, ἦν νιν εἰς Ἄργος γ' ἀποστείλῃς πάλιν. 515
- ΑΓΑ. λάθοιμι τοῦτ' ἄν· ἀλλ' ἐκεῖν' οὐ λήσομεν.
- ΜΕ. τὸ ποῖον ; οὔτοι χρὴ λίαν ταρβεῖν ὄχλον.
- ΑΓΑ. Κάλχας ἐρεῖ μαντεύματ' Ἀργείων στρατῶ.
- ΜΕ. οὐκ, ἦν θάνη γε πρόσθε· τοῦτο δ' εὐμάρεις.
- ΑΓΑ. τὸ μαντικὸν πᾶν σπέρμα φιλότιμον κακόν. 520
- ΜΕ. κούδέν γ' ἄχρηστον οὐδὲ χρήσιμον παρόν.
- ΑΓΑ. ἐκεῖνο δ' οὐ δέδοικας οὔμ' ἐσέρχεται ;
- ΜΕ. ὄν μὴ σὺ φράζεις, πῶς ὑπολάβοιμ' ἄν λόγον ;
- ΑΓΑ. τὸ Σισύφειον σπέρμα πάντ' οἶδεν τάδε.
- ΜΕ. οὐκ ἔστ' Ὀδυσσεὺς ὅ τι σὲ κάμῃ πημανεῖ. 525
- ΑΓΑ. ποικίλος ἀεὶ πέφυκε τοῦ τ' ὄχλου μέτα.
- ΜΕ. φιλιτιμία μὲν ἐνέχεται, δεινῶ κακῶ.

- ΑΓΑ. οὐκ οὖν δοκεῖς νιν στάντ' ἐν Ἀργείοις μέσοις
 λέξειν ἃ Κάλχας θέσφατ' ἐξηγήσατο,
 κᾶμ', ὡς ὑπέστην ἄθυμα, κᾶτα ψεύδομαι, 530
 Ἀρτέμιδι θύσειν ; οἷς ξυναρπάσας στρατόν,
 σὲ κᾶμ' ἀποκτείναντας Ἀργείους κόρη
 σφάζει κελεύσει· κᾶν πρὸς Ἄργος ἐκφύγω,
 ἐλθόντες αὐτοῖς τείχεσιν Κυκλωπίοις
 συναρπάσουσι καὶ κατασκάψουσι γῆν. 535
 τοιαῦτα τάμ' ἀπὸ πῆματ' ὦ τάλας ἐγώ,
 ὡς ἠπόρημαι πρὸς θεῶν τὰ νῦν τάδε.
 ἔν μοι φύλαξον, Μενέλεως, ἀνά στρατόν
 ἐλθών, ὅπως ἂν μὴ Κλυταιμῆστρα τάδε
 μάθη, πρὶν Ἄϊδη παῖδ' ἐμὴν προσθῶ λαβών, 540
 ὡς ἐπ' ἐλάχιστοις δακρῦοις πράσσω κακῶς.
 ὑμεῖς τε σιγῆν, ὦ ξένοι, φυλάσσετε.
- ΧΟ. στροφή μάκαρες οἱ μετρίας θεοῦ
 μετὰ τε σωφροσύνας μετέ-
 σχον λέκτρων Ἀφροδίτας, 545
 γαλανεῖα χρησάμενοι
 μαινομένων οἷστρων, ὅθι δὴ
 δίδυμ' Ἔρωσ ὁ χρυσοκόμας
 τόξ' ἐντείνεται χαρίτων,
 τὸ μὲν ἐπ' εὐαίωσι πότμῳ, 550
 τὸ δ' ἐπὶ συγχύσει βιοτᾶς.
 ἀπενέπω νιν ἀμετέρων,
 Κύπρι καλλίστα, θαλάμων.
 εἴη δέ μοι μετρία μὲν
 χάρις, πόθοι δ' ὅσιοι, 555
 καὶ μετέχοιμι τᾶς Ἀφροδί-
 τας, πολλὰν δ' ἀποθείμαν.
 ἀντιστρ. διάφοροι δὲ φύσεις βροτῶν,

- διάφοροι δὲ τρόποι· τὸ δ' ὄρ-
 θῶς ἐσθλὸν σαφὲς αἰεὶ· 560
 τροφαί θ' αἱ παιδευόμεναι
 μέγα φέρουσ' ἐς τὰν ἀρετάν·
 τό τε γὰρ αἰδεῖσθαι σοφία,
 τὰν τ' ἐξαλλάσσουσιν ἔχει
 χάριν ὑπὸ γνώμας ἐσορᾶν 565
 τὸ δέον, ἔνθα δόξα φέρει
 κλέος ἀγήρατον βιοτᾶ.
 μέγα τι θηρεύειν ἀρετάν,
 γυναιξὶ μὲν κατὰ Κύπριν
 κρυπτάν, ἐν ἀνδράσι δ' αὖ 570
 κόσμος ἐνὼν ὁ μυριοπλη-
 θῆς μείζω πόλιν αὔξει.
 ἐπωδ.
 ἔμολες, ὦ Πάρις, ἦτε σύ γε
 βουκόλος ἀργεναῖς ἐτράφης
 Ἰδαίαις παρὰ μόσχους 575
 βάρβαρα συρίζων Φρυγίων
 αὐλῶν Ὀλύμπου καλάμοις
 μιμήματα πνέων.
 εὐθηλοὶ δὲ τρέφοντο βόες,
 ὅθι σε κρίσις ἔμενε θεῶν, 580
 ἃ σ' Ἑλλάδα πέμπει
 ἔλεφαντοδέτων πάροι-
 θεν δόμων, ὃς τᾶς Ἑλένας
 ἐν ἀντώποῖς βλεφάροισιν
 ἔρωτά τ' ἔδωκας, 585
 ἔρωτι δ' αὐτὸς ἐπτοάθης.
 ὅθεν ἔρις ἔριν
 Ἑλλάδα σὺν δορὶ ναυσὶ τ' ἄγει
 ἐς πέργαμα Τροίας.

ΧΟΡΟΣ ΑΝΔΡΩΝ ΑΡΓΕΙΩΝ

ἰὼ ἰὼ· μεγάλαι μεγάλων 590

εὐδαιμονίαι· τὴν τοῦ βασιλέως
ἴδεντ' Ἴφιγένειαν, ἄνασσαν ἐμήν,
τὴν Τυνδάρεώ τε Κλυταιμήστραν,
ὡς ἐκ μεγάλων ἐβλαστήκασ'
ἐπὶ τ' εὐμήκεις ἤκουσι τύχας. 595

θεοί γ' οἱ κρείσσους οἷ τ' ὀλβοφόροι
τοῖς οὐκ εὐδαίμοσι τῶν θνατῶν.

ΧΟ. στῶμεν, Χαλκίδος ἔκγονα θρέμματα,
τὴν βασιλείαν· δεξώμεθ' ὄχων
ἄπο μὴ σφαλερῶς ἐπὶ γαῖαν, 600

ἀγανῶς δὲ χεροῖν μαλακῇ γνώμη,
μὴ ταρβήσῃ νεωστί μοι μολὸν
κλεινὸν τέκνον Ἀγαμέμνωνος,
μηδὲ θόρυβον μηδ' ἐκπληξιν
ταῖς Ἀργείαις
ξεῖναι ξείναις παρέχωμεν. 605

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

ὄρνιθα μὲν τόνδ' αἴσιον ποιούμεθα
τὸ σὸν τε χρηστὸν καὶ λόγων εὐφημίαν·
ἐλπίδα δ' ἔχω τιν' ὡς ἐπ' ἐσθλοῖσιν γάμοις
πάρειμι νυμφαγωγός. ἀλλ' ὀχημάτων 610

ἔξω πορεύεθ' ἄς φέρω φερνάς κόρη,
καὶ πέμπετ' ἐς μέλαθρον εὐλαβούμενοι.

σύ δ', ὦ τέκνον, μοι λεῖπε παλικούς ὄχους
ἄβρον τιθεῖσα κῶλον ἀσθενές θ' ἅμα.

ὕμεῖς δέ, νεάνιδές, νιν ἀγκάλαις ἐπι 615
δέξασθε καὶ πορεύσατ' ἐξ ὀχημάτων.

κάμοι χερός τις ἐνδότηω στηρίγματα,
 θάκουσ ἀπήνης ὡς ἂν ἐκλίπω καλῶς.
 αἱ δ' ἐς τὸ πρόσθεν στήτε πωλικῶν ζυγῶν
 φοβερὸν γὰρ ἀπαράμυθον ὄμμα πωλικόν. 620
 καὶ παῖδα τόνδε, τὸν Ἀγαμέμνωνος γόνον,
 λάζυσθ' Ὀρέστην· ἔτι γὰρ ἔστι νήπιος.
 τέκνον, καθεύδεις πωλικῶ δαμεις ὕχω;
 ἔγειρ' ἀδελφῆς ἐφ' ὑμέναιον εὐτυχῶς·
 ἀνδρὸς γὰρ ἀγαθοῦ κῆδος αὐτὸς ἐσθλὸς ὢν 625
 λήψει, τὸ τῆς Νηρηΐδος ἰσόθεον γένος.
 ἐξῆς καθίστω δεῦρό μου ποδός, τέκνον·
 πρὸς μητέρ', Ἰφιγένεια, μακαρίαν δέ με
 ξέναισι ταῖσδε πλησία σταθεῖσα θές,
 καὶ δεῦρο δὴ πατέρα προσεῖπωμεν φίλον. 630
 ὦ σέβας ἐμοὶ μέγιστον, Ἀγαμέμνων ἀναξ,
 ἤκομεν, ἐφετμαῖς οὐκ ἀπιστοῦσαι σέθεν.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

- ὦ μήτηρ, ὑποδραμοῦσά σ', ὀργισθῆς δὲ μή,
 πρὸς στέρνα πατρὸς στέρνα τὰμὰ προσβαλῶ.
 [ἐγὼ δὲ βούλομαι τὰ σὰ στέρν', ὦ πάτερ,
 ὑποδραμοῦσα περιβαλεῖν διὰ χρόνου. 635
 ποθῶ γὰρ ὄμμα δὴ σόν. ὀργισθῆς δὲ μή].
 ΚΛ. ἀλλ', ὦ τέκνον, χρὴ φιλοπάτωρ δ' αἰεὶ ποτ' εἶ
 μάλιστα παίδων τῶδ' ὕσους ἐγὼ 'τεκον.
 ΙΦ. ὦ πάτερ, ἐσεῖδόν σ' ἀσμένη πολλῶ χρόνω. 640
 ΑΓΑ. καὶ γὰρ πατὴρ σέ· τόδ' ἴσον ὑπὲρ ἀμφοῖν λέγεις.
 ΙΦ. χαῖρ'· εὐ δέ μ' ἀγαγὼν πρὸς σ' ἐποίησας, πάτερ.
 ΑΓΑ. οὐκ οἶδ' ὅπως φῶ τοῦτο καὶ μὴ φῶ, τέκνον.
 ΙΦ. ἔα·

- ὡς οὐ βλέπεις ἔκμηλον, ἄσμενός μ' ἰδών.
- ΑΓΑ. πόλλ' ἀνδρὶ βασιλεῖ καὶ στρατηλάτῃ μέλει. 645
- ΙΦ. παρ' ἐμοὶ γενοῦ νῦν, μὴ 'πὶ φροντίδας τρέπου.
- ΑΓΑ. ἀλλ' εἰμὶ παρὰ σοὶ νῦν ἅπας κοῦκ ἄλλοθι.
- ΙΦ. μέθες νυν ὄφρυν ὄμμα τ' ἔκτεινον φίλον.
- ΑΓΑ. ἰδοῦ γέγηθά σ' ὡς γέγηθ' ὄρων, τέκνον.
- ΙΦ. κάπειτα λείβεις δάκρυ ἀπ' ὀμμάτων σέθεν ; 650
- ΑΓΑ. μακρὰ γὰρ ἡμῖν ἢ 'πιούσ' ἀπουσία.
- ΙΦ. οὐκ οἶδ' ὃ φῆς, οὐκ οἶδα, φίλτατ' ὦ πάτερ.
- ΑΓΑ. συνετὰ λέγουσα μᾶλλον εἰς οἶκτόν μ' ἄγεις.
- ΙΦ. ἀσύνετὰ νυν ἐροῦμεν, εἰ σέ γ' εὐφρανῶ.
- ΑΓΑ. παπαῖ. τὸ σιγᾶν οὐ σθένω, σέ δ' ἤνεσα.
- ΙΦ. μέν', ὦ πάτερ, κατ' οἶκον ἐπὶ τέκνοις σέθεν. 655
- ΑΓΑ. θέλω γε· τὸ θέλειν δ' οὐκ ἔχων ἀλγύνομαι.
- ΙΦ. ὄλοιτο λόγχοι καὶ τὰ Μενέλεω κακά.
- ΑΓΑ. ἄλλους ὀλεῖ πρόσθ' ἀμὲ διολέσαντ' ἔχει.
- ΙΦ. ὡς πολὺν ἀπῆσθα χρόνον ἐν Αὐλίδος μυχοῖς. 660
- ΑΓΑ. καὶ νῦν γέ μ' ἴσχει δῆ τι μὴ στέλλειν στρατόν.
- ΙΦ. ποῦ τοὺς Φρύγας λέγουσιν ὤκισθαι, πάτερ :
- ΑΓΑ. οὐ μήποτ' οἰκεῖν ὄφελ' ὃ Πριάμου Πάρις.
- ΙΦ. μακρὰν γ' ἀπαίρεις, ὦ πάτερ, λιπὼν ἐμέ :
- ΑΓΑ. εἰς ταῦτόν, ὦ θύγατερ, σύ γ' ἤγεις σῶ πατρί. 665
- ΙΦ. φεῦ·
εἴθ' ἦν καλόν μοι σοὶ τ' ἄγειν σύμπλουν ἐμέ.
- ΑΓΑ. ἔπεστι καὶ σοὶ πλοῦς, ἵνα μνήσει πατρός.
- ΙΦ. σὺν μητρὶ πλεύσασ' ἢ μόνῃ πορευέσομαι :
- ΑΓΑ. μόνῃ, μονωθεῖσ' ἀπὸ πατρός καὶ μητέρος.
- ΙΦ. οὐ πού μ' ἐς ἄλλα δώματ' οἰκίζεις, πάτερ ; 670
- ΑΓΑ. ἔα σύ γ'· οὐ χρῆ τοι τάδ' εἰδέναι κόρας.
- ΙΦ. σπεῦδ' ἐκ Φρυγῶν μοι, θέμενος εὖ τάκεῦ, πάτερ.
- ΑΓΑ. θῦσαί με Ουσίαν πρῶτα δεῖ τιν' ἐνθάδε.

- ΙΦ. ἀλλὰ ξὺν ἱεροῖς χρή τό γ' εὐσεβές σκοπεῖν.
- ΑΓΑ. εἴσει σύ· χερνίβων γὰρ ἐστήξεις πέλας. 675
- ΙΦ. στήσομεν ἄρ' ἀμφὶ βωμόν, ὦ πάτερ, χορούς ;
- ΑΓΑ. ζῆλῶ σέ· μᾶλλον ἢ ἔμε τοῦ μηδὲν φρονεῖν.
 χώρει δὲ μελάθρων ἐντὸς ὀφθῆναι κόραις,
 πικρὸν φίλημα δοῦσα δεξιάν· τ' ἐμοί,
 μέλλουσα δαρὸν πατρὸς ἀποικῆσειν χρόνον. 680
 ὦ στέρνα καὶ παρῆδες, ὦ ξανθαὶ κόμαι,
 ὡς ἄχθος ἡμῖν ἐγένεθ' ἢ Φρυγῶν πόλις
 Ἐλένη τε· παύω τοὺς λόγους· ταχεῖα γὰρ
 νοτὶς διώκει μ' ὀμμάτων ψαύσαντά σου.
 ἴθ' ἐς μέλαθρα. σέ δὲ παραιτοῦμαι τάδε, 685
 Λήδας γένεθλον, εἰ κατωκτίσθην ἄγαν,
 μέλλων Ἀχιλλεῖ θυγατέρ' ἐκδώσειν ἐμήν.
 ἀποστολαὶ γὰρ μακάριαι μὲν, ἀλλ' ὅμως
 δάκνουσι τοὺς τεκόντας, ὅταν ἄλλοις δόμοις
 παῖδας παραδιδῶ πολλά μοχθήσας πατήρ. 690
- ΚΛ. οὐχ ὦδ' ἀσύνητός εἰμι, πείσεσθαι δέ με
 καυτήν δόκει τάδ', ὥστε μή σε νουθετεῖν,
 ὅταν σὺν ὑμεναίοισιν ἐξάγω κόρην·
 ἀλλ' ὁ νόμος αὐτὰ τῶ χρόνῳ συνισχναεῖ.
 τοῦνομα μὲν οὖν παιδ' οἶδ' ὅτῳ κατήνεσας. 695
 γένους δὲ ποίου χῶπόθεν, μαθεῖν θέλω.
- ΑΓΑ. Αἴγινα θυγάτηρ ἐγένετ' Ἀσωποῦ πατρός.
- ΚΛ. ταύτην δὲ θνητῶν ἢ θεῶν ἔζηυξε τίς ;
- ΑΓΑ. Ζεὺς· Αἰακὸν δ' ἔφυσεν, Οἰνώνης πρόμον.
- ΚΛ. τοῦ δ' Αἰακοῦ παῖς τίς κατέσχε δώματα ; 700
- ΑΓΑ. Πηλεὺς· ὁ Πηλεὺς δ' ἔσχε Νηρέως κόρην.
- ΚΛ. θεοῦ διδόντος, ἢ βία θεῶν λαβῶν ;
- ΑΓΑ. Ζεὺς ἠγγύησε καὶ δίδωσ' ὁ κύριος.
- ΚΛ. γαμεῖ δὲ ποῦ νιν ; ἢ κατ' οἶδμα πόντιον ;

- ΑΓΑ. Χείρων ἴν' οἰκεῖ σεμνά Πηλίου βάθρα. 705
 ΚΛ. οὐ φασὶ Κενταύρειον ὤκισθαι γένος ;
 ΑΓΑ. ἐνταῦθ' ἔδαισαν Πηλέως γάμους θεοί.
 ΚΛ. Θέτις δ' ἔθρεψεν ἠ πατὴρ Ἀχιλλέα ;
 ΑΓΑ. Χείρων, ἴν' ἤθη μὴ μάθοι κακῶν βροτῶν.
 ΚΛ. φεῦ.
 σοφός γ' ὁ θρέψας χῶ διδούς σοφώτερος. 710
 ΑΓΑ. τοιόσδε παιδὸς σῆς ἀνὴρ ἔσται πόσις.
 ΚΛ. οὐ μεμπτός, οἰκεῖ δ' ἄστυ ποῖον Ἑλλάδος ;
 ΑΓΑ. Ἀπιδανὸν ἀμφὶ ποταμὸν ἐν Φθίας ὄροις.
 ΚΛ. ἐκεῖσ' ἀπάξει σὴν ἐμήν τε παρθένον ;
 ΑΓΑ. κείνῳ μελήσει ταῦτα, τῷ κεκτημένῳ. 715
 ΚΛ. ἀλλ' εὐτυχοίτην. τίτι δ' ἐν ἡμέρᾳ γαμεῖ ;
 ΑΓΑ. ὅταν σελήνης εὐτυχῆς ἔλθῃ κύκλος.
 ΚΛ. προτέλεια δ' ἤδη παιδὸς ἔσφαξας θεῶ ;
 ΑΓΑ. μέλλω· ἔπι ταύτῃ καὶ καθέσταμεν τύχη.
 ΚΛ. κάπειτα δαίσεις τοὺς γάμους ἐς ὕστερον 720
 ΑΓΑ. θύσας γε θύμαθ' ἀμὲ χρῆ. θῦσαι θεοῖς.
 ΚΛ. ἡμεῖς δὲ θοίνην ποῦ γυναιξὶ θήσομεν ;
 ΑΓΑ. ἐνθάδε παρ' εὐπρύμνοισιν Ἀργείων πλάταις.
 ΚΛ. καλῶς ἀναγκαίως τε· συνενέγκοι δ' ὅμως.
 ΑΓΑ. οἶσθ' οὖν ὁ δρᾶσον, ὦ γύναι ; πιθοῦ δέ μοι. 725
 ΚΛ. τί χρῆμα ; πείθεσθαι γὰρ εἴθισμαι σέθεν.
 ΑΓΑ. ἡμεῖς μὲν ἐνθάδ', οὐπὲρ' ἐσθ' ὁ νυμφίος...
 ΚΛ. μητρὸς τί χωρὶς δράσεθ', ἀμὲ δρᾶν χρεῶν ;
 ΑΓΑ. ἐκδώσομεν σὴν παιῖδα Δαναϊδῶν μετὰ.
 ΚΛ. ἡμᾶς δὲ ποῦ χρῆ τηνικαῦτα τυγχάνειν ; 730
 ΑΓΑ. χώρει πρὸς Ἄργος παρθένους τε τημέλει.
 ΚΛ. λιποῦσα παιῖδα ; τίς δ' ἀνασχῆσει φλόγα ;
 ΑΓΑ. ἐγὼ παρέξω φῶς, ὁ νυμφίος πρέπει.
 ΚΛ. οὐχ ὁ νόμος οὗτος, σὺ δὲ φαῦλ' ἤγει τάδε.

- ΑΓΑ. οὐ καλὸν ἐν ὄχλῳ σ' ἐξομιλεῖσθαι στρατοῦ. 735
 ΚΛ. καλὸν τεκοῦσαν τάμ' ἐκδοῦναι τέκνα.
 ΑΓΑ. καὶ τὰς γ' ἐν οἴκῳ μὴ μόνας εἶναι κόρας.
 ΚΛ. ὄχυροῖσι παρθενῶσι φρουροῦνται καλῶς.
 ΑΓΑ. πιθοῦ.
 ΚΛ. μὰ τὴν ἄνασσαν Ἀργεῖαν θεάν.
 ἄλλων σὺ τᾶξω πρᾶσσε, τὰν δόμοις δ' ἐγώ, 740
 ἃ χρὴ παρεῖναι νυμφίοισι παρθένοις.
 ΑΓΑ. οἴμοι· μάτην ἦξ', ἐλπίδος δ' ἀπεσφάλην,
 ἐξ ὀμμάτων δάμαρτ' ἀποστεῖλαι θέλων·
 σοφίζομαι δὲ κάπῃ τοῖσι φιλάτοις
 τέχνας πορίζω, πανταχῆ νικώμενος. 745
 ὅμως δὲ σὺν Κάλχαντι τῷ θυηπόλῳ
 κοινῇ τὸ τῆς θεοῦ φίλον, ἐμοὶ δ' οὐκ εὐτυχές,
 ἐξιστορήσων εἶμι, μόχθον Ἑλλάδος.
 χρὴ δ' ἐν δόμοισιν ἄνδρα τὸν σοφὸν τρέφειν
 γυναῖκα χρηστὴν κάγαθὴν, ἢ μὴ γαμεῖν. 750
- ΧΟ.στροφῆ ἦξει δὴ Σιμόεντα καὶ
 δῖνας ἀργυροειδεῖς
 ἄγυρις Ἑλλάνων σφρατιᾶς
 ἀνά τε ναυσὶν καὶ σὺν ὕπλοις
 Ἴλιον ἐς τὸ Τροίας 755
 Φοιβήιον δάπεδον,
 τὰν Κασσάνδραν ἴν' ἀκούω
 ρίπτειν ξανθοὺς πλοκάμους
 χλωροκόμῳ στεφάνῳ δάφνας
 κοσμηθεῖσαν, ὅταν θεοῦ 760
 μαντόσυνοι πνεύσωσ' ἀνάγκαι.
 ἀντιστρ. στάσσονται δ' ἐπὶ περγάμων
 Τροίας ἀμφὶ τε τείχῃ
 Τρῶες, ὅταν χάλκασπις Ἄρης

	πόντιος εὐπρώροισι πλάταις	765
	εἶρεσίᾳ πελάζῃ	
	Σιμωντίοις ὀχετοῖς,	
	τὰν τῶν ἐν αἰθέρι δισσῶν	
	Διοσκούρων Ἑλέναν	
	ἐκ Πριάμου κομίσαι θέλων	770
	ἔς γὰν Ἑλλάδα δοριπόνων.	
	ἄσπίσι καὶ λόγχαις Ἀχαιῶν.	
ἐπωδ.	Πέργαμον δὲ Φρυγῶν πόλιν	
	λαῖνους περὶ πύργους	
	κυκλώσας δόρει φονίῳ,	775
	λαιμοτόμους σπάσας κεφαλᾶς,	
	πέρσας πόλισμα κατ' ἄκρας,	
	θήσει κόρας πολυκλαύτους	
	δάμαρτά τε Πριάμου.	780
	ἃ δὲ Διὸς Ἑλένα κόρα	
	πολύκλαυτος ἐσσεῖται	
	πόσιν προλιποῦσα· μήτ' ἐμοὶ	
	μήτ' ἐμοῖσι τέκνων τέκνοις	
	ἐλπὶς ἄδε ποτ' ἔλθοι,	
	οἶαν αἰ πολύχρυσοι	785
	Λυδαὶ καὶ Φρυγῶν ἄλοχοι	
	στήσασαι τὰδ' ἐς ἀλλήλας	
	παρ' ἱστοῖς μυθεύσουσι·	
	τίς ἄρα μ' εὐπλοκάμου κόμας	790
	ῥῦμα δακρυόεν τανύσας	
	πατρίδος οὐλομένης ἀπολωτιεῖ ;	
	διὰ σέ, τὰν κύκνου δολιγαύχενος γόνον,	
	εἰ δὴ φάτις ἔτυμος,	
	ὥς ἔτεκεν Ἀθήδα σ'	795
	ὄρνιθι πταμένῳ	

Διὸς ὄτ' ἠλλάχθη δέμας,
εἴτ' ἐν δέλτοις Πιερίσιν
μῦθοι τὰδ' ἐς ἀνθρώπους
ἤνεγκαν παρὰ καιρὸν ἄλλως.

800

ΑΧΙΛΛΕΥΣ

ποῦ τῶν Ἀχαιῶν ἐνθάδ' ὁ στρατηλάτης ;
τίς ἂν φράσειε προσπόλων τὸν Πηλέως
ζητοῦντά νιν παῖδ' ἐν πύλαις Ἀχιλλέα ;
οὐκ ἐξ ἴσου γὰρ μένομεν Εὐρίπου πέλας.
οἱ μὲν γὰρ ἡμῶν, ὄντες ἄζυγες γάμων,
οἴκους ἐρήμους ἐκλιπόντες ἐνθάδε
θάσσουσ' ἐπ' ἀκταῖς, οἱ δ' ἔχοντες εὐνίδας
καὶ παῖδας· οὕτω δεινὸς ἐμπέπτωκ' ἔρωσ
τῆσδε στρατείας Ἑλλάδ' οὐκ ἄνευ θεῶν.
τοῦμὸν μὲν οὖν δίκαιον ἐμὲ λέγειν χρεῶν,
ἄλλος δ' ὁ χρῆζων αὐτὸς ὑπὲρ αὐτοῦ φράσει.
γῆν γὰρ λιπὼν Φάρσαλον ἠδὲ Πηλέα
μένω 'πὶ λεπταῖς ταῖσδέ γ' Εὐρίπου πνοαῖς,
Μυρμιδόνας ἴσχων· οἱ δ' αἰεὶ προσκείμενοι
λέγουσ'· Ἀχιλλεῦ, τί μένομεν ; πόσον χρόνον
ἔτ' ἐκμετρήσαι χρὴ πρὸς Ἴλιου στόλον ;
δρᾶ γ', εἴ τι δράσεις, ἢ ἅπαγ' οἴκαδε στρατόν,
τὰ τῶν Ἀτρειδῶν μὴ μένων μελλήματα.

805

810

815

ΚΛ.

ὦ παῖ θεᾶς Νηρηῆδος, ἔνδοθεν λόγων
τῶν σῶν ἀκούσασ' ἐξέβην πρὸ δωματίων.

820

ΑΧ.

ὦ πότνι' αἰδώς, τήνδε τίνα λεύσσω ποτὲ
γυναῖκα, μορφήν εὐπρεπῆ κεκτημένην ;

ΚΛ.

οὐ θαῦμά σ' ἡμᾶς ἀγνοεῖν, οὐς μὴ πάρος
κατεῖδες· αἰνῶ δ' ὅτι σέβεις τὸ σωφρονεῖν.

ΑΧ.

τίς δ' εἶ ; τί δ' ἤλθες Δαναϊδῶν ἐς σύλλογον,

825

- γυνή πρὸς ἄνδρας ἀσπίσιν πεφραγμένους ;
- ΚΛ. Λήδας μὲν εἶμι παῖς, Κλυταιμῆστρα δέ μοι
ὄνομα, πόσις δὲ μούστιν Ἀγαμέμνων ἀναξ.
- ΑΧ. καλῶς ἔλεξας ἐν βραχεῖ τὰ καίρια.
αἰσχρὸν δέ μοι γυναιξὶ συμβάλλειν λόγους. 830
- ΚΛ. μεῖνον· τί φεύγεις ; δεξιάν τ' ἐμῆ χερὶ
σύναψον, ἀρχὴν μακαρίων νυμφευμάτων.
- ΑΧ. τί φῆς; ἐγὼ σοι δεξιάν ; αἰδοίμεθ' ἂν
'Αγαμέμνον', εἰ ψαύοιμεν ὧν μὴ μοι θέμις.
- ΚΛ. θέμις μάλιστα, τὴν ἐμὴν ἐπεὶ γαμεῖς 835
παῖδ', ὧ θεᾶς παῖ ποντίας Νηρηίδος.
- ΑΧ. ποίους γάμους φῆς; ἀφασία μ' ἔχει, γύναι·
εἰ μὴ τι παρανοοῦσα καινουργεῖς λόγον.
- ΚΛ. πᾶσιν τόδ' ἐμπέφυκεν, αἰδεῖσθαι φίλους
καινοὺς ὀρώσι καὶ γάμου μεμνημένοις. 840
- ΑΧ. οὐπῶποτ' ἐμνήστευσα παῖδα σὴν, γύναι,
οὐδ' ἐξ Ἀτρειδῶν ἤλθέ μοι λόγος γάμων.
- ΚΛ. τί δῆτ' ἂν εἶη ; σὺ πάλιν αὖ λόγους ἐμοὺς
θαύμαζ'· ἐμοὶ γὰρ θαύματ' ἐστὶ τὰπὸ σοῦ.
- ΑΧ. εἶκαζε· κοινόν ἐστιν εἰκάζειν τάδε. 845
ἄμφω γὰρ οὐ ψευδόμεθα τοῖς λόγοις ἴσως.
- ΚΛ. ἄλλ' ἦ πέπονθα δεινά; μνηστεύω γάμους
οὐκ ὄντας, ὡς εἶξασιν· αἰδοῦμαι τάδε.
- ΑΧ. ἴσως ἐκερτόμησε κάμῃ καὶ σέ τις.
ἄλλ' ἀμελίᾳ δὸς αὐτὰ καὶ φαύλως φέρε. 850
- ΚΛ. χαῖρ'· οὐ γὰρ ὀρθοῖς ὄμμασίν σ' ἔτ' εἰσορῶ,
ψευδῆς γενομένη καὶ παθοῦσ' ἀνάξια.
- ΑΧ. καὶ σοὶ τόδ' ἐστὶν ἐξ ἐμοῦ· πόσιν δὲ σὸν
στείχω ματεύσων τῶνδε δωμάτων ἔσω.
- ΠΡ. ὦ ξέν', Αἰακοῦ γένεθλον, μεῖνον· ὦ, σέ τοι λέγω, 855
τὸν θεᾶς γεγῶτα παῖδα, καὶ σέ, τὴν Λήδας κόρην.

- ΑΧ. τίς ὁ καλῶν πύλας παροίξας ; ὡς τεταρβηκῶς καλεῖ.
 ΠΡ. δοῦλος, οὐχ ἀβρύνομαι τῷδ' ἢ τύχη γάρ μ' οὐκ ἔα.
 ΑΧ. τίνος ; ἐμός μὲν οὐχί· χωρὶς τὰμὰ κ' ἀγαμέμνονος.
 ΠΡ. τῆσδε, τῶν πάροιθεν οἴκων, Τυνδάρεω δόντος
 πατρός. 860
- ΑΧ. ἔσταμεν· φράζ', εἴ τι χρήζεις, ὦν μ' ἐπέσχεσ εἵνεκα.
 ΠΡ. ἦ μόνω παρόντε δῆτα ταῖσδ' ἐφέστατον πύλαις ;
 ΚΛ. ὡς μόνοις λέγοις ἄν, ἔξω δ' ἔλθε βασιλείων δόμων.
 ΠΡ. ὦ τύχη πρόγοιά θ' ἡμῆ, σώσαθ' οὐς ἐγὼ θέλω.
 ΑΧ. ὁ λόγος ἐς μέλλοντ' ἀνοίσει χρόνον· ἔχει δ' ὄκνον
 τινά. 865
- ΚΛ. δεξιᾶς ἕκατι μῆ μέλλ', εἴ τι μοι χρήζεις λέγειν.
 ΠΡ. οἴσθα δῆτά μ' ὅστις ὦν σοὶ καὶ τέκνοις εὐνοὺς ἔφυν.
 ΚΛ. οἶδά σ' ὄντ' ἐγὼ παλαιὸν δωμάτων ἐμῶν λάτριν.
 ΠΡ. χῶτι μ' ἐν ταῖς σαῖσι φερναῖς ἔλαβεν Ἀγαμέμνων
 ἄναξ ;
- ΚΛ. ἦλθες εἰς Ἄργος μεθ' ἡμῶν κάμδος ἦσθ' αἰεὶ ποτε. 870
 ΠΡ. ὦδ' ἔχει. καὶ σοὶ μὲν εὐνοὺς εἰμί, σῶ δ' ἦσσον πόσει.
 ΚΛ. ἐκκάλυπτε νῦν ποθ' ἡμῖν οὐστινας στέγεις λόγους.
 ΠΡ. παῖδα σὴν πατῆρ ὁ φύσας αὐτόχειρ μέλλει κτενεῖν.
 ΚΛ. πῶς ; ἀπέπτυσ', ὦ γεραιέ, μῦθον· οὐ γὰρ εὖ φρονεῖς.
 ΠΡ. φασγάνῳ λευκῆν φονεύων τῆς τάλαιπώρου δέρην. 875
 ΚΛ. ὦ τάλαιν' ἐγὼ· μεμηνῶς ἄρα τυγχάνει πόσις ;
 ΠΡ. ἀρτίφρων, πλὴν ἐς σέ καὶ σὴν παῖδα· τοῦτ' οὐκ εὖ
 φρονεῖ.
- ΚΛ. ἐκ τίνος λόγου ; τίς αὐτὸν οὐπάγων ἀλαστόρων ;
 ΠΡ. θέσφαθ', ὡς γέ φησι Κάλχας, ἵνα πορευῆται στρατός.
 ΚΛ. ποῖ ; τάλαιν' ἐγὼ, τάλαινα δ' ἦν πατῆρ μέλλει
 κτενεῖν. 880
- ΠΡ. Δαρδάνου πρὸς δώμαθ', Ἑλένην Μενέλεως ὅπως λάβη.
 ΚΛ. εἰς ἄρ' Ἰφιγένειαν Ἑλένης νόστος ἦν πεπρωμένος ;

ΠΡ. πάντ' ἔχεις· Ἀρτέμιδι θύσειν παῖδα σὴν μέλλει πατήρ.

ΚΛ. ὁ δὲ γάμος τίν' εἶχε πρόφασιν, ἢ μ' ἐκόμισεν ἐκ δόμων ;

ΠΡ. ἐν' ἀγάγοις χαίρουσ' Ἀχιλλεῖ παῖδα νυμφεύσουσα

σὴν. 885

ΚΛ. ὦ θύγατερ, ἤκεις ἐπ' ὀλέθρῳ καὶ σὺ καὶ μήτηρ σέθεν.

ΠΡ. οἰκτρὰ πάσχετον δὺ' οὔσαι· δεινὰ δ' Ἀγαμέμνων ἔτλη.

ΚΛ. οἶχομαι τάλαινα, δακρῶν νάματ' οὐκέτι στέγω.

ΠΡ. εἴπερ ἀλγεινὸν τὸ τέκνων στερομένην δακρυρροεῖν.

ΚΛ. σὺ δὲ τὰδ', ὦ γέρον, πόθεν φῆς εἰδέναι πεπυσμένος, 890

ΠΡ. δέλτον ὠχρόμην φέρων σοι πρὸς τὰ πρὶν γεγραμμένα.

ΚΛ. οὐκ ἐὼν ἢ ζυγχελεύων παῖδ' ἄγειν θανουμένην ;

ΠΡ. μὴ μὲν οὖν ἄγειν· φρονῶν γὰρ ἔτυχε σὸς πόσις τότε εὔ.

ΚΛ. κῆρτα πῶς φέρων γε δέλτον οὐκ ἐμοὶ δίδως λαβεῖν ;

ΠΡ. Μενέλεως ἀφείλεθ' ἡμᾶς, ὃς κακῶν τῶνδ' αἵτιος. 895

ΚΛ. ὦ τέκνον Νηρηῆδος, ὦ παῖ Πηλέως, κλύεις τάδε ;

ΑΧ. ἔκλυον οὔσαν ἀθλίαν σε; τὸ δ' ἐμὸν οὐ φαύλως φέρω.

ΚΛ. παῖδά μου κατακτενοῦσι σοῖς δολώσαντες γάμοις.

ΑΧ. μέμφομαι ἀγάῳ πόσει σῶ, κοῦχ ἀπλῶς οὔτω φέρω.

ΚΛ. οὐκ ἐπαιδεσθήσομαί γε προσπεσεῖν τὸ σὸν γόνυ, 900

θνητὸς ἐκ θεᾶς γεγῶτα· τί γὰρ ἐγὼ σεμνύομαι ;

ἢ τίνος σπουδαστέον μοι μᾶλλον ἢ τέκνου πέρι ;

ἀλλ' ἄμυνον, ὦ θεᾶς παῖ, τῇ τ' ἐμῇ δυσπραξία

τῇ τε λεχθείσῃ δάμαρτι σῇ, μάτην μὲν; ἀλλ' ὅμως

σοὶ καταστέψασ' ἐγὼ νιν ἦγον ὡς γαμουμένην. 905

νῦν δ' ἐπὶ σφαγὰς κομίζω· σοὶ δ' ὄνειδος ἴζεται,

ὅστις οὐκ ἤμυνας· εἰ γὰρ μὴ γάμοισιν ἐζύγης,

ἀλλ' ἐκλήθης γοῦν ταλαίνης παρθένου φίλος πόσις.

πρὸς γενειάδος σε, πρὸς σῆς δεξιᾶς, πρὸς μητέρος,

ὄνομα γὰρ τὸ σὸν μ' ἀπόλεσ', ὧ σ' ἀμυναθεῖν χρεῶν, 910

οὐκ ἔχω βωμόν καταφυγεῖν ἄλλον ἢ τὸ σὸν γόνυ,

οὐδὲ φίλος οὐδέϊς πέλει μοι· τὰ δ' Ἀγαμέμνωνος κλύεις

ὠμά καὶ πάντολμ'· ἀφίγμαι δ', ὥσπερ εἰσορᾶς, γυνή
 ναυτικὸν στράτευμ' ἀναρχον κάπι τοῖς κακοῖς θρασύ,
 χρήσιμον δ', ὅταν θέλωσιν. ἦν δὲ τολμῆσης σύ μου 915
 χεῖρ' ὑπερτεῖναι, σεσώσμεθ'· εἰ δὲ μή, οὐ σεσώσμεθα.

XO. δεινὸν τὸ τίχτειν καὶ φέρει φίλτρον μέγα
 πᾶσιν τε κοινὸν ὥσθ' ὑπερκάμνειν τέκνων.

AX. ὑψηλόφρων μοι θυμὸς αἵρεται πρόσω,
 ἐπίσταται δὲ τοῖς κακοῖσι τ' ἀσχαλᾶν 920
 μετρίως τε χαίρειν τοῖσιν ἐξωγκωμένοις.

λελογισμένοι γὰρ οἱ τοιοῖδ' εἰσὶν βροτῶν
 ὀρθῶς διαζῆν τὸν βίον γνώμης μέτα.
 ἔστιν μὲν οὖν ἴν' ἠδὲ μὴ λίαν φρονεῖν,
 ἔστιν δὲ χῶπου χρήσιμον γνώμην ἔχειν. 925

ἐγὼ δ' ἐν ἀνδρὸς εὐσεβεστάτου τραφεῖς
 Χείρωνος, ἔμαθον τοὺς τρόπους ἀπλοῦς ἔχειν.

καὶ τοῖς Ἀτρεΐδαις, ἦν μὲν ἠγῶνται καλῶς,
 πεισόμεθ'· ὅταν δὲ μὴ καλῶς, οὐ πείσομαι·
 ἀλλ' ἐνθάδ' ἐν Τροίᾳ τ' ἐλευθέραν φύσιν 930
 παρέχων, Ἄρη τὸ κατ' ἐμὲ κοσμήσω δορί.

σέ δ', ὦ παθοῦσα σχέτλια πρὸς τῶν φιλτάτων,
 ἃ δὴ κατ' ἄνδρα γίγνεται· νεανίαν,
 τοσοῦτον οἶκτον περιβαλὼν καταστελῶ,

κοῦποτε κόρη σὴ πρὸς πατρὸς σφαγήσεται, 935
 ἐμὴ φατισθεῖσ'· οὐ γὰρ ἐμπλέκειν πλοκάς

ἐγὼ παρέξω σῶ πόσει τοῦμὸν δέμας.
 τοῦνομα γάρ, εἰ καὶ μὴ σίδηρον ἦρατο,

τοῦμὸν φονεύσει παῖδα σὴν· τὸ δ' αἴτιον
 πόσις σός· ἄγνον δ' οὐκέτ' ἐστὶ σῶμ' ἐμόν, 940

εἰ δι' ἐμ' ὀλεῖται διὰ τε τοὺς ἐμούς γάμους
 ἢ δεινὰ τλᾶσα κοῦκ ἀνεκτὰ παρθένος,

θαυμαστὰ δ' ὡς ἀνάξι' ἠτιμασμένη.

ἐγὼ κάκιστος ἦν ἄρ' Ἀργείων ἀνὴρ,
 ἐγὼ τὸ μῆδέν, Μενέλεως δ' ἐν ἀνδράσιν, 945
 ὡς οὐχὶ Πηλέως, ἀλλ' ἀλάστορος γεγώς,
 εἴπερ φονεύσει τοῦμόν ὄνομα παῖδα σὴν.
 μὰ τὸν δι' ὑγρῶν κυμάτων τεθραμμένον
 Νηρέα, φυτουργὸν Θέτιδος ἢ μ' ἐγείνατο,
 οὐχ ἄψεται σῆς θυγατρὸς Ἀγαμέμνων ἀναξ, 950
 οὐδ' εἰς ἄκραν χεῖρ', ὥστε προσβαλεῖν πέπλοις·
 ἢ Σίπυλος ἔσται πόλις, ὄρισμα βαρβάρων,
 ὅθεν πεφύκασ' οἱ στρατηλάται γένος,
 Φθίας δὲ τοῦνομ' οὐδαμοῦ κεκλήσεται.
 πικροὺς δὲ προχύτας χέρνιβας τ' ἐνάρξεται 955
 Κάλχας ὁ μάντις. τίς δὲ μάντις ἔστ' ἀνὴρ,
 ὃς ὀλίγ' ἀληθῆ, πολλὰ δὲ ψευδῆ λέγει
 τυχῶν· ὅσ' ἂν δὲ μὴ τύχη, διοίχεται ;
 οὐ τῶν γάμων ἕκατι, μυρίαὶ κόραι
 θηρῶσι λέκτρον τοῦμόν, εἴρηται τόδε· 960
 ἀλλ' ὕβριν ἡμᾶς ὕβρισ' Ἀγαμέμνων ἀναξ.
 χρῆν δ' αὐτὸν αἰτεῖν τοῦμόν ὄνομ' ἐμοῦ πάρα,
 θήραμα παιδός· ἢ Κλυταιμῆστρα δ' ἐμοὶ
 μάλιστ' ἐπέισθη θυγατέρ' ἐκδοῦναι πόσει.
 ἔδωκα τᾶν Ἑλλησιν, εἰ πρὸς Ἴλιον 965
 ἐν τῶδ' ἕκαμνε νόστος· οὐκ ἠρνούμεθ' ἂν
 τὸ κοινὸν αὔξειν ὧν μέτ' ἐστρατευόμην.
 νῦν δ' οὐδὲν εἶμι παρά γε τοῖς στρατηλάταις
 ἐν εὐμαρεῖ τε δρᾶν τε καὶ μὴ δρᾶν καλῶς.
 τάχ' εἴσεται σίδηρος, ὄν, πρὶν ἐς Φρύγας 970
 ἔλθειν, φόνου κηλῆσιν αἵματος χρανῶ,
 εἴ τίς με τὴν σὴν θυγατέρ' ἐξαιρήσεται.
 ἀλλ' ἡσύχαζε· θεὸς ἐγὼ πέφηνά σοι
 μέγιστος, οὐκ ὦν· ἀλλ' ὅμως γενήσομαι.

- XO. ἔλεξας, ὦ παῖ Πηλέως, σοῦ τ' ἄξια 975
καὶ τῆς ἐναλίας δαίμονος, σεμνῆς θεοῦ.
- ΚΛ. φεῦ
πῶς ἂν σ' ἐπαινέσαιμι μὴ λίαν λόγους,
μηδ' ἐνδεῶς τοῦδ' ἀπολέσαιμι τὴν χάριν;
αἰνούμενοι γὰρ ἀγαθοὶ τρόπον τινὰ
μισοῦσι τοὺς αἰνοῦντας, ἦν αἰνῶσ' ἄγαν. 980
αἰσχύνομαι δὲ παραφέρουσ' οἰκτροὺς λόγους,
ιδίᾳ νοσοῦσα· σὺ δ' ἄνοσος κακῶν γ' ἐμῶν·
ἄλλ' οὖν ἔχει τι σχῆμα, κἂν ἄπωθεν ἦ
ἀνὴρ ὁ χρηστός, δυστυχοῦντας ὠφελεῖν.
οἴκτιρε δ' ἡμᾶς· οἰκτρά γὰρ πεπόνθαμεν. 985
ἢ πρῶτα μὲν σε γαμβρὸν οἶηθεῖς' ἔχειν
κενὴν κατέσχον ἐλπίδ'· εἶτά σοι τάχα
ῥοις γένοιτ' ἂν σοῖς τε μέλλουσιν γάμοις
θανοῦσ' ἐμὴ παῖς, ὅ σε φυλάξασθαι χρεῶν.
ἄλλ' εὖ μὲν ἀρχὰς εἶπας, εὖ δὲ καὶ τέλη· 990
σοῦ γὰρ θέλοντος παῖς ἐμὴ σωθήσεται.
βούλει νιν ἰκέτιν σὸν περιπτύξαι γόνυ ;
ἀπαρθένευτα μὲν τὰδ'· εἰ δέ σοι δοκεῖ,
ἤξει, δι' αἰδοῦς ὅμμ' ἔχουσ' ἐλεύθερον·
εἰ δ' οὐ παρούσης ταῦτά τεύξομαι σέθεν, 995
μενέτω κατ' οἴκους· σεμνά γὰρ σεμνύνεται.
ὅμως δ' ὅσον γε δυνατὸν αἰδεῖσθαι χρεῶν.
- ΑΧ. σὺ μῆτε σὴν παῖδ' ἔξαγ' ὄψιν εἰς ἐμῆι,
μήτ' εἰς ὄνειδος ἀμαθὲς ἔλθωμεν, γύναι·
στρατὸς γὰρ ἀθρόος, ἀργὸς ὢν τῶν οἰκοθεν, 1000
λέσχας πονηρὰς καὶ κακοστόμους φιλεῖ·
πάντως δέ μ' ἰκετεύοντες ἤξετ' εἰς ἴσον,
εἴτ' ἀνικετεύτως· εἰς ἐμοὶ γὰρ ἐστ' ἀγὼν
μέγιστος, ὕμᾶς ἔξαπαλλάξαι κακῶν.

- ὥς ἔν γ' ἀκούσασ' ἴσθι μὴ ψευδῶς μ' ἔρεϊν· 1005
 ψευδῆ λέγων δὲ καὶ μάτην ἐγκερτομῶν
 θάνοιμι· μὴ θάνοιμι δ', ἣν σώσω κόρην.
- ΚΛ. ὄναιο συνεχῶς δυστυχοῦντας ὠφελῶν.
 ΑΧ. ἄκουε δὴ νυν, ἵνα τὸ πρᾶγμ' ἔχη καλῶς.
 ΚΛ. τί τοῦτ' ἔλεξας ; ὥς ἀκουστέον γέ σου. 1010
 ΑΧ. πείθωμεν αὖθις πατέρα βέλτιον φρονεῖν.
 ΚΛ. κακός τις ἔστι καὶ λίαν ταρβεῖ στρατόν.
 ΑΧ. ἀλλ' οἱ λόγοι γε καταπαλαίουσιν λόγους.
 ΚΛ. ψυχρὰ μὲν ἐλπίς· ὅ τι δὲ χρή με δρᾶν φράσον.
 ΑΧ. ἰκέτευ' ἐκεῖνον μὴ κτείνειν τέκνα· 1015
 ἦν δ' ἀντιβαίνη, πρὸς ἐμέ σοι πορευτέον·
 εἰ γὰρ τὸ χρῆζον ἐπίθετ', οὐ τοῦμόν χρεῶν
 χωρεῖν. ἔχει γὰρ τοῦτο τὴν σωτηρίαν.
 κἀγὼ τ' ἀμείνων πρὸς φίλον γενήσομαι,
 στρατός τ' ἂν οὐ μέμψαιτό μ', εἰ τὰ πράγματα 1020
 λελογισμένως πράσσοιμι μᾶλλον ἢ σθένει.
 καλῶς δὲ κρανθέντων πρὸς ἡδονὴν φίλοις
 σοί τ' ἂν γένοιτο κἂν ἐμοῦ χωρὶς τάδε.
- ΚΛ. ὥς σώφρον' εἵπας· δραστέον δ' ἅ σοι δοκεῖ.
 ἦν δ' αὖ τι μὴ πράσσωμεν ὧν ἐγὼ θέλω, 1025
 ποῦ σ' αὖθις ὀψόμεσθα ; ποῖ χρή μ' ἀθλίαν
 ἐλθοῦσαν εὔρεϊν σὴν χέρ' ἐπίκουρον κακῶν ;
- ΑΧ. ἡμεῖς σε φύλακες οὗ χρεῶν φυλάξομεν,
 μὴ τίς σ' ἴδη στείχουσαν ἐπτοημένην
 Δαναῶν δι' ὄχλου· μηδὲ πατρῶον δόμον 1030
 αἴσχυν'. ὁ γάρ τοι Τυνδάρεως οὐκ ἄξιος
 κακῶς ἀκούειν· ἐν γὰρ Ἑλλησιν μέγας.
- ΚΛ. ἔσται τὰδ' ἄρχε· σοί με δουλεύειν χρεῶν.
 εἰ δ' εἰσὶ θεοί, δίκαιος ὦν ἀνὴρ σύ τοι
 ἐσθλῶν κυρήσεις· εἰ δὲ μή, τί δεῖ πονεῖν ; 1035

- ΧΟ. στρ. τίς ἄρ' ὑμέναιος διὰ λωτοῦ Λίβυος
 μετά τε φιλοχόρου κιθάρας
 συρίγγων θ' ὑπὸ καλαμοεσ-
 σᾶν ἔστασεν ἰαχάν, 1040
 ὅτ' ἀνὰ Πήλιον αἰ καλλιπλόκαμοι
 Πιερίδες παρὰ δαιτὶ θεῶν
 χρυσεοσάνδαλον ἔχνος
 ἐν γὰ κρούουσαι
 Πηλέως ἐς γάμον ἦλθον, 1045
 μελωδοῖς Θετὶν ἀχήμασι τόν τ' Αἰακίδαν·
 Κενταύρων ἀν' ὄρος κλέουσαι
 Πηλιάδα καθ' ὕλαν.
 ὁ δὲ Δαρδανίδας, Διὸς
 λέκτρων τρύφημα φίλον, 1050
 χρυσεῖσιν ἄφυσσε λοιβάν
 ἐν κρατήρων γυάλοις,
 ὁ Φρύγιος Γανυμήδης.
 παρὰ δὲ λευκοφαῖ ψάμαθον
 εἰλισσόμεναι κύκλια 1055
 πεντήκοντα κόραι Νηρέως
 γάμους ἐχόρευσαν.
- ἀντιστρ. ἀνὰ δ' ἐλάταις σὺν στεφανώδει τε χλόα
 θίασος ἔμολεν ἵπποβάτας
 Κενταύρων ἐπὶ δαῖτα τὰν 1060
 θεῶν κρατῆρά τε Βάκχου.
 μέγα δ' ἀνέκλαγον· ὦ Νηρηὶ κόρα,
 παῖδα σὲ Θεσσαλίᾳ μέγα φῶς
 μάντις ὁ φοιβάδα μοῦσαν
 εἰδῶς γεννάσειν 1065
 Χείρων ἐξονόμαζεν,
 ὃς ἤξει χθόνα λογχήρεσι σὺν Μυρμιδόνων

- ἄσπισταῖς Πριάμοιο κλεινὰν
 γᾶθεν ἐκπυρώσων, 1070
 περὶ σώματι χρυσέων
 ὄπλων Ἐφαιστοπόνων
 κεκορυθμένος ἔνδυτ', ἐκ θεᾶς
 ματρός δωρήματ' ἔχων
 Θέτιδος, ἃ νιν ἔτικτε. 1075
 μακάριον τότε δαίμονες
 τᾶς εὐπάτριδος
 Νηρηϊδός τ' ἔθεσαν γάμον
 Πηλέως θ' ὕμεναίους.
 ἐπὶ δ. σέ δ', ὦ κόρα, στέψουσι καλλικόμαν 1080
 πλόκαμον Ἀργεῖοι βαλιὰν
 ὥστε πετραίων ἀπ' ἀντρων ἐλθοῦσαν ὄρειαν
 μόσχον ἀκήρατον, βρότειον
 αἰμάσσοντες λαιμόν·
 οὐ σύριγγι τραφεῖσαν, οὐδ' 1085
 ἐν ροιβδήσεσι βουκόλων,
 παρά δὲ ματέρι νυμφοκόμον
 Ἰναχίδαις γάμον.
 ποῦ τὸ τᾶς αἰδοῦς ἔτι, ποῦ
 τᾶς ἀρετᾶς σθένει τι πρόσωπον ; 1090
 ὁπότε τὸ μὲν ἄσεπτον ἔχει
 δύνασιν, ἃ δ' ἀρετὰ κατόπι-
 σθεν θνατοῖς ἀμελεῖται, ἀνομία δὲ νόμων κρατεῖ
 καὶ μὴ κοινὸς ἀγὼν βροτοῖς, 1095
 μὴ τις θεῶν φθόνος ἔλθη.
 ΚΛ. ἐξῆλθον οἴκων προσκοπούμενη πόσιν,
 χρόνιον ἀπόντα κάκλελοιπότα στέγας.
 ἐν δακρύοισι δ' ἡ τάλαινα παῖς ἐμή,
 1100
 πολλὰς ἰεῖσα μεταβολὰς ὄδυρμάτων,

- θάνατον ἀκούσασ', ὄν πατὴρ βούλεύεται.
 μνήμην δ' ἄρ' εἶχον πλησίον βεβηκότος
 Ἄγαμέμνωνος τοῦδ', ὃς ἐπὶ τοῖς αὐτοῦ τέκνοις
 ἀνόσια πράσσων αὐτίχ' εὐρεθήσεται. 1105
- ΑΓΑ. Λήδας γένεθλον, ἐν καλῶ σ' ἔξω δόμων
 ἠύρηχ', ἔν' εἶπω παρθένου χωρὶς λόγους,
 οὐς οὐκ ἀκούειν τὰς γαμουμένας πρέπει.
- ΚΛ. τί δ' ἔστιν, οὐ σοι καιρὸς ἀντιλάζυται ;
- ΑΓΑ. ἔκπεμπε παῖδα δωμάτων πατρὸς μετὰ 1110
 ὡς χέρνιβες πάρεισιν ἠύτρεπισμένοι,
 προχύται τε βάλλειν πῦρ καθάρσιον χεροῖν,
 μόσχοι τε, πρὸ γάμων ἄς θεᾶ πεσεῖν χρεῶν
 Ἄρτεμιδι, μέλανος αἵματος φυσθήματα.
- ΚΛ. τοῖς ὀνόμασιν μὲν εὖ λέγεις, τὰ δ' ἔργα σου 1115
 οὐκ οἶδ' ὅπως χρή μ' ὀνομάσασαν εὖ λέγειν.
 χάρει δέ, θύγατερ, ἐκτός· οἶσθα γὰρ πατρός
 πάντως ἅ μέλλει. χυπὸ τοῖς πέπλοις ἄγε
 λαβοῦσ' Ὀρέστην, σὸν κασίγνητον, τέκνον.
 ἰδοὺ πάρεστιν ἤδε πειθαρχοῦσά σοι. 1120
 τὰ δ' ἄλλ' ἐγὼ πρὸ τῆσδε κάμαυτῆς φράσω.
- ΑΓΑ. τέκνον, τί κλαίεις, οὐδ' ἔθ' ἠδέως ὄραξ,
 ἐς γῆν δ' ἐρείσασ' ὄμμα πρόσθ' ἔχεις πέπλους ;
- ΚΛ. φεῦ·
 τίς ἂν λάβοιμι τῶν ἐμῶν ἀρχὴν κακῶν ;
 ἅπανσι γὰρ πρώτοισι χρήσασθαι πάρα 1125
 κὰν ὑστάτοισι κὰν μέσοισι πανταχοῦ.
- ΑΓΑ. τί δ' ἔστιν ; ὡς μοι πάντες εἰς ἐν ἦκατε,
 σύγχυσις ἔχοντες καὶ ταραγμὸν ὀμμάτων.
- ΚΛ. εἶφ' ἂν ἐρωτήσω σε γενναίως, πόσι.
- ΑΓΑ. οὐδὲν κελευσμοῦ δεῖ μ', ἐρωτᾶσθαι θέλω. 1130
- ΚΛ. τὴν παῖδα τὴν σὴν τὴν τ' ἐμὴν μέλλεις κτενεῖν ;

- ΑΓΑ. ἔα.
τλήμονά γ' ἔλεξας, ὑπονοεῖς θ' ἄ μή σε χρή.
- ΚΛ. ἔχ' ἤσυχος,
κάκεινό μοι τὸ πρῶτον ἀπόκριναι πάλιν.
- ΑΓΑ. σὺ δ' ἦν γ' ἐρωτᾶς εἰκότ', εἰκότ' ἂν κλύοις.
- ΚΛ. οὐκ ἄλλ' ἐρωτῶ, καὶ σὺ μὴ λέγ' ἄλλα μοι. 1135
- ΑΓΑ. ὦ πότνια μοῖρα καὶ τύχη δαίμων τ' ἐμός.
- ΚΛ. κάμός γε καὶ τῆσδ', εἷς τριῶν δυσδαιμόνων.
- ΑΓΑ. τίς σ' ἠδίκησε ;
- ΚΛ. τοῦτ' ἐμοῦ πεύθει πάρα ;
ὁ νοῦς ὄδ' αὐτὸς νοῦν ἔχων οὐ τυγχάνει.
- ΑΓΑ. ἀπωλόμεσθα. προδέδοται τὰ κρυπτά μου. 1140
- ΚΛ. πάντ' οἶδα καὶ πέπυσμ', ἃ σὺ μέλλεις με δρᾶν·
αὐτὸ δὲ τὸ σιγᾶν ὁμολογοῦντός ἐστί σου
καὶ τὸ στενάζειν· πολλὰ μὴ κάμης λέγων.
- ΑΓΑ. ἰδοῦ σιωπῶ· τὸ γὰρ ἀναίσχυντον τί δεῖ
ψευδῆ λέγοντα προσλαβεῖν τῇ συμφορᾷ ; 1145
- ΚΛ. ἄκουε δὴ νυν· ἀνακαλύψω γὰρ λόγους,
κούκέτι παρωδοῖς χρησόμεσθ' αἰνίγμασιν.
πρῶτον μὲν, ἵνα σοι πρῶτα τοῦτ' ὄνειδίσω,
ἔγνημας ἄκουσάν με κάλαβες βία,
τὸν πρόσθεν ἄνδρα Τάνταλον κατακτανών, 1150
βρέφος τε τοῦμόν ζῶν προσοῦδισας πέδῳ,
μαστῶν βιαίως τῶν ἐμῶν ἀποσπάσας.
καὶ τῷ Διός γε παῖδ' ἐμῷ τε συγγόνῳ
ἵπποισι μαρμαίροντ' ἐπεστρατευσάτην·
πατῆρ δὲ πρέσβυς Τυνδάρεώς σ' ἐρρύσατο 1155
ικέτην γενόμενον, τὰμὰ δ' ἔσχες αὖ λέχη.
οὐ σοι καταλλαχθεῖσα περὶ σέ καὶ δόμους
συμμαρτυρήσεις ὡς ἄμεμπτος ἦ γυνή,
ἔς τ' Ἀφροδίτην σωφρονοῦσα καὶ τὸ σὸν

μέλαθρον αὔξουσ', ὥστε σ' εἰσιόντα τε 1160
 χαίρειν θύραζέ τ' ἐξιόντ' εὐδαιμονεῖν.
 σπάνιον δὲ θήρεμ' ἀνδρὶ τοιαύτην λαβεῖν
 δάμαρτα· φλαύραν δ' οὐ σπάνις γυναῖκ' ἔχειν.
 τίκτω δ' ἐπὶ τρισὶ παρθένοισι παῖδά σοι
 τόνδ', ὧν μιᾶς σὺ τλημόνως μ' ἀποστερεῖς. 1165
 κἄν τις σ' ἔρηται, τίνος ἕκατί νιν κτενεῖς,
 λέξον, τί φήσεις : ἢ 'με χρὴ λέγειν τὰ σά ;
 'Ελένην Μενέλειος ἵνα λάβῃ· καλόν γέ τοι
 κακῆς γυναικὸς μισθὸν ἀποτεῖσαι τέκνα·
 τάχιστα τοῖσι φιλτάτοις ὠνούμεθα. 1170
 ἄγ', ἦν στρατεύσῃ καταλιπὼν μ' ἐν δώμασιν,
 κάκει γένῃ σὺ διὰ μακρᾶς ἀπουσίας,
 τίν' ἐν δόμοις με καρδίαν ἔξειν δοκεῖς,
 ὅταν θρόνους μὲν τῆσδε προσβλέπω κενούς,
 κενούς δὲ παρθενῶνας, ἐπὶ δὲ δακρῦοις 1175
 μόνη κάθωμαι, τήνδε θρηνηδοῦσ' αἶε·
 ἀπώλεσέν σ', ὦ τέκνον, ὃ φυτεύσας πατήρ,
 αὐτὸς κτανών, οὐκ ἄλλος οὐδ' ἄλλη χερσί,
 τοιόνδε μῖσος καταλιπὼν πρὸς τοὺς δόμους.
 ἐπεὶ βραχείας προφάσεως ἐνδεῖ μόνον, 1180
 ἐφ' ἧ σ' ἐγὼ καὶ παῖδες αἱ λελειμμένοι
 δεξόμεθα δέξιν ἦν σε δέξασθαι χρεῶν.
 μὴ δῆτα πρὸς θεῶν μήτ' ἀναγκάσης ἐμὲ
 κακὴν γενέσθαι περὶ σέ, μήτ' αὐτὸς γένῃ.
 εἶεν·
 θύσεις σὺ δὴ παῖδ'. ἐνθα τίνας εὐχὰς ἔρεῖς ; 1185
 τί σοι κατεύξει τάγαθόν, σφάζων τέκνον ;
 νόστον πονηρόν, οἴκοθέν γ' αἰσχυρῶς ἰών ;
 ἀλλ' ἐμὲ δίκαιον ἀγαθὸν εὔχεσθαι τί σοι ;
 ἢ τάρ' ἀσυνέτους τοὺς θεοὺς ἠγοίμεθ' ἄν,

- εἰ τοῖσιν αὐθένταισιν εὐφρον' ἤσομεν. 1190
 ἤκων δ' ἔς Ἄργος προσπεσεῖ τέκνοισι σοῖς ;
 ἀλλ' οὐ θέμις σοι. τίς δὲ καὶ προσβλέψεται
 παίδων σ', ἐὰν σφῶν προέμενος κτάνης τινά ;
 ταῦτ' ἤλθες ἤδη διὰ λόγων ; ἢ σκῆπτρά σοι
 μόνον διαφέρειν καὶ στρατηλατεῖν σε δεῖ ; 1195
 ὃν χρῆν δίκαιον λόγον ἐν Ἀργείοις λέγειν·
 βούλεσθ', Ἀχαιοί, πλεῖν Φρυγῶν ἐπὶ χθόνα ;
 κλῆρον τίθεσθε παῖδ' ὅτου θανεῖν χρεῶν.
 ἐν ἴσῳ γὰρ ἦν τόδ', ἀλλὰ μὴ σ' ἐξαιρετον
 σφάγιον παρασχεῖν Δαναΐδαισι παῖδα σήν· 1200
 ἢ Μενέλεων πρὸ μητρὸς Ἑρμιόνην κτανεῖν,
 οὔπερ τὸ πρᾶγμα ἦν· νῦν δ' ἐγὼ μὲν ἢ τὸ σὸν
 σφύζουσα λέκτρον παιδὸς ἐστερήσομαι,
 ἢ δ' ἐξαμαρτοῦσ' ὑπότροπος νεάνιδα
 Σπάρτη κομίζουσ', εὐτυχῆς γενήσεται. 1205
 τούτων ἄμειψαί μ' εἴ τι μὴ καλῶς λέγω·
 εἰ δ' εὖ λέλεκται, μετανόει δὴ μὴ κτανεῖν
 τὴν σήν τε κάμην παῖδα, καὶ σῶφρων ἔσει.
- ΧΟ. πιθοῦ· τὸ γὰρ τοι τέκνα συνσφύζειν καλόν,
 Ἀγάμεμνον· οὐδεὶς τοῖσδ' ἂν ἀντείποι βροτῶν. 1210
- ΙΦ. εἰ μὲν τὸν Ὀρφέως εἶχον, ὦ πάτερ, λόγον,
 πείθειν ἐπάδουσ', ὥσθ' ὀμαρτεῖν μοι πέτρας,
 κηλεῖν τε τοῖς λόγοισιν οὐς ἐβουλόμην,
 ἐνταῦθ' ἂν ἤλθον· νῦν δὲ τὰπ' ἐμοῦ σοφά,
 δάκρυα παρέξω· ταῦτα γὰρ δυναίμεθ' ἂν. 1215
 ἱκετηρίαν δὲ γόνασιν ἐξάπτω σέθεν
 τὸ σῶμα τοῦμόν, ὅπερ ἔτικτεν ἦδε σοι,
 μὴ μ' ἀπολέσης ἄωρον· ἠδὲ γὰρ τὸ φῶς
 λεύσσειν· τὰ δ' ὑπὸ γῆς μὴ μ' ἰδεῖν ἀναγκάσης.
 πρώτη σ' ἐκάλεσα πατέρα καὶ σὺ παῖδ' ἐμέ· 1220

πρώτη δὲ γόνασι σοῖσι σῶμα δοῦσ' ἐμὸν
 φίλας χάριτας ἔδωκα κἀντεδεξάμην.
 λόγος δ' ὁ μὲν σὸς ἦν ὄδ' ἄρά σ', ὦ τέκνον,
 εὐδαίμων' ἀνδρὸς ἐν δόμοισιν ὄψομαι,
 ζῶσάν τε καὶ θάλλουσαν ἀξίως ἐμοῦ ; 1225
 οὐμὸς δ' ὄδ' ἦν αὖ περι σὸν ἐξαρτωμένης
 γένειον, οὗ νῦν ἀντιλάζυμαι χερί.
 τί δ' ἄρ' ἐγὼ σέ, πρέσβυν ἄρ' ἐσδέξομαι
 ἐμῶν φίλαισιν ὑποδοχαῖς δόμων, πάτερ,
 πόνων τιθηνοῦς ἀποδιδουῖσά σοι τροφάς ; 1230
 τούτων ἐγὼ μὲν τῶν λόγων μνήμην ἔχω,
 σὺ δ' ἐπιλέλῃσαι, καὶ μ' ἀποκτεῖναι θέλεις.
 μή, πρὸς σε Πέλοπος καὶ πρὸς Ἀτρώεω πατρὸς
 καὶ τῆσδε μητρός, ἢ πρὶν ὠδίνουσ' ἐμέ
 νῦν δευτέραν ὠδίνα τήνδε λαμβάνει. 1235
 τί μοι μέτεστι τῶν Ἀλεξάνδρου γάμων
 Ἑλένης τε ; πόθεν ἦλθ' ἐπ' ὀλέθρῳ τῷμῳ, πάτερ ;
 βλέπον πρὸς ἡμᾶς, ὄμμα δὸς φίλημά τε,
 ἔν' ἀλλὰ τοῦτο κατθανοῦσ' ἔχω σέθεν
 μνημεῖον, ἦν μὴ τοῖς ἐμοῖς πεισθῆς λόγοις· 1240
 ἀδελφέ, μικρὸς μὲν σὺ γ' ἐπίκουρος φίλοις,
 ὅμως δὲ συνδάκρυσον, ἰκέτευσον πατρὸς
 τὴν σὴν ἀδελφὴν μὴ θανεῖν· αἴσθημά τοι
 κἀν νηπίοις γε τῶν κακῶν ἐγγίγνεται.
 ἰδοῦ σιωπῶν λίσσεται σ' ὄδ', ὦ πάτερ. 1245
 ἀλλ' αἶδεσαί με καὶ κατοίκτιρον βίον·
 ναί, πρὸς γενεῖου σ' ἀντόμεσθα δύο φίλω·
 ὁ μὲν νεοσσὸς ὦν ἔθ', ἢ δ' ἠϋξημένη.
 ἐν συντεμοῦσα πάντα νικήσω λόγον·
 τὸ φῶς τόδ' ἀνθρώποισιν ἤδιστον βλέπειν, 1250
 τὰ νέρθε δ' οὐδέν· μαίνεται δ' ὅς εὐχεται

- θανεῖν. κακῶς ζῆν κρεῖσσον ἢ καλῶς θανεῖν.
- XO. ὦ τλῆμον Ἐλένη, διὰ σέ καὶ τοὺς σοὺς γάμους
ἀγῶν Ἀτρεΐδαις καὶ τέκνοις ἤκει μέγας.
- ΑΓΑ. ἐγὼ τὰ τ' οἰκτρὰ συνेतὸς εἰμι καὶ τὰ μῆ, 1255
φίλων ἐμαυτοῦ τέκνα· μαινοίμην γὰρ ἄν.
δεινῶς δ' ἔχει με ταῦτα τολμῆσαι, γύναι,
δεινῶς δὲ καὶ μῆ· τοῦτο γὰρ πρᾶξαί με δεῖ.
ὄραθ' ὅσον στράτευμα ναύφρακτον τόδε,
χαλκῶν θ' ὄπλων ἄνακτες Ἑλλήνων ὅσοι, 1260
οἷς νόστος οὐκ ἔστ' Ἰλίου πύργου ἐπι,
εἰ μῆ σε θύσω, μάντις ὡς Κάλχας λέγει,
οὐδ' ἔστι Τροίας ἐξελεῖν κλεινὸν βάθρον.
μέμνηε δ' Ἀφροδίτη τις Ἑλλήνων στρατῶ
πλεῖν ὡς τάχιστα βαρβάρων ἐπὶ χθόνα, 1265
παῦσαι τε λέκτρων ἀρπαγὰς Ἑλληνικῶν
οἷ τὰς τ' ἐν Ἄργει παρθένους κτενοῦσί μου
ὑμᾶς τε κάμει, θέσφατ' εἰ λύσω θεᾶς.
οὐ Μενελεύς με καταδεδούλωται, τέκνον,
οὐδ' ἐπὶ τὸ κείνου βουλόμενον ἐλήλυθα, 1270
ἀλλ' Ἑλλάς, ἧ δεῖ, κἂν θέλω, κἂν μὴ θέλω,
θύσαι σε· τούτου δ' ἦσσανες καθέσταμεν.
ἐλευθέραν γὰρ δεῖ νιν ὅσον ἐν σοί, τέκνον,
κάμοι γενέσθαι, μηδὲ βαρβάρων ὕπο
Ἑλληνας ὄντας λέκτρα συλαῖσθαι βία. 1275
- ΚΛ. ὦ τέκνον, ὦ ξένοι,
οἷ γὰρ θανάτου τοῦ σοῦ μελέα.
φεύγει σε πατὴρ Ἄϊδη παραδούς.
- ΙΦ. οἷ γὰρ, μᾶτερ, ταῦτόν γὰρ δὴ
μέλος εἰς ἄμφω πέπτωκε τύχης, 1280
κούκέτι μοι φῶς
οὐδ' ἀελίου τόδε φέγγος.

- ἰὼ ἰὼ.
 νιφόβολον Φρυγῶν νάπος Ἰδας τ'
 ὄρεα, Πρίαμος ὅθι ποτὲ βρέφος ἀπαλὸν ἔβαλε 1285
 ματρὸς ἀποπρὸ νοσφίσας
 ἐπὶ μόρω θανατόεντι
 Πάριν, ὃς Ἰδαῖος
 Ἰδαῖος ἐλέγετ' ἐν Φρυγῶν πόλει.
 μή ποτ' ὤφελεν τὸν ἀμφὶ 1290
 βουσί βουκόλον τραφέντ'
 [Ἀλέξανδρον]
 οἰκίσαι ἀμφὶ τὸ λευκὸν ὕδωρ, ὅθι
 κρῆναι Νυμφᾶν κείνται
 λειμών τ' ἔρνεσι θάλλων 1295
 χλωροῖς, οὐ ρόδόντα
 ἄνθε' ὑακίνθινά τε θεαῖσι δρέπειν·
 ἔνθα ποτὲ Παλλάς ἔμολε
 καὶ δολιόφρων Κύπρις
 Ἦρα θ' Ἑρμᾶς θ', ὁ Διὸς ἄγγελος, 1300
 ἅ μὲν ἐπὶ πόθῳ τρυφῶσα
 Κύπρις, ἅ δὲ δουρὶ Παλλάς,
 Ἦρα τε Διὸς ἀνακτος
 εὐναῖσι βασιλίσιν, 1305
 κρίσιν ἐπὶ στυγνὰν ἔριν τε
 καλλονᾶς, ἐμοὶ δὲ θάνατον,
 πομπὰν φέροντα Δαγαῖδαισιν, ἅς κόραν 1310
 προθύματ' ἔλαχεν Ἄρτεμις πρὸς Ἴλιον·
 ὁ δὲ τεκὼν με τὰν τάλαιναν,
 ὦ μᾶτερ, ὦ μᾶτερ,
 οἴχεται προδοὺς ἔρημον. 1315
 ὦ δυστάλαιν' ἐγὼ, πικρὰν
 πικρὰν ἰδοῦσα δυσελέναν,

- φονεύομαι, διόλλυμαι
 σφαγαῖσιν ἀνοσίοισιν ἀνοσίου πατρός.
 μή μοι ναῶν χαλκεμβολάδων
 πρύμνας ἄδ' Αὐλῆς δέξασθαι
 τούσδ' εἰς ὄρμους ἐς Τροίαν 1320
 ὄφελεν ἐλάταν πομπαίαν,
 μηδ' ἀνταίαν Εὐρίπω
 πνεῦσαι πομπᾶν Ζεύς, μειλίσσω
 αὐραν ἄλλοις ἄλλαν θνατῶν 1325
 λαίφρσι χαίρειν,
 τοῖσι δὲ λύπαν, τοῖσι δ' ἀνάγκαν,
 τοῖς δ' ἐξορμᾶν, τοῖς δὲ στέλλειν,
 τοῖσι δὲ μέλλειν.
 ἧ πολύμοχθον ἄρ' ἦν γένος, ἧ πολύμοχθον 1330
 ἀμερίων· τὸ χρεῶν δέ τι δύσποτμον
 ἀνδράσιν ἀνευρεῖν.
 ἰὼ ἰὼ,
 μεγάλα πάθεα, μεγάλα δ' ἄχρα
 Δαναΐδαις τιθεῖσα Τυνδαρίς κόρα. 1335
- ΧΟ. ἐγὼ μὲν οἰκτίρω σε συμφορᾶς κακῆς
 τυχοῦσαν, οἶας μήποτ' ὄφελος τυχεῖν.
- ΙΦ. ὦ τεκοῦσ', ὦ μήτερ, ἀνδρῶν ὄχλῳ εἰσορῶ πέλας.
- ΚΛ. τόν γε τῆς θεᾶς παῖδα, τέκνον, ᾧ σὺ
 δεῦρ' ἐλήλυθας·
- ΙΦ. διαχαλαῆτέ μοι μέλαθρα, δμῶες, ὡς κρύψω δέμας. 1340
- ΚΛ. τί δέ, τέκνον, φεύγεις ;
- ΙΦ. ἄνδρα τόνδ' ἰδεῖν αἰσχύνομαι.
- ΚΛ. ὡς τί δή ;
- ΙΦ. τὸ δυστυχές μοι τῶν γάμων αἰδῶ φέρει.
- ΚΛ. οὐκ ἐν ἀβρότῃ κεῖσαι πρὸς τὰ νῦν πεπτωκότα.
 ἀλλὰ μίμν' οὐ σεμνότητος ἔργον, ἦν ὀνώμεθα.

- ΑΧ. ὦ γύναι τάλαινα, Λήδας θύγατερ.
 ΚΛ. οὐ ψευδῆ θροεῖς. 1345
- ΑΧ. δεῖν' ἐν Ἀργείοις βοᾶται.
 ΚΛ. τὴν βοήν σήμαινέ μοι.
 ΑΧ. ἀμφὶ σῆς παιδός.
 ΚΛ. πονηρὸν εἶπας οἰωνὸν λόγων.
 ΑΧ. ὡς χρεῶν σφάζαι νιν.
 ΚΛ. κούδεις τοῖσδ' ἐναντία λέγει;
 ΑΧ. ἐς θόρυβον ἐγὼ τοι καὐτὸς ἤλυθον.
 ΚΛ. τίν', ὦ ξένε ;
 ΑΧ. σῶμα λευσθῆναι πέτροισι.
 ΚΛ. μῶν κόρην σφάζων ἐμήν ; 1350
- ΑΧ. αὐτὸ τοῦτο.
 ΚΛ. τίς δ' ἂν ἔτλη σώματος τοῦ σοῦ θιγεῖν ;
 ΑΧ. πάντες Ἕλληνες.
 ΚΛ. στρατὸς δὲ Μυρμιδῶν οὐ σοι παρῆν ;
 ΑΧ. πρῶτος ἦν ἐκεῖνος ἐχθρός.
 ΚΛ. δι' ἄρ' ὀλώλαμεν, τέκνον.
 ΑΧ. οἷ με τῶν γάμων ἀπεκάλουν ἤσσανα.
 ΚΛ. ἀπεκρίνω δὲ τί ;
 ΑΧ. τὴν ἐμήν μέλλουσαν εὔνιν μὴ κτανεῖν.
 ΚΛ. δίκαια γάρ. 1355
- ΑΧ. ἦν ἐφήμισεν πάτῆρ μοι.
 ΚΛ. κ' Ἀργόθεν γ' ἐπέμψατο.
 ΑΧ. ἀλλ' ἐνικώμην κεκραγμοῦ.
 ΚΛ. τὸ πολὺ γὰρ δεινὸν κακόν.
 ΑΧ. ἀλλ' ὅμως ἀρήξομέν σοι.
 ΚΛ. καὶ μαχεῖ πολλοῖσιν εἶς ;
 ΑΧ. εἰσορᾶς τεύχη φέροντας τοῖσδε ;
 ΚΛ. ὄναιο τῶν φρενῶν.
 ΑΧ. ἀλλ' ὄνησόμεσθα.

- ΚΛ. παῖς ἄρ' οὐκέτι σφαγήσεται ; 1360
- ΑΧ. οὐκ, ἐμοῦ γ' ἐκόντος.
- ΚΛ. ἤξει δ' ὅστις ἄψεται κόρης;
- ΑΧ. μυρίοι γ' ἄξει δ' Ὀδυσσεύς.
- ΚΛ. ἄρ' ὁ Σισύφου γόνος ;
- ΑΧ. αὐτὸς οὗτος.
- ΚΛ. ἴδια πράσσω, ἢ στρατοῦ ταχθεὶς ὑπο ;
- ΑΧ. αἰρεθεὶς ἐκών.
- ΚΛ. πονηρὰν γ' αἵρεσιν, μαιφονεῖν.
- ΑΧ. ἀλλ' ἐγὼ σχήσω νιν.
- ΚΛ. ἄξει δ' οὐχ ἐκοῦσαν ἀρπάσας ; 1365
- ΑΧ. δηλαδὴ ξανθῆς ἐθείρας.
- ΚΛ. ἐμὲ δὲ δρᾶν, τί χρὴ τότε ;
- ΑΧ. ἀντέχου θυγατρός.
- ΚΛ. ὡς τοῦδ' εἶνεκ' οὐ σφαγήσεται ;
- ΑΧ. ἀλλὰ μὴν ἐς τοῦτό γ' ἤξει.
- ΙΦ. μῆτερ, εἰσακούσατε
 τῶν ἐμῶν λόγων· μάτην γάρ σ' εἰσορῶ θυμουμένην
 σῶ πρόσει· τὰ δ' ἀδύναθ' ἡμῖν καρτερεῖν οὐ ῥάδιον. 1370
 τὸν μὲν οὖν ξένον δίκαιον αἰνέσαι προθυμίας·
 ἀλλὰ καὶ σὲ τοῦθ' ὄραν χρὴ, μὴ διαβληθῆ ἑστρατῶ,
 καὶ πλέον πράξωμεν οὐδέν, ὅδε δὲ συμφορᾶς τύχη.
 οἷα δ' εἰσηλθέν μ', ἄκουσον, μῆτερ, ἐνοουμένην·
 κατθανεῖν μὲν μοι δέδοκται· τοῦτο δ' αὐτὸ βούλομαι 1375
 εὐκλεῶς πράξαι παρεῖσά γ' ἐκποδῶν τὸ δυσγενές.
 δεῦρο δὴ σκέψαι μεθ' ἡμῶν, μῆτερ, ὡς καλῶς λέγω·
 εἰς ἔμ' Ἑλλάς ἡ μεγίστη πᾶσα νῦν ἀποβλέπει, 1380
 κἂν ἐμοὶ πορθμὸς τε ναῶν καὶ Φρυγῶν κατασκαφαί.
 τὰς τε μελλούσας γυναικᾶς μὴ τι δρῶσι βάρβαροι, 1380
 μῆδ' ἔθ' ἀρπάζωσιν εὐνάς ὀλβίας ἐξ Ἑλλάδος
 τὸν Ἑλένης τείσαντας ὄλεθρον, ἣν ἀνήρπασεν Πάρις.

- ταῦτα πάντα κατθανοῦσα ῥύσομαι, καί μου κλέος,
 Ἑλλάδ' ὡς ἤλευθέρωσα, μακάριον γενήσεται.
 καὶ γὰρ οὐδέ τοί τι λίαν ἔμοι φιλοψυχεῖν χρεών· 1385
 πᾶσι γάρ μ' Ἑλλησι κοινὸν ἔτεκες, οὐχὶ σοὶ μόνῃ·
 ἀλλὰ μυριοὶ μὲν ἄνδρες ἀσπίσιν πεφραγμένοι,
 μυριοὶ δ' ἐρέτμ' ἔχοντες, πατρίδος ἠδικημένης,
 δρᾶν τι τολμήσουσιν ἐχθροὺς χυπὲρ Ἑλλάδος θανεῖν·
 ἢ δ' ἐμὴ ψυχὴ μί' οὔσα πάντα κωλύσει τάδε; 1390
 τί τὸ δίκαιον τοῦτ' ; ἔχοιμεν ἄρ' ἂν ἀντειπεῖν ἔπος ;
 κάπ' ἐκεῖν' ἔλθωμεν· οὐ δεῖ τόνδε διὰ μάχης μολεῖν
 πᾶσιν Ἀργείοις γυναικὸς εἶνεκ' οὐδὲ κατθανεῖν.
 εἷς γ' ἀνὴρ κρείσσω γυναικῶν μυρίων ὄρᾶν φάος.
 εἰ δ' ἐβουλήθη γε σῶμα τοῦμόν Ἄρτεμις λαβεῖν, 1395
 ἐμποδὼν γενήσομαι ἄν' ἠθνητὸς οὔσα τῇ θεῷ ;
 ἀλλ' ἀμήχανον· δίδωμι σῶμα τοῦμόν Ἑλλάδι.
 θύετ' ἐκπορθεῖτε Τροίαν· ταῦτα γὰρ μνημεῖά μου
 διὰ μακροῦ, καὶ παῖδες οὔτοι καὶ γάμοι καὶ δόξ' ἐμὴ·
 βαρβάρων γ' Ἑλληνας ἄρχειν εἰκός, ἀλλ' οὐ βαρβάρους, 1400
 μῆτερ, Ἑλλήνων· τὸ μὲν γὰρ δοῦλον, οἱ δ' ἐλεύθεροι.
- XO. τὸ μὲν σόν, ὦ νεᾶνι, γενναίως ἔχει·
 τὸ τῆς τύχης δὲ καὶ τὸ τῆς θεοῦ νοσεῖ.
- AX. Ἀγαμέμνωνος παῖ, μακάριόν μέ τις θεῶν
 ἔμελλε θήσειν, εἰ τύχοιμι σῶν γάμων. 1405
 ζηλῶ δὲ σοῦ μὲν Ἑλλάδ', Ἑλλάδος δὲ σέ·
 εὖ γὰρ τόδ' εἶπας ἀξίως τε πατρίδος·
 τὸ θεομαχεῖν γὰρ ἀπολιποῦσ', ὃ σου κρατεῖ,
 ἐξελογίσω τὰ χρηστὰ τἀναγκαῖά τε.
 μᾶλλον δὲ λέκτρων σῶν πόθος μ' εἰσέρχεται 1410
 ἐς τὴν φύσιν βλέψαντα· γενναία γὰρ εἶ.
 ὄρα δ'· ἐγὼ γὰρ βούλομαι σ' εὐεργετεῖν
 λαβεῖν τ' ἐς οἴκουσ' ἄχθομαί τ', ἴστω Θέτις,

- εἰ μή σε σώσω Δαναΐδαισι διὰ μάχης
ἐλθῶν· ἄθρησον, ὁ θάνατος δεινὸν κακόν. 1415
- ΙΦ.** λέγω τάδ' οὐδέν οὐδέν' εὐλαβουμένη.
ἢ Τυνδαρίς παῖς διὰ τὸ σῶμ' ἀρκεῖ μάχας
ἀνδρῶν τιθεῖσα καὶ φόνους. σὺ δ', ὦ ξένε,
μὴ θνήσκει δι' ἐμὲ μηδ' ἀποκτείνης τινά.
ἕα δὲ σῶσαί μ' Ἑλλάδ', ἦν δυνώμεθα. 1420
- ΑΧ.** ὦ λῆμ' ἄριστον, οὐκ ἔχω πρὸς τοῦτ' ἔτι
λέγειν, ἐπεὶ σοι τάδε δοκεῖ· γενναῖα γὰρ
φρονεῖς· τί γὰρ τάληθές οὐκ εἶποι τις ἄν ;
ὅμως δ' ἴσως γε κὰν μεταγνοίης τάδε·
ὡς οὖν ἂν εἰδῆς τάπ' ἐμοῦ, λελέξεται· 1425
ἐλθῶν τάδ' ὄπλα θήσομαι βωμοῦ πέλας,
ὡς οὐκ ἐάσω σ' ἀλλὰ κωλύσω θανεῖν.
χρήσει δὲ καὶ σὺ τοῖς ἐμοῖς λόγοις τάχα,
ὅταν πέλας σῆς φάσγανον δέρης ἴδης.
οὐκ οὖν ἐάσω σ' ἀφροσύνη τῇ σῇ θανεῖν· 1430
ἐλθῶν δὲ σὺν ὄπλοις τοῖσδε πρὸς ναὸν θεᾶς
καραδοκήσω σὴν ἐκεῖ παρουσίαν.
- ΙΦ.** μῆτερ, τί σιγῇ δακρύοις τέγγεις κόρας ;
ΚΛ. ἔχω τάλαινα πρόφασιν, ὥστ' ἀλγεῖν φρένα.
ΙΦ. παῦσαι· 'μὲ μὴ-κάκιζε· τάδε δ' ἐμοὶ πιθοῦ. 1435
ΚΛ. λέγ', ὡς παρ' ἡμῶν γ' οὐδὲν ἀδικήσεις, τέκνον.
ΙΦ. μήτ' οὖν τὸν σὸν πλόκαμον ἐκτέμης τριχός,
μήτ' ἀμφὶ σῶμα μέλανας ἀμπίσχη πέπλους.
ΚΛ. τί δὴ τόδ' εἶπας, τέκνον ; ἀπολέσασά σε ;
ΙΦ. οὐ σὺ γε· σέσωσμαι, κατ' ἐμὲ δ' εὐκλεῆς ἔσει. 1440
ΚΛ. πῶς εἶπας ; οὐ πενθεῖν με σὴν ψυχὴν χρεῶν ;
ΙΦ. ἦχιστ', ἐπεὶ μοι τύμβος οὐ χωσθήσεται.
ΚΛ. τί δὴ ; τυθεῖσιν οὐ τάφος νομίζεται ;
ΙΦ. βωμὸς θεᾶς μοι μνημα τῆς Διὸς κόρης.

- ΚΛ. ἄλλ', ὦ τέκνον, σοὶ πείσομαι· λέγεις γὰρ εὔ. 1445
 ΙΦ. ὡς εὐτυχοῦσά γ' Ἑλλάδος τ' εὐεργέτις.
- ΚΛ. τί δὴ κασιγνήταισιν ἀγγέλλω σέθεν;
 ΙΦ. μηδ' ἀμφὶ κείναις μέλανας ἐξάψης πέπλους.
 ΚΛ. εἴπω δὲ παρὰ σοῦ φίλον ἔπος τι παρθένους;
 ΙΦ. χαίρειν γ'. Ὅρεσθην τ' ἔκτρεφ' ἄνδρα τόνδε μοι. 1450
 ΚΛ. προσέλκυσαι νιν ὕστατον θεωμένη.
 ΙΦ. ὦ φίλτατ', ἐπεκούρησας ὅσον εἶχες φίλοις.
 ΚΛ. ἔσθ' ὅ τι κατ' Ἄργος δρωσά σοι χάριν φέρω;
 ΙΦ. πατέρα τὸν ἄμὸν μὴ στύγει πόσιν τε σόν.
 ΚΛ. δεινοὺς ἀγῶνας διὰ σέ· δεῖ κείνον δραμεῖν. 1455
 ΙΦ. ἄκων μ' ὑπὲρ γῆς Ἑλλάδος διώλεσεν.
 ΚΛ. δόλω δ' ἀγεννῶς Ἀτρέως τ' οὐκ ἀξίως.
 ΙΦ. τίς μ' εἶσιν ἄξων πρὶν σπαράσσεσθαι κόμης;
 ΚΛ. ἔγωγε μετὰ σοῦ.
 ΙΦ. μὴ σύ γ'· οὐ καλῶς λέγεις.
 ΚΛ. πέπλων ἐχομένη σῶν.
 ΙΦ. ἐμοί, μήτηρ, πιθοῦ· 1460
 μέν· ὡς ἐμοί· τε σοί τε κάλλιον τόδε.
 πατρός δ' ὀπαδῶν τῶνδ' εἰς τίς με πεμπέτω
 Ἄρτεμιδος ἐς λειμῶν', ὅπου σφαγήσομαι.
- ΚΛ. ὦ τέκνον, οἴχει;
 ΙΦ. καὶ πάλιν γ' οὐ μὴ μόλω.
 ΚΛ. λιποῦσα μητέρα;
 ΙΦ. ὡς ὄρας γ', εὔ καξίως. 1465
 ΚΛ. σχέες, μὴ με προλίπησ.
 ΙΦ. οὐκ ἐῷ στάζειν δάκρυ.
 ὅμεις δ' ἐπευφημήσατ', ὦ νεάνιδες,
 παιᾶνα τῆμῃ συμφορᾷ Διὸς κόρην
 Ἄρτεμιν· ἴτω δὲ Δαναΐδαις εὐφημία.
 κανᾶ δ' ἐναρχέσθω τις, αἰθέσθω δὲ πῦρ 1470

προχύταις καθαρσίοισι, καὶ πατὴρ ἐμὸς
ἐνδεξιούσθω βωμόν· ὡς σωτηρίαν
Ἐλλησι δώσουσ' ἔρχομαι νικηφόρον.

- ἄγετέ με τὰν Ἴλιου 1475
καὶ Φρυγῶν ἐλέπτολιν,
στέφρα περίβολα δίδοτε, φέρε-
τε· πλόκαμος ὅδε καταστέφειν·
χερνίβων τε παγὰς.
ἐλίσσεται ἄμφι ναὸν ἄμφι βωμόν Ἄρτεμιν 1480
ἄνασσαν, Ἄρτεμιν
τὰν μάκαιραν· ὡς ἐμοῖσιν, εἰ χρεῶν,
αἵμασι θύμασί τε 1485
θέσφατ' ἐξαλείψω.
ὦ πότνια πότνια μᾶτερ, ὡς δάκρυά γέ σοι
δώσομεν ἀμέτερα·
παρ' ἱεροῖς γὰρ οὐ πρέπει. 1490
ἰὼ ἰὼ, νεάνιδες,
συνεπαείδεται Ἄρτεμιν
Χαλκίδος ἀντίπορον,
ἵνα τε δόρατα μέμονε δαία 1495
δι' ἐμὸν ὄνομα τᾶσδ' Αὐλίδος
στενοπόροισιν ὄρμοις.
ἰὼ, γὰρ μᾶτερ ὦ Πελασγία,
Μυκηναῖαί τ' ἐμαὶ θεράπναι.
ΧΟ. καλεῖς πόλισμα Περσέως, 1500
Κυκλωπίων πόνον χερῶν ;
ΙΦ. ἐθρέψαθ' Ἑλλάδι με φάος·
θανοῦσα δ' οὐκ ἀναίνομαι.
ΧΟ. κλέος γὰρ οὐ σε μὴ λίπη.
ΙΦ. ἰὼ ἰὼ. 1505

λαμιαδοῦχος ἀμέρα Δι-
 ός τε φέγγος, ἕτερον
 ἕτερον αἰῶνα καὶ μοῖραν οἰκήσομεν.
 χαῖρέ μοι, φίλον φάος.

ΧΟ. ἰὼ ἰὼ. ἴδεσθε τὰν Ἴλιου
 καὶ Φρυγῶν ἐλέπτολιν
 στεῖχουσαν, ἐπὶ κάρᾳ στέφεα
 βαλλομένην

χερνίβων τε παγᾶς,
 βωμὸν διαίμονος θεᾶς
 ῥανίσιν αἱματορρύτοις

θανοῦσαν εὐφυᾶ τε σώματος δέραν
 [σφαγεῖσαν.]

εὐδροσοὶ παγαὶ πατρῶαι
 μένουσι χέρνιβές τέ σε
 στρατός τ' Ἀχαιῶν θέλων
 Ἴλιου πόλιν μολεῖν.

ἀλλὰ τὰν Διὸς κόραν
 κλήσωμεν Ἄρτεμιν, θεῶν ἄνασσαν,
 ὡς ἐπ' εὐτυχεῖ πότμῳ.

ὦ πότνια πότνια, θύμασιν βροτησίῳις
 χαρεῖσα, πέμψον ἐς Φρυγῶν

γαῖαν Ἑλλάνων στρατὸν
 καὶ δολόνετα Τροίας ἔδη,

Ἄγαμέμνονά τε λόγχαις
 Ἑλλάδι κλεινότατον στέφανον

δὸς ἀμφὶ κάρᾳ θ' ἔδν
 κλέος ἀείμνηστον ἀμφιθεῖναι.

ΑΓΓ. ὦ Τυνδαρεία παῖ Κλυταιμῆστρα, δόμων
 ἔξω πέρασον, ὡς κλύης ἐμῶν λόγων.

ΚΛ. φθογγῆς κλύουσα δεῦρο σῆς ἀφικόμην,

ταρβοῦσα τλήμων κάκπεπληγμένη φόβω, 1535
 μή μοί τιν' ἄλλην ξυμφορὰν ἦκης φέρων
 πρὸς τῇ παρούσῃ.

ΑΓΓ. σῆς· μὲν οὖν παιδὸς πέρι
 θαυμαστά σοι καὶ δεινὰ σημῆναι θέλω.

ΚΛ. μὴ μέλλε τοίνυν, ἀλλὰ φράζ' ὅσον τάχος.

ΑΓΓ. ἀλλ' ὦ φίλη δέσποινα, πᾶν πεύσει σαφῶς. 1540

λέξω δ' ἀπ' ἀρχῆς, ἦν τι μὴ σφαλεῖσά που
 γνώμη ταραξῆ γλῶσσαν ἐν λόγοις ἐμήν.

ἐπεὶ γὰρ ἰκόμεσθα τῆς Διὸς κόρης

'Αρτέμιδος ἄλσος λείμακάς τ' ἀνθεςφόρους,
 ἴν' ἦν 'Αχαιῶν σύλλογος στρατεύματος, 1545

σὴν παῖδ' ἄγοντες, εὐθύς 'Αργείων ὄχλος
 ἠθροίζεθ'. ὡς δ' ἐσεῖδεν 'Αγαμέμνων ἀναξ

ἐπὶ σφαγὰς στείχουσαν εἰς ἄλσος κόρην,
 ἀνεστέναζε, κάμπαλιν στρέψας κᾶρα
 δάκρυα προῆκεν ὀμμάτων πέπλον προθείς. 1550

ἡ δὲ σταθεῖσα τῷ τεκόντι πλησίον

ἔλεξε τοιάδ'· ὦ πάτερ, πάρειμί σοι,

τοῦμὸν δὲ σῶμα τῆς ἐμῆς ὑπὲρ πάτρας

καὶ τῆς ἀπάσης· Ἑλλάδος γαίης ὕπερ
 θῦσαι δίδωμ' ἐκοῦσα πρὸς βωμὸν θεᾶς 1555

ἄγοντας, εἶπερ ἐστὶ θέσφατον τόδε.

καὶ τοῦπ' ἔμ' εὐτυχεῖτε· καὶ νικηφόρου

δορὸς τύχοιτε πατρίδα τ' ἐξίκοισθε γῆν.

πρὸς ταῦτα μὴ ψαύσῃ τις 'Αργείων ἐμοῦ·

σιγῇ παρέξω γὰρ δέρην ευκαρδίως. 1560

τοσαῦτ' ἔλεξε· πᾶς δ' ἐθάμβησεν κλύων

εὐφυχίαν τε κἀρετὴν τῆς παρθένου.

στάς δ' ἐν μέσῳ Ταλθύβιος, ὦ τόδ' ἦν μέλον,

εὐφημίαν ἀνεῖπε καὶ σιγὴν στρατῶ·

Κάλχας δ' ὁ μάντις ἐς κανοῦν χρυσήλατον 1565
 ἔθηκεν ὄξυ χειρὶ φάσγανον σπάσας
 κολεῶν ἔσωθεν, κρᾶτά τ' ἔστεψεν κόρης.
 ὁ παῖς δ' ὁ Πηλέως ἐν κύκλῳ βωμὸν θεᾶς
 λαβὼν κανοῦν ἔθρεξε χέρνιβας θ' ὁμοῦ,
 ἔλεξε δ' ὦ παῖ Ζηνός, ὦ θηροκτόνε, 1570
 τὸ λαμπρὸν εἰλίσσοις ἐν εὐφρόνῃ φάος,
 δέξαι τὸ θῦμα τόδ', ὅ γέ σοι δωρούμεθα
 στρατός τ' Ἀχαιῶν Ἀγαμέμνων ἀναξ θ' ὁμοῦ,
 ἄχραντον αἶμα καλλιπαρθένου δέρης,
 καὶ δὸς γενέσθαι πλοῦν νεῶν ἀπήμονα 1575
 Τροίας τε πέργαμ' ἐξελεῖν ἡμᾶς δορί.
 ἐς γῆν δ' Ἀτρεΐδαι πᾶς στρατός τ' ἔστη βλέπων.
 ἱερεὺς δὲ φάσγανον λαβὼν ἐπηύξατο,
 λαίμον τ' ἐπεσκοπεῖθ', ἵνα πλήξειεν ἄν·
 ἐμοὶ δ' ἐσῆι τ' ἄλγος οὐ μικρὸν φρενί, 1580
 κάστην νενευκῶς θαῦμα δ' ἦν αἴφνης ὄρα·
 πληγῆς σαφῶς γὰρ πᾶς τις ἦσθετο κτύπον,
 τὴν παρθένον δ' οὐκ εἶδεν οἷ γῆς εἰσέδου·
 βοᾷ δ' ἱερεὺς, ἅπαξ δ' ἐπήχησε στρατός,
 ἀελπτον εἰσιδόντες ἐκ θεῶν τινος 1585
 φάσμι, οὐ γέ μῆδ' ὀρωμένου πίστις παρῆν·
 ἔλαφος γὰρ ἀσπαίρουσ' ἔκειτ' ἐπὶ χθονὶ
 ἰδεῖν μεγίστη διαπρεπῆς τε τὴν θεάν,
 ἧς αἶμα βωμὸν ραῖνεν ἄρδην τῆς θεοῦ.
 κὰν τῶδε Κάλχας, πῶς δοκεῖς; χαίρων ἔφη 1590
 ὦ τοῦδ' Ἀχαιῶν κοίρανοι κοινοῦ στρατοῦ,
 ὄρατε τήνδε θυσίαν, ἣν ἡ θεὸς
 προὔθηκε βωμίαν, ἔλαβον ὄρειδρόμον·
 ταύτην μάλιστα τῆς κόρης ἀσπάζεται,
 ὥς μὴ μιάνῃ βωμὸν εὐγενεῖ φόνῳ. 1595

- ἔλεως ἄποιν' ἐδέξατ', οὐρίον τε πλοῦν
 δίδωσιν ἡμῖν Ἰλίου τ' ἐπιδρομάς.
 πρὸς ταῦτα πᾶς τις θάρσος αἶρε ναυβάτης,
 χῶρει τε πρὸς ναῦν· ὡς ἡμέρα τῆδε δεῖ
 λιπόντας ἡμᾶς Αὐλίδος κοίλους μυχοῦς 1600
 Αἰγαῖον οἶδμα διαπερᾶν. ἐπεὶ δ' ἅπαν
 κατηθρακώθη θῦμ' ἐν Ἐφαιστού φλογί,
 τὰ πρόσφορ' ἠῦξασθ', ὡς τύχοι νόστου στρατός.
 πέμπει δ' Ἀγαμέμνων μ' ὥστε σοι φράσαι τάδε,
 λέγειν θ' ὅποιαν ἐκ θεῶν μοῖραν κόρη 1605
 καὶ δόξαν ἔσχεν ἄφθιτον καθ' Ἑλλάδα.
 ἐγὼ παρῶν δὲ καὶ τὸ πρᾶγμ' ὀρῶν λέγω·
 ἢ παῖς σαφῶς σοι πρὸς θεοὺς ἀπέπτατο.
 λύπης δ' ἀφαίρει καὶ πόσει πάρες χόλον·
 ἀπροσδόκητα δὴ βροτοῖς τὰ τῶν θεῶν, 1610
 σφῆλαι θ' οὐς φιλοῦσιν· ἤμαρ γὰρ τότε
 θανοῦσαν εἶδε καὶ βλέπουσαν παῖδα σὴν.
- ΧΟ. ὡς ἦδομαί τοι ταῦτ' ἀκούσασ' ἀγγέλου·
 ζῶν δ' ἐν θεοῖσι σὸν μένειν φράζει τέκος.
- ΚΛ. ὦ παῖ, γέγονας τοῦ κλέμμα θεῶν ; 1615
 πῶς σὲ προσεῖπα ; πῶς δ' οὐ φῶ
 παραμυθεῖσθαι τούσδε μάτην μύθους,
 ὡς σοῦ πένθους λυγροῦ παυσαιίμαν ;
- ΧΟ. καὶ μὴν Ἀγαμέμνων ἀναξ στείχει
 τοῦσδ' αὐτοὺς ἔχων σοι φράζειν μύθους. 1620
- ΑΓΑ. γύναι, θυγατρὸς οὐνεκ' ὀλβιζοίμεθ' ἄν.
 ἔχει γὰρ ὄντως ἐν θεοῖς ὀμιλίαν.
 χρῆ δέ σε λαβοῦσαν τόνδε μόσχον εὐγενῆ
 στείχειν πρὸς οἴκους· ὡς στρατὸς πρὸς πλοῦν ὄρᾱ.
 καὶ χαῖρε· χρόνια τάμά σοι προσφθέγματα 1625
 Τροίηθεν ἔσται. καὶ γένοιτό σοι καλῶς.

ΧΟ. χαίρων, Ἄτρείδη, γῆν ἰκοῦ
 Φρυγίαν, χαίρων δ' ἐπάνηκε,
 κάλλιστά μοι σκῦλ' ἀπὸ Τροίας ἔλων.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ (1 - 163)

α') 1 - 27

πρέσβυς καί πρεσβύτης = γέροντας. Ποιός είναι ο γέροντας πού σ' αυτόν απευθύνεται ο βασιλιάς καί αρχιστράτηγος Ἀγαμέμνωνας βγαίνοντας από τή βασιλική σκηνή μέ φανερή νευρικότητα καί περνώντας στήν ὀρχήστρα, αυτό τό βλέπουμε στους στίχους 45-48. Είναι δούλος. Σημείωσε ότι τά ὑπηρετικά πρόσωπα στήν ἀρχαία τραγωδία δέν ὀνομάζονται μέ τό κύριο ὄνομά τους ἀλλά μέ λέξη πού φανερώνει τήν ὑπηρεσία τους (ἀγγελιοφόρος, βουκόλος) ἢ τήν ἡλικία τους, ὅπως ἐδῶ. **δόμων τῶνδε πάροιθεν στείχε** = μπροστά ἀπό τούτη ἐδῶ τή σκηνή βάδιζε, ἔλα· **δόμοι** εἶναι ἡ βασιλική σκηνή τοῦ Ἀγαμέμνονα στήν Αἰΐδα, στήν πεδιάδα ὅπου εἶχε συγκεντρωθεῖ ὁ ἑλληνικός στρατός ὁ προορισμένος γιά τήν Τροία. Στήν πρόσκληση τοῦ Ἀγαμέμνονα πού τινάχτηκε ἔξω ἀπό τή σκηνή κρατώντας στό χέρι ἐπιστολή (δέλτον), ὁ γέροντας ἀπαντᾷ **στείχω** = ἔρχομαι. **τί δέ καινουργεῖς;** = μά τί νέα σχέδια βάζεις σ' ἐνέργεια; **Ἀγάμεμνον**· καθώς δέν ὑπάρχει στους ἀρχαίους κατάλογος τῶν προσώπων τοῦ δράματος, τά πρόσωπα πού περνοῦν ἐμπρός στή σκηνή προσφωνοῦν μέ τ' ὄνομά τους ὁ ἕνας τόν ἄλλο γιά χατήρι τῶν θεατῶν. **σπεύσεις;** = θά βιαστεῖς; Λέγεται αὐτό σέ τόνο νευρικό μέ πολλή βιασύνη, γιατί ὁ γέροντας βρίσκεται ἀκόμα στή σκηνή. Σ' αὐτό ἀπαντᾷ ὁ πρεσβύτης **σπεύδω**. Σημείωσε τίς μέχρι τώρα μικρές προτάσεις καί τίς ἐρωτήσεις, ἀποτέλεσμα νευρικότητας. Σημείωσε ἀκόμη ὅτι ἡ ἀλλαγὴ στό πρόσωπο πού μιλάει μέσα στό στίχο - αὐτό λέγεται **ἀντιλαβή** - προέρχεται ἀπό τή μεγάλη ζωηρότητα τοῦ διαλόγου. Ὁ γέροντας βγαίνει καί βρίσκεται μπρός στόν Ἀγαμέμνονα. **μάλα τοι γῆρας τοῦμὸν ἄυπνον**· ἡ σειρά: **τοῦμὸν γῆρας μάλα ἄυπνόν (ἔστι)** = τά γηρατειά μου δέν ἔχουν πολὺν ὕπνο. **τοι** = καθώς εἶναι γνωστό. **καὶ ἐπ' ὀφθαλμοῖς ὀξὺ πάρεστιν** = καί στά μάτια μου ὑπάρχει ὀξύτητα ἀντιλήψεως· **ὀξὺ**· ὡς οὖσ. = ὀξύτητα, ἐτοι-

μότητα, σπιρτάδα. **τίς ποτ' άστήρ ὄδε πορθμεύει;** ἡ σειρά: **άστήρ ὄδε** (ὑποκ.) **τίς** (κατηγ.) ... **ποτέ** σ' ἔρωτημ. πρόταση = τέλος πάντων, τάχα. **ἄρα** = λοιπόν, ἀφοῦ ἔχεις τέτοια ὀξυδέρχεια. **πορθμεύει** (ἀμετάβ.) = περνᾶ, διαγράφει τήν τροχιά του ὅπως ἡ βάρκα· ἡ μεταφορά ἀπό τά πλοῖα. **Σείριος**· ὁ λαμπερότερος ἀπό τοὺς ἀπλανεῖς, κατά τόν "Ὀμηρο **Κύων τοῦ Ὁρίωνος**, γιατί συνοδεύει τόν κυνηγό τῶν Πλειάδων. **ἑπτάπορος Πλειάς**· λέγεται **ἑπτάπορος** ἡ **Πλειάς**, γιατί κατά τοὺς ἀρχαίους τήν ἀποτελοῦσαν ἑφτά ἀστέρια κι' ἔτσι διέγραφε ἑφτά τροχιές, ἑπτάπορος ἄρα = ἑφτασώματη, ἑφτάστερη· σήμερα εἶναι γνωστή ὡς Πούλια. **ἄσσω** (πβ. διάττων ἀστήρ, διάττοντες ἀστέρες) = πού πηδᾶ, τρέχει, βρίσκεται. **ἔτι μεσσήρης** = **ἔτι μέσος** = ἀκόμη στή μέση τ' οὐρανοῦ, μεσοῦρανος· τό **μεσσήρης** ἀντί τοῦ ἀπλοῦ **μέσος**· στά μέσα τοῦ Αὐγούστου ἡ Πούλια μεσουρανεῖ τό πρωῖ. **οὐκουν γι'** αὐτό λοιπόν (ἐπειδὴ ὁ Σείριος βρίσκεται στή μέση τ' οὐρανοῦ) **δέν** (ἀκούγεται) **οὔτε φθόγγος ὀρνίθων** (= πουλιῶν) **οὔτε θαλάσσης**· κατά τό σχῆμα τό γνωστό σάν ζευῆμα πρέπει ἀντίστοιχα πρὸς τό **φθόγγος** νά ἐνοήσουμε τά **ρόχθος, βοή, φλοῖσβος**· πουλιά καί θάλασσα καί ἄνεμοι (σιγαί ἀνέμων) σωπαίνουν, ἡσυχάζουν. Τί ζωηρὴ ἀντίθεση στήν τέλεια σιγή πού βασιλεύει γύρω καί στήν ἀπέραντη ἀνησυχία τοῦ γεμάτου φροντίδες βασιλιᾶ ! **τόνδε κατ' Εὐριπον ἔχουσιν = κατέχουσι τόνδε τόν Εὐριπον**· τμήση· Εὐριπος κατά κύριο λόγο εἶναι ὁ πορθμὸς τῆς Χαλκίδας, περίφημος γιὰ τήν καλίρροια. **αἴσσεις** = στριφογυρίζεις νευρικά· ἡ λέξη φανερώνει τίς νευρικές κινήσεις τοῦ Ἀγαμέμνονα. **τήνδε κατ' Αὐλιν** = σ' αὐτὴν ἐδῶ τήν Αὐλίδα· μέ αὐτό ἐννοεῖται γενικότερα ὁ κάμπος ὅπου ξετυλίγεται ἡ πράξη τῆς τραγωδίας· ἡ Αὐλίδα, σήμερα **Βαθύ**, κωμόπολη τῆς Βοιωτίας ἀπέναντι ἀπὸ τῆ Χαλκίδα ἔχει δύο κόλπους, τό βορινό (Μικρὸ Βαθύ) καί τό νότιο (Μεγάλο Βαθύ) πού χωρίζονται μέ προεξοχὴ βουνίσια. **καὶ ἀκίνητοι φυλακαὶ τειχέων** = καί οἱ φύλακες τῶν ὀχυρῶν τοῦ στρατοπέδου δέ δείχνουν σημεῖα κινήσεως καί ἀνησυχίας· **ἀκίνητοι** κατηγοροῦμενο, ἐνν. ρ. **εἰσίν**. **ζηλῶ** = ζηλεύω. **ἀνδρῶν** (πάντα) **ὄς ἀκίνδυνον βίον ἐξέπεράσε** = ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ἐκεῖνον πού περνάει ὄλη του τῆ ζωὴ· **ἐξέπεράσε**· γνωμικός ἀόριστος. **ἀγνώσ - ἀγνώτος**· μονοκατάληκτο ἐπίθετο = ἄγνωστος· εἶναι κατηγοροῦμενο στό ὑποκ. τοῦ ρήμ. **ὄς**· στό **ἀγνώσ** ἀκολουθεῖ, ἀσύνδετο, τό συνώνυμό του **ἀκλεῆς** = ἄδοξος, ἀσήμαντος· **ἀγνώσ - ἀκλεῆς** πλεονασμὸς, πού μ' αὐτόν ὑπερτονίζεται ἡ ἔννοια. **τοὺς δ' ἐν τιμαῖς** (ἐνν. ὄντας) = αὐτοὺς πού ἔχουν τιμές, ἀξιώματα, ἀνώτερες θέσεις **ἤσσαν ζηλῶ** = καθόλου δέ ζηλεύω· λιτότητα· ὁ Ἀγαμ. φιλοσοφεῖ γιὰ

τ' ἀνθρώπινα, σάν κάποιος Σόλωνας ἢ Ἡρόδοτος, καί παινεύει τήν ἀμέριμνη καί ἀκίνδυνη ζωή τῶν ἀπλῶν ἀνθρώπων. καί μὴν γε = καί ὅμως, ἴσα ἴσα. τὸ καλὸν ἐνταῦθα βίου· ἡ σειρά: τὸ καλὸν βίου = ἡ ὁμορφάδα, ἡ γλύκα τῆς ζωῆς ἐνταῦθά (ἐστίν) = ἐδῶ, δηλ. στίς τιμές, εἶναι, ἐδῶ ἔγκαιται, βρίσκαται. τοῦτο δὲ γ' ἐστίν τὸ καλὸν σφαλερόν· ἡ σειρά : τοῦτο δὲ γε τὸ καλόν ἐστὶ σφαλερόν = ναί (= γε), μὰ αὐτὸ τό ὠραῖο, εἶναι ἐπικίνδυνο. σφαλερόν· ἀπὸ τό σφάλλομαι = κλονίζομαι, πέφτω. καί τὸ πρότιμον· οὐδέτ. ἐπίθετο τοῦ πρότιμος (= ὁ πάνω ἀπὸ ἄλλους τιμημένος, αὐτός πού κατέχει ἀνώτερη θέση)· ὡς οὐσιαστικό = τά ἀνώτερα ἀξιώματα. γλυκὺ μὲν (ἐστίν) = εἶναι βέβαια γλυκά, λυπεῖ δὲ = φέρνουν ὅμως λύπες, ποτίζουν φαρμάκια προσιστάμενον = ὅταν στέκονται, ὅταν βρίσκονται κοντά μας, ὅταν τ' ἀποχτήσει κανεῖς. τοτὲ μὲν τὰ θεῶν οὐκ ὀρθωθέντ' ἀνέτρεφε βίον· ἀσύνδετη διασάφηση στὰ προηγούμενα. ὀρθῶ = κρατῶ κάτι ὀρθό, ψηλά· τὰ θεῶν οὐκ ὀρθωθέντα τό νά μὴ κρατιοῦνται ψηλά οἱ θεοί, ἢ παραλείψη τοῦ καθήκοντος πρὸς τοὺς θεοὺς ἀνέτρεφε βίον = ἀναποδογυρίζουν, φέρνουν ἄνω κάτω τῆ ζωῆ. τοτὲ μὲν - τοτὲ δὲ = ἄλλοτε - ἄλλοτε πάλι. ἀνθρώπων γῶμαι πολλαὶ καὶ δυσάρεστοι· κατὰ παράταξη ἀντὶ ἀνθρώπων γνῶμαι πολλαί, ἐὰν ὡσι δυσάρεστοι = ἡ κοινὴ γνώμη, ὅταν εἶναι ἐχθρική (ἀπὸ συκοφαντία ἢ ἀσυμφωνία ἢ γιατί δημιουργήθηκε ὄχι φιλικὸ κλίμα). διέκλαισαν· γνωμικός ἀόρ. διακναίω = ξύνω (πβ. κνησμός = φαγούρα), τρίβω, φθεῖρω, ἀφανίζω· ὅσοι ἔχουν ἀνώτερα ἀξιώματα εἶναι ἐκτεθειμένοι σέ κινδύνους καί ἀπὸ τὴν πλευρά τῶν θεῶν καί ἀπὸ τὴν πλευρά τῶν ἀνθρώπων.

β') 28 - 48

οὐκ ἄγαμαι ταῦτ' ἀνδρὸς ἀριστεύς = δέν παραξενεύομαι γι' αὐτά, δέ μοῦ κάνουν αὐτά ἐντύπωση ἀφοῦ πρόκειται γιὰ ἄνθρωπο μέ ψηλὸ ἀξίωμα· ἀριστεύς = ὁ ἐν τιμαῖς, ὁ τιμημένος μέ ἀνώτερο ἀξίωμα. φυτεύω· μεταφορικά = γεννῶ (πβ. τά δικά μας : διαβολόσπορος, διαβόλου γέννα). ἐπὶ πᾶσιν ἀγαθοῖς = μέ τῆ συμφωνία νά 'χεις ὅλα τ' ἀγαθὰ. Ἄτρεύς· ὁ πατέρας τοῦ Ἀγαμέμνονα· σημείωσε τίς μικρές προτάσεις καί τό ἀσύνδετο τοῦ στίχ. 29· ἡ διδασκαλία τοῦ πρεσβύτη στηρίζεται στή μεγάλη πείρα καί στὸν πλοῦτο τῶν γνώσεων· ἀπὸ αὐτό καί ὁ ἀξίωματικός τόνος τῆς πού φανερώνεται μέ τίς μικρές προτάσεις καί τό ἀσύνδετο, ὅπως εἴπαμε πῶ πάνω. Πόσο μοιάζει ὁ πρεσβύτες μέ τό φύλακα στήν Ἀντιγόνη τοῦ Σοφοκλή!

χαίρειν καὶ λυπεῖσθαι· ἡ ζωὴ εἶναι ἀνάμεικτη μὲ χαρὰς καὶ λύπης. τὰ θεῶν οὕτω βουλόμεν ἔσται = οἱ θεοὶ οὕτω βουλήσονται = ἔτσι θέλουν καὶ θὰ θέλουν στὸν αἰῶνα τὸν ἅπαντα. ἀμπετάσας λαμπτήρος φάος = δυναμώνοντας τὸ φῶς τοῦ λυχνarioῦ· ἀμπετάσας· ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τὰ ἱστία, τὰ πανιά τοῦ καραβιοῦ (ἀναπετάννυμι τὰ ἱστία). Στὸν Ὅμηρο - στήν Ὀδύσεια - χρησιμοποιοῦνται λυχνάρια γιὰ φωτισμό. δέλτος (ἡ) = ἐπιστολή, πβ. δελτάριο· ἡ δέλτος ἦταν ξύλινος πίνακας, πού ἡ μιὰ του ἐπιφάνεια ἦταν σκαμμένη σέ μικρὸ βάθος· τῆ βαθουλωτῆ ἐπιφάνεια ἄλειφαν μὲ λεπτὸ στρώμα κερικοῦ καὶ πάνω σ' αὐτὸ ἔγραφαν τὴν ἐπιστολή μὲ τὸν λεγόμενον στύλο ἢ γραφεῖο· ἄλλοτε τὰ γράμματα χαράσσονταν πάνω στό ἴδιο τὸ ξύλο ἢ γράφονταν πάνω σ' αὐτὸ μὲ μελάνι. πρὸ χερῶν = ἐμπρός σου. συγγέω = σβήνω. λύω = ἀποσφραγίζω, ἀνοίγω. πέδω = στό ἔδαφος, καταγῆς. πεύκης· συνεκδοχὴ : δέλτος ἀπὸ πεῦκο. θαλερὸν κατὰ δάκρυ χέων = καταχέων θαλερὸν δάκρυ· τμῆση· ἡ φράση κατὰ τὸ Ὀμηρικό πρότυπο. θαλερὸν = χοντρὸ δάκρυ· ὁ ἐν. ἀπὸ ποιητικῆ συνῆθεια ἀντὶ γιὰ τὸν πληθ.: πρόσεξε ὅτι ὁ Ἄγαμ., σύμφωνα μὲ τὰ λεγόμενα ἀπὸ τὸν πρεσβύτερο, πέφτει ἀπὸ τῆ μιὰ ἐνέργεια στήν ἄλλη, γιατί βρίσκεται σέ ἀμηχανία, ἀλλάζει γνώμες, εἶναι ἀναποφάσιτος. καὶ τῶν ἀπόρων οὐδενὸς ἐνδεῖς μὴ οὐ μαίνεσθαι = καὶ καμιὰ παραξενιά δέ σοῦ λείπει, ὥστε νὰ μὴ σέ πεῖ κανεὶς τρελό. τὸ ἄπορον = ἡ ἀπορία, ἡ παραξενιά. μὴ οὐ μαίνεσθαι· τὸ μὴ οὐ ἐπειδὴ προηγῆθηκε ἄρνηση (οὐδενὸς ἐνδεῖς)· οἱ δούλοι στήν Ἀθήνα εἶχαν ἀσυδοσία στή γλώσσα· ἔτσι ἡ ἐλευθεροστομία τοῦ γέροντα ἐμπρός στὸν Ἄγαμ. εἶναι καμωμένη στὰ μέτρα τῶν δούλων τῆς Ἀθήνας. τί πονεῖς; = τί σέ κάνει νὰ ὑποφέρεις; τί νέον περὶ σοί, βασιλεῦ; = τί κακὸ σοῦ συμβαίνει; νέον· εὐφημισμός· οἱ μικρὲς αὐτὲς προτάσεις καὶ οἱ ἀσύνδετες ἐρωτήσεις φανερώουν ἀγωνία καὶ φόβο τοῦ γέροντα, πού δικαιολογημένα ἀνησυχεῖ γιὰ τὸ μεγάλο ἀφέντη ἀπὸ τὴν ἀνεξήγητη νευρικότητα καὶ ταραχὴ του. κοινῶ = ἀνακοινῶνω. μῦθος = λόγος = τὸ μυστικὸ τοῦ πόνου σου. ἀγαθὸς = τίμιος. φράζω = λέω. σῆ ἀλόχῃ = στή γυναίκα σου, δηλ. τὴν Κλυταιμῆστρα. πέμπε = ἔδωσε. ποτε = κάποτε, τότε· πού ἔφερες τὴν Κλυτ. νύφη στό παλάτι σου. φερνή· ὅ,τι φέρνει ἡ γυναίκα πού παντρεύεται στό σπίτι τοῦ ἀντρα της, ἡ λεγόμενη προίκα. συννυμφοκόμος (συννυμφοκόμος) = αὐτὸς πού βοηθαεὶ τὴ νύφη στό στολισμό· ἐδῶ = αὐτὸς πού συντροφεύει τὴ νύφη, ὁ συνοδός. δίκαιος = πιστός. φερνήν - συννυμφοκόμον τε κατηγορούμενα.

Μέτρο στο τμήμα (1 - 48) είναι τό άναπαιστικό (άνάπαιστος --) αντί γιά τό συνηθισμένο ιαμβικό τρίμετρο, ίσως έπειδή οι ήθοποιοί σέ μερικά σημεία, καθώς συνομιλοῦσαν, βημάτιζαν. Ο πρεσβύτες, έπειδή ή άφοσίωσή του καί στο νέο άφέντη είναι δοκιμασμένη, άπαιτεί νά μάθει τό λόγο γιά τήν άνησυχία τοῦ κυρίου του· έτσι από τόν πρεσβύτε παρακινημένος ο Άγαμ. δίνει τή λεγόμενη π ρ ο έ κ θ ε σ η , δηλ. εισαγωγή στήν τραγωδία ώς τή στιγμή πού άρχίζει ή παράσταση. Ποιά είναι ή προέκθεση θά δοῦμε παρακάτω.

γ') 49 - 70

Λήδα· γυναίκα τοῦ Τυνδάρεω, βασιλιᾶ στή Λακεδαίμονα, μητέρα τῶν Διοσκούρων, τοῦ Κάστορα καί τοῦ Πολυδεύκη. Θεσιτιάς· ή κόρη τοῦ Θεστίου, βασιλιᾶ τῆς Αἰτωλίας. ξυνάρος (ξύν - αείρω = συνείρω, πβ. λατ. sero, coniunx) = σύζυγος. οἱ τὰ πρῶτ' ὠλβισμένοι νεανίαί Έλλάδος = οἱ νέοι τῆς Έλλάδας οἱ έξαιρετικά εὐτυχισμένοι, οἱ πιό πλοῦσοι (ὄλβος = ὑλικός πλοῦτος)· ὠλβίζομαι θεωροῦμαι ὄλβιος, εὐτυχισμένος. ταύτης· ή γεν. από τό μνηστήρες, πού είναι κατηγορούμενο. δειναί δ' άπειλαί, ένν. τό ἦσαν ἢ τό ἐγίγοντο· καί κατ' ἀλλήλων φόνος ξυνίστατο = καί φόνος σχεδιαζόταν άναμεταξύ των (τῶν μνηστήρων) (ὑπ' ἐκείνων) ὅστις μὴ λάβοι· άναφ. ὑποθ. πρόταση· ὅστις· περιληπτικό = ὅσοι τυχόν δέ θά παιρναν γυναίκα τους τήν κόρη. τὸ δὲ πρᾶγμα άπόρως εἶχε Τυνδάρεω πατρί = καί τό ζήτημα έφερνε σέ άπορία τόν πατέρα Τυνδάρεο. δοῦναι τε μὴ δοῦναι τε· επεξήγηση στο πρᾶγμα = νά δώσει ἢ νά μὴ δώσει· ή φράση γραφική καί άπλοϊκή. τῆς τύχης ὅπως ἄφαιτ' ἄριστα· πλᾶγια έρωτηματική πού έξαρτᾶται από τό άπόρως εἶχε = έν άπορία ἦν, ἠπόρει = πῶς θ' άγγίζει τήν τύχη πιό καλά, πῶς θά τά βολέφε καλύτερα. εἰσέρχεται τινα ἢ τινί τι = μπαίνει στο μυαλό κάποιου ή ιδέα. νιν· αίτ. τῆς τριτοπρόσωπης προσ. άνωθυμίας κοινου γένους καί αριθμου (πβ. τό 'Ομηρ. μιν) = τοῦ έρχεται ή σκέψη. τάδε = ή άκόλουθη σκέψη· επεξηγείται με τά άπαρέμφοτα: συνάφαι, συμβαλεῖν, καθεῖναι, κάπαράσασθαι· ὑποκ. σ' αυτά είναι τό : μνηστήρας δεξιάς συμβάλλομεν = πιάνουμε τό δεξι χέρι, κάνουμε χειραφία· στους ὄρκους γίνονταν καί χειραφίες. ἔμπυρα (= τὰ έν πυρί) = αυτά πού καίγονται. σπονδάς καθίημι = άφήνω νά χυθοῦν κάτω σπονδες = σπένδω = κάτω συμφωνία· δι' ἔμπύρων σπονδάς καθεῖναι· νά κάμουν συμφωνία έπάνω στά θυσιαζόμενα σφάγια, κάνοντας

καί τήν ἀνάλογη θυσία. **κάπαράσασθαι** = **καί ἐπαράσασθαι**: **ἐπαρῶμαι** = ὑπόσχομαι μέ κατάρρα (γιά τόν ἑαυτό μου), μέ ὄρκο. **τάδε** = τά ἐξῆς, ἡ ἐπεξηγήση γίνεται μέ τά παρακάτω ἀπαρέμφατα: **τῷ συναμυνεῖν, κάπι-στρατεύσειν καί κατασκάψειν**, πού ὑποκ. ἔχουν πάλι τό : **μνηστῆρας**. **συναμυνεῖν** = ὅτι ὅλοι μαζί (οἱ μνηστῆρες) θά βοηθήσουν **τῷ** = τούτῳ **ὄτου** = οὐτινος **γένεοιτο Τυνδαρίς κόρη** (ὑποκ.) **γυνή** (κατηγ.) **νιν** = αὐτήν **λαβῶν** = ἀπαγαγῶν, ἀρπάζοντας **οἴχοιτο** = ἤθελε φύγει, θά 'φευγε. **τόν ἔχοντα** = αὐτόν πού τήν εἶχε γυναίκα. **ἀπωθῶ λέχους** = χωρίζω ἀπό τή γυναίκα του μέ τή βία. **ἐπιστρατεύω** = ἐκστρατεύω ἐναντίον. **Ἕλληνα ὁμοίως βάρβαρόν τε** (πόλιν) = χωρίς διάκριση ἑλληνική ἢ βαρβαρική πόλη. **Ἕλληνα βάρβαρον**: ἐπίθετα: Ἕλληνες καί βάρβαροι σύμφωνα μέ τόν Ἡρόδοτο ἄρπαζαν γυναίκες ὁ ἕνας ἀπό τή χώρα τοῦ ἄλλου. **ὄπλων μέτα**: ἀναστροφή τῆς προθέσεως = μέ ἔνοπλες δυνάμεις· στά παραπάνω περιέχονται πολλά ἀπαρέμφατα καί πολλά προστατευτικά μέτρα, πού παίρνει ὁ Τυνδάρεος καί πού φανερώνουν τήν περίσκεψή του· περίφημοι ἦταν οἱ **Τυνδάρεω ὄρκοι**. **ἐπιστώθησαν** = δέθηκαν μέ ὄρκο (οἱ μνηστῆρες ἀντιμεταξύ τους). **εὐ δὲ πως γέρων ὑπῆλθεν αὐτοῦς Τυνδάρεως πυκνῆ φρενὶ** = τοὺς ξεγέλασε πολύ μαστορικά ὁ γερο - Τυνδάρεος μέ τό τετραπέρατο μωλό του· ἡ πρόταση εἶναι παρενθετική. **εὐ πως**: λιτότητα. **δίδωσ'** (ι) = δίνει τήν ἄδεια, ἐπιτρέπει στήν κόρη **ἐλέσθαι** = νά διαλέξει· τό συνηθισμένο ἦταν ὁ πατέρας τῆς κόρης νά διαλέγει τό γαμπρό **ὄτου πνοαὶ φέροισιν Ἀφροδίτης φίλοι** = σέ ὅποιον θά τήν τραβοῦσαν οἱ ἐρωτικές πνοές, τά αἰσθήματα τῆς καρδιάς τῆς. **ὄτου**: γεν. ἀντικ. τοῦ πνοαί· **πνοαὶ** ἡ μεταφορά ἀπό τοὺς ἀνέμους πού σπρώχνουν τά πλοῖα· πβ. τό δικό μας: **ὄπου τὸν πάρει (φέρει) τὸ φύσημα**. **ὥς γε μήποτ' ὤφελε λαβεῖν** = πού νά μήν ἔσωνε νά τήν ἔπαιρνε· εὐχὴ ἀνεκπλήρωτη· οἱ μνηστῆρες πού δέν προτιμήθηκαν δέν εἶχαν λόγο νά εἶναι δυσαρεστημένοι ἀπό τόν Τυνδάρεω, ἀφοῦ ἡ κόρη ἔκαμε ἡ ἴδια τήν ἐκλογή τῆς.

δ') 71 - 110

ἐκ Φρυγῶν: ἀπό τή Φρυγία, ἀπό τήν Τροία· οἱ Τρῶες λέγονται καί Φρύγες, γιατί ἡ Τροία περιλαμβάνόταν στή Μικρὴ Φρυγία. **ὁ τὰς θεὰς κρίνας**: ὁ Πάρης, ὁ γιός τοῦ Πριάμου, βόσκοντας τίς ἀγελάδες στό βουνό τῆς Ἰδης στήν Τροία, ἔκρινε σέ διαγωνισμό καλλιστείων τίς τρεῖς θεές,

Ἦρα, Ἀθηναίη καί Ἀφροδίτη, ὅταν καθεμίᾳ ἀπ' αὐτές διεκδικοῦσε γιά τόν ἑαυτό της τό γνωστό μῆλο τῆς Ἐριδος. ὄδε = ἐκεῖνος, ὁ πολυθρύλητος. ὡς ὁ μῦθος ἀνθρώπων ἔχει = καθῶς λένε οἱ ἄνθρωποι. Λακεδαίμον' (α) ἀ- πρόθετη αἰτ. τῆς εἰς τόπον κινήσεως στό ἐλθών· ἀνθηρός = αὐτός πού ἔχει τήν πολυχρωμία τοῦ ἄνθους. εἶμα (ἔννυμαι) = ἔνδυμα, φόρεμα, ὑποκορ. ἱμάτιον. στολή · ὅπως καί σέ μᾶς: στολή, περιβολή· εἰμάτων στολῆ· περίφραση· ἀνθηρός εἰμάτων στολῆ = μέ τή στολή του πού ἔμοιαζε ποικιλόχρωμο ἄνθος. λαμπρός χρυσῶ = λαμποκοπώντας ἀπό χρυσά στολίδια· χρυσῶ συνεκδ. ἀνθηρός στολῆ - χρυσῶ λαμπρός· χιαστί. ἀνθηρός μὲν λαμπρός τε ἀντί λαμπρός δέ. βαρβάρῳ χλιδήματι· παράθεση στό χρυσῶ χλιδήμα = χλιδή, πολυτέλεια. Οἱ βάρβαροι ἀγαποῦσαν τήν πολυτέλεια καί τήν ἐπίδειξη. ἐρών ἐρώσαν = γιατί τήν ἀγαποῦσε καί ἀγαπιόταν ἀπ' αὐτή, γιατί ἀμοιβαῖο ἦταν τό αἶσθημά τους. Σημείωσε τήν ἀγαπητή στους τραγικούς τοποθέτηση τῆς ἴδιας λέξης κοντά σέ μιά ἄλλη· πβ. καί Ὅμηρο: παρ' οὐκ ἐθέλων ἐθελοῦση ἔξαναρπάσας ἀφοῦ τήν ἄρπαξε (στόν ἀέρα). πρὸς Ἰδης βούσταθμα = στά βουκολιά, στά βοσκοτόπια τῆς Ἰδας. ἔκδημον λαβῶν Μενέλαον = καθῶς πέτυχε τό Μενέλαο νά λείπει ἀπό τή χώρα (ἔκδημον· κατηγ.) ἀπουσίαζε στήν Κρήτη κοντά στό φίλο του βασιλιά τῆς Κρήτης Ἰδομενέα. ὁ δὲ = Μενέλαος. οἰστράω καί οἰστρέω· ἀμετάβ. = τρελαίνομαι· ἡ μεταφορά ἀπό τόν οἰστρο (τή βοῖ-δόμυγα) καί τά οἰστρόπληχτα ζῶα. πόθῳ = ἀπό τόν πόθο. οἰστρήσας = τρέχοντας σάν τρελός. μαρτύρεται προσκαλεῖ γιά μάρτυρες. ὡς· εἶδ. = ὅτι. τοῖσιν ἡδίκημένοις· ἕνας ἦταν ὁ ἀδίκημένος, ἀλλά ὁ πληθ. ἀντί τοῦ ἐν. μπῆκε γιατί γενικεύει. τούντεῦθεν = τό ἐντεῦθεν = κατά συνέπεια. ὕστερ' ἀπ' αὐτό. Ἑλληνας· ἀναχρονισμός, γιατί τότε ὀνομάζονταν Ἀχαιοί. ἄξαντες (ἄσσω) δορι (ἀφοῦ) πετάχτηκαν μέ τίς μάχιμες δυνάμεις· τό ρῆμα εἶναι κατάλληλο γιά νά δείξει τό φιλοπόλεμο ὄργανο· δορι· συνεκδ. ἀντί τοῦ στρατοῦ· ὁ ἐν. ἀντί τοῦ πληθ. (πβ. πῖό πάνω δάκρυ) τεύχη λαβόντες = παίρνοντας ὅπλα· ἡ ἴδια ἔννοια μέ τό δορι. στενόπορα βάθρα Αὐλίδος = στους ὄρμους τούς στενοῦς τῆς Αὐλίδας· ἡ αἰτ. δηλώνει εἰς τόπον κίνηση καί πάει στό ἦκουσι (πβ. Λακεδαίμονα ἐλθών)· τό στενόπορα ταιριάζει πῖό πολύ στόν Εὐβοϊκό κόλπο. ἵπποις τε πολλοῖς ἄρμασίν τ'(ε)· ἐν δια δυσὶν = μέ ἄρματα συρόμενα ἀπό ἄλογα. Οἱ ἥρωες στόν Ὅμηρο πολεμοῦν ἐπάνω στό ἄρμα. ἡσκημένοι = ἐφοδιασμένοι· ἀσκῶ = φιλοτεχνῶ, ἐφοδιάζω. εἶλοντο στρατηγεῖν = ἐξέλεξαν ἀρχιστράτηγο. Μενέλεω χάριν· ἄλλα λέει ὁ Μενέλ. στ. 337 κέ. Ὁ Ἀγ. ἐξέλεγε ἀρχιστράτηγος πῖό πολύ

ὡς ὁ περισσότερο ἰσχυρός ἀπὸ τούς ἡγεμόνες παρά ὡς ἀδελφός τοῦ Μενελάου· ὁ Θουκυδίδης στὸ ἀ΄ βιβλίον λέει ὅτι ἡ δύναμη τοῦ Ἀγ. μᾶλλον παρά οἱ ὄρκοι τοῦ Τυνδάρεω ἔκαμαν ἀναγκαῖο τὸν πόλεμο. **σύγγονόν γε** (ὄντα) = ἀφοῦ μάλιστα ἦμουν ἀδελφός του. **ξυεστῶτος** (τοῦ) **στρατοῦ** = ἐνῶ ὁ στρατός εἶχε συνταχθεῖ. **ἤμεισθ'** (παρατατ. τοῦ **ἤμαι** = κάθομαι) = καθόμαστε ἀδρανεῖς, μέ τὰ χέρια σταυρωμένα, **ἀπλοῖα χρώμενοι** = σέ ἀδυναμία νά σαλπάρουμε· πού ὀφειλόταν ἡ ἀπλοια, δηλ. σέ νημεῖα (μπουνάτσα) ἢ ἀντίθετους ἀνέμους, δέν καθορίζεται. **Κάλχας** ὁ γιός τοῦ Θέστορα, ὁ μάντης ὁ γνωστός ἀπὸ τὸν Ὀμηρο. **ἀπορία κέχρημαι** = βρῖσκομαι σέ ἀμηχανία. **ἀνεῖλεν** (ἡμῖν) = χρησιμοδότησε σέ μᾶς. **ἦν ἔσπειρ' ἐγὼ** = τῆς ὀπείας ἐγὼ εἶμαι πατέρας, τὴν κόρη μου. **Ἀρτέμιδι τῇ τὸδ' οἰκούσῃ πέδον** = στὴν Ἀρτεμη πού 'χε ἐδῶ τὴν ἔδρα της. Ἡ Ἀρτεμη εἶχε στὴν Αὐλίδα ἱερό καί πολὺ τὴν τιμοῦσαν ἐκεῖ. **θῦσαι, ἔσσεσθαι, οὐκ εἶναι**· ἀπὸ αὐτά τὰ ἀπαρέμφατα, ὅλα ἐξαρτημένα ἀπ' τὸ **ἀνεῖλεν**, τὸ **θῦσαι** εἶναι τελικό, ἀλλὰ τὰ δυὸ ἄλλα εἰδικά, γιατί ὡς πρὸς αὐτά τὸ **ἀνεῖλεν** ἔχει λεκτικὴ σημασία. **ἔσται πλοῦς** = θά εἶναι δυνατός ὁ ἀπόπλους, θά μπορούμε νά σαλπάρουμε. **κατασκαφαὶ φρυγῶν**· δηλ. τῆς πόλεως τῶν Τρώων. **θύσασι** = **ἐὰν θύσωμεν**, τί εἶναι ἡ μετοχή; **οὐκ εἶναι τάδε** = ὅτι δέν εἶναι δυνατά αὐτά ἐδῶ, δηλ. τὰ παραπάνω. **εἶπον** = ἔδωσα ἐντολή **Ταλθύβιον** (ὑποκ) **ἀφιέναι πάντα στρατὸν** (ἀντικ.) **ὀρθίῳ κηρύγματι** (δοτ. ὄργαν.). Ὁ Ταλθύβιος εἶναι διαλαητής τοῦ Ἀγαμέμνονα· **ἀφήμι τινα** = **ἔῶ τινα ἀπιέναι** = ἀφήνω κάποιον ἐλεύθερο νά φύγει. **ὄρθιον κήρυγμα** ὀξύφωνο διαλάλημα. **ὡς οὔποτε' ἂν τλᾶς** = γιατί ποτέ δέ θά 'χα τὸ ψυχικό σθένος. **οὔ** = ὅπου, τοπ. ἐπίρρ. ἐδῶ μέ χρονικὴ ἔννοια. **οὔ δὴ** = ἀλλὰ τότε ἀκριβῶς. **πάντα λόγον προσφέρων** = μεταχειριζόμενος κάθε μέσο, φέρνοντας χίλια δυὸ ἐπιχειρήματα· ὑπερβολή. **τλῆναι** = τολμησαί, νά τολμησῶ. **κάν** = **καί ἐν**. **πτυχαὶ δέλτου** = τὰ φύλλα τῆς ἐπιστολῆς. **δάμαρ, -αρτος** = ἡ σύζυγος. **ὡς γαμουμένης** = μέ τὴν πρόφαση ὅτι θά παντρευτεῖ τὸν Ἀχιλλέα. **ἐκγαυρούμενός τε λέγων τε**· τροπικὲς μετοχές. **ἐκγαυροῦμαι** μέ περηφάνια παινεύω. **ἀξίωμα** = ὑπόληψη, κοινωνικὴ ἀνωτερότητα. **οὔνεκα οὐ θέλει**· εἰδικὴ πρόταση ἐξαρτημένη ἀπὸ τὸ **λέγων**. **εἰ μὴ παρ' ἡμῶν εἰσιν ἐς Φθίαν λέχος** = ἂν δέν πάει στὴ Φθία νύφη ἀπὸ μέρους μας, δηλ. ἀπὸ μένα καί τὴν Κλυταιμῆστρα, ἂν δέ στείλουμε κτλ. **λέχος**· συνεχδοχή. **τῆνδε**· ἔπρεπε νά εἶναι σέ οὐδέτερο γένος: **τόδε· πειθῶ** (κατηγ.) = εἶχα γιὰ νά τὴν πείσω τοῦτο τὸ μέσο, πού τὸ ἐπέξηγεί μέ τό: **ψευδῆ συνάφας ἀμφὶ παρθένου γάμον** = ὅτι ἔκλεισα συνοικέσιο φανταστικό· **ἀμφὶ**

παρθένου = γιά τήν κόρη μας. ὡς ἔχει τάδε· ἀπό τό ἴσμεν πλάγ. ἐρώτη-
ση = πῶς ἔχει αὐτή ἐδῶ ἢ ὑπόθεση, τί ἀκριβῶς συμβαίνει μ' αὐτό τό ζήτη-
μα· γνωστές τῆς ὑποθέσεως ἦταν ἐκτός ἀπό τόν Ἄγαμ. ὁ Κάλχας πού
γνωιαζόταν γιά τήν ἐκπλήρωση τῆς μαντείας, ὁ Ὀδυσσεάς, γιατί αὐτός σκέ-
φτηκε τήν πρόφαση τοῦ γάμου, καί ὁ Μενέλαος σάν ἄμεσος ἐνδιαφερόμενος
γιά τήν ἐπιτυχία τῆς ἐκστρατείας. ἔγνω = ἀποφάσισα, πῆρα τήν ἀπόφαση.
οὐ καλῶς = ὄχι σωστή. αὖθις πάλιν· συνώνυμα. μεταγράφω καλῶς =
ξαναγράφω καί διορθώνω οὐ καλῶς - καλῶς· δυνατή ἢ ἀντίθεση. λύοντα
- συνδοῦντα = ν' ἀποσφραγίζω - νά σφραγίζω, ν' ἀνοίγω - νά κλείνω. εὐ-
φρόνη = ἡ νύχτα· κατ' εὐφρόνης σκιαῶν = στό σκοτάδι τῆς νύχτας.

Μέτρο γιά τήν προέκθεση εἶναι τό ἱαμβικό τρέμετρο.

ε') 111 - 163

Ἄλλ' εἶα· προτρεπτ. = ἐμπρός. χῶρει πρὸς Ἄργος = κατά τό Ἄργος.
Λέει πρὸς Ἄργος καί ὄχι εἰς Ἄργος, γιατί ἦταν πιθανό, προτοῦ φτάσει
στό Ἄργος, νά συναντήσει στό δρόμο τήν Κλ. καθὼς θά ῥχόταν στό στρα-
τόπεδο ὕστερα ἀπό τήν πρώτη ἐπιστολή· ὁ Ἄγαμ. πιέζει τό γέροντα νά βια-
στεῖ. τάσδ' ἐπιστολάς λαβῶν· τοῦ δίνει στά χέρια τήν ἐπιστολή. κέκυθε·
παρακ. τοῦ κεύθω = χρύβω, ἔχω μέσα. λόγῳ = προφορικά. δόμοι = ἡ
οικογένεια. σημαίνω = ἀνακοινώνω. σύντονα = σύμφωνα. γλώσση = λό-
γῳ (113). αὐδῶ = λέγω. πέμπω (99) πρὸς ταῖς πρόσθεν δέλτοις =
μετά τήν πρώτη ἐπιστολή. ᾧ Λήδας ἔρνος· τρυφερή συζυγική προσφώνηση
= βλαστάρι τῆς Λήδας. τὰν σάν Ἰνιν = τῆ θυγατέρα σου. κολπῶδης =
πολύκολπος, μέ πολλούς κόρφους. πτέρυξ = προεξοχή. Αὐλιν· ἐπεξηγεῖ τό
μέρος κοντά στό ὄλο. πτέρυγ' ἀκλύσταν = ἄκλυστον (ἀ-κλύζω, κατα-
κλύζω) = ἀκύμαντη, γαλήνια. πτέρυγα· μεταφορά· κατάλληλη ἢ εἰκόνα,
γιατί ἡ νῆσος Εὐβοία κολλάει σάν φτερούγα στήν ἀντικρινή στεριά, τῆ Στε-
ρεά Ἑλλάδα. δαίω ὑμεναίους = δίνω γαμήλιο συμπόσιο (πού τό συνο-
δεύουν γαμήλια τραγοῦδια) = τελῶ τούς γάμους. εἰς ἄλλας ὥρας = σέ
ἄλλη ἐποχή. Ἀχιλεύς· ἕνα λ γιά χάρη τοῦ μέτρου, ὅπως καί τόν Ὀμηρο.
ἀπλακῶν ἀντί ἀμπλακῶν γιά τό μέτρο· ἀμπλακίσκω = ἀποτυχαίνω,
στεροῦμαι. λέκτρα = γάμος. μέγα φυσῶ = παραφουσκώνω. ἐπαίρω θυ-
μὸν = ἀνάβω ἀπό θυμό· ἐπαρεῖ θυμὸν = θά θυμώσει. τότε καὶ δεινὸν

= αυτό ακριβώς είναι τό φοβερό, ἐδῶ ἀκριβῶς είναι ὁ φόβος. Ὁ Ἀχιλλεύς ἦταν ὀξύθυμος καί πολύ εὐαίσθητος σέ ζητήματα τιμῆς, καθώς βλέπουμε στόν Ὅμηρο, ὅπου εἰτοιμάζεται ἀκόμα καί τό ξίφος νά τραβήξει στόν Ἄγαμ. **σῆμαιν'** ὅτι **φῆς** = λέγε ὅ,τι ἔχεις νά πεις. **ὄνομα παρέχων οὐκ ἔργον** = δίνοντάς μόνο τ' ὄνομά του, ὄχι καί τήν ἔμπρακτη συμμετοχή του. **ὅ τι πράσσομεν**· πλάγ. ἐρώτηση ἀπό τό **οὐκ οἶδε** = τί μαγειρεύουμε. **ὅτι**· εἰδικός σύνδεσμος ἀπό τό **οὐκ οἶδε**. **ἐπιφημίζω** = ὑπόσχομαι. **ἐκδώσειν λέκτροις** = ὅτι θά δώσω σέ γάμο. **νυμφεῖος ἀγκῶν** = νυφική ἀγκαλιά. **ὄς...** **Δαναοῖς**· ἀναφ. αἰτιολ. πρόταση. **τῷ τῆς θεᾶς** (γόνυ) = τῷ Ἀχιλλεῖ, τῷ υἱῷ τῆς Θετιδος. **φατίζω** = ἐπιφημίζω (130)· ἡ μετοχή φατίσας ἐνδοτική. **ἄλοχον** (κατηγ.) **ἤγες**· παρατ. τῆς ἀπόπειρας = δοκιμάζεις, σχεδιάζεις νά φέρεις. **σφάγιον**· κατηγ. = σφαχτάρι, θύμα. **Δαναοῖς**· δοτ. χαριστική. **ἐξίσταμαι γνώμας** = χάνω τό λογικό μου, ξεμυαλιζομαι. **ἄτα** = **ἄτη** = τύφλωση τοῦ νοῦ, τό ἀμάρτημα κι ἡ τιμωρία, ὅπως ἐδῶ. Ἀξιοσημείωτοι οἱ δωρικοί τύποι **γνώμας ἐξέστην** (136), **ἄταν** (137) καί μ' αὐτούς παράβαλε καί τούς **τῶν ἀκλύστην** (120), **τῶν σῶν** (119). **ἐρέσσω πόδα** = κουνῶ γρήγορα τά πόδια· **ἐρέσσω** μεταφορικά· **πόδα** ὁ ἐν. ἀντί γιά τόν πληθ. (πβ. **δορί**). **ὑπείκω γῆρας** = ὑποκύπτω στά γηρατεία, μέ καταβάλλουν τά γεράματα. **νυ (ν)** = λοιπόν. **μῆ ἀλσώδεις ἴζου κρήνας** = **μῆ ἴζου ἔδρας κρηνῶν ἀλσώδεις** = μῆ καθίσεις σέ σκιερές πηγές. **θέλλομαι ὑπνω** = παραδίνομαι στή γλύκα τοῦ ὕπνου. **εὐφημα θρόει** = λέγε καλοσημάδα λόγια, σῶπαινε· τί εἶναι αὐτά πού λές; πῶς φαντάστηκες ὅτι μπορῶ ἐγώ νά κάμω ἕνα τέτοιο λάθος; Θεός φυλάξει. Μέ μεγάλη ἀγανάκτηση ὁ γέροντας ἀποκρούει τήν κατηγορία γιά τεμπελιά κι ἀνεμελιά. Κατά τίς ἱεροτελεστίες ἔπρεπε ὅσοι παρευρίσκονταν νά λένε εὐόλιωνα λόγια· ἐπειδή ὅμως ἦταν δυνατό νά εἰπωθεῖ καί κακοσημάδος λόγος, ἔμεναν σιωπηλοί, γι' αὐτό **εὐφημεῖτε** = σωπαίνετε **πάντη** = παντοῦ. **πόρος σχιστός** = σταυροδρόμι. **ἀμείβω** = περνῶ. **λεύσσω** = παρατηρῶ, βλέπω. **φυλάσσω** = κοιτάζω προσεκτικά. **μῆ τίς σε λάθη ... ναῦς**· ἡ σειρά: **μῆ τις ἀπήνη κομίζουσα παιῖδα πρὸς ναῦς Δαναῶν λάθη σε παραμειφάμενη τροχαλοῖσιν ὄχοις· ἀπήνη**· τετράτροχη ἄμαξα πού τή σέρνουν δύο ἄλογα ἢ μουλάρια· **παραμείβομαι** = προσπερνῶ. **μῆ λάθη παραμειφάμενη** = μήν προσπεράσει χωρίς νά τήν ἀντιληφθεῖς. **τροχαλός** = ταχύς, γοργός. **ὄχος** = ὄχημα. **πάλιν ἐξόρμα** = γύρισέ την βραστικά πίσω. **σεῖς χαλινούς** = δούλευε γοργά τά χαλινάρια· σημείωσε τό ἀσύνδετο μέ τό ὁποῖο παρασταίνεται ἡ διέγερση τοῦ προσώπου πού μιλάει καί γίνεται αἰσθητή ἡ γοργότητα τῶν ἁ-

πανωτων πράξεων. **εις** = κατευθύνοντας τή συνοδεία (**πομπαι**) **ἐπι Κυκλώπων θυμέλας** = στήν Κυκλώπεια ἀκρόπολη τῶν Μυκηνῶν· **θυμέλη** = βωμός, **ιερό· θυμέλαι Κυκλώπων** = τά ιερά (ναοί κτλ) πού περιτριγυρίζονται ἀπό τά Κυκλώπεια τείχη, ἡ ἀκρόπολη πού περιζώνεται ἀπό αὐτά. Τά ιερά κάθε πόλεως βρίσκονται κανονικά στήν ἀκρόπολη. Γνωστά εἶναι ἀπό τήν ἱστορία τά προϊστορικά τείχη τῶν Μυκηνῶν, τῆς Τίρυνθας, ἀπό πελώριες ἀκατέργαστες πέτρες· τό χτίσιμό τους ἀποδιδόταν στούς Κύκλωπες, μυθικό λαό οἰκοδόμων - κατά τούς ἀρχαίους προέρχονταν ἀπ' τή Λυκία - πού εἶχαν σῶμα γίγαντα. **φράσας τάδε** = ἀφοῦ ἀνακοινώσω αὐτά. **πιστός** = πιστευτός. **παιδι σέθεν** = στήν κόρη σου. **σφραγιδα φύλασσε** = πρόσεξε μή χαλάσεις τή σφραγίδα. **ἴθι** = ἐμπρός· ὁ 'Αγ. βιάζει τόν πρεσβύτε νά φύγει. **λευκαίνει ἤδη τότε φῶς** = ἀπλώνουν τῶρα πιά τό λευκό φῶς τους. **ἤως πῦρ τε τεθρίππων τοῦ 'Αελίου** = ἡ αὐγή καί τό πύρινο ἄρμα τοῦ 'Ἡλίου. **σύλλαβε μόχθων** = μετάπιασέ μας καί σύ, δῶσε καί σύ ἕνα χέρι στά βάσανά μου. **ἄλβιος** = εὐτυχισμένος (ιδίως ἀπό ὑλική ἀποψη). **ἐς τέλος** = ὡς τό τέλος τῆς ζωῆς του. **εὐδαίμων** ἀνέγγιχτος ἀπό δυστυχία· στό **ἄλβιος** καί **εὐδαίμων** ἔνν. τό παραλειπόμενο **ἔστι**. Διαρκῆς εὐτυχία εἶναι ἀνυπαρκτη στόν κόσμο. 'Ο 'Αγαμ. παρ' ὄλο τό ἐπιφανειακό του μεγαλεῖο εἶναι δυστυχῆς σύμφωνα μέ ὅσα παραδέχονται οἱ ἄνθρωποι. 'Ο γέροντας φεύγει γρήγορα ἀπό τήν ἀριστερή πάροδο. 'Ο 'Αγαμ. τόν συνοδεύει, τήν ὥρα πού φεύγει, μέ τά τελευταῖα τοῦτα λόγια κι ἔπειτα μπαίνει στή σκηνή του.

Οἱ στίχοι 1- 163 πού ἐρμηνεύσαμε ἀποτελοῦν τόν Π ρ ὀ λ ο γ ο τῆς τραγωδίας. 'Ο πρόλογος, πού ἀντιστοιχεῖ στήν Α' πράξη σημερινῆς τραγωδίας, τμήμα τῆς τραγωδίας διαλογικό, πού ἀπαγγέλλεται μέ ρυθμό, περιέχει τή λεγόμενη π ρ ὀ τ α σ η (εἰσαγωγή), πού εἰσάγει τό θεατή στήν πράξη τοῦ δράματος - στήν περίπτωσή μας τή θυσία τῆς Ἰφιγένειας - δίνοντας τίς ἀναγκαῖες ἐξηγήσεις γιά τά γεγονότα πού προηγήθηκαν ἀπό τήν τραγωδία, περιέχει τό ἐλατήριο πού ὀδηγεῖ στήν πράξη - στήν περίπτωσή μας τή μαντεία τοῦ Κάλχαντα - προκαλεῖ τήν προσοχή καί τό ἐνδιαφέρον μας - στήν προκείμενη περίπτωση μέ τήν ἀνάκληση τῆς προηγούμενης διαταγῆς πρὸς τήν Κλυταμῆστρα· οἱ θεατές εἶναι περιέργοι νά δοῦν ἂν θά προλάβει ἡ δεύτερη ἐπιστολή νά φτάσει ἢ θά εἶναι ἴσως ἀργά καί τό κακό ἀνεπανόρθωτο. Τόν πρόλογο αὐτόν ἐδῶ ἀποτελεῖ μιά μόνο διαλογική σκηνή, μέ πρόσωπα τόν 'Αγαμ. καί τόν πρεσβύτε. Ἡ σκηνή ἀ-

ποτελείται από τό λόγο τοῦ Ἄγαμ. (49-114), μολόγο, ἄν ἐξαίρεσει κανείς τούς τελευταίους στίχους (107-114), σέ ἰαμβικούς τριμέτρους, καί ἀπό ἀναπαιστικό διάλογο, πού κατά ἓνα μέρος προηγεῖται (1-48) καί κατά τό ἄλλο ἀκολουθεῖ (115-163). Ἐπειδή αὐτό εἶναι ἀσυνήθιστο στήν ἀρχαία τραγωδία, ἐξέφρασαν τήν ὑπόψια ὅτι ὁ πρόλογος τῆς τραγωδίας, πού ἄφησε πεθαίνοντας ὁ Εὐριπίδης, εἶναι οἱ στίχοι 49-114, καμωμένους μέ τόν τρόπο τῶν Εὐριπίδειων προλόγων, ἐνῶ τά κομμάτια 1-48 καί 115-163 τά πρόσθεσε ὁ γιός τοῦ Εὐριπίδη, μέ τό ἴδιο ὄνομα, πού δίδαξε (δηλ. σκηνοθέτησε) τήν τριλογία πού ἄφησε ὁ πατέρας του Ἰφιγένεια στήν Αὐλίδα, Ἄλκμέωνα στήν Κόρινθο καί Βάκχες, κι αὐτό γιά νά διώξει τή μονοτονία καί ἀνιαρότητα πού παρουσίαζαν οἱ πρόλογοι τοῦ πατέρα του. Ἡ γλώσσα στά διαλογικά μέρη εἶναι ἡ ἀρχαία ἀττική καρυκευμένη μέ ἰωνικούς τύπους, καί στόν Εὐριπίδη πλησιάζει πολύ τή γλώσσα τῆς πεζογραφίας.

Μόλις ἀδειάζει ἡ ὀρχήστρα τοῦ θεάτρου, γυναῖκες ἀπό τή Χαλκίδα ἔγγαμες καί νέες, περνοῦν ἀπό τή δεξιά πάροδο (γιατί εἶναι ντόπιες κι ἔρχονται μάλιστα ἀπό τά λμάνια) εἴτε κατὰ σ τοίχους (πέντε σειρές ἀπανωτές, καθεμιά ἀπό τρεῖς γυναῖκες) εἴτε κατὰ ζυγά (τρεῖς σειρές ἀπό πέντε πρόσωπα) στήν ὀρχήστρα μέ σοβαρότητα ἀνάλογη πρὸς τό σεμνό ρυθμό τῶν ἀναπαιστων, μέ στολή ἀνάλογη πρὸς τήν κοινωνική τους θέση, μέ χρυσά στεφάνια στό κεφάλι καί τραβοῦν στόν ἐμπρός ἀπό τή σκηνή τοῦ ἀρχιστράτηγου χώρο, χωρίς νά λένε τί θέλουν ἐκεῖ, τραγουδώντας κατὰ τήν πάροδο (τήν εἴσοδό τους) τραγοῦδι χορικό πού κι αὐτό παροδος ὀνομάζεται καί πού θά ἐρμηνεύσουμε κατόπιν.

ΠΑΡΟΔΟΣ (164 - 302)

Στροφή α' (164 - 184)

ἔμολον· ἄορ. β' τοῦ βλώσκω = ἔρχομαι (πβ. μολῶν λαβέ, αὐτόμολος). ὁ ἐν., ἐπειδή κάθε γυναῖκα τοῦ Χοροῦ μιλάει γιά τόν ἑαυτό της. ἀμφι παρακτίαν ψάμαθον Αὐλίδος ἐναλίας = γύρω ἀπό τήν ἀμμουδιά τῶν ἀκτῶν τῆς παραλιακῆς Αὐλίδας. Σημείωσε τήν ποικιλία τῶν συνώνυμων ἐπιθέτων (παρακτίαν 164, ἐναλίας 165, ψάμαθον καί Αὐλίδος). χεύματα = τά ρεύματα. στενόπορθμος = τοῦ στενοῦ πορθμοῦ. κέλλω· ἄμε-

τάβ. = προσορμίζομαι, καταπλέω· κέλασσα ἀφού προσορμίσθηκα, ἦρθα (μέ βάρκες). πόλιν = τήν πατρίδα μου τή Χαλκίδα, ἀγγιάλων ὑδάτων τᾶς κλεινᾶς Ἀρεθούσας τροφόν. τροφός = τροφοδοτίσσα. ἀγγιάλος (ἄγγι - ἄλος) = παραθαλάσσια. Ἀρέθουσα· ὄνομα πολλῶν πηγῶν στήν Ἑλλάδα. Ἡ Ἀρέθουσα τῆς Χαλκίδας, πού γι' αὐτή πρόκειται ἐδῶ, ἴσως εἶναι ἡ ἴδια μέ τήν πηγή κοντά στόν Ἅγιο Στέφανο, 20' ἀπό τή Χαλκίδα, στό δρόμο Χαλκίδας - Ἐρέτριας. ὡς κατιδοίμαν = ἴνα κατιδοίμι = γιά νά παρατηρήσω μέ προσοχή. ἀγανός (ἄ ἐπιτατ. - γαίω, γαῦρος) εὐγενής, περήφανος. πλάται ναυσιπόροι = κωπήλατα πλοῖα· πλάτῃ· συνεκδοχή· πλάτῃ εἶναι κυρίως τό κουλί, ἀπό τήν πλατιά κάτω ἄκρη του. οὖς ἐπί Τροίαν... στέλλειν· ἡ σειρά : οὖς ἀμέτεροι πόσεις ἐνέπουσι· ὄν ξανθόν Μενελάον τε Ἀγαμέμνονά τ' εὐπατρίδαν στέλλειν ἐπί Τροίαν ἐλάταις χιλιόναυσιν. πόσις -ιος = σύζυγος (ὁ). ἐν (ν) ἐπω = λέγω. εὐπατρίδας = ἀπό εὐγενή πατέρα, εὐγενής. στέλλω = ἐτοιμάζω καί ὁδηγῶ. ἐλάταις χιλιόναυσιν = μέ χίλια πλοῖα ἀπό ἔλατο, ἐλάτινα. ἐλάτῃ· συνεκδοχή. οὖς· ἄντικ. τοῦ στέλλειν. Μενελάον τε Ἀγαμέμνονά τε εὐπατρίδαν· ὑποκ. τοῦ στέλλειν, ἐπί τᾶν Ἑλέναν = γιά νά ξαναπάρουν τήν Ἑλένη. Ἀμέσως ἔπρεπε ν' ἀκολουθήσει τό ἄν = ἦν Ἑλένην (ἔλαβε). δονακοτρόφος = αὐτός πού τρέφει καλάμια, γεμάτος καλάμια. Εὐρώτας· τό γνωστό ποτάμι τῆς Σπάρτης. δῶρον τᾶς Ἀφροδίτας = δῶρο ἀπό τήν Ἀφροδίτη· ἡ Ἀφροδίτη λέγεται καί Κ ὕ π ρ ι ς , γιατί λατρευόταν στήν Κύπρο καί μάλιστα στήν Πάφο. ἐπί κρηναίαισι δρόσοις = κοντά σέ δροσερές πηγές. ἔσχεν ἔριν μωρῶς = ἀγωνίσθηκε σέ διαγωνισμό ὁμορφιάς, σέ καλλιστεῖα. Τό δῶρο, ἡ Ἑλένη, δόθηκε μετά τά καλλιστεῖα, ἀφού ἡ Ἀφροδίτη πῆρε, σάν ἡ πιό ὁμορφή κατά τήν κρίση τοῦ Πάρη, τό μῆλο τῆς Ἑριδος.

Ἀντιστρ. α' (185 - 205)

πολύθυτον δέ δι' ἄλλος Ἀρτέμιδος ἤλυθον ὀρομένα = πετάχτηκα βιαστικά καί ἦρθα ἀνάμεσα ἀπό τό πολύθ. ἄλλος τῆς Ἀρτέμιδας. πολύθυτον ἄλλος = ἄλλος ὅπου πολλές θυσίες προσφέρονται. Ἀσυνεῖδητα ὁ Χορός θυμίζει στό θεατή καί τή θυσία τῆς Ἰφιγένειας, πού τήν ἀξίωσε λίγο πρὶν ἡ Ἀρτεμη. ὀρομένα μέσ. ἀόριστος μετοχῆς τοῦ ὄρνωμαι = σηκώνομαι, πετιέμαι. φοινίσσουσα παρῆδ' ἑμάν αἰσχύνα νεοθαλεῖ = μέ τό κοκκίνισμα τῆς ντροπῆς, στό νεανικό μου μάγουλο. φοινίσσω = κοκκινίζω· ἐδῶ μετα-

βατικά, **παρής** = **παρήϊς** = παρεία, μάγουλο. **νεοθαλής**· επίθ. = νεανικός· τό επίθετο καθ' ύπαλλαγήν στό **αίσχúνα** αντί ν' αναφέρεται στό **παρήδα**. **θέλουσ'** **ιδέσθαι** = **θέλουσ'** **ιδείν**. **άσπίδος έρυμα** **καί κλισίας όπλοφόρους Δαναών** = τίς μάχιμες δυνάμεις καί τίς σκηνές μέ τούς Δαναούς όπλίτες. **έρυμα** = μέσο γιά άμυνα, όχύρωμα. **άσπίς**· περιληπτικό = όπλίτες μέ άσπίδες. **κλισίαι όπλοφόροι** = σκηνές μέ όπλίτες. **άσπίδος έρυμα - κλισίας όπλοφόρους**· χιαστό. **ίππων όχλος** = πλήθος άρματα. **δυ' Αϊάντε** = τούς δυό Αϊάντες, δηλ. τό γιό του Οίλέα, του βασιλιά των Λοκρών, καί τό γιό του Τελαμώνα, τόν πιό άντρειωμένο από τούς Έλληνες μετά τόν Άχιλλέα, τό **έρκος Άχαιών**, τόν **Σαλαμίνος στέφανον** = τή δόξα της Σαλαμίνας. **Πρωτεσίλαος**· γιός του Ίφίκλου από τή Φυλάκη της Θεσσαλίας, ό πρώτος από τούς Έλληνες πού έπεσε κατά τήν απόβασή τους στην Τροία. **θάκος** **καί θώκος** = έδρα. **έπί θάκοις**· άναφερε στό **σύνεδρω**· **σύνεδρος** = ό συγκατήμενος, καθισμένος δίπλα. **ήδομένους**· κατηγ. μετοχή = νά εύχαριστιούνται (οί δυό Αϊάντες, ό Πρωτεσίλαος καί ό άναφερόμενος κατόπιν Παλαμήδης). **μορφαί πολύπλοκοι** = πολύπλοκοι συνδυασμοί. **πεσσοί**· είδος παιχιδιού παρόμοιο μέ τό σκάκι· λένε ότι τό παιχίδι έφευρε ό Παλαμήδης στίς ώρες της σχολής. Στόν Παλαμήδη, γιό του Ναυπλίου, άποδίδονταν καί άλλες πολλές έφευρέσεις. **Ποσειδάν** **καί Ποτ(ε)ιδάν**· δωρικά = ό Ποσειδώνας. **παίς Ποσειδάνος** = ό Ναύπλιος. **Διομήδης**· γιός του Τυδέα, βασιλιά του Άργους. **κεχαρημένον** = νά διασκεδάξει. **ήδοναίς δίσκου** = μέ τό δίσκο. **παρά**· επίρρ. = κοντά. **Μηριόνης**· άκόλουθος του βασιλιά της Κρήτης Ίδομενέα, πού τόν λείε ό ποιητής **Άρεος ζον** = βλαστάρι του Άρη, μεταφορικά. **θαύμα βροτοίσι** = άντικείμενο θαυμασμού γιά όλους. **τόν Λαέρτα τόκον** = τό παιδί του Λαέρτη, τόν Όδυσσέα. **νησαία όρη** = όρεινή νήσος· ή Ίθάκη είναι όρεινή καί γεμάτη πέτρες κι έχει τό όρος Νήριτον. **Νιρεύς**· από τή Σύμη της Δωδεκανήσου, ό ώραιότερος μετά τόν Άχιλλέα, έχοντας τήν άρχηγία τριών μόνο πλοίων· οί ήρωες Διομήδης, Μηριόνης, Όδυσσέας καί Νιρέας ρίχνουν τό δίσκο.

Έπωδός (206 - 230)

είδον... **Άχιλῆα**. **λαιψηροδρόμος** = **ποδώκης**, γοργοπόδαρος. **ισάνεμος** = γρήγορος σάν άέρας· προσδιορίζει τό **λαιψηροδρόμον Άχιλῆα**. **ποδοίν**· δοτ. της άναφοράς· **κοίτα τά όμηρικά ποδώκης, πόδας ώκύς**, πο-

δάρκης καί παράβαλε τά ὀμηρικά ἐπίσης **ποδῆνεμος ὠκία Ἴρις**, τὸ ἅμα **πνοιῆσι πετέσθην**. **ἐκπονῶ** = ἐκπαιδεύω. **Χείρων**· ὁ πῖο δίκαιος ἀπὸ τούς Κενταύρους, περίφημος παιδαγωγός τοῦ Ἀχιλλέα. **αἰγιαλοῖσι παρά τε κροκάλαις**· ἐν διὰ δυοῖν = στά χαλίγια τῆς θάλασσας. **δρόμον ἔχω σὺν ὄπλοις** = τρέχω ἔνοπλος. **πονῶ ἄμιλλαν ποδοῖν** (δοτ. ὄργαν.) = συναγωνίζομαι πεζός, παραβγαίνω (τρέχοντας) μέ τά πόδια. **τέτρωρον = τέθριππον**, τετράζυγο ἄρμα· ἐπάνω σ' αὐτό ἦταν ὁ διφρηλάτης Εὐμηλος, ὁ γιός τοῦ Ἀδμήτου καί τῆς Ἀλκηστης, ὁ ἔγγονος τοῦ Φέρητα (Φερητιάδης). **ἐλίσσων = ἐλίσσόμενος** = στριφογυρίζοντας ἐπάνω κάτω. **ἐβοᾶτο = ἐβόα** = φώναζε δυνατά (ἐρεθίζοντας τ' ἄλογα). **ῥ** = οὐ (Εὐμήλου). **ἰδόμαν** = εἶδον, εἶδα καί ἀπό αὐτό ἡ μετοχή **θεινομένου**. **χρυσοδαίδαλτος στομίσις πᾶλοι** = στολισμένα μέ χρυσά χαλινάρια ἄλογα. **κέντρον** = μαστίγιο, κεντρί (ραβδί μέ αἰχμή γιά νά κεντοῦν τά ἄλογα). **θεινομαι κέντρῳ** = μαστιγώνομαι. **μέσοι ζύγιοι**· τά ἄλογα τά ζεμένα κάτω ἀπό τό ζυγὸ στή μέση, ἀπὸ τίς δύο πλευρές τοῦ ρυμοῦ (τοῦ τιμονιοῦ). **βαλιούς λευκοστίκτω τριχί** = παρδαλούς ἀπὸ τά λευκά στίγματα στό τρίχωμά τους. **σειροφόροι καί σειραφόροι καί σειραῖοι** = τά δύο ἄκραια ἄλογα τοῦ τεθρίππου, δεμένα μέ σειρές (σχοινιά) στό ἄρμα. Ὁ ἀριστερός σειραῖος (ἵππος) ἔπρεπε νά διανύσει περνώντας τὴ **νύσσαν ἢ καμπτήρα** τοῦ ἵπποδρόμου ἓνα μικρὸ τόξο, ἐνῶ ὁ ἄλλος σειραῖος, ὁ ἄκρος δεξιός, ἔπρεπε νά διανύσει στό ἴδιο χρονικὸ διάστημα ἓνα πολὺ μεγάλο τόξο, γι' αὐτὸ καί ὀνομάζονται **ἀντήρεις**, δηλαδή ἀντίθετοι, γιὰτὶ ἀναπτύσσουν ὁ καθένας ταχύτητα διαμετρικὰ ἀντίθετη ἀπὸ τὸν ἄλλο. **καμπαῖσι**· τοπ. = κατὰ τίς στροφές (στό τέρμα καί στήν ἀφετηρία τοῦ ἵπποδρόμου). **πυρρόθριξ** = κοκκινοτριχῆς. **ποικιλοδέρμων** = παρδαλός· τά δύο ἐπίθ. κατηγορούμενα. **μονόχαλα σφυρά** = ἀστράγαλοι μέ μιά ὀπλή· **μονόχαλος**, μέ μιά χηλή, ἓνα νύχι· **μονόχαλα σφυρά** εἶναι κατ' ἀναλογία πρὸς τό **μῶνυχες ἵπποι**. **οἷς** = τούτοις λοιπόν, σ' αὐτά τά ἄλογα (πλάι). **παρεπάλλετο** = ἔτρεχε πλάι πάλλοντας τά ὄπλα ὁ γιός τοῦ Πηλέα Ἀχιλλέας. **ἄντυξ**· θηλ. τό μέτωπο, ἡ πρόσοψη στό δίφρο τοῦ ἄρματος. **σῦριγξ**· θηλ. σωλήνας, τό χωνί τοῦ τροχοῦ, ὅπου μπαίνει ἡ ἄκρη τοῦ ἄξονα. Ἡ περιγραφή τῆς ἄμιλλας καί τῶν ἄλόγων γραφικότετη, ἰδίως τά: **ἐβοᾶτο καί παρεπάλλετο**· περιγράφεται διεξοδικότερα καί προβάλλεται ὁ ἥρωας Ἀχιλλέας, γιὰτὶ αὐτός θά παίξει σπουδαῖο ρόλο στήν τραγωδία. Γιά λεπτομέρειες στοὺς ἵπποδρομιακοὺς ἀγῶνες μπορεῖς νά συμβουλευτεῖς τὴ Σοφ. Ἡλέκτρα στίχ. 701 κέ.

Στροφή β' (231 - 241)

ἔρχομαι εἰς ἀριθμὸν νεῶν = μετρῶ τὰ πλοῖα. ἀθέσφατος (ἄ στερ. - θέσφατος, θεός - φημί) = ἀπερίγραπτος. καὶ εἰς θεῖον ἀθέσφατον (ἤλ-θον) = καὶ ἀπόλαυσα ἀπερίγραπτο θέαμα. ὥς = ἴνα, γιὰ νά. πλήσαιμι· ἄορ. τοῦ πίμπλημι = πληρῶ, ἱκανοποιῶ. ὄφεις γυναικεῖος ὀμμάτων = γυναικεῖα περιέργεια. ἄδονάν = ἠδονήν· προσδιορισμός κατά παράθεσιν, παράθεση. μείλινον = γλυκιά σάν μέλι. ἦν ἔχων = εἶχε. πλάτας· περιληπτικό = τῆς πλάτης = τοῦ στόλου. ὁ Μυρμιδῶν Ἄρης Φθιώτας (-ης) = οἱ μάχιμες δυνάμεις τῶν Μυρμιδόνων τῆς Φθίας. θουρίαις· ἀντί θοαῖς = μέ γοργοτάξιδα καράβια. Τό ἐπίθετο εἶναι κοσμητικό γιὰ ἄντρες, ἐδῶ τὰ πλοῖα προσωποποιοῦνται. Ὁ Εὐριπίδης ἀναχρονιστικά ὀνομάζει τὰ πλοῖα γοργοτάξιδα, ὅπως ἦταν στόν καιρό τους· τὰ πλοῖα ἦταν μόνο μεταφορικά, ὄχι καί πολεμικά. Νηρηῖδες δὲ θεαὶ χρυσαῖς εἰκόσι κατ' ἄκρα ἔστασαν = Νηρηίδες θεές μέ τὰ χρυσά ἀγάλματά τους ἦταν στημένες στά ἄκρα τῆς πρύμης πού προεξείχαν. Νηρηίδες· οἱ πενήντα θυγατέρες τοῦ θαλάσσιου θεοῦ Νηρέα· μιά ἀπ' αὐτές καί ἡ Θέτιδα. σῆμα = (γιὰ) διακριτικό γνώρισμα. πρύμναις· τοπική πτώση.

Ἄντιστρ. β' (242 - 252)

Ἄργείων δὲ νᾶες ἔστασιν ἰσῆρετμοι = καί τὰ πλοῖα τῶν Ἄργείων ἔχοντας ἴσον ἀριθμό ἀπό κουπιά στέχονταν. πέλας ταῖσδε = κοντά σ' αὐτά ἐδῶ, τὰ πλοῖα δηλ. τοῦ Ἀχιλλέα. ὦν = τούτων. στρατηλάτας (-ης) ἦν ὁ παῖς Μηκιστεύς, ὄν (Μηκιστέα) τρέφει = ἀνάθρεψε· ὁ Μηκιστέας ἦταν γιός τοῦ Ταλαοῦ, ἀδερφός τοῦ βασιλιᾶ τοῦ Ἄργους Ἀδράστου, πατέρα τοῦ Εὐρύαλου, συντρόφου τοῦ Διομήδη. Καπανεύς· Ἄργεῖος ἦρωας ἕνας ἀπό τούς ἐπὶ ἐπὶ Θήβας. Σθέnelος· γιός τοῦ Καπανέα, ἀκόλουθος τοῦ Διομήδη. Ἀτθίδος (γῆς) = ἀπό τήν Ἀττική ὁ Θησεύς παῖς = ὁ Δημοφώντας. Κατά τόν Ὅμηρο Β 552 τῶν Ἀθηναίων ἀρχηγός ἦταν ὁ Μενεσθέας μέ 50 πλοῖα. Ὁ Εὐριπίδης τὰ ἀνεβάζει σέ 60 κολακεύοντας τούς Ἀθηναίους. ἐξῆς = ἀπόκοντα, συγκρατητά μέ τὰ πλοῖα τῶν Ἄργείων. ναυλοχῶ = εἶμαι ἀγκυροβολημένος. θεῖον Παλλάδα ἐν μωνύχοις ἔχων πτερωτοῖσιν ἄρμασιν = μέ τήν Παλλάδα ἀνεβασμένη πάνω σέ ἄρμα πού ἔσερναν μόνοπλα φτερωτά ἄλογα. μώνυχος = μ' ἕνα μόνο νύχι, μέ μιά ὀ-

πλή· τό μωνύχοις πάει στό ἄρμασι ἀντί νά ἀναφέρεται στούς ἵππους τοῦ ἄρματος. **θετός** = τοποθετημένος, στημένος. **φάσμα** = σῆμα. **εὐσημον** = εὐδιάκριτο. **ναυβάτης** = ὁ ἐπιβάτης τοῦ πλοίου.

Στροφή γ' (253 - 264)

Βοιωτῶν ὄπλισμα = οἱ ἔνοπλες δυνάμεις τῶν Βοιωτῶν. **εἰδόμεν** (-ην) = εἶδα. **ποντίας νῆας** = πλοῖα γιά ὑπερπόντια ταξίδια προορισμένα. **σημείοισι** = σήμασι, μέ σήματα. **Καῶμος ἦν** (σῆμα)· εἶχαν σῆμα (διακριτικό) τόν Καῶμο, τό γιό τοῦ βασιλιᾶ τῆς Φοινίκης Ἀγήνορα, τόν χρίστη τῆς Καδμείας, ἀκόπολης τῶν Θηβῶν πού χρίστηκαν ἔπειτα. Αὐτός, σκοτώνοντας τό δράκοντα στή Θήβα, ἔσπειρε τά δόντια τοῦ θηρίου καί ἀπό αὐτά ξυφύτρωσαν ἀπό τή γῆ ἄντρες ὄπλισμένοι, ἀπό τοὺς ὁποίους ἔζησαν μόνο πέντε, γενάρχες τῶν ἀριστοκρατικῶν οἰκογενειῶν τῆς Θήβας. Τά μέλη αὐτῶν τῶν οἰκογενειῶν λέγονταν, ἀπό τήν παραπάνω αἰτία, **δρακοντογενεῖς ἢ σπαρτοὶ κόρυμβας· κόρυμβος** ἄρσ., στόν πληθ. **οἱ κόρυμβοι** καί **τά κόρυμβας** = τό καμπυλωτό ἄκρο τῆς πρύμης, πού προεξέχει. **ἄρχε** = ἤρχε, ἦταν ἀρχηγός **ναῖου στρατοῦ** = τοῦ στόλου. **Λήιτος**· ὁ βασιλιάς τῶν Θηβῶν, γέννημα τῆς γῆς (ἀπό τοὺς δρακοντογενεῖς). Οἱ στίχοι πού ἴσως χάθηκαν μετά τό στίχο 261 περιέγραφαν τίς δυνάμεις τῶν Φωκέων καί τοὺς ἀρχηγούς. **ἦν ἄγων** = ἦγε. **Οἰλέως τόκος** = ὁ Αἴαντας. **ἴσας τοῖσδε**· βραχυλογία ἀντί: ἴσας ταῖς τῶνδε (τῶν Φωκέων). **Θρονιας πόλις** = τό Θρόνιο, πρωτεύουσα τῶν Ἐπικνημίδιων Λοκρῶν κοντά στό Μαλιακό κόλπο.

Ἀντιστρ. γ' (265 - 276)

ἐκ Μυκῆνας τᾶς Κυκλωπίας = ἀπό τίς Μυκῆνες μέ τά Κυκλώπεια τεῖχη· **Μυκῆνη** (-αι). **ἔπεμπε** = ἔστειλε (178), ἦγεν, κινητοποιοῦσε. **ναυβάτας** = ἐπιβάτες τῶν πλοίων. **ἠθροῖσμένους** = ἠθροισμένους, μαζεμένους. **σὺν** = συγχρόνως. **ἦν ταγός** = ἦν στρατηγός. **σὺν ταγός** = συστράτηγος μ' αὐτόν, ὁ Ἄδραστος· **τᾶς φυγούσας μέλαθρα...** ὡς λάβοι· ἡ σειρά: ὡς (ἵνα) λάβοι Ἑλλάς πρᾶξιν (= ἐκδίκεση) τᾶς φυγούσας (τῆς φυγούσης γεν. αἰτίας) **μέλαθρα** (= οἶκον, ἀπό τό σπίτι τις) **χάριν βαρβάρων γάμων** (= γάμων μετά βαρβάρων, γάμου μ' ἓνα μ' ἕρβαρο)·

ὁ πληθ. γιά τή γενίκευση. Πολλές φορές στήν τραγωδία τονίζεται ὅτι ἡ ἀρπαγή τῆς Ἑλένης ἦταν προσβολή γιά ὅλη τήν Ἑλλάδα. **Νέστωρ Γερήνιος**: ἀπό τή Γερηνία, πόλη τῆς Μεσσηνίας, ὅπου γεννήθηκε καί ἀνατράφηκε. **κατειδόμεαν** (-ην) κατείδον, εἶδα καλά. **πρύμνας** (= πρύμνης) **σῆμα ταυρόπουον** = κατά τή μορφή. **τὸν πάροιικον Ἄλφει** (ι) **ὄν** = τὸ γειτονικό Ἄλφειό. Ἀποτελοῦσε τὰ βόρεια σύνορα τοῦ κράτους τῆς Πύλου. Οἱ ποταμοὶ ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους παριστάνονταν μέ μορφή ταύρου καί γιά τὰ στριφογυρίσματά τους, πού ὀνομάζονταν **κέρατα**, καί γιά τὸ μουγκρητό.

Στροφὴ δ' (277 - 288)

δωδεκάστολοι νᾶες = στόλος ἀπὸ δώδεκα πλοῖα· **Αἰνιᾶνες**: ἀρχαιότατος κλάδος τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς πού κατοικοῦσε κατά τὸν Ὅμηρο τήν περιοχή κοντά στή Δωδώνη κι ἐγκαταστάθηκε κατόπιν στά νότια τῆς Θεσσαλίας, ἀπὸ ὅπου διώχθηκε ἀπὸ τοὺς Λαπίθες. **τῶν δ' αὖ πέλας δυναστορες** (= κυρίαρχοι) **Ἥλιδος** (ἦσαν). **πᾶς λεὼς** = ὅλος ὁ κόσμος. **λευκήρετμος Ἄρης** = ναυτικές δυνάμεις ἀπὸ λευκά πλοῖα. **Τάφιος** = ἀπὸ τήν Τάφο. Ἡ Τάφος ἦταν ἡ πιὸ μεγάλη ἀπὸ τίς Ἑχινάδες, τὰ νησιά στίς ἐκβολές τοῦ Ἀχελώου, καθώς καί ἓνα ἀπὸ τὰ Τάφια νησιά, πού βρισκόνταν ἀνάμεσα Λευκάδα καί Ἀχαρνανία. Οἱ κάτοικοί τῆς ἀναφέρονται σάν πολὺ ἐπιρρεπεῖς στή ληστεία. **λόχευμα** = τέκνο· καταχρηστικά· κυρίως λέγεται γιά μητέρα (λοχεύω). **Ἑχινάδες**: σύμπλεγμα ἀπὸ ἐννέα μικρά νησάκια στό Ἴόνιο πέλαγος κοντά στίς ἐκβολές τοῦ Ἀχελώου (Ἀσπροπόταμου). Οἱ νησίδες λέγονται **ναυβάταις ἀπρόσφοροι** = ἀπροσπέλαστες σέ ναῦτες, κακοζύγωτα νησιά.

Ἀντιστρ. δ' (289 - 302)

Ὁ Σαλαμῖνος ἔντροφος = ὁ γεννημένος καί ἀναθρεμμένος στή Σαλαμίνα, τὸ γέννημα καί θρέμμα τῆς Σαλαμίνας. **ξυνᾶγε** = συνῆγε, ἔωνε. **λαιὸς** (λατ. *laevus*) = ἀριστερός. **τῶν** = ὦν, τοῦ ὁποίου, στό ὅποιο· ὁ πληθ., ἐπειδὴ τὸ κέρας εἶναι περιληπτικό· ἡ γενική **τῶν** = ὦν ἀπὸ τὸ **ἄσσον** = κοντά (ἄγχι, ἄγχιστα). **ᾠρμει** = εἶχε ἀγκυροβολήσει. **πλάταισιν ἐσχάταισι** = πρὸς τὰ τελευταῖα πλοῖα (τοῦ δεξιοῦ). Ὁ Αἴαντας σχηματι-

ζε σύνδεσμο του ἄριστερου του κέρατος πρὸς τὰ τελευταῖα τοῦ δεξιοῦ μέ δώδεκα πολὺ εὐέλκτα πλοῖα. ὦς = οὕτως, ἔστι. ἄιον = ἄκουσα (πβ. 301). εἰδόμεαν (-ην) = εἶδα. ᾧ ἀναφέρεται στὸ ναυβάταν λεῶν = μ' αὐτόν λοιπόν. εἴ τις προσαρμόσει = ἂν κανένας φέρεי σ' ἐπαφή. βᾶρις - ἰδος· θηλ., αἰγυπτιακὴ λέξη = βαρβαρικό πλοῖο. νόστον οὐκ ἀποίσεται κτλ. = δέ θά κερδίσει γυρισμό, δέ θά μπορέσει νά γυρίσει πίσω. οἶον· ἐπίρρ. = ὅτι τοιοῦτον, ἀφοῦ τέτοιο... νάιον πόρευμα· συνεκδοχὴ = στόλος. ἐνθάδε = ἐδῶ, μέ τίς ναυτικές δυνάμεις πού εἶδα ἐδῶ. τὰ δὲ = ἐξάλλου, καί ἀπὸ τήν ἄλλη μεριά. κατ' οἴκουε κλύουσι = μαθαίνοντάς τα στὸ σπίτι. μνήμημν σώζομαι = διατηρῶ τή μνήμη, φυλάγω τήν εἰκόνα. σύγκλητος = ὁ ἀπὸ παντοῦ προσκαλεσμένος στὸ ἴδιο μέρος, ὁ συγκεντρωμένος. Τό νόημα: σύμφωνα μέ τή προσωπική ἐμπειρία πού εἶχα ἀπὸ τό στόλο ἐδῶ καί τίς πληροφορίες πού πῆρα στὸ σπίτι καί πού τίς συγκρατῶ στή μνήμη μου, σχετικά μέ τό συγκεντρωμένο στρατό, δέ θά μπορέσει νά γλιτώσει ὅποιος μέ βαρβαρικό στόλο συγκρουστεῖ μέ τόν Ἑλληνικό.

Ἡ γλῶσσα τῆς Παρόδου εἶναι ἡ ἴδια μέ τοῦ Προλόγου, μόνο πού ἐδῶ εἶναι διασκορπισμένοι καί μερικοί δωρικοί τύποι: ἐμᾶν (168), τᾶς κλεινᾶς Ἀρεθούσας (170), κατειδόμεαν (171), ἀμέτεροι (176)· αὐτοὶ δίνουν στή γλῶσσα χρωμα δωρικής διαλέκτου πού ἦταν πανελληνία ἀναγνωρισμένη γλῶσσα τῆς χορικής ποιήσεως.

Οἱ πάροδοι, καί γενικά τὰ χορικά, εἶναι λυρικά τραγοῦδια. Ἐδῶ ἡ Πάροδος εἶναι ἐπική, γιατί ἡ ἐπισκόπηση καί περιγραφή τοῦ στρατοπέδου εἶναι ὕλη μέ ἐπικό χαρακτήρα. Εἶναι ξερὴ ἀπομίμηση τῆς Τειχοσκοπίας (Ὅμ. Γ 121 - 243) καί τῆς Βουτειᾶς ἢ Νεῶν καταλόγου (Ὅμ. Β 494 κ.ε.) μέ μοναδικό στολισμό τό στολισμό μέ τὰ κόρυμβα καί τὰ ἄφλαστα, Στό τέλος μετά τήν ἐπωδὸ ἔχουν προστεθεῖ τρία στροφικά ζεύγη, ἐνῶ κανονικά τὰ τραγοῦδια κλείνουν μέ τήν ἐπωδὸ πού μ' αὐτὴ καί τελειώνουν. Συναισθήματα ἡ Πάροδος αὐτὴ δέν ἐκφράζει· μόνο ἓνα κάποιο θανασσμό καί μιὰ ντροπαλοσύνη βλέπουμε. Τό ἀγκίστρωμά της στή δράση εἶναι ἀδύνατο καί χαλαρό (ἡ γυναικεία περιέργεια). Ἀφοῦ ὁ Χορός τραγοῦδησε τήν Πάροδο, μπαίνουν ἀπὸ τήν ἀριστερὴ πάροδο ὁ Μενέλαος καί ὁ Πρεσβύτες πού λογοφέρνου. Τί συμβαίνει θά δοῦμε ἀμέσως.

ΠΡΩΤΟ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ (303 - 542)

α') 303 - 334

Μενέλαε· ἀρχή - ἀρχή τό ὄνομα γιά χάρη τῶν θεατῶν. **χρεῶν** (ἦν) = χρῆν, ἔπρεπε. **ἄπελθε** = φύγε ἀπό δῶ. **λίαν πιστός·** τοῦτο θυμίζει τόν αὐτοχαρακτηρισμό πού ἔκαμε ὁ γέροντας (45)· τό ἀσύνδετο φανερώνει τό πάθος. **τοῦνειδος** = τό ὄνειδος, ἡ προσβολή, ἡ βρισιά, **ἐξονειδίζω** = ξεστομίζω βρισιά. **καλόν·** κατηγορούμενο· **καλόν τὸ ὄνειδος·** εἶναι ὀξύμωρο εἰρωνικό. **κλαίοις ἄν** = θά χύσεις δάκρυα. **εἰ πράσσεις, ἄ μὴ πράσσειν σε δεῖ·** ὁ πρεσβύτης ἔχει πιάσει τήν ἐπιστολή καί ἀρνιέται νά ἀκολουθήσει τό Μενέλαο. **λύω δέλτον** = παραβιάζω τή σφραγίδα, ἀνοίγω τήν ἐπιστολή. **οὐδὲ γέ σε φέρειν** (χρῆν) = μά καί σύ δέν ἔπρεπε... φαίνεται ὅτι ὁ Μεν. εἶχε διαβάσει τό γράμμα, πού τό χαρακτηρίζει μέ τή λέξη **κακά**, ἀφοῦ μεταίωνα τήν ἐστρατεία γιά τήν ἱκανοποίηση τῆς Ἑλλάδας· **Ἑλλησιν·** ἀναχρονισμός. **ἀμιλλῶ·** β' ἐν. προστακτ. τοῦ **ἀμιλλῶμαι·** ἄλλοις ἀμιλλῶ **ταῦτα** = μ' ἄλλους (δηλ. τόν Ἄγαμ.) παράβγαине σ' αὐτά τά λογοπαίγνια. Ὑπαινιγμός τοῦ Εὐριπίδη - μέ ἀναχρονισμό - στήν ἐριστική τῶν σοφιστῶν, ἀπό τήν ὁποία δείγματα ἦταν οἱ σοφιστικές **διαλέξεις, ἀντιλογίας, ἀγῶν ἢ ἄμιλλα λόγων. οὐκ ἄν μεθοίμην·** ἀπό τό **τήσδε**· τοῦ προηγουμένου στίχου πρέπει νά ἐνοήσουμε τό **τήσδε** = δέ θά τήν ἀφήσω. **σκηπτρον·** τό σκήπτρο χρησιμοποιοῦσαν οἱ βασιλιάδες καί σάν ραβδί καί μ' αὐτό χτυποῦσαν τούς παρεκτρεπόμενους. **τάχα** = ταχέως, σύντομα. **ἄρα·** γιά τό μέτρο ἀντί τοῦ **ἄρα** = τότε λοιπόν. **σὺν καθαιμάξω κέρα** = θά σοῦ καταματώσω, θά σοῦ σπάσω τό κεφάλι. **τοι** = ὡς γνωστόν, βέβαια. **δεσποτῶν ὑπερ** = ὑπερ δεσποτῶν, γιά τόν κύριό μου. **μέθες·** ἐνν. τήν δέλτον. **μακροῦς δούλος ὦν λέγεις λόγους·** ὁ πρεσβύτης δέν εἶναι πολυλογάς, ἀλλά ὁ Μεν. ἀπαιτεῖ ἀπό τό δούλο ἀδιαμαρτύρητη ὑπακοή στίς διαταγές του κι ἔτσι κάθε διαμαρτυρία του τή θεωρεῖ ἀνυπόφορη καί ἀδιάντροπη πολυλογία. **ὦ δεσποτ' ἀδικούμεσθα·** ὁ Ἄγ. ἀκούγοντας ἀπό τή σκηνή τό θόρυβο ἔρχεται πρὸς τήν ὀρχήστρα καί ὁ πρεσβ., μόλις βλέπει τόν κύριό του, λέει **ἀδικούμεσθα**, ἐγώ δηλ. καί σύ. **οὐδέν τῇ δίκῃ χρῆσθαι θέλει** = διόλου δέ θέλει ν' ἀκούσει τή φωνή τῆς δικαιοσύνης. **ἐξαρκάσας - ἐκ χερῶν ἡμῶν - βίβ·** ἡ πλούσια ἔκφραση τονίζει τή βίαια ἐνέργεια τοῦ Μεν.· κοίτα καί **σὰς** (ἐπιστολὰς) **ἐμῶν** (ἐκ χερῶν). **ἔα·** ἐπιφώνημα πού δείχνει κατάπληξη, ἰσοδύ-

ναμο μέ τό σημ. μπά! ἐν πύλαισιν = ἔξω στήν εἴσοδο. οὐμός, οὐχ ὁ τοῦδε μῦθος (ἐστί) κυριώτερος λέγειν = ἐγώ εἶμαι καί ὄχι αὐτός πού ἔχω πρῶτος δικαίωμα νά μιλήσω. Ὁ Μενέλαος, σάν ἐλεύθερος πού εἶναι καί βασιλιάς καί ἀδελφός τοῦ ἀρχιστρατήγου, δικαιούται νά μιλήσει πρὶν ἀπό τό δούλο, πρὸς τόν ὁποῖο φαίνεται ὅτι ἀπευθύνεται ὁ Ἄγ. (317). οὐμός οὐχ ὁ τοῦδε· σῆμα ἐκ παραλλήλου. τῷδε = τῷ πρεσβύτῃ. βία ἄγεις (αὐτόν) = βίαια τόν σέρνεις. Φαίνεται ὅτι ὁ Μεν. ἐξακολουθοῦσε νά σέρνει βίαια τόν πρεσβύτῃ. βλέπον εἰς ἡμᾶς· ὁ Ἄγ. ἔχει γυρίσει τό πρόσωπο ἀπό φυσική ντροπή, γιατί πιάστηκε ὀλοφάνερα νά ἀθετεῖ τό λόγο του. ἴν' ἀρχὰς τῶν λόγων ταύτας λάβω· τό ταύτας ἀπό ἔλξη πρὸς τό ἀρχὰς ἀντί τοῦτο, δηλ. τό ζήτημα τῆς ἐπιστολῆς = γιά ν' ἀρχίσω τό λόγο ἀπό τό σημειο αὐτό. μῶν = μὴ οὖν = μήπως· μπαίνει σ' ἐρώτηση, ὅταν ἡ ἀπάντηση πού περιμένουμε εἶναι ἀρνητική. οὐκ ἀνακαλύψω βλέφαρον = δέ θ' ἀνοιξῶ τά μάτια. τρέσας· μετχ. ἀορ. τοῦ τρέω = τρομάζω ἀπό φόβο· θυμῆσου τούς τρέσαντας. γεγώς· ἐνδοτ. μετοχή = ἄν καί γεννήθηκα, ἐνῶ γεννήθηκα. Ἄτρέως = ἀπό τόν Ἄτρεα. τρέσας Ἄτρέως (ἀτρέστου)· λογοπαίγνιο. τήνδε· προβάλλει καί δείχνει τήν ἐπιστολή πού χαρακτηρίζεται κακίστων γραμμάτων ὑπηρέτις, μεσίτρα, ὄργανο σ' ἓνα κακοηθέστατο περιεχόμενο. ἡ γάρ = ἀλήθεια λοιπόν. ἃ μὴ καιρός (ἐστί) = ὅσα δέν εἶναι ὦρα, δέ συμφέρει, δέν πρέπει. ἀνίημι σήμαντρα = χαλῶ τή σφραγίδα, καταστρέφω. γε = ναί. ἀνοιξας (αὐτήν) (οἶδα) (τὰ) κακά, ἃ σὺ εἰργάσω λάθρα. ὥστε σ' ἀλγῦναι = ὥστε νά σέ λυπήσω, νά σέ φαρμακώσω (μέ αὐτό τό ἀνοιγμα τῆς ἐπιστολῆς)· ἡ φράση ἀνήκει στό ἀνοιξας. πού = πῶς. κἄλαβες = καί ἔλαβες· ὁ καί σ' ἐρωτήσεις δίνει ἔμφαση. νιν = αὐτή, τή δέλτο. ὦ θεοί· ἀναφώνηση, πού τή συμπληρώνει ἡ γενική σῆς ἀναίσχυντου φρενός, πού εἶναι γενική τῆς αἰτίας. σάν ἀντί τοῦ ὦ θεοί νά ὑπῆρχε τό ἐπιφώνημα φεῦ, οἴμοι. σὴν παῖδα· πρόληψη ἀντί: εἰ σὴ παῖς ἀπ' Ἄργους στρατεύμ' ἀφίξεται. τᾶμ' = τὰ ἐμὰ = τὰ μέλη τῆς οἰκογένειάς μου. φυλάσσω = προφυλάσσω. τόδε οὐκ (ἔστιν) ἀναίσχυντου; αὐτή ἡ πράξη σου δέν εἶναι γνώρισμα ἀναίσχυντου ἀνθρώπου; Οἱ ἐρωτήσεις καί τό ἀσύνδετο ἀπό τό πάθος. τό βούλεσθαι = ἡ βούληση, ἡ ἐπιθυμία. κνίζω = γαργαλάω, βάζω σέ πειρασμό. οὐχὶ δεινά; ἐνν. τάδε ἐστί; οἰκῶ οἶκον = διευθύνω οἰκογένεια. οὐκ ἐάσομαι ; δέ θά μείνω ἐλεύθερος; (οὐ) = οὐκ ἐάσει = δέ θά μείνεις ἐλεύθερος. φρονεῖς γάρ πλάγια = γιατί εἶσαι πονηρός. τὰ μὲν νῦν, τὰ δὲ πάλαι, τὰ δ' αὐτίκα· τῆς ἀναφορᾶς· σέ ἄλλα σήμερα, σέ ἄλλα πρὸ καιροῦ καί σέ ἄλλα στήν περίπτω-

ση τήν τωρινή· ἡ ὅλη φράση: παντοῦ καί πάντοτε· ἡ τριπλή ἐπαναδίπλωση ἔχει σκοπό νά πολλαπλασιάσει καί νά μεγαλοποιήσει τό ἁμάρτημα τοῦ ἀδελφοῦ. **εὖ κεκόμφουσαι** = κομφά τά ἔχεις πει, χαριτωμένα μᾶς τά λές. Ὑπαινιγμός στήν παραπάνω σοφιστική ἐπαναδίπλωση. **σοφῆ γλῶσσα πονηρῶν (ἔστιν) ἐπίφθονον (χρῆμα)** = ἡ σπουδασμένη γλῶσσα τῶν πονηρῶν προκαλεῖ τό φθόνο τῶν ἄλλων ἀνθρώπων· εἰρων.: τή σιχαίνεται ὁ κόσμος. **νοῦς ὁ μὴ βέβαιος** = νοῦς πού δέ μένει σταθερός, ὁ παλίμβουλος, αὐτός πού γυρίζει σάν ἀνεμόμυλος. **ἄδικόν (ἔστι) κτήμα** = γεννάει ἀδικίες, ζημιές. **οὐ σαφές** = ὄχι ἀξιόπιστο.

β') 335 - 357

ἐξελέγχω = ἀποκαλύπτω, ξεσκεπάζω. **ὀργῆς ὑπο** = ἀπό θυμό. **ἀποτρέπομαι τάληθές** = ἀποστρέφομαι τήν ἀλήθεια. **κατατείνω λίαν** = τεντώνω πολύ τό σκοινί, γίνομαι πολύ ἐπιθετικός· ἡ μεταφορά ἀπό τά σκοινιά ἢ ἀπό τά χαλινάρια· οἱ στίχοι 335 καί 336 ἀποτελοῦν τό προοίμιο στό λόγο τοῦ Μενελάου. **οἶσθα ὡς ταπεινὸς ἦσθα** = ξέρεις πόση ταπεινότητα ἔδειχνες, πόσο χαμηλά ἔπεφτες. **ὅτε ἐσπούδαζες ἄρχειν Δαναΐδαις** = ὅταν ἐπιζητούσες μέ ὅλη σου τή δύναμη ν' ἀποχτήσεις τήν ἀρχιστρατηγία στούς Δαναούς· ἡ δοτ. **Δαναΐδαις** στό **ἄρχειν** σύμφωνα μέ τό Ὅμηρ. **ἀνάσσειν Δαναοῖς**. **προσθιγγάνω πάσης δεξιᾶς (χειρός)** = χαιρετῶ ὅλους μέ χειραφία. **τῷ δοκεῖν μὲν οὐχί χρῆζων, τῷ δὲ βούλεσθαι θέλων**· οἱ μετοχές τροπικές = φαινομενικά μὴ ἐπιδιώκοντας, στό βάθος ὅμως ἐπιθυμῶντας το. **χρῆζων - βούλεσθαι - θέλων**· σημείωσε τήν ποικιλία στήν ἀναφορά. **θύρας**, τοῦ σπιτιοῦ σου δηλαδή, **ἀκλήστους** = ἀνοιχτές μέρα νύχτα. **τῷ θέλοντι (ἰδεῖν σε)** = στόν καθένα πού θά 'θελε νά σε δεῖ. **τῶν δημοτῶν** = τῶν πολιτῶν, ἀπό τούς πολίτες. **δίδωμι πρόσρησιν πᾶσι** = χαιρετάω ὅλους. **ἐξῆς** = στή σειρά, τόν ἕνα κατόπιν τοῦ ἄλλου. **ἠνούμαι τό φιλότιμον ἐκ μέσου** = ἀγοράζω τό ἀντικείμενο τῆς φιλοδοξίας μου ἀπό τή μέση τῆς ἀγορᾶς (ὅπου ἦταν ἐκτεθειμένο καί προσιτό σέ ὅλους). **τοῖς τρόποις** = μ' αὐτά τά δημοκοπικά τεχνάσματα. **κᾶτα** = καί εἶτα, κι ἔπειτα. **κατέχω ἀρχάς** = παίρνω τό ἀξίωμα. **μεταβάλλω ἄλλους τρόπους**· πρόληψη = ἀλλάζω τρόπους καί παίρνω ἄλλους, ἀλλάζω πολιτική. **οὐκέτι ἦσθα τοῖς φίλοισι τοῖς πρὶν φίλος (τοιοῦτος) ὡς πρόσθεν (γενόμενος) δυσπρόσιτος (= ἀπλησίαστος) ἔσω τε κλήθρων σπάνιος (= καί σπά-**

νια δεχόμενος μέσα στο σπίτι σου). **ὁ ἀγαθός** = ὁ εὐγενής, ὁ ἀριστοκράτης. **πράσσω μεγάλα** = ἔχω μεγάλες βλέψεις. **μεθίστημι** = μεταβάλλω, ἀλλάζω. **βέβαιος** = σταθερός. **καὶ μάλιστα βέβαιον τότε, ἡνίκα** (= ὅταν) **μάλιστα δυνατός ἐστιν ὠφελεῖν εὐτυχῶν** (= πού εὐτυχεῖ, πού βρίσκεται στήν ἐξουσία)· **βέβαιον μάλιστα-μάλιστα δυνατός**· χιαστό κι ἐπαναδίπλωση. Τίς ἴδιες ἀρχές εἶχε κι ὁ Θεμιστοκλῆς λέγοντας: **Μηδέποτε ἐγὼ εἰς τοῦτον καθίσαιμι τὸν θρόνον, ἐν ᾧ πλέον οὐδὲν ἔξουσιν οἱ φίλοι παρ' ἐμοὶ τῶν ἀλλοτρίων. ἐπῆλθόν σε** = σέ ἔθιξα. **ταῦτα πρῶτα** = σ' αὐτά πρῶτα. **ἴνα** = ὅπου. **κακός** = ἀξιοκατάκριτος. **αὔθις** = ἔπειτα, μετὰ τὸ πρῶτα **μέν. χῶ** (= καί ὁ) **Πανελλήνων στρατός** = μέ τόν ὅλο στρατό τῶν Ἑλλήνων. **οὐδὲν ἦσθα** = ἦσουν ἕνα τίποτα, ἕνα μηδενικό. **ἐκπλήσσομαι** = τά χάνω. **τῇ τύχῃ τῇ τῶν θεῶν** = ἀπό ἕνα τυχαῖο περιστατικό. **οὐρίας πομπῆς σπανίζων** = μὴν ἔχοντας οὐριο τόν ἄνεμο γιὰ τὸ ξεκίνημα. **Δαναΐδαι** = οἱ ἡγεμόνες τῶν Δαναῶν. **διήγγελλον** = ἔδιναν διαταγές (μέ διαγγελεῖς) **ἀφιέναι ναῦς** = νά ἀφήσουν ἐλεύθερα τὰ πλοῖα νά φύγουν. **μὴ πονεῖν δὲ μάτην** = καί νά μὴ ματαιοπονοῦν, νά μὴ χάνουν τόν καιρό τους. **ὡς ἀνολβον εἶχες ὄμμα σύγχυσίν τε** = πόσο ἦταν τὸ πρόσωπό σου ἀξιοθρήνητο καί πῶς τά εἶχες χάσει. **εἰ μὴ δορὸς ἐμπλήσεις τὸ Πριάμου πεδίον** = πού δὲ θά καταπλημμυροῦσες τὸν κάμπο τοῦ Πριάμου μέ τίς δυνάμεις σου. **ἄρχων**· μετοχὴ ἐνδοτική. **δορὸς** περιληπτικό καί συνεχδοχὴ. **παρακαλῶ τινα** = ζητῶ τὴ συνδρομὴ κάποιου. τί δράσω; ὑποτακτικὴ ἀπορία. **τίν' ἀπορῶν εὐρω πόρον;** ἢ σειρά: **τίνα πόρον εὐρω ἀπορῶν;** **πόρος** = διέξοδος. λύση. **ἀπορῶν πόρον**· ὀξύμωρο. **ὥστε μὴ στερέντα...** **ἀπολέσαι καλὸν κλέος** = ὥστε μὴ ἀπολέσαι καλὸν κλέος **στερέντα** (σέ) **ἀρχῆς**· **στερεῖς** = στερηθεῖς. χάνοντας.

γ') 358 - 369

ἐν ἱεροῖς = σέ ἱεροσκοπία, παρατηρώντας τὰ ἱερά **εἶπε**· ἀπὸ αὐτὸ τὰ ἀπαρέμφατα **θῆσαι καὶ ἔσεσθαι**, τὸ α' τελικό, τὸ β' εἰδικό. **ἦσθεις φρένας ἄσμενος - ὑπέστης - ἐκῶν - οὐ βία**· μέ τόν πλοῦτο τῆς ἐκφράσεως τονίζεται ἡ αὐθόρμητη ἀπόφαση τοῦ Ἀγ. **ἐκῶν οὐ βία**· σχῆμα **ἐκ παραλλήλου**. **ὑφίσταμαι** = δίνω ὑπόσχεση. **πέμπεις** = στέλνεις γράμματα. **πρόφασιν**· προεξαγγελτικὴ παράθεση = μέ τὴν πρόφαση, τάχα. **ὡς γαμουμένην Ἀχιλλεῖ** = ὅτι θά παντρευτεῖ τὸν Ἀχιλλέα. **ὑποστρέφας** = ἀνακρούοντας

πρύμη, ἀναθεωρώντας τήν πρώτη ἀπόφαση. **λέλειψαι** = εἰληψαι = ἔχεις συλληφθεῖ, πιάστηκες. **μεταβαλὼν ἄλλας γραφάς** = νά γράφεις ἄλλα γράμματα. **ὡς** = ὅτι δηλαδή. **ὑποστρέφας - μεταβαλὼν**· συνώνυμα γιά νά τονιστεῖ ὁ παλίμβουλος χαρακτήρας τοῦ Ἁγ. **οὗτος αὐτός... σέθεν**· ἡ σειρά: **οὗτος αἰθέρ, ὅς ἤκουσε σέθεν τάδε, ἐστὶν ὁ αὐτός** = μάρτυρας εἶναι ὁ αἰθέρας, πού χωρίς ν' ἀλλάξει, ἄκουσε ἀπό σένα **τάδε** = τίς ὑποσχέσεις σου. **τὰ πράγματα** = ἡ πολιτική. **μυριοί δέ τοι.. πρὸς τὰ πράγματα** = δέν ἔχουν μετρημό ἐκείνοι πού ἔχουν πάθει τό ἴδιο (πού καί σύ ἔχεις πάθει) μέ τήν πολιτική. **ἐκπονοῦσι** = κοπιᾶζουν πολύ. **ἐξεχώρησαν** = **ἐκχωροῦσι** = ἀποσύρονται ἀπό τήν πολιτική. **κακῶς** = **κακῶς ἔχοντες** = σέ κακή κατάσταση. **ὑπὸ γνώμης πολιτῶν ἀσυνέτου**· ἀναγκαστικό αἶτιο = ἀπό ἄδικη κρίση τῶν πολιτῶν. **ἐνδίκως** = **δικαίως** = ἀπό δίκαια κρίση. Ὁ Ἀριστείδης ἐξοστρακίστηκε μέ ἄδικη ἀπόφαση, ὅμως ἀνίκανοι πολιτικοί καί στρατηγοί τιμωρήθηκαν δίκαια. **ἀδύνατοι γεγῶτες** = γιατί εἶχαν δειχτεῖ ἀνίκανοι. **διαφυλάττομαι πόλιν** = προστατεύω τά συμφέροντα τῆς πατρίδας μου. **αὐτοί** = μέ δική τους εὐθύνη, μέ τήν προσωπική τους ἀξία. Ἴσως ὁ Εὐριπίδης εἶχε στό νοῦ του τόν Ἀλκιβιάδη.

δ') 370 - 387

Ἑλλάδος τῆς ταλαιπώρου **μάλιστα στένω** = κλαίω καί θρηνώ γιά τήν τύχη τῆς ταλαίπωρης Ἑλλάδος. **ἦ**· ἀναφ. αἰτιολ = γιατί αὐτή. **θέλουσα**· ἐνδοτική μετοχή. **δρῶ τι κεδνόν** = κάνω κάτι σοβαρό. **ἐξανήσει βαρβάρους καταγελῶντας** (αὐτῆς) = θ' ἀφήσει τούς βαρβάρους νά τήν περιγελοῦν, θ' ἀνεχτεῖ τά περιπαίγματα τῶν βαρβάρων. **οἱ οὐδένες** = οἱ οὔτιδανοί, οἱ τιποτένιοι. Ἴσως ὁ ποιητής εἶχε στό νοῦ του τίς σύγχρονες προσπάθειες τῶν Λακεδαιμονίων καί Ἀθηναίων, πού γιά λίγα χρήματα προσπαθοῦσαν νά πάρουν μέ τό μέρος τους τό μεγάλο βασιλιά, κι αὐτός πάλι, γιά τό δικό του τό συμφέρο, ὑποβοηθοῦσε τόν ἐμφύλιο σπαραγμό τῆς Ἑλλάδος. **διὰ σέ καί τήν σὴν κόρην** = ἐξαιτίας σου κι' ἐξαιτίας τῆς κόρης σου (πού καμιά ἀξία δέν ἔχει)· **τήν σὴν κόρην**· ἔχει εἰπωθεῖ περιφρονητικά. **τίθεμαι προστάτην χθονὸς** = ἐκλέγω ἄρχοντα τῆς πατρίδας μου. **ἄρχων ὄπλων** = στρατηγός. **ἕκατι γένους** = γιά τήν ἀριστοκρατική καταγωγή του. **ὡς** = γιατί, ἀφοῦ, **πᾶς ἀνὴρ ἄρχων πόλεως** (εἶη ἂν), **ἦν τύχη ἔχων σύνεσιν** = ἀρκεῖ μόνο νά ἔχει σύνεση, νά εἶναι συνετός. **προσ-**

τάτης· άναχρονισμός από τά χρόνια τής δημοκρατίας. Προστάτες του δήμου ονομάζονταν ο Κλεισθένης, ο Θεμιστοκλής, ο Άριστειδής, ο Ξάνθιππος, ο Έφιάλτης, ο Περικλής, γιατί χειραγωγούσαν και καθοδηγούσαν τό λαό. **νοῦν χρέη τὸν στρατηλάτην ἔχειν**· πρὸς αὐτὴ τὴν ἀποψη πρέπει νά παραβάλουμε τὴν ἀνάλογη διδασκαλία τοῦ Σωκράτη στὰ Ἴ�πομνημονεύματα τοῦ Ξενοφώντα. **κασίγητοι** = οἱ ἀδελφοί. **λόγοι μάχαι τε**· ἔν δια δυοῖν = λογομαχίες. **βούλομαι**· ἀντιστοιχεῖ στό βούλομαι τοῦ στίχου 335, ἀρχὴ στό λόγο τοῦ Μενελάου. **κακῶς λέγω** = κακά λόγια λέω, κατηγορῶ. **εὖ** = ἀπό καλή διάθεση, γιά καλό σου· δές τό ὀξύμωρο **κακῶς εὖ**. **λίαν ἄνω τά βλέφαρα ἄγω** = ανεβάζω φηλά τά φρύδια, ξιπάζομαι. **πρὸς τάναιδές** = ὥστε νά φτάσω στήν ἀναίδεια, ὡς τὴν ἀδιαντροπιά. **σωφρονετέρας** = μέ κάποια μετριοπάθεια, κάπως συγκρατημένα, **χρηστὸς** = εὐσυνείδητος. **φιλῶ**· μέ ἀπαρέμφατο = συνηθίζω. Μέ τούς στίχους αὐτοὺς κάνει τό προσόμιο στήν ὀμιλία του ὁ Ἄγ., γιά ν' ἀπαντήσει στήν ἐπίθεση τοῦ ἀδελφοῦ· τίς ὀμιλίες τῶν δύο ἀδελφῶν, πού φιλονικοῦν, χωρίζει τό δίστιχο τοῦ Χοροῦ· αὐτό διερμηνεῖ τίς διαθέσεις τοῦ θεατῆ. **δεινά φυσῶ**, τρομερά ρουθουνίζω. **αἱματηρὸν ὄμμα ἔχω** = εἶναι κατακόκκινα τά μάτια μου. **τοῦ κέχρησαι**; τί πράγμα ἔχεις ἀνάγκη; τί σοῦ λείπει; **χρηστὰ λέκτρα** = γυναῖκα τίμια. **ὦν γάρ...** ἤρχες ἢ σειρά: **ἤρχες γὰρ κακῶς ἐκείνων ἄ** (= ὦν) **ἐκτῆσω** = φάνηκες ἀδέξιος σύζυγος· γι' αὐτό καί δέν ἔμεινε πιστή ἢ πρώτη γυναῖκα. **δίκην δίδωμι** = τιμωροῦμαι. **σά κακά** = τά ἐλαττώματά σου· ἢ γενική τῆς αἰτίας. **ὁ μὴ σφαιεῖς** = πού δέν ἔφταιξα σέ τίποτα· τραγ. εἰρωνεία, γιατί καί ἡ Κλυτ. δείχτηκε ἄπιστη πιάνοντας σχέσεις μέ τόν Αἴγισθο. **δάκνω τινά** = πειράζω. **τὸ φιλότιμον** = ἡ φιλοδοξία. **ἀλλ' ἐν ἀγκάλαις...** ἔχειν; ἢ σειρά: **ἀλλὰ χρήζεις ἐν ἀγκάλαις ἔχειν εὐπρεπῆ** (ὁμορφῆ) **γυναῖκα παρεῖς** (ἀφήνοντας κατά μέρος, παραβλέποντας) **τὸ λελογισμένον** (τῆ φρόνηση, τῆ σύνεση) **καὶ τὸ καλὸν** (τίς ἀρετές, τὴν ἠθική ὁμορφιά) ; τό νόημα: κατηγορεῖς τῆ φιλοδοξία μου· γιατί δέν κατακρίνεις τῆ γυναικομανία σου; **ἡδοναὶ κακαὶ** = ἡδονές ἄπρεπες **πονηροῦ φωτὸς** (εἰσιν) = χαρακτηρίζουν τούς ἀχρεῖους, ταιριάζουν στοὺς φαῦλους· ἢ γενική εἶναι κατηγορούμενο.

ε') 388 - 413

γιγνώσκω οὐκ εὖ = πῆρα μιὰ ἀπόφαση ὄχι καλή. **μετατίθεμαί τι** = μεταβάλλω, ἀλλάζω· ἢ μεταφορὰ ἴσως ἀπὸ τούς πεσσούς, τά πούλια· ἢ ἔν-

νοια ὅπως στό: *αἱ δευτέραι φροντίδες σοφώτεραι. σὺ μᾶλλον* = σύ (μαί-
νει) μᾶλλον = σύ, ἀντίθετα, εἶσαι τρελός. *ὄστις*· σημαίνει αἰτία = γιατί
σύ. *κακὸν λέχος* = κακή σύζυγος. *θεοῦ σοι τὴν τύχην διδόντος εὖ* = ἐ-
πειδὴ ὁ θεός τά φέρνει ὅλα εὐνοϊκά: τὴν κατάσταση πού δημιούργησες ἀπό
δικό σου φταιξιμο οἱ θεοὶ τὴ γύρισαν σέ καλό, γιατί, ἐνῶ ἡ ἀξίωσή σου εἶναι
ἀνόητη, οἱ θεοὶ σοῦ δίνουν τά μέσα νά τὴν πραγματοποιήσεις, ἐπειδὴ οἱ ἀ-
νόητοι μνηστῆρες νομίζουν πῶς εἶναι δεσμευμένοι ἀπὸ τὸν Τυνδάρειο ὄρκο.
οἱ κακόφρονες φιλόγαμοι μνηστῆρες = οἱ ἀνόητοι καὶ διφασμένοι γιά
γάμο μνηστῆρες. *ἡ δέ γ' ἔλπις... σθένος*· ἡ σειρά: *ἡ δέ γ' ἔλπις, οἶμαι*
μέν, θεός (ἔστι) κάξέπραξεν αὐτὸ (ἡ ἔλπις) μᾶλλον ἢ σὺ καὶ τὸ σὸν
σθένος· ἡ ἐλπίδα πού κάθε μνηστήρας εἶχε ὅτι θά προτιμηθεῖ αὐτός. *οἶμαι*
μέν· παρενθετικά = κατὰ τὴ γνώμη μου τουλάχιστο. *κάξέπραξεν αὐτὸ* =
καὶ ἐξέπραξεν αὐτὸ = καὶ πραγματοποιοῦσε τὸ δόσιμο τοῦ ὄρκου. *τὸ σὸν*
σθένος = ἡ δύναμή σου, τά δικά σου μέσα. *οὓς λαβὼν στράτευε* = αὐ-
τούς λοιπὸν πάρε κι ἐμπρός! *ἔτοιμοι δ' εἰσὶ μωρία φρενῶν* = κι εἶναι ἔ-
τοιμοι (νά σ' ἀκολουθήσουν) ἀπὸ ἡλιθιότητα. Εἶναι ἡλίθιοι καὶ νομίζουν
ὅτι τούς ὑποχρεώνουν οἱ ὄρκοι τοῦ Τυνδάρεω· οἱ θεοὶ ὅμως εἶναι συνετοὶ κι
ἐμποδίζουν τὴν ἀναχώρησή. *ἔχει συνιέναι* = εἶναι σέ θέση νά κρίνει ἂν ἔ-
χουν ἰσχὺ οἱ ὄρκοι οἱ κακῶς παγέντες καὶ κατηναγκασμένοι = οἱ κα-
κῶς συνομολογημένοι καὶ μέ τὴ βία ἐπιβεβλημένοι ὄρκοι. *τάμά*· μέ πολλή
ἔμφαση στὴν ἀρχή τοῦ στίχου· σκόπιμη ἢ χρῆση τοῦ πληθ. *τάμά τέκνα*· ὅ-
πως καὶ παρακάτω: *παῖδας οὓς ἐγεινάμην*, γιά νά τονιστεῖ τὸ μέγεθος τῆς
ἀδικίας. *τὸ σὸν μὲν ἔσται παρὰ δίκην* = τὸ δικό σου πρόβλημα θά τα-
κτοποιηθεῖ παρὰ τὸ δίκιο. *τιμωρία* = μέ τὴν τιμωρία *κακίστης εὐνίδος*
= τῆς ἐλεεινότατης γυναίκα σου. *ἐμὲ δὲ συντήξουσι νύκτα ἡμέραι* τε ὅ,τι
γίνεται τὴ νύχτα ἢ τὴν ἡμέρα παριστάνεται ὅτι τὸ προκαλοῦν αὐτές. Πρὸς
τὴν ἔννοια πβ. τὸ Ὅμηρ. *νύκτας τε καὶ ἡμέρας δάκρυ χέουσα. ἄνομα*
κού δίκαια δρῶντα παῖδας οὓς ἐγεινάμην = πού φέρομαι παράνομα κι
ἄδικοι στά παιδιά πού γέννησα. *σοι*· ἀντικ. τοῦ *λέλεκται*. *ῥάδια* = εὐκολο-
νόητα, ἀπλά. *σύ*· σέ ἀντίθεση μέ τὸ *ἐγώ*. *τάμ'* = τά ἐμά. *τίθημι καλῶς*
= τακτοποιῶ· οἱ στίχοι 400 καὶ 401 ἀποτελοῦν τὸν ἐπίλογο στό λόγο τοῦ
'Αγαμέμνονα. *οἶδ' αὖ (μῦθοι) (εἰσὶ) διάφοροι τῶν πάρος λελεγμέ-
νων, καλῶς δ' ἔχουσι* = αὐτά ἐδῶ πάλι, ὅσα τώρα εἰπώθηκαν, εἶναι δια-
φορετικά ἀπὸ τά πρὶν εἰπωμένα, ὅμως εἶναι καλά, γιατί ὑποστηρίζουν τό:
φείδεσθαι τέκνων = νά πονεῖ κανεὶς γιά τά παιδιά του. Ὁ Χορός, ἂν καὶ

οὐδέτερος, ὁμολογεῖ πῶς εἶναι ὠραῖο νά πονάει κανεὶς γιὰ τὰ παιδιά του κι ἔτσι δίνει τό δίκιο στόν Ἄγαμ. ἄρα μέ παρατακτικό (κεκτῆμην) σημαίνει ὅτι μιά ἀλήθεια ὡς αὐτή τή στιγμή ἀφανέρωτη γίνεται τώρα γνωστή. (*κέκτῆσαι φίλους*), *εἰ μὴ θέλεις ἀπολλύναι τοὺς φίλους* = τοὺς φίλους πού ἔχεις τώρα. *ποῦ δὲ δείξεις μοι πατρός ἐκ ταύτου γεγώς*; πού (ἄλλου παρά στήν προκείμενη περίπτωση) θά δείξεις ὅτι γεννήθηκες ἀπό τόν ἴδιο πατέρα, ὅτι εἶσαι ἀδερφός μου; *συνσωφρονῶ σοι* = συμμερίζομαι τή φρονιμάδα σου. *συννοσῶ σοι* = συμμερίζομαι τήν ἀρρώστεια σου (τίς μωρίες σου). Τό *νοσεῖν* μεταφορικά. Σύγκρινε μέ τό στίχο τὰ λεγόμενα στή Σοφοκλεία Ἄντιγόνη 253 *οὔτοι συνέχθειν ἀλλά συμφιλεῖν ἔφυν. ἐς κοινόν τοῖς φίλοισιν ἀλγῶ* = ἀπό κοινού μέ τοὺς φίλους ἀλγῶ = συμμερίζομαι τόν πόνο τῶν φίλων. Αὐτό κατά τήν ἀρχή: *κοινὰ τὰ τῶν φίλων. εὐδρῶν παρακάλει μ'*, *ἀλλά μὴ λυπῶν ἐμέ* = νά ζητᾶς τή βοήθειά μου. ὅταν πρόκειται νά μοῦ κάμεις καλό κι ὄχι ὅταν πρόκειται νά μέ στενοχωρήσεις. *οὐκ ἄρα δοκεῖ σοι* = δέν εἶσαι λοιπόν ἀποφασισμένος *τάδε πονεῖν σὺν Ἑλλάδι*; = νά κάμεις αὐτή τή θυσία μαζί μέ ὅσες κάνει ὅλη ἡ Ἑλλάδα; *Ἑλλάς σὺν σοὶ νοσεῖ* = ἡ Ἑλλάδα ἀνοηταίνει ὅπως καί σύ *κατὰ θεόν τινα* = ἀπό ὀργή κάποιου θεοῦ. Στά τέλη τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου οἱ Ἕλληνες κολάκευαν τό βασιλιά τῆς Περσίας γιὰ λίγα χρήματα, ὅμως αὐτό ἦταν καταστροφή γιὰ τήν πατρίδα τους. Ἰσως σ' αὐτό κάνει ὑπαινιγμό ὁ φιλόπατρις ποιητής: τό δὲ τοῦ στίχου 411 ἔχει τούτη τήν ἔννοια: αὐτό πού λές (στ. 410 *πονεῖν σὺν Ἑλλάδι*), Μενέλαε, θά τό ἔκανα εὐχαρίστως σέ κάθε ἄλλη περίσταση: ἀλλά τώρα δέν τό κάνω, γιατί ἡ Ἑλλάδα ἀνοηταίνει. *σκήπτρω νυν αὔχει* = καμάρωνε λοιπόν γιὰ τό σκήπτρο, τό ἀρχηγιλίκι σου. *σὺν κασίγνητον προδούς* = μετά τήν προδοσία τοῦ ἀδελφοῦ σου. *εἶμι ἐπ' ἄλλας μηχανάς τινας* = θά καταφύγω σέ κάποια ἄλλα μέσα φίλους τ' ἐπ' ἄλλους (*εἶμι*) = καί θά γυρέψω ἄλλους φίλους.

ζ') 414 - 434

Ὁ Μενέλαος σταματᾶ στή μέση τοῦ στίχου 414, γιατί μπαίνει ξαφνικά ὁ ἀγγελιοφόρος, πού, καθῶς ἔρχεται ἀπό τὰ χωράφια, μπαίνει ἀπό τήν ἀριστερή πάροδο. ὦ *Πανελλήνων ἀναξ Ἀγάμεμνον*: ἡ μεγαλόπρεπη προσφώνηση εἶναι σύμφωνη μέ τή χαρούμενη εἴδηση πού φέρνει. *ὀμαρτεῖ*:

από τό ἐπίρρημα ὁμαρτῆ (ὁμοῦ - ἀραρίσκω) = συγχρόνως, σύγκαιρα. ὁ-
 μαρτεῖ = συνοδεύει. **Κλυταιμῆστρας δέμας**: περίφρ. = Κλυταιμῆστρα.
 Σπουδαιότατο στοιχείο τῆς προσωπικότητας θεωροῦσαν οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες
 τό προσιτό στήν ἀφή καί στήν ὄραση σῶμα. ὥστ' ἂν **τερφθείης ἰδῶν**
 τραγική εἰρωνεία· ἀντίφαση ἀνάμεσα στά λόγια καί τήν πραγματικότητα.
 ὦν· αἰτιολ. μετοχή. **ἔκδημος** = ὁ ἔξω τῆς χώρας, αὐτός πού λείπει· δω-
 μάτων **ἔκδημος**· κατάχρηση· κυριολ. **ἔκδημος χθονός**. Καί σέ μᾶς: νοι-
 κοκύρης τοῦ χωραφιοῦ. ὡς = **ἐπειδὴ μακρὰν (ὁδὸν) ἔτεινον** = διέτρε-
 χα βιαστικά μακρὺ δρόμο. **εὐρυτος κρήνη** = καλλίρηση πηγῆ. **ἀναψύχω** =
 δροσίζω. **βάσιν** = τά πόδια· ὁ ἐν. ἀντί τοῦ πληθ. ἀπό ποιητική συνήθεια.
θηλύπους = θῆλυς, θηλυκός. **θηλύπουν βάσιν** = τά γυναικεῖα ποδάρια
 τους. **πῶλοι 220. καθειμέν·** ἄορ. τοῦ **καθίημι** = ἐῶ κατελεθεῖν = κατα-
 βάζω, ἀπολύω. **χλόη λειμώνων** = χλοερά λιβάδια. ὡς **βορᾶς γευσαίατο**
 (γεύσαιντο) = γιά νά γευτοῦν τροφή. **ἐγὼ δὲ πρόδρομος ἦκω**· τό πρό-
 δρομος κατηγορ. = πρωτοπόρος. **σῆς παρασκευῆς χάριν** = γιά νά ἐτοι-
 μαστεῖς. Ὁ ἀγγελιοφόρος δικαιολογεῖ τόν ἐρχομό του· **σῆς παρασκευῆς**
 διπλοσήμαντο: ὁ ἀγγελιαφόρος φαντάζεται τίς προετοιμασίες τοῦ γάμου, ὁ
 θεατής - πού ξέρεi - τίς προετοιμασίες τῆς θυσίας. **πέπυσται**· τοῦ **πυνθάνο-**
μαι = πληροφοροῦμαι, μαθαίνω. **ταχεῖα γὰρ διῆξε φήμη**· πρόταση πα-
 ρενθετική· **διῆξε** (διάσσω) = πέρασε γοργῆ. **πᾶς ὄμιλος** = ὄλο τό πλη-
 θος τοῦ στρατοῦ. **δρόμω** = τροχάδην, τρέχοντας. **ἐς θέαν**· ἐπεξηγεῖται μέ
 τό: ὅπως ἴδωσιν (στρατός - ἴδωσιν· στρατός: περιληπτικό). **οἱ δ' εὐδαί-**
μονες κλεινοὶ καὶ περίβλεπτοὶ (εἰσιν) **ἐν πᾶσι βροτοῖς. οἱ εὐδαίμονες**
 = οἱ εὐτυχισμένοι. **ἐν πᾶσι βροτοῖς** = στά μάτια ὄλου τοῦ κόσμου· τραγ.
 εἰρωνεία· τήν ἴδια σκέψη διατύπωσε καί ὁ πρεσβ. 20. **ὕμεναίος τις** = κά-
 ποιος γάμος. **ἦ τί πράσσεται;** ἦ τί γίνεται, τί μαγειρεύεται; **τῶν δ' ἂν ἤ-**
κουσας τάδε· σάν νά εἶχε προηγηθεῖ **τῶν μὲν** = ἀπό ἄλλους πάλι θ' ἄκου-
 γες τοῦτα. **προτελίζουσι νεάνιδα Ἄρτεμιδι** = πρὶν ἀπό τό γάμο φέρνουν
 τῆ μνηστή ἐμπρός στό βωμό τῆς Ἄρτεμης, ἀφιερώνουν στήν Ἄρτεμη (ὅ-
 πως γινόταν τήν παραμονή τοῦ γάμου). **προτελίζουσι**· ἔχει διπλή σημα-
 σία· ὁ μνημένος θεατής τό καταλαβαίνει: κάνουν καθαρμό στό θῦμα πρὶν
 ἀπ' τῆ θυσία. **τίς νιν ἄξεται** = ποῖός θά τήν πάρει γυναίκα του; δίσημο τό
ἄξεται· σημαίνει ἐπίσης: θά τήν ὀδηγήσει στό βωμό. **ἄνασσα Αὐλίδος** =
 πολιοῦχος, προστάτισσα τῆς Αὐλίδος.

ζ') 435 - 459

εἶλα = ἐμπρός· τόν παρακινεῖ νά βιαστεῖ. **ἐξάρχομαι κανᾶ** = κάνω ἀρχή ἀπό τά κανίσκια, ετοιμάζω τή γαμήλια τελετή. Κι' αὐτό διπλοσημάντο· σημαίνει καί: παίρνω προκαταρκτικά, πρὶν ἀπό τή θυσία, κριθαράλευρο ἀπό τά κάνιστρα καί πασπαλίζω τό κεφάλι τοῦ θύματος. **τάπι τοισίδε** = τὰ ἐπί τοισίδε = τ' ἀπαραίτητα γιά τήν τελετή αὐτή. **στεφανουῖσθε**· πρὸς τόν Ἄγ. καί τό Μεν. **τό κρᾶτα** = τό κεφάλι = βάζετε στεφάνια στό κεφάλι· ἀλλά καί στίς θυσίες τόσο τό θύμα ὅσοι καί οἱ παρόντες στεφανώνονταν· ἀπό αὐτό καί ἡ διπλή σημασία τοῦ **στεφανουῖσθε**. **ὕμναιον εὐτρεπίζω** = φροντίζω γιά τό γαμήλιο γλέντι. **λωτός** = αὐλός ἀπό λωτό (ἀπό αὐτόν ἔφτιαχναν αὐλούς), αὐλός, σουραῦλι. **λωτοῦ**· μετωνυμία. **βοάσθω** = ἄς βουίζει, ἄς τό λαλαεῖ. **βοάσθω**· προσωποποιία. **τόδε φῶς ἦκει μακάριον τῇ παρθένω** = ἡ σημερινή μέρα ἦρθε φέρνοντας χαρές στήν κόρη· τραγική εἰρωνεία. **φῶς** = τά δαδιά τοῦ γάμου καί ἡ φωτιά τοῦ βωμοῦ. **ἐπήνεσα**· λέει ὁ Ἄγ. στόν ἀγγελιοφόρο μέ τόνο ψυχρό. **ἐπήνεσα** = ἐπαίνω, καλά, καλά (σέ ἄκουσα) **ἰούσης τῆς τύχης** = ὅπως τραβᾷ ἡ τύχη. **ἔσται καλῶς** = θά πᾶν καλά. Ὁ ἀγγελιοφόρος μπαίνει στή σκηνή. **τί φῶ δύστηνος; ἄρξωμαι πέθεν;** οἱ ὑποτακτ. ἀπορηματικές· οἱ προτάσεις, σύντομες, ἀσύνδετες, ἐρωτηματικές, δείχνουν τήν ἔσχατη ἀπόγνωση τοῦ Ἄγαμ., τό ἴδιο κι ἡ ἐπιφώνηση: **εἰς οἷ' ἀνάγκης ζεύγματ' ἐμπεπτώκαμεν** = σέ τί παγίδα τῆς σκληρῆς ἀνάγκης (μοίρας) ἔχω πέσει μέσα· **ἀνάγκης ζεύγματα**· ἡ μεταφορά ἀπό τά δίχτυα. **ὑπῆλθε**· τοῦ ὑπέρχομαι = ἔστησε παγίδα. **δαίμων** = ἕνας κακός δαίμονας. **τῶν σοφισμάτων** = ἀπό τά τεχνάσματα γιά νά μή θυσιάσω τήν κόρη. **ἡ δυσγένεια** = ἡ ταπεινή καταγωγή. **ὡς ἔχει τι χρήσιμον** = πόσο πολύ χρήσιμη εἶναι. **ῥαδίως αὐτοῖς ἔχει** = εὐκολο εἶναι σ' αὐτούς (τοὺς δυσγενεῖς). **ἅπαντα** = ὅ,τι θέλουν. **ὁ γενναῖος φύσιν** = ὁ μή δυσγενής, ὁ εὐγενής. **ἄνολβα ταῦτά** (ἐστί) = αὐτά εἶναι ἀσυμβίβαστα μέ τήν εὐτυχία του, μέ τό μεγαλεῖο του. **τόν ὄγκον ἔχομεν τῷ τ' ὄχλω δουλεύομεν**· ἀντιθετική ἡ σχέση τῶν προτάσεων. **ὄγκος** = τό ὕψος τῆς θέσεως, τά μεγαλεῖα. **προστάτης τοῦ βίου**· στίς σκέψεις μας κυριαρχεῖ τό μεγάλο ἀξίωμα: στή ζωή μας ἀποβλέπουμε προπαντός στά μεγαλεῖα. **γάρ** = π.χ. **δακρῦσαι**· σπουδαῖοι ἦρωες στόν Ὅμηρο κλαῖνε. **εἶεν** = ἔστω· ἄς δεχτοῦμε ὅτι ἀνοίγω τό στόμα καί μιλῶ. **ποῖον ὄμμα συμβαλῶ** (ὄμματι δάμαρτος); = πῶς θά τήν ἀντικρίσω; οἱ ἐπίβουλοι καί οἱ δόλιοι ἀ-

ποφεύγουν τό βλέμμα τοῦ θύματος τους, γιά νά μήν προδοθοῦν. **συμβάλλειν ὄμμα**· κατά τό **συμβάλλειν λόγους, δεξιᾶς**. οἱ μικρές προτάσεις, οἱ ἐρωτήσεις, τά ἀσύνδετα φανερόνουν ἀμηχανία. **ἐπὶ κακοῖς ἄ μοι πάρα** (= πάρεστι) = κοντά στίς συμφορές πού ἔχω· δε μοῦ ἔφταναν τά βάσανα πού ἔχω, ἦρθε κι αὐτή ἀπρόσκλητη. **εἰκότως ἄμ' ἔσπετο** = καλά ἔκαμε καί ἀκολούθησε μαζί. **νυμφεύσουσα** (αὐτήν) - **δώσουσα** (Ἀχιλλεῖ). **τά φίλτατα** = ἡ λατρευτή θυγατέρα. **ἴνα** = ὅπου. **ἡμᾶς**· πληθ. τῆς μεγαλειότητας.

η') 460 - 484

τήν δ' αὖτάλαιναν παρθένον ὡς ὥκτισα· ὁ ἄορ. ἀντί γιά τόν ἐνεστ. **οἰκτιζῶ** = συμπονῶ, νιώθω συμπάθεια. **τήν παρθένον** εἶναι τό ἀντικείμενο. **ὡς ὥκτισα**· ἀναφώνηση. **τί παρθένον;** τί κάθομαι καί μιλῶ γιά κόρη; ἡ πρόταση παρενθετική· ὁ τάφος θά εἶναι τό νυφικό της κρεβάτι καί μνηστήρας της ὁ Ἄδης, ὅχι ὁ Ἀχιλλέας - ὅπως λέγεται σέ πολλά δημοτικά τραγούδια καί μοιρολόγια. **νιν**· ὑποκ. τοῦ **ἰκετεύσειν**· **γήμεις**· εὐκτική πού φανερώνει κατάρα. **χῶστις** (= καί ὅστις) **ἐστί σοι φίλος** = καί οἱ φίλοι σου. **παρῶν ἐγγύς** πλεονασμός. **ἀναβοῶ** = φωνάζω δυνατά. **εὐσύνετ' (α)** **ἀσυνέτως**· ρητορική ἀντίθεση. **εὐσύνετα** = εὐκολονόητα, πού τά νιώθει ἡ καρδιά μου· **ἀσυνέτως** = ἀσυνείδητα, ἀσυναίσθητα. **ἔτι γάρ**· ὁ γάρ αἰτιολογεῖ τό **ἀσυνέτως**. **αἰαῖ... τάδε**· ἡ σειρά: **ὡς μ' ἀπώλεισεν ὁ Πριάμου Πάρις γήμας τὸν Ἑλένης γάμον, ὅς μ' εἴργασται τάδε· ἐργάζομαι τινά τι** = προξενῶ, κάνω σέ κάποιον κάτι. Ὁ ἀγγελιοφόρος νομίζει ὅτι μέ τήν εἶδηση πού φέρνει θά δώσει χαρά κι εὐτυχία στόν Ἀγαμέμνονα καί ὅμως δίνει τ' ἀντίθετα· αὐτό λέγεται **περιπέτεια**, πού κατά τόν Ἀριστοτέλη εἶναι ἡ **εἰς τὸ ἐναντίον τῶν πραττομένων μεταβολή** καί προκαλεῖ εἴτε εὐτυχία, εἴτε, ὅπως ἐδῶ, δυστυχία. **κάγῳ** ὅπως καί ὁ Ἀγαμέμνονας. **κατοικτίρω** = νιώθω βαθιά (κατά - οἰκτίρω) συμπάθεια. **ὡς** = ὅσο, ὅπως. **ὑπὲρ συμφορᾶς**· αἴτιο. **τυράννων** = τῆς βασιλικῆς οικογένειας. **καταστένω** = χύνω δάκρυα (πικρά). Ὁ Μενέλαος λέει: **δός μοι δεξιᾶς τῆς σῆς θιγεῖν**, ζητεῖ δηλ. τό χέρι τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ἀγαμ. γιά συμφιλίωση κι ἐπικύρωση τοῦ ὄρκου πού θ' ἀκολουθήσει. **σὸν τὸ κράτος** = σύ νίκησες (γιατί ἦρθε ἡ κόρη, ὅπως ἤθελες, καί θά γίνει ἡ θυσία). **ἄθλιος** = δυστυχισμένος. **κατόμνυμι Πέλοπα** = ὀρκίζομαι στήν φυγή τοῦ Πέλοπα. **ὅς**

πατήρ τούμου πατρός τοῦ σου τ' ἐκλήθη = πού πατέρας τοῦ πατέρα μου καί δικού σου πατέρα στάθηκε· ὁ πλοῦτος στήν ἔκφραση γιά μεγαλύτερη ἀπόδειξη τῆς ειλκρίνειας. Πέλοπα - Ἀτρέα τε· Πέλοπας, γιός τοῦ Ταντάλου, βασιλιά τῆς Φρυγίας· ἀφοῦ ἔγινε πρῶτα βασιλιάς στήν Πισάτιδα τῆς Ἡλείας, κατάκτησε λίγο λίγο ὀλόκληρη τή χερσόνησο πού ὀνομάστηκε ἀπό αὐτόν Πελοπόννησος· αὐτοῦ γιός ὑπῆρξε ὁ Ἀτρέας καί τοῦ Ἀτρέα γιοί οἱ Ἀτρεΐδες Ἀγαμέμνονας καί Μενέλαος. τάπο καρδίας = τὰ ἀπό καρδίας = ὅ, τι ἔχει μέσα ἡ καρδιά μου, ὅ, τι ἔχω μέσα μου. σαφῶς = μέ ειλκρίνεια. καί μὴ (ἐρεῖν) μηδὲν ἐπίτηδες = τίποτε ἐπιτηθευμένο, ψεύτικο. ἀλλ' ὅσον φρονῶ = ἀλλὰ τάπο καρδίας. ὅσσε = τὰ μάτια. καυτός = καί ἐγὼ αὐτός ἀνταφῆκα σοι (δάκρυ) πάλιν = ἔχουσα κι ἐγὼ δάκρυα συμπονώντας σε (= σοι). ἐξαφίσταμαί τινος = ἀπομακρύνομαι ἀπό κά-τι, παρατῶ, ἀνακαλῶ. οὐκ ἐς σέ δεινός = χωρὶς νά ἔχω πάθος μαζί σου. οὐπερ = ἐκεῖ πού. εἶ = εἶσαι. ἀνθελίσθαι τούμον = νά προτιμήσεις τό δικό μου (συμφέρον) ἀντί γιὰ τό δικό σου. οὐκ ἔνδικον = ἄδικο. τάμά ἡδέως ἔχειν = ἐμέ ἡδεσθαι, χαίρειν. ὀρῶ φάος· γραφικὴ περιφραση τοῦ ζῶ.

θ') 485 - 521

τί βούλομαι γάρ; = γιὰτί τί θά κερδίσω, ἀλήθεια τί θά κερδίσω· γά-μοι = σύζυγος. ἰμείρομαι = ἐπιθυμῶ. ἤμισα ἐχρῆν (ἀπολέσαι) = κα-θόλου δέν ἔπρεπε (νά χάσω). τὸ κακὸν (τὴν Ἑλένη) ἀντί τάγαθοῦ (τοῦ ἀδελφοῦ) . νέος = ἐπιπόλαιος. ἦ = ἦν, ἦμουν. πρὶν ἐγγύθεν σκο-πῶν τὰ πράγματα ἐσεῖδον = ἐωσότου ἐξετάζοντας τὰ πράγματα ἀπό κον-τά εἶδα καλά. ὄλον ἦν κτείνειν τέκνα = τί σημαίνει τό νά σκοτώνει κανεῖς τὰ παιδιὰ του· ἦν· ὁ παρατ. ἀντί τοῦ ἐνεστ. ἐστί, γιὰτί ἐκεῖνος πού μιλάει ἔχει στό νοῦ τόν καιρό τῆς πρώτης παρατηρήσεως. ἄλλως τε = κι ἐξάλλου. ἔλεος ἐσῆλθέ μ' (οἱ) = λυπήθηκα. ἐννοοῦμαι = λαβαίνω ὑπόψη, λογα-ριαζῶ. ἦ = γιὰτί αὐτή· αἰτιολ. τοῦ ἔλεος ἐσῆλθέ μοι. ἔκατι = ἔνεκα, ἐ-ξαιτίας. μέτα = μέτεστι· ἀναστροφή τῆς προθέσεως καί μετατύπωση ὅπως πάρα = πάρεστιν. τί δ' Ἑλένης ... μέτα; καί τί σχέση ἔχει ἡ δική σου κόρη μέ τὴν Ἑλένη; ἴτω στρατεία διαλυθεῖς' ἐξ Αὐλίδος· ἔντονα ἀξιώ-νει τὴ διάλυση τῆς ἐστρατείας πού εἶναι ἡ αἰτία τῶν κακῶν καί τῆς τραγι-κῆς θέσεως τοῦ Ἀγαμ.· ἄς διαλυθεῖ καί ἄς πάει κατὰ διαβόλου ἢ στρατεία

= ή στρατιά, τό στράτευμα. **τέγγω** = βρέχω. **παρακαλῶ** = παρακινῶ, παρασύρω. **εἰ μέτεστί μοί τι θεσφάτων κόρης σῆς** = ἄν ἔχω δικαίωμα σχετικά μέ τίς μαντεῖες γιά τήν κόρη σου. **μή μοι μετέστω** = ἄς μήν τό ἔχω, δέ θέλω νά τό ἔχω. **σοι νέμω τοῦμὸν μέρος** = σοῦ παραχωρῶ τά δικαιώματά μου. **ἀλλ'** = ἀλλά (θά μοῦ πείτε...) **ἐς μεταβολάς ἤλθον** = ἔκαμα μεταβολή, ἄλλαξα. **ἀπό δεινῶν λόγων** = ὕστερα ἀπό τά φοβερά καί τρομερά πού ἔλεγα. Ὁ Μενέλαος αἰσθάνεται τήν ἀνάγκη νά δικαιολογηθεῖ πού ἄλλαξε διαθέσεις· ἀπαντώντας στήν πιθανή ἔνσταση λέει: **εἰκὸς πέπονθα** = φυσικό εἶναι τό πάθημά μου· καί ἐπεξηγεῖ: **τόν ὁμόθεν πεφυκότα** (τόν ἀδερφό μου). **στέργων μετέπεσον** = ἀπό ἀγάπη στόν ἀδερφό μου ἄλλαξα γνώμη· τό **μεταπίπτω** εἶναι παθ. τοῦ **μεταβάλλω**. **ἀνδρός... τοιοῖδε**. ἡ σειρά: **τρόποι τοιοῖδε οὐ κακοῦ ἀνδρός** (εἰσιν ἴδιον) = μιά τέτοια συμπεριφορά σάν τή δική μου δέ δείχνει ἀνόητο ἄνθρωπο. **χρῆσθαι τοῖς βελτίστοις αἰεί**· ἐπεξηγήση στό **τρόποι τοιοῖδε**· δηλ. νά μεταχειρίζομαι κάθε φορά τά πιό καλά, νά κάνω τό σωστό· ὁ φρόνιμος ἄνθρωπος γελιέται, ἀλλά μόλις ἀναγνωρίσει τήν πλάνη του εἶναι ἔτοιμος νά τήν παραδεχτεῖ καί ν' ἀλλάξει ἰδέες προσπαθώντας κάθε φορά ν' ἀκολουθεῖ τίς ὑπαγορεύσεις τῆς λογικῆς. Σημείωσε τήν ἀλλαγὴ πού συντελέστηκε στό χαρακτήρα τοῦ Μενελάου· ἐνῶ στήν ἀρχὴ ὑποστήριζε μ' ἐπιμονή τή θυσία γιά χάρη τῆς Ἑλλάδας (370), τώρα εἶναι ἀντίθετος σ' αὐτὴ συμπονώντας σάν ἄνθρωπος τόν ἀδερφό του· αὐτό λέγεται **ἀνωμαλία ἤθους**· τέτοια θά δοῦμε καί στόν Ἀγαμέμνονα. τέτοια βλέπουμε καί στήν Ἀντιγόνη καί τήν Ἰσμήνη στήν Ἀντιγόνη τοῦ Σοφοκλεῖ. **γενναῖα** = εὐγενή, ἱπποτικά, πρεπούμενα. **προγόνους οὐ καταισχύρεις σέθεν**· ὅπως τό ὁμηρικό Z 209 **μηδὲ γένος πατέρων αἰσχυνέμεν**. **αἰνῶ** = ἐπαινῶ, εὐγε. **παρὰ γνώμην ἐμήν** = ἀντίθετα μέ τίς προσδοκίες μου· δέν περίμενε τέτοια στάση ὕστερα ἀπό τά πικρότατα λόγια τοῦ Μενελάου (320 κ.έ. **ὑπέθηκας** = στήριξες· ἡ μεταφορά ἀπό τά θεμέλια. **ὀρθῶς** = σέ σωστές βάσεις. **πλεονεξία δωμάτων** = πλεονεξία στήν κληρονομία· κάθε ἀδελφός θέλει νά πάρει τά πιό πολλά ἀπό τήν πατρική περιουσία καί ἀπό αὐτό ἡ ἀναταραχὴ στίς σχέσεις τῶν ἀδερφῶν. **ἀπέπτυσσα** = σιχαίνομαι. **τοιάνδε συγγένειαν ἀλλήλαιν πικράν** = τέτοια συγγένεια πού ποτιρίζει φαρμάκια τ' ἀδέρφια· καί σήμερα λέμε: ἀγύρευτη νά ἔναι τέτοια συγγένεια. **ἀλλ'** (ἀλλά ἡ καλή σου διάθεση δέ μᾶς ὠφελεῖ), **ἤκομεν γάρ εἰς ἀναγκαίας τύχας** = γιατί ἔχουμε φτάσει στή σκληρὴ ἀνάγκη. **θυγατρὸς αἱματηρὸν ἐκπράξει** (= ἐπιτελέσει) **φόνον**· ἐπεξηγήση στό **ἀναγκαίας τύχας**. Ἀπὸ τό στίχο τοῦτο ἀρχίζει νά φανερώ-

νεται ἡ ἀλλαγὴ στίς διαθέσεις τοῦ Ἄγαμ. γιὰ τὸ ἀναπόδραστο τῆς θυσίας. **τὴν γε στήν** = πάνω στήν ὁποία σύ μόνο ἔχεις δικαιώματα. **σύλλογος** = τὸ σύνολο. **νιν** = αὐτή, τὴν κόρη σου. **ἀποστείλης πάλιν** = στείλεις πίσω. **Ἄργος** = οἱ Μυκῆνες. **λάβοιμ' ἄν τοῦτο** = εἶναι πιθανὸ νὰ διαφύγω τὴν προσοχὴ τοῦ στρατοῦ κάνοντας αὐτό (στέλνοντας πίσω τὴν κόρη). **ἐκείνο**· ἡ ἐπεξήγησή του στό στίχο 518. **ταρβῶ** = τρέμω. **Κάλχας**· στήν ἀρχὴ τοῦ στίχου μέ ἔμφαση. **οὐκ** = οὐκ ἔρεϊ. **θάνη**· τὸ ρῆμα νὰ λογαριασθεῖ γιὰ παθητικό· τότε τί θά σημαίνει; **εὐμαρῆς** = εὐκολο. **τὸ μαντικὸν πᾶν σπέρμα φιλότιμον κακὸν** = ὅλη ἡ σπορά τῶν μάντεων εἶναι συμφορὰ (= **κακὸν**) κι εἶναι ὅλοι τους φιλόδοξοι. **κοῦδεν γ' ἄχρηστον οὐδὲ χρήσιμον παρόν**· (τὸ σπέρμα τῶν μάντεων) **παρόν** (ὑποθ. μετοχή) **οὐδεν ἄχρηστον οὐδὲ χρήσιμον** = ἡ παρουσία τους δέν εἶναι οὔτε ἄχρηστη οὔτε χρήσιμη.

ι') 522-542

οὔμ = **ὃ ἐμὲ ἐσέρχεται** (57). **ὄν σὺ μὴ φράξεις, πῶς ὑπολάβοιμ'** **ἄν λόγον** = πῶς μπορῶ νὰ φανταστῶ κάτι, ὅταν ἐσύ δέν τό λές; **τὸ Σισύφειον σπέρμα** = τοῦ Σισύφου ἡ σπορά, συνεχδοχὴ μέ περιφρονητικό τόνο· τὸν περιφρονεῖ, ἀλλά συνάμα καί τονίζει τί ἐπικίνδυνος εἶναι αὐτός ὁ Σισυφόσπορος μέ τὰ δολερά μέσα πού χρησιμοποιεῖ. **οὐκ ἔστ' Ὀδυσσεὺς ὃ τι σὲ κάμει πημανεῖ** = **οὐκ ἔστι** (τι) **ὄτι** = εἰς οὐδέν, σέ τίποτα. **πημαίνω** (πῆμα = πάθημα) = βλάπτω. **πικίλος πέφυκε** = εἶναι φύση ἀλλοπρόσαλλη· εἶναι Πρωτέας πού ἀλλάζει μορφές. **τοῦ τ' ὄχλου μέτα** (ἔστι) = καί πάντα πάει μέ τό λαό, εἶναι δημαγωγός. **μὲν** = **μὴν** = βέβαια. **φιλοτιμίᾳ ἐνέχεται** = εἶναι ἔνοχος φιλοτιμίας, πάσχει ἀπό φιλοδοξία. **δεινῶ κακῶ· κακῶ** οὐσ., **δεινῶ** ἐπιθ., παράθεση στό **φιλοτιμίᾳ**. **δοκεῖς** = νομιζεις. **σάντ (α) ἐν Ἀργείοις μέσοις λέξειν** = ὅτι θά σταθεῖ στό μέσο τῶν Ἀργείων καί θ' ἀνακοινώσει. **ἄ Κ. θέσφατ' ἐξηγήσατο** = τὴ μαντεία πού ὁ Κ. ἔδωσε ἐξηγώντας τὴ θέληση τῶν θεῶν. **κάμει** = **καί ἐμέ**· πρόληψη. **ὡς ὑπέστην ἐγώ.....** εἰδ. πρόταση ἀπό τὸ ἀπαρ. **λέξειν. ὑπέστην ἐγώ** **θύσειν θῦμα Ἀρτέμιδι κᾶτα ψεύδομαι;** ἡ σύνταξη κανονικότερα θά ἦταν: **καί ἐγὼ ὑποστάς θύσειν Ἀρτέμιδι θῦμα ὅμως ψεύδομαι;** **ὕφισταμαι** = ὑπόσχομαι. **οἷς** = τούτοις οὖν τοῖς λόγοις. **ξυναρπάσας·** λέμε κι ἐμεῖς συναρπάζω μέ τὴν ἔννοια ἐνθουσιάζω ξεσηκώνω. **σὲ κάμ'....κελεύσει·** ἡ σειρά = **κελεύσει Ἀργείους, ἀποκτείναντας σὲ καί ἐμέ, σφάζει κό-**

ρην. συναρπάσουσί (με) αὐτοῖς τείχεσιν = θά μέ περιαρπάξουν μέ τά ἴδια τά τείχη. κατασκάπτω = δέν ἀφήνω λιθάρι πάνω στό λιθάρι. ὡς ἠπόρημαι πρὸς θεῶν τὰ νῦν τάδε = σέ πόσο στενόχωρη θέση μ' ἔχουν φέροι οἱ θεοί μ' αὐτά ἐδῶ τώρα. πρὸς θεῶν· ποιητ. αἴτιο στό ἠπόρημαι. 'Ο Ἄγαμ. πανικοβάλλεται καί μεγαλοποιεῖ τούς κινδύνους· ὁ ἴδιος περιγράφοντας τόν ἑαυτό του παρουσιάζεται σέ μᾶς ἀξιοθρήνητος. μοι· δοτ. χαρ. = παρακαλῶ. φύλαξον = πρόσεξε., ἓν = ἓνα πράγμα, πού τό ἐπεξηγεῖ μέ τό ὅπως ἂν μὴ Κλυταιμῆστρα μάθη τάδε· πλάγ. ἐρώτηση. πρὶν ἂν προσθῶ Ἄϊδη παῖδ' ἐμήν = προτοῦ παραδώσω στόν Ἄδη τήν κόρη μου. ὡς τελ. πράσσω κακῶς = δυστυχῶ. ὑμεῖς· ἀπευθύνεται πρὸς τίς γυναῖκες τοῦ Χοροῦ συνιστώντας νά κρατήσουν κλειστό τό στόμα (φυλάσσετε σιγήν). 'Ο Χορός δέν ἀπομακρύνεται ἀπό τήν ὀρχήστρα στή διάρκεια τῆς παραστάσεως τῆς τραγωδίας καί ἀναγκαστικά μαθαίνει τά μυστικά τῶν προσώπων τοῦ ἔργου· γι' αὐτό καί αὐτά διατυπώνουν στό Χορό τήν ἀξίωση νά σωπαίνει.

Ὁ Μενέλαος περνᾷ ἐμπρός, ἀπό τή δεξιὰ πάροδο, καί ὁ Ἄγ. μπαίνει στή σκηνή.

Οἱ ἀρχαιότερες τραγωδίες ἄρχιζαν ἀπό τήν Πάροδο, χωρίς πρόλογο. Καί ἀφοῦ ὁ Χορός τραγουδοῦσε τήν Πάροδο, ἔμπαινε κατόπι ὁ ἠθοποιός — τότε ἦταν ἓνας — καί συνομιλοῦσε μέ τόν Κορυφαῖο τοῦ Χοροῦ. Ἀπό τήν εἴσοδο αὐτή τοῦ ἠθοποιοῦ, πού ἀκολουθεῖ τήν εἴσοδο τοῦ Χοροῦ στήν ὀρχήστρα, καί τό μέρος τοῦ δράματος τό διαλογικό, πού ἀκολουθεῖ τήν Πάροδο, λέγεται ἐπείσοδιον (μέρος, δηλ., τό μέρος τό μετά τήν εἴσοδο). Ἐδῶ τό α' ἐπεισόδιο περιέχεται στους στίχους 303-542 καί ἀποτελεῖ τή β' Πράξη τῆς τραγωδίας (ὁ πρόλογος εἶναι ἡ πρώτη). Σ' αὐτό ἐδῶ τό ἐπεισόδιο περιπλέκονται τά πράγματα· ἡ ἐπιστολή ἔπεσε στά χέρια τοῦ Μενελάου καί ἡ Ἴφιγ. μέ τή μητέρα της μαζί ἦρθε ἀπροσδόκητα· φόβον καί ἔλεον νιώθουμε στήν ψυχή μας γιά τόν ἄτυχο πατέρα καί τήν κόρη.

Πρωταρχική αἰτία τοῦ κακοῦ εἶναι τοῦ Πάρις ὁ χωρίς μέτρο ἔρωτας. Σ' αὐτό ἀποβλέποντας ὁ Χορός ψάλλει στή συνέχεια ἓνα τραγούδι πού θά ἐρμηνεύσουμε καί πού λέγεται στάσιμο, γιατί ὁ Χορός τό τραγουδαί, ἀφοῦ ἔχει πάρει θέση (σ τ ἄ σ ι ν) στήν ὀρχήστρα.

ΠΡΩΤΟ ΣΤΑΣΙΜΟ (543 - 605)

Στροφή (543 - 557)

μάκαρές (εἰσιν), οἱ μετέσχον θεοῦ μετρίας· ἡ ἀναφ. πρόταση ὑποκ. τοῦ εἰσί. θεοῦ ἀντικ. μετρίως κατηγ. μετέσχον· γνωμ. ἀόριστος. θεοῦ = τῆς Ἀφροδίτης. μετέσχον τε λέκτρων Ἀφροδίτης μετὰ σωφροσύνας· πρόταση πού ἐπεξηγεῖ τήν πρώτη. σωφροσύνη = ἐγκράτεια. χρῶμαι γαλανεῖα = ἔχω γαλήνη, εἶμαι ἀπαθής. μαινομένων οἰστρων· γεν. ἀντικ. στό γαλανεῖα. μαινόμενοι οἰστροί = παράφορο ἐρωτικό πάθος. ὄθι δὴ = ὅπου, ὅταν ἀκριβῶς. δίδυμα τόξα χαρίτων = δυο εἰδῶν ἐρωτικά βέλη. ἐντείνεται = τεντώνει κατά τὰ γούστα του τὸ μὲν = τὸ ἓνα ἐπ' εὐαίωονι πότμῳ = γιὰ μοῖρα τυχερή, γιὰ ζωὴ εὐτυχημένη, τὸ δὲ = τὸ ἄλλο ἐπὶ συγχύσει βιοτᾶς = γιὰ σύγχυση, γιὰ ἀνακάτωμα τῆς ζωῆς. ἀπενέπω = ἀπαγορεύω, ἀρνιέμαι τήν εἴσοδο. νιν = αὐτόν, τόν ἔρωτα μέ τὸ δεύτερο τόξο. ἀμετέρων θαλάμων = στό συζυγικό μας θάλαμο. χάρις = ἐρωτικό θέληματρο. πόθοι = ἔρωτας. ὄσιος = ἀγνός καί στά σωστά μέτρα, πολλὰν δ' (Ἀφροδίτην) ἀποθείμαν (-ην) = ἄμποτε ν' ἀποφύγω. Ἡ ἔννοια τῆς στροφῆς εἶναι: ὁ μετρημένος ἔρωτας εἶναι πρόξενος εὐτυχίας, ὁ χωρὶς μέτρο ὅμως καί ὄχι ἀγνός φέρνει ἀναταραχὴ στὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου· ὁ Χορός ἐπιδοκιμάζει τόν πρῶτο· γιὰτὶ ἀποδοκιμάζει τὸ δεύτερο θὰ τὸ πεῖ κατόπιν.

Ἀντιστροφή (558 - 572)

φύσις = φυσικὴ διάπλαση. διάφοροι κατηγ. τρόποι = χαρακτηῖρες. τὸ ὀρθῶς ἐσθλὸν = ἡ πραγματικὴ ἀρετὴ (ἐστὶ) σαφὲς αἰεὶ = πάντα τήν ἀντιλαμβάνονται οἱ ἄνθρωποι. τροφαὶ αἱ παιδευόμεναι = ἡ ἐπιμελημένη ἀνατροφή, ἡ ἀγωγή μέγα φερουσ(ι) = συντελεῖ, βοηθεῖ εἰς τὰν ἀρετὰν = στήν ἀπόκτηση τῆς ἀρετῆς, στὴ δημιουργία χρηστοῦ ἦθους. τὸ αἰδεῖσθαι = ὁ σεβασμός, τὸ ἠθικό συναίσθημα (ἐστὶ) σοφία = εἶναι σοφία, ὁδηγεῖ στήν ἐπίγνωση τοῦ ἀγαθοῦ. τὰν τ' ἐξαλλάσσουσας ἔχει (παρέχει) χάριν = ἡ σοφία, ἡ ἀγωγή πού δίνει ἡ παιδεία, προσφέρει τὸ ἐξαιρετικό χάρισμα· ποιό; ἐσορᾶν τὸ δέον· ἐπεξήγηση = νὰ βλέπουμε τὸ καθήκον μας. ὑπὸ γνώμας (-ης) = κατανοώντας ὅτι εἶναι καθήκον, συνειδητά. ἔνθα = ὅπου, ὅταν, καί τότε δοξα = ἡ κοινὴ γνώμη φέρει = προσφέρει, χαρίζει βιοτᾶ = στή

ζωή μας κλέος ἀγήρατον = ἀγέραστη, ἀθάνατη δόξα. Ὁ Εὐριπίδης υποστηρίζει ὅτι ἡ ἀρετὴ εἶναι πράγμα διδακτό, ἀφοῦ εἶναι γνώση, καὶ ὅτι ἡ δύναμή της εἶναι διπλή : α') τὸ αἰδεῖσθαι, ἡ δημιουργία ἠθικοῦ συναισθήματος, β') ἡ ἀπόκτηση τῆς δυνάμεως τοῦ νὰ ξεχωρίζει κανεὶς τὸ καθήκον, τὸ τί πρέπει νὰ κάνει· ὅταν πετύχει κανεὶς αὐτά, ἡ κοινὴ γνώμη δίνει στὴ ζωὴ μας αἰώνια δόξα. Ἀφοῦ ὁ Χορός ἐξέτασε τὴν ἀξία τῆς ἀρετῆς γενικά, ἔρχεται τώρα νὰ ἐξετάσει καὶ νὰ καθορίσει τὴ σκοπιμότητα τῆς ἀρετῆς γιὰ τὰ δύο φύλα. (ἐστὶ) **μέγα τι** (λιτότητα) = ἔχει μεγάλη σκοπιμότητα, εἶναι πολὺ χρήσιμο **θηρεύειν ἀρετὰν** = ἡ ἐπιδίωξη ἀρετῆς, ἦθους **γυναῖξί μὲν (γιγνομένην) κατὰ Κύπριν κρυπτὰν** = πού γιὰ τίς γυναῖκες εἶναι ἡ συζυγικὴ πίστη μέσα στὸν κλειστὸ χῶρο τοῦ σπιτιοῦ, **ἐν ἀνδράσι δ' αὖ ἐνὼν ὁ μυριοπληθῆς κόσμος αὖξει πόλιν μείζω** (προλ.κατηγ.). **κόσμος** = τὸ πνεῦμα τῆς τάξεως, ἡ κοσμιότητα τοῦ χαρακτήρα **ἐνὼν ὁ μυριοπληθῆς** = ἂν ὑπάρχει στὴ μεγάλη πλειονοψηφία τῶν ἀνθρώπων, **αὖξει πόλιν μείζω** = ὁδηγεῖ στοῦ μεγαλεῖο τῆ πόλεως. Ἡ ἔννοια: Ἡ ἀρετὴ γιὰ τίς γυναῖκες εἶναι ἡ συζυγικὴ πίστη· γιὰ τοὺς ἄντρες ἡ ἠθικὴ κοσμιότητα, τὸ πνεῦμα τῆς τάξεως.

Ἐπωδὸς (573 - 589)

ἔμολες = ἦρθες **ἦ τε** = ἀπὸ κεῖ ὅπου. **σύ γε** = ναὶ σύ. **ἐτράφης βουκόλος** (κατηγ.) **παρὰ μόσχοις Ἰδαίαις ἀργενναῖς συρίζων βάρβαρα, πνέων καλάμοις μιμήματα Φρυγίων αὐλῶν Ὀλύμπου. ἀργεννὸς** = λευκός. **Ἰδαῖος** = τῆς Ἰδῆς (βουνὸ τῆς Τροίας ΝΑ ἀπὸ τὸ Ἰλιον). **συρίζω βάρβαρα** = παίζω μέ τῆ σύριγγα βαρβαρικά κομμάτια. **πνέω καλάμοις** = παίζω μέ τὸ σουραῦλι. **μιμήματα Φρυγίων αὐλῶν Ὀλύμπου** = ὅπως ἔπαιζεν ὁ Ὀλυμπος μέ τοὺς Φρύγιους αὐλοὺς. Βάρβαρα ἔπαιζε ὁ Πάρης, ἀφοῦ ἦταν ἀπὸ τὴν Τροία· κατὰ τὸν Εὐριπίδη κι οἱ Τρῶες παριστάνονται βάρβαροι σύμφωνα μέ τὸ ἀξίωμα: πᾶς μὴ Ἕλληνας βάρβαρος **Ὀλυμπος**· ἀρχαῖος περίφημος αὐλητῆς καὶ μουσικός, μαθητῆς τοῦ Φρύγα αὐλητῆ Μαρσύα, πού γδάρθηκε ἀπὸ τὸν Ἀπόλλωνα. Τὰ τραγούδια τοῦ Ὀλύμπου τὰ τονισμένα σέ αὐλό ἐπαιζε ὁ Πάρης μέ τῆ σύριγγα. **εὐθλοὶ βόες** = ἀγελάδες μέ ὠραίους μαστοὺς. **τρέφονται** (ἐκεῖ) **ἔθι** = ὅπου κρίσις θεῶν **ἐμμένε σε ἅ σε πέμπει Ἑλλάδα** (αἰτ. τῆς εἰς τόπον κινήσεως). **πάροιθεν ἐλεφαντοδέντων δόμων** = μπροστά στοῦ πλουμισμένο μέ φίλντισι, τὸ ὄλο πολυτέλεια, παλάτι τοῦ Μενελάου. Ὁ Εὐριπ. ἔχει τὸ νοῦ του ἰμνηρικὴ περι-

γραφή τῶν ἀνακτόρων τοῦ Μενελάου (ἔμενέ σε) ὃς ἔδωκας τ' ἔρωτα ἐν ἀντωποῖς βλεφάροισιν τᾶς Ἑλένας = ἔμπνευσες ἔρωτα μέσα στά μάτια τῆς Ἑλένης πού σέ κοιτάζαν κατάματα (= ἀντωποῖς). ἔρωτι δ' (ἀντί τε) αὐτόν ἐπτοάθης = μά συγκινήθηκες, κυριεύτηκες καί σύ ἀπό τόν ἔρωτα. ὄθεν = ὕστερ' ἀπ' αὐτό ἔρις (θεαινῶν) ἄγει Ἑλλάδα (= Ἑλληνικήν) ἔριν (= πόλεμον) ἐς πέργαμα Τροίας σὺν δορὶ ναυσί τε. Μετά ἀπό τήν παιδαγωγική θεωρία πού προηγήθηκε προβάλλεται τώρα μιὰ ἐφαρμογή της καί χρησιμοποιεῖται γιά παράδειγμα ὁ Πάρης πού, καθῶς δέν εὐτύχησε νά πάρει σωστή ἀγωγή καί προτίμησε ἕνα χωρίς μέτρο καί χωρίς ἀγνότητα ἔρωτα, ἔγινε ἡ αἰτία καταστροφῆς γιά τήν πατρίδα του καί μαζί συμφορῶν γιά τούς Ἀχαιοὺς. Σημείωσε στήν ἐπωδὸ (ἔτσι λέγεται τό τμήμα 573-589 πού ἐρμηνεύσαμε) τήν εἰδυλλιακή σκηνή 574 κ.έ. πού βάζει μέσα ὁ τραγικός, ὅπως κάνει καί σέ πολλά ἄλλα σημεία στά δράματά του παρεμβάλλοντας ἀνάλογες σκηνές, γιατί εἶναι φυσιολάτρης. Ἀπό τήν ἀριστερή πάροδο περνώντας μπαίνουν στήν ὀρχήστρα ἡ Κλυτ. καί ἡ Ἴφιγένεια πάνω σέ ἄμαξα κι ἕνας ἄλλος Χορός ἀπό ἄνδρες Ἀργεῖους πλησιάζει μ' εὐλάβεια τίς ἡγεμονίδες. Ἡ πρώτη του λέξη εἶναι (590) **ἰῶ, ἰῶ**, ἐπιφ. λύπης, ἄχ, ἄχ, ἀλλά καί χαρᾶς· οἱ ἡγεμονίδες παίρνουν τό **ἰῶ, ἰῶ**, γιά ἐπιφώνημα χαρᾶς, ἐνῶ ὁ θεατῆς τό νιώθει γιά ἐπιφώνημα λύπης.

Χορός Ἀργείων (590 - 597)

εὐδαιμονίαι μεγάλων (ὑποχ) (εἰσὶ) **μεγάλοι** = εἶναι τρανή τῶν τρανῶν ἢ εὐτυχία. Σημείωσε τήν ἐπαναδίπλωση. Ἐπακολουθεῖ ἡ ἐφαρμογή τῆς παραπάνω γενικῆς παρατηρήσεως στήν προκειμένη εἰδική περίπτωση. **ἴδετε** = κοιτάξτε **τὴν τοῦ βασιλέως ἄνασσαν ἐμὴν Ἴφιγένειαν**· βασιλέως ἄνασσα = ἡ βασιλοπούλα. **Κλυταιμῆστραν τε τὴν Τυνδάρεω** (κόρη· οἱ αἰτία. μέ πρόληψη ἀντί γιά ὀνομαστική· ὡς ἐκ μεγάλων ἐβλαστήκασιν = πόσο μεγάλων οἰκογενειῶν εἶναι βλαστάρια. **ἐπί τε (ὡς) εὐμήκεις τύχας ἤκουσι** = καί σέ πόσο φηλά σκαλοπάτια εὐτυχίας ἔχουν ἀνεβεῖ. **εὐμήκεις τύχας**· διπλοσήμαντο καί αὐτό· φαίνεται ὅτι μιλάει γιά τὸ ζηλευτό γάμο, ὁ θεατῆς ὅμως ὑπονοεῖ τήν τραγική μοῖρα τῆς κόρης. Στὴ διπλὴ ἐκδοχὴ εὐνοεῖ ἡ λέξη **τύχη**, πού εἶναι μέση λέξη. **θεοὶ γ' οἱ κρείσσοις...θνατῶν**· ἡ σειρά: **οἱ κρείσσοις οἱ τ' ὀλβοφόροι** (εἰσὶ) **θεοὶ** (κατηγ) **τοῖς οὐκ εὐδαίμοσι θνατῶν** (δοτ. τῆς κρίσεως). **οἱ κρείσσοις** = οἱ δυνατοί, οἱ μεγάλοι

ἀξιωματοῦχοι. ὀλβοφόροι = ὄλβιοι, πλούσιοι οἱ οὐκ εὐδαίμονες· λιτότητα· οἱ δυστυχημένοι.

Χορός γυναικῶν (598 - 606)

στῶμεν = ἄς σταθοῦμε. ἔκγονα θρέμματα Χαλκίδος = γεννήματα καὶ θρέμματα τῆς Χαλκίδας. δεξώμεθα ὄχων ἄπο τὴν βασιλείαν, ἐπὶ γᾶν = ἄς ὑποδεχοῦμε τὴ βασιῆσσαν καθὼς κατεβαίνει ἀπὸ τὸ ἄρμα κάτω στῆ γῆ. μὴ σφαλερῶς = ἔτσι πού νά μὴν παραπατήσει, νά μὴ γλιστρήσει. ἀγανῶς δὲ (δεξώμεθα) χεροῖν μαλακῆ γνώμη. ἀγανός = μαλακός· μαλακῆ γνώμη = τρυφερά αἰσθήματα. μὴ ταρβήση = γιὰ νά μὴ φοβηθεῖ, νά μὴν τρομάξει. μηδὲ θόρυβον μηδ' ἔκπληξιν παρέχωμεν = καὶ νά μὴν ἐνοχλήσουμε καὶ ταραξοῦμε. Μεγάλο σεβασμὸ δείχνει ὁ Χορός. ξεῖναι ταῖς Ἀργείαις ξεῖναις = ξένες ἡμεῖς τίς Ἀργίτισσες ξένες· σημείωσε τὴν ἀναδίπλωσιν ξεῖναι - ξεῖναις. Ὁ Εὐριπίδης πολὺ ἀγαπᾷ τίς ἀναδιπλώσεις.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ (607 - 650)

α') 607 - 641)

ὄρνις = οἰωνός. ὄρνιθα αἴσιον ποιούμεθα = ἐκτιμοῦμε γιὰ αἴσιο οἰωνό, νομίζουμε γιὰ καλὸ σημάδι· ὁ πληθ. γιὰτί ἡ Κλυτ. μιλάει σέ ὄνομα ὄλης τῆς οἰκογένειας, τόνδ'· ἔλξη ἀντί τότε = τοῦτο, πού τὸ ἐπεξηγεῖ μέ τά: τὸ σόν τε χρηστὸν καὶ λόγων εὐφημίαν = τὴ φιλόφρονη ὑποδοχὴ σου καὶ τὰ καλοσημάδα λόγια σου. ἔχω ἐλπίδα τινὰ (λιτότητα) = εἶμαι πολὺ αἰσιόδοξος. ὡς πάρειμι ἐπ' ἐσθλοῖσι γάμοις = ὅτι ἦρθα γιὰ ἓνα καλότυχο γάμο. νυμφαγωγός = συνοδεύοντας τὴ νύφη· νυμφαγωγός λέγεται ἡ μητέρα τῆς νύφης πού συνοδεύει τὴν κόρη τῆς — καθὼς τὴν ὀδηγεῖ ὁ γαμπρός — σ' ὄλη τὴ διαδρομὴ ἀπὸ τὸ σπίτι τῆς ὡς τὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ. πορεύω ἔξω = βγάζω· πορεύετε· ἀπευθύνεται στοὺς δούλους πού τὴ συνοδεύαν. φερνή = προίκα. πέμπω = φέρνω. εὐλαβοῦμαι = πιάνω προσεκτικά, προσέχω. μέλαθρον = ἡ σκηνὴ τοῦ Ἀγαμέμνονα. Τὸ ξεφόρτωμα τῆς προίκας πόση ἰλαρότητα θά προκάλεσε στοὺς θεατῆς! Ἀλλὰ σύγκαιρα τοὺς βλέπουμε νά κουνοῦν τὸ κεφάλι γιὰ τὸ μαῦρο γάμο πού εἰτοιμάζεται. Ἡ

Κλυταιμῆστρα γιά ὅλα φροντίζει. **λειπε πωλικούς ὄχους** = κατέβα ἀπό τήν ἄμαξα (τή συρόμενη ἀπό ἄλογα). **τίθημι κῶλον** = πατῶ. **κῶλον** = μέλος, πόδι. **ἄβρός** = λεπτός, χαριτωμένος. **νεάνιδες**: ἀπευθύνεται στίς γυναῖκες τοῦ Χοροῦ, πού εἶχαν περικυκλώσει τήν ἄμαξα. **ἐνδίδωμι χερὸς στηρίγματα** = δίνω τό χέρι γιά στήριγμα. **ὡς ἂν ἐκλίπω**: τελ. πρόταση. **θαῶκος** (195), **ἀπήνη** (147). **αἱ δέ** = καί ἄλλες. **ὄμμα πωλικόν** = τά μάτια τῶν ἀλόγων. **φοβερόν**: μέ πάθη. ἔννοια: **δειλόν** = τρομάζουν εὐκολα. **ἀπαράμυθον** = δέν καταπραῦνεται, δέ μαλακώνει εὐκολα: τά ἄλογα, σέ περιβάλλον ἀσυνήτιστο γι' αὐτά, ὑπῆρχε φόβος ν' ἀφηνιάσουν. **λάζυμαι** καί **λάζομαι** = παίρνω, πιάνω. **Ὀρέστην**: τό ὄνομα, γιά νά τ' ἀκούσουν οἱ θεατές. **δαμεις ὄχλω πωλικῶ;** = ζαλισμένοι ἀπό τά κουνήματα τοῦ ἄμαξιτοῦ; **ἔγειρ(ε)** = ἐγείρου, ζύπνα. **ἐφ' ὑμέναια ἀδελφῆς** = γιά τό γάμο τῆς ἀδελφῆς σου. **εὐτυχῶς** = **τύχη ἀγαθῆ** = καλορίζικος νά ' ναι. **κῆδος ἀγαθοῦ ἀνδρὸς λήψει** = θά κάμεις γαμπρό ἕναν ἐξαιρετο ἄνθρωπο, θά συγγενέψεις μέ σπουδαῖο ἄνθρωπο. **ἔσθλος αὐτὸς ὢν** = ὅπως καί σύ εἶσαι εὐγενής, ἀπό σοί. **τό γένος** = ὁ γόνος, ὁ γιός. **καθίστω**: προστ. ἀντί **καθίστασο** = πάρε θέση. **δεῦρο**: προτρεπτικό (ἐμπρός ἀπό τό **καθίστω**). **ἔξῃς ποδός μου** = δίπλα στά πόδια μου. **πρὸς μητέρα** = στό πλευρό τῆς μητέρας. **θές με μακαριάν ξέναις ταῖσδε** = κάμε με εὐτυχισμένη στά μάτια αὐτῶν ἐδῶ τῶν ξένων γυναικῶν. **προσείπωμεν τοῦ προσαγορεύω** = χαιρετάω. **ὦ σέβας ἐμοὶ μέγιστον** = τρισέβαστέ μου: ἡ προσφώνηση πανηγυρική. **οὐκ ἀπιστοῦσαι** (λιτοτ.) πρόθυμα συμμορφούμενες. **ἐφετμή** = παραγγελία. **ὑποτρέχω τινα** = προλαβαίνω κάποιον. **ὀργισθῆς δέ μή**: παρένθεση. **προσβάλλω στέρνα πρὸς στέρνα** = ἀγκαλιάζω. **διὰ χρόνου** = ὕστερα ἀπό τόσον καιρό. **ποθῶ ὄμμα σὸν** = εἶχα καιρό νά σε δῶ. **χρῆ (περιβαλεῖν)**. **φιλοπάτωρ εἶ** = ἀγαπᾶς πολύ τόν πατέρα: ἀπότομη ἡ ἀντίθεση πρὸς τά κακοῦργα σχέδια τοῦ πατέρα. **μάλιστα παίδων** = πιότερο ἀπ' ὅλα τά παιδιά. **ὄσους ἐγὼ (ἔ)τεκον τῶδε** = μέ τόν πατέρα σου ἀποδῶ. **ἀσμένη** = μέ χαρά. **καί πατήρ** (ἐσείδε σε). **τόδ' ἴσον ὑπὲρ ἀμφοῖν λέγεις** = αὐτό πού λές ἰσχύει ὅμοια καί γιά τούς δύο. Πρόσεξε ὅτι μέ δυσκολία βγαίνουν οἱ λέξεις ἀπό τό πατρικό στόμα.

β') 642 - 671

εὖ ἐποίησας ἀγαγῶν = καλά ἔκαμες καί μ' ἔφερες. **οὐκ οἶδ' ὅπως φῶ τοῦτο καί μή φῶ**: ὅπως φῶ, (ὅπως) **μή φῶ**: πλαγ. ἐρωτημ. προτά-

σεις από τό οὐκ οἶδα = ἄν πρέπει νά πῶ νάί ἢ ὄχι γι' αὐτό. ἔα (317) = περιέργο. ἔκηλος = ἥσυχος. ὡς οὐ βλέπεις ἔκηλον. ἐπιφώνηση = μέ τί ἀνήσυχο βλέμμα κοιτάξεις. ἄσμενός μ' ἰδῶν = ἐνῶ, καθῶς εἶπες, μέ εἶδες μέ χαρά. πολλ' ἀνδρὶ καὶ στρατηλάτῃ μέλει = ὁ βασιλιάς καὶ στρατηλάτης ἔχει πολλές ἔγνοιες· πβ. Ὅμηρο : οὐ χρὴ παννύχιον εὐδεῖν βουληφόρον ἄνδρα, ὦ λαοὶ τ' ἐπιτετράφαται καὶ τόσα μέμηλε. γίγνομαι παρά τινι = συγκεντρῶν τὴν προσοχή μου σέ κάποιον. μὴ ἐπὶ φροντίδας τρέπου = μὴ σέ ἀπορροφοῦν οἱ φροντίδες. εἰμὶ παρὰ σοί· ὄντως, μόνο ἡ θυσία τῆς κόρης τόν ἀπασχολοῦσε. μεθίημι ὄφρυν = παύω νά εἶμαι σκυθρωπός ἐκτείνω ὄμμα φίλον = γίνομαι εὐθυμος, κεφάτος. ἰδοῦ γέγηθα ὡς γέγηθα ὄρων σε = νά, χαίρομαι — ὅπως χαίρομαι — καθῶς σέ κοιτάζω. γέγηθα ὡς γέγηθα· ἡ ἔκφραση αὐτή (κατ' εὐφημοσμόν) εἶναι συχνή στήν ἀρχαία τραγωδία. μ' αὐτή ἀποφεύγουμε νά ἐκφραστοῦμε καθαρά γιά κάτι κακό, πού προτιμοῦμε νά τό ἀποσιωπήσουμε· πβ. Μήδεια : ἐσμεν οἶδον ἐσμέν. κἄπειτα = καί ἔπειτα· σ' ἐρωτήσεις σημαίνει κατάπληξη. λείβω = χύνω. ἡ 'πιούσ' ἀπουσία = ἡ ἐπιούσα ἀπουσία ἡμῖν μακρὰ (ἔσται) = ὁ χωρισμός μας, πού θ' ἀκολουθήσει κατόπιν, θά εἶναι μακρὺς. ἡμῖν δοτ. ἡθική. Σημείωσε τὴν παρήχηση καὶ τό διπλοσήμεντο ἡ Ἰφιγένεια φαντάζεται τό μακροχρόνιο χωρισμό μέ τό γάμο τῆς· ὁ Ἄγαμ. τό χωρισμό μέ τή θυσία. νῦν = λοιπόν θά πῶ ἀνοησίες, εἰ σέ γ' εὐφρανῶ = ἄν εἶναι νά σ' εὐχαριστήσω. παπαῖ ! τὸ σιγᾶν οὐ σθένω, λέει μέσα του γυρίζοντας ἄλλοῦ τό πρόσωπο· μέ τό σέ δ' ἤνεσα (σέ ἐπαινῶ, σέ θαυμάζω γιά τὴν ἄγνοιά σου) στρέφεται πάλι πρὸς τὴν κόρη. παπαῖ ἐπιφώνημα σχετλισμοῦ, πόνου: φρίκη, φριχτό ! ἐπὶ τέκνοις σέθεν = κοντά στά παιδιὰ σου. θέλω γε = νάί τό θέλω. ἀλγύνομαι = λυπᾶμαι, πονῶ. οὐκ ἔχων τὸ θέλειν = γιατί δέν εἶναι στό χέρι μου αὐτό τό θέλειν, αὐτή ἡ ἐκλογή. λόγχοι = τά ὄπλα, ὁ πόλεμος. τὰ Μενέλεω κακὰ = τό κακό πού δημιούργησε ὁ Μενέλαος μέ τό πάθημά του. ἄλλους ὀλεῖ πρόσθ' ἀμέ διολέσαντ' ἔχει = ἄ ἐμέ διολέσαντα ἔχει ὀλεῖ ἄλλους πρόσθε· διολέσαντ' ἔχει· περίφραση παρακειμένου· ὡς πρὸς τὴ φράση καὶ τὴν ἔννοια πβ. Σοφ. Ἄντιγ. ἦδε θανούσ' ὀλεῖ τινα. ὡς πολὺν χρόνον ἀπῆσθα (ἦσουν ἀπῶν) ἐν Αὐλίδι μυχοῖς· ἐπιφώνηση. Κατά τὴν Ἰφιγ. ὁ πατέρας χαρακτηρίζεται γιά συμφορά του τὴ μακριὰ παραμονή του στήν Αὐλίδα, πού εἶναι γι' αὐτὴν ἀνεξήγητη. ἴσχει με = μέ κρατάει κάτι. μὴ στέλλειν στρατὸν = νά μὴ δίνω διαταγή γιά σαλπάρισμα. οἰκίζομαι = ἔχω κατοικία. οὐ = ἐκεῖ ὅπου. μακρὰν (ὀδὸν) ἀπαίρεις = κάνεις μακρινό ταξίδι. εἰς ταύτὸν σὺ γ'

ἤχεις σὼ πατρὶ = σύ καί ὁ πατέρας σου βρισκόσαστε στήν ἴδια κατάσταση διπλοσήμαντος ὁ στίχος: κι οἱ δύο ἔχουμε νά κάνουμε μακρινό ταξίδι· ἄν φύγω μακριά, καί σύ θά φύγεις μακριά (στόν Ἄδη). **καλόν** = πρεπούμενο, ἐπιτρεπτό. **ἔπεισι καί σοὶ πλοῦς** = ἔχεις καί σύ νά ταξιδέψεις. **ἵνα μνήσει πατρός** = ὅπου θά ἔχεις ζωντανή τήν ἀνάμνηση τοῦ πατέρα· **μνήσει**: μέλλ. τοῦ μιμνήσκομαι. **μόνη μονωθεῖσα**: πλεονασμός. **οὐ πού μ' ἐς ἄλλα δώματα οἰκίζεις, πάτερ;** = δέν πιστεύω νά μέ στέλνεις νά ζήσω σ' ἄλλη οἰκογένεια, πατέρα;

γ') 672 - 693

Θῦσαι με — θυσίαν τινά: τό θῦσαι στήν ἀρχή τοῦ στίχου παίρνει ἰδιαίτερο βάρος. **θυσίαν τινά**. ἰδιότητα· ἡ ἀοριστία, γιά νά μήν καταλάβει ἡ Ἰφιγ. **ξύν ἱεροῖς** = μαζί μέ τή θυσία. **τό εὐσεβές** = ἡ πιστή ἐκπλήρωση τῶν θρησκευτικῶν τύπων. **εἴσει σύ**: ἔχε ὑπομονή, θά τά μάθεις ὅλα, θά τά ἴδεις (εἴσει μέλλ τοῦ οἶδα). **χέρνιβες** = τό ἀγιασμένο νερό· ἐδῶ ὁ βωμός. **ἑστήξεις πέλας**: διπλοσήμαντο, δηλ. ὡς θύμα — ὡς θεατής. **ζηλῶ σε τοῦ μηδέν φρονεῖν** = σέ ζηλεύω γιά τήν τέλεια ἄγνοιά σου. **μᾶλλον ἢ μέ** = παρά τόν ἑαυτό μου πού τά ξέρω ὅλα· **ὀφθῆναι κόραις** = γιά νά σέ δοῦν τά κορίτσια. **μέλλουσα δαρὸν** (= δηρὸν) **χρόνον** = γιά πολύν καιρό **ἀποικήσειν πατρός**: ἀποικῶ = κατοικῶ μακριά. **ὡς ἄχθος ἐγένετο** = τί βάρος, τί βραχνάς μοῦ ἔγινε. **ταχεῖα νοτίς διώκει μ' ὀμμάτων φαύσαντά σου**: **νοτίς ὀμμάτων** = δάκρυα τῶν ματιῶν. **διώκει με** = μέ κυνηγοῦν, μέ στενοχωροῦν, μόλις σέ χάιδεψα. **σέ παραιτοῦμαι τάδε** = σέ παρακαλῶ νά μέ συμπαθῆς γι' αὐτό μου τό φέρισμο: τό τάδε ἐπεξηγεῖ μέ τήν αἰτιολογική κατά βάθος πρόταση **εἰ καταρκτίσθην ἄγαν** = γιατί ἔνωσα βαθιά συγκίνηση. **Λήδας γένεθλον**: ἡ τρυφερότητα γιά κολακεία καί ξεγέλασμα. **ἀποστολαί** = ἡ ἀποκατάσταση τοῦ κοριτσιοῦ., **μακάριαι** = εἶναι εὐτυχές γεγονός. **δάκνουσι** = στενοχωροῦν. **πολλά μοχθήσας**: γιά τήν ἀνατροφή· σκόπιμα μπήκαν οἱ λέξεις στό τέλος καί νά ἐξηγήσουν τή λύπη τοῦ πατέρα. **πέισεσθαι**: μέλλ. τοῦ πάσχω. **ὥστε μή σε νουθετεῖ**: τό μή πλεονάζει. **νουθετῶ** = κάνω ὑποδείξεις· στό **πέισεσθαι** ἢ **χρον**. πρόταση: **ὅταν** κτλ. **τάδε** = ὅ,τι τώρα σύ νιώθεις. **ὁ νόμος** = ἡ συνήθεια. **τῷ χρόνῳ** ἢ **δοτική** ἀπό τό **σὺν** τοῦ **συνισχαναεῖ**. **ὁ νόμος σὺν τῷ χρόνῳ** = ἡ συνήθεια ὅπως καί ὁ καιρός **ἰσχαναεῖ**: θά ἀδυνατίσει, θά ἀφανίσει αὐτά, τούς θρήνους.

δ') 695 - 724

τοῦνομα κατήνεσας· ἡ σειρά: οἶδα τοῦνομα (ἐκεῖνου) ὅτω παῖδα κατήνεσας· καταινῶ = δίνω τῇ συγκατάθεσί μου, ἀρραβωνιάζω. Ξέρεῖ τό ὄνομα τοῦ γαμπροῦ ἢ Κλυτ., ἀλλά ζητάει περισσότερες πληροφορίες. **χῶπόθεν** = καί ὀπόθεν (ἐστίν). **Ἄσωπός**: ποταμίσιος θεός, γιός τοῦ Ὀκεανοῦ. **ταύτην τίς θνητῶν ἢ θεῶν ἔζευξεν;** (πῆρε γυναίκα). **πρόμον** = πρῶτον, βασιλιά. **Οἰνώνη**: ἔτσι λεγόταν παλαιά ἡ Αἴγινα. **τοῦ Αἰακοῦ δὲ τίς παῖς κατέσχε δώματα;** ἔγινε κύριος τοῦ σπιτιοῦ, πῶν ἄφησε κληρονόμο ὁ Αἰακός; **θεοῦ** (= Νηρέως) **διδόντος** = ἐκόντος ἢ **βία θεῶν**; = ἢ χωρίς τῆ θέληση τῶν θεῶν; **Ζεὺς ἠγγύησε** = ἀρραβώνιασε **καὶ δίδωσ** ὁ κύριος· ὁ ἀρμόδιος, δηλ. ὁ πατέρας. Γιά νά γίνει ἕνας γάμος, ἔπρεπε νά προηγηθεῖ ἡ **ἐγγύη** ἢ **ἐγγύησις**, συμβόλαιο ἀνάμεσα στό μνηστήρα καί τόν πατέρα τῆς κόρης ἢ τό νόμιμο ἀντιπρόσωπό του, τόν **κύριον**. Γιατί ὁ Δίας ἔδωσε τῇ Θέτιδα στόν Πηλέα βλ. Ὀμήρ. Α 516. **ποῦ γαμῆνιν** = ποῦ ἔκαμε τό γάμο του μ' αὐτήν; **ἢ κατ' εἶδμα** (περιληπτικό) **πόντιον;** ἢ στά κύματα τῆς θάλασας; **ἴνα** = ἐκεῖ ὅπου **σεμνά βάθρα** = ἱερά θεμέλια. **Πήλιον**: δασωμένο βουνό σί' ἀνατολικά τῆς Θεσσαλίας, Ν. τῆς Ὀσσας. **ᾠκισμαι** = ἔχω κατοικία, εἶμαι ἐγκαταστημένος., **Κενταύρειον γένος** = τό γένος, ἡ φυλή τῶν Κενταύρων. Για τούς Κενταύρους βλ. Ὀμήρ. Α 263 - 268. **δαίνυμι γάμους** = κάνω τό γαμήλιο συμπόσιο. **Χείρων** (209). **φεῦ** = θαυμάσια. **χῶ διδούς τόν παῖδα** = καί ὁ διδούς τόν παῖδα, ὁ Πηλέας. **τοιόσδε ἀνὴρ ἔσται πόσις τῆς παιδός. οὐ μεμπτός** (λιτότητα) = ἐξαιρέτος. **Ἀπιδανός**: παραπόταμος τοῦ Θεσσαλικοῦ Πηνειοῦ. **ἀπάγω** = συνοδεύω ἀπό τό πατρικό σπίτι. **ὄροι** = τά σύνορα, ἡ χώρα. **ὁ κεκτημένος** = ὁ κτήτορας, ὁ κύριος. **εὐτυχαίτην** = ἄμποτε νά εὐτυχοῦν, τήν εὐχή μου, καλή τύχη νά'χουν, ὁ Ἀχιλ. δηλ. κι ἡ Ἰφιγένεια. **γαμῆνι**: μελλ. = θά τελέσει τούς γάμους του. **κύκλος σελήνης**: ἡ πανσέληνος. **εὐτυχῆς** = φέρνοντας τήν εὐτυχία. **προτέλεια** (ἱερά) **παιδός** = ἡ προκαταρκτική θυσία γιά τό γάμο: **μέλλω** = τό ἔχω ὑπόψη. **(ἐ)πί ταύτη καὶ καθέσταμεν τύχη** = αὐτό ἀκριβῶς τό ζήτημα μ' ἀπασχολεῖ τώρα. **τύχη** διπλοσήμαντο· ὁ Ἄγαμ. θά σφάζει, ἀλλά θά σφάζει τήν κόρη. **(δαίω)** **θύσας γε θύματα ἀμέ χρῆ θῆσαι θεοῖς**: τό **ἄμέ** = **ἄ ἐμέ**: διφορούμενο. Ἡ Κλυτ. ἀπορροφημένη ἀπό τό γάμο δέ δίνει προσοχή στίς ὑποπτες ἐκφράσεις τοῦ ἀντρός τῆς **ἡμεῖς** = ἐγώ καί σύ. **θόινη** = εὐτυχία, συμπόσιο. **τίθημι θόινυν** =

παραθέτω δειπνο, κάνω τραπέζι. *καλῶς ἀναγκαίως τε* = καλά, ἀφοῦ δέ γίνεται διαφορετικά: στήν ἀκρίβεια τοῦ νεροῦ καλό 'ν καί τό χαλαζί. *συνενέγκοι δ' ὅμως* = ἄς τά φέρει ὅμως καί ὁ θεός δεξιά.

ε') 725 - 750

οἶσθ' οὖν ὃ δρᾶσον = *οἶσθα οὖν ὃ βούλομαι δρᾶσαι σε; τί χρῆμα;*
 = τί πράγμα; *πείσσεσθαι· σέθεν τό πείθομαι* μέ γενική καθώς τό *ἀκούω*.
ὃ νυμφίος· ὃ λόγος κόβεται ἀπό τήν Κλυτ. καί συνεχίζεται στό στίχο 730.
χωρίς μητρὸς τί (ἐκείνων) δρᾶσετε, ἀμέ δρᾶν χρεών; τηνικαῦτα =
 τότε. *τυγχάνω (ῶν)* = βρίσκομαι. *τημελῶ* = φροντίζω, περιποιούμαι. πβ.
ἀττημέλητος. λιπούσα παῖδα· ἐνν. τό χωρήσομαι. ἀνέχω φλόγα = κρα-
 τῶ φηλά τή γαμήλια λαμπάδα. *οὐχ ὃ νόμος οὗτος· τό οὗτος μέ ἔλξη ἀπό*
τό νόμος, ἀντί τοῦτο· οὐ τοῦτό ἐστιν ὃ νόμος = δέν εἶναι ἡ τάξη αὐτή.
φαῦλος = ἀσήμαντος. *ἐξομιλοῦμαι* = γυρίζω ἔξω, μέσα στό πλήθος. *οὐ*
καλόν — καλόν· διαξίφισμοί· ὃ ἐρεθισμός τῆς Κλυτ. δυναμώνει. Καί οἱ
 δύο παρωδοῦν ὃ ἕνας τή διατύπωση τοῦ ἄλλου, 735, 736, 737. *ὄχυροῖσι*
παρθενῶσι φρουροῦνται καλῶς· οἱ πληθυντικοί, τό ἐπίθ. ὄχυροῖσι, τό
φρουροῦνται ὑπερτονίζουν τήν ἀσφάλεια τῶν κοριτσιῶν καί κάνουν περιττή
 τήν παρουσία τῆς Κλυτ. *πιθοῦ· κάτι σάν τελεσίγραφο. ἄνασσα Ἄργεῖα*
θεά = ἡ Ἥρα. *παρθένος νυμφίος* = ἡ μελλονύμφη. *μάτην ἦξ(α)* = ἄ-
 δικα βιάστηκα. *ἀποστεῖλαι ἐξ ὀμμάτων* = νά τή διώξω καί νά μήν τή
 βλέπω, *σοφίζομαι* = διαρκῶς μηχανεύομαι. *πορίζω τέχνας* = ἐφευρίσχω
 τεχνάσματα. *πανταχῇ νικώμενος* = παντοῦ χάνοντας τό παιχνίδι. *ἐξιστο-*
ρῶ = ἐξετάζω. *θυηπόλος* = ὁ μάντης. *τό τῆς θεοῦ φίλον* = τή θέληση
 τῆς θεᾶς. *ἐμοὶ οὐκ εὐτυχές* = κακό τῆς κεφαλῆς μου. *μόχθον Ἑλλάδος·*
παράθεση = βάσανα γιά τό χατήρι τῆς Ἑλλάδος. *ὃ σοφός* = ὁ ἔξυπνος.
τρέφω = ἔχω *χρηστός* (χρῆσθαι) = πειθαρχικός. *ἀγαθὴ γυνή* = καλόβο-
 λη, περιορισμένη, ἀρετὴ τῆς γυναίκας στήν Ἀθήνα ἦταν ἡ παραμονὴ μέσα
 στό σπίτι. *ἦ* = εἰδεμή, εἰδάλλως.

*Τό τμήμα πού ἐρμηνεύσαμε, τό διαλογικό, ἀπό 607 - 750, πού ἀ-
 κολουθεῖ μετά τό Α' στάσιμο, λέγεται Β' ἐπεισόδιο καί ἀποτελεῖ τήν Γ'
 Πράξη τῆς τραγωδίας.*

στήν ποίηση, μέ τήν ποίηση. ἤνεγκαν τάδε = διέδωσαν αὐτά. ἄλλως = μάταια. παρὰ καιρόν = (πράματα) πού δέ στέκουν στή λογική. Ὁ Εὐριπίδης κατά τή συνήθειά του κάνει ὀρθολογιστική κριτική τῶν μύθων καί ἀμφισβητεῖ αὐτούς, πού δέ στέκουν λογικά. Ἀμφιβάλλει ἂν ἡ Ἑλένη, μιὰ γυναίκα πού ἔφερε τόσες συμφορές, ἦταν δυνατόν νά εἶναι κόρη τοῦ Δία.

Τό χορικό ὡς πρός τή σειρά του λέγεται Β' στάσιμον. Τό συναίσθημα τοῦ Χοροῦ εἶναι ἡ αἰσιοδοξία κι ἔπειτα ἡ φρίκη γιά τίς φοβερές συνέπειες τοῦ πολέμου.

ΤΡΙΤΟ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ (801 - 1035)

α') 801 - 830

ὁ στρατηλάτης τῶν Ἀχαιῶν πᾶ ἰνθάδε; μέ τό ἰνθάδε θέλει νά πεῖ ὅτι ὁ Ἀγ. βρίσκεται ἐδῶ στήν Αὐλῖδα, μέ τό πᾶ ζητάει νά προσδιοριστεῖ σέ ποιό ἀκριβῶς μέρος ἐδῶ βρίσκεται. τίς προσπόλων = ποιός ἀπό τοὺς ὑπηρετές. τίς φράσειεν ἂν· ἐρώτηση πού ἐκφράζει εὐχή = ποιός θά εἶχε τήν καλοσύνη νά εἰδοποιήσει. ζητοῦντα· κατηγορ. μετοχή ἀπό τό φράσειεν ἂν. Ἀχιλλέα τὸν Πηλέως παιδα ὑποκ. νῖν = Ἀγαμέμνονα (ἀντικ.). ἐν πύλαις = ἐξω, στήν εἴσοδο τῆς σκηνῆς του. γάρ· αἰτιολογεῖ μιὰ ἐννοούμενη πρόταση: εἶναι ἀνάγκη νά τόν δῶ. οὐ γάρ μένομεν· ὑποκ. ἐνν. τό πάντες ἡμεῖς, ὁ στρατός. ἐξ ἴσου = κάτω ἀπό τίς ἴδιες συνθήκες. Εὐρίπου πέλας = κοντά στόν Εὐριπο ἄζυγες γάμων = ἄγαμοι (ἀλλά εἶναι πιό γραφικό ἀπό τό ἄγαμοι). θ(α)άσσω = κάθομαι, πβ. ὁ θάκος (195). θάσσουσ' ἐπ' ἀκταῖς· γραφική εἰκόνα τῆς ἀπραγμοσύνης, τῆς ἀνεργῆς ζωῆς. εὐνις - ιδος = σύζυγος καί παιδῆς· ἐνν. ἐκλιπόντες. δεινὸς ἔρωσ = ὑπερβολικός ἐνθουσιασμός· ἀπό αὐτό τό στρατείας. Ἑλλάδα· ἀντί Ἑλλάδι στό ἐμπέπτωκεν. τοῦμὸν δίκαιον = τίς δικές μου δίκαιες ἀποφεις. ὁ χρήζων = ὅποιος θέλει. αὐτὸς = μόνος του. ὑπὲρ αὐτοῦ φράσει = τίς δικές του, τίς προσωπικές ἀντιλήψεις του θ' ἀναπτύξει. γάρ = λοιπόν. ἔπι = ἐπὶ λεπταῖς ταῖσδέ γ' Εὐρίπου πνοαῖς = ἐδῶ ὅπου μόλις φυσοῦν οἱ ἀδύνατες αὐτές αὔρες τοῦ Εὐρίπου. ἴσχω = ἔχω, συγκρατῶ. πρόσκειμαι = πιέζω, ἐνοχλῶ. πόσον χρόνον ἔτι ἐκμετρήσαι χρή = πόσος καιρός ἀκόμη πρέπει ν' ἀφήσουμε νά περάσει. πρὸς στόλον Ἰλίου = μέχρι πού νά

σαλπάρουμε γιά τήν Τροία. **δρᾱ**· προστ. τοῦ δρω̄ = κάνω. **μένων** = περιμένοντας. **μελλήματα** = ἀναβολές, καθυστερήσεις. **έξέβην** = βγήκα. **ὦ πότνι' αἰδώς** = ὦ σεβάσμα αἰδημοσύνη **τήνδε τίνα λεύσσω ποτέ** **γυναῖκα** = **τίς ἐστίν ἤδε ἡ γυνή, ἣν λεύσσω· τήνδε** ἀντικ. **τίνα** κατηγ. **ποτέ**· σ' ἐρωτήσεις σημαίνει τάχα. **οὐ θαῦμα** = δέν εἶναι παράξενο. **πάρος** = πρωτύτερα. **αἰνώ** = ἐπαινῶ, ἐκτιμάω. **σέβω** = τιμῶ. **τό σωφρονεῖν** = ἡ σωφροσύνη, ἡ αἰδημοσύνη. **σύλλογος** = τό συγκεντρωμένο στρατεύμα, τό στρατόπεδο. **μούστιν** = μοι ἐστίν. Θαυμαστή εἶναι ἡ λακωνικότητα στήν ἀπάντηση τῆς Κλ., μέ δυό μόνο στίχους. **τά καίρια** = τ' ἀπαραίτητα. **αἰσχρὸν δέ μοι γυναίξει συμβάλλειν λόγους** = εἶναι ντροπή νά πιάνω κουβέντα μέ γυναῖκες. Γιά τό λόγο αὐτό σταματᾶει τό διάλογο μέ τήν Κλ. καί κάνει νά φύγει.

β') 831 - 864

δεξιάν ἐμῆ χερὶ σύναφον, ἀρχὴν μακαρίων νυμφευμάτων = ἄς ἐνώσουμε τά χέρια σάν ἀρραβώνα γιά εὐτυχισμένο γάμο. **Ὁ Ἄχ.** ἀγνωόντας τῆ συμπαιγνία **Ἄγ.** καί **Ὀδυσσεά** δέν καταλαβαίνει τήν Κλ. καί φαντάζεται ὅτι τοῦ ζητεῖ τό χέρι γιατί τόν ἀγάπησε. Ἡ παρανόηση χαριτωμένη. Ταράζεται· τήν **ταραχὴ** του φανερώνουν οἱ ἐρωτήσεις, οἱ σύντομες προτάσεις καί τό ἀσύνδετο: **τί φῆς; ἐγὼ σοι (συνάφω) δεξιάν, ὧν μὴ μοι θέμις (ἐστί) (φαύειν)**· τό φαύειν ἀπό τό προηγούμενο φαύοιμεν. **θέμις μάλιστα**· ἡ Κλυτ. δευτερώνει τό **θέμις** γιά νά ἐνισχύσει αὐτά πού εἶπε. **θέμις μάλιστα** = καί πολύ μάλιστα ἐπιτρέπεται· ἐμεῖς θά λέγαμε: **θέμις; καὶ παραθέμις μάλιστα. γαμεῖς.** μελλ. **τήν ἐμήν**· μέ ἔμφαση στήν ἀρχή τῆς προτάσεως. Ἡ σκηνή σκορπίζει πολλή ἰλαρότητα. **ἀφασία μ' ἔχει** = δέν ξέρω τί νά πῶ. **εἰ μὴ τι παρανοοῦσα καινουργεῖς λόγον** = ἐκτός ἂν ἀπό κάποια παράκρυσση λές ἀκατανόητα λόγια· **καινουργῶ λόγον** = χρησιμοποιοῦ λέξεις μέ σημασία διαφορετική ἀπό τῆ συνηθισμένη. **ἐμπέφυκε** = εἶναι ἔμφυτο, φυσικό. **τόδε**· τό ἐπεξηγεῖ μέ τό **αἰδεῖσθαι**. **ὀρῶσι**· μετοχή πού ἀναφέρεται στό **πᾶσι**. **καὶ γάμου μεμνημένοις** = καί ὅταν μιλοῦν γιά γάμο. Ἡ Κλυτ. ζητεῖ νά ἐξηγήσει φυσιολογικά τήν **ταραχὴ** τοῦ Ἄχ. **ἐμνήστευσα** = μνηστεύθηκα. **ἤλθέ μοι λόγος γάμων** = μοῦ ἔγινε πρόταση γιά συνοικέσιο. **τάπο σοῦ** = τά ἀπό σοῦ, τά λόγια σου. **εἵκαζε** = κάνε εἰκασίες (γιά τῆ λύση τοῦ μυστηρίου). **κοινόν ἐστίν εἰκάζειν τάδε** = καί οἱ δυό ἐνδια-

μῦθον· μόλις ἄκουσα ὅ,τι εἶπες — ἄφροτου ἄεφράσω τό αἴσθημά μου —
 νιώθω φρίκη, οὐκ εὖ φρονεῖς = δέν εἶσαι στά καλά σου. φασιγάνω = μέ
 λημι (μέλλει κτενεῖν), δέρη = ὁ λοιμός· λευκήν δέρησ· τό ἐπίθ' τονίζει
 τήν κρυφρότητα σέ ἀντίθεση μέ τή σκληρότητα τοῦ ἐγκλημάτος ἀρτίφρων
 ἔχων ἀρτίας τάσ φρένας (πρ. ἀρτιμελής) = εἶναι καλά στά μυαλά του.
 πλὴν ἐς σέ καί στήν παιδα = σέ ὅλα τά ἄλλα ἔκτος σέ ὅτι ἔχει σχέση μέ
 σεα καί τήν κόρη σου τοῦτο(α) = σέ αὐτό τό σημεῖο· ἐκ τίνος λόγου
 (μέλλει κτενεῖν) = γιά τοῦ λόγου οὐτάγων = ὁ ἐτάγων αὐτός τοῦ
 παρακινεῖ σπρώχνει· ἐλάστωρ = κακός δαίμονας θέσφαθ' (ἐπάγει αὐτόν)
 τῶν θεῶν ἡ θέληση· ὡς γέ φησι Κάλχας τοῦ πιθανό· καί γά λει φέμ
 ματα γιά τήν ὁ θεός, εἶναι ἀδύνατο νά ἔχει μιά τόσα σκληρή καί ἀπάνθρωπη
 ἀξίωση. Σημείωσε τόν ἄρθρολογισμό τοῦ Εὐροπίδῃ ἵνα πορευτήται στρα
 τός ὑπό ἀνάτηση στό ἐκ τίνος λόγου. ποι· γιά πού; (Ἡ Κλ. ἔχει γιά τοῦ
 πρόκειται νά ξεκινήσει ὁ στρατός, εἶναι ὅμως ἄφρονη; δώματα = ἡ ἐδρα στή
 αὐτή· δώματα Δαρδάνου = ἡ Τροία τό Ἴλιον· Δάρδανος γιός τοῦ Δία
 καί πατέρας τοῦ Ἴλιου, τοῦ οἰκιστή τοῦ Ἴλιου, γενάρχης τῶν Δαρδάνων, πού
 ἴταν σύγγενος μέ τούς Τρῶες· εἰς Ἴφιγένειαν = λήξ' τήν κακή εὐχή τῆς
 Ἰφιγένειας· Ἐλένης νόστος Ἰν· σπρωμένως = ἴταν σπρωμένο νά γίνει
 ἡ ἐκστρατεία γιά τήν Ἐλένη· πάντας ἔχεις = ὅλα τά ἔχεις· Ἀρτέμιδι·
 αὐτό εἶναι τό καίριω σημεῖο ὅλας τῆς σκηνῆς, ὁ πρεσβύτερος ὅμως καθυστερή
 σε τήν ἀνακίνωση γιά νά προκαλέσει τήν περιέργεια· πρόφασι = ἀφορμή
 ἐπ' ὀλέθρῳ = γιά τό θάνατό σου, καί μήτηρ σέθεν = καί ἡ μητέρα σου.
 Ἡ μήτέρα ὀδηγεῖται στήν καταστροφή ἀπό τό θάνατο τῆς κόρης· ἔτη = ἐ
 πόλησ· εἶχομαι = εὐφραμέσ μ' ὅς' = εἶμαι χαμένη, δακρῶν νάματα
 = εἶς, ῥέσ' τῶν δακρῶν· οὐκέτι στέγω = δέν μπορῶ πιά νά συγκρατήσω.
 πόθεν φησ' εἶδέναι πεπυσμένους· ἡ σειρά φησ' εἶδέναι πεπυσμένους (αι
 τιολογ. μετοχή) πόθεν· δέλτον πρὸς τὰ πρὶν γεγραμμένα = ἐπιστολή ἀν
 τίθετη μέ τήν πρώτη· οὐκ εἶν' ἡ ἑυκλεῦων παῖδ' ἔχειν θανουμένην
 ὁ = θέλοντας νά μ' ἐμποδίσαις τῆς θέλοντας νά μέ παρακινήσει μαζί μου νά
 φέρω στήν κόρη γιά νά σφάγιασται· οὐκ εἶν' ἡ μετοχή· μεταφέρθηκε ἀπό τό
 περιεχόμενα τῆς ἐπιστολῆς σάν κοιμιστή· μή μὲν οὖν ἄγειν· τό μὲν οὖν
 διυαμίονον) τήν ἄριση = ὄχι· ὄχι γιά νά φέρεις· φρονῶν εὖ ἔτυχε = ἔτυχε
 νά φείκαῖ στά καλά σου φέρων· ἐνθρογ. μετοχή· γέν τονίζει τήν ἀντίθεση τοῦ
 φέρων πρὸς τὰ δίδως λαβεῖν· ἀφείλεθ' ἡμᾶς το μᾶς ἀπέπαρε· μαῦ σήν
 πηρε· ὡν κτλ· κτ νουρεφοπύ κν ετοῶ = νωνεκατ νινεναμκαρεπύ ἄσῶ .οαρ
 ὄρακπ· πᾶκ· εἰλ· γ· ε· ο· ν· ἰ· ὅ· Φ· ῥίτο· ριδίπιδῆ· Ὀ· ρουτ· νῶιδιουπ· νῶτ· ιρ

ἔκλυον· παρατατικός· ἀπό τῆ στιγμῆ πού ἄρχισαν οἱ ἀποκαλύψεις τοῦ γέροντα. τὸ ἐμόν = τό δικό μου ζήτημα, τὴν προσωπική μου προσβολή. οὐ φαύλως = οὐ κούφως = βαριά, δύσκολα. δολώω -ῶ = ξεγελῶ, παγιδεύω. σοῖς γάμοις = μέ τό γάμο σου· ἡ Κλυτ. βλέποντας ὅτι ὁ Ἄχ. φέρει βαρέως τὴν προσβολή τόν ἐρεθίζει. οὐχ ἀπλῶς οὕτω φέρω = δέν τό παίρνω ἐλαφρά ἔτσι, χωρὶς συνέπειες. ἐπαιδευθήσομαι· μελλ. τοῦ ἐπαιδοῦμαι = ντρέπομαι. προσεσεῖν τὸ σὸν γόνου = νά πέσω στό γονάτά σου. θνητός· γιά χάρη τοῦ μέτρου ἀντί : θνητή. γεγῶτα στό σὸν γόνου, σχῆμα κατά σύνεσιν, = σέ. τί γὰρ ἐγὼ σεμνύνομαι; γιατί πρὸς τί νά περηφανεύομαι; ἡ περηφάνεια τῆς θά ἔταν ἀνώφελη γι' αὐτήν. σπουδάζω = σοβαρά ἐνδιαφέρομαι. ἀμύνω (τινὶ) = βοηθῶ. τῇ τ' ἐμῇ δυσπραξίᾳ τῇ τε λεχθείσῃ δάμαρτι σῆ = κι ἐμένα πού δυστυχῶ κι ἐκείνη πού πῆρε τόν τίτλο τῆς δικῆς σου γυναίκας. μάτην = ψευδῶς, χωρὶς νά εἶν' ἀλήθεια· ἀλλ' ὅμως (λεχθείσῃ) καταστέφω = βάζω τό νυφικό στεφάνι στό κεφάλι. νιν = αὐτὴν ὡς γαμουμένην (μελλ.) σοί. νῦν δέ· ἀρχίζει ἡ πραγματικότητα σέ ἀντίθεση μ' αὐτό πού δέν ἔγινε. ἔξεται ὄνειδος = θά ἔρθει, θά εἶναι ντροπή. ὅστις· σημαίνει τό αἶτιο. εἰ μὴ = εἰ καὶ μὴ. γοῦν = τουλάχιστο, πρὸς γενειάδος... πρὸς μητέρος· βροχή ἀπό ἐπικλήσεις πού δείχνει τὴ θερμότητα τῆς ἰκεσίας. τό πιάσιμο τῶν γονάτων (γουνοῦμαι καὶ γουνάζομαι), τῆς γενειάδας καὶ τοῦ δεξιοῦ χεριοῦ σήμαινε ἰκεσία ἀμυναθεῖν· ποιητ. ἀόρ. τοῦ ἀμύνειν = νά ἱκανοποιήσεις. πέλει μοι = ὑπάρχει σέ μένα. τὰ Ἄγαμέμονος = ἡ στάση, ἡ διαγωγή τοῦ Ἄγαμ. πάντολμα = θρασύτατη, ἀναδέστατη. γυνή· ἀδύνατο πλάσμα. στράτευμα = στρατόπεδο. ἀναρχον = ἀπειθαρχητο. θρασύ ἐπὶ τοῖς κακοῖς = ἀδίσταχτο στή δυστυχία τοῦ ἄλλου. χρήσιμον = πειθαρχικό. θέλωσι : κατὰ σύνεσιν, γιατί τό στράτευμα εἶναι περιληπτικό. Ἴσως ὁ Εὐριπίδης εἶχε στό νοῦ του τὴ σύγχρονη κατάσταση τοῦ ναυτικοῦ τῶν Ἀθηναίων. ὑπερτείνω τινὸς χεῖρα = κρατῶ τό χέρι μου πάνω ἀπὸ κάποιον, προστατεύω· πβ. Ὅμηρο Ω 374. σεσώσμεθα· ὁ παρακ. ἀντὶ μέλλ. γιατί ἡ Κλυτ., σίγουρη γιά τὴ σωτηρία, φαντάζεται πὼς ἔχει κιόλας συντελεστεῖ. δεινὸν τὸ τίκτειν = τὸ τίκτειν (ἐστὶ) δεινὸν = ἡ μητρότητα εἶναι μεγάλο πράγμα, μέγα μυστήριο. καὶ φέρει φίλτρον μέγα πᾶσι τε κοινὸν = καὶ γεννᾶ σέ ὅλες ἀνεξαιρέτως ἰσχυρὸ φίλτρο. ὥσθ' ὑπερκάμνειν τέκνων = ὥστε νά ὑποφέρουν τὰ πάντα γιά χατήρι τῶν παιδιῶν τους. Ὁ Εὐριπίδης στὶς Φοῖνισσεσ λέει κάτι παρό-

μοιο: δεινὸν γυναιξίν αἰ δ' ὠδίνων γοναί· καὶ φιλότεκνόν πως πᾶν γυναικεῖον γένος. θυμὸς = ἡ ψυχὴ. αἶρεται πρόσω = ὑφώνεται σέ ἀνώτερες σφαῖρες. ὑψηλόφρων· προλ. κατηγ. = ὥστε νά δοκιμάζει ἀνώτερα αἰσθήματα· οἱ πλεονασμοὶ γιὰ νά τονίσουν τὴ μεγαλοφροσύνη του. ἀσχαλᾶν καὶ ἀσχάλλειν = νά λυπᾶται, νά στενοχωριέται. τὰ κακὰ = ἡ δυστυχία. τὰ ἐξωγκωμένα = ἡ μεγάλη εὐτυχία. μετρίως = μέ μέτρο. Αὐτὸ πάει καὶ στά δύο ἀπαρέμφατα : ἀσχαλᾶν — χαίρειν. Στόν Ὅμηρο ὁ Ἀχιλλεὺς χαρακτηρίζεται ἐμπαθὴς καὶ ἀψίθυμος. οἱ τοιοῖδε βροτῶν = οἱ ἄνθρωποι αὐτοῦ τοῦ εἶδους, αὐτοὶ πού εἶναι σάν καὶ μένα. λελογισμένοι εἰσὶν ὀρθῶς διαζῆν τὸν βίον = λογαριάζουν ὅτι θά ζήσουν μέ σωστό τρόπο ὅλη τους τὴ ζωὴ. γνώμης μέτα = μετὰ γνώμης = μέ σύνεση ἔστιν ἵνα = ὑπάρχουν περιπτώσεις κατὰ τίς ὁποῖες· τό ἵνα τοπικό· ἔστι χῶπου = ἔστι καὶ ὅπου = κάπου κάπου, καμιά φορά. λίαν φρονῶ = παραεἶμαι σοφός. γνώμην ἔχειν χρήσιμον = ἡ φρόνηση, ἡ ὀρθὴ κρίση εἶναι χρήσιμο πράγμα.

ε') 926 - 958

ἐν Χείρωνος = ἐν δόμοις Χείρωνος· Χείρωνας ἦταν ὁ πῖο εὐσεβὴς ἀπό τούς Κενταύρους. ἡγήομαι καλῶς = ἐκτελῶ σωστά τὰ ἡγεμονικά μου καθήκοντα. παρέχων ἐλευθέραν φύσιν = παρουσιάζοντας ἀνεξαρτησία γνώμης. Ἄρη κοσμήσω δορὶ = θά τιμήσω μέ τὰ ὅπλα τὸ θεὸ τοῦ πολέμου. πρὸς τῶν φιλτάτων· ποιητ. αἴτιο στό παθοῦσα. τὰ φίλτατα = οἱ συγγενεῖς, ὁ σύζυγος. οἴκτον περιβαλὼν τοσοῦτον = ἀφοῦ σοῦ ἔδειξα τόση συμπάθεια. ἃ δὴ κατ' ἄνδρα γίγνεται νεανίαν = ὅση μπορεῖ νά προσφέρει ἓνας νέος. καταστέλλω (τινά) = καταπραῖνω, καθησυχάζω. ἐμοὶ φατισθεῖσα = ἀφοῦ ὀνομάστηκε γυναίκα μου, μιά καὶ δόθηκε σέ μένα. τοῦμόν δέμας = ἐμένα, τόν ἑαυτό μου. ἐμπλέκω πλοκάς = μπερδεύω σέ μηχανορραφίες. εἰ καὶ μὴ = εἰ καὶ μὴ ἦρατο σίδηρον = ἔσυρε τό ξίφος. τοῦνομα τοῦ μὸν φονεῖσει· προσωποποιία. δι' ἐμέ διά τε τοὺς ἐμούς γάμους· ἐν διὰ δυοῖν. δεινὰ κοῦκ ἀνεκτά· σχῆμα ἐκ παρὰ λήλου. τλαῖσα = ὑπομείνασα, πού ἔπαθε. ἡτιμασμένη ἀνάξια = πού τῆς ἔγινε μιά προσβολή πού δέν τήν ἄξιζε. θαυμαστά ὡς· ἀντί : θαυμαστῶς ὡς· ἐπιτείνει τό ἀνάξια = σέ βαθμὸ καταπληκτικό. κάκιστος = πολὺ πρόστυχος, τιποτένιος. τὸ μηδὲν = τὸ μηδενικό ἐν ἀνδράσι. ὡς οὐχὶ Πηλέως, ἀλλ' ἀλάστορος γεγῶς = σάν νά μὴ γεννήθηκα ἀπὸ τὸν Πηλέα ἀλλὰ ἀπὸ κάποιου κακοῦ δαίμονα,

Καὶ ὁ Εὐροπίδης, ὅπως καὶ Ὁμήρος, τονίζουν τὸ φιλαίμιό χαράκη-
ρα τοῦ Ἀχιλλεῦ. Ὁ Ἀχιλ. ἀντιπαραθετεῖ πρὸς τὸν ἑαυτό του τὸ Μενε-
λάω, γιατί αὐτός εἶναι ὁ ἠθικός ἀντιπρόσωπος τῆς ἀρετῆς.

μα τὸν δι' ὑγρῶν κυμάτων τεθραυμένον ἢ τὸν μεταλλικὸν ἢ τὸν
μέτ' ὅσα ὑγρά κυμάτα. φυτοτρόγον = πατέρα ὁ Ἀχ. ὡς νεὸς εἶναι εὐκόλος
στοὺς ἄρκους. οὐδ' εἰς ἄκρην χεῖρα = οὔτε μετ' ἀκροαχτύλο του. ὡστε
προσβαλεῖν (χεῖρα) πέπλους = ὡστε ν' ἀγγίζει το φορέα Σιπυλός ἐστὶ
πόλις = ἡ Σιπυλὸς θὰ εἶχει τὸ ὄνομα τῆς πόλεως. Σιπυλός, πόλη τῆς Φρυ-
γίας, ποῦ βασιλεὺς τῆς ἡπείρου Γανταλός, ὁ γενάρχης τῶν Πελοπίδων, ὀρι-
σμα βαρβαρῶν = περιφέρεια, περίοχη βαρβαρική, ὅθεν πεφυκαὶ γένος
= ἀπ' οἴπου ἐλκύνον τὴν καταγωγή τους. κεκληθῆσαι = θὰ ἀνοικεῖται. ἐ-
ναρχομαί = λέγεται καὶ καταρχομαί καὶ ἐξαρχομαί = κἀνω ἀρχή τῆς
τελετῆς). προχῦται = βυλοχῦται = κριθαρι χόντροαλεσμένοι, κριθαλευροί.

χέρνυψ (ἦ) = ἀγιασμένο νερό (μ' αὐτὸ ἔπλεσαν τὰ χέρια). εἰς δὲ μάντις
ἔστ' ἀνήρ· μάντις ὑποκ., τίς ἀνήρ κατηγορ. = τί ἄνθρωπος εἶναι ὁ μάν-
της ὅς = ἀφοῦ αὐτός. τυχῶν = στήν τύχη· ἀναφ. στό ὀλίγ' ἀληθῆ λέγει.

μη' τυχῆ = δὲν πετυχεῖ. διδοίχεται = χάνεται, γίνεται ἀφανές.

959 - 991

ἑκατὶ στιχ. 373. θηρῶσι λεκτρον τοῦμον = κυνηγοῦν τὸ γάμο μου.
με γυροῦν γι' ἀντρα τους· ἡ προταση παρενεθετικα. ὕβριον ὕβριον ἡμῶς
= μᾶς προσβάλλει. τοῦμον ὄνομα = τὴν ἀδεια να χρησιμοποιεῖται τὸ ὄνομα
μου. ἐμοῦ παρα = παρ' ἐμοῦ, ἀπο μενα. θηραμα. παραθεσι = γιὰ δόμ-
λωμα. ἐμοὶ μάλιστα, ἐπεισθη = ἀπὸ το δικό μου ὄνομα παρασυρθηκε ἐκ-
δοῦνα θυγατέρα ἐμοὶ ποσει. (κατηγ.) = να δωσει σε μενα, ως συζυγο, τῆ
θυγατέρα της· τὸ ὄνομα μου, ως ὄνομα τοῦ συζυγοῦ τῆς κορης της, τῆν
πλάναφε. ἔδωκα ταν = ἔδωκα τοι. αν = θὰ εἶναι βεβαια. τῆν ἀδεια. Ἐλ-
λῆσι· δὸτ' ἄριστ' νόστος πρὸς Ἴλιον κἀμει ἐν τῶδε = ἡ ἐκστρατεία
σὴν Τροία σκοντάφει σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο. Βέβαια, θὰ δυσκολευοῦμαι νὰ
δώσω τὴν ἀδεια, ἀλλὰ θὰ τὴν ἔδωκα, ἀφοῦ θὰ ἦταν γιὰ τὴ σωτηρία ὅλης τῆς
Ἑλλάδος. Καὶ ὁ Ἅγιλ. εἶναι πανελληνία αἰσθησι. Ἡ Κλυταίμστρα...
αὐτὰ τὰ λέει μεσα του ὁ Ἀχιλλεας. τὸ κοινὸν ἂν μετ. ἐστρατευομένη =
τὸ κοινὸ συμφερον αὐτῶν με τούς ὁποίους μαί ἐκαλα τῆν ἐκστρατεία. οὐδεν

εἰμι παρὰ γε τοῖς στρατηλάταις = δε λογαριάζομαι καθόλου στη συνέ-
 δηση τουλάχιστο των αρχηγών. ἐν εὐμαρεί (ἔστιν) = είναι εύκολο (γι
 αὐτούς) εὐμαρής = εύχερης, εύκολος, δρᾶν καὶ μὴ δρᾶν κάλως = νά
 μέ μεταχειρίζονται είτε καλά είτε άσχημα. εἰσεται μελλ. του ὁδοῦ. ἀδη-
 ρός με συνεχοχῆ = τό ξιφος. χρανῶ μελλ. του χραίνω = μολύνω κη-
 λτῖν αἵματος φόνου. πρὶν ἔλθειν (με) ἐξαιροῦμαι = ἀποσπᾶμαι παίρνω.
 θεός πέφνᾶ σοι = στέλω γιά σενα θεός, ὅπως καὶ σύ μὲ ἔχεις φαντάσει.
 μέγιστος = ἰσχυρότατος. οὐκ ὦν ἔνδοξ. μετοχῆ. θεός πέφνᾶ σοι - οὐκ
 ὦν = ὁμῶς γενήσομαι πολύ παιδικά αυτά. Ὁ Εὐρύπιοις παρουσιάζει τὸν
 Ἄχιλλεα σὺν ἀνάρμοι παιδι στίς σκεφές. σεμνή = σεβαστή. φευ = ευγε.
 πῶς ἂν σ ἐπαίνεσάμην = πῶς θά μπορούσα νά σε παίνεψω. ἴαν λόγοις
 = με υπερβολικά λόγια. μηδ' = καὶ μὴ. ἀπολλοῦμι τὴν χάριν = χανά τη
 δύναμη νά εύχαριστήσω. ἔνδεός τοῦδε (τοῦ ἐπαινείν) = μέ λόγια λειψά,
 φτωχικά γιά τό σκοποῦ, μ' ἐπαίνους λιγιστούς = πῶς θά μπορούσα νά σε
 παίνεψω χωρίς τῶ φανῶ ὅτι σε κολακεῖω με μεγάλα λόγια καὶ οὔτε πῶς εἶ-
 μαι ἄχαριστὴ με σύγκρατῆμενες εύχαριστίες. ἀγαθοί = οἱ ἀγαθοί. ἀνῶ ἄ-
 γαν = εἰμᾶι ὑπερβολικός στᾶ παινεμάτα. παραφέρω = προβάλλω, φέρνω
 γιά ἐπιχειρήμα. οἰκτρος = πού προκαλεῖ τὸν οἰκτο. ἰδῶ νοσοῦντα = ἀφου
 πάσχει αὐτός ὁ ἴδιος ἢ μετοχῆ αἰτιολογική. ἀνοσος κακῶν ἔμων = ἀπολ-
 λαγμένους ἀπο τίς συμφορές μου, ξενος πρὸς τᾶ βασάνᾶ μου. ἄλλ' οὖν = ὁ-
 μῶς, ἔχει τι σῆμα ἀνὴρ ὁ χρηστός = κάνει καλὴ ἐντύπωση ἀσφαλῶς ὁ
 χρηστός, ὁ εύγενής ἀνθρώπος. ἀν' ἀπώθεν ἦ = ὅσο κι ἂν εἶναι ξενος πρὸς
 τίς συμφορές τῶν ἄλλων. ἦ αἰτιολογικά = γιὰτι ἐγώ. οἰθητεῖσα ἔνδοξ, με-
 τοχῆ. κενὴν κατέσθην ἐλπίδα = εἶδα τίς ἐλπίδες μου νά ματαιώνονται,
 τάχα = ἰσως. ὄρνυς γενοίτη ἂν = κακός οἰωνός, σημάδι κακοῦ θά γίνωταν.
 ἐμὴ παῖς θανούσα = ἡ κόρη μου, ἀν σφαγίσαι. σοῖς μέλλουσι γαμοῖς
 = γιά τὸ μέλλοντικό γάμο σου. εὐ μὲν ἀρχᾶς ἔπας, εὐ δε καὶ τέλη =
 καὶ καλά ἀρχίσεις καὶ καλά τελειώσεις.

νά είναι παρούσα, καί μέ τήν ἀπουσία της. **σεμνά σεμνύεται** = ἡ σεμνότητα εἶναι σεμνότητα, δέ χάνει ποτέ τήν ἀξία της. **ὁμως δέ** = ἄλλ' ὁμως. **χρεῶν αἰδεῖσθαι** = πρέπει νά χρησιμοποιεῖ κανεῖς τήν αἰδημοσύνη ὅσον γε δυνατόν = ὡς ἐκεῖ πού μπορεί νά τό κάνει, δηλ. πρέπει νά ἔχει κι ἡ αἰδημοσύνη τά ὄριά της. **ἐξάγω εἰς ὄψιν** = παρουσιάζω ἔξω, φέρνω ἐμπρός. **ἔρχομαι εἰς ὄνειδος** = πέφτω στήν κακογλωσσιά τῶν ἀνθρώπων. **ἀμαθῆς** = πού ἀγνοεῖ τά πράγματα. **ἀργός τῶν οἴκοθεν** = ἀπαλλαγμένος ἀπό σπιτικές φροντίδες. **λέσχη** = φλυαρία **πονηράς λέσχας** = πονηρά σχόλια. **κακόστομοι λέσχαι** = ἡ κακογλωσσιά. **φιλῶ** = ἀγαπῶ. **ἤξετε εἰς ἴσον** = θά φτάσετε στό ἴδιο ἀποτέλεσμα. **ικετεύοντες** (τροπ. μετοχή) **εἰτ' ἀνικετεύτως** = εἶτε μέ ἰκεσίες εἶτε χωρίς ἰκεσίες. **ἐξαπαλλάξαι**· ἐπεξ. τοῦ **ἀγῶν μέγιστος** = ἀγῶνας πολύ σοβαρός. **ὡς**· αἰτιολογικό χαλαρά δεμένο μέ τά προηγούμενα, πού μπορεί καί νά παραλειφθεῖ. **ἐν ἀκούσασ' ἴσθι** = ἔνα ἄκουσε καί μάθε. **μή ψευδῶς μ' ἐρεῖν**. ἐπεξήγηση τοῦ **ἐν**. **λέγων** — **ἐγκερτομῶν**· μετοχές ὑποθ. **ἐγκερτομῶν** = **κερτομῶν** = περιπαίζοντας. **μάτην** = μέ λόγια τοῦ ἀέρα, μέ ἀερολογίες. **ὄναιο** εὐκτ. ἀορ. **ὠνήμην** τοῦ **ὄνιναμαι** = ὠφελοῦμαι· **ὄναιο** = νά χαρεῖς ὅτι ἀγαπᾶς. **ἴνα... καλῶς** = γιά νά πάρει καλό δρόμο ἡ ὑπόθεση. **τί τοῦτ' ἔλεξας; τοῦτο, ὃ ἔλεξας, τί ἐστι;** = τί θέλεις νά πεις μέ αὐτό πού εἶπες; **πείθωμεν;** ὁ ἐνεστώς φανερώνει κάτι πού ἐπιχειροῦμε. **κακός τίς ἐστι· τό τίς** (λιτότητα) ἐπιτείνει τό **κακός** = εἶναι πολύ δειλός. **οἱ λόγοι καταπαλαίουσιν**· ἡ μεταφορά ἀπό τό πάλαιμα. **ψυχρά ἐλπίς** = ἡ ἐλπίδα μου αὐτή εἶναι κρύα, πτωχή· ὀξύμωρο, γιατί ἡ ἐλπίδα ζεσταίνει τήν καρδιά, **ἀντιβαίνω** = φέρνω ἀντιρρήσεις. **εἰ τὸ χρῆζον ἐπίθετε** = ἄν τόν πείθατε (σύ καί ἡ κόρη σου) σέ ὅ,τι θά τοῦ ζητούσατε. **οὐ τοῦμόν χρεῶν** (ἦν) **χωρεῖν** = δέ θά ἦταν ἀνάγκη νά ἀνακατευτῶ ἐγώ. **τοῦτο** = ἡ συγκατάθεσή του **ἔχει τήν σωτηρίαν** = φέρνει σωτηρία, σώζει τήν κατάσταση. **ἀμείνων** = καλύτερος, πιό εὐγενικός (παρά ἄν ἀνακατευόμουν δυναμικά). **εἰ τὰ πράγματα πράσσοιμι** = ἄν τακτοποιούσαν τίς ὑποθέσεις. **λελογισμένως μᾶλλον ἢ σθένει** = μέ περίσκεψη παρά μέ τή δύναμη, μέ τήν πυγμή. **καλῶς κρανθέντων· κραινώ καί κραιαίνω** = ἐκτελῶ, τελειώνω· ἡ μετοχή ἔπρεπε νά εἶναι σέ ὄνομαστ., γιά νά συμφωνεῖ μέ τό ὑποκ. τῆς προτάσεως **τάδε**, ἀλλά εἶναι σέ γενική ἀπόλυτη καί αὐτό γιά νά δοθεῖ ἔμφαση = ἄν τά πράγματα αὐτά ἐδῶ ἔχουν καλό τέλος. **τάδε γένοιτ' ἄν πρὸς ἡδονὴν φίλοις σοί τε** = αὐτό τό καλό τέλος θά χαροποιῶσε καί τούς φίλους (τόν Ἀγαμ.) καί σένα. **κἄν** = καί ἄν· **δυό φορές τό (ἄν)**. **καί χωρὶς ἐμοῦ** = καί χωρὶς τήν παρέμβασή μου. **δραστέον**·

ἐνν. τό ἔστι μοι = πρέπει νά κάνω. ποῖ ἔλθοῦσαν = ἀφοῦ ἔρθω ποῦ; ποῦ (πρέπει) νά ἔρθω (καί νά βρῶ); ἡμεῖς σε φύλακες οὐ χρεῶν φυλάξομεν = (δέν εἶναι ἀνάγκη νά ῥθεις) ἐγώ θά παρακολουθήσω τήν ὑπόθεσι ὅπως πρέπει. Ὁ Ἀχ. δέν ὀρίζει τόπο γιά συνάντησι, γιά νά μήν ἀναγκαστεῖ ἡ Κλ. νά τριγυρίζει στό στρατόπεδο. μή τις = ἵνα μή τις, μήπως κανένας. Δαναῶν· ἡ γεν. καί στό τις καί στό ὄχλου. στείχουσαν. κατηγορ. μετοχή στό ἴδη σε. ἐπτοημένην· τροπ. μετοχή στό στείχουσαν. μηδὲ αἰσχυνε. παρατακτικά ἀντί: μηδ' αἰσχύνης = κι ἔτσι προσβάλεις πατρῶν δόμον = τήν ὑπόληψι τῆς πατρικῆς οἰκογένειας. κακῶς ἀκούω = μέ κατηγοροῦν, μέ κατακρένου. μέγας (ἦν) = εἶχε μεγάλη ὑπόληψι. ἄρχε = γίνου ὀδηγός, δεῖχνε τί πρέπει νά γίνει ὦν· αἰτιολ. μετοχή. κυρήσεις ἐσθλῶν = θ' ἀνταμφθεις εἴ εἰσι θεοί = ἄν ὑπάρχουν θεοί. εἰ δὲ μή εἰσι, τί δεῖ πονεῖν; ποιά ἡ ἀνάγκη μάταια νά κοπιᾶζει κανένας;

Ὁ Εὐριπίδης, σύμφωνα μέ τήν ἄποψη τοῦ Πρωταγόρα, ἀμφιβάλλει γιά τήν ὕπαρξι τῶν θεῶν.

Ὁ Ἀχιλλέας φεύγει ἀπό τή δεξιὰ πάροδο κι ἡ Κλυταμῆστρα ξαναγυρίζει στή βασιλική σκηνή.

Τό τμήμα πού ἐρμηνεύσαμε, στίχ. 801-1035, τό διαλογικό, πού ἀκολουθεῖ μετά τό Β' στάσιμιο, ὀνομάζεται Γ' Ἐπεισόδιο, ἀντιστοιχεῖ στήν Δ' Πράξι τῆς σημερινῆς τραγωδίας κι ὑποδιαιρεῖται σέ τρεῖς σκηνές. Σ' αὐτό τό κομμάτι ἡ ἐνεργή ἐπέμβαση τοῦ Ἀχιλλέα παρουσιάζει τήν πράξι (τή θυσία τῆς Ἰφιγένειας) σέ προσωρινή στασιμότητα. Τά συναισθήματα τῶν θεατῶν εἶναι μιὰ εὐθυμη διάθεση στήν α' σκηνή, λύπησι γιά τήν Κλυταμ. πού ὑποφέρει καί ἐλπίδα ἀπό τίς διαβεβαιώσεις τοῦ Ἀχιλλέα.

Ὁ Χορός, ἔχοντας δεῖ ἀπό κοντά αὐτά πού συμβαίνουν στό Ἐπεισόδιο, καρφώνει τό βλέμμα του στόν Ἀχιλλέα, τόν ὀποῖο τόσα σωματικά καί ψυχικά χαρίσματα στολιζον, γιό τοῦ Πηλέα καί τῆς Θέτιδας, πού τούς γάμους των τούς πανηγυρικούς τίμησαν οἱ θεοί, οἱ Μοῦσες καί οἱ Κένταυροι. Τούς γάμους αὐτούς περιγράφει πολύ ποιητικά στό χορικό πού τραγουδάει καί πού θά ἐρμηνεύσουμε.

φανάει, τε χλόα = μέ κλαδιά από έλατο και μέ στεράνια από πρασινάδα.
 ανέκλατον: αορ. β του ανάκλω και αορ. α ανέκλωα = φανάει, οσοειδής ηχη της
 νατά (ανά)· μέγα = μεγαλοφωνα τα ανάκλωα κυριολεκτικά λεγεται για
 (ζώα) έδω χρησιμοποιηθηκε γιατι και των Κενταυρων η εμφανιση μοιαζει
 με ζωου. ω Νηρη κόρα, παιδα... εξονομαζεν· η σειρα: ω Νηρη κόρα,
 Χειρων μαντις ο φαυδαο μουσαν ειδως εξονομαζε γεννασεν (= τε
 εσβαι) σε (υποκ.) παιδα (αντικ), μέγα φως (παράθεση στο παιδα)
 Θεσσαλία (δοτ. χαριστ) φοιβας μουσα = η μαντικη τευνη, εξονομαζω
 = έω χαριστ αποκαλυπτω, φανερωω, φως· μεταφορικά, σημαίνει, ελλι-
 = δα αυτησια· γαρ· δόξα λαμψη δε ηξει... α νιν εκτικε· η σειρα, ος ηξει
 κλειναν χθόνα Πραιομο συν λογηησει ασπισταις Μυρμιδωνων εκ-
 τυρωσαν (νιν)· γαθεν περι σωματι κεκορυθμενων ενδυτα οπλων γρυ-
 σεων· Ηφαιστοπονων εχων δωρηματα εκ θεας ματρος Θετιδος, α ε-
 κτικε νιν· ασπιστης = ασπιδοφορος, οπλιτης, λογηησει (λογη - αραι-
 = ω) = λογηοφορος, ακονιατης, εκτυρωω η ω = πυρολω, αφανίζω, γα-
 = θεν = από τη γη, συβμελα ενδυτα οπλων = φορετα οπλα, ηφαιστοπο-
 = νας = ηφαιστοεχτος = ογο του Ηφαιστου, δωρηματα = δωρα... εννοει
 ο χορος τά οπλα του Αχιλλεα, που ο Ηφαιστος κατασκευασε, υστερα από
 παράκληση της Θετιδας, από χρυσαφι, ασημι, καλα και χαλκο· βλ. Όμηρ.
 Σ 468 κέ· την αναλυτικη περιγραφη για την κατασκευη και τη διακομησή
 τους, δαιμονος = οι θεοι, τίθημι = καθιστω, κανω, μακαριον· κατηγ.
 του γαμου· γαμου θ· μνεναϊους· για παικιλια, ευπατρις = από ευγενη
 πατέρα, από σπουδαϊους γονιους, μακαριον· η λεξη τοποθετηθηκε σφοδρικα
 από τον Ευριπιδη στο τέλος της αντιστροφής, για να τονιστει η αντισθεση α-
 νομησα στον μακαριο αυτο γαμο και στον αθλο φυτογαμο της Πριγένειας·
 ο δευτερος στην ελωδο,
 υομασεκ υοκαριοννοπολας II υστ ενδοχ ενδυσζελετ ετο νωπώοθνιδ νώτ

Έπωδός (1080 - 1097)

(575 - 890) ΟΙΔΟΞΕΙΣ ΟΤΑΡΤΑΤΕΤΑΡ

σε δέ· σένα αντίθετα, σε αντίθεση με τή Θετίδα· η αντίθεση δυνατή· η
 σύνταξη: στέψουσι καλλερόμαν πλόκαμόν σε (σου)· καλλικόμας (-ης)
 πλόκαμος = πλεξούδες της όμορφης κόμης. ώστε μόσχον (θ.) σάν μοσχα-
 ροαχι, δομοκίτσα· στο στέψουσι σε αλλά και στο αιμάσσουτες λαϊμόν σε
 (σου), ώστε μόσχον (ώστε λαϊμόν μοσχο), πετραία αντρα = απόκοχμνες
 σπηλιές, όρεια = όρεσβια, βουνία, άκρηατος = άγνη, άμολυκτη, άνεγγι-

χτη από ταῦρο). βρότειος = ἀνθρώπινος. βαλιά = παρδαλή. αἰμάσσω = βουτώ στό αίμα, σφάζω. οὐ σύριγγι τραφεῖσαν (σε) = ἐνῶ δέ μεγάλωσες μέσ στή μουσική τοῦ σουραυλιοῦ. οὐδ' ἐν ροιβδῆσαι = κι οὔτε στά σφυρίγματα. παρά δέ ματέρι = ἀλλά κοντά στή μητέρα σου σέ ἀντίθεση μέ τό οὐ σύριγγι τραφεῖσαν. γάμον· παράθεση στό σέ : νύφη, σύζυγο. νυμφόκομος· μέ παθητική σημασία = νυφοστολισμένη. Ἰναχίδαι· οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἰνάχου, πρώτου βασιλιᾶ τοῦ Ἄργους. Ἰναχίδαι λέγονται καί οἱ Ἄργεῖοι. γάμον νυμφόκομον Ἰναχίδαις = στολισμένη νύφη γιά γάμο μ' ἕναν ἀπόγονο τοῦ, Ἰνάχου, μ' ἕναν ἀπό τούς σπουδαίους Ἀργεῖους. πού τό τᾶς αἰδοῦς ἔτι, πού (τό) τᾶς ἀρετᾶς πρόσωπον σθένει τι; σθένει τι = ἔχει ὅποιαδήποτε δύναμη ὁπότε = τή στιγμή πού. ἄσεπτον = ἡ ἀσέβεια. ἔχει δύνασιν = ἰσχύει, λογαριάζεται. ἃ δ' ἀρετᾶ ἀμελεῖται θνατοῖς κατόπισθεν = κι ἡ ἀρετή περιφρονιέται ἀπό τούς ἀνθρώπους πού τῆς γυρίζουνε τήν πλάτη. καί (ὁπότε) μή κοινὸς ἀγῶν βροτοῖς (ἔστι) = οἱ ἄνθρωποι δέν κάνουν κοινή προσπάθεια (γιά ἠθική ἐξυγίανση). μή τις θεῶν φθόνος ἔλθη = μήπως πέσει ἐπάνω ταυς ὀργή θεοῦ = γιά τήν ἀποτροπή τῆς θεϊκῆς ὀργῆς. πού· τό ἀσύνδετο γιά νά δείξει πάθος. τό τᾶς αἰδοῦς πρόσωπον· προσωποποιία.

Ἡ σύνδεση μέ τά προηγούμενα εἶναι ἡ ἀκόλουθη: ἡ θυσία τῆς Ἰφιγ. εἶναι δεῖγμα γιά τό ἠθικό ξεστράτισμα τῶν ἀνθρώπων καί τή θρησκευτική διαστροφή· πουθενά πιά δέ βλέπεις ἀγνότητα στά ἠθῆ κι εὐσέβεια· παντοῦ βασιλεύει ἠθική ἀναρχία.

Ὁ ποιητής ἐμπρός στήν τερατώδη θυσία τῆς Ἰφιγ. ὑψώνεται σέ ἀνώτερες ἠθικές σφαίρες καί μέ δραμύτητα καντηριάζει τήν ἠθική ἐξαθλίωση τῶν ἀνθρώπων στά τελευταῖα χρόνια τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου.

ΤΕΤΑΡΤΟ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ (1098 - 1275)

α') 1098 - 1126

προσκοποῦμαι = παρατηρῶ, γιά ν' ἀνακαλύψω κάτι. Ἡ Κλ. μαθαίνοντας ἀπό τόν Πρεσβύτεν ὅτι πρόκειται ὁ Ἄγαμ. νά σφαγιάσει τήν κόρη τῆς, ταράζεται καί παραγμένη βγαίνει ἀπό τήν κατοικία τῆς, γιά νά μάθει ἄ-

πό τόν ἄντρα της τό τί ἔτρεξε. πόσιν = τό σύζυγο. χρόνιον ἀπόντα = πού ἔλειπε ἀπό πολλή ὥρα. κάκλειλοιπότα στέγας· σχῆμα πρωθύστερο. ἐν δακρύοισί (ἔστι) = δακρύζει, κλαίει. πολλές ἰεῖσα μεταβολάς ὀδυρμάτων = πού θρηγνεί καί ὀδύρεται κατά διάφορους τρόπους, πού ἀλλάζει πολλές φορές τόν τόνο τῶν θρήνων. ἀκούσασα = καθώς ἄκουσε. μνήμην δ' ἄρ', εἶχον πλησίον βεβηκότος Ἀγαμέμνονος τοῦδε = ἀλλά νά, ἔρχεται ἐδῶ κοντά ὁ Ἀγαμ., πού τόν εἶχα στό νοῦ μου. εὐρεθήσεται = θά βρεθεῖ θά ξεσκεπαστεῖ. Λήδας γένεθλον = κόρη τῆς Λήδας. ἐν καλῶ = σέ κατάλληλη στιγμή. παρθένου χωρίς = χωριστά ἀπό τήν κόρη, χωρίς τήν παρουσία τῆς κόρης. γαμούμεναι = οἱ μελλόνυμφες. τί δ' ἔστιν, οὐ σοι καιρός ἀντιλάξεται; ἀλλά τί εἶναι ἐκεῖνο πού δέ θά χάσεις τήν εὐκαιρία νά μοῦ πεις; ἡ ἀνώμαλη σύνταξη ἐδῶ δείχνει τή διέγερση τῆς Κλυταιμίστρας. Ὁ Ἀγ., ἀνεξάντλητος σέ φέματα, μεταχειρίζεται ἐπιτηδευμένη εὐγενική γλώσσα θέλοντας νά κερδίσει τήν ἐμπιστοσύνη τῆς γυναίκας του. ἔκπεμπε παῖδα δωμάτων πατρός μέτα = φώναξε τήν κόρη ἔξω καί ἄφησέ την νά πάει μέ τόν πατέρα της (ἐνν. στό βωμό). ὡς = διότι, γιατί. πάρειςι = εἶναι στή διάθεσή μας. αἱ χέρνιβες ἠύτρεπισμένοι = τό ἁγιασμένο νερό ἔτοιμο. βάλλειν χερί πῦρ καθάρσιον = γιά νά ραντίσουμε μέ τά χέρια μας τήν καθαρτική φωτιά, τό πῦρ τοῦ καθαρμοῦ. θεᾶ δοτ. χαρ. μέλανος αἵματος φυσήματα· παράθεση στό ἄς πεσεῖν χρεῶν (πού πρέπει νά πέσουν γιά χατήρι τῆς θεᾶς) ξεφυσώντας μαῦρο αἷμα ἀπό τό λαιμό τους τήν ὥρα πού θά σφάζονται· δές τόν πληθ. ἀριθμό χέρνιβες — προχύται — μόσχοι· τί πλούσια καί μεγαλόπρεπη θυσία! Ἔτσι θά εὐχαριστηθεῖ ἡ μητέρα. τοῖς ὀνόμασι = μέ τίς λέξεις. οὐκ οἶδ' ὅπως τὰ ἔργα σου χρή μ' ὀνομάσασαν εὐ λέγειν = δέν ξέρω πῶς πρέπει ν' ὀνομάσω τά ἔργα σου, γιά νά τά χαρακτηρίσω σωστά ὅπως χρή· πλάγια ἐρώτηση ἀπό τό οἶδα. Τά ἔργα τοῦ Ἀγ. φανέρωναν διπλοπρόσωπο ἄντρα καί ἄστοργο πατέρα. πατρός ἃ μέλλει (ἐνν ποιήσειν)· ἃ μέλλει = τίς βουλές, τίς προθέσεις· μ' αὐτό πρέπει νά συνδεθεῖ τό πατρός. χυπό = καί ὑπό. ὑπό τοῖς πέπλοις = κάτω ἀπό τούς πέπλους, προστατεύοντάς την μέ τό πέπλο σου· πέπλος· φόρεμα γυναικεῖο πλατύ καί μακρύ, πού τύλιγαν γύρω στό σῶμα, καρφίτωναν στόν ὦμο κι ἔζωναν στή μέση, χρωματιστό. ἰδοῦ παρέστιν ἤδη κειθαρχοῦσά σοι. Ἡ Ἴφ. περνᾷ ἐμπρός φορώντας πέπλο καί κρατώντας τόν Ὁρέστη. Ἡ παρουσία τοῦ μικροῦ, γιά νά συγκινηθεῖ πιο πολύ ὁ πατέρας ἐμπρός στήν ἀνόσια πράξη του. τὰ ἄλλα = ὡς πρός τ' ἄλλα, γιά τό ἄλλο ζήτημα. πρό τῆσδε = γιά τήν υπεράσπισή της. τί κλαίεις; γιατί κλαῖς; λέει ὁ Ἀγ. στήν Ἴφι-

τίς ἀ' ἠδίκησε; ὁ Ἄγ. κάνει πῶς δὲν καταλαβαίνει τὴν ἀδικία πού γίνεται
 στην Κλυταίμνηστρα, γι' αὐτὸ καὶ ρωτᾷ: ποίος σου καμὲ κακὸ; τοῦτ' ἐμοῦ
 πεύθει παρὰ: αὐτὸς ἦτάς να τὸ μάθει ἀπὸ μένα; **πύθνομαι = πυθνανο-**
μαι. ὁ γοῦς ὄδ' αὐτὸς γοῦν ἔχων οὐ τυγχάνει = τὸ νόημα τῶν λόγων
 σου (ὅτι δὲν ἔχω λόγους νὰ παραπονεῖμαι ἀπὸ κανεὶς δέ μ' ἀδικεῖ) δὲν ἔ-
 χει νόημα κανένα. λογοπαίγνιο: **τὰ κρυπτά μου = τὰ μυστικά μου.** ἡ λέξη
 κρυπτόν λογαριάζεται γιὰ οὐσιαστικό καὶ ἀπὸ αὐτὸ ἦ γεν. μου. αὐτὰ τὸ
 σιγὰν (σε) καὶ τὸ στενάζειν (σε) πολλά ἐστὶν ὁμολογούντως σου = αὐ-
 τῇ ἡ ἴδια ἢ σιωπῇ καὶ ὁ πολὺς ἀναστεναγμός εἶναι ὁμολογία τῆς ἐνοχίας
 σου. **μὴ κάμης λέγων (εἰרון) = μὴ κανεὶς τὸν κόπο νὰ μιλάς, μὴ γάνεις**
τὰ λόγια σου, τὸ γὰρ ἀναίσχυτον τί δει λέγοντα προσάβειν τῇ συμ-
φορᾷ: αὐτὰ τὰ λέει μέσα του ὁμολογώντας ὅτι ὡς τώρα ἔλεγε ψεύματα
 προσλαμβάνω τῇ συμφορᾷ = ἔποχτώ κοντὰ στή συμφορᾷ. **τὸ ἀναίσχυ-**
τον = τὴν ἀναίσχυτητα, τὸν τίτλο τοῦ ἀδιάντροπου ἀνακαλύψω λόγους =
θά μιλήσω ὀρθὰ κοφτὰ χωρὶς περιστροφές, παρωδῶν αἰνίγμα = ὑπανιγ-
μός εἰρωνικός, προσούδισας πέδω = πρὸς οὐδὰς ἔρριψας, ἔριξες στὸ ἔδα-
φος, πέδω: πλεονασμ. = κατὰ γῆς. Τάνταλος ἦταν γιὸς τοῦ Θεσπῆ, ἀ-
 δελφοῦ τοῦ Ἀτρέα. Ὁ Ἄγ. ἐδῶ παρασταίνεται ὡς ἕνας ὠμος καὶ θηριώ-
 δης ἄνθρωπος ποὺ σκοτῆνει καὶ τὸ γῆπιο, γι' αὐτὸ ἀποφύγει μελλοντικὴ ἐκδί-
 χηση ἀπὸ αὐτὰ. Ὁ Στασίως ποιητὴς τῶν Κυπρίων ἐ π ῶ ν λέει
 Νήπιος δὲ πατέρα κτείνας υἱὸς καταλείπει. Ὁ Ὀμηρὸς παρασταίνει
 τὸν Ἄγαμ. γιὰ ἀγαθὸν βασιλέα καὶ κρατερὸν αἰμητήν. Τὸν πρῶτο γάμο
 τῆς Κλυτ. μετ' τὸν Τάνταλο δὲν ἔξομιε αἰ ὁ Εὐροπίδης τὸν ἐπινόησε ἀπὸ
 παιητικὴ ἀνάγκη ἢ γὰν βῆκε νὰ ὑπάρχει πρὶν ἀπὸ αὐτὸν **τὸ Διὸς παιδὲ**
ἐμῷ τε συγγόνω εἶναι οἱ δυὸ γιοὶ τοῦ Δία καὶ ἀδελφία τῆς Ἑλένης, οἱ
 Διόσκουροι, Κάστορας καὶ Πολυδεύκης, μαρμαίροντε ἵπποισιν = ἄστρα-
 φτεροὶ μετὰ κατὰλευκα ἀλλάγους. Οἱ Διόσκουροι παρασταίνονται, κανονι-
 κά, ἔφιπποι ἢ ὄρθια κοινὰ στ' ἀλόγα τους. Ὁ Πίνδαρος τοὺς ὀνομάζει
 λευκοπόλους καὶ εὐίππους. Ἐνας Ὀμηρικός ὕμνος τοῦς λέει ταχέων
 ἐπιβήτορας ἵππων. **ἔρρισατό σε = ἀ' ἔσωσε, ἀ' ἐγλίτωσε (π.β. τὸ ῥύσαι**
ἡμᾶς) τάμὰ ἔσχεσ ἀ' λέχη = μέ πῆρες πάλι γυναῖκα σου.

1157 - 1190

οὐ = τότε, καταλλαχθεῖσα = διαλλαχθεῖσα, μετὰ τῇ συμφορῇ σου
 συμμαρτυρήσεις = θά μαρτυρήσεις, θά παραδεχτεῖς καὶ σύ. ἡ = ἡ

μουν ἄμεμπτη γυναίκα· σ' αὐτό τό ἄμεμπτος ἀναφέρεται τό *περὶ σέ σοφρονῶ εἰς Ἀφροδίτην* = εἶμαι πιστή σύζυγος. *αὔξω μέλαθρον* = μεγαλώνω τήν περιουσία τῆς οἰκογένειας. *θύραζε* = ἔξω. *θήρευμα* = ἀπόκτημα. *φλαύραν* = φαύλην = τιποτένια. *ἐπὶ τρισὶ παρθένουσι* = κοντά στίς τρεῖς κόρες· κατά τόν Ὅμηρο ἦταν ἡ Χρυσόθεμη, ἡ Λαοδίχη καί ἡ Ἰφιάνασσα· οἱ ἔπειτα μνημονεύουν Ἰφιγένεια, Ἡλέκτρα καί Χρυσόθεμη. *τλημόνωσ* = σκληρόκαρδα. ὦν. γεν. διαίρ. στό *μιᾶς*. *τά σά* = τίς δικές σου δικαιολογίες τῆ δική σου ἀπολογία· *ἵνα λάβῃ Μενέλεωσ Ἑλένην*· εἶναι ἀπάντηση στό : *τίνοσ ἔκατί νιν* (αὐτήν τήν μίαν) *κτενεῖσ*. *καλόν γέ τοι* = ναί, εἶναι ὠραῖο ἀλήθεια· εἰρωνεῖα· ἄλλοι νά ἐγκληματοῦν καί ἄλλοι, οἱ ἀθῶοι, νά τιμωριοῦνται. *ἀποτεῖσαι τέκνα μισθόν κακῆσ γυναικὸσ* = νά πληρώσουν τά παιδιά σου ἀντίποινα γιά τῆ διαγωγῆ μιᾶσ ἀνήθικησ γυναικάσ. *τᾶχθιστα* = *τὰ ἔχθιστα* = τά χιλιομίσητα, τά σιχαμερά (ἡ Ἑλένη) *τοῖσι φιλτάτοισ* (δοτ. ὄργαν., ἡ Ἰφιγ.) *ἠνούμεθα*· ἐνεστώσ τῆσ ἀπόπειρασ = ζητάμε ν' ἀγοράσουμε. *γίγνομαι διὰ μακρᾶσ ἀπουσίασ* = ἀπουσιάζω γιά πολὺν καιρό *θρόνουσ* = τά καθίσματα *παρθενῶνεσ* = τά δωμάτια τῶν κοριτσιῶν, *ἐπὶ δακρύοισ* = δακρύσασα, κλαμένη. *ὦ τέκνον* — ὁ φυτεύσασ *πατήρ*· δυνατή ἀντίθεση πού τονίζει τό μέγεθος τοῦ ἐγκλήματος. *αὐτόσ κτανῶν, οὐκ ἄλλοσ*· *σχῆμα ἐκ παραλλήλου*. *οὐδ' ἄλλη χερί* = κι ὄχι ἄλλοσ, ὄχι μέ ξένο χέρι. *τοιόνδε μῖσοσ* = ἄσβεστο μῖσοσ. *ἐνδεὶ βραχεῖασ προφάσεωσ* = χρειάζομαστε μικρῆ ἀφορμῆ. *χαί* = καί αἰ. *δεξόμεθα δέξιν, ἦν σε δέξασθαι χρεῶν* = θά σοῦ κάνουμε τήν ὑποδοχῆ πού σοῦ χρειάζεται· *σαρκασμόσ*. *κακῆ*· στή σημασία πού τό λέμε κι ἐμεῖσ· ὑπαινιγμόσ στό φονικό μετά τό γυρισμό του στίσ Μυκῆνεσ. *μητ' αὐτόσ γένη* (κακὸσ *περὶ ἐμέ*). *εἴεν* = ἔστω· γιά τούσ ἀρχαίουσ εἶναι μιά συγκατάθεση σέ αὐτά πού εἰπώθηκαν ἀλλά στενά δεμένη μέ τά μελλοντικά. *θύσεισ σὺ δὴ παῖδα* = ἄσ ὑποθέσουμε ὅτι θά θυσιάσεισ τήν κόρη σου. *ἔνθα* = τότε, κατά τῆ θυσία. *τί σοι κατεύξει ἀγαθόν* = τί καλέσ εὐχέσ θά κάμεισ γιά τόν ἐαυτό σου. *σοι*, ἀντί τοῦ *σαυτῶ*. *νόστος πονηρόσ* = κακῆ ἐπάνοδοσ, μαῦροσ γυρισμόσ· *οἴκοθέν γ' αἰσχυρῶσ ἰῶν* = ἀφοῦ ἐπαίσχυντα ξεκινᾶσ ἀπό τήν πατρίδα· μιά ἐπιστροφή πού οἱ περιπέτειεσ καί τά βασανὰ τῆσ θά εἶναι ἀνάλογα μέ τήν ντροπή τοῦ ξεκινήματος ἀπό τήν πατρίδα· εἰρωνεῖα. *ἦ τᾶρ' (α)* = *ἦ τοι ἄρα* = τότε λοιπόν σίγουρα, δίχωσ ἄλλο. *εὐφρονα ἦσομεν* = *εὐφρονα ἔπη ἦσομεν* = θά ξεστομίσουμε εὐνοϊκέσ εὐχέσ, εὐχέσ γιά τό καλό. *αὐθέντησ καί αὐτοέντησ* = ὁ αὐτουργόσ τοῦ φόνου. *προσβλέπω τινά* = ἀτενίζω, κοιτάζω κάποιον.

δ') 1191 - 1215

προσπίπτω τινί = πέφτω στήν ἀγκαλιά κάποιου = ἀγκαλιάζω κάποιον. ἔρχομαι τι διὰ λόγων = διαλογίζομαι, συλλογίζομαι κάτι. ἡ σκῆπτρά σοι μόνον διαφέρειν καὶ στρατηλατεῖν σε δεῖ; ἢ ἐνδιαφέρεσαι μόνο νά κουνᾶς δεξιά ζερβά τό σκῆπτρο καί νά κρατᾶς τήν ἀρχιστρατηγία; Παρόμοια ἔλεγε κι ὁ Μενέλαος στόν ἀδελφό του (στίχ. 357). Τό σκῆπτρα διαφέρειν πολύ παραστατικό. Κάθε εὐγενικό αἶσθημα χάθηκε ἀπ' τήν καρδιά σου, λέει στόν Ἄγ. ἢ Κλυτ., ἐξαιτίας τῆς ἀρχομανίας σου καί μοναχῆ ἀποστολή νομίζεις ὅτι ἔχεις νά κουνᾶς τό σκῆπτρο ἐπιδεικτικά καί νά κρατᾶς τήν ἀρχιστρατηγία· γι' αὐτό καί ἀποφασίζεις νά θυσιάσεις τήν κόρη σου. ὄν = ἀλλά τοῦτον, ἀλλά τοῦτο, ἀντί ὅ, μέ ἔλεξῃ πρός τό δίκαιον λόγον = ἀλλά αὐτό, πού θά ἦταν μιά πρόταση δίκαια, ἔπρεπε νά πεῖς. κληρον τίθεμαι = βάζω κληρο. ὅτου = τίνος, ποιανοῦ. ἦν τότε ἐν ἴσῳ = ἦν τότε ἴσον, θά ἦταν αὐτό δίκαιο. ἀλλά μή παρασχεῖν σε (ὑποκ.) παιῖδα στήν (ἀντικ.) σφάγιον (κατηγ.) ἐξαιρέτον = διαλεγμένο, κατ' ἐξαιρέση., Δαναῖδαι· δοτ. χαριστ. πρὸ μητρὸς = γιά τό ἀμάρτημα τῆς μάνας της. οὐπερ τὸ πρᾶγμ' ἦν = πού ἦταν καί δικό του ζήτημα. ὑπότροπος = ὑποστρέφασα, ἐπιστρέφοντας. κομίζουσα = περιπουμένη, μέ τό νά κρατεῖ, τά ἔχει. ἄμειψαι· τοῦ ἀμείβομαι = ἀπαντῶ. τούτων· γεν. διαир. στό τι (εἴ τι). συνσώζω = ἐνεργῶ ἀπό κοινοῦ γιά τή σωτηρία, ἐνῶν τίς προσπάθειες γιά τή σωτηρία. λόγος = γλώσσα, τό χάρισμα τῆς φωνῆς. Ὅρφεύς· γιός τῆς Μούσας Κἀλλιόπης, μυθικός ἥρωας, ἦταν περίφημος ποιητής καί μουσικός πού μέ τή μουσική του καί τή λύρα του συγκινοῦσε καί μαλάκωνε τά ἄγρια θηρία, μετακινοῦσε δέντρα καί πέτρες καί σταματοῦσε τή ροή τῶν ποταμιῶν. Ἐμαλάκωσε καί τόν ἴδιο τόν Πλούτωνα. ἐπάδω = ἄδω, τραγουδῶ. ὀμαρτῶ τινι = ἀκολουθῶ κάποιον. κηλεῖν τε· πηγαίνει με τό πείθειν (πείθειν — κηλεῖν τε). κηλῶ = θέλω, γοητεύω. ἐνταῦθ' ἄν ἦλθον = θά χρησιμοποιοῦσα αὐτό τό μέσο. παρέχω = προσφέρω, χρησιμοποιῶ. τάπ' ἐμοῦ σοφά = αὐτά πού μόνο ξέρω, δηλ. τά δάκρυα, καθῶς λέει ἀμέσως ἔπειτα.

ε') 1216 - 1245

ἰκετηρία = κλάδος ἐλιάς μέ ἄσπρο μαλλί περιτυλιγμένος, σύμβολο τοῦ ἰκέτη. τό σῶμα τούμὸν ἐξάπτω σέθεν ἰκετηρίαν (=ἰκετήριον κλάδον). γόνασιν = γιά τή ζωή σου· ἡ πρόταση παρενθετική ὅπως τό ἰκετεύω. ἄω-

ρος = νέος. τὰ ὑπὸ γῆς = ὁ Ἄδης. Ἰδούσα(σάμ' ἐμὸν = καθίσασα, καθί-
 ζοντας, χάριτες = θωπιεῖς. ἐν δόμοις ἀνδρός = συζύγου. ἄλλω = βλα-
 σταίνει εἰμὶ εὐτυχισμένης οὐμός = ὁ ἐμός λόγος = ὁ λόγος ἐμοῦ καὶ ἀπό
 τῆ ἐμοῦ τὸ ἔαρτωμένης = χρεωσμένης. ἀντιλάξιμαι = ἀντιλαμβάνο-
 ναι. πιάνωμαι ἀπὸ ὑποδοχαί = δεξιώσεις καλοδεξίματα δόμεναι γεν. ἄ-
 ποχ. ἀπὸ ὑποδοχαί. πόνον τιθηνός ἀποδιδούσῃ σοι τροφός = ἀνατροφί-
 δίδοντας σέ σένα τούς πολλούς κόπους γιὰ τὴν ἀνατροφή μου. τιθηνός
 (θάω θηλάω· τιθῆν = βυζάστρα τροφός) = ὁ τρέφων ὁ σχετικός μέ τὴν
 ἀνατροφή, μή (ἀποχτεινός) πρὸς σέ Πέλοτα καὶ πρὸς Ἀτρείω πατρός
 = σέ ἱκετεύω στ ὄνομα τοῦ Π. κατ' ὠδίνω = ἔχω ὠδίνω, πόνον τῆς
 γένου· ὠδία = πόνος (θηλ.) ἐδῶ = λυπηρόν. τί μοι πάρεστι = τί σχέση
 ἔχω. Ἀλέξανδρος = Πάρις· πάθει = πῶς ἔγινε κτ. ἦρθε (ὁ Πάρις) ὁμο-
 ματα = ἐβλέμμα ἐν ἄλλὰ τούτο = ἵνα (εἰμὶ) ἄλλο) τούτο = ὥστε αὐτό
 τοῦλάχιστο πάθει μνημεῖον = χι' ἀνάμνησι θυμητῶ σου. μικρὸς σὺ
 (εἶ) ἐπίκουρος φίλος = εἶμαι μικρός γιὰ νὰ βοηθήσει τούς σίλους ἱκε-
 τεύω πατρός ὅπως δέμαί τινας. αἰσθημέτι τῶν κακῶν ἐγγίνεσαι
 κἂν κηπίους γῆς καὶ τὰ κηπία, γαί, αἰγύρα διασθάνονται τὰ κακὰ λίσ-
 ματα = ἱκετεύω ὅτ ἐμ' ἐνέμυσσας = προσέβασα. γωνοφάρσιπ ἰκοφ
 .(it is) it ὅτο αμοιβ. νεγ. νωσῶσ. ὠτνωπῶ = αμοιβιμῶ ὅτ προσέβασα
 κιν. ραισθῆσοσπ ρίτ ὠνῶν. κρησῶσπ ἰτ κιν. ὠνῶν ὁπῶ ὠγρῶν = ὠδῶνωση
 ρίτ ροίγ. ρῶσφφ. ρ' ρήνωφ ρίτ αμοισαχ ὅτ. σφσῶλγ = φεγῶλ. κρησῶσπ ἰτ
 ροκισουμ ἰοκ ρήσπιοσ ρομρῶσπσ νετῆ. ρκωρῆ ροκισουμ ρηπῶιλλοκ ρουομο
 αἰδεσαί με = σεβάσου, με, σεβάσου τῆ δυστυχία μου. κατοικτιρον
 βιον = λυπησὸν τῆ ζωῆ μου. ἀνομαι = ἱκετεύω, θεοπροπαχῶ. νερα-
 σός = τὸ νεογνὸν τῶν πτηνῶν, τὸ μικρὸ τουλακί. πύθειμένη = ἀναπτύχνητι
 μετὰλωμένη, πάντα λόγον = ὅτι εἶνα γὰ τὸ συντελοῦσα ἔν = συντε-
 λομένησ. σθ = ἕνα σημειο. σθ = ἕνα ἐπιγέσημα. νικῆσω = θά κερδίσω. θά πεί-
 σω τὰ νεβθε = τὰ κάτω, ὁ κάτω κόσμος. οὐδέν (ἔστι) = δέν ἀξίουν τίπο-
 τα. κακῶς ζῆν κρείσσοι ἢ καλῶς θανεῖν = προτιμότερο γὰ ζεῖ κανεὶς ὅσ
 σχημα παρὰ νὰ πεθάνει ὠραία. Ἀντίθετα, ὁ Αἴαντας, στό δράμα τοῦ Σο-
 φοκλή πού ἔχει τὸ ὄνομά του λέει: ἀλλ' ἢ καλῶς ζῆν ἢ καλῶς τεθυηκέ-
 ναι τόν εὐγενῆ χρή. Σέ ἄλλες τῶν τραγωδιῶν* ὁ Εὐριπίδης κατὰ τίς περι-
 στάσεις ἐκφράζει διαφορετικὴ ἀντίληψη γιὰ τὴ ζωὴ λέγοντας: τοῦ ζῆν δὲ
 λυπρῶς κρείσσοι, γέστι, κατθανεῖν, πῶ ἔχαρ' θανεῖν, κακῶν μείριστον
 φάρμακον νοσημιζέται. ἡλό, ἡρμεμυτῶ τῆσ τζῶτῆς ζυτῆσ κατ' ἡρ' ἱκείσῃσ τῆσ
 ἴφελρῶσ τῶν πατέρα τῆσ συντρίβου τῆσ καρδιάσ ραφῶ. ἔἵνα, ὠραία τῆ ζωῆ,

ΤΕΤΑΡΤΟ ΣΤΑΣΙΜΟ (1276 - 1335)

ΜΟΝΩΔΙΑ ΙΦΙΓΕΝΕΙΑΣ (1276-1311)

οἶ (ἐπιφ. σχετλ. πόνου) ἐγὼ = ὄχου, ὁμέ. μέλεος - α -ον = δύστυχος. θανάτου· γεν. αἰτίας. σέ· στό παραδούς. ταύτὸν μέλος τύχης πέπτωκεν εἰς ἄμφω = τὸ ἴδιο λυπητερό τραγοῦδι ἔλαχε καί στίς δύο μας, τὸ ἴδιο μοιρολόι πρέπει νά λέμε κι οἱ δύο, δηλ. αἱ ἐγώ. νάπος νιφόβολον = φαράγγι, χιονοσκέπαστο, χιονόδαρτο. ὄθι = ὄπου. ἔβαλε = ἔριξε, πέταξε βρέφος· ἄντικ. ματρὸς ἀποπρὸ νοσφίσας = ἀποχωρίζοντας, διώχνοντας μακριὰ ἀπὸ τῆ μητέρα. ἐπὶ μὲρῳ θανατόντι = μέ τὸ σκοπὸ νά πεθάνει. Πάριν· ἐπεξήγηση τοῦ: βρέφος ἀπαλόν. Φρυγῶν πόλις = τὸ Ἰλιο ὄφελε (Πρίαμος) οἰκίζω = ἐγκαθιστῶ, βάζω νά μείνει. τὸν τραφέντα ἀμφίβουσι = τὸν ἀναθρεμμένο μέσα στὰ βόδια. βουκόλον· κατηγ. θάλλων = θαλερός. χλωρός = τρυφερός. ροδόεντα ἄνθη = ἄνθη ρόδων, ρόδα.

Ἡ μάντισσα Κασσάντρα, ἡ κόρη τοῦ Πριάμου, σύμφωνα μέ κάποιους μύθους εἶχε προφητέψει, ὅταν γεννιόταν ὁ Πάρις, ὅτι αὐτὸς θά γίνει ὁ καταστροφέας τῆς πατρίδας του καί γι' αὐτὸ ζητοῦσε μ' ἐπιμονή νά σκοτώσουν τὸ μωρό, γιὰ νά μποδίσουν τὸν ὄλεθρο τῆς πατρίδας. Σύμφωνα μέ ἄλλους μύθους, ἡ Ἐκάβη, ἔχοντας στήν κοιλιά τὸν Πάρι, εἶδε στὸν ὕπνο τῆς, ὅτι γέννησε ἓνα δαυλὸ κι οἱ ἐξηγητές τῶν ὀνειρίων, προβλέποντας ὅτι τὸ παιδί, πού θά γεννηθεῖ, θά σταθεῖ ὁ καταστροφέας τῆς πατρίδας, ἀξίωσαν νά θανατωθεῖ. Κι ὁ Πρίαμος ἀντὶ νά τὸ σκοτώσει ἔβαλε νά τὸ ἐκθέσουν σέ μιά χαράδρα τῆς Ἰδης, ὅπου κάποιοι βοσκοὶ τὸ βρήκαν καί τὸ μεγάλωσαν. Ἐπειτα ὁ Πρίαμος πού τὸ ἀναγνώρισε τὸ δέχτηκε πάλι στήν οἰκογενειά του παρά τίς ἀντίθετες ουσιάσεις τῆς Κασσάντρας. 1292· Ὁ Πρίαμος λογαριάζοντάς τον γιὰ βουκόλο κι ὄχι γιὰ βασιλόπουλο, τὸν ἔστειλε στὰ λιβάδια τῆς Ἰδης νά βόσκει τὰ βόδια καί τοῦ παραχώρησε γιὰ νά κατοικεῖ μιά θέση κοντά στίς γνωστὲς κρήνες. 1297· Ὑάκινθινα ἄνθη· ὕακινθος, ὠραῖο μυρωδάτο ἄνθος, ἀλλιῶς: ζουμπούλι, διατέντο.

Ἡ λεπτομερειακὴ περιγραφή τοῦ χαριτωμένου κι εἰδυλλιακοῦ τοπίου δέ συμφωνεῖ μέ τὴν ψυχικὴ διάθεση τῆς βαρῆς πονεμένης Ἰφιγένειας, γίνεται ὅμως κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν μονωδιῶν τοῦ Εὐρυπίδη καί σέ συμφωνία μέ τὴν κλίση τοῦ φυσιολάτρη δραματογράφου νά περιγράψει εἰδυλλιακά τοπία.

ἔνθα = ἐκεῖ. Ἑρμῆς = ὁ Ἑρμῆς. Ὁ Δίας ὄρισε διαιτητή τόν Πάρη κι ἔστειλε τόν Ἑρμῆ νά συνδέφει στήν Ἴδη τίς τρεῖς θεές πού φιλονικούσαν. **τρυφῶ ἐπί πόθῳ** = καμαρώνω γιά τίς ἐρωτικές χάρες. **εὐναῖσι βασιλίσιν Διὸς ἀνακτος** = ὡς βασιλική σύντροφος τοῦ Δία· τό βασιλίσιν εἶναι ἐπίθετο. **ἐπί κρίσιν ἔριν τε, θάνατον**· ἐκφράζουν τό τελικό (τέλος = σκοπός) αἴτιο κρίσιν... **ἔριν καλλονᾶς**· πρωθύστερο. **στυγνός** = φρικτός, ἀπαίσιος. **ἐμοί**· δοτ. **ἀντικειμ. ἤ ἠθική** = ἀλλά γιά τό θάνατο τό δικό μου. Ἡ σειρά τῶν παρακάτω: **φέροντα Δαναΐδασι πρὸς Ἴλιον πομπόν, ἄς (ἦς) πομπῆς προθύματα ἔλαχεν Ἄρτεμις κόραν**.

β') 1312 - 1335

δυσελένα = δυσελένη = ἡ κακο-, ἡ παλιο-Ἑλένη. **πικρὰν ἰδοῦσα** = ἀφοῦ μέ φαρμάκωσε μέ τό δυσελέναν πβ. δύσ - , αἰνό-Πάρις. **φονεύομαι — διόλλυμαι**· ἐπαναδίπλωση μέ παραλλαγή, γιατί τήν ἀφόρητη αὐτή ἔννοια δέν τή χωράει ὁ νοῦς της. **ἀνοσίου πατρός**. ἐπειδή εἶναι φονιάς τοῦ παιδιοῦ του. **πρύμναι ναῶν**· περίφραση = νῆες, πλοῖα. **χαλκεμβολάδες** = μέ χάλκινα ἔμβολα· ἀναχρονισμός. **ἐλάτα (ἦ)** = πλοῖο (ἀπό ξύλο ἔλατου), στόλος· συνεκδοχή. **πομπαῖος** = ὁ πέμπων, ὁ συνοδός· σ' αὐτό ἀναφέρεται τό εἰς **Τροίαν**. **ἐλάταν πομπαίαν** εἶναι παράθεση στό **πρύμνας ναῶν** = στόλο πού θά συνόδευε τούς Ἑλληνας στήν Τροία· ἡ σειρά: **ἄδε Αὐλῆς μή μοι ὠφέλε δέξασθαι εἰς τούσδ' ὄρμους πρύμνας ναῶν χαλκεμβολάδων, ἐλάταν πομπαίαν εἰς Τροίαν**. Ἡ σειρά τῶν παρακάτω εἶναι: **μηδ' (ὠφέλε) Ζεὺς πνεῦσαι ἀνταίαν πομπᾶν Εὐρίπῳ· πομπῆ** = ὁ συνοδευτικός ἄνεμος, ἡ αὔρα **ἀνταῖος** = ἀντίθετος. **Εὐρίπῳ**. δοτ. τοῦ τόπου. **μειλίσσων αὔραν** = γλυκό ἀεράκι στέλνοντας. **ἄλλαν** = διαφορετική. **λαΐφεισι θνατῶν** = στά πανιά τῶν ἀνθρώπων. **χαίρειν**· πρὶν ἀπό αὐτό θά ἐννοήσουμε τό **τοῖσι μὲν κατ' ἀναλογία μέ τό παρακάτω τοῖσι δέ· τοῖσι μὲν χαίρειν** = ὥστε ἄλλα πλοῖα νά χαίρωνται. **τοῖσι δέ λύπαν** = καί σ' ἄλλα λύπη. **τοῖσι δέ ἀνάγκαν** = ἐξαναγκασμό, ἀνωτέρα βία· **τοῖσι δ' ἐξορμᾶν** = σέ ἄλλα νά σαλπάρουν. **στέλλειν** (τά ἰστία) = νά μαζεύουν τά πανιά. **μέλλειν** = ν' ἀναβάλλουν τό ξεκίνημα. Ἡ ἔννοια: ὁ Δίας στέλνει κάθε φορά στά πλοῖα διαφορετικό ἀγέρι μέ διαφορετικά ἀποτελέσματα· ἔτσι τό ἀγέρι εἶναι σέ ἄλλα καλόδεχτο, γι' ἄλλα φαρμακερό, ἔτσι πού νά ὑποκύπτουν στόν ἀναγκασμό καί ἄλλα νά σαλπάρουν, ἄλλα νά διπλώνουν τά πανιά, ἄλλα ν'

β') 1369 - 1401

εἰσακούσατε· σύ κι ὁ Ἀχιλλέας. μάτην θυμοῦμαι = χωρίς λόγο, ἄδικα θυμώνω. κάρτερω τὰ ἀδύνατα = ἐπιμένω στὰ ἀδύνατα. προθυμίας· γεν. τῆς αἰτίας στό αἰνέσαι (ἐπαινέσαι) = γιά τήν καλή του διάθεση. διαβάλλομαί τινι = γίνομαι μισητός σέ κάποιον. πλέον πράττω = κατορθώνω. οἶα μ' εἰσῆλθεν ἔννοουμένην = ποιές σκέψεις μου ἦρθαν, ὅταν βασιάνισα τό πράγμα. κατθανεῖν μοι δέδοκται· ὁ στρατός ἔχει ἀποφασίσει τή θανάτωσή μου. μοι· δοτ. ἀντιχαρ. παρήμι τὸ δυσγενές ἐκποδῶν = παραμερίζω, βγάζω ἀπό τή μέση κάθε ταπεινό αἴσθημα. ὡς· εἰδικός. ἡ μεγίστη = ἡ ἰσχυρότατη, ἡ πανίσχυρη. κἀν ἐμοί = καί ἐν ἐμοί. πορθμός ναῶν = ἡ διαπεραίωση τῶν πλοίων. τὰς μελλούσας γυναίκας = τίς γυναῖκες τοῦ μέλλοντος. τείσαντες = τιμωρήσαντες, μέ τήν τιμωρία. ὁ Ἑλένης ὄλεθρος· περίφραση = ἡ χαμένη Ἑλένη. ῥύσομαι = θά σώσω. κλέος μου μακάριον γενήσεται = ἀθάνατη θά εἶναι ἡ δόξα μου πού ἐλευθέρωσα τήν Ἑλλάδα. καί γάρ οὐδέ τοί τι λῖαν ἐμοί φιλοφυχεῖν χρεῶν = ἔχω ὅμως κοντά σ' αὐτά καί ἄλλο λόγο νά μὴν ἀγαπῶ τή ζωή μου. πᾶσι Ἑλλησι· δοτ. χαριστ. ἔτεκές με κοινόν (δηλ. ἀγαθόν)· κατηγορ. ἐρέτμ' ἔχοντες = ἐρετμὰ ἔχοντες = κωπηλάτες. ἐρετμόν (ἐρέσσω) = κουπί, ἡ ἐμὴ φυχή = ἡ ζωή μου. μι' οὔσα = ἐγώ, μέ μιά ζωή πού ἔχω· ἀλλά μυριοί - ἡ δ' ἐμὴ φυχή μι' οὔσα· ὁ συλλογισμός ἀπό τοῦ μείζονος. κἀπ' ἐκεῖνο = καί ἐπ' ἐκεῖνο = καί σ' ἓνα ἄλλο, στό ἀκόλουθο. διὰ μάχης μολεῖν = διὰ μάχης ἐλθεῖν, μαχέσασθαι. κρείσσων (ἔστι)· σύνταξη προσωπική ἀντί γιά τήν ἀπρόσωπη: κρείσσόν (ἔστι) ἓνα ἄνδρα ὄραν φάος (= ζῆν) ἢ μυρίας γυναῖκας·

Πρός τήν ἔννοια πβ. ἀπό τήν Ἰφιγ. ἐν Ταύρ. τό: ἀνὴρ μὲν ἐκ δόμων θανὼν ποθεινός, τὰ δὲ γυναίκος ἀσθενῆ. ἐμποδῶν γενήσομαι = θά ἐμποδίσω. ἀμήχανον = ἀδύνατο. ταῦτα = ἡ θυσία μου. μνημεῖα· καθὼς καί σέ μᾶς τό μνημεῖο τοῦ ἄγνωστου στρατιώτη. διὰ μακροῦ = γιά μακρὸ χρονικό διάστημα, γιά ἀμέτρητα χρόνια. οὔτοι· μέ ἔλξη ἀπό τό παιδες ἀντί ταῦτα· ἐπανάληψη τοῦ ταῦτα 1398 = αὐτά θά εἶναι τά παιδιά μου. τὸ μὲν = τό βαρβαρικόν, οἱ βάρβαροι. Οἱ Ἕλληνες ἔχοντας συναίσθηση τοῦ ἀνώτερου πολιτισμοῦ τους καταφρονοῦσαν καί ὀνόμαζαν βαρβάρους ὅλους τούς μὴ Ἕλληνες κι εἶχαν τήν ἀξίωση νά τούς ἐξουσιάζουν ταυτίζοντας βαρβάρους καί δούλους.

Ἡ Ἰφιγένεια ἀναπάντεχα ἄλλαξε στάση· ἐλεύθερη ἀπό φόβο καί μέ γενναῖο φρόνημα, περήφανη στή φιλοπατρία της, παίρνει τήν ἀμετάκλητη ἀπόφαση νά πεθάνει, ὑπακούοντας στή φωνή τῆς φυλῆς πού τήν καλεῖ νά ὑπερασπίσει τήν τιμή καί τήν ἀσφάλεια τῆς πατρίδας. Ἡ πανελλήνια ἰδέα ἐπικράτησε στήν ψυχή της.

γ') 1402 - 1432

τὸ σὸν = ἡ δική σου στάση. γενναίως ἔχει = εἶναι εὐγενική. τὸ τῆς τύχης δὲ καί τὸ τῆς θεᾶς = ἡ θέληση ὅμως τῆς τύχης καί τῆς θεᾶς. νοσεῖ = πάσχει, δέν εἶναι δίκαιη. Ὁ Χορός θαυμάζει τή γενναιοφυχία τῆς κόρης ρίχνοντας τήν αἰτία τοῦ κακοῦ στήν τύχη καί στή θεά. νοσεῖ· μεταφορικά. Ὁ Εὐριπίδης κατακρίνει τέτοιους θεούς πού ζητοῦν ἀνθρωποθυσίες· ἡ θεά ζητώντας τή θυσία εἶναι ἠθικά ἀξιοκατάκριτη, ἡ κόρη ἔχει εὐγένεια ἀφεγάδιαστη. τίθημι μακάριον = κάνω εὐτυχισμένον. σοῦ μέν, Ἑλλάδος δέ· γεν. τῆς αἰτίας. ἀπολείπω = ἀφήνω κατά μέρος. τὸ θεομαχεῖν = ἡ θεομαχία, ἡ ἀντίδραση στή θέληση τῆς θεᾶς. ὃ σου κρατεῖ = πού σ' ἐξουσιάζει, πού σέ κυριεύει. ἐξελογίσω τὰ χρηστά τ' ἀναγκαιά τε = σκέφθηκες ὅ,τι σοῦ ὑπαγόρευε ἡ λογική καί ἡ ἀνάγκη. μᾶλλον ἐσέρχεται με πόθος σῶν λέκτρων = ὁ πόθος νά σέ πάρω γυναίκα μου γίνεται δυνατότερος, μεγαλώνει. φύσις = χαρακτήρας. ὄρα δὲ = καί κοιτάζε (αὐτά πού θά σοῦ πῶ) ἄχθομαι = στενοχωριέμαι, θά τό ἔχω βάρος. ἴστω Θετίς = μάρτυς μου ἡ Θετίδα. ἀθρέω - ῶ = παρατηρῶ, προσέχω. κακόν· οὐσιαστ., δεινόν· ἐπίθ. Ὁ Ἀχιλλέας θίγει τήν ἀνθρώπινη χορδή, τήν ἀγάπη στή ζωή, πού εἶναι ἔμφυτη σέ κάθε ἄνθρωπο. οὐδέν οὐδέν' εὐλαβουμένη = χωρίς διόλου νά νιώθω συστολή μπρός σέ κανένα. ἡ Τυνδαρίς παις = ἡ κόρη τοῦ Τυνδάρεου = ἡ Ἑλένη. ἀρκεῖ τιθεῖσα· ἡ σύνταξη προσωπική ἀντί γιά ἀπρόσωπη: ἀρκεῖ τιθεῖναι = ἀρκεῖ πού ἡ Ἑλ. προκαλεῖ. διὰ τὸ σῶμα = γιά τό κάλλος τοῦ σώματος, ἐξαιτίας τῆς ὁμορφιάς της. μάχας - φόνους· ἐν διὰ δυοῖν = φονικές μάχες. ἦν δυνώμεθα· ὁ πληθ. ἐπειδή κι ὁ Ἀχιλλέας θά βοηθήσει σ' αὐτό συντελώντας στή θυσία τῆς Ἰφιγένειας. λήμα· ἀπό τό ἴδιο θέμα τό λάω = θέλω (αἶ δὲ λῆς) = θέληση, ψυχή, καρδιά, ἄριστος = εὐγενικότατη, τρισεύγενη. οὐκ ἔχω πρὸς τοῦτο λέγειν = δέν μπορῶ νά φέρω ἀντίρρηση σ' αὐτό. γενναῖα φρονεῖς = ἔχεις εὐγενικά αἰσθήματα. τί γάρ τ' ἀληθές οὐκ εἶποι τις ἄν; = γιατί, πῶς νά μὴν παραδεχτεῖ κανεῖς τήν ἀλήθεια; Ὀφείλω νά τ' ὁμολογήσω, ὅσο κι ἂν εἶναι ἀν-

προσφέρω δάκρυα. οὐ πρέπει (δακρύνειν). *ἰὼ, ἰὼ* = ἐμπρός, ἐμπρός. *συνεπαΐδετε* = *συνεπάδετε* = τραγουδήστε μαζί. *Χαλκίδος ἀντίπορον* = πού δοξάζεται (ἐδῶ στήν Αὐλίδα) ἀντίπερα ἀπό τόν πορθμό τῆς Χαλκίδας. *ἴνα* = ὅπου. *δόρατα*: συνεκδοχ. τά ξύλινα καράβια (πβ) *δούρειος ἵππος* = ἔρρει τὰ κάλα). *δαία* = *δήμα* = τά πολεμικά: ἀναχρονισμός. *μέμονε* (μένω) = παραμένουν σέ ἀδράνεια. *δι' ἐμὸν ὄνομα* = γιά νά τιμηθεῖ τ' ὄνομά μου. *γῆ Πελασγία* = γῆ Πελασγική, τό Ἄργος. Οἱ πρῶτοι κάτοικοι τοῦ Ἄργους πιστευόταν ὅτι ἦταν Πελασγοί καί οἱ λέξεις Ἄργος καί Λάρισα εἶναι Πελασγικές. *μάτερ* = μητερ = πατρίδα. *Μυκηναῖαι τ' ἐμαὶ θεράπναι* = κι ἐσεῖς, Μυκῆνες, δική μου κατοικία. *καλεῖς* = φωνάζεις, ἀποζητᾶς μέ τίς ἐπικλήσεις σου. *πόλισμα* = πόλη *πόλισμα Περσέως*: οἱ Μυκῆνες εἶχαν κατά τούς μύθους οἰκιστή τόν Περσέα καί αὐτός ἔχτισε τά τείχη τους μέ τούς Κύκλωπες, πού περιτείχισαν ἐπίσης καί τήν Τίρυνθα. *πόνος* = ἔργο. *ἐθρέφατέ με* = μέ μεγαλώσατε. *φάος* = χαρά, σωτηρία: τό *φάος* τό λέει μέ περηφάνια. *φάος Ἑλλάδι* = γιά τό καλό τῆς Ἑλλάδος. *οὐκ ἀναίνομαι θανούσα*: ἡ μετοχή κατηγορηματική = δέ μου κακοφαίνεται ὁ θάνατος. *οὐ μὴ λίπη σε* (1465) *λαμπαδοῦχος* = πού ἔχει τή λάμψη τοῦ ἡλίου, ἡλιόφωτη. *ἕτερον αἰῶνα καί μοῖραν οἰκήσομεν* = ἄλλη ζωή καί ἄλλη μοῖρα θ' ἀκολουθήσομε.

Τό κομμάτι 1475 - 1509 εἶναι λυρικό, τραγουδιέται ἀπό τήν *Ἰφιγένεια* καί τό *Χορό* καί λέγεται *Κομμός*, γιὰ θρηνηλογώντας *χτυποῦσαν* (ἐκ ό π τ ο ν τ ο) *κεφάλι καί στήθος*. Ἦταν τραγούδι πού ἔβαλλαν *συναλλαχτά Χορός* καί *ἠθοποιοί* πρὶν ἀπό τό θάνατο ἢ κατά τό θάνατο ἢ καί μετὰ τό θάνατο κάποιου προσώπου.

ΠΕΜΠΤΟ ΣΤΑΣΙΜΟ (1510 - 1531)

Ἡ σειρά: *ἴδεσθε τὰν Ἰλίου καὶ Φρυγῶν ἐλέπτολιν στίχουσαν* (κατηγορ. μετ.) *βωμὸν διαίμονος θεᾶς βαλλομένην* (χρον. μετ.) *στέφει ἐπὶ κάρη παγᾶς τε χερνίβων θανούσαν ράνισις ἐματορρύτοις σφαγεῖσαν δέραν* (= δέρην) *εὐφυᾶ σώματος. διαίμων* = αἰμοχαρῆς αἱματοβαμμένος. *ράνισιν αἱματορρύτη*) = μέσα σέ ραντίσματα αἱμάτων. *σφαγεῖσαν*: ὑποκ. Ἰφιγ. *δέραν*: τό μέρος μετὰ τό ὄλον. *εὐφυῆς* = εὐ πεφυκῶς = ὤ-

ραϊός. Ἡ σειρά τῶν ἐπομένων: εὐδροσοὶ πατρῶναι παγαὶ χέρνιβες τε μένουσί σε. παγαὶ χέρνιβές τε· ἐν διὰ δυοῖν. Ἡ ἐξήγησις: σέ περιμένει ὁ πατέρας σου μέ ἀγιασμό ἀπό δροσερό νερό πηγῆς. κλήζω = κλείζω = ὑμῶν, δοξολογῶ ὡς ἐπ' εὐτυχεῖ πότμῳ = μέ τήν πίστη πῶς ὅλα θά ἔχουν αἴσιο τέλος. βροτήσιος = βρότειος = ἀνθρώπινος χαρεῖσα θύμασι βροτήσious = πού βροχες εὐχαρίστηση στίς ἀνθρωποθυσίες. ἔδη = ἔδρες, πρωτεύουσα. δολόνετα = δολερά. Τό δολόνετα συμφωνεῖ, μέ ὑπαλλαγή, πρὸς τό ἔδη ἀντί νά συμφωνεῖ μέ τό Τροίας = Τρώων. ἔδη δολόνετα Τροίας = στήν πρωτεύουσα τῆς δολερῆς Τροίας. Ἡ σειρά τῶν ἐπομένων: δὸς Ἀγαμέμνονα ἀμφιθεῖναι κλεινότατον στέφανον Ἑλλάσι λόγχαῖς κλέος τε ἀείμνηστον ἀμφὶ ἐὸν κάρα (θεῖναι). ἀμφιτίθημι = βάζω γύρω. Ἑλλάσι· ἐπίθ. Ἑλλάσι λόγχαῖς = Ἑλληνικαῖς λόγχαῖς = λόγχαῖς = λόγχαῖς τῶν Ἑλλήνων· ἐὸν κάρα = ἑαυτοῦ κεφαλῆν, τό κεφάλι του.

Τό χορικό εἶναι ἴσως μονωδία τῆς Κορυφαίας συνοδευόμενης ἀπό τὸν αὐλητὴ καὶ ἔχει θέση Ε'. Στασίμου. Σημείωσε ὅτι οἱ ἔννοιες του εἶναι ἀντίστοιχες μέ τό τραγούδι τῆς Ἰφιγένειας πού ἀκούστηκε λίγο πρίν, ὅταν ἀποχαιρέτησε τὴ ζωὴ (στίχ. 1475 - 1499)· πβ. 1510 - 1520 : 1475 - 1487 καὶ 1521 - 1531 : 1491 - 1497. Ὁ χορὸς προτρέχοντας μέ τὴ φαντασία του μεταφέρεται στό ἀποτέλεσμα τῆς θυσίας, πού τὴ φαντάζεται τελειωμένη· στό στίχο 1518 κέ. παρακολουθεῖ τὴν πραγματοποίησι καὶ εὐχεται στήν Ἄρτεμη νά δώσει στό στρατό καλὸ ταξίδι καὶ δόξα παντοτινὴ στόν Ἀγαμέμνονα.

ΕΞΟΔΟΣ (1532 - 1629)

α') 1532 - 1567)

φθογγή = φωνή. ταρβέω = φοβοῦμαι κάκπεπληγμένη = καὶ ἐκπεπληγμένη = τρομαγμένη. δεινὰ = παράξενα, καταπληκτικά· μέ τό μὲν οὖν κάνει μιὰ ἐπανόρθωση σ' ἐκεῖνο πού ἡ Κλυτ. εἶπε στόν ἀγγελιοφόρο: μή τιν' ἄλλην ξυμφορὰν ἦκης φέρων = ὄχι συμφορά, ἀντίθετα. μέλλω = βραδύνω, καθυστερῶ. πᾶν πεύσει σαφῶς = ὅλα θά τά μάθεις μέ ἀκρίβεια. Ἡ σαφήνεια εἶναι τό προτέρημα στά λόγια τοῦ ἀγγελιοφόρου. σφάλεται γνώμη = λαθεύει ἢ μνήμη. τάρασσω γλῶσσαν = μπερδεύω τὴ

διήγησι. **λειμαξ** (Θ) = λιβάδι. **ἄσος λείμακάς τε**· ἐν διᾱ δυοῖν σύλλογοι στρατεύματος = ὁ ὀρισμένος γιά τή συγκέντρωση τοῦ στρατοῦ τόπος· ὁ σύλλογος εἶναι ἡ ὄμηρ. **ἀγορή. κᾶμπαλιν** = καί ἔμπαλιν = πρὸς τὰ πίσω. **προῆκε (προΐημι)** = ἔχυσε δάκρυα **ὀμμάτων προθείς πέπλον** = ἀφοῦ ἔβαλε μπρὸς στά μάτια του πέπλο. Ἔτσι εἶχε ἀπεικονίσει τὸν Ἄγαμ. ὁ ζωγράφος Τιμάνθης. Ἀντίγραφο αὐτοῦ τοῦ πίνακα εἶναι μιά τοιχογραφία πού βρέθηκε στὴν Πομπηία. **πάρειμί σοι** = εἶμαι στή διάθεσή σου. **θῦσαι (ὕμας) ἄγοντας πρὸς βωμόν, εἶπερ τόδε ἐστὶ θέσφατον· τόδε**· τό θῦσαι **θέσφατον** = γραμμένο, θέλημα θεοῦ. **τούπ' ἐμέ** = τὸ ἐπ' ἐμέ = ὅσο ἐξαρτᾶται ἀπὸ μένα. **τύχοιτε νικηφόρου δορός** = ἄμποτε νά νικήσετε τὸν πόλεμο. **πατρίδα γῆν** = πατρικὴ γῆ, πατρίδα. **πρὸς ταῦτα** = ἀπέναντι σ' αὐτά, συνακόλουθο μ' αὐτὴ μου τὴν ἀπόφαση. **μή τις** = μηδεὶς Ἀργείων (φάσθη ἐμοῦ), κανένας Ἀργεῖος... **σιγῆ** = ἀδιαμαρτύρητα, χωρὶς ἐκδηλώσεις ἀγωνίας ἢ πόνου. **εὐκαρδίως** = μέ γενναία καρδιά. **ἀρετῆ** = εὐγένεια. **ᾧ τόθ' ἦν μέλον** (= ἔμελε) = πού εἶχε αὐτὴ τὴ φροντίδα, αὐτὸ τό καθήκον. **ἀνεῖπε**· ἄορ. τοῦ ἀναγορεύω = κηρύσσω, διαλάλω· **ἀνεῖπεν εὐφημίαν καὶ σιγῆν**· ἐν διᾱ δυοῖν. διαλάλησε νά κρατήσῃ ὁ στρατός ἱερὴ σιγῆ. **χρυσήλατον κανοῦν** = κἀνιστρο ἀπὸ σφυρηλατημένο χρυσάφι. **χειρὶ σπᾶσας** = ἀφοῦ τό ἔσυρε μέ τό χέρι, ἀφοῦ τό τράβηξε **κολεῶν ἔσωθεν** = ἀπὸ τό ἔσωτερικὸν τῆς ξιφοθήκης, ἀπὸ τῆ θήκη· **κολεός** (ἄρσ.) = ἡ θήκη τοῦ ξίφους.

β') 1568 - 1601

λαβῶν κανοῦν χέρνιβός τε = ἀφοῦ πῆρε κἀνιστρο μέ κριθαράλευρο καί ἀγιασμό μαζὶ. **ἔθρεξε**· ἄορ. τοῦ τρέχω. **θηροκτόνε**· θεά τῆς φύσεως καθὼς εἶναι ἡ Ἄρτεμη, εἶναι καὶ κυνηγὸς ἄγριων θηρίων. **τὸ λαμπρὸν εἰλίσσοις**· ἐν εὐφροσύνῃ **φάος** = πού φέρνεις ἐδῶ κι ἐκεῖ τό λαμπρό σου φῶς μέσ στή νύχτα. Παραστατικὴ εἰκόνα τῆς τροχιάς τῆς σελήνης. Ἡ Ἄρτεμη ἀδελφὴ τοῦ Ἀπόλλωνα (ἥλιου) εἶναι καὶ προσωποποίηση τῆς σελήνης. **ἄχραντον αἶμα καλλιπαρθένου θέρης** = ἀμόλευτο αἶμα ἀπὸ λαιμοῦ ὁμορφῆς κόρης. **ἀπήμων πλοῦς νεῶν** = ξεκίνημα караβιῶν ἄβλαβο, χωρὶς ζημιές (ἀ-πῆμα, πάσχω). **ἐκ γῆν**· στό βλεπων· τὴ στιγμὴ πού ὁ ἱερέας σηκώνει τό ξίφος, ὅλοι σκύβουν στή γῆ. **ιερεύς**· εἶναι ἄλλος ἀπὸ τὸν Κάλχα. **ἐπηύξατο** = ἔκαμεν εὐχή, δεήθηκε. **ἐπεσκοπεῖτο** = παρατηροῦσε προσεχτικὰ ἵνα πλήξειεν ἄν = σέ ποιὸ μέρος θά χτυποῦσε. **ἐμοί.... φρενὶ** = ἐ-

πιμερισμός. **έσθι** **άλγος** **έμοι** **φρενί** = ένωθε πόνο ή καρδιά μου. **κάστην** **νενευκώς** = **καί** **έστην** (στάθηκα) γέροντας τό κεφάλι στή γή. **θαύμα δ'** **ήν** **αίφνης** **όραν** = κι έξαφνα πρόβαλε στά μάτια μας θάμα. 'Ο Εύριπίδης κατά τή συνήθειά του δίνει λύση στήν πλοκή του μέ τόν **άπό μηχανής θεό**. **πληγής** **κτύπον** = τόν κρότο άπό τό χτύπημα. **πώς** **τις** **ήσθετο** **σαφώς** = όλοι άκουσαν καθαρά· ό χτύπος του μαχαιριού άκούστηκε καθαρά, γιατί έπικρατούσε βαθιά αιγή. **τήν** **παρθένον** **ούκ** **όιδεν** **οί** **γής** **είσέδου**· **πρόληψη** = **ούκ** **όιδεν** **οί** **γής** **είσέδου** **ή** **παρθένος**· **οί** **γής** = σέ ποιό μέρος τής γής καταχωσιάστηκε ή κόρη· στόν ούρανό δέ φάνηκε, στή γή δέ φάνηκε, άρα... **έπήχησε** **στρατός**· ό στρατός δευτέρωσε τή βοή (βοή δ' **ίερεύς**). **είσιδόντες**· στό **στρατός**· ό στρατός περιληπτικό. **φάσμα** = φαινόμενο, θάμα. **άελπτον** = άπροσδόκητο, άφάνταστο. **ού** **γε** **μηδ'** **όρωμένου** **πίστις** **παρῆν** = πού, **καί** **νά** τό έβλεπε κανείς, ήταν άδύνατο **νά** τό πιστέψει. **ίδειν** **μεγίστη** = τεράστια στό μέγεθος καθώς τήν κοίταζες. **διαπρεπής** **τε** **τήν** **θέαν** = ύπέροχη στήν όψη. **άρδην** = καθώς έξακοντίζονταν φηλά (τά αίματα), έπειτα: έντελώς, όλοκληρωτικά. **κάν** **τῶδε** = **καί** **έν** **τῶδε** = μέσα στή γενική κατάπληξη. **πώς** **δοκεις**; τί φαντάζεσαι; ή πρόταση είναι παρενθετική· είναι είπωμένο όπως στή λαϊκή γλώσσα. **κοίρανος** = στρατηγός. **θυσία** = τό θύμα· τό άφηρημένο αντί για τό συγκεκριμένο, **προύθηκε** **βωμίαν** = έριξε μπρός στό βωμό. **όρειδρόμος** = όρεσίβιος, βουνίσιος. **ταύτην** **μάλιστα** **τῆς** **κόρης** **άσπάζεται**· σύμπτηξη δυό συντάξεων: **ταύτην** **άσπάζεται** **μάλιστα** **καί** **ταύτην** **άσπάζεται** **μάλλον** **τῆς** **κόρης** = αὐτήν προτιμάει ιδιαίτερα, περισσότερο άπό τήν κόρη. **εύγενει** **φόνω** = εύγενοῦς θύματος φόνω. **Ίλίου** **έπιδρομάς** = έστρατείαν έναντίον του Ίλίου. **πρός** **ταῦτα** = συνακόλουθα μ' αὐτά. **αἴρω** **θάρος** = παίρνω θάρρος, άναθαρεύω. **όιδμα** **Αίγαῖον** = τά κύματα του Αίγαίου.

γ') 1602 - 1629

Ήφαιστος = τό πῦρ, ή φωτιά. **τά πρόσφορα ηῤξατο** = έκαμε τήν κατάλληλη εύχή. **ώστε φράσαι**· σέ σημασία τελική. **μοῖραν** = καλή μοίρα. **άφθιτος** (ά-φθίνω) = αιώνιος. **παρών** - **όρῶν**· αίτιολ. μετοχές σέ παρατατ. Τονίζει πώς ήταν μπροστά για **νά** ένισχύσει τήν άξιοπιστία του. **άπέπτατο** = πέταξε, άνελήφθη στους ούρανοῦς. **σαφώς** = όλοφάνερα. **άφαίρει** **λύπη** (γεν. διαίρ.) = **κάνε άβαρία** στή λύπη σου. **καί** **πόσει** **πάρες** **χόλον** = **καί**

παράτησε τό θυμό μέ τόν άντρα σου. πάρες· άορ. του παρήμι = έω πα-
 ριέναι = αφήνω νά περάσει, παρατῶ. άπροσδόκητα τὰ θεῶν βροτοίς =
 οί θεοί δίνουν στους ανθρώπους πράγματα πού δέν περιμένουν. σόν τέκος
 φράζει (είδοποιεί) μένειν ζῶν έν θεοίσι. του (= τίνος) θεῶν γέγονας
 κλέμμα; ποιός θεός σ' έχει κλέψει; πῶς σέ προσείπω; πῶς νά σ' ονομά-
 σω; ζωντανή ή νεκρή; πῶς δι' ού φῶ; καί πῶς νά μήν πῶ, νά μήν πιστέ-
 φω; τούσδε μύθους μάτην παραμυθείσθαι = ότι αυτά τά λόγια είναι
 φεύτικα καί πλάστηκαν για παρηγοριά μου· μάτην = φεύτικα. ὡς· τελικός
 σύνδεσμος. πένθους λυγροῦ = από τό φαρμακερό πένθος. σου· γεν. αντι-
 κειμ. στό πένθος· καί μήν = καί ίδού, αλλά νά. Μέ τή φράση αυτή προ-
 ναγγέλεται ή είσοδος ενός προσώπου. θυγατρὸς οὔνεκα = ὅσο εξαρτᾶται
 από τή θυγατέρα μας. ὄντως = πραγματικά. ἔχειν ὀμιλίαν έν θεοίς =
 βρίσκειται συντροφιά μέ τούς θεούς. Ὁ Ἄγ. ἐπιβεβαιώνει ὅσα εἶπε ὁ άγγελ.
 μόσχος· ὁ Ὁρέστης πρὸς πλοῦν ὄρᾱ = ἔχει τό νοῦ του στό ταξίδι. χρόνια
 τάμά σοι προσφθέγματα Τροίηθεν ἔσται = θά περάσει πολὺς καιρός
 προτού σέ χαιρετήσω γυρίζοντας από τήν Τροία. γένοιτό σοι καλῶς = ὑ-
 γίαине, για νά ἔχεις. χαίρων = μέ τό καλό, γερός. ἰκοῦ = ἔλα. ἐπάνηκε
 = ξαναγύρισε. σκῦλα = τά ὄπλα σκότωμένου ἔχθρου.

Λέγοντας αυτά ὁ Χορός βγαίνει από τήν ὀρχήστρα· είναι τά ἐξ ὁ-
 δία λόγια του. Πρὶν από τό στίχο 1627 ἔχαν φύγει ὁ Ἄγαμ., ή Κλυτ.
 καί ὁ Ἄγγελος.

Τό τελευταῖο μέρος τῆς τραγωδίας (1532 - 1629) , πού τελειώνει
 μέ τήν έξοδο του Χοροῦ, λέγεται Ἔξοδος Εἶναι ή τελευταία Πράξη
 τῆς τραγωδίας πού περιέχει τή λεγόμενη καταστροφή· σ' αυτή ή
 δράση περατάνεται έντελῶς μέ τή λύση τῆς δραματικῆς πλοκῆς.

ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

ΕΥΡΙΠΙΔΗ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΤΑΥΡΟΙΣ

ΑΘΗΝΑΙ 1977

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟΙ

...από το 1970 και μετά, η ανάπτυξη της οικονομίας της χώρας...

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΤΑΥΡΟΙΣ

...η Ιφιγένεια, κόρη του βασιλιά Αγαμέμνονα, θυσιάστηκε...

...η Ιφιγένεια, κόρη του βασιλιά Αγαμέμνονα, θυσιάστηκε...

...η Ιφιγένεια, κόρη του βασιλιά Αγαμέμνονα, θυσιάστηκε...

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Πέλοψ ὁ Ταντάλειος ἐς Πῖσαν μολῶν
Θοαῖσιν ἵπποις Οἰνομάου γαμειὶ κόρην,
ἐξ ἧς Ἄτρεὺς ἔβλασπεν· Ἄτρέως δὲ παῖς
Μενέλαος Ἀγαμέμνων τε· τοῦ δ' ἔφυν ἐγώ,
τῆς Τυνδαρείας θυγατρὸς Ἰφιγένεια παῖς, 5
ἦν ἀμφὶ δίναις, ἄς θάμ' Εὐριπος πυκναῖς
αὔραις ἐλίσσων κυανέαν ἄλα στρέφει,
ἔσφαξεν Ἐλένης οὖνεχ', ὡς δοκεῖ, πατῆρ
Ἀρτέμιδι κλειναῖς ἐν πτυχαῖσιν Αὐλίδος.
ἐνταῦθα γὰρ δὴ χιλίων ναῶν στόλον 10
Ἑλληνικὸν συνήγαγ' Ἀγαμέμνων ἀναξ,
τὸν καλλίνικον στέφανον Ἰλίου θέλων
λαβεῖν Ἀχαιοῖς τοὺς θ' ὑβρισθέντας γάμους
Ἐλένης μετελθεῖν, Μενέλεω χάριν φέρων.
δεινῆς δ' ἀπλοίας πνευμάτων τε τυγχάνων, 15
ἐς ἔμπυρ' ἦλθε, καὶ λέγει Κάλχας τάδε·
« ὦ τῆσδ' ἀνάσσων Ἑλλάδος στρατηγίας,
Ἀγάμεμνον, οὐ μὴ ναῦς ἀφορμίση χθονός,
πρὶν ἂν κόρην σὴν Ἰφιγένειαν Ἄρτεμις
λάβῃ σφαγεῖσαν· ὅτι γὰρ ἐνιαυτὸς τέκοι 20
κάλλιστον, ἠϋζῶ φωσφόρῳ θύσειν θεᾶ.
παῖδ' οὖν ἐν οἴκοις σὴ Κλυταιμῆστρα δάμαρ
τίκτει — τὸ καλλιστεῖον εἰς ἔμ' ἀναφέρων —

ἦν χρή σε θῦσαι». καί μ' Ὀδυσσέως τέχναις
 μητρὸς παρέilonτ' ἐπὶ γάμοις Ἀχιλλέως. 25
 ἔλθοῦσα δ' Αὐλίδ' ἢ τάλαιν' ὑπὲρ πυρᾶς
 μεταρσία ληφθεῖσ' ἑκανόμην ξίφει·
 ἀλλ' ἐξέκλεψεν ἔλαφον ἀντιδοῦσά μου
 Ἄρτεμις Ἀχαιοῖς, διὰ δὲ λαμπρὸν αἰθέρα
 πέμψασά μ' ἐς τήνδ' ὤκισεν Ταύρων χθόνα, 30
 οὗ γῆς ἀνάσσει βαρβάροισι βάρβαρος
 Θόας, ὃς ὠκὺν πόδα τιθεῖς ἴσον πτεροῖς
 ἐς τοῦνομ' ἦλθε τόδε ποδωκείας χάριν.
 ναοῖσι δ' ἐν τοῖσδ' ἰέραν τίθησί με,
 ὅθεν νόμοισι, τοῖσιν ἦδεται θεά, 35
 χρώμεσθ' ἑορτῆς, τοῦνομ' ἦς καλὸν μόνον,
 τὰ δ' ἄλλα σιγῶ, τὴν θεὸν φοβουμένη.
 θύειν γὰρ ὄντος τοῦ νόμου καὶ πρὶν πόλει,
 ὃς ἂν κατέλθῃ τήνδε γῆν Ἑλλήν ἀνὴρ,
 κατάρχομαι μὲν, σφάγια δ' ἄλλοισιν μέλει 40
 ἄρρητ' ἔσωθεν τῶνδ' ἀνακτόρων θεᾶς.
 ἃ καινὰ δ' ἦκει νύξ φέρουσα φάσματα,
 λέξω πρὸς αἰθέρ', εἴ τι δὴ τόδ' ἔστ' ἄκος
 ἔδοξ' ἐν ὑπνῷ τῆσδ' ἀπαλλαχθεῖσα γῆς
 οἰκεῖν ἐν Ἄργει, παρθενῶσι δ' ἐν μέσοις 45
 εὐδειν, χθονὸς δὲ νῶτα σεισθῆναι σάλῳ,
 φεύγειν δὲ κᾶξω σταῖσα θριγκὸν εἰσιδεῖν
 δόμων πίτνοντα, πᾶν δ' ἐρείψιμον στέγος
 βεβλημένον πρὸς οὐδας ἐξ ἄκρων σταθμῶν.
 μόνος λελεῖφθαι στῦλος εἷς ἔδοξέ μοι 50
 δόμων πατρώων, ἐκ δ' ἐπικράνων κόμας
 ξανθὰς καθεῖναι, φθέγμα δ' ἀνθρώπου λαβεῖν,
 κάγῳ τέχνην τήνδ' ἦν ἔχω ξενοκτόνον
 τιμῶσ' ὑδραίνειν αὐτὸν ὡς θανούμενον,

κλαίουσα· τούναρ δ' ὦδε συμβάλλω τόδε
 τέθνηκ' Ὀρέστης, οὐ κατηρξάμην ἐγώ·
 στῦλοι γὰρ οἴκων παῖδες εἰσιν ἄρσενες·
 θηήσκουσι δ' οὐς ἂν χέρνιβες βάλωσ' ἐμαί.
 οὐδ' αὖ συνάψαι τούναρ ἐς φίλους ἔχω·
 Στροφίω γὰρ οὐκ ἦν παῖς, ὅτ' ὠλλύμην ἐγώ.
 νῦν οὖν ἀδελφῶ βούλομαι δοῦναι χροάς
 παροῦσ' ἀπόντι — ταῦτα γὰρ δυναίμεθ' ἂν —
 σὺν προσπόλοισιν, ἅς ἔδωχ' ἡμῖν ἀναξ
 Ἑλληνίδας γυναῖκας. ἀλλ' ἐξ αἰτίας
 οὐπω τίνος πάρεισιν ; εἴμ' ἔσω δόμων
 ἐν οἷσι ναίω τῶνδ' ἀνακτόρων θεᾶς.

ΟΡΕΣΤΗΣ

ὄρα, φυλάσσου μὴ τις ἐν στίβῳ βροτῶν.

ΠΥΛΑΔΗΣ

ὄρῳ, σκοποῦμαι δ' ὄμμα πανταχῇ στρέφων.

- ΟΡ. Πυλάδη, δοκεῖ σοι μέλαθρα ταῦτ' εἶναι θεᾶς,
 ἐνθ' Ἀργόθεν ναῦν ποντίαν ἐστείλαμεν ; 70
- ΠΥ. ἔμοιγ', Ὀρέστα· σοὶ δὲ συνδοκεῖν χρεῶν.
- ΟΡ. καὶ βωμός, Ἑλλην οὐ καταστάζει φόνος ;
- ΠΥ. ἐξ αἱμάτων γοῦν ξάνθ' ἔχει θριγκώματα.
- ΟΡ. θριγκοῖς δ' ὑπ' αὐτοῖς σκυλ' ὄραξ, ἠρτημένα ;
- ΠΥ. τῶν κατθανόντων γ' ἀκροθίνια ξένων. 75
- ὄρα, ἐγκυκλοῦντ' ὀφθαλμὸν εἴ σοι σκοπεῖν χρεῶν.
- ΟΡ. ὦ Φοῖβε, ποῖ μ' αὖ τήνδ' ἐς ἄρκυν ἠγαγες
 χρήσας, ἐπειδὴ πατὴρ αἴμ' ἔτεισάμην,
 μητέρα κατακτάς ; διαδοχαῖς δ' Ἐρινύων

ἤλαυνόμεσθα φυγάδες, ἕξεδροι χθονός, 80
 δρόμους τε πολλούς ἐξέπλησα καμπίμους.
 ἐλθὼν δέ σ' ἠρώτησα πῶς τροχλάτου
 μανίας ἂν ἔλθοιμ' ἐς τέλος πόνων τ' ἐμῶν,
 οὓς ἐξεμόχθουν περιπολῶν καθ' Ἑλλάδα.
 σὺ δ' εἶπας ἐλθεῖν Ταυρικῆς μ' ὄρους χθονός, 85
 ἐνθ' Ἄρτεμῖς σοι σύγγονος βωμούς ἔχει,
 λαβεῖν τ' ἄγαλμα θεᾶς, ὃ φασιν ἐνθάδε
 ἐς τούσδε ναοὺς οὐρανοῦ πεσεῖν ἄπο·
 λαβόντα δ' ἢ τέχναισιν ἢ τύχῃ τινί,
 κίνδυνον ἐκπλήσαντ', Ἀθηναίων χροῖα 90
 δοῦναι· τὸ δ' ἐνθένδ' οὐδὲν ἐρρήθη πέρα·
 καὶ ταῦτα δράσαντ' ἀμνηστὰς ἔξειν πόνων.

ἦκω δὲ πεισθεῖς σοῖς λόγοισιν ἐνθάδε
 ἄγνωστον ἐς γῆν, ἄξενον· σέ δ' ἱστορῶ,
 Πυλάδῃ, — σὺ γάρ μοι τοῦδε συλλήπτωρ πόνου — 95
 τί δρῶμεν; ἀμφίβληστρα γὰρ τοίχων ὄρας
 ὑψηλά· πότερα δωμαίων προσαμβάσεις
 ἐκβησόμεσθα; πῶς ἂν οὖν λάθοιμεν ἂν;
 ἢ χαλκότευκτα κλῆθρα λύσαντες μοχλοῖς —
 ὧν οὐδὲν ἴσμεν; ἦν δ' ἀνοίγοντες πύλας 100
 ληφθῶμεν ἐσβάσεις τε μηχανώμενοι,
 θανούμεθ'. ἀλλὰ πρὶν θανεῖν, νεὼς ἐπι
 φεύγωμεν, ἥπερ δεῦρ' ἐναυστολήσαμεν.
 ΠΥ.
 φεύγειν μὲν οὐκ ἀνεκτὸν οὐδ' εἰώθαμεν,
 τὸν τοῦ θεοῦ δὲ χρησμὸν οὐ κακιστέον· 105
 ναοῦ δ' ἀπκλαχθέντε κρύψωμεν δέμας
 κατ' ἄντρον, ἃ πόντος νοτίδι διακλύζει μέλας,
 νεὼς ἄπωθεν, μή τις εἰσιδὼν σκάφος
 βασιλεῦσιν εἶπη κατὰ ληφθῶμεν βία·
 ὅταν δὲ νυκτὸς ὄμμα λυγαίας μόλη, 110

001 τολμητέον τοι ξεστόν ἐκ ναοῦ λαβεῖν
 002 ἄγαλμα πάσας προσφέροντε μηχανάς,
 003 ὄρα δέ γ' εἴσω τριγλύφων ὅποι κενόν
 004 δέμας καθεῖναι· τούς πόνους γὰρ ἀγαθοὶ
 005 τολμῶσι, δειλοὶ δ' εἰσὶν οὐδὲν οὐδαμοῦ. 115
 ΟΡ. οὔτοι μακρὸν μὲν ἤλθομεν κώπη πόρον,
 007 ἐκ τερμάτων δὲ νόστον ἀροῦμεν πάλιν·
 008 ἀλλ' εὖ γὰρ εἶπας, πειστέον· χωρεῖν χρεῶν
 009 ὅποι χθονὸς κρύψαντε λήσομεν δέμας.
 010 οὐ γὰρ τὸ τοῦδέ γ' αἴτιον γενήσεται
 011 πεσεῖν ἄχρηστον θέσφατον· τολμητέον·
 012 μόχθος γὰρ οὐδεὶς τοῖς νέοις σκῆψιν φέρει. 120

ΧΟΡΟΣ

013 εὐφραμεῖτ', ὦ
 014 πόντου δισσᾶς συγχωρούσας
 015 πέτρας ἀξείνου ναίοντες. 125
 016 ὦ παῖ τᾶς Λατοῦς,
 017 Δίκτυν' οὐρεία,
 018 πρὸς σάν ἀυλάν, εὐστύλων
 019 ναῶν χρυσήρεις θριγκούς,
 020 πόδα παρθένιον ὄσιον ὀσίας 130
 021 κλιγδούχου δούλα πέμπω,
 022 Ἑλλάδος εὐίππου πύργους
 023 καὶ τείχη χόρτων τ' εὐδένδρων
 024 ἐξαλλάξασ' Εὐρώπαν,
 025 πατρῶων οἴκων ἔδρας. 135
 026 ἔμολον· τί νέον ; τίνα φροντίδ' ἔχεις ;
 027 τί με πρὸς ναοὺς ἀγαγες ἀγαγες,
 028 ὦ παῖ τοῦ τᾶς Τροίας πύργους

ἐλθόντος κλεινᾶ σὺν κώπᾳ
 χιλιοναύτα μυριοτευχεῖ, 140
 τέκος Ἀτρειδᾶν τῶν κλειγῶν ;
 ἸΦ. ἰὼ δμωαί,
 δυσθρηνήτοις ὡς θρήνοις
 ἔγκειμαι, τᾶς οὐκ εὐμούσου 145
 μολπᾶς [βοᾶν] ἀλύροις ἐλέγους,
 αἰαῖ, κηδείους οἴκτοις·
 οἶαί μοι συμβαίνουσ' ἄται,
 σύγγονον ἅμὸν κατακλαιομένα
 ζωᾶς, οἶαν οἶαν ἰδόμαν 150
 ὄψιν ὀνειρώων
 νυκτός, τᾶς ἐξῆλθ' ὄρφνα.
 ὀλόμαν ὀλόμαν·
 οὐκ εἶσ' οἴκοι πατρῶιοι·
 οἴμοι μοι φροῦδος γέννα.
 φεῦ φεῦ τῶν Ἄργει μόχθων. 155
 ἰὼ δαῖμον,
 μόνον ὅς με κασίγνητον συλᾶς
 Ἄϊδα πέμψας, ᾧ τάσδε χοᾶς
 μέλλω κρατῆρᾶ τε τὸν φθιμένων 160
 ὑδραίνειν γαίας ἐν νύτοις
 πηγᾶς τ' οὐρείων ἐκ μόσχων
 Βάκχου τ' οἴνηρᾶς λειβᾶς
 ξουθᾶν τε πόννημα μελισσᾶν, 165
 ἃ νεκροῖς θελκτῆρια κεῖται.
 ἀλλ' ἔνδος μοι πάγχρυσον
 τεῦχος καὶ λειβᾶν Ἄϊδα.
 ὦ κατὰ γαίας Ἀγαμεμνόνιον 170
 θάλος, ὡς φθιμένῳ τάδε σοι πέμπω·
 δέξαι δ' οὐ γὰρ πρὸς τύμβον σοι

- Ξανθάν χαίταν, οὐ δάκρυ' οἶσω.
 τηλόσε γάρ δὴ σᾶς ἀπενάσθην
 πατρίδος καὶ ἑμᾶς, ἔνθα δοκήμασι
 κεῖμαι σφαχθεῖς ἅ τλάμων.
- ΧΟ. ἀντιπάλμους ᾠδὰς ὕμνων τ'
 Ἀσιγητᾶν σοι βάρβαρον ἀχάν
 δεσποίνα γ' ἐξαυδάσω,
 τὰν ἐν θρήνοισιν μοῦσαν
 νέκυσι μελομένην, τὰς ἐν μολπαῖς
 Ἄιδας ὕμνεῖ δίχα παιάνων.
- οἴμοι, τῶν Ἀτρειδᾶν οἴκων
 ἔρρει φῶς σκήπτρων, οἴμοι,
 πατρώων οἴκων ἀκτίς,
 καὶ τῶν εὐόλβων Ἄργει
 βασιλέων ἀρχά.
- μόχθος δ' ἐκ μόχθων ἄσσει,
 δινευούσαις ἵπποισιν ἐπεὶ
 πταναῖς ἀλλάξας ἐξ ἔδρας
 ἱερὸν μετέβαλεν ὄμμ' αὐγάς
 ἄλιος. ἄλλαις δ' ἄλλα προσέβα
 χρυσέας ἀρνὸς μελάθροισι ὀδύνα,
 φόνος ἐπὶ φόνῳ ἄχεά τ' ἄχεσιν.
 ἔνθεν τῶν πρόσθεν δμαθέντων
 Τανταλιδᾶν ἐκβαίνει ποινά γ'
 εἰς οἴκους· σπεύδει δ' ἀσπούδαστ'
 ἐπὶ σοὶ δαίμων.
- ΙΦ. ἐξ ἀρχᾶς μοι δυσδαίμων
 δαίμων τὰς ματρὸς ζώνας
 καὶ νυκτὸς κείνας· ἐξ ἀρχᾶς
 λόχιαι στερρὰν παιδείαν
 Μοῖραι ζυντείνουσιν θεαί,

- ἄν πρωτόγονον θάλος ἐν θαλάμοις
 Λήδας ἅ τλάμων κούρα 210
 σφάγιον πατρώα λώβα
 καὶ θυμ' οὐκ εὐγάθητον
 ἔτεκεν, ἔτρεφεν εὐκταίαν·
 ἱππείοις δ' ἐν δίφροισι
 ψαμάθων Αὐλίδος ἐπέβασαν 215
 νύμφαν, οἴμι, δύσνυμφον
 τῶ τᾶς Νηρέως κούρας, αἰαῦ.
 νῦν δ' ἀξείνου πόντου ξείνα
 δυσχόρτους οἴκους ναίω
 ἄγαμος ἄτεκνος ἄπολις ἄφιλος, 220
 ἀμναστηθεῖς' ἐξ Ἑλλάνων, 208
 οὐ τὰν Ἄργει μέλπουσ' Ἥραν
 οὐδ' ἱστοῖς ἐν καλλιφθόγγοις
 κερκίδι Παλλάδος Ἀθίδος εἰκῶ
 καὶ Τιτάνων ποικίλλουσ', ἀλλ'
 αἰμόρραντον δυσφόρμιγγα 225
 ξείνων αἰμάσσουσ' ἄταν [βωμούς],
 οἰκτρὰν τ' αἰαζόντων αὐδὰν
 οἰκτρὸν τ' ἐκβαλλόντων δάκρυον.
 καὶ νῦν κείνων μὲν μοι λάθα,
 τὸν δ' Ἄργει δμαθέντα κλαίω 230
 σύγγονον, ὃν ἔλιπον ἐπιμαστίδιον
 ἔτι βρέφος, ἔτι νέον, ἔτι θάλος
 ἐν χερσὶν ματρὸς πρὸς στέρνοισ τ'
 Ἄργει σκηπτοῦχον Ὀρέσταν. 235
- ΧΟ. καὶ μὴν ὄδ' ἀκτὰς ἐκλιπὼν θαλασσίους
 βουφορβὸς ἤκει σημανῶν τί σοι νέον.

ΒΟΥΚΟΛΟΣ

- Ἄγαμέμνονός τε καὶ Κλυταιμῆστρας τέκνον,
ἄκουε καινῶν ἐξ ἐμοῦ κηρυγμάτων.
- ΙΦ. τί δ' ἔστι τοῦ παρόντος ἐκπλήσσον λόγου ; 240
ΒΟΥ. ἤκουσιν ἐς γῆν, κυανέαν Συμπληγάδα
πλάτη φυγόντες, δίπτυχοι νεανίαι,
θεᾶ φίλον πρόσφαγμα καὶ θυτήριον
Ἄρτέμιδι. χέρνιβας δὲ καὶ κατάργματα
οὐκ ἂν φθάνοις ἂν εὐτρεπῆ ποιουμένη. 245
- ΙΦ. ποδαποί ; τίνος γῆς σχῆμ' ἔχουσιν οἱ ξένοι ;
ΒΟΥ. Ἑλληνες· ἐν τοῦτ' οἶδα κού περαιτέρω.
ΙΦ. οὐδ' ὄνομ' ἀκούσας οἶσθα τῶν ξένων φράσαι ;
ΒΟΥ. Πυλάδης ἐκλήζεθ' ἄτερος πρὸς θατέρου.
ΙΦ. τοῦ ξυζύγου δὲ τοῦ ξένου τί τοῦνομ' ἦν ; 250
ΒΟΥ. οὐδεὶς τόδ' οἶδεν· οὐ γὰρ εἰσηκούσαμεν.
ΙΦ. ποῦ δ' εἶδες' αὐτοὺς κάντυχόντες εἶλετε ;
ΒΟΥ. ἄκραις ἐπὶ ῥηγμῖσιν ἀξένου πόρου.
ΙΦ. καὶ τίς θαλάσσης βουκόλοις κοινωμία ;
ΒΟΥ. βουῖς ἤλθομεν νίφοντες ἐναλίᾳ δρόσῳ. 255
ΙΦ. ἐκεῖσε δὴ ἴπανελθε, ποῦ νιν εἶλετε
τρόπῳ τε ποίῳ· τοῦτο γὰρ μαθεῖν θέλω.
χρόνιοι γὰρ ἤκουσ'· οὐδέ πω βωμὸς θεᾶς
Ἑλληνικαῖσιν ἐξεφοινίχθη ῥοαῖς.
- ΒΟΥ. ἐπεὶ τὸν ἐσρέοντα διὰ Συμπληγάδων 260
βουῖς ὑλοφορβούς πόντον εἰσεβάλλομεν,
ἦν τις διαρρώξ κυμάτων πολλῶ σάλῳ
κοιλωπὸς ἀγμός, περφυρευτικάι στέγαι.
ἐνταῦθα δι:σσοὺς εἶδέ τις νεανίας
βουφορβὸς ἡμῶν, κάπεγώρησεν πάλιν 265

ἄκροισι δακτύλοισι πορθμεύων ἶχνος.
 ἔλεξε δ'· « Οὐχ ὄρατε ; δαίμονές τινες
 θάσσουσιν οἶδε ». — θεοσεβῆς δ' ἡμῶν τις ὦν
 ἀνέσχε χεῖρε καὶ προσηύξατ' εἰσιδῶν·

« ὦ ποντίας παῖ Λευκοθέας, νεῶν φύλαξ,
 270 δέσποτα Παλαῖμον, ἔλεως ἡμῖν γενοῦ,
 εἴτ' οὖν ἐπ' ἀκταῖς θάσσετον Διοσκόρω,
 ἢ Νηρέως ἀγάμαθ', ὃς τὸν εὐγενῆ
 ἔτικτε πεντήκοντα Νηρήδων χορόν ».

ἄλλος δέ τις μάταιος, ἀνομία θρασύς,
 275 ἐγέλασεν εὐχαῖς, ναυτίλους δ' ἐφθαρμένους
 θάσσειν φάραγγ' ἔφασκε τοῦ νόμου φόβω,
 κλύοντας ὡς θύοιμεν ἐνθάδε ξένους·
 ἔδοξε δ' ἡμῶν εὖ λέγειν τοῖς πλείοσι,
 280 θηρᾶν τε τῇ θεῷ σφάγια τάπιχώρια.

κάν τῷδε πέτραν ἄτερος λιπῶν ξένοιον
 ἔστη κάρα τε διετίναξ' ἄνω κάτω
 κάπεστέναξεν ὠλένας τρέμων ἄκρας,
 285 μανίαις ἀλαίνων, καὶ βοᾷ κυναγὸς ὡς.
 « Πυλάδη, δέδορκας τήνδε ; τήνδε δ' οὐχ ὄραξ

290 "Αἶδου δράκαιναν, ὡς με βούλεται κτανεῖν
 δειναῖς ἐχίδναις εἰς ἔμ' ἐστομωμένη ;
 ἢ δ' ἐκ χιτώνων πῦρ πνέουσα καὶ φόνον
 πτεροῖς ἐρέσσει, μητέρ' ἀγκάλαις ἐμῆν
 295 ἔχουσα, πέτρινον ὄχθον, ὡς ἐπεμβάλλη.

οἶμοι, κτενεῖ με· ποῖ φύγω ; » παρῆν δ' ὄραῖν
 οὐ ταῦτα μορφῆς σχήματ', ἀλλ' ἠλλάσσετο
 φθογγάς τε μόσχων καὶ κυνῶν ὑλάγματα,
 300 χᾶ φασ' Ἐρινῦς ἰέναι μυκῆματα.

ἡμεῖς δὲ συσταλέντες, ὡς θανοῦμενοι,
 305 σιγῇ καθήμεθ'· ὁ δὲ χερὶ σπάσας ξίφος,

μόσχους ὀρούσας ἐς μέσας λέων ὅπως;
 παίει σιδήρῳ λαγόνας ἐς πλευράς θ' ἰείς,
 δοκῶν Ἐρινῦς θεᾶς ἀμύνεσθαι τάδε,
 ὥσθ' αἵματηρὸν πέλαγος ἐξανθεῖν ἄλος. 300
 κὰν τῷδε πᾶς τις, ὡς ὄρᾳ βουφόρβια
 πίπτοντα καὶ πορθούμεν', ἐξωπλίζετο,
 κόχλους τε φουσῶν συλλέγων τ' ἐγχωρίους·
 πρὸς εὐτραφεῖς γὰρ καὶ νεανίας ξένους
 φαύλους μάχεσθαι βουκόλους ἠγοῦμεθα. 305
 πολλοὶ δ' ἐπληρώθημεν ἐν μακρῷ χρόνῳ.
 πίπτει δὲ μανίας πίτυλον ὁ ξένος μεθείς,
 στάζων ἀφρῶ γένειον· ὡς δ' ἐσειδόμεν
 προὔργου πεσόντα, πᾶς ἀνὴρ ἔσχεν πόνον
 βάλλων ἀράσσων· ἄτερος δὲ τοῖν ξένοιον 310
 ἀφρόν τ' ἀπέψη σώματός τ' ἐτμημέλει
 πέπλων τε προुकάλυπτεν εὐπήγους ὕφας,
 καραδοκῶν μὲν τὰπιόντα τραύματα,
 φίλον δὲ θεραπείαισιν ἀνδρ' εὐεργετῶν.
 ἔμφρων δ' ἀνάξας ὁ ξένος πεσήματος 315
 ἔγνω κλύδωνα πολεμίων προσκείμενον
 καὶ τὴν παροῦσαν συμφορὰν αὐτοῖν πέλας,
 ὦμωξέ θ' ἡμεῖς δ' οὐκ ἀνίεμεν πέτροις
 βάλλοντες, ἄλλος ἄλλοθεν προσκείμενοι.
 οὗ δὴ τὸ δεινὸν παρακέλευσμ' ἠκούσαμεν 320
 « Πυλάδῃ, θανούμεθ', ἀλλ' ὅπως θανούμεθα
 κάλλισθ'· ἔπου μοι, φάσγανον σπάσας χερί· ».
 ὡς δ' εἶδομεν δίπαλτα πολεμίων ξίφῃ,
 φυγῇ λεπαίας ἐξεπίμπλαμεν νάπας.
 ἀλλ', εἰ φύγοι τις, ἄτεροι προσκείμενοι 325
 ἔβαλλον αὐτούς· εἰ δὲ τοῦσδ' ὠσαίαιτο,
 αὐθις τὸ νῦν ὑπεῖχον ἤρασσεν πέτροις.

ἀλλ' ἦν ἄπιστον· μυρίων γὰρ ἐκ χειρῶν
 οὐδεὶς τὰ τῆς θεοῦ θύματ' εὐτύχει βαλῶν.
 μόλις δέ νιν τόλμη μὲν οὐ χειρούμεθα, 330
 κύκλω δὲ περιβαλόντες ἐξεκλέψαμεν
 πέτροισι χειρῶν φάσγαν', ἐς δὲ γῆν γόνου
 καμάτῳ καθεῖσαν· πρὸς δ' ἄνακτα τῆσδε γῆς
 κομίζομέν νιν· ὁ δ' ἐσιδὼν ὅσον τάχος
 ἐς χέρνιβας τε καὶ σφαγεῖ' ἔπεμπέ σοι. 335
 εὐχου δὲ τοιάδ', ὦ νεᾶνί, σοι ξένων
 σφάγια παρεῖναι· κἄν ἀναλίσκης ξένους
 τοιούσδε, τὸν σὸν Ἑλλάς ἀποτεῖσει φόνον
 δίκας τίνουσα τῆς ἐν Αὐλίδι σφαγῆς.
ΧΟ. θαυμάστ' ἔλεξας τὸν μανένθ', ὅστις ποτὲ 340
 "Ἕλληνος ἐκ γῆς πόντον ἤλθεν ἄξενον.
ΙΦ. εἶεν· σὺ μὲν κόμιζε τοὺς ξένους μολῶν,
 τὰ δ' ἐνθάδ' ἡμεῖς ὅσια φροντιούμεθα. . .
 ὦ καρδία τάλαινα, πρὶν μὲν ἐς ξένους
 γαληνὸς ἦσθα καὶ φιλοικτίρων ἀεὶ, 345
 ἐς θοῦμόφυλον ἀναμετρούμενη δάκρυ,
 "Ἕλληνας ἀνδρας ἠνίκ' ἐς χέρας λάβοις.
 νῦν δ' ἐξ ὀνείρων οἴσιν ἠγριώμεθα,
 δοκοῦσ' Ὀρέστην μηκέθ' ἤλιον βλέπειν,
 δύσνου με λήψεσθ', οἴτινές ποθ' ἤχετε. 350
 καὶ τοῦτ' ἄρ' ἦν ἀληθές, ἦσθόμην, φίλαι·
 οἱ δυστυχεῖς γὰρ τοῖσι δυστυχεστέροις
 αὐτοὶ κακῶς πράξαντες οὐ φρονοῦσιν εὔ.
 ἀλλ' οὔτε πνεῦμα Διόθεν ἤλθε πώποτε,
 οὐ πορθμῆς, ἥτις διὰ πέτρας Συμπληγάδας 355
 "Ἑλένην ἀπήγαγ' ἐνθάδ', ἥ μ' ἀπόλεσεν,
 Μενελέων θ', ἐν' αὐτοὺς ἀντετιμωρησάμην,
 τὴν ἐνθάδ' Αὔλιν ἀντιθεῖσα τῆς ἐκεῖ,

οὐ μ' ὡς τε μόσχον Δαναΐδαι χειρούμενοι
 ἔσφαζον, ἱερεύς δ' ἦν ὁ γεννήσας πατήρ. 360

οἴμοι — κακῶν γὰρ τῶν τότε οὐκ ἀμνημονῶ —
 ὅσας γενείου χειῖρας ἐξηκόντισα
 γονάτων τε τοῦ τεκόντος, ἐξαρτωμένη,
 λέγουσα τοιάδ'· « ὦ πάτερ, νυμφεύομαι
 νυμφεύματ' αἰσχροῦ πρὸς σέθεν· μήτηρ δ' ἐμέ 365
 σέθεν κατακτείνοντος Ἀργεῖαί τε νῦν
 ὕμνοῦσιν ὕμεναίοισιν, αὐλεῖται δὲ πᾶν
 μέλαθρον· ἡμεῖς δ' ὀλλύμεσθα πρὸς σέθεν.

Ἄιδης Ἀχιλλεὺς ἦν ἄρ', οὐχ ὁ Πηλέως,
 ὃν μοι προσείσας πόσιν, ἐν ἀρμάτων ὄχοις 370
 ἐς αἵματηρὸν γάμον ἐπόρθμευσας δόλω ».

ἐγὼ δὲ λεπτῶν ὄμμα διὰ καλυμμάτων
 ἔχουσ', ἀδελφόν τ' οὐκ ἀνειλόμην χερσῶν
 — ὅς νῦν ὄλωλεν — οὐ κασιγνήτη στόμα
 συνῆψ' ὑπ' αἰδοῦς, ὡς ἰοῦσ' ἐς Πηλέως 375
 μέλαθρα· πολλὰ δ' ἀπεθέμην ἀσπάσματα
 ἐς αὔθις, ὡς ἤξουσ' ἐς Ἀργος αὖ πάλιν.

ὦ τλῆμον, εἰ τέθνηκας, ἐξ εἰῶν καλῶν
 ἔρρεις, Ὀρέστα, καὶ πατρός ζηλωμάτων. .

τὰ τῆς θεοῦ δὲ μέφομαι σοφίσματα, 380
 ἧτις βροτῶν μὲν ἦν τις ἄψηται φόνου,
 ἢ καὶ λοχείας ἢ νεκροῦ θίγη χερσῶν,
 βωμῶν ἀπείργει, μυσαρὸν ὡς ἠγουμένη,
 αὐτὴ δὲ θυσίαις ἤδεται βροτοκτόνοις.

οὐκ ἔσθ' ὅπως ἔτεκεν ἂν ἡ Διὸς δάμαρ 385
 Λητώ τοσαύτην ἀμαθίαν. ἐγὼ μὲν οὖν
 τὰ Ταντάλου θεοῖσιν ἐστιάματα
 ἄπιστα κρίνω, παιδὸς ἡσθῆναι βορᾶ,
 τοὺς δ' ἐνθάδ', αὐτοὺς ὄντας ἀνθρωποκτόνους,

- ἐς τὴν θεὸν τὸ φαῦλον ἀναφέρειν δοκῶ· 390
 οὐδένα γὰρ οἶμαι δαιμόνων εἶναι κακόν.
- ΧΟ. στρ. α' Κυάνεαι κυάνεαι σύνοδοι θαλάσσας,
 ἔν' οἴστρος ὁ ποτώμενος Ἀργόθεν 395
 ἄξενον ἐπ' οἶδμα διεπόρευσε (τὰν βοῦν)
 Ἀσιήτιδα γαῖαν
 Εὐρώπας διαμείψας.
 τίνες ποτ' ἄρα τὸν εὐυδρον δονακόχλοα
 λιπόντες Εὐρώταν 400
 ἢ ρεύματα σεμνὰ Δίρκας
 ἔβασαν ἔβασαν ἄμεικτον αἶαν, ἔνθα κούρα
 δία τέγγει
 βωμούς καὶ περιχίονας 405
 ναοὺς αἶμα βρότειον ;
- ἀντιστρ. α' ἢ ρεθίοις εἰλατίνας δικρότοισι κώπας
 ἐπλευσαν ἐπὶ πόντια κύματα,
 νάιον ὄχημα, λινόποροις τ' αὔραις, 410
 φιλόπλουτον ἄμιλλαν
 αὔξοντες μελάθροισιν ;
 φίλα γὰρ ἐλπίς γ', ἐπὶ τε πῆμασιν βροτῶν
 ἄπληστος ἀνθρώποις, 415
 ὄλβου βᾶρος οἱ φέρονται
 πλάνητες ἐπ' οἶδμα πόλεις τε βαρβάρους περῶντες,
 κοινᾶ δόξα.
 γνώμα δ' οἷς μὲν ἄκαιρος ὄλ-
 βου, τοῖς δ' ἐς μέσον ἦκει. 420
- στρ. β' πῶς πέτρας τὰς συνδρομάδας,
 πῶς Φινειδᾶν ἀύπνους
 ἀκτὰς ἐπέρασαν
 παρ' ἄλιον αἰγιαλὸν ἐπ' Ἀμφιτρίτας 425
 ῥοθίῳ δραμόντες,

ὅπου πεντήκοντα κορᾶν
 Νηρήδων ποσὶ χοροὶ
 μέλπουσιν ἐγκύκλιοι ;
 ἢ πλησιςτίοισι πνοαῖς,
 430 συριζόντων κατὰ πρύμναν
 εὐναίων πηδαλίων,
 αὔραις σὺν νοτίαις
 ἢ πνεύμασι Ζεφύρου,
 τὰν πολυόρνιθον ἐπ' αἴαν,
 435 λευκὰν ἀκτάν, Ἀχιλῆος
 δρόμους καλλισταδίου,
 ἄξεινον κατὰ πόντον ;
 εἶθ' εὐχαῖσιν δεσποσύνοις
 440 Λήδας Ἑλένα φίλα παῖς
 ἐλθοῦσα τύχοι τὰν
 Τρωάδα λιποῦσα πόλιν, ἔν ἀμφὶ χαιῖτα
 δρόσον αἵματηρὰν
 ἐλιχθεῖσα λαιμοτόμῳ
 445 δεσποίνας χειρὶ θάνοι
 ποινὰς δοῦσ' ἀντιπάλους.
 ἀδίσταν δ' ἂν ἀγγελίαν
 δεξαίμεσθ', Ἑλλάδος ἐκ γᾶς
 πλωτῆρων εἴ τις ἔβα,
 450 δουλείας ἐμέθεν
 δειλαίας παυσίπονος·
 κὰν γὰρ ὀνειροῖσι συνείην
 δόμοις πόλει τε πατρῶα,
 455 τερπνῶν ὕπνων ἀπόλαυ-
 σιν, κοινὰν χάριν ὄλβου.
 ἀλλ' οἶδε χέρας δεσμοῖς δίδυμοι
 συνερεισθέντες χωροῦσι, νέον

πρόσφαγμα θεᾶς· σιγαῖτε, φίλοι.
 τὰ γὰρ Ἑλλήνων ἀκροθίνια δὴ
 ναοῖσι πέλας τάδε βαίνει· 460
 οὐδ' ἀγγελίας ψευδεῖς ἔλακεν
 βουφορβὸς ἀνὴρ.
 ὦ πότνι', εἴ σοι τὰδ' ἀρεσκόντως
 πόλις ἦδε τελεῖ, δέξαι θυσίας,
 ἃς ὁ παρ' ἡμῖν νόμος οὐχ ὀσίας 465
 Ἑλλησι διδοὺς ἀναφαίνει.

ΙΦ.

εἶεν·
 τὰ τῆς θεοῦ μὲν πρῶτον ὡς καλῶς ἔχη
 φροντιστέον μοι. μέθετε τῶν ξένων χέρας,
 ὡς ὄντες ἱεροὶ μηκέτ' ὧσι δέσμιοι.
 ναοῦ δ' ἔσω στείχοντες εὐτρεπίζετε 470
 ἅ χρῆ' πὶ τοῖς παροῦσι καὶ νομίζεται.
 φεῦ·

τίς ἄρα μήτηρ ἢ τεκοῦσ' ὑμᾶς ποτε
 πατήρ τ' ; ἀδελφή τ', εἰ γεγῶσα τυγχάνει. . .
 οἷων στερεῖσα διπτύχων νεανιῶν
 ἀνάδελφος ἔσται. τὰς τύχας τίς οἶδ' ὅτω 475
 τοιαῖδ' ἔσσονται ; πάντα γὰρ τὰ τῶν θεῶν
 ἐς ἀφανὲς ἔρπει, κούδὲν οἶδ' οὐδεὶς κακόν·
 ἢ γὰρ τύχη παρήγαγ' ἐς τὸ δυσμαθές.

πόθεν ποθ' ἦκετ', ὦ ταλαίπωροι ξένοι ;
 ὡς διὰ μακροῦ μὲν τήνδ' ἐπλεύσατε χθόνα, 480
 μακρὸν δ' ἀπ' οἴκων χρόνον ἔσεσθ' αἰεὶ κάτω.

ΟΡ.

τί ταῦτ' ὀδύρη, κάπι τοῖς μέλλουσι νῶν
 κακοῖσι λυπεῖς, ἥτις εἴ ποτ', ὦ γύναι ;
 οὔτοι νομίζω σοφόν, ὃς ἂν μέλλων κτενεῖν
 οἴκτω τὸ δεῖμα τοῦλέθρου νικᾶν θέλη, 485
 οὐχ ὅστις Ἄιδην ἐγγυὲς ὄντ' οἰκτίζεται,

- σωτηρίας ἀνελπεις· ὡς δὺ' ἐξ ἑνὸς
κακῶ συνάπτει, μωρίαν τ' ὀφλισκάνει
θνήσκει θ' ὁμοίως· τὴν τύχην δ' ἔαν χρεῶν.
ἡμᾶς δὲ μὴ θρήνει σύ· τὰς γὰρ ἐνθάδε 490
θυσίας ἐπιστάμεσθα καὶ γινώσκομεν.
- ΙΦ. πότερος ἄρ' ὑμῶν ἐνθάδ' ὠνομασμένους
Πυλάδης κέκληται ; τόδε μαθεῖν πρῶτον θέλω.
- ΟΡ. ὄδ', εἴ τι δὴ σοι τοῦτ' ἐν ἡδονῇ μαθεῖν.
- ΙΦ. ποίας πολίτης πατρίδος Ἑλληνας γεγώς ; 495
- ΟΡ. τί δ' ἂν μαθοῦσα τόδε πλέον λάβοις, γύναι ;
- ΙΦ. πότερον ἀδελφῷ μητρός ἔστον ἐκ μιᾶς ;
- ΟΡ. φιλότητί γ'· ἐσμέν δ' οὐ κασιγνήτω, γύναι.
- ΙΦ. σοὶ δ' ὄνομα ποῖον ἔθεθ' ὁ γεννήσας πατήρ ;
- ΟΡ. τὸ μὲν δίκαιον Δυστυχῆς καλοῖμεθ' ἄν. 500
- ΙΦ. οὐ τοῦτ' ἐρωτῶ· τοῦτο μὲν δὸς τῇ τύχῃ.
- ΟΡ. ἀνώνυμοι θανόντες οὐ γελῶμεθ' ἄν.
- ΙΦ. τί δὲ φθονεῖς τοῦτ' ; ἢ φρονεῖς οὕτω μέγα ;
- ΟΡ. τὸ σῶμα θύσεις τοῦμόν, οὐχὶ τοῦνομα.
- ΙΦ. οὐδ' ἂν πόλιν φράσειας ἧτις ἐστί σοι ; 505
- ΟΡ. ζητεῖς γὰρ οὐδὲν κέρδος, ὡς θανουμένῳ.
- ΙΦ. χάριν δὲ δοῦναι τήνδε κωλύειν τί σε ;
- ΟΡ. τὸ κλεινὸν Ἄργος πατρίδ' ἐμὴν ἐπεύχομαι.
- ΙΦ. πρὸς θεῶν, ἀληθῶς, ὦ ξέν', εἴ κεῖθεν γεγώς ;
- ΟΡ. ἐκ τῶν Μυκηναίων γ', αἶ ποτ' ἦσαν ὄλβια. 510
- ΙΦ. φυγὰς δ' ἀπῆρας πατρίδος, ἢ ποῖα τύχῃ ;
- ΟΡ. φεύγω τρόπον γε δὴ τιν' οὐχ ἐκῶν ἐκῶν.
- ΙΦ. ἄρ' ἂν τί μοι φράσειας ὧν ἐγὼ θέλω ;
- ΟΡ. ὡς ἐν παρέργῳ τῆς ἐμῆς δυσπραξίας.
- ΙΦ. καὶ μὴν ποθεινός γ' ἦλθες ἐξ Ἄργους μολών. 515
- ΟΡ. οὐκ οὐκ ἐμαυτῷ γ'· εἰ δὲ σοί, σύ τοῦτ' ἔρα.
- ΙΦ. Τροίαν ἴσως οἶσθ', ἧς ἀπανταχοῦ λόγος.

- ΟΡ. ὡς μήποτ' ὄφελόν γε μηδ' ἰδὼν ὄναρ:
- ΙΦ. φασίν νιν οὐκέτ' οὔσαν οἴχεσθαι δορί.
- ΟΡ. ἔστιν γὰρ οὕτως οὐδ' ἄκραντ' ἤκουσατε. 520
- ΙΦ. Ἐλένη δ' ἀφίκται δῶμα Μενέλεω πάλιν;
- ΟΡ. ἦκει, κακῶς γ' ἔλθοῦσα τῶν ἐμῶν τι.
- ΙΦ. καὶ ποῦ 'στι; κάμοι γάρ τι προυφείλει κακόν.
- ΟΡ. Σπάρτην ξυνοικεῖ τῷ πάρος ξυνευνέτη.
- ΙΦ. ὦ μῖσος εἰς Ἑλληνας, οὐκ ἐμοὶ μόνῃ. 525
- ΟΡ. ἀπέλαυσα κάγῳ δὴ τι τῶν κείνης γάμων.
- ΙΦ. νόστος δ' Ἀχαιῶν ἐγένεθ', ὡς κηρύσσεται;
- ΟΡ. ὡς πάνθ' ἀπαῖξ με συλλαβοῦσ' ἀνιστορεῖς.
- ΙΦ. πρὶν γὰρ θανεῖν σε, τοῦδ' ἐπαυρέσθαι θέλω.
- ΟΡ. ἔλεγχ', ἐπειδὴ τοῦδ' ἐρᾶς· λέξω δ' ἐγώ. 530
- ΙΦ. Κάλχας τις ἦλθε μάντις ἐκ Τροίας πάλιν;
- ΟΡ. ὄλωλεν, ὡς ἦν ἐν Μυκηναίοις λόγος.
- ΙΦ. ὦ πότνι', ὡς εὔ. τί γὰρ Λαέρτου γόνος;
- ΟΡ. οὐπω νενόστηκ' οἶκον, ἔστι δ', ὡς λόγος.
- ΙΦ. ὄλοιτο, νόστου μήποτ' ἐς πάτραν τυχών. 535
- ΟΡ. μηδὲν κατεύχου· πάντα τάκεινου νοσεῖ.
- ΙΦ. Θέτιδος δ' ὁ τῆς Νηρηΐδος ἔστι παῖς ἔτι;
- ΟΡ. οὐκ ἔστιν· ἄλλως λέκτρ' ἐγγμ' ἐν Αὐλίδι.
- ΙΦ. δόλια γάρ, ὡς ἴσασιν οἱ πεπονθότες.
- ΟΡ. τίς εἶ πόθ'; ὡς εὔ πυνθάνῃ τάφ' Ἑλλάδος. 540
- ΙΦ. ἐκεῖθ' ἐν εἰμι· παῖς ἔτ' οὔσ' ἀπωλόμην.
- ΟΡ. ὀρθῶς ποθεῖς ἄρ' εἰδέναι τάκει, γύναι.
- ΙΦ. τί δ' ὁ στρατηγός, ὃν λέγουσ' εὐδαιμονεῖν;
- ΟΡ. τίς; οὐ γὰρ ἔν γ' ἐγῶδα τῶν εὐδαιμόνων.
- ΙΦ. Ἄτρέως ἐλέγετο δὴ τις Ἀγαμέμνων ἄναξ. 545
- ΟΡ. οὐκ οἶδ'· ἀπελθε τοῦ λόγου τούτου, γύναι.
- ΙΦ. μὴ πρὸς θεῶν, ἀλλ' εἴφ', ἐν εὐφρανθῶ, ξένε.
- ΟΡ. τέθνηχ' ὁ τλήμων, πρὸς δ' ἀπώλεσέν τινα.

- ΙΦ. τέθηγε ; ποία συμφορᾶ ; τάλαιν' ἐγώ.
- ΟΡ. τί δ' ἐστέναξας τοῦτο ; μῶν προσῆκέ σοι ; 550
- ΙΦ. τὸν ὄλβον αὐτοῦ τὸν πάροισ' ἀναστένω.
- ΟΡ. δεινῶς γὰρ ἐκ γυναικὸς οἴχεται σφαγεῖς.
- ΙΦ. ὦ πανδάκρυτος ἢ κτανούσα... χῶ θανῶν.
- ΟΡ. παῦσαί νυν ἤδη μῆδ' ἐρωτήσης πέρα.
- ΙΦ. τοσόνδε γ', εἰ ζῆ τοῦ ταλαιπώρου δάμαρ. 555
- ΟΡ. οὐκ ἔστι· παῖς νιν ὃν ἔτεχ', οὗτος ὤλεσεν.
- ΙΦ. ὦ συνταραχθεῖς οἶκος. ὡς τί δὴ θέλων ;
- ΟΡ. πατὴρ θανόντος τήνδε τιμωρούμενος.
- ΙΦ. φεῦ·
ὡς εὔ κακὸν δίκαιον εἰσεπράξατο.
- ΟΡ. ἀλλ' οὐ τὰ πρὸς θεῶν εὐτυχεῖ δίκαιος ὢν. 560
- ΙΦ. λείπει δ' ἐν οἴκοις ἄλλον Ἀγαμέμνων γόνον ;
- ΟΡ. λέλοιπεν Ἡλέκτραν γε παρθένον μίαν.
- ΙΦ. τί δέ ; σφαγείσης θυγατρὸς ἔστι τις λόγος ;
- ΟΡ. οὐδεὶς γε, πλὴν θανοῦσαν οὐχ ὄραν φάος.
- ΙΦ. τάλαιν' ἐκείνη χῶ κτανῶν αὐτὴν πατὴρ. 565
- ΟΡ. κακῆς γυναικὸς χάριν ἄχαριν ἀπώλετο.
- ΙΦ. ὁ τοῦ θανόντος δ' ἔστι παῖς Ἄργει πατὴρ ;
- ΟΡ. ἔστ', ἄθλιός γε, κούδαμοῦ καὶ πανταχοῦ.
- ΙΦ. ψευδεῖς ὄνειροι, χαίρειτ' οὐδὲν ἦτ' ἄρα.
- ΟΡ. οὐδ' οἱ σοφοί γε δαίμονες κεκλημένοι 570
πτηγῶν ὀνείρων εἰσὶν ἀψευδέστεροι.
πολὺς ταραγμὸς ἐν τε τοῖς θείοις ἐνι
κάν τοῖς βροτείοις· ἐν δὲ λυπεῖται μόνον,
ὃς οὐκ ἄφρων ὢν μάντεων πεισθεὶς λόγοις
ὄλωλεν — ὡς ὄλωλε τοῖσιν εἰδόσιν. 575
- ΧΟ. φεῦ φεῦ· τί δ' ἡμεῖς οἵ τ' ἐμοὶ γεννήτορες ;
ἄρ' εἰσὶν ; ἄρ' οὐκ εἰσὶ ; τίς φράσειεν ἄν ;
- ΙΦ. ἀκούσατ'· ἐς γὰρ δὴ τιν' ἤκομεν λόγον,

ὁμῖν τ' ὄνησιν, ὦ ξένοι, σπεύδουσ' ἄμα
 κάμοι· τὸ δ' εὖ μάλιστα γ' οὕτω γίνεται, 580
 εἰ πᾶσι ταῦτ' ὄντιν' ἀρεσκόντως ἔχει.
 θέλοις ἄν, εἰ σώσαιμί σ', ἀγγεῖλαι τί μοι
 πρὸς Ἄργος ἐλθὼν τοῖς ἐμοῖς ἐκεῖ φίλοις,
 δέλτον τ' ἐνεγκεῖν, ἣν τις οἰκτίρας ἐμὲ
 ἔγραψεν αἰχμάλωτος, οὐχὶ τὴν ἐμὴν 585
 φονέα νομίζων χεῖρα, τοῦ νόμου δ' ὕπο
 θνήσκειν τὰ τῆς θεοῦ, τάδε δίκαι' ἡγουμένης ;
 οὐδένα γὰρ εἶχον ὅστις ἀγγεῖλαι μολὼν
 ἐς Ἄργος αὖθις τὰς τ' ἐμὰς ἐπιστολάς
 πέμψειε σωθεὶς τῶν ἐμῶν φίλων τινί. 590
 σὺ δ' — εἰ γάρ, ὡς ἔοικας, οὔτε δυσγενῆς
 καὶ τὰς Μυκῆνας οἶσθα χροῦς καγὼ θέλω —
 σώθητι, καὶ σὺ μισθὸν οὐκ αἰσχροὺς λαβὼν,
 κούφων ἑκατι γραμμάτων σωτηρίαν.
 οὔτος δ', ἐπεὶπερ πόλις ἀναγκάζει τάδε, 595
 θεᾶ γενέσθω θῦμα χωρισθεὶς σέθεν.
ΟΡ. καλῶς ἔλεξας τᾶλλα πλὴν ἓν, ὦ ξένη·
 τὸ γὰρ σφαγῆναι τόνδ' ἐμοὶ βάρος μέγα.
 ὁ ναυστολῶν γὰρ εἰμ' ἐγὼ τὰς συμφοράς,
 οὔτος δὲ συμπλεῖ τῶν ἐμῶν μόχθων χάριν. 600
 οὐκ οὐκ δίκαιον ἐπ' ὀλέθρῳ τῷ τοῦδ' ἐμὲ
 χάριν τίθεσθαι καὐτὸν ἐκδῦναι κακῶν.
 ἀλλ' ὡς γενέσθω· τῷδε μὲν δέλτον δίδου·
 πέμψει γὰρ Ἄργος, ὥστε σοι καλῶς ἔχειν·
 ἡμᾶς δ' ὁ χρῆζων κτεινέτω. τὰ τῶν φίλων 605
 αἰσχιστον ὅστις καταβαλὼν ἐς ζυμφοράς
 αὐτὸς σέσωσται. τυγχάνει δ' ὅδ' ὦν φίλος,
 δν οὐδὲν ἤσπον ἦ 'μὲ φῶς ὄραν θέλω.
ΙΦ. ὦ λῆμ' ἄριστον, ὡς ἀπ' εὐγενοῦς τινος

ρίζης πέφυκας τοῖς φίλοις τ' ὀρθῶς φίλος· 610
 τοιοῦτος εἶη τῶν ἐμῶν ὁμοσπόρων
 ὅσπερ λέλειπται. καὶ γὰρ οὐδ' ἐγώ, ξένοι,
 ἀνάδελφός εἰμι, πλὴν ὅσ' οὐχ ὀρῶσά νιν.
 ἐπεὶ δὲ βούλη ταῦτα, τόνδε πέμφομεν
 δέλτον φέροντα, σὺ δὲ θανῆ· πολλὴ δέ τις 615
 προθυμία σε τοῦδ' ἔχουσα τυγχάνει.

- ΟΡ. θύσει δὲ τίς με καὶ τὰ δεινὰ τλήσεται ;
 ΙΦ. ἐγώ· θεᾶς γὰρ τῆσδε προστροπὴν ἔχω.
 ΟΡ. ἄζηλά γ', ὦ νεᾶνι, κοῦκ εὐδαίμονα.
 ΙΦ. ἄλλ' εἰς ἀνάγκην κείμεθ', ἣν φυλακτέον. 620
 ΟΡ. αὐτὴ ξίφει θύουσα θῆλυς ἄρσενας ;
 ΙΦ. οὐκ, ἀλλὰ χαίτην ἀμφὶ σὴν χερνίψομαι.
 ΟΡ. ὁ δὲ σφαγεὺς τίς ; εἰ τάδ' ἱστορεῖν με χρή.
 ΙΦ. ἔσω δόμων τῶνδ' εἰσὶν οἷς μέλει τάδε.
 ΟΡ. τάφος δὲ ποῖος δέξεταιί μ', ὅταν θάνω ; 625
 ΙΦ. πῦρ ἱερὸν ἔνδον χάσμα τ' εὐρωπὸν πέτρας.
 ΟΡ. φεῦ.

- πῶς ἂν μ' ἀδελφῆς χεῖρ περιστείλειεν ἂν ;
 ΙΦ. μάταιον εὐχὴν, ὦ τάλας, ὅστις ποτ' εἶ,
 ἠϋξω· μακρὰν γὰρ βαρβάρου ναίει χθονός.
 οὐ μὴν, ἐπειδὴ τυγχάνεις Ἀργεῖος ὦν, 630
 ἄλλ' ὦν γε δυνατὸν οὐδ' ἐγὼ λείψω χάριν.
 πολὺν τε γὰρ σοι κόσμον ἐνθήσω τάφῳ
 ξανθῷ τ' ἐλαίῳ σῶμα σὸν κατασβέσω
 καὶ τῆς ὀρείας ἀνθεμόρρυτον γάνος.
 ζουθῆς μελίσσης ἐς πυρὰν βαλῶ σέθεν. 635
 ἄλλ' εἶμι δέλτον τ' ἐκ θεᾶς ἀνακτόρων
 οἷσω· τὸ μέντοι δυσμενὲς μὴ 'μοὶ λάβῃς.
 φυλάσσειτ' αὐτούς, πρόσπολοι, δεσμῶν ἄτερ . . .
 ἴσως ἄελπτα τῶν ἐμῶν φίλων τινὶ

- πέμφω πρὸς Ἄργος, ὃν μάλιστ' ἐγὼ φιλῶ, 640
καὶ δέλτος αὐτῷ ζῶντας οὓς δοκεῖ θανεῖν
λέγουσα πιστὰς ἡδονὰς ἀπαργελεῖ.
- ΧΟ. κατολοφύρομαι σὲ τῶν χερνίβων
ῥάνισι μελόμενον αἵμακταῖς. 645
- ΟΡ. οἶκτος γὰρ οὐ ταῦτ', ἀλλὰ χαίрет', ὦ ξένοι.
ΧΟ. σὲ δὲ τύχας μάκαρος, ὦ
νεανία, σεβόμεθ', ἐς
πάτραν ὅτι ποτ' ἐπεμβάσῃ.
- ΠΥ. ἄζηλά τοι φίλοισι, θνησκόντων φίλων. 650
ΧΟ. ὦ σχέτλιοι πομπαί.
φεῦ φεῦ, διόλλυσαι.
αἰαῖ αἰαῖ. πότερος ὁ μᾶλλον ;
ἔτι γὰρ ἀμφίλογα δίδυμα μέμονε φρήν, 655
σὲ πάρος ἢ σὲ ἀναστενάξω γόοις.
- ΟΡ. Πυλάδῃ, πέπονθας ταῦτό πρὸς θεῶν ἐμοί ;
ΠΥ. οὐκ οἶδ'. ἐρωτᾷς οὐ λέγειν ἔχοντά με.
ΟΡ. τίς ἐστὶν ἢ νεανίς ; ὡς Ἑλληνικῶς 660
ἀνήρεθ' ἡμᾶς τοὺς τ' ἐν Ἰλίῳ πόνους
νόστον τ' Ἀχαιῶν τόν τ' ἐν οἰωνοῖς σοφὸν
Κάλχαντ' Ἀχιλλέως τ' ὄνομα, καὶ τὸν ἄθλιον
Ἀγαμέμνον' ὡς ὦκτιρ' ἀνηρώτα τέ με
γυναῖκα παιδᾶς τ'. ἐστὶν ἢ ξένη γένος 665
ἐκεῖθεν Ἀργεῖα τις· οὐ γὰρ ἂν ποτε
δέλτον τ' ἐπεμπε καὶ τὰδ' ἐξεμάνθανεν,
ὡς κοινὰ πράσσουσ', Ἄργος εἰ πράσσει καλῶς.
- ΠΥ. ἔφθῃς με μικρόν· ταῦτά δὲ φθάσας λέγεις,
πλὴν ἐν· τὰ γὰρ τῶν βασιλέων παθήματα 670
ἴσασι πάντες, ὧν ἐπιστροφή τις ἦν.
ἀτὰρ διῆλθον χᾶτερον λόγον τινά.
ΟΡ. τίν' ; ἐς τὸ κοινὸν δούς ἄμεινον ἂν μάθοις.

- ΠΥ. αἰσχρὸν θανόντος σοῦ βλέπειν ἡμᾶς φάος
κοινῇ τ' ἔπλευσα, δεῖ με καὶ κοινῇ θανεῖν. 675
καὶ δειλίαν γὰρ καὶ κάκην κεκτῆσομαι
Ἄρχει τε Φωκέων τ' ἐν πολυπτύχῳ χθονί,
δόξω δὲ τοῖς πολλοῖσι — πολλοὶ γὰρ κακοὶ —
προδοὺς σεσῶσθαι σ' αὐτὸς εἰς οἴκους μόνος,
ἧ καὶ φονεύσας ἐπὶ νοσοῦσι δώμασι 680
ῥάψαι μόνον σοι σῆς τυραννίδος χάριν,
ἔγκληρον ὡς δὴ σὴν κασιγνήτην γαμῶν.
ταῦτ' οὖν φοβοῦμαι καὶ δι' αἰσχύνης ἔχω,
κοῦκ ἔσθ' ὅπως οὐ χρῆ συνεκπνεῦσαί μέ σοι
καὶ σὺν σφαγῆναι καὶ πυρωθῆναι δέμας, 685
φίλον γεγῶτα καὶ φοβούμενον φόγον.
- ΟΡ. εὐφημα φώνει· τάμα δεῖ φέρειν κακά,
ἀπλᾶς δὲ λύπας ἐξόν, οὐκ οἶσω διπλᾶς.
ὁ γὰρ σὺ λυπρὸν κάπονείδιστον λέγεις,
ταῦτ' ἔστιν ἡμῖν, εἴ σε συμμοχθοῦντ' ἐμοὶ 690
κτενῶ· τὸ μὲν γὰρ εἰς ἔμ' οὐ κακῶς ἔχει,
πράσσονθ' ἃ πράσσω πρὸς θεῶν, λῦσαι βίον.
σὺ δ' ὄλβιός τ' εἶ, καθαρὰ τ', οὐ νοσοῦντ' ἔχεις
μέλαθρ', ἐγὼ δὲ δυσσεβῆ καὶ δυστυχῆ. 695
σωθεὶς δέ, παῖδας ἐξ ἐμῆς ὁμοσπόρου
κτησάμενος, ἦν ἔδωκά σοι δάμαρτ' ἔχειν —
ὄνομά τ' ἐμοῦ γένοιτ' ἄν, οὐδ' ἄπαις δόμος
πατρῶος οὐμός ἐξαλειφθεῖη ποτ' ἄν.
ἀλλ' ἔρπε καὶ ζῆ καὶ δόμους οἴκει πατρός.
ὅταν δ' ἐς Ἑλλάδ' ἵππιόν τ' Ἄργος μόλῃς, 700
πρὸς δεξιᾶς σε τῆσδ' ἐπισκῆπτω τάδε·
τύμβον τε χῶσον κάπιθες μνημεῖά μοι,
καὶ δάκρυ' ἀδελφῆ καὶ κόμας δόττω τάφω.
ἄγγελλε δ' ὡς ὄλωλ' ὑπ' Ἀργείας τινὸς

- γυναικός, ἀμφὶ βωμὸν ἀγνισθεὶς φόνῳ. 705
 καὶ μὴ προδοῶς μου τὴν κασιγνήτην ποτέ,
 ἔρημα κήδη καὶ δόμους ὄρων πατρός.
 καὶ χαῖρ' ἑμῶν γὰρ φίλτατόν σ' ἠῦρον φίλων,
 ὧ συγκυναγὲ καὶ συνεκτραφεὶς ἐμοί,
 ὧ πόλλ' ἐνεγκῶν τῶν ἐμῶν ἄχθη κακῶν. 710
- ἡμᾶς δ' ὁ Φοῖβος μάντις ὦν ἐψεύσατο·
 τέχνην δὲ θέμενος ὡς προσώπαθ' Ἑλλάδος
 ἀπήλασ', αἰδοῖ τῶν πάρος μαντευμάτων.
 ὦ πάντ' ἐγὼ δούς τάμα καὶ πεισθεὶς λόγοις,
 μητέρα κατακτὰς αὐτὸς ἀνταπόλλυμαι. 715
- ΠΥ. ἔσται τάφος σοι, καὶ κασιγνήτης λέχος
 οὐκ ἂν προδοίην, ὧ τάλας, ἐπεὶ σ' ἐγὼ
 θανόντα μᾶλλον ἢ βλέπονθ' ἔξω φίλον.
 ἀτὰρ τὸ τοῦ θεοῦ σ' οὐ διέφθορέν γέ πω
 μάντευμα· καίτοι γ' ἐγγὺς ἔστηκας φόνου. 720
 ἀλλ' ἔστιν, ἔστιν ἢ λίαν δυσπραξία
 λίαν διδοῦσα μεταβολάς, ὅταν τύχη.
- ΟΡ. σίγα· τὰ Φοίβου δ' οὐδὲν ὠφελεῖ μ' ἔπη·
 γυνὴ γὰρ ἦδε δωμάτων ἔξω περᾶ.
- ΙΦ. ἀπέλθεθ' ὑμεῖς καὶ παρευτρεπίζετε 725
 τάνδον μολόντες τοῖς ἐφεστῶσι σφαγῆ.
 δέλτου μὲν αἶδε πολύθυροι διαπτυχαί,
 ξένοι, πάρεισιν· ἃ δ' ἐπὶ τοῖσδε βούλομαι,
 ἀκούσατ'· οὐδεὶς αὐτὸς ἐν πόνοις τ' ἀνὴρ
 ὅταν τε πρὸς τὸ θάρσος ἐκ φόβου πέσῃ. 730
 ἐγὼ δὲ ταρβῶ μὴ ἀπονοστήσας χθονὸς
 θῆται παρ' οὐδὲν τὰς ἐμὰς ἐπιστολᾶς
 ὁ τήνδε μέλλον δέλτον εἰς Ἄργος φέρειν.
- ΟΡ. τί δῆτα βούλῃ; τίνας ἀμηχανεῖς πέρι;
 ΙΦ. ὄρκον δότω μοι τάσδε πορθμεύσειν γραφὰς 735

- πρὸς Ἄργος, οἷσι βούλομαι πέμψαι φίλων.
- ΟΡ. ἢ κἀντιδώσεις τῷδε τοὺς αὐτοὺς λόγους ;
- ΙΦ. τί χρῆμα δράσειν ἢ τί μὴ δράσειν ; λέγε.
- ΟΡ. ἐκ γῆς ἀφήσειν μὴ θανόντα βαρβάρου.
- ΙΦ. δίκαιον εἶπας· πῶς γὰρ ἀγγεῖλειεν ἄν ; 740
- ΟΡ. ἢ καὶ τύραννος ταῦτα συγχωρήσεται ;
- ΙΦ. ναί.
- πέισω σφε, καὐτὴ ναὸς εἰσβήσω σκάφος.
- ΟΡ. ὄμνυ· σὺ δ' ἔξαρχ' ὄρκον ὅστις εὐσεβής.
- ΙΦ. δώσω, λέγειν χρῆ, τήνδε τοῖσι σοῖς φίλοις.
- ΠΥ. τοῖς σοῖς φίλοισι γράμματ' ἀποδώσω τάδε. 745
- ΙΦ. κἀγὼ σὲ σώσω κυανέας ἔξω πέτρας.
- ΠΥ. τίν' οὖν ἐπόμνυς τοισίδ' ὄρκιον θεῶν ;
- ΙΦ. Ἄρτεμιν, ἐν ἧσπερ δώμασιν τιμὰς ἔχω.
- ΠΥ. ἐγὼ δ' ἀνακτά γ' οὐρανοῦ, σεμνὸν Δία.
- ΙΦ. εἰ δ' ἐκλιπὼν τὸν ὄρκον ἀδικοίης ἐμέ ; 750
- ΠΥ. ἄνοστος εἶην· τί δὲ σὺ, μὴ σώσασά με ;
- ΙΦ. μήποτε κατ' Ἄργος ζῶσ' ἔχνος θεῖην ποδός.
- ΠΥ. ἄκουε δὴ νυν ὃν παρήλθομεν λόγον.
- ΙΦ. ἀλλ' οὔτις ἔστ' ἀκαιρος, ἦν καλῶς ἔχη.
- ΠΥ. ἐξαίρετόν μοι δὸς τόδ'· ἦν τι ναῦς πάθη 755
- χῆ δέλτος ἐν κλύδωνι χρημάτων μετὰ
ἀφανῆς γένηται, σῶμα δ' ἐκσώσω μόνον,
τὸν ὄρκον εἶναι τόνδε μηκέτ' ἔμπεδον.
- ΙΦ. ἀλλ' οἶσθ' ὃ δράσω ; πολλὰ γὰρ πολλῶν κυρεῖ·
τάνόντα κἀγγεγραμμέν' ἐν δέλτου πτυχαῖς 760
λόγῳ φράσω σοι πάντ' ἀπαγγεῖλαι φίλοις.
ἐν ἀσφαλεῖ γάρ· ἦν μὲν ἐκσώσης γραφήν,
αὐτὴ φράσει σιγῶσα τἀγγεγραμμένα·
ἦν δ' ἐν θαλάσῃ γράμματ' ἀφανισθῆ τάδε,
τὸ σῶμα σώσας τοὺς λόγους σώσεις ἐμοί. 765

- ΠΥ. καλῶς ἔλεξας τῶν τε σῶν ἐμοῦ θ' ὑπερ.
σῆμαινε δ' ᾧ χρῆ τάσδ' ἐπιστολάς φέρειν
πρὸς Ἄργος ὅτι τε χρῆ κλύοντά σου λέγειν.
- ΙΦ. ἄγγελ' Ὀρέστη, παιδὶ τῷ Ἀγαμέμνωνος
« Ἡ ἴν' Αὐλίδι σφαγεῖσ' ἐπιστέλλει τάδε 770
ζῶσ' Ἰφιγένεια, τοῖς ἐκεῖ δ' οὐ ζῶσ' ἔτι. . . »
- ΟΡ. ποῦ δ' ἔστ' ἐκείνη ; κατθανοῦσ' ἤκει πάλιν ;
- ΙΦ. ἦδ' ἦν ὄραξ σύ· μὴ λόγοις ἐκπλησέ με.
« Κόμισαί μ' ἐς Ἄργος, ᾧ σύναιμε, πρὶν θανεῖν,
ἐκ βαρβάρου γῆς καὶ μετάστησον θεᾶς 775
σφαγίων, ἐφ' οἷσι ξενοφόνους τιμὰς ἔχω . . . »
- ΟΡ. Πυλάδῃ, τί λέξω ; ποῦ ποτ' ὄνθ' ηῦρήμεθα ;
- ΙΦ. « ἦ σοῖς ἀραῖα δώμασιν γενήσομαι,
Ὀρέσθ' », ἔν' αὖθις ὄνομα δις κλύων μάθης.
- ΠΥ. ᾧ θεοί.
- ΙΦ. τί τοὺς θεοὺς ἀνακαλεῖς ἐν τοῖς ἐμοῖς ; 780
- ΠΥ. οὐδέν· πέραινε δ' ἐξέβην γὰρ ἄλλοσε.
τάχ' οὐκ ἐρωτῶν σ' εἰς ἄπιστ' ἀφίξομαι.
- ΙΦ. λέγ' οὔνεκ' ἔλαφον ἀντιδοῦσά μου θεᾶ
Ἄρτεμις ἔσωσέ μ', ἦν ἔθυσ' ἐμὸς πατήρ,
δοκῶν ἐς ἡμᾶς ὄξυ φάσγανον βαλεῖν, 785
ἐς τήνδε δ' ᾧκισ' αἴαν. αἶδ' ἐπιστολαί,
τάδ' ἔστι τὰν δέλτοισιν ἐγγεγραμμένα.
- ΠΥ. ᾧ ῥαδίσις ὄροισι περιβαλοῦσά με,
καλλίστα δ' ὁμόσασ', οὐ πολὺν σχήσω χρόνον,
τὸν δ' ὄρκον ὃν κατώμοσ' ἐμπεδώσομεν. 790
ἰδοῦ, φέρω σοι δέλτον ἀποδίδωμί τε,
Ὀρέστα, τῆσδε σῆς κασιγνήτης πάρα.
- ΟΡ. δέχομαι· παρῆς δὲ γραμμάτων διαπτυχάς,
τὴν ἡδονὴν πρῶτ' οὐ λόγοις αἰρήσομαι.
ᾧ φιλτάτῃ μοι σύγγον', ἐκπεπληγμένον 795

- ὅμως σ' ἀπίστῳ περιβαλὼν βραχίονι
 ἐς τέρψιν εἶμι, πυθόμενος θαυμάστ' ἐμοί.
- ΧΟ. ξέν', οὐ δικαίως τῆς θεοῦ τὴν πρόσπολον
 χραίνεις ἀθίκτοις περιβαλὼν πέπλοις χέρα.
- ΟΡ. ὦ συγκασιγνήτη τε κάκ ταυτοῦ πατρός 800
 Ἄγαμέμνωνος γεγῶσα, μή μ' ἀποστρέφου,
 ἔχουσ' ἀδελφόν, οὐ δοκοῦσ' ἔξειν ποτέ.
- ΙΦ. ἐγὼ σ' ἀδελφὸν τὸν ἐμόν ; οὐ παύση λέγων ;
 τὸ δ' Ἄργος αὐτοῦ μεστὸν ἤ τε Ναυπλία.
- ΟΡ. οὐκ ἔστ' ἐκεῖ σός, ὦ τάλαινα, σύγγonos. 805
- ΙΦ. ἀλλ' ἡ Λάκαινα Τυνδαρίς σ' ἐγείνατο ;
- ΟΡ. Πέλοπός γε παιδί παιδός, οὗ 'κπέφυκ' ἐγώ.
- ΙΦ. τί φῆς ; ἔχεις τι τῶνδ' ἐμοὶ τεκμήριον ;
- ΟΡ. ἔχω πατρῶων ἐκ δόμων τι πυθάνου.
- ΙΦ. οὐκοῦν λέγειν μὲν χρή σέ, μανθάνειν δ' ἐμέ. 810
- ΟΡ. λέγοιμ' ἂν ἀκοῆ πρῶτον Ἡλέκτρας τάδε.
 Ἀτρέως Θυέστου τ' οἴσθα γενομένην ἔριν ;
- ΙΦ. ἤκουσ' ἃ χρυσῆς ἀρνὸς ἦν νείκη πέρι.
- ΟΡ. ταῦτ' οὖν ὑφήνασ' οἴσθ' ἐν εὐπῆνοις ὑφαῖς ;
- ΙΦ. ὦ φίλτατ', ἐγγὺς τῶν ἐμῶν κάμπτεις φρενῶν. 815
- ΟΡ. εἰκὼ τ' ἐν ἰστοῖς ἡλίου μετάστασιν ;
- ΙΦ. ὕφῃνα καὶ τόδ' εἶδος εὐμίτοις πλοκαῖς.
- ΟΡ. καὶ λούτρ' ἐς Αὐλιν μητρός ἀνεδέξω πάρα ;
- ΙΦ. οἶδ' οὐ γὰρ ὁ γάμος ἐσθλὸς ὢν μ' ἀφείλετο.
- ΟΡ. τί γάρ ; κόμας σὰς μητρὶ δοῦσα σῆ φέρειν ; 820
- ΙΦ. μνημεῖά γ' ἀντὶ σώματος τοῦμοῦ τάφω.
- ΟΡ. ἃ δ' εἶδον αὐτός, τάδε φράσω τεκμήρια.
 Πέλοπος παλαιὰν ἐν δόμοις λόγχην πατρός,
 ἦν χερσὶ πάλλων παρθένον Πισάτιδα
 ἐκτήσαθ' Ἴπποδάμειαν, Οἰνόμαον κτανῶν, 825
 ἐν παρθενῶσι τοῖσι σοῖς κεκρυμμένην.

- ΙΦ.** ὦ φίλτατ', οὐδὲν ἄλλο, φίλτατος γὰρ εἶ,
 ἔχω σ', Ὀρέστα, τηλύγετον χθονὸς ἀπὸ πατρίδος
 Ἀργόθεν, ὦ φίλος. 830
- ΟΡ.** καγὼ σε τὴν θανοῦσαν, ὡς δοξάζεται.
 κατὰ δὲ δάκρυ, κατὰ δὲ γόος ἅμα χαρᾶ
 τὸ σὸν νοτίζει βλέφαρον, ὡσαύτως δ' ἐμόν.
- ΙΦ.** τόδ' ἔτι βρέφος
 ἔλιπον ἀγκάλαισι νεαρὸν τροφοῦ
 νεαρὸν ἐν δόμοις. 835
 ὦ κρεῖσσον ἢ λόγοισιν εὐτυχοῦσά μου
 ψυχά, τί φῶ ; θαυμάτων
 πέρα καὶ λόγου πρόσω τάδ' ἐπέβα. 840
- ΟΡ.** τὸ λοιπὸν εὐτυχοῦμεν ἀλλήλων μέτα.
- ΙΦ.** ἄτοπον ἄδονάν ἔλαβον, ὦ φίλαι·
 δέδοικα δ' ἐκ χερῶν με μὴ πρὸς αἰθέρα
 ἀμπτάμενος φύγη·
 ἰὼ Κυκλωπὶς ἐστία· ἰὼ πατρίς,
 Μυκῆνα φίλα, 845
 χάριν ἔχω ζῴας, χάριν ἔχω τροφᾶς,
 ὅτι μοι συνομαίμονα τόνδε δόμοις
 ἐξεθρέψω φάος.
- ΟΡ.** γένει μὲν εὐτυχοῦμεν, ἐς δὲ συμφοράς,
 ὦ σύγγον', ἡμῶν δυστυχῆς ἔφυ βίος. 850
- ΙΦ.** ἐγὼ δ' ἄ μέλεος, οἶδ', ὅτε φάσγανον
 δέρα θῆκί μοι μελεόφρων πατήρ.
- ΟΡ.** οἴμοι. δοκῶ γὰρ οὐ παρών σ' ὄραν ἐκεῖ. 855
- ΙΦ.** ἀνυμέναιος, ὦ σύγγον', Ἀχιλλέως
 ἐς κλισίαν λέκτρων
 δολίαν ὄτ' ἀγόμαν·
 παρὰ δὲ βωμῶν ἦν δάκρυα καὶ γόοι. 860
 φεῦ φεῦ χερνίβων τῶν ἐκεῖ.

- ΟΡ. ὦμωξα κάγῳ τόλμαν ἦν ἔτλη πατήρ.
- ΙΦ. ἀπάτορα πατέρα, πότμον ἄποτμον ἔλαχον.
 ἄλλα δ' ἐξ ἄλλων κυρεῖ 865
 δαίμονος τύχα τινός. 867
- ΟΡ. εἰ σόν γ' ἀδελφόν, ὦ τάλαιν', ἀπώλεσας. . . 866
- ΙΦ. ὦ μελέα δεινᾶς τόλμας. δειν' ἔτλαν
 δειν' ἔτλαν, ὦμοι σύγγονε, παρὰ δ' ὀλίγων 870
 ἀπέφυγες ὄλεθρον ἀνόσιον ἐξ ἑμᾶν
 δαῖχθεις χερῶν.
 ἅ δ' ἐπ' αὐτοῖσι τίς τελευτά ;
 τίς τύχα μοι συγχυρήσει ;
 τίνα σοι πόρον εὐρομένα 875
 πάλιν ἀπὸ πόλεως, ἀπὸ φόνου πέμψω
 πατρίδ' ἐς Ἀργεῖαν,
 πρὶν ἐπὶ ξίφος αἵματι σῶ πελάσαι ; 880
 τόδε τόδε σόν, ὦ μελέα ψυχά,
 χρέος ἀνευρίσκειν.
 πότερον κατὰ χέρσον, οὐχὶ ναί . . . ;
 ἀλλὰ ποδῶν ῥιπᾶ 885
 θανάτῳ πελάσεις ἄρα βάρβαρα φῦλα
 καὶ δι' ὁδοὺς ἀνόδους στείχων· διὰ κυανέας μὴν
 στενοπόρου πέτρας μακρὰ κέλευθα να- 890
 τοῖσιν δρασμοῖς.
 τάλαινα, τάλαινα.
 τίς ἄρ' οὖν, τάλαν, ἦ θεὸς ἦ βροτὸς ἦ 895
 τί τῶν ἀδοκῆτων
 πόρον ἄπορον ἐξανύσας, δυοῖν
 δυοῖν τοῖν μόνοιν Ἀτρεΐδαιν φανεῖ
 κακῶν ἔκλυσιν ;
- ΧΟ. ἐν τοῖσι θαυμαστοῖσι καὶ μύθων πέρα 900
 τάδ' εἶδον αὐτῆ κοῦ κλύουσ' ἀπαγγελῶ.

- ΠΥ. τὸ μὲν φίλους ἐλθόντας εἰς ὄψιν φίλων,
 Ὀρέατα, χειρῶν περιβολὰς ἰκὸς λαβεῖν·
 λήξαντα δ' οἴκτων κάπ' ἐκεῖν' ἐλθεῖν χρεῶν,
 ὅπως τὸ κλεινὸν ὄνομα τῆς σωτηρίας 905
 λαβόντες ἐκ γῆς βησόμεσθα βαρβάρου.
 σοφῶν γὰρ ἀνδρῶν ταῦτα, μὴ ἔκβάντας τύχης,
 καιρὸν λαβόντας, ἡδονὰς ἄλλας λαβεῖν.
- ΟΡ. καλῶς ἐλεξας· τῇ τύχῃ δ' οἶμαι μέλειν
 τοῦδε ξὺν ἡμῖν· ἦν δέ τις πρόθυμος ἦ,
 σθένειν τὸ θεῖον μᾶλλον εἰκότως ἔχει. 910
- ΙΦ. μηδὲν μ' ἐπίσχη γ'· οὐδ' ἀποστήσει λόγου
 πρῶτον πυθέσθαι τίνα ποτ' Ἠλέκτρα πότμον
 εἴληχε βιότου· φίλα γὰρ ἔστε πάντ' ἐμοί.
- ΟΡ. τῷδε ξυνοικεῖ βίον ἔχουσ' εὐδαίμονα. 915
- ΙΦ. οὗτος δὲ ποδαπὸς καὶ τίνας πέφυκε παῖς ;
- ΟΡ. Στρόφιος ὁ Φωκεὺς τοῦδε κλήζεται πατήρ.
- ΙΦ. ὁ δ' ἐστὶ γ' Ἀτρέως θυγατρός, ὁμογενὴς ἐμός ;
- ΟΡ. ἀνεψιός γε, μόνος ἐμοί σαφῆς φίλος.
- ΙΦ. οὐκ ἦν τόθ' οὗτος, ὅτε πατήρ ἔκτεινέ με. 920
- ΟΡ. οὐκ ἦν· χρόνον γὰρ Στρόφιος ἦν ἄπαις τινά.
- ΙΦ. χαῖρ', ὦ πόσις μοι τῆς ἐμῆς ὁμοσπόρου.
- ΟΡ. κάμὸς γε σωτήρ, οὐχὶ συγγενὴς μόνον.
- ΙΦ. τὰ δεινὰ δ' ἔργα πῶς ἔτλης μητρὸς πέρι ;
- ΟΡ. σιγῶμεν αὐτά· πατρὶ τιμωρῶν ἐμῷ. 925
- ΙΦ. ἢ δ' αἰτία τίς ἀνθ' ὅτου κτείνει πόσιν ;
- ΟΡ. ἕα τὰ μητρός· οὐδὲ σοὶ κλύειν καλόν.
- ΙΦ. σιγῷ· τὸ δ' Ἄργος πρὸς σὲ νῦν ἀποβλέπει ;
- ΟΡ. Μενέλαος ἄρχει· φυγάδες ἐσμέν ἐκ πάτρας.
- ΙΦ. οὐ που νοσοῦντας θεῖος ὕβρισην δόμους ; 930
- ΟΡ. οὐκ, ἀλλ' Ἐρινύων δειμὰ μ' ἐκβάλλει χθονός.
- ΙΦ. ταῦτ' ἄρ' ἐπ' ἀκταῖς κἀνθάδ' ἠγγέλης μανεῖς ;

- ΟΡ. ὠφθημεν οὐ νῦν πρῶτον ὄντες ἄθλιοι.
 ΙΦ. ἔγνωκα· μητρός σ' οὔνεκ' ἠλάστρουν θεαί.
 ΟΡ. ὥσθ' αἵματηρὰ στόμι' ἐπεμβαλεῖν ἐμοί. 935
 ΙΦ. τί γάρ ποτ' ἐς γῆν τήνδ' ἐπόρθμευσας πόδα ;
 ΟΡ. Φοίβου κελευσθεῖς θεσφάτοις ἀφικόμην.
 ΙΦ. τί χρῆμα δράσειν ; ῥήτῳ ἢ σιγῶμενον ;
 ΟΡ. λέγοιμ' ἄν· ἀρχαὶ δ' αἶδε μοι πολλῶν πόνων.
 ἐπεὶ τὰ μητρός ταῦθ' ἅ σιγῶμεν κακὰ 940
 ἐς χεῖρας ἤλθε, μεταδρομαῖς Ἐρινύων
 ἠλαυνόμεσθα φυγάδες, ἔστε μοι πόδα
 ἐς τὰς Ἀθήνας δῆτ' ἐπεμψε Λοξίας,
 δίκην παρασχεῖν ταῖς ἀωνύμοις θεαῖς.
 ἔστιν γὰρ ὅσια ψῆφος, ἦν Ἄρει ποτὲ 945
 Ζεὺς εἶσατ' ἐκ του δῆ χερῶν μιάσματος.
 ἐλθὼν δ' ἐκεῖσε... πρῶτα μὲν μ' οὐδεὶς ξένων
 ἐκὼν ἐδέξαθ', ὡς θεοῖς στυγούμενον·
 οἱ δ' ἔσχον αἰδῶ, ξενία μονοτράπεζά μοι
 παρέσχον, οἴκων ὄντες ἐν ταῦτῳ στέγει, 950
 σιγῇ δ' ἔτεκτῆναντ' ἀπόφθεγκτόν μ', ὅπως
 δαιτὸς γενοίμην πώματός τ' αὐτῶν δίχα·
 ἐς δ' ἄγγος ἴδιον ἴσον ἅπασι βακχίου
 μέτρημα πληρώσαντες εἶχον ἡδονήν.
 καὶ γὰρ ἔξελέγξαι μὲν ξένους οὐκ ἠξιοῦν, 955
 ἠλγουν δὲ σιγῇ κάδοκουν οὐκ εἰδέναι,
 μέγα στενάζων, οὔνεκ' ἦ μητρός φονεύς.
 κλύω δ' Ἀθηναίοισι τὰ μὰ δυστυχῆ
 τελετὴν γενέσθαι, κάτι τὸν νόμον μένειν,
 χοῆρες ἄγγος Παλλάδος τιμᾶν λεῶν. 960
 ὡς δ' εἰς Ἄρειον ὄχθον ἦκον, ἐς δίκην
 ἔστην, ἐγὼ μὲν θάτερον λαβὼν βάθρον,
 τὸ δ' ἄλλο πρέσβειρ' ἤπερ ἦν Ἐρινύων,

εἰπὼν δ' ἀκούσας θ' αἵματος μητρὸς πέρι
 Φοῖβός μ' ἔσωσε μαρτυρῶν, ἴσας δέ μοι 965
 ψήφους διηρίθμησε Παλλὰς ὠλένη.
 νικῶν δ' ἀπῆρα φόνια πειρατήρια.
 ὅσαι μὲν οὖν ἔζοντο πεισθεῖσαι δίκη,
 ψῆφον παρ' αὐτὴν ἱερὸν ὠρίσαντ' ἔχειν·
 ὅσαι δ' Ἐρινύων οὐκ ἐπίεσθησαν νόμῳ, 970
 δρόμοις ἀνιδρύτοισιν ἠλάστρουν μ' αἰεί,
 ἕως ἔς ἀγνὸν ἦλθον αὖ Φοῖβου πέδον,
 καὶ πρόσθεν ἀδύτων ἐκταθείς, νῆστις βορᾶς,
 ἐπώμοσ' αὐτοῦ βίον ἀπορρήξειν θανῶν,
 εἰ μὴ με σώσοι Φοῖβος, ὅς μ' ἀπώλεσεν. 975
 ἐντεῦθεν αὐδὴν τρίποδος ἐκ χρυσοῦ λακῶν
 Φοῖβός μ' ἔπεμψε δεῦρο, διοπετέες λαβεῖν
 ἄγαλμ' Ἀθηνῶν τ' ἐγκαθιδρῦσαι χθονί.
 ἀλλ' ἦνπερ ἡμῖν ὠρίσεν σωτηρίαν,
 σύμπραξον. ἦν γὰρ θεᾶς κατάσχωμεν βρέτας, 980
 μαניῶν τε λήξω καὶ σὲ πολυκώπῳ σκάφει
 στείλας Μυκῆναις ἐγκαταστήσω πάλιν.
 ἀλλ' ὦ φιληθεῖς, ὦ κασίγνητον κᾶρα,
 σῶσον πατρῶον οἶκον, ἔκσωσον δ' ἐμέ·
 ὧς τᾶμ' ὄλωλε πάντα καὶ τὰ Πελοπιδῶν, 985
 οὐράνιον εἰ μὴ ληψόμεσθα θεᾶς βρέτας.
ΧΟ. δεινὴ τις ὀργὴ δαιμόνων ἐπέζεσε
 τὸ Ταντάλειον σπέρμα διὰ πόνων τ' ἄγει.
ΙΦ. τὸ μὲν πρόθυμον, πρὶν σε δεῦρ' ἔλθεῖν, ἔχω
 Ἄργει γενέσθαι καὶ σέ, σύγγον', εἰσιδεῖν. 990
 θέλω δ' ἄπερ σύ, σέ τε μεταστῆσαι πόνων
 νοσοῦντά τ' οἶκον, οὐχὶ τῷ κτανόντι με
 θυμουμένη, πατρῶον ὀρθῶσαι· θέλω·
 σφαγῆς τε γὰρ σῆς χειρ' ἀπαλλάξαιμεν ἄν

- σώσαιμί τ' οἴκους· τὴν θεὸν δ' ὅπως λάθω 995
 δέδοικα καὶ τύραννον, ἦνίκ' ἂν κενὰς
 κρηπίδας εὖρη λαίνας ἀγάλματος.
 πῶς δ' οὐ θανοῦμαι ; τίς δ' ἔνεστί μοι λόγος ;
 ἀλλ' εἰ μὲν ἔν τι ταῦθ' ὁμοῦ γενήσεται,
 ἄγαλμά τ' οἴσεις κάμ' ἐπ' εὐπρύμνου νεῶς 1000
 ἄξεις, τὸ κινδύνευμα γίγνεται καλόν·
 τούτου δὲ χωριθεῖς' . . . ἐγὼ μὲν ὄλλυμαι,
 σὺ δ' ἂν τὸ σαυτοῦ θέμενος εὖ νόστου τύχοις.
 οὐ μὴν τι φεύγω γ', οὐδέ σ' εἰ θανεῖν χρεῶν
 σώσασαν· οὐ γὰρ ἀλλ' ἀνὴρ μὲν ἐκ δόμων 1005
 θανῶν ποθεινός, τὰ δὲ γυναικὸς ἀσθενῆ.
 ΟΡ. οὐκ ἂν γενοίμην σοῦ τε καὶ μητρὸς φονεὺς·
 ἄλις τὸ κείνης αἷμα· κοινόφρων δὲ σοὶ
 καὶ ζῆν θέλοιμ' ἂν καὶ θανῶν λαχεῖν ἴσον.
 ἄξω δὲ σ', ἦνπερ καὐτὸς ἐνταυθοῖ περῶ, 1010
 πρὸς οἶκον, ἢ σοῦ κατθανῶν μενῶ μετὰ.
 γνώμης δ' ἄκουσον· εἰ πρόσαντες ἦν τότε
 Ἄρτέμιδι, πῶς ἂν Λοξίας ἐθέσπισε
 κομίσαι μ' ἄγαλμα θεᾶς πόλισμ' ἐς Παλλάδος

 καὶ σὸν πρόσωπον εἰσιδεῖν ; ἅπαντα γὰρ 1015
 συνθεῖς τάδ' εἰς ἓν νόστον ἐλπίζω λαβεῖν.
 ΙΦ. πῶς οὖν γένοιτ' ἂν ὥστε μὴθ' ἡμᾶς θανεῖν,
 λαβεῖν θ' ἅ βουλόμεσθα ; τῆδε γὰρ νοσεῖ
 νόστος πρὸς οἴκους· ἡ δὲ βούλησις πάρα.
 ΟΡ. ἄρ' ἂν τύραννον διολέσαι δυναίμεθ' ἂν ; 1020
 ΙΦ. δεινὸν τόδ' εἶπας, ξενοφонеῖν ἐπήλυδας.
 ΟΡ. ἀλλ', εἰ σὲ σώσει κάμ', κινδυνευτέον.
 ΙΦ. οὐκ ἂν δυναίμην· τὸ δὲ πρόθυμον ἤνεσα.
 ΟΡ. τί δ', εἴ με ναῶ τῶδε κρύψειας λάθρα ;

- ΙΦ. ὡς δὴ σκότον λαβόντες ἐκσωθεῖμεν ἄν ; 1025
 ΟΡ. κλεπτῶν γὰρ ἢ νύξ, τῆς δ' ἀληθείας τὸ φῶς.
 ΙΦ. εἶσ' ἔνδον ἱεροὶ φύλακες, οὓς οὐ λήσομεν.
 ΟΡ. οἴμοι διεφθάρμεσθα· πῶς σωθεῖμεν ἄν ;
 ΙΦ. ἔχειν δοκῶ μοι καινὸν ἐξεύρημά τι.
 ΟΡ. ποῖόν τι ; δόξης μετάδος, ὡς κάγῳ μάθω. 1030
 ΙΦ. ταῖς σαῖς ἀνίαις χρήσομαι σοφίσμασι.
 ΟΡ. δειναὶ γὰρ αἱ γυναῖκες εὐρίσκειν τέχνας.
 ΙΦ. φονέα σε φήσω μητρὸς ἐξ Ἄργους μολεῖν.
 ΟΡ. χρῆσαι κακοῖσι τοῖς ἐμοῖς, εἰ κερδανεῖς.
 ΙΦ. ὡς οὐ θέμις γε λέξομεν θύειν θεᾶ. 1035
 ΟΡ. τίν' αἰτίαν ἔχουσ' ; ὑποπτεύω τι γάρ.
 ΙΦ. οὐ καθαρὸν ὄντα· τὸ δ' ὅσιον δώσω φόβω.
 ΟΡ. τί δῆτα μᾶλλον θεᾶς ἄγαλμ' ἀλίσκεται ;
 ΙΦ. πόντου σε πηγαῖς ἀγνίσαι βουλήσομαι.
 ΟΡ. ἔτ' ἐν δόμοισι βρέτας, ἐφ' ᾧ πεπλευκάμεν'. 1040
 ΙΦ. κάκεινο νίψαι, σοῦ θιγόντος ὡς, ἐρῶ.
 ΟΡ. ποῖ δῆτα ; πόντου νοτερόν εἶπας ἔκβολον ;
 ΙΦ. οὐ ναῦς χαλινοῖς λινοδέτοις ὀρμεῖ σέθεν.
 ΟΡ. σὺ δ' ἢ τις ἄλλος ἐν χεροῖν οἴσει βρέτας ;
 ΙΦ. ἐγώ· θιγεῖν γὰρ ὅσιόν ἐστ' ἐμοὶ μόνη. 1045
 ΟΡ. Πυλάδης δ' ὄδ' ἡμῖν ποῦ τετάζεται πόνου ;
 ΙΦ. ταῦτόν χεροῖν σοὶ λέξεται μίασμ' ἔχειν.
 ΟΡ. λάθρα δ' ἀνακτος ἢ εἰδότος δράσεις τάδε ;
 ΙΦ. πείσασα μύθοις· οὐ γὰρ ἂν λάθοιμί γε.
 ΟΡ. καὶ μὴν νεῶς γε πίτυλος εὐήρης πάρα. 1050
 ΙΦ. σοὶ δὴ μέλειν χρὴ τάλλ' ὅπως ἔξει καλῶς.
 ΟΡ. ἐνὸς μόνου δεῖ, τάσδε συγκρύψαι τάδε.
 ἀλλ' ἀντίαζε καὶ λόγους πειστηρίους
 εὕρισκ'· ἔχει τοὶ δύνάμιν εἰς οἶκτον γυνή.
 τὰ δ' ἄλλ' ἴσως — ἅπαντα συμβαίη καλῶς. 1055

- ΙΦ.** ὦ φίλταται γυναῖκες, εἰς ὑμᾶς βλέπω,
 καὶ τᾶμ' ἐν ὑμῖν ἔστιν ἢ καλῶς ἔχειν
 ἢ μηδὲν εἶναι καὶ στερηθῆναι πάτρας
 φίλου τ' ἀδελφοῦ φιλότατης τε συγγόνου.
 καὶ πρῶτα μὲν μοι τοῦ λόγου τάδ' ἀρχέτω· 1060
 γυναῖκές ἐσμεν, φιλόφρον ἀλλήλαις γένος
 σφάζειν τε κοινὰ πράγματ' ἀσφαλέσταται.
 σιγήσαθ' ἡμῖν καὶ συνεκπονήσατε
 φυγὰς. καλὸν τοι γλῶσσ' ὅτω πιστὴ παρῆ.
 ὁρᾶτε δ' ὡς τρεῖς μία τύχη τοὺς φιλότατους, 1065
 ἢ γῆς πατρώας νόστος ἢ θανεῖν, ἔχει.
 σωθεῖσα δ', ὡς ἂν καὶ σὺ κοινωνῆς τύχης,
 σώσω σ' ἐς Ἑλλάδ'. ἀλλὰ πρὸς σε δεξιᾶς
 σὲ καὶ σὲ ἰκνουῦμαι, σὲ δὲ φίλης παρηίδος,
 γονάτων τε καὶ τῶν ἐν δόμοισι φιλότατων 1070
 μητρὸς πατρὸς τε καὶ τέκνων ὅτω κυρεῖ.
 τί φατέ; τίς ὑμῶν φησιν ἢ τίς οὐ θέλειν —
 φθέγγασθε — ταῦτα; μὴ γὰρ αἰνουσῶν λόγους
 ὄλωλα καὶ γῶ καὶ κασίγνητος τάλας.
ΧΘ. θάρσει, φίλη δέσποινα, καὶ σφάζου μόνον· 1075
 ὡς ἐκ γ' ἐμοῦ σοι πάντα σιγηθήσεται —
 ἴστω μέγας Ζεὺς — ὧν ἐπισκῆπτεις πέρι.
ΙΦ. ὄναισθε μύθων καὶ γένοισθ' εὐδαίμονες.
 σὸν ἔργον ἤδη καὶ σὸν ἐσβαίνειν δόμους·
 ὡς αὐτίχ' ἤξει τῆσδε κοίρανος χθονός, 1080
 θυσίαν ἐλέγχων, εἰ κατείργασται, ξένων.
 ὦ πότνι', ἤπερ μ' Αὐλίδος κατὰ πτυχὰς
 δεινῆς ἔσωσας ἐκ πάτροκτόνου χερρός,
 σῶσόν με καὶ νῦν τούσδε τ'. ἢ τὸ Λοξίου
 οὐκέτι βροτοῖσι διὰ σὲ ἐτήτυμον στόμα. 1085
 ἀλλ' εὐμενῆς ἔκβηθι βαρβάρου χθονός

ἔς τὰς Ἀθήνας· καὶ γὰρ ἐνθάδ' οὐ πρόπει
ναίειν, παρὸν σοι πόλιν ἔχειν εὐδαίμονα.

- ΧΟ. στρ. α' ὄρνις, ἃ παρὰ πετρίνας
πόντου δειράδας, ἀλκυῶν, 1090
ἔλεγον οἶτον αἰίδεις,
εὐξύνετον ζυνετοῖς βοάν,
ὅτι πόσιν κελαδεῖς αἰεὶ μολπαῖς,
ἐγὼ σοι παραβάλλομαι
θρήνου, ἄπτερος ὄρνις, 1095
ποθοῦσ' Ἑλλάνων ἀγόρους,
ποθοῦσ' Ἀρτεμιν λοχίαν,
ἃ παρὰ Κύνθιον ὄχθον οἰκεῖ,
φοινικά θ' ἀβροκόμαν
δάφναν τ' εὐερνέα καὶ 1100
γλαυκᾶς θαλλὸν ἱερὸν ἐλαίας,
Λατοῦς ὠδῖνα φίλαν,
λίμναν θ' εἰλίσσουσαν ὕδωρ
κύκλιον, ἔνθα κύκνος μελω-
δὸς Μούσας θεραπεύει. 1105
- ἀντιστρ. α' ὦ πολλαὶ δακρύων λιβάδες,
αἰὲν παρηίδας εἰς ἐμὰς
ἔπεσον, ἀνίκα πύργων
ὀλομένων ἐν ναυσὶν ἔβαν
πολεμίων ἐρετμοῖσι καὶ λόγχαις. 1110
ζαχρῦσου δὲ δι' ἐμπολᾶς
νόστον βάρβαρον ἦλθον,
ἐνθα τᾶς ἐλαφοκτόνου
θεᾶς ἀμφίπολον κόραν
παῖδ' Ἀγαμεμνονίαν λατρεύω 1115
βωμούς τ' οὐ μηλοθύτας,
ζηλοῦσ' ἄταν διὰ παν-

- τὸς δυσδαίμον'· ἐν γὰρ ἀνάγκαις
 οὐ κάμνεις σύντροφος ὦν.
 μεταβάλλειν δυσδαιμονία· 1120
 τὸ δὲ μετ' εὐτυχίαν κακοῦ-
 σθαι θνατοῖς βαρὺς αἰών.
- στρ. β' καὶ σὲ μὲν, πότνι', Ἀργεῖα
 πεντηκόντορος οἶκον ἄξει·
 συρίζων θ' ὁ κηροδέτας 1125
 κάλαμος οὐρείου Πανὸς
 κώπαις ἐπιθωῦξει,
 ὁ Φοῖβός θ' ὁ μάντις ἔχων
 κέλαδον ἐπτατόνου λύρας
 αἰείδων ἄξει λιπαρὰν 1130
 εὔσ' Ἀθηναίων ἐπὶ γᾶν.
 ἐμὲ δ' αὐτοῦ λιποῦσα
 βῆση ῥοθίοισι πλαταῖς·
 ἀέρι δ' ἰστία πὰρ πρότονον κατὰ
 πρῶραν ὑπὲρ στόλον ἐκπετάσουσι πό- 1135
 δες ναὸς ὠκυπόμπου.
- ἀντιστρ. β' λαμπρὸν ἵππόδρομον βαίην,
 ἔνθ' εὐάλιον ἔρχεται πῦρ·
 οἰκείων δ' ὑπὲρ θαλάμων 1140
 πτέρυγας ἐν νώτοις ἄμοις
 λήξαιμι θαάζουσα·
 χοροῖς δ' ἐσταίην, ὅθι καὶ
 παρθένος εὐδοκίμων γάμων,
 παρὰ πόδ' εἰλίσσουσα φίλας 1145
 ματρὸς ἡλικίων θιάσους,
 χαρίτων εἰς ἀμίλλας
 χαίτας θ' ἄβροπλούτοιο
 εἰς ἔριν ὀρνυμένα, πολυποίκιλα

φάρεα καὶ πλοκάμους περιβαλλομέ- 1150
να γένυν ἐσχίαζον.

ΘΟΑΣ

- ποῦ 'σθ' ἡ πυλωρὸς τῶνδε δωμάτων γυνή
'Ελληνίς ; ἤδη τῶν ξένων κατήρξατο ;
ἀδύτοις ἐν ἀγνοῖς σῶμα λάμπονται πυρί ; 1155
- ΧΟ. ἦδ' ἐστίν, ἦ σοι πάντ', ἀναξ, ἐρεῖ σαφῶς.
ΘΟ. ἔα.
- τί τόδε μεταίρεις ἐξ ἀκινήτων βάθρων,
'Αγαμέμνονος παῖ, θεᾶς ἄγαλμ' ἐν ὠλέναις ;
ἄναξ, ἔχ' αὐτοῦ πόδα σὸν ἐν παραστάσιν.
- ΙΦ. τί δ' ἐστίν, 'Ιφιγένεια, καινὸν ἐν δόμοις ; 1160
ΘΟ. ἀπέπτυσ' ὅσια γὰρ δίδωμ' ἔπος τόδε.
ΙΦ. τί φροιμιάζῃ νεοχμόν ; ἐξαύδα σαφῶς.
ΘΟ. οὐ καθαρὰ μοι τὰ θύματ' ἠγρεύσασθ', ἀναξ.
ΙΦ. τί τοῦκιδιδάξαν τοῦτό σ' ; ἦ δόξαν λέγεις ;
ΘΟ. βρέτας τὸ τῆς θεοῦ πάλιν ἔδρας ἀπεστράφη. 1165
ΙΦ. αὐτόματον, ἦ νιν σεισμὸς ἔστρεψε χθονός ;
ΘΟ. αὐτόματον ὄψιν δ' ὀμμάτων ζυνήρμωσεν.
ΙΦ. ἦ δ' αἰτία τίς ; ἦ τὸ τῶν ξένων μύσος ;
ΘΟ. ἦδ', οὐδὲν ἄλλο· δεινὰ γὰρ δεδράκατον.
ΙΦ. ἀλλ' ἦ τιν' ἔκανον βαρβάρων ἀκτῆς ἐπι ; 1170
ΘΟ. οἰκεῖον ἦλθον τὸν φόνον κεκτημένοι.
ΙΦ. τίν' ; εἰς ἔρον γὰρ τοῦ μαθεῖν πεπτώκαμεν.
ΘΟ. μητέρα κατειργάσαντο κοινωνῶ ξίφει.
ΙΦ. "Απολλον, οὐδ' ἐν βαρβάρους ἔτλη τις ἄν.
ΘΟ. πάσης διωγμοῖς ἠλάθήσαν Ἑλλάδος. 1175
ΙΦ. ἦ τῶνδ' ἔκατι δῆτ' ἄγαλμ' ἔξω φέρεις ;
ΘΟ. σεμνόν γ' ὑπ' αἰθέρ', ὡς μεταστήσω φόνου.
ΙΦ. μίασμα δ' ἔγνωσ τοῖν ξένοιον ποίω τρόπῳ ;
ΘΟ.

- ΙΦ. ἤλεγχον, ὡς θεᾶς βρέτας ἀπεστράφη πάλιν.
 ΘΟ. σοφὴν σ' ἔθρεψεν Ἑλλάς, ὡς ἦσθου καλῶς.
 ΙΦ. καὶ μὴν καθεῖσαν δέλεαρ ἡδύ μοι φρενῶν.
 ΘΟ. τῶν Ἀργόθεν τι φίλτρον ἀγγέλλοντέ σοι ;
 ΙΦ. τὸν μόνον Ὀρέστην ἐμὸν ἀδελφὸν εὐτυχεῖν.
 ΘΟ. ὡς δὴ σφε σώσαις ἡδοναῖς ἀγγελμάτων.
 ΙΦ. καὶ πατέρα γε ζῆν καὶ καλῶς πράσσειν ἐμόν. 1185
 ΘΟ. σὺ δ' ἔς τὸ τῆς θεοῦ γ' ἐξένευσας εἰκότως.
 ΙΦ. πᾶσάν γε μισοῦσ' Ἑλλάδ', ἢ μ' ἀπώλεσεν.
 ΘΟ. τί δῆτα δρωμεν, φράζε, τοῖν ξένοιον πέρι ;
 ΙΦ. τὸν νόμον ἀνάγκη τὸν προκείμενον σέβειν.
 ΘΟ. οὐκουν ἐν ἔργῳ χέρνιβες ξίφος τε σόν ; 1190
 ΙΦ. ἀγνοῖς καθαρμοῖς πρῶτά νιν νίψαι θέλω.
 ΘΟ. πηγαῖσιν ὑδάτων ἢ θαλασσία δρόσῳ ;
 ΙΦ. θάλασσα κλύζει πάντα ἀνθρώπων κακά.
 ΘΟ. ὀσιώτερον γοῦν τῇ θεῷ πέσοιεν ἄν.
 ΙΦ. καὶ τάμά γ' οὕτω μᾶλλον ἄν καλῶς ἔχοι. 1195
 ΘΟ. οὐκουν πρὸς αὐτὸν ναὸν ἐκπίπτει κλύδων ;
 ΙΦ. ἐρημίας δεῖ· καὶ γὰρ ἄλλα δράσομεν.
 ΘΟ. ἄγ' ἔνθα χρήζεις· οὐ φιλῶ τάρρηθ' ὄραν.
 ΙΦ. ἀγνιστέον μοι καὶ τὸ τῆς θεοῦ βρέτας.
 ΘΟ. εἶπερ γε κηλὶς ἔβαλέ νιν μητροκτόνος. 1200
 ΙΦ. οὐ γὰρ ποτ' ἄν νιν ἡράμην βάθρων ἄπο.
 ΘΟ. δίκαιος ἠυσέβεια καὶ προμηθία.
 ὡς εἰκότως σε πᾶσα θαυμάζει πόλις. 1214
 ΙΦ. οἴσθα νυν ἅ μοι γενέσθω ;
 ΘΟ. σὸν τὸ σημαίνειν τόδε·
 ΙΦ. δεσμὰ τοῖς ξένοισι πρόσθεσ.
 ΘΟ. ποῖ δέ σ' ἐκφύγοιεν ἄν ;
 ΙΦ. πιστὸν Ἑλλάς οἶδεν οὐδέν.
 ΘΟ. ἴτ' ἐπὶ δεσμὰ, πρόσπολοι. 1205

- ΙΦ. κάκκομιζόντων δὲ δεῦρο τοὺς ξένους...
 ΘΟ. ἔσται τάδε.
 ΙΦ. κρᾶτα κρύψαντες πέπλοσιν.
 ΘΟ. ἡλίου πρόσθεν φλογός.
 ΙΦ. σῶν τέ μοι σύμπεμπ' ὀπαδῶν.
 ΘΟ. οἶδ' ὀμαρτήσουσί σοι.
 ΙΦ. καὶ πόλει πέμψον τιν' ὅστις σημανεῖ.
 ΘΟ. ποίας τύχας ;
 ΙΦ. ἐν δόμοις μίμνειν ἅπαντας.
 ΘΟ. μὴ συναντῶεν φόνῳ ; 1210
 ΙΦ. μυσαρὰ γὰρ τὰ τοιάδ' ἐστί.
 ΘΟ. στεῖχε καὶ σήμαινε σύ.
 ΙΦ. μηδέν' εἰς ὄψιν πελάζειν.
 ΘΟ. εὖ γε κηδεύεις πόλιν.
 ΙΦ. καὶ φίλων γ' οὓς δεῖ μάλιστα.
 ΘΟ. τοῦτ' ἔλεξας εἰς ἐμέ.
 ΙΦ. σὺ δὲ μένων αὐτοῦ πρό ναῶν τῇ θεῶ...
 ΘΟ. τί χρῆμα δρῶ ; 1215
 ΙΦ. ἄγρισον πυρσῶ μέλαθρον.
 ΘΟ. καθαρὸν ὡς μόλης πάλιν.
 ΙΦ. ἡνίκ' ἂν δ' ἔξω περῶσιν οἱ ξένοι...
 ΘΟ. τί χρή με δρᾶν ;
 ΙΦ. πέπλον ὀμμάτων προθέσθαι.
 ΘΟ. μὴ παλαμναῖον λάβω ;
 ΙΦ. ἦν δ' ἄγαν δοκῶ χρονίζειν ...
 τοῦδ' ὄρος τίς ἐστί μοι ;
 ΙΦ. θαυμάσης μηδέν.
 ΘΟ. τὰ τῆς θεοῦ πρᾶσσ' — ἐπεὶ σχολή — καλῶς. 1220
 ΙΦ. εἰ γὰρ ὡς θέλω καθαρμὸς ὅδε πέσοι.
 ΘΟ. συνεύχομαι.
 ΙΦ. τοῦσδ' ἄρ' ἐκβαίνοντας ἤδη δωμάτων ὀρῶ ξένους

καὶ θεᾶς κόσμους νεογνούς τ' ἄρνας, ὡς φόνω φόνον
 μυσάρων ἐκνίψω, σέλας τε λαμπάδων τά τ' ἄλλα ὅσα
 προυθέμην ἐγὼ ξένοισι καὶ θεᾶ καθάρσια. 1225

ἐκποδῶν δ' αὐδῶ πολίταις τοῦδ' ἔχειν μιάσματος,
 εἴ τις ἢ ναῶν πυλωρὸς χεῖρας ἀγνεύει θεοῖς
 ἢ γάμον στείχει συνάψων ἢ τόκοις βαρύνεται,
 φεύγετ', ἐξίστασθε, μὴ τω προσπέσῃ μύσος τόδε.

ὦ Διὸς Λητοῦς τ' ἄνασσα παρθέν', ἦν νίψω

φόνον 1230

τῶνδε καὶ θύσωμεν οὐ χρῆ, καθαρὸν οἰκήσεις δόμον,
 εὐτυχεῖς δ' ἡμεῖς ἐσόμεθα. τᾶλλα δ' οὐ λέγουσ', ὅμως
 τοῖς τὰ πλείον' εἰδόσιν θεοῖς σοί τε σημαίνω, θεά.

ΧΟ.στρ. εὐπαις ὁ Λατροῦς γόνος,

τόν ποτε Δηλιάς ἐν καρποφόροις γυάλοις 1235
 ἔτικτε, χρυσοκόμαν

ἐν κιθάρα σοφόν, ἅ τ' ἐπὶ τόξων
 εὐστοχίᾳ γάνυται· φέρε δ' αὐτίκα

νιν ἀπὸ δειράδος εἰναλίας, 1240

λοχεῖα κλεινὰ λιποῦσα μά-
 τηρ, τὰν ἀστάκτων ὑδάτων

βακχεύουσαν Διονύ-

σφ Παρνάσιον κορυφάν·

ἔθι ποικιλόνωτος οἰνώπὸς δράκων, 1245

σχιερᾶ κατάχαλκος εὐφύλλω δάφνα,

γᾶς πελώριον τέρας, ἄμφεπε μαντεῖ-
 ον Χθόνιον.

ἔτι μιν ἔτι βρέφος, ἔτι φίλας

ἐπὶ ματέρος ἀγκάλαισι θρώσκων 1250

ἔκανες, ὦ Φοῖβε, μαντείων δ' ἐπέβας ζαθέων,

τρίποδί τ' ἐν χρυσέῳ θάσσεις, ἐν ἀψευδεῖ θρόνῳ

μαντείας βροτοῖς θεσφάτων νέμων 1255

- ἀδύτων ὕπο, Κασταλίας ρεέθρων
 γείτων, μέσον γᾶς ἔχων μέλαθρον.
 ἀντιστρ. Θέμιν δ' ἐπεὶ Γᾶς ἰὼν
 παῖδ' ἀπενάσσατο Πυθῶνος ἀπὸ ζαθέων 1260
 χρηστηρίων, νύχια
 Χθὼν ἔτεκνώσατο φάσματ' ὄνειρων,
 οἳ πολέσιν, μερόπων τά τε πρῶτα τά τ'
 ἔπειθ', ὅσσα τ' ἔμελλε τυχεῖν, 1265
 ὕπνου κατὰ δνοφεράς γᾶς εὐ-
 νὰς ἔφραζον· Γαῖα δὲ τὰν
 μαντεῖον ἀφείλετο τι-
 μὰν Φοῖβον, φθόνῳ θυγατρὸς.
 ταχύπους δ' ἐς Ὀλυμπον ὄρμαθεις ἀνάξ 1270
 χέρα παιδὸν ἔλιξεν ἐκ Διὸς θρόνων
 Πυθίων δόμων χθονίας ἀφελεῖν μῆ-
 νιν θεᾶς [νυχίους τ' ἐνοπάς].
 γέλασε δ', ὅτι τέκος ἄφαρ ἔβα
 πολύχρυσα θέλων λατρεύματα σχεῖν 1275
 ἐπὶ δ' ἔσεισεν κόμαν, παῦσαι νυχίους ἐνοπάς,
 ἀπὸ δ' ἀλαθουσύναν νυκτώπὸν ἐξεῖλεν βροτῶν,
 καὶ τιμὰς πάλιν θῆκε Λοξία, 1280
 πολυάνορι δ' ἐν ξενόεντι θρόνῳ
 θάρση βροτοῖς θεσφάτων αἰοδαῖς.

ΑΓΓΕΛΟΣ

- ὦ ναοφύλακες βῶμιοί τ' ἐπιστάται,
 Θόας ἀναξ γῆς τῆσδε ποῦ κυρεῖ βεβῶις ; 1285
 καλεῖτ' ἀναπτύξαντες εὐγόμφοις πύλας
 ἔξω μελάθρων τῶνδε κοίρανον χθονός.
 ΧΟ. τί δ' ἔστιν, εἰ χρῆ μὴ κελευσθεῖσαν λέγειν ;
 ΑΓΓ. βεβᾶσι φροῦδοι δίπτυγοι νεανία :

- Ἄγαμεμνονείας παιδὸς ἐκ βουλευμάτων
φυγόντες ἐκ γῆς τῆσδε καὶ σεμνὸν βρέτας
λαβόντες ἐν κόλποισιν Ἑλλάδος νεώς. 1290
- ΧΟ. ἄπιστον εἶπας μῦθον· ὄν δ' ἰδεῖν θέλεις
ἄνακτα χώρας, φρουῶδος ἐκ ναοῦ συθείς.
- ΑΓΓ. ποῖ ; δεῖ γὰρ αὐτὸν εἰδέναι τὰ δρώμενα. 1295
- ΧΟ. οὐκ ἴσμεν· ἀλλὰ στεῖχε καὶ δίωκέ νιν
ὅπου κυρήσας τούσδ' ἀπαγγελεῖς λόγους.
- ΑΓΓ. ὄρατ', ἄπιστον ὡς γυναικεῖον γένος·
μέτεστι χυμῶν τῶν πεπραγμένων μέρος.
- ΧΟ. μαίνῃ· τί δ' ἡμῖν τῶν ξένων δρασμοῦ μέτα ; 1300
οὐκ εἰ κρατούντων πρὸς πύλας ὅσον τάχος ;
- ΑΓΓ. οὐ, πρὶν γ' ἂν εἴπη τοῦπος ἐρμηνεὺς ὅδε,
εἴτ' ἔνδον εἴτ' οὐκ ἔνδον ἀρχηγὸς χθονός.
ὦή, χαλᾶτε κλῆθρα, τοῖς ἔνδον λέγω,
καὶ δεσπότη σῆμῆναθ' οὔνεκ' ἐν πύλαις 1305
πάρειμι, καινῶν φόρτον ἀγγέλλων κακῶν.
- ΘΟ. τίς ἀμφὶ δῶμα θεᾶς τόδ' ἴστησιν βοήν,
πύλας ἀράξας καὶ ψόφον πέμψας ἔσω ;
- ΑΓΓ. φεῦ.
πῶς ἔλεγον αἶδε, καὶ μ' ἀπῆλαυνον δόμων,
ὡς ἐκτὸς εἴης· σὺ δὲ κατ' οἶκον ἦσθ' ἄρα. 1310
- ΘΟ. τί προσδοκῶσαι κέρδος ἢ θηρώμεναι ;
- ΑΓΓ. αὔθις τὰ τῶνδε σημανῶ· τὰ δ' ἐν ποσὶ
παρόντ' ἄκουσον. ἢ νεᾶνις ἢ ἴθαδε
βωμοῖς παρίστατ', Ἰφιγένει', ἔξω χθονός
σὺν τοῖς ξένοισιν οἴχεται, σεμνὸν θεᾶς 131
ἄγαλμ' ἔχουσα· δόλια δ' ἦν καθάρματα.
- ΘΟ. πῶς φῆς ; τί πνεῦμα συμφορᾶς κεκτημένη ;
- ΑΓΓ. σῶζουσ' Ὀρέστην· τοῦτο γὰρ σὺ θαυμάσῃ.
- ΘΟ. τὸν ποῖον ; ἄρ' ὄν Τυνδαρίς τίκτει κόρη ;

- ΑΓΓ. ὄν τοῖσδε βωμοῖς θεὰ καθωσιώσατο. 1320
- ΘΟ. ᾧ θαῦμα — πῶς σε μεῖζον ὀνομάσας τύχῳ ;
- ΑΓΓ. μὴ ἴναυθα τρέψῃς σὴν φρέν'. ἀλλ' ἄκουέ μου·
σαφῶς δ' ἀθρήσας καὶ κλυῶν. ἐκφρόντισον
διωγμὸς ὅστις τοὺς ξένους θηράσεται.
- ΘΟ. λέγ'· εὐ γὰρ εἶπας· οὐ γὰρ ἀγχίπλουν πόρον 1325
φεύγουσιν, ὥστε διαφυγεῖν τοῦμὸν δόρυ.
- ΑΓΓ. ἐπεὶ πρὸς ἀκτὰς ἤλθομεν θαλασσίας,
οὐ νᾶς Ὀρέστου κρύφιος ἦν ὠρμισμένη,
ἡμᾶς μὲν, οὐς σὺ δεσμὰ συμπέμπεις ξένων
ἔχοντας, ἐξένευσ' ἀποστῆναι πρόσω 1330
Ἄγαμέμνωνος παῖς, ὡς ἀπάρρητον φλόγα
θύουσα καὶ καθαρμὸν ὄν μετώχετο,
αὐτὴ δ' ὄπισθε δέσμ' ἔχουσα τοῖν ξένοιον
ἔστειχε χερσί. καὶ τὰδ' ἦν ὑποπτα μὲν,
ἤρσκα μέντοι σοῖσι προσπόλοις, ἄναξ. 1335
- χρόνω δ', ἔν' ἡμῖν δρᾶν τι δὴ δοκοῖ πλέον,
ἀνωλόλυξε καὶ κατῆδε βάρβαρα
μέλη μαγεύουσ', ὡς φόνον νίζουσα δὴ.
ἐπεὶ δὲ δαρὸν ἦμεν ἡμενοὶ χρόνον,
ἔσῃλθεν ἡμᾶς μὴ λυθέντες οἱ ξένοι 1340
κτάνοιεν αὐτὴν δραπέται τ' οἰχοῖατο.
φόβῳ δ' ἄ μὴ χρῆν εἰσορᾶν καθήμεθα
σιγῇ· τέλος δὲ πᾶσιν ἦν αὐτὸς λόγος
στείχειν ἔν' ἦσαν, καίπερ οὐκ ἐωμένους.
- κάνταυθ' ὀρῶμεν Ἑλλάδος νεῶς σκάφος 1345
ταρσῶ κατῆρει πίτυλον ἐπτερωμένον,
ναύτας τε πεντήκοντ' ἐπὶ σκαλμῶν πλάτας
ἔχοντας, ἐκ δεσμῶν δὲ τοὺς νεανίας
ἐλευθέρους πρύμνηθεν ἐστῶτας νεῶς.
κοντοῖς δὲ πρῶραν εἶχον, οἱ δ' ἐπωτίδων 1350

ἀγκυραν ἐξανῆπτον, οἱ δὲ κλιμακας
 σπεύδοντες ἤγον διὰ χερῶν πρυμνησίας,
 πόντω δὲ δόντες τοῖν ξένοιον καθίεσαν.

ἡμεῖς δ' ἀφειδήσαντες, ὡς ἐσείδομεν
 δόλια τεχνήματ', εἰχόμεσθα τῆς ξένης
 πρυμνησίων τε, καὶ δι' εὐθυντηρίας
 οἴακας ἐξηροῦμεν εὐπρύμνου νεώς. 1355

λόγοι δ' ἐχώρου· « Τίνοι λόγῳ πορθμεύετε
 κλέπτοντες ἐκ γῆς ξόανα καὶ θυηπόλους ;
 τίνας τίς ὦν σὺ τήνδ' ἀπεμπολᾶς χθονός; » 1360
 ὁ δ' εἶπ'· « Ὀρέστης, τῆσδ' ὄμαιμος, ὡς μάθης,
 Ἄγαμέμνονος παῖς, τήνδ' ἐμὴν κομίζομαι
 λαβῶν ἀδελφὴν, ἣν ἀπώλεσ' ἐκ δόμων ».

ἄλλ' οὐδὲν ἦσσον εἰχόμεσθα τῆς ξένης
 καὶ πρὸς σ' ἔπεσθαι διεβιαζόμεσθά νιν· 1365
 ὅθεν τὰ δεινὰ πλήγματ' ἦν γενειάδων·
 κεινοί τε γὰρ σίδηρον οὐκ εἶχον χεροῖν
 ἡμεῖς τε πυγμαί τ' ἦσαν ἐγκροτούμεναι,
 καὶ κῶλ' ἀπ' ἀμφοῖν τοῖν νεανίαιν ἅμα
 ἐς πλευρὰ καὶ πρὸς ἦπαρ ἠκοντίζετο, 1370
 ὡς τῷ ξυνάπτειν καὶ συναποκαμεῖν μέλη.

δεινοῖς δὲ σημάντροισιν ἐσφραγισμένοι
 ἐφεύγομεν πρὸς κρημόν, οἱ μὲν ἐν κάρᾳ
 κάθαιμ' ἔχοντες τραύμαθ', οἱ δ' ἐν ὄμμασιν·
 ὄχθοις δ' ἐπισταθέντες εὐλαβεστέρωσ 1375
 ἐμαρνάμεσθα καὶ πέτρους ἐβάλλομεν·
 ἄλλ' εἶργον ἡμᾶς τοξόται πρύμνης ἐπι
 σταθέντες ἰοῖς, ὥστ' ἀναστεῖλαι πρόσω.

κάν τῷδε — δεινὸς γὰρ κλύδων ὠκεῖλε ναῦν
 πρὸς γῆν, φόβος δ' ἦν παρθένω τέγξαι πόδα — 1380
 λαβῶν Ὀρέστης ὤμον εἰς ἀριστερόν,

βὰς ἐς θάλασσαν κἀπὶ κλίμακος θορών,
 ἔθηκ' ἀδελφὴν ἐντὸς εὐσήμεου νεώς,
 τό τ' οὐρανοῦ πέσημα, τῆς Διὸς κόρης
 ἄγαλμα. ναὸς δ' ἐκ μέσης ἐφθέγγετο
 βοή τις· « ὦ γῆς Ἑλλάδος ναῦται, νεώς
 λάβεσθε κώπαις ῥόθιά τ' ἐκλευκαίνετε·
 ἔχομεν γὰρ ὧνπερ οὔνεκ' ἄξενον πόρον
 Συμπληγάδων ἔσωθεν εἰσεπλεύσαμεν ».

οἱ δὲ στεναγμὸν ἠδὺν ἐκβρυχώμενοι
 ἔπαισαν ἄλμην. ναῦς δ', ἕως μὲν ἐντὸς ἦν
 λιμένος, ἐχώρει στόμια, διαπερῶσα δὲ
 λάβρω κλύδωνι συμπεσοῦσ' ἠπείγετο·
 δεινὸς γὰρ ἑλθὼν ἄνεμος ἐξαίφνης νεώς
 ὤθει παλίμπρυμν' ἰστί'· οἱ δ' ἐκαρτέρουν
 πρὸς κῦμα λακτίζοντες· ἐς δὲ γῆν πάλιν
 κλύδων παλίρρους ἤγε ναῦν, σταθεῖσα δὲ
 Ἀγαμέμνωνος παῖς ἠύξατ'· « ὦ Λητοῦς κόρη,
 σῶσόν με τὴν σὴν ἰέραν πρὸς Ἑλλάδα
 ἐκ βαρβάρου γῆς καὶ κλοπαῖς σύγγνωθ' ἑμαῖς·
 φιλεῖς δὲ καὶ σὺ σὸν κασίγνητον, θεά·
 φιλεῖν δὲ κάμει τοὺς ὀμαίμονας δόκει ».

ναῦται δ' ἐπευφήμησαν εὐχαῖσιν κόρης
 παιᾶνα, γυμνάς ἐκ πέπλων ἐπωμίδας
 κώπη προσαρμόσαντες ἐκ κελεύσματος.

μᾶλλον δὲ μᾶλλον πρὸς πέτρας ἤει σκάφος·
 χῶ μὲν τις ἐς θάλασσαν ὠρμήθη ποσίν,
 ἄλλος δὲ πλεκτάς ἐξανῆπτεν ἀγκύλας.
 κἀγὼ μὲν εὐθύς πρὸς σὲ δεῦρ' ἀπεστάλην,
 σοὶ τὰς ἐκεῖθεν σημηκῶν, ἄναξ, τύχας.

ἀλλ' ἔρπε, δεσμά καὶ βρόχους λαβὼν χεροῖν·
 εἰ μὴ γὰρ οἶδμα νήνεμον γενήσεται,

- οὐκ ἔστιν ἐλπίς τοῖς ξένοις σωτηρίας·
 πόντου δ' ἀνάκτωρ Ἴλιόν τ' ἐπισκοπεῖ
 σεμνὸς Ποσειδῶν, Πελοπίδαις ἐναντίος, 1415
 καὶ νῦν παρέξει τὸν Ἀγαμέμνωνος γόνον
 σοὶ καὶ πολίταις, ὡς ἔοικεν, ἐν χεροῖν
 λαβεῖν, ἀδελφὴν θ', ἢ φόνων τῶν Αὐλίδι
 ἀμνημόνευτος θεῶν προδοῦσ' ἀλίσκεται.
- ΧΟ. ὦ τλῆμον Ἰφιγένεια, συγγόνου μέτα 1420
 θανῆ πάλιν μολοῦσα δεσποτῶν χέρας.
- ΘΟ. ὦ πάντες ἄστοι τῆσδε βαρβάρου χθονός,
 οὐκ εἶα πῶλοις ἐμβαλόντες ἡνίας
 παράκτιοι δραμεῖσθε κάκβολὰς νεῶς
 Ἐλληνίδος δέξεσθε, σὺν δὲ τῇ θεῷ 1425
 σπεύδοντες ἄνδρας δυσσεβεῖς θηράσετε,
 οἳ δ' ὠκυπομποὺς ἔλξεται' ἐς πόντον πλάτας,
 ὡς ἐκ θαλάσσης ἐκ τε γῆς ἰππεύμασι
 λαβόντες αὐτοὺς ἢ κατὰ στύφλου πέτρας
 ῥίψωμεν, ἢ σκόλοψι πῆξωμεν δέμας; 1430
 ὑμᾶς δὲ τὰς τῶνδ' Ἱστορας βουλευμάτων,
 γυναῖκες, αὔθις ἡνίκ' ἂν σχολὴν λάβω,
 ποινασόμεσθα· νῦν δὲ τὴν προκειμένην
 σπουδὴν ἔχοντες οὐ μενοῦμέν ἥσυχοι.

ΑΘΗΝΑ

- ποῖ ποῖ διωγμὸν τόνδε πορθιμεύεις, ἀναξ 1435
 Θόας; ἄκουσον τῆσδ' Ἀθηναίας λόγους.
 παῦσαι διώκων ῥεῦμά τ' ἐξορμῶν στρατοῦ·
 πεπρωμένος γὰρ θεσφάτοισι Λοξίου
 δεῦρ' ἦλθ' Ὀρέστης, τόν τ' Ἐρινύων χόλον
 φεύγων ἀδελφῆς τ' Ἄργος ἐσπέμψων δέμας 1440
 ἄγαλμά θ' ἱερὸν εἰς ἐμὴν ἄξων χθόνα,

- τῶν νῦν παρόντων πημάτων ἀναψυχάς. 1441^B
 πρὸς μὲν σὲ ὄδ' ἡμῖν μῦθος· ὄν δ' ἀποκτενεῖν
 δοκεῖς Ὀρέστην ποντίῳ λαβὼν σάλω,
 ἤδη Ποσειδῶν χάριν ἐμὴν ἀκύμονα
 πόντου τίθησι νῶτα πορθμεύειν πλάτῃ. 1445
- μαθὼν δ', Ὀρέστα, τὰς ἐμάς ἐπιστολάς —
 κλύεις γὰρ αὐδὴν καίπερ οὐ παρὼν θεᾶς —
 χώρει λαβὼν ἄγαλμα σύγγονόν τε σὴν.
 ὅταν δ' Ἀθήνας τὰς θεοδμήτους μόλης,
 χῳρός τις ἔστιν Ἀτθίδος πρὸς ἐσχάτους 1450
 ὄροισι, γείτων δειράδος Καρυστίας,
 ἱερός, Ἀλάς νιν οὐμὸς ὀνομάζει λεῶς·
 ἐνταῦθα τεύξας ναὸν ἴδρυσαι βρέτας,
 ἐπώνυμον γῆς Ταυρικῆς πόνων τε σῶν,
 οὓς ἐξεμόχθεις περιπολῶν καθ' Ἑλλάδα 1455
 οἴστροις Ἐρινύων. Ἄρτεμιν δέ νιν βροτοὶ
 τὸ λοιπὸν ὑμνήσουσι Ταυροπόλον θεάν.
 νόμον τε θὲς τόνδ'· ὅταν ἐορτάζῃ λεῶς,
 τῆς σῆς σφαγῆς ἄποιν' ἐπισχέτω ξίφος
 δέρη πρὸς ἀνδρὸς αἱμά τ' ἐξανιέτω, 1460
 ὀσίας ἕκατι θεᾶ θ' ὅπως τιμὰς ἔχῃ.
 σὲ δ' ἀμφὶ σεμνάς, Ἴφιγένεια, κλίμακας
 Βραυρωνίας δεῖ τῆδε κληδουχεῖν θεᾶ.
 οὐ καὶ τεθάψῃ καταθανοῦσα, καὶ πέπλων
 ἄγαλμά σοι θήσουσιν εὐπῆνους ὑφάς, 1465
 ἃς ἂν γυναῖκες ἐν τόκοις ψυχορραγεῖς
 λίπωσ' ἐν οἴκοις· τάσδε δ' ἐκπέμπειν χθονὸς
 Ἑλληνίδας γυναῖκας ἐξεφίεμαι
 γνώμης δικαίας οὔνεκ',.....
ἐκσώσασα δὲ
 καὶ πρὶν σ' Ἀρεῖοις ἐν πάγοις ψήφους ἴσας 1470

- κρίνασ', Ὀρέστα· καὶ νόμισμ' ἔσται τόδε,
 νικᾶν ἰσῆρεις ὅστις ἂν ψήφους λάβῃ.
 ἀλλ' ἐκκομίζου σὴν κασιγνήτην χθονός,
 Ἄγαμέμνονος παῖ — καὶ σὺ μὴ θυμοῦ, Θόας.
- ΘΟ. ἄνασσ' Ἀθάνα, τοῖσι τῶν θεῶν λόγοις 1475
 ὅστις κλύων ἄπιστος, οὐκ ὀρθῶς φρονεῖ.
 ἐγὼ δ' Ὀρέστη τ', εἰ φέρων βρέτας θεᾶς
 βέβηκ', ἀδελφῆ τ' οὐχὶ θυμοῦμαι· τί γὰρ
 πρὸς τοὺς σθένοντας θεοὺς ἀμιλλᾶσθαι καλόν;
 ἴτωσαν ἐς σὴν σὺν θεᾶς ἀγάλματι 1480
 γαῖαν, καθιδρῦσαιτό τ' εὐτυχῶς βρέτας.
 πέμπω δὲ καὶ τάσδ' Ἑλλάδ' εἰς εὐδαίμονα
 γυναῖκας, ὥσπερ σὸν κέλευσμ' ἐφίεται.
 παύσω δὲ λόγχην ἦν ἐπαίρομαι ξένοις
 νεῶν τ' ἔρετμά, σοὶ τάδ' ὡς δοκεῖ, θεά. 1485
- ΑΘ. αἰνῶ· τὸ γὰρ χρεῶν σοῦ τε καὶ θεῶν κρατεῖ.
 ἴτ', ὦ πνοαί, ναυσθλοῦσθε τὸν Ἄγαμέμνονος
 παῖδ' εἰς Ἀθήνας· συμπορεύσομαι δ' ἐγὼ,
 σῶζουσ' ἀδελφῆς τῆς ἐμῆς σεμνὸν βρέτας.
- ΧΟ. ἴτ' ἐπ' εὐτυχία τῆς σωζομένης 1490
 μοίρας εὐδαίμονες ὄντες.
 ἀλλ', ὦ σεμνή παρά τ' ἀθανάτοις
 καὶ παρά θνητοῖς Παλλὰς Ἀθάνα,
 δράσομεν οὕτως ὡς σὺ κελεύεις.
 μάλα γὰρ τερπνὴν κἀνέλπιστον 1495
 φῆμην ἀκοαῖσι δέδεγμαί.
 ὦ μέγα σεμνή Νίκη, τὸν ἐμὸν
 βίοντον κατέχεις
 καὶ μὴ λήγοις στεφανοῦσα.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ*

ἄ δωρ., ἄττ. ἦ

ἄβροκόμας δωρ., ἄττ. ἄβροκόμης αὐτός πού ἔχει λεπτά φύλλα.

ἄβρόπλουτος πλούσιος σέ χάρη, ἀπαλός καί πλούσιος *χαρίτων εἰς ἀμίλλας χαίτας θ' ἄβροπλούτοιο εἰς ἔριν ὀρνυμένα* 1147 σάν σηκωνόμουνα, γιά νά πάρω μέρος σέ ἀγῶνες ὁμορφιάς καί σέ ἀγῶνα ἀπαλῆς καί πλουσιοστόλιστης κόμης.

ἄγαγες δωρ., ἄττ. ἦγαγες, στόν 138 ἔστειλες καί μέ κάλεσες.

ἀγαθοί 114 οἱ ἀγαθοί, οἱ ἀνδρεῖοι.

Ἄγαμεμόννειος (καί -ιος) αὐτός πού ἀνήκει στόν Ἄγαμέμνονα καί (τό ἐπιθ. ἀντί γιά τό πατρωνυμικό Ἄγαμεμονοῖδης ὁ γιός τοῦ Ἄγαμέμνονα.

Ἄγαμεμόνιον θάλος 170 βλαστάρι, τέκνο τοῦ Ἄγ., Ἄγαμεμονοῖα παῖς 1290 Ἄγαμεμονοῖς. Πρβλ. *Ταντάλειος, Τυνδαρεία*.

ἄγγος τό, ἀγγεῖο.

ἀγκύλη βρόχος, θηλειά: 1408 βλ. *ἐξανάπτω*

ἀγμός (ἄγνυμ θραύω) ρῆγμα, σπήλαιο.

ἀγνεύω εἶμαι ἀγνός: *ἀγνεύω χειρας θεοῖς* 1227 θέλω νά ἔχω καθαρά τά χέρια γιά τούς θεούς, γιά νά μπορῶ νά ὑπηρετῶ τούς θεούς.

* Οἱ ἐρμηνευτικές σημειώσεις εἶναι κατ' ἀλφαβητική σειρά, εἰς μορφή λεξιλογίου. Οἱ ἀριθμοί ἀναφέρονται στούς στίχους. Στό λεξιλόγιο περιλαμβάνονται οἱ λέξεις πού εἶναι συνήθως ἄγνωστοι στούς μαθητές, καθώς καί οἱ λέξεις, πού εἶναι γνωστές, ἀλλά τή σημασία τους σ' αὐτό τό δράμα δέν εἶναι ἡ συνηθισμένη. Ἐπίσης περιλαμβάνονται τά κύρια ὀνόματα ἐκτός ἀπό τά πολύ γνωστά. Κατά κανόνα δίνεται πρῶτα ἡ κύρια σημασία τῆς λέξεως καί ἔπειτα καί οἱ ἄλλες ὅταν μπορεῖ νά γεννηθεῖ ἀμφιβολία γιά τή σημασία κάποιας λέξεως σ' ἕνα ὀρισμένο χωρίο, γίνεται παραπομπή στόν οἰκεῖο στίχο. Μετά τήν ἐρμηνεία τῆς λέξεως δίνεται ἡ ἐρμηνεία τοῦ χωρίου στό ὁποῖο περιλαμβάνεται ἡ ἐρμηνευόμενη λέξη, ἂν εἶναι καί τό χωρίο δυσνόητο. Ἄν ὅλες οἱ λέξεις κάποιου χωρίου εἶναι γνωστές, ἀλλά τό χωρίο δυσερμηνευτο, πρέπει νά ζητοῦμε στό λεξιλόγιο ἐκείνη τή λέξη πού φαίνεται περισσότερο χαρακτηριστική.

ἀγνίζω ἐξαγνίζω, καθαρίζω· **ἀγνίζομαι** φόνω 705 ραντίζομαι μέ ἀγιασμένο νερό, γιά νά θυσιαστώ.

ἀγνιστέον δεῖ ἀγνίσαι, καθῆραι.

ἄγορος ὁ, πανηγύρι, γιορτή.

ἀγρεύομαι (ἄγρα θήραμα) συλλαμβάνω.

ἀγχιπλοῦς ὁ διαπλεόμενος γρήγορα· **ἀγχιπλοῦν πόρον** φεύγουσιν 1325 φεύγοντας ἔχουν νά κάνουν κοντινό ταξίδι.

ἀδόκητος ἀπροσδόκητος, ἀνέλπιστος.

ἄδυτον τό ἐσώτατο τοῦ ναοῦ· **ἀδύτων ὕπο** 1257 ἀπό τό βάθος τοῦ ναοῦ.

ἄελπτος ἀνέλπιστος.

ἄζηλος ὄχι ἀξιοζήλευτος, φρικτός, ἀποτρόπαιος·

ἄζηλά γε κοῦκ εὐδαίμονα 619 πράγματα φρικτά ἀλήθεια καί θλιβερά.

Ἀθηναία Ἀθηνᾶ· **τῆσδ' Ἀθηναίας** ἐμένα τῆς Ἀθηνᾶς.

ἄθικτος (πέπλος) 799 οὐ οὐ θέμις θιεῖν.

ἄθρέω - ὦ βλέπω μέ προσοχή, παρατηρῶ.

αἶα γῆ, χώρα 435 βλ. **πολυόρνηθος**.

αἰάξω φωνάζω **αἰαὶ αἰαὶ οἰκτρᾶν αἰαζόντων αὐδᾶν** 277 ἐνώ βγάζουν φρικτές κραυγές.

αἰαὶ ἄχ (ἐπιφώνημα).

αἰδῶς ντροπή, σεβασμός, συγγνώμη· **αἰδοῖ τῶν πάρος μαντευμάτων** 713· ὁ Ἀπόλλων ντροπέταν, γιατί εἶχε συμβουλευεῖ τόν Ὀρέστη νά σκοτώσει τή μητέρα του· **οἱ δ' ἔσχον αἰδῶ** 949 καί ὅσοι ἔνωσαν εὐσπλαχνία (καί ἤθελαν νά δείξουν ἐπιείκεια). **αἰδεσις** (καί τό ρ. **αἰδοῦμαι**) ὄρος τοῦ ἀττικοῦ δικαίου· λεγόταν ἔτσι ἡ συγγνώμη τῶν συγγενῶν τοῦ σκοτωμένου πρὸς τό φονιά, ὅταν ἐπρόκειτο γιά ἀκούσιο φόνον

αἰμακτός (αἰμάσσω) αἰματηρός, φονικός. 645 βλ. **ράνις**.

αἰμάσσω ματών **αἰμόρραντον δυσφόρμιγγα ξείνων αἰμάσσοσ'** ἄταν 225 ἐκτελώντας τήν αἰματορρατισμένη, θλιβερή θυσία τῶν ξένων· τό ἄταν κυρίως σύστοιχο ἀντικείμενο κατά τό **αἰμάσσω αἶμα, φόνον** (ὥστε περισσότερο κατά λέξη: τήν αἰματηρή προξενώντας συμφορά) τό **βωμοῦς** μπορεῖ νά θεωρηθεῖ ἐπεξηγήση (βρέχοντας ἔτσι μέ τό αἶμα τούς βωμοῦς), φαίνεται ὅμως πῶς πιθανό ὅτι τό πρόσθεσε κάποιος ἀντιγραφέας. Ἡ Ἰφιγένεια βέβαια δέν ἔσφαζε, ἀλλά ἐκτελώντας τά προκαταρκτικά τῆς θυσίας τῶν ξένων τούς προόριζε νά πεθάνουν.

αἰνέω - ὦ 1023, 1073 ἐπιδοκιμάζω, συναινῶ, δέχομαι· 1486 ἐπαι-

νώ· στόν 1023 τό ἦνεσα ἀντί γιά ἐνεστώτα· πρβλ. ἀπέπτυσσα 1161.

αἰρέομαι - οὔμαι (ἡδονήν) 794 ἀπολαύω.

αἶρω σηκώνω· αἶρω νόστον 117 ξεκινῶ (σαλπάρω) γιά νά ἐπιστρέψω στήν πατρίδα· ἡ ἔννοια τῶν στ. 116 - 117: ἀφοῦ κάναμε τόσο ταξίδι, δέν πρέπει, τώρα πού φτάσαμε στό τέλος νά ἐπιστρέψουμε ἄπρακτοι.

αἰσχύνη: δι' αἰσχύνης ἔχω 683 αἰσχύνομαι.

αἰῶν βίος.

ἄκαιρος αὐτός πού γίνεται σέ ἀκατάλληλη στιγμή· οὔτις (λόγος) ἔστ' ἄκαιρος, ἦν καλῶς ἔχη 754· ἡ ἔννοια: τό ὀρθό, κι ἂν εἰπωθεῖ ἄργά, δέ χάνει τήν ἐπικαιριότητά του.

ἀκοή: ἀκοῆ Ἡλέκτρας 811 πού τά ἔχω ἀκουστά ἀπό τήν Ἡλέκτρα.

ἄκος τό, θεραπευτικό μέσο, φάρμακο.

ἄκραντος (κραινώ, ἐκτελῶ) ἀνεκτέλεστος· ἔστιν γὰρ οὕτως οὐδ' ἄκραντι' ἠκούσατε 520 πράγματι ἔτσι εἶναι, καί αὐτά, πού ἀκούσατε, ἔγιναν (δέν εἶναι ψέματα).

ἀκροθίνια (ἄκρος θίς = σωρός) τά, τό ἀνώτατο μέρος ἑνός σωροῦ, τό ἐκλεκτό μέρος, οἱ πρῶτοι καρποί — στόν 75 ἀκροθίνια τῶν κατθανόντων ξένων εἶναι τά κομμένα κεφάλια τῶν θυσιασμένων ξένων μέ τά ὅποια οἱ βάρβαροι εἶχαν στολίσει τό ἐπιστύλιο τοῦ ναοῦ· τά Ἑλλήνων ἀκροθίνια 459 τά ἐκλεκτότερα θύματα ἀπό τήν Ἑλλάδα.

ἀκύμων ἀκύμαντος, γαληνιαῖος.

ἄλαθοσύνα δωρ., ἀττ. ἀληθοσύνη, ἀλήθεια· ἀλαθοσύνα νυκτωπὸς 1279 ἀλήθεια νυκτερινῶν ὄψεων, τό κύρος τῆς ὄνειρομαντείας.

Ἄλαι (αἰ Ἀραφηνίδες) τοποθεσία στά ἀνατολικά παράλια τῆς Ἀττικῆς, νότια τοῦ Μαραθώνα· τό ὄνομα τοῦ δήμου ἦταν Ἀραφήν (ἀπ' ὅπου τό σημερινό Ραφήνα).

ἀλαίνω περιπλανιέμαι· μανίαις ἀλαίνω 284 παραφρονῶ.

ἄλιος θαλάσσιος· ἄλιος αἰγιαλὸς 425 ἄκτῃ τῆς θάλασσας (πλευονα-σμός).

ἄλις ἀρκετά.

ἀλίσκομαι κυριεύομαι τί μᾶλλον θεᾶς ἀγαλμ' ἀλίσκεται; 1038 σέ τί προχωρεῖ τό ζήτημα τῆς ἀλώσεως τοῦ ἀγάλματος τῆς θεᾶς;

ἀλκυῶν εἶδος θαλασσινοῦ πουλιοῦ, θαλασσοπούλι. Κατά τό μῦθο ἡ Ἀλκυῶν (ἢ Ἀλκυόνη), σύζυγος τοῦ βασιλιᾶ τῆς Τραχίνος Κύηκα, ἐνώ πρόσμενε τό γυρισμό τοῦ ἀντρα της ἀπό τήν Κλάρο τῆς Μ. Ἀσίας, ὅπου εἶχε πάει, γιά νά συμβουλευτεῖ τό μαντεῖο, εἶδε ξαφνικά τό πτώμα του στήν

ἀκτῆ· οἱ θεοὶ λυπήθησαν τὴν Ἄλκυόνη πού θρηνοῦσε καὶ μεταμόρφωσαν καὶ αὐτὴ καὶ τὸν ἄντρα· στὰ ὁμώνυμα πουλιά (ἀλκυόνα καὶ κήκυκα).

ἀλλάσσομαι ἀντιλαμβάνομαι κάτι σάν ἄλλο, συγγέω· *παρῆν δ' ὄρα̃ν οὐ ταῦτα μορφῆς σχήματ', ἀλλ' ἠλλάσσετο φθογγάς τε μόσχων καὶ κυνῶν ὑλάγματα, χᾶ φασ' Ἐρινὺς ἰέναι μυχήματα* 291 δέν ἦταν δυνατὸ νά δοῦμε τέτοιες μορφές (ἴσποιες φανταζόταν στή μανία του ὁ ξένος), ἀλλὰ συνέχισε τοὺς μυχθιμοὺς τῶν μόσχων καὶ τὰ γαυγίσματα τῶν σκύλων μέ τίς κραυγές, πού λέγουν ὅτι βγάζουν οἱ Ἐρινύες.

ἄλλως 538 μάταια.

ἄλμη θαλασσινὸ νερό, «ἄρμη».

ἄλυρος αὐτὸς πού εἶναι χωρὶς λύρα· 146 βλ. ἔλεγος.

ἀμαθία 386 ἀνόητο πλάσμα (ἀφηρημένο ἀντί γιὰ τό συγκεκριμένο).

ἄμεικτος αὐτὸς πού δέν ἔχει ἐπικοινωνία μέ ἄλλους.

ἀμιλλάομαι - ὦμαι ἀνταγωνίζομαι, παραβγαίνω.

ἀμνηστέω-ῶ λησμονῶ.

ἀμνημόνευτος αὐτὸς πού δέν ἔχει μνημονευτεῖ· στόν 1419 ἔχει ἐνεργητικὴ σημασία, *φόνων τῶν Αὐλίδι ἀμνημόνευτος θεὰν προδοῦσ'* ἀλίσκεται 1418 ἀφοῦ λησμόνησε τό φόνο στήν Αὐλίδα (ὅτι ζήτησαν νά τὴν φονεύσουν) ἀποκαλύπτεται προδότρα τῆς θεᾶς.

ἄμὸς = ἐμός καὶ ἡμέτερος.

ἀμπνοῆ ἀναπνοή, ἀνακούφιση, «ξανάσασμα».

ἀμπτάμενος ἀναπτάμενος *μτχ*: ἄορ. τοῦ ἀναπέτομαι.

ἀμύνομαι : *δοκῶν Ἐρινὺς θεᾶς ἀμύνεσθαι τάδε* 299 νομίζοντας ὅτι μέ αὐτὰ ἀπόκρουε τίς Ἐρινύες· τό τάδε σύστοιχ. ἀντικ.

ἀμφέπω φυλάσσω, φρουρῶ.

ἀμφίβληστρον καθετὶ πού τοποθετεῖται γύρω· *ἀμφίβληστρα τοίχων* 96 οἱ τοῖχοι πού περιβάλλουν τό οἰκοδόμημα, ὁ περίβολος.

ἀμφίλογος ἀμφισβητούμενος, ἀβέβαιος - 655 βλ. μέμονα.

Ἄμφιτρίτα δωρ., ἀττ -η, θαλασσινὴ θεά, σύζυγος τοῦ Ποσειδώνα.

ἀναγκάζω: *ἀναγκάζει τάδε* (σύστοιχ. ἀντικ.) τὰ ἐπιβάλλει αὐτὰ (τό γενέσθαι θῦμα).

ἀναδέχομαι παίρνω πάνω μου· παίρνω ἀπό χαμηλότερα· 818 βλ. λουτρά.

ἀναιρέομαι - οὔμαι 373 σηκώνω.

ἀνάκτορον = οἶκος τοῦ ἀνακτος (θεοῦ ἢ βασιλιᾶ)· *ἀνάκτορα θεᾶς* 41, 636 ναός.

ἀνάκτωρ = ἄναξ, αὐτός πού ἐξουσιάζει.

ἀναμετρέομαι - οὔμαι: ἀναμετροῦμαι δάκρυ ἐς θούμόφυλον 346
πληρώνω τό φόρο τῶν δακρῶν στούς ὁμοεθνείς μου.

ἀναπτύσσω ξεδιπλώνω· 1286 ἀνοίγω.

ἀνάσσω βασιλεύω· οὐ γῆς ἀνάσσει 31 ὅπου εἶναι βασιλιάς τῆς χώρας·
τό γῆς ἐξαρτᾶται ἀπό τό ἀνάσσει καί ὄχι ἀπό τό οὐ.

ἀναστέλλω 1378 ἀπωθῶ.

ἀναστένω ἀναστενάζω.

ἀναφαίνω παρουσιάζω, διακηρύσσω, χαρακτηρίζω· ἄς ὁ παρ' ἡμῖν νό-
μος οὐχ ὀσίας Ἑλλῆσι διδοῦς ἀναφαίνει 465 σύντ.: ἀναφαίνει οὐχ ὀσίας
οὐ διδοῦς (μὴ ἐπιτρέποντας) αὐτάς τοῖς Ἑλλῆσι.

ἀναφυχή δρόσισμα, ἀνακούφιση.

ἀνεψιὸς ἐξάδελφος.

ἀνθεμόρρυτος (ρέω) αὐτός πού πηγάζει ἀπό ἄνθη· ἀνθεμόρρυτον γά-
νος 634 βλ. γάνος.

ἀνία λύπη, στενοχώρια, ἀνησυχία· στόν 1031 εὐφημ. ἀντί μανία·
συντ.: χρήσομαι ταῖς σαῖς ἀνίαις (ἀντικ.) σοφίσμασι (κατηγορ.).

ἀνίδρυτος αὐτός πού εἶναι χωρίς μόνιμη κατοικία· ἀνίδρυτοι δρόμοι ἀ-
κατάπαυστο τρέξιμο.

ἀνίημι χαλαρώνω, παύω.

ἀνίκα δωρ., ἄττ. ἠνίκα, ὅταν.

ἀνιστορέω-ῶ ἐρωτῶ· 528 σύντ.: ὡς (ἐπιφών.) ἀνιστορεῖς με συλλα-
βοῦσα πάντα ἄπαξ.

ἄνοδος (ἐπίθ.) αὐτός πού εἶναι χωρίς δρόμους, ἀδιάβατος· ὁδὸς ἄνοδος
889 δρόμος πού δέν εἶναι δρόμος, κακὸς δρόμος.

ἀνολολύζω βγάζω δυνατὴ φωνή.

ἀνομία 275 ἀσέβεια.

ἄνοστος αὐτός πού δέν ἔχει γυρισμό.

ἀνταπόλλυμαι 715 παίρνω σάν ἀνταμοιβή τό χαμό· εἰρωνεῖα.

ἀντιάζω παρακαλῶ.

ἀντίπαλος 446 ἰσόπαλος, ἴσος, ἀνάλογος· βλ. ποιηή.

ἀντιτιμωρέομαι - οὔμαι τιμωρῶ γιά τό κακό πού μοῦ ἔκαναν, ἐκδι-
κίεμαι· ἔν' αὐτούς ἀντετιμωρησάμην 357 γιά νά τοὺς ἐκδικιόμουν· ἴστορ.
χρόνος ὀριστικῆς στήν τελικὴ πρόταση· σκοπὸς πού δέν εἶναι δυνατό νά
πραγματοποιηθεῖ.

ἀντίφαλμος εἶναι ἡ ὠδή, πού ψάλλει ὁ Χορός 179 κ. ἐ. ἀπαντώντας

στήν ὠδή τῆς Ἰφιγένειας. Τά δύο ἄσματα ἀντιστοιχοῦν στό περιεχόμενο καί ὄχι στό μέτρο.

ἀνυμέναιος χωρίς ὑμέναιο, χωρίς τραγοῦδι τοῦ γάμου.

ἀνώνυμοι 944 οἱ Ἐρινύες, γιατί φοβεῖται κανεῖς νά προφέρει τό ὄνομά τους.

ἀξιόω - ὦ κρίνω ἄξιο, ἔχω τήν ἀξίωση.

ἀπαγγέλλω φέρνω ἀγγελία· πιστὰς ἡδονὰς ἀπαγγελεῖ 642 θά προκαλέσει βέβαιη εὐχαρίστηση μέ τό ἄγγελμα· οὐ κλύουσ' ἀπαγγελῶ 901 θά ἔχω νά τά λέω σάν πράγματα πού δέν τά ἄκουσα ἀπό ἄλλους.

ἀπαίρω σηκώνω - σηκώνομαι καί φεύγω.

ἀπαλλάσσομαι γλυτώνω, στόν 44 φεύγω.

ἀπάτωρ αὐτός πού εἶναι χωρίς πατέρα· ἀπάτωρ πατήρ 864 πατέρας πού δέν εἶναι πατέρας· πρβλ. ἄνοδος.

ἀπείργω ἀπομακρύνω, διώχνω.

ἀπεμπολάω-ῶ (ἐμπολή) ἀπάγω γιά πούληση.

ἀπενάσθην παθ. ἄορ. τοῦ ἀποναίω, φεύγω, πηγαίνω νά κατοικήσω μακριά.

ἀπενάσσατο μεσ. ἄορ. τοῦ ἀποναίω μέ ἐνεργητ. σημασία (1260) βλ. ἀποναίω.

ἀπέρχομαι πηγαίνω μακριά ἀπέρχομαι τοῦ λόγου τούτου 546 ἀφήνω αὐτό τό θέμα.

ἄπιστος 328, 388, 782, 1293 ἀπίστευτος· 1298 ἀναξιόπιστος· 1476 ἀνυπάκουος (τό κλύων ἐνδοτ.)· 796 πού δέν πιστεύει στήν εὐτυχία του· τάχ' οὐκ ἐρωτῶν σ' εἰς ἄπιστ' ἀφίξομαι 782 γρήγορα θά φτάσω σέ ἀπίστευτα πράγματα (καί) χωρίς νά σ' ἐρωτῶ· ἄπιστον-ὡς γένος 1298 τί ἄπιστον πού εἶναι τό γένος.

ἄπληστος 415 βλ. πῆμα.

ἄπλοια ἀδυναμία γιά ταξίδι· δεινῆς ἀπλοίας πνευμάτων τε τυγχάνων 15· πρέπει νά ὑπονοηθεῖ δεινῶν καί στό πνευμάτων (ἀνέμων).

ἀποβλέπω ἀτεινίζω· πρὸς σέ ἀποβλέπει 928 εἶναι στήν ἐξουσία σου.

ἄποινα τά, ἀποζημίωση, ἐξιλέωση· τῆς σῆς σφαγῆς ἄποινα 1459 σάν ἀντιστάθμισμα τῆς θυσίας σου (πού δέν ἔγινε). Στήν πραγματικότητα ἡ τυπική πράξη τοῦ ἱερέα 1459 - 1460 ἦταν λείψανο ἀνθρωποθυσιῶν παλιότερων ἐποχῶν.

ἀποναίω φεύγω· δίνω ἢ στέρνω πίσω· ἀπομακρύνω, ἐκτοπίζω· στόν 1259 σύντ.: ἐπεὶ (Φοῖβος) ἰὼν (ἐλθὼν) ἀπενάσσατο (ἐκτόπισε) Θέμιν,

παῖδα Γᾶς, ἀπὸ ζαθέων χρηστηρίων Πυθῶνος.

ἀπονοστέω-ῶ ἀναχωρῶ, ἀπομακρύνομαι (γιά νά γυρίσω στήν πατρίδα μου).

ἀποπτύω: γιά ἀποτροπή κάποιου κακοῦ ἔφτυναν ἢ ἔλεγαν ἀπλῶς τή λέξη ἀπέπτυσσα (τόν ἀορ. ἀντί γιά τόν ἐνεστ., πρβλ. ἦνεσσα 1023).

ἄπορος χωρίς πέρασμα πόρος ἄπορος 897 βλ. πόρος.

ἀπορρήγνυμι ἀποκόβω· ἀπορρηγνυμι βίον 974 κόβω τό νῆμα τῆς ζωῆς μου, πεθαίνω.

ἀπόρρητος μυστικός· ὡς ἀπόρρητον φλόγα θύουσα καί καθαρόν ὄν μετώχετο 1331 μέ τό πρόσχημα ὅτι θά πρόσφερε μυστικά τήν καθαρτήρια θυσία καί θά ἔκανε τόν ἐξαγνισμό, γιά τόν ὁποῖο πήγαινε ἐκεῖ.

ἀποστέλλομαι 1409 ξεκινῶ.

ἀποστρέφομαι (μέ αιτιατική) 801 ἀποστρέφω τό πρόσωπό μου ἀπό κάποιον.

ἀποτίθεμαι 376 ἀφήνω γι' ἄλλη φορά, ἀναβάλλω.

ἀποτίνω (μελλ. ἀποτείσω·338) πληρώνω.

ἄποτμος δυστυχισμένος· πότμος ἄποτμος 864 μοῖρα πού δέν εἶναι μοῖρα, μαύρη μοῖρα.

ἀπόφθεγκτος ἄφωνος, σιωπηλός· σιγῇ ἔτεκτῆναντο ἀπόφθεγκτόν με 951 μέ τή σιωπή τους (μέ τό νά σιωποῦν ἐκεῖνοι) μέ ἀνάγκασαν νά μένω κι ἐγώ σιωπηλός.

ἀποφήω - ῶ σφουγγίζω.

ἄπτομαι ἐγγίζω ἄπτομαι φόνου 381 ἔρχομαι σ' ἐπαφή μέ φόνο (ὄμιλῶ μέ φονιά, ἀγγίζω αἷμα κτλ)..

ἄρα 351, 369, 569, 1310 ὅπως βλέπω τώρα (Βλ. Τζαρτζάνου, Συνακτακίον τῆς ἀρχαίας ἑλληνικ. γλώσσης, σελ. 128, & 137).

ἀραῖος καταραμένος· αὐτός πού φέρνει κατάρρα, συμφορά· 778 ὁ καχός δαῖμονας τῆς κατάρρας· σήμερα ὁ λαός λέει: θά γίνω κατάρρα (στό σπίτι σου).

ἀράσσω χτυπῶ δυνατά ἀπό κοντά· στόν 310 ἀντιτίθεται πρὸς τό βάλλω χτυπῶ ἀπό μακριά.

Ἄργος (στούς τραγικούς) οἱ Μυκῆνες.

Ἄρειος: Ἄρειος Πάγος 1470 Ἄρειος Πάγος ἐκεῖ δικάστηκε ὁ Ὀρέστης ὡς μητροκτόνος βλ. 961 κέ. Μπροστά ἀπό τό ἐκσώσασα χάθησαν μερικέες λέξεις.

ἀρεσκόντως μέ τρόπο πού ν' ἀρέσει εἴ σοι τάδ' ἀρεσκόντως πόλις ἦδε τελεῖ 463 ἂν αὐτές οἱ προσφορές, πού σοῦ κάνει αὐτή ἡ πόλη (τῶν Ταῦ-

ρων), σου εἶναι εὐχάριστες· ἀρεσκότων ἔχει 581 ἀρέσει.

ἀρέσκω: ἤρесе σοῖσι προσπόλοις 1335 οἱ ὑπρέτες σου συγκατένευσαν, συμμορφώθηκαν.

ἄρκυς, - υος ἢ, δίχτυ, παγίδα.

ἀρνός τοῦ, τῆς, γεν. χωρίς ὄνομαστ. ὡς ὄνομαστ. χρησιμεύει ἡ λ. ἀμνός· τό μῦθο τῆς χρυσῆς ἀρνός (196, 813) βλ. στή λ. δινεύω.

ἄρρητος ἀπίρρητος, ἀνέφραστος, φρικτός.

ἄρχω κάνω τήν ἀρχήν πρώτᾱ·μοι τοῦ λόγου τὰ δ' ἀρχέτω 1060 ἦδε ἔστω ἡ ἀρχή τοῦ λόγου μου.

Ἀσιήτης Ἀσιάτης καί ἀσιατικός. 180 ὁ ἦχος (ἀχά, ἀχή) τῶν ἀσιατικῶν ὕμνων ἦταν βάρβαρος, ξενικός, ἐξωτικός· τά ἀσιατικά μοιρολόγια ἦταν παθητικά καί τά συνόδευσαν χτυπήματα στήν κεφαλή καί στό στήθος.

Ἀσιῆτις γαῖα 396 Ἀσία.

ἀσθενής: τὰ γυναικός ἀσθενῆ 1006 ἡ ζωή τῆς γυναίκας δέν ἔχει μεγάλη σημασία, ἡ ἀπουσία τῆς γυναίκας δέν εἶναι πολύ αἰσθητή.

ἀσπούδαστος αὐτός γιά τόν ὅποιο δέν ἀξίζει νά σπεύσει κάποιος· σπεύδει δ' ἀσπούδαστ' ἐπὶ σοὶ δαίμων 201 ὁ δαίμων (τῆς ἐκδικήσεως, ἡ Νέμεσις) σπεύδει ἐπὶ σός σπουδάς, ἄς οὐ χρῆν αὐτὸν σπεύδειν.

ἄσσω πηδῶ, πηγάζω· γιά ὄλο τό χωρίο 191 κ.έ. βλ. δινεύω.

ἄστακτος αὐτός πού ρεῖ ἀφθονά τὰν ἀστάκτων ὑδάτων βακχεύουσαν Διονύσῳ Παρνάσιον κορυφὰν 1242 στήν πλούσια σέ νερά κορφή τοῦ Πάρνασοῦ, ὅπου γίνονται βακχικές τελετές πρὸς τιμὴ τοῦ Διόνυσου. Ἡ πιό περίφημη πηγὴ τοῦ Πάρν. ἦταν ἡ Κασταλία.

ἄτα δωρ., ἄττ. ἄτη, τό ὅποιο δές.

ἀτάρ ἀλλά, ὅμως.

ἄτερ χωρίς.

ἄτερος = ὁ ἕτερος

ἄτη συμφορά· οἶά μοι συμβαίνουσ' ἄται 148 γιὰτί τόσο μεγάλες συμφορές μέ βρίσκουν· ἄτα διὰ παντός δυσδαίμων 1117 συμφορά ἀσταμάτητη· ζωὴ διαρκῶς δυστυχησμένη· γιά ὀλόκληρο τό χωρίο βλ. δυσδαμονία.

Ἀτθίς Ἀττική.

ἄτοπος παράξενος.

Ἀτρειδᾶν δωρ., ἄττ. - δῶν.

Ἀτρεὺς γιός τοῦ Πέλοπα, πατέρας τοῦ Ἀγαμέμνονα καί τοῦ Μενέλαου.

αὐδάω-ῶ λέγω, παραγγέλνω.

αἶθις πάλι 1312, 1432 ἀργότερα· ἐς αἶθις 377 γι' ἀργότερα, γι' ἄλλη φορά.

αὐλέομαι-οὔμαι ἀντηγῶ ἀπό τούς ἤχους τῶν αὐλῶν.

Αὐλῖς μικρὴ πόλη τῆς Βοιωτίας κοντὰ στὸν Εὐριπο, τώρα Βαθύ· τὴν ἐνθάδ' Αὐλῖν ἀντιθεῖσα τῆς ἐκεῖ 358· τὸ Αὐλῖν μετωνομικῶς, ἀντὶ σφαγῆν, φόνου: θεῖσα τὴν ἐνθάδε σφαγῆν ἀντὶ (ὡς ἀντιστάθμισμα καὶ ἐκδίκηση) τῆς ἐν Αὐλίδι.

αὐξῶ αὐξάνω φιλόπλουτον ἄμιλλαν αὐξοντες μέλαθροισιν 411 πασχίζοντας μέ συναγωνισμό νά αὐξήσουν τὰ πλούτη γιὰ τὰ σπίτια τους.

αὐτόματος αὐτός πού κάνει κάτι μέ τὴ θέλησή του· αὐτός πού κινιέται μόνος του.

ἀφαιρέομαι - οὔμαι ἀφαιρῶ οὐ γὰρ ὁ γάμος ἐσθλὸς ὢν μ' ἀφείλετο 819 γιατί ὁ γάμος δέν ἦταν εὐτυχισμένος, ὥστε νά μέ κάνει νά λησμονήσω τὸ λουτρό· ἢ ἐντροπή δέ μέ ἀφήνει νά τὸ λησμονήσω· πρβλ. 361.

ἀφανής : τὰ τῶν θεῶν ἐς ἀφανὲς ἔρπει κοῦδὲν οἶδ' οὐδεὶς κακὸν 479 τὰ θεῖα (ἢ θέληση τῶν θεῶν) ἀκολουθοῦν δρόμους μυστηριώδεις καὶ κανένα δυστύχημα δέν ξέρει κανεὶς (ἀπὸ πρίν).

ἄφαρ ἀμέσως.

ἀφειδέω-ῶ δέ φείδομαι· 1354 ἀφίνω κατὰ μέρος κάθε ἐπιφύλαξη.

ἀφίστημι ἀπομακρύνω· οὐδ' ἀποστήσει λόγου πυθέσθαι 912 καὶ δέ θά μᾶς ἀπομακρύνει ἀπὸ τὸ θέμα μας τὸ νά ἐρωτήσω.

ἀφορμίζομαι (ὄρμος) κάνω τὸ πλοῖο νά σαλπάρει· οὐ μὴ ἀφορμῆση 18 τὸ οὐ μὴ μέ ὑποτακτικὴ ἀορ., πιό ἔντονο ἀπὸ τὸ οὐ μέ ὑφιστ. μελλ.

ἄχα δωρ., ἀττ. ἡχή, ἡχος.

ἄχαρις αὐτός πού εἶναι χωρὶς χάρη· χάρις ἄχαρις 566 χάρη πού δέν εἶναι χάρη: κακῆς γυναικὸς χάριν ἄχαριν

ἀπώλετο χάθηκε γιὰ χάρη μιᾶς κακῆς γυναικᾶς (τῆς Ἑλένης), πού δέν ἄξιζε τέτοια θυσία.

Βάθρον 962: στὸν Ἄρειο Πάγο ὑπῆρχαν δύο βάθρα, λίθοι ἀκατέργαστοι, ὁ λίθος τῆς ὕβρεως, στὸν ὁποῖο στεκόταν ὁ κατηγορούμενος, καὶ ὁ λίθος τῆς ἀναιδείας, στὸν ὁποῖο στεκόταν ὁ κατήγορος. βλ. αἰδώς.

βακχεύω ἐορτάζω ἐορτὴ τοῦ Βάκχου 1243 βλ. ἄστακτος.

βάκχιος οἶνος· πληρῶ ἴσον μέτρημα βακχίου 953 = ἐγγέω ἴσον ποσὸν οἴνου.

βλέπω 1056 ἀποβλέπω, στηρίζω τίς ἐλπίδες μου.

βλέφαρον ὀφθαλμός.

βορά (βιβρώσκω) φαγητό.

βούλευμα σχέδιο· ἐκ βουλευμάτων 1290 σύμφωνα μέ τά σχέδια.

βουφόρβια τά, ἀγέλη βοδιῶν.

βουφορβὸς βουκόλος καὶ μὴν ὄδε βουφορβὸς ἦκει 236 ἀλλά νά, φτάνει ὁ βουκόλος.

Βραυρώνιος αὐτός πού ἀνήκει στή Βραυρώνα, χωρίο στά ἀνατολικά παράλια τῆς Ἀττικῆς, νοτιότερο ἀπό τίς Ἀλές (τώρα Βραῶνα).

κλίμακες Βραυρώνιαι 1462 τά κλιμακωτά ὑψώματα τῆς Βραυρώνας σεμνάς ὀνομάζει αὐτές ὁ Εὐριπίδης, γιατί ὑπῆρχε ἐκεῖ ναός τῆς (Βραυρωνίας) Ἄρτεμις.

βρέτας τό, ξύλινο ὁμοίωμα θεοῦ, ξόανο.

βρότειος ἀνθρώπινος.

βροτοκτόνος ἀνθρωποκτόνος· θυσία βροτοκτόνος 384 ἀνθρωποθυσία.

βώμιος αὐτός πού ἀνήκει στό βωμό· βώμιοι ἐπιστάται 1284 ἐπιμελητές τοῦ βωμοῦ (τῶν θυσιῶν)· πρβλ. 624 καί 726.

γαληνός 345 ἐπιεικής, μαλακός, φιλόανθρωπος.

γαμέω-ῶ 2 νυμφεύομαι, παίρνω γυναίκα· 682 ἔχω σύζυγο (γυναίκα).

γάνος τό, λάμψη, χαρά, ἀπόλαυση· ἀνθεμόρρυτον γάνος μελίσης 634 τό ἡδονικό ὑγρό πού βγαίνει ἀπό τά ἄνθη, τό μέλι.

γάνυμαι ἀγάλλομαι, καμαρώνω· 1239 βλ. εὔπαις.

γάρ 520 πράγματι· τί γάρ; 533 τί ἔγινε ἀλήθεια; ὅταν αἰτιολογεῖ τά ἐπόμενα (π.χ. 118), μεταφράζεται μέ τό ἐπειδή.

γε (συνήθως) τουλάχιστο, ὄχι σπάνια εἶναι δυνατό νά μεταφραστεῖ μέ τό ναί: ἀνεπιός γε 919 ναί, ἐξάδελφος· λέλοιπεν Ἠλέκτραν γε παρθένου μίαν 562 ναί, ἔχει ἀφήσει μιά κόρη, τήν Ἠλέκτρα, ὅμοια 75, 510, 866, 1177 κ. ἄλλ.

γεγώς μτχ. παρακειμ. τοῦ γίγνομαι (= γεγωνός): γεγῶσα τυγχάνει 473 ὑπάρχει· εἰ γεγώς 509 εἶσαι, κατάγεσαι.

γενειάδες αἰ, σαγόνια, μάγουλο· πλήγματα γενειάδων 1366 χτυπήματα στά σαγόνια.

γενέσθω οἶσθα ἄ μοι γενέσθω; 1203 = οἶσθα ἄ μοι γενέσθαι δεῖ (ἢ ἄ μοι γενέσθαι βούλομαι); πρβλ. ὅμοια σύνταξη στήν Ἑκάβη 225: οἶσθ' ὁ δρᾶσον; = οἶσθ' ὁ δεῖ σε δρᾶσαι.

γέννα 154 γενεά.

γένυς - υος ἡ, σαγόνι, μάγουλο· πολυποίκιλα φάρσα καί πλοκάμους

περιβαλλόμενα νένυν ἐσκίαζον. 1149 σκίαζαν τά μάγουλά μου σκεπάζοντάς τα μέ πολυκέντητες καλύπτρες καί μέ τίς πλεξίδες μου.

γλαυκός γαλαζοπράσινος.

γλῶσσα : *Καλόν τοι γλῶσσ' ὅτῳ πιστῇ παρῇ* 1064 εἶναι ὠραῖο νά εἶναι κανεῖς ἐχέμυθος.

γνώμη (δικαία) 1469 εὐσεβή αἰσθήματα· 419 βλ. ὄλβος.

γούν τουλάχιστο· 1194 ἔτσι λοιπόν.

γύαλον τό, κοίλωμα, φαράγγι, χαράδρα· δέν εἶναι ἀκριβές ὅτι τά γύαλα τῆς Δήλου ἦσαν καρποφόρα· γιά ὀλόκληρο τό χωρίο 1234 κ. ἔ. βλ. εὐπαις.

δαῖζω σχίζω, κομματιάζω.

δαῖς δαιτός ἢ, φαγητό, τραπέζι, συμπόσιο.

δάμαρ-αρτος ἢ, ἡ σύζυγος.

Δαναῖδαι Δαναοί.

δαρὸς μακροχρόνιος.

δειμα τό, φόβος· *δειμα τούλθρου* 485 φόβος τῆς καταστροφῆς· βλ. οἰκτιζομαι.

δεινῶς 552 ἄθλια.

δειράς ἢ, ράχη ὀροσειρᾶς, βουνό, βράχος, σκόπελος· *δειράς εἰναλία* 1240 βράχος παραθαλάσσιος· *δειράς Καρυστία* 1451 ἀκρωτήριο τῆς Καρύστου, στό νότιο ἄκρο τῆς Εὐβοίας.

δέλτος ἢ, ἐπιστολή· οἱ ἐπιστολές γράφονταν μέ ὀξύ μετάλλιο ὄργανο πάνω σέ μικρές ξύλινες πινακίδες, πού τίς βαθοῦλωναν σέ μικρό βάθος καί ἄφηναν ἐλαφρά νά ἐξέχει τό πλαίσιο· ἡ ἐπιφάνειά τους ἀλειφόταν μέ λεπτό στρώμα κεριοῦ· μετά τῆ γραφή τοποθετοῦσαν τίς πινακίδες τῆ μιά πάνω στήν ἄλλη. (πρβλ. τό ἐν δέλτου *πτυχαῖς* 760), τίς ἔδεναν καί τίς σφράγιζαν.

δέμας τό, σῶμα ἀδελφῆς δέμας 1440 τήν ἀδελφή του.

δέρα δωρ., ἄττ. δέρη, λαιμός.

δεσμὸς πληθ. δεσμά· *προσιθῆμι δεσμά* 1204 ἐπιβάλλω δεσμά, δένω· ἴτ' ἐπὶ δεσμά 1205 πηγαίνετε νά τούς δέσετε.

δεσπόσυνοι 439 εἶναι οἱ εὐχῆς τῆς Ἰφιγένειας, πού ἦταν ἡ δέσποινα τῶν γυναικῶν πού ἀποτελοῦσαν τό χορό· Ἡ Ἰφ. εἶχε εὐχηθεῖ (354 κ.ἔ.) νά πέσει στά χέρια τῆς Ἡλένης.

Δηλιάς γυναίκα ἀπό τῆ Δήλο· 1234 πού βρισκόταν στή Δήλο.

διά μέ αἰτίατ. (ποιητ., στους πεζούς πάντοτε μέ γενική): *διά λαμπρὸν*

αιθέρα μέσα από τον λαμπρό αιθέρα· *διὰ πέτρας Συμπληγάδας* 355· (*διὰ*) *φύλα καὶ δι' ὁδοῦς* 889.

διαβιάζομαι ἀναγκάζω.

διαδοχή: *διαδοχαῖς Ἐρινύων* 79 = *μεταδρομαῖς Ἐρινύων διαδεχομένων ἀλλήλας*, κυνηγημένοι ἀπὸ τίς Ἐρινύες, πού ἢ μιά διαδεχόταν τήν ἄλλη.

διακλύζω βρέχω, πλένω:

διαμείβω παίρνω σάν ἀντάλλαγμα· *Ἀσιήτιδα γαῖαν Εὐρώπας διαμείβω* 397 ἀφοῦ πῆρε τήν Ἀσία ἀντί γιά τήν Εὐρώπη σάν ἀντάλλαγμα, δηλ. ἀφοῦ ἄφησε τήν Εὐρώπη καί πῆγε στήν Ἀσία.

διαπτυχή ἢ, δίπλα· *δέλτου πολύθυροι διαπτυχαί* 727 ἐπιστολή ἀποτελούμενη ἀπό πολλές πινακίδες· *γραμμμάτων διαπτυχαί* 793 διπλωμένη ἐπιστολή βλ. *δέλτος*.

διαριθμέω-ω λογαριάζω ἕνα ἕνα, κάνω διαλογή (ψήφων). Στή δίκη τοῦ Ὁρέστη ἢ Ἀθηνᾶ, πού προήδρευε, *διηριθμησε ψήφους ἴσας* 966, δηλ. παρατήρησε κατά τήν ἀρίθμηση ἰσοψηφία καί τότε πρόσθεσε καί τή δική της ψήφο καί ἔτσι ὁ Ὁρέστης ἀθώωθηκε. Ὁ μῦθος εἶναι αἰτιολογικός, δηλ. ἐρμηνεύει τό ἔθιμο, σύμφωνα μέ τό ὅποιο σέ περίπτωση ἰσοψηφίας ὁ κατηγορούμενος ἀπαλλασσόταν: ὑποτίθετο ὅτι ἔπαιρνε καί τήν ψήφο τῆς Ἀθηνᾶς· πρβλ. 1470.

διαρρώξ - *ῶγος* (ῥήγγυμι) σχισμένος.

δίδυμοι 456 δύο.

διέρχομαι 672 βλ. λόγος.

δίκαιους 1202 δικαιολογημένος.

δίκη 968 δικαστική ἀπόφαση· *δίκην παρέχω* 944 δικάζομαι, λογοδοτῶ.

Δίκτυννα ἐπίθετο τῆς Ἀρτεμης· κυρίως ἦταν θεά Κρητική, τήν ὁποία ὁ Εὐριπίδης ταυτίζει πρὸς τήν κυνηγό Ἀρτεμη παρετυμολογώντας τό ὄνομά της ἀπό τή λ. *δίκτυον*.

δινεύω περιστρέφω κυκλικά, στροβιλίζω, στριφογυρίζω *μόχθος δ' ἐκ μόχθων ἄσσει, δινενούσαις ἵπποισιν ἐπεὶ πταναῖς ἐξ ἔδρας ἱερὸν μετέβαλεν ὄμμ' αὐγᾶς ἄλιος* 192 ἢ μία συμφορά διαδέχεται τήν ἄλλη ἀπὸ τήν ἐποχή πού ὁ ἥλιος ἄλλαξε τροχιά μέ τό στριφογύρισμα τοῦ πτερωτοῦ ἄρματος του κι ἔριξε ἄλλοῦ τό ἀκτινοβόλο βλέμμα του. Αὐτό συνέβη ἐξαιτίας ἐγκλημάτων, πού ὁ ποιητής, σάν γνωστά στοὺς θεατές, ἀπλῶς ὑπαινίσσεται μέ τίς λέξεις *χρυσίας ἀρνὸς ὀδύνα* 196 : στό κοπάδι τοῦ Ἀτρέα, ὅταν παν-

τρεύτηκε τήν κόρη τοῦ Εὐρυσθέα Ἀερόπη, κι ἔγινε βασιλιάς τῶν Μυκηναῶν, παρουσιάστηκε ἀρνί χρυσομάλλο, σύμβολο καί ἐγγύηση τῆς ἐξουσίας. Ὁ ἀδελφός τοῦ Ἀτρέα Θυέστης κατόρθωσε μέ τή βοήθεια τῆς ἀπιστῆς Ἀερόπης νά ἀρπάξει τό ἀρνί. Ἀνάμεσα στ' ἀδέλφια ξέσπασε ἄγρια ἀμάχη καί νικητῆς βγήκε ὁ Ἀτρέας. Ὁ Θυέστης ἐξορίστηκε, ἀλλά φεύγοντας πήρε μαζί του τό μικρό γιό τοῦ Ἀτρέα Πλεισθένη, πού τόν ἀνάθρεψε σάν δικό του παιδί καί τόν ἔστειλε ἀργότερα στίς Μυκῆνες, γιά νά σκοτώσει τόν πατέρα του. Ὁ Ἀτρέας τόν συνέλαβε καί τόν σκότωσε χωρίς νά ξέρει ὅτι εἶναι γιός του. Ὅταν τό ἔμαθε, ὀρκίστηκε νά πάρει ἐκδίκηση. Προσποιήθηκε ὅτι ἐπιθυμοῦσε νά συμφιλιωθεῖ μέ τόν ἀδελφό του, τόν κάλεσε ἀπό τήν ἐξορία καί ἀφοῦ ἔσφαξε καί κομμάτιασε τά παιδιά τοῦ Θυέστη, παρέθεσε τίς σάρκες τους σέ δεῖπνο στόν πατέρα τους πού δέν ἤξερε τίποτε. Σύμφωνα μέ μία ἄλλη ἐκδοχή τοῦ μύθου ὁ Θυέστης ἀφοῦ πήρε τήν ἐξουσία, εἶπε στόν ἀδελφό του ὅτι θά τοῦ τήν παρέδινε, ἂν ὁ ἥλιος ἄλλαζε πορεία. Τό θαῦμα ἔγινε μέ ἀπόφαση τοῦ Δία, πού εὐνοοῦσε τόν Ἀτρέα.

Δίνη κυκλική περιστροφή, στριφογύρισμα ἦν *ἀμφὶ δίναις*, ἃς *θάμ' Εὐριπος πυκναῖς αὖραις ἐλίσσων κυανέαν ἄλα στρέφει*, ἔσφαξεν Ἑλένης οὐνεχ', ὡς δοκεῖ πατήρ ὁ συντ., ἦν πατήρ ἔσφαξεν, ὡς δοκεῖ (ὅπως πιστεύεται), Ἑλένης οὐνεκα ἀμφὶ δίναις (κοντά στά περιστρεφόμενα ρεύματα), ἃς Εὐριπος ἐλίσσων θαμὰ πυκναῖς αὖραις (μέ συχνούς ἀνέμους) στρέφει (ταράζει, φέρνει παλίρροιας στήν) κυανέαν ἄλα. Στήν ἐποχή τοῦ Εὐριπίδη δέν ἦταν γνωστή ἡ αἰτία τῶν παλίρροιαν.

διόλλυσαι καταστρέφεσαι, λέει ὁ Χορός στόν Ὁρέστη 652.

διοπετης αὐτός πού ἔπεσε ἀπό τό Δία (ἀπό τόν οὐρανό).

διος αὐτός πού ἀνήκει στό Δία *δία κούρα* 404 ἢ Ἄρτεμις.

Διόσκουροι = *Διόσκοροι*, ὁ Κάστορας καί ὁ Πολυδεύκης, δίδυμοι γιοί τοῦ Δία καί τῆς Λήδας, προστάτες τῶν ναυτικῶν.

δίπαλτος αὐτός πού πάλλεται καί μέ τά δύο χέρια.

δίπαλτα πολεμίων ξίφη 323 δύο παλλόμενα ξίφη τῶν ἐχθρῶν.

δίπτυχος διπλωμένος, διπλός· στόν 242, 474, 1289 σημαίνει ἀπλῶς δύο.

Δίρκα δωρ., ἀττ. *Δίρκη*, πηγή καί ρυάκι στή Θήβα.

δισσοί 264 δύο.

δίχα χωριστά.

διωγμός καταδίωξη· πορθμεύω διωγμόν· 1435 ἐπιχειρῶ καταδίωξη.

διώκω 1296 ἀναζητῶ.

δμαθείς δωρ., άττ. **δηθείς** (μτχ. παθ. άορ. του **δάμνημι**, **δαμάζω**), 199 βλ. **ποινά**.

δμωή δούλη·

δνοφερός ζοφερός, σκοτεινός· οἱ (**δνειροι**) **πολέσιν μερόπων τά τε πρώτα τά τ' έπειθ' όσα τ' έμελλε τυχεῖν ύπνου κατά δνοφερās γās εύνάς έφραζον** 1264 τά όποια (δνειρα) σέ πολλούς ανθρώπους άποκαλύπταν τά περασμένα, τά τωρινά καί τά μελλούμενα στό σκοτεινό ύπνο τους μέσα στά υπόγεια.

δοκέω-ω 8, 678 καί άλλ. φαίνομαι, θεωρούμαι, νομίζομαι, πιστεύομαι· 390, 641, 785, 855 καί άλλ. νομίζω· 349, 1443 φαντάζομαι· 1402 θεωρῶ σωστό, δέχομαι, έπιτρέπω· **δοκεῖ** (άπρόσ.) φαίνεται καλό. **δοκῶ έν ύπνω** 44 δνειρεύομαι. 'Από τό **έδοξα** (44) πρέπει νά νοηθεῖ στόν 46 καί 48 **έδοξε** (μου φάνηκε)· στόν 279 **έδοξε** φάνηκε (ό βοσικός) άπό αυτό νοεῖται στόν 280.

έδοξε φάνηκε καλό· **κάδόκουν ούκ εἶδέναι** 956 «καί έκανα πώς δέν καταλάβαινα»· **ίν' ήμῖν δρᾶν τι δη δοκεῖ πλέον** 1336 φανερά (δη) γιά νά νομίσουμε έμεῖς ότι έκανε κάτι σοβαρό.

δόκημα γνώμη· **δοκήμασι** 176 όπως πιστεύεται.

δόμος· **δόμοι** 1040, 1079 ναός· **δόμοι άνακτόρων** (περίφρ.) 65 άνάκτορα τής θεᾶς), ναός, συντ· **εἴμι εἴσω τῶνδε δόμων άνακτόρων θεᾶς, έν οἴσι ναίω ή Ίφιγένεια** ως ιέρεια κατοικεῖ στό ναό.

δονακόχλοος αυτός πού έχει χλοερά καί πράσινα καλάμια· ή αίτιατ. **δονακόχλοα**, 399, κατ' άναλογία πρós τά **λευκόχροα**, **κυανόχροα**, **άπαλόχροα**.

δόξα 1030 γνώμη **μεταδίδωμι δόξης**· άνακοινώνω τή γνώμη μου· 1164 εἰκασία· 418 βλ. **κοινός**.

δοξάζομαι 831 νομίζομαι.

δορι (δοτ. του **δόρυ**) 519 μέ πόλεμο.

δράκαινα θηλ. του **δράκων**· **Αἰδοι δράκαινα** 286 'Ερινύς.

δράκων = όφις στόν 1245 νοεῖται ό Πύθων, πού φύλαγε τό μαντεῖο τῶν Δελφῶν, όταν αυτό άνήκε στή μητέρα του τή Γη καί έπειτα στήν κόρη της τή Θέμη· ό 'Απόλλωνας σκότωσε τόν Πύθωνα κι έγινε κύριος του μαντείου.

δρασμός (**διδράσκω**) φυγή· **ναίοι δρασμοῖ** 891 φυγή μέ πλοῖο 1300 βλ. **μέτα**.

δρόσος· **θαλασσία δρόσος** 1192 θαλάσσιο νερό.

δυσγενής αὐτός πού κατάγεται ἀπό ταπεινή οἰκογένεια.

δυσδαιμονία κακοδαιμονία, δυστυχία μεταβάλλειν *δυσδαμονία* 1120 ἢ μεταβολή (ἀπό τήν εὐτυχία στή δυστυχία). (τὸ μετ' εὐτυχίαν κακοῦσθαι 1121) εἶναι ἢ (πραγματική) συμφορά· γι' αὐτό ὁ Χορός ἐπιθυμεῖ τή ζωή πού εἶναι διαρκῶς δυστυχησμένη, γιατί *σύντροφος ὦν ἀνάγκαις* (ἐάν ἀνατραφεῖς μέσα στά βάσανα) οὐ *κάννεις* (ἀντέχεις).

δυσδαίμων δυστυχησμένος *δυσδαίμων δαίμων* 203 μαῦρη μοῖρα· ἡ μοῖρα τῆς Ἰφιγένειας ἦταν κακή *ἐξ ἀρχᾶς τᾶς μητρός ζώνας καί νυκτός κείνας*, δηλ. ἀπό τή στιγμή τῆς συλλήψεώς της στήν κοιλιά τῆς μητέρας της.

δυσθρήνητος πολύ θρηνητικός· ὡς *ἔγκειμαι δυσθρηνήτοις θρήνοις* 114 γιατί εἶμαι βουτηγμένη σέ μεγάλους θρήνους.

δυσμαθής δυσνόητος ἢ *τύχη παρήγαγ' εἰς τὸ δυσμαθές* 478 φέρνει (τίς ἐπιπρεμάμενες συμφορές) σέ σημειο πού δέν μπορεῖς νά καταλάβεις.

δυσμενής: τὸ *δυσμενές μή' μοι λάβης* 637 μή θυμώσεις ἐναντίον μου, μήν τά βάλεις μαζί μου (γιὰ ὅ,τι πρόκειται νά πάθεις, γιατί δέν φταίω ἐγώ, ἀλλά ὁ νόμος). Ὁ Ὀρέστης δηλ., λέει ἢ Ἰφιγένεια, πρέπει νά σκεφεῖ ὅ,τι καί ὁ αἰχμάλωτος πού ἔγραφε τήν ἐπιστολή 584 κ. ἔ.

δύσους δυσμενής *δύσονον με λήψεσθε* 350 δυσμενή θά μέ βρεῖτε.

δύσνυμφος ὁ δυστυχησμένος στό γάμο του· *νόμισαν δύσνυμφον* 216 νύμφη, μαῦρη νύφη.

δυσπραξία δυστυχία· ἡ *λίαν δυσπραξία ἔστι διδοῦσα λίαν μεταβολάς*, ὅταν *τύχη* 721 ἢ ἄκρα δυστυχία φέρνει μερικές φορές μεγάλες μεταβολές, ὅταν τό φέρει ἢ περίσταση· 514 Βλ. *πάρεργον*.

δυσσεβής 694 θεοκατάρατος.

δυστυχής οἱ δυστυχεῖς τοῖσι δυστυχεστέροις αὐτοὶ κακῶς *πράξαντες οὐ φρονοῦσι εὖ* 352 οἱ ἄνθρωποι, ὅταν δυστηχῆσουν οἱ ἴδιοι, δέν αισθάνονται συμπάθεια πρὸς τούς δυστυχεστέρους τους. *τό κακῶς πράξαντες μετὰ τὸ δυστυχεῖν* πλεονασμός· ἴσως ὅμως τό χωρίο νά εἶναι φθαρμένο. (Κατ' ἄλλους: αὐτοὶ πού εἶναι διαρκῶς δυστυχησμένοι, ὅταν τούς κτυπήσει μιὰ νέα συμφορά, δέν αισθάνονται κτλ.). *τὰ δυστυχή* 958 ἢ *δυστυχία*.

Δυστυχής εἶναι τό ὄνομα πού λέγει (500) ὁ Ὀρέστης ὅτι θά τοῦ ταίριαζε.

δυσφόρμιγξ αὐτός πού δέν εἶναι σύμφωνος μέ τή φόρμιγγα, ἄλυρος, θρηνητικός, ἀξιοθρήνητος, θλιβερός 225 κ. ἔ. βλ. *αἰμάσσω*.

δύσχορτος ξηρός, ἄγονος.

δώματα 1153 ναός.

ἔα ἐπιφών. θαυμασμοῦ ἢ δυσαρέσκειας ἢ ἐκπλήξεως.

ἔβα δωρ., ἄττ. ἔβη.

ἐγείνατο ἐγέννησε· ἄορ. τοῦ **γείνομαι**.

ἔγκειται 145 εἶμαι βουτηγμένος.

ἔγκληρος αὐτός πού ἔχει κλῆρο, κληρονόμος, μοναχοκληρονόμος.

Ἐγκληροι καί συνήθως **ἐπίκληροι** ὀνομάζονταν στήν Ἀθήνα αὐτές πού κληρονομοῦσαν ὀλόκληρη τήν πατρική περιουσία ἐξαιτίας ἐλλείψεως ἀρρένων ἀπογόνων· ὑπῆρχαν ρητές σχετικές προστατευτικές διατάξεις στό ἀττικό δίκαιο.

ἐγκροτέω-ῶ κτυπῶ **πυγμαὶ ἦσαν ἐγκροτούμεναι** 1368 ἔπεφταν γροθιές.

ἐγκύκλιος κυκλικός· 429 βλ. **μέλπω**.

ἐγκυκλώ-ῶ κινῶ κυκλικά.

εἰ : **εἰ γάρ πέσοι** 1221 μακάρι νά ἐπιτύχει.

εἶα, ἐπίρρημα προτρεπτικό, ἐμπρός λοιπόν.

εἶεν ἄς εἶναι, καλά· δηλώνει ὅτι ὁ λέκτης θέλει νά τελειώσει μιὰ συζήτηση, γιά νά περάσει σέ ἄλλο θέμα (π.χ. 342, 467).

εἰκότως εὐλογα, φυσικά· **εἰκότως ἔχει** 911 **εἰκός ἐστί**.

εἰκῶ αἰτιατ. τοῦ **εἰκῶν**. Ὁ Εὐριπίδης παρουσιάζοντας τήν Ἰφιγένεια (223) νά λυπᾶται, πού δέν βρίσκεται στήν πατρίδα της, ὥστε νά μπορεῖ νά ὑφαίνει καί νά παριστάνει στό ὕφασμά της τίς εἰκόνες τῆς Ἀθηναίας καί τῶν Τιτάνων (τήν Τιτανομαχία), ἔχει στό νοῦ του τίς εὐγενεῖς ὠραίες παρθένες τῆς ἐποχῆς του, πού ὑφαιναι τόν χροκωτό πέπλο τῆς θεᾶς.

εἰλάτινος ἐπικός τύπος ἀντί **ἐλάτινος**, κατασκευασμένος ἀπό ξύλο ἐλάτης· 407 βλ. **ῥόθιος**.

εἰλίσσω = **ἐλίσσω**, τό ὁποῖο δές.

εἰπῶν στόν 964 ὀνομαστική ἀπόλυτος ὅπως καί τό ἀκούσας· **εἰπῶν ἀκούσας τε** ἀφοῦ ἀπολογήθηκα καί ἄκουσα τήν κατηγορία.

εἶργω ἐμποδίζω, ἀναχαιτίζω.

εἶσατο 946 ἵδρυσε ἄορ. τοῦ **ἴζω** βάζω κάποιον νά καθίσει.

εἰσοράω-ῶ: **φόβω εἰσορᾶν** 1342 ἀπό φόβο μήπως δοῦμε· σύντ: **φόβω εἰσορᾶν ἄ μη χεῖν** (**εἰσορᾶν**).

εἰσπράττομαι εἰσπράττω γιά τόν ἑαυτό μου, παίρνω· ὡς εἰ **κακὸν δίκαιον** (= **κακὴν δίκην**) **εἰσπράξατο** 559 πόσο καλά ἔκαμε πού ἐπέβαλε αὐτὴ τῆ φρικτὴ (καί γι' αὐτόν πού τιμώρησε) ἀλλὰ δίκαιη τιμωρία. **ἐκ** 552

ὑπό ἐκ δύμων = ἐκτὸς τῶν δόμων, δηλ. ἐν τῇ ξένη.

ἕκατι = ἑνεκα.

ἐκβαίνω 98 προχωρώντας φτάνω στό τέρμα (βλ. προσάμβασις) στό 200 ὅπως τό δικό μας βγαίνω σέ ἐκφράσεις «βγήκε τ' ὄνειρο», «βγήκε ἡ προφητεία». **ἐκβαίνει ποινά** ἡ ἐκδίκηση πραγματοποιεῖται, ἡ φωνή τοῦ αἵματος βρίσκει ἱκανοποίηση (βλ. ποινά). **ἐξέβην ἄλλοσε** 781 ἄλλου πῆγε ὁ νοῦς μου· **μη' ἄβάντας τύχης, καιρὸν λαβόντας, ἡδονὰς ἄλλας λαβεῖν** 907 ἀφοῦ βρήκε μιάν εὐκαιρία, νά μη' ἐπιδιώκουν ἄλλες μικρές ἡδονές, παραστρατίζοντας ἀπό τό δρόμο πού τούς ἄνοιξε ἡ τύχη.

ἐκβολή: **ἐκβολαὶ** νεὼς 1424 τό πλοῖο πού ξόκειλε.

ἐκβολος ὁ, 1042 μέρος ξηρᾶς πού κατακλύστηκε ἀπὸ τὴ θάλασσα.

ἐκβρυχάομαι -ῶμαι βγάζω βρυχηθμό· **στεναγμὸν ἡδὺν ἐκβρυχώμενοι** 1390 βγάζοντας βαθύ στεναγμό ἀνακούφισης.

ἐκδύομαι 602 βγαίνω στήν ἐπιφάνεια, ξεφεύγω, ξεγλιστρῶ.

ἐκεῖ: τοῖς ἐκεῖ 771 ὅπως πιστεύουν αὐτοί πού εἶναι στήν Ἑλλάδα.

ἐκκλέπτω κλέβω καί ἀπάγω κρυφά· ἀποσπῶ· **ἐξεκλέψαμεν πέτρουςι χειρῶν φάσγανα** 331. τό **χειρῶν** ἀπό τό **ἐξεκλέψαμεν**· τά χέρια τοῦ Ὁρέστη καί τοῦ Πυλάδη, κτυπημένα ἀπό τίς πέτρες, παρέλυσαν ἀπό τούς πόνους καί ἄφησαν τά ξίφη νά πέσουν χάμω.

ἐκκομίζομαι φέρνω μαζί μου ἔξω.

ἐκλείπω (ὄρκον) 750 παραβαίνω.

ἐκλυσις ἀπολύτρωση.

ἐκμανθάνω 667 ζητῶ λεπτομερεῖς πληροφορίες.

ἐκμοχθέω-ῶ κατασκευάζω μέ μόχθο, ἀγωνίζομαι, ὑποφέρω μαρτυρικά.

ἐκνεύω στόν 1186 γυρίζω τό κεφάλι, κλίνω· **ἐς τό τῆς θεοῦ γ' ἐξένευσας** πρὸς τό μέρος τῆς θεᾶς στράφηκες βέβαια (χωρίς νά παρασυσρθεῖς ἀπό τά δελεαστικά λόγια τῶν ξένων)· στόν 1330 **κάνω νεῦμα:** **ἐξένευοσ' ἀποστηνὰ πρόσσω** ἔκανε νεῦμα (διέταξε) νά σταθοῦμε μακριά.

ἐκνίπτω ξεπλένω.

ἐκπιτάννουμι ἀπλώνω πρὸς τά ἔξω, ἀνοίγω, φουσκώνω· στόν 1135 σύντ.: **πόδες νεὸς ὠκυπόμπου ἐκπιτάσουσιν ἰστία ἀέρι πὰρ πρότονον κατὰ πρῶραν ὑπὲρ στόλον** τά «ποδάρια» τοῦ γρήγορου πλοίου κρατώντας τεντωμένα πρὸς τά κάτω τά πανιά θά τά ἀφήσουν νά φουσκώσουν μέ τόν ἀέρα κοντά στοὺς πρότονους (βλ.λ.) πρὸς τό μέρος τῆς πλώρης, πάνω ἀπὸ τὴν προεχχὴ της (βλ. στόλος).

ἐκπέφυκα 807 ἔχω γεννηθεῖ.

ἐκπίμπλημι γεμίζω ἐντελῶς· στόν 81 διανύω ἐντελῶς.

ἐκπίμπλημι κίνδυνον 90 ὑπομένω ὡς τό τέλος κάποιου κίνδυνου, ἐκτελῶ ὡς τό τέλος ἐπικίνδυνη ἐπιχείρηση.

ἐκπλήσσω διώχνω, ἀποσπῶ **ἐκπλήσσω τοῦ παρόντος λόγου** 240 ἀποσπῶ ἀπό αὐτά πού λέγονται τώρα, διακόπτω αὐτά πού λέγονται τώρα· στόν 773 κάνω κάποιον νά τά χάσει.

ἐμποδῶν (ἐκ ποδῶν, ἀντίθ. ἐμποδῶν) μακριά· **ἐμποδῶν ἔχω** 1226 μένω μακριά.

ἐκσῶζω σώζω ἀπό τούς κινδύνους· ὡς δη **σκότον λαβόντες ἐκσωθεῖμεν ἄν;** 1025 γιά νά μπορέσουμε νά φύγουμε καί νά σωθοῦμε ἐπωφελοῦμενοι ἀπό τό σκοτάδι;

ἐκτρέφομαι τρέφω, ἀνατρέφω, αὐξάνω· 848 σύντ.: **ἐξεθρέψω μοι τόνδε συνομαίμονα φάος δόμοις** (ὡς σωτηρία τοῦ οἴκου).

ἐκφοινίσσω κοκκινίζω (ἐνεργητ.), καταματώνω.

ἐκφροντίζω ἐπινοῶ, βρίσκω· **ἐκφρόντισον διωγμὸν ὅστις τοὺς ξένους θηράσεται** 1323 σκέψου μέ ποιά καταδίωξη θά κατορθωθεῖ ἡ σύλληψη τῶν ξένων· τό διωγμὸν κατά πρόληψη, τό ὅστις θηράσεται ἀναφορ. συμπερασμ.

ἐκῶν: **οὐχ ἐκῶν ἐκῶν** 512· ὁ Ὀρέστης δέν ἐξορίστηκε ἀπό τήν πατρίδα του, ἀναχώρησε λοιπὸν ἐκῶν; ἀλλά καί **οὐχ ἐκῶν**, γιατί τόν ἀνάγκασε ἡ μητρική κατάρα πού τόν βάραινε· ὥστε ὁ χαακτηρισμός **φυγᾶς** 511 ἀρμόζει σέ αὐτόν κατά ἰδιαίτερο τρόπο καί αὐτό ἐννοεῖ λέγοντας **φεύγω τρόπον γε δή τινα**.

ἔλακον ἀορ. τοῦ **λάσκω** λέγω.

ἐλαστρέω-ῶ καταδιώκω.

ἔλεγος ὁ, θρηνηλογία, θρηνητικό τραγοῦδι· **ἄλυροι ἔλεγοι τᾶς οὐκ εὐμούσου μολπᾶς** 146 θρηνηοί τοῦ ἄμουσου τραγοῦδιοῦ, πού δέν τούς συνοδεύει ἡ λύρα (ἀλλ' ὁ αὐλός)· τό **βοᾶν** ἐξοβελίζεται· **ἔλεγος οἴτος** 1091 ἀξιοθρήνητη, θλιβερή μοίρα.

ἐλέγχω ἐρωτῶ.

ἐλίσσω (καί **εἰλίσσω**) περιπτρέφω· στόν 444 κάνω κυκλική κίνηση, ὥστε νά σχηματιστεῖ στεφάνι· **ἀμφὶ χαίτα δρόσον αἱματηρὰν ἐλιχθεῖσα λαιμοτόμῳ δεσποίνας χειρὶ** 442 ἀφοῦ δεχτεῖ γύρω ἀπό τήν κόμη τῆς τό στεφάνι τοῦ φονικοῦ ἀγίασμένου νεροῦ ἀπό τό λαιμοτόμο χέρι τῆς δέσποινας μου· ἡ δρόσος (ἐδῶ **χέρινβες**) εἶναι αἱματηρή, γιατί προορίζει γιά τή σφαγή καί γιά τόν ἴδιο λόγο λέγεται καί τό χέρι τῆς ἱέρειας λαιμοτόμος, ἄν καί

ἄλλοι ἔσφαζαν τὰ θύματα (πρβλ. 40 καὶ 622). Ἡ λίμνη στή Δῆλο, πού στριφογύριζε τὰ νερά της κυκλικά (κύκλιον κατηγορ.) 1103, ὀνομαζόταν τροχοειδής· κατά τὸν ἐλεγειακὸ ποιητὴ Θέογνι (5) ἡ Λητώ γέννησε τὸν Ἀπόλλωνα ἐπὶ τροχοειδῆς λίμνη ἐφαψαμένη φοίνικος χερσίν· παρὰ πόδ' εἰλίσσουσα φίλας ματρὸς ἡλίκων θιάσους 1145 σέρνοντας σέ κυκλικὸ χορὸ τὶς συντροφίεες τῶν συνομηλικίων μου μπροστά στή μητέρα μου· χέρα παιδνὸν ἔλιξεν ἐκ Διὸς θρόνων Πυθίων δόμων χθονίας ἀφελεῖν μῆνιν θεᾶς 1271 μέ τό παιδικὸ του χέρι ἀγκάλιασε τό θρόνο τοῦ Δία (ἰκετεύοντας) νά ἀπομακρύνει ἀπὸ τό ἱερό τῶν Δελφῶν τὴν ὀργή τῆς χθόνιας θεᾶς. Βλ. καὶ Διὴν γιὰ τοὺς στ. 6 κ. ἔ.

Ἑλλάς· ἀρχικά ἦταν ἐπίθετο (Ἑλλάς γῆ)· μέ τὴν παράλειψη τοῦ οὐσιαστικοῦ πού τό συνόδευε ἔγινε οὐσιαστικὸ (ὅπως καὶ τό Ἰλιάς, κυρ. ποιήσις)· ἐν τούτοις διατηρήθηκε καὶ ὡς ἐπίθετο καὶ μάλιστα στό δράμα τοῦτο: Ἑλλάδος στρατηγίας 17 ἐλληνικῆς ἐκστρατείας· Ἑλλάδος γὰς 448· Ἑλλάδος νεὼς σκάφος 1345 = σκάφος ἐλληνικῆς νεὼς, ἐλληνικὸ καράβι. Ἐπίσης καὶ τό Ἑλλην χρησιμοποιεῖται ἐπιθετικῶς, μερικές φορές μάλιστα μέ θηλυκὸ οὐσιαστικὸ: Ἑλλην φόνος 72 ἐλληνικὸ αἷμα· Ἑλληνος γῆς 341 ἐλληνικῆς γῆς· πατριδος Ἑλληνος 495.

ἐμέθεν = ἐμοῦ.

ἐμπεδος ἔγκυρος, δεσμευτικός.

ἐμπεδῶ-ῶ (ὄρκου) ἐκπληρώνω.

ἐμπολά δωρ., ἀττ. ἐμπολή, ἐμπόριο, ἀγοραπωλησία ζαχρύσου δι' ἐμπολᾶς νόστον βάρβαρον ἦλθον 1111 μέ πολὺ χρυσάφι (πουλημένη καὶ ἀγορασμένη) ἦρθα σέ βάρβαρη χώρα.

ἐμπυρα τά, οἱ θυσιῆς πού γίνονται μέ τὴ φωτιά· ἐμπυροσκοπία, πυρομαντεία.

ἐνάλιος θαλασσινός· ἐναλία δρόσος 255 θαλασσινὸ νερό.

ἐνδος = δὸς εἰς χεῖρας (λέει ἡ Ἰφιγένεια στήν ἀκόλουθό της 167).

ἐνθένδε ἀπ' ἐδῶ· τό δ' ἐνθένδε 91 (ἐπιρρηματικῶς) ἔπειτ' ἀπὸ αὐτό.

ἐνι 572, ἔνεστι, ὑπάρχει.

ἐνοπή φωνή· ἐπὶ δ' ἔσειεν κόμαν, παῦσαι νυχίους ἐνοπᾶς 1276 ἀφοῦ κίνησε τὴν κόμη του, πρόσταξε νά πάψουν οἱ νυκτερινῆς φωνῆς (τὴν ὀνειρομαντεία)· πρὸς τό ἐπέσειεν κόμαν πρβλ. Ἰλιάδ. Α 528 κυανέησιν ἐπ' ὄφρυσιν νεῦσε Κρονίων ἀμβρόσια δ' ἄρα χαῖται ἐπερρώσαντο ἄνακτος κρατὸς ἀπ' ἀθανάτοιο.

ἐνταυθοῖ 1010 ἐκεῖ· ἐπεξήγησή του τό πρὸς οἶκον 1011

ἐξαιρέτος αὐτός πού ἔχει ἐξαιρεθεῖ· **ἐξαιρέτων** δός μοι τόδε 755 κάμε μου τήν ἐξῆς ἐξαιρεση.

ἐξακοντίζω ρίχνω ἀκόντιο· **ὄσας χεῖρας ἐξηκόντισα γενείου γονάτων** τε τοῦ τεκόντος 362 πόσες φορές ἄπλωσα τά χέρια μου στά γένια καί τά γόνατα τοῦ πατέρα μου.

ἐξαλλάσσω ἀλλάξω ἐντελῶς· 135 ἀφήνω ἕνα τόπον καί πηγαίνω σέ ἄλλο.

ἐξανάπτω ἀναρτῶ, κρεμῶ ἀπό κάτι· **ἄλλος δὲ** (ἐνν. τῶν βαρβάρων) **πλεκτάς ἐξανῆπτεν ἀγκύλας** 1408 προσπαθοῦσε νά περάσει στό πλοῖο (στόν ἰστό ἢ ἄλλη προεξοχῆ του) βρόχο (συρτοθληιά). Καί στόν προηγούμενο στίχο (*χῶ μέν τις*) γιά βαρβάρους πρόκειται.

ἐξανθέω-ῶ βγάζω ἄνθη· παρουσιάζομαι στήν ἐπιφάνεια «ἀναδίνω» 300 σύντ.: **ὥστε πέλαγος ἀλός ἐξανθεῖν αἵματηρὸν** (κατηγορ.) ὥστε ἡ ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας κοκκίνησε ἀπό αἷμα.

ἐξανίημι ἐπέμπω, ἐξάγω, κάνω νά χυθεῖ· **ἐπισχέτω καὶ ἐξανιέτω** 1459-1460 ἐνν. ὁ ἱερεὺς.

ἐξανύτω ἐκτελῶ, ἐπληρώνω, ἀποπερατώνω.

ἐξάρχω ἀρχίζω, κάνω τήν ἀρχή 743 ὑπαγορεύω.

ἐξαυδάω-ῶ φωνάζω, λέω, τραγουδῶ.

ἐξεδρος αὐτός πού εἶναι μακριά ἀπό τήν ἔδρα του·

ἐξεδροὶ χθονός 80 μακριά ἀπό τή χώρα.

ἐξελέγχω 995 κάνω πρατήρηση, ζητῶ τό λόγο.

ἐξένευσας στόν 1186 ἀόρ. τοῦ ἐκνεύω (τό ὁποῖο δές). (Κατ' ἄλλους τοῦ ἐκνέω βγαίνω κολυμπώντας στήν ξηρά, διαφεύγω).

ἐξεύρημα ἐπινόημα, σχέδιο, στρατήγημα.

ἐξεφίεμαι παραγγέλνω, προστάσσω.

ἐξίσταμαι ἀπομακρύνομαι.

ἐξὸν μτχ. τοῦ ἐξεστι· **ἐξὸν** (ἐνν. *φέρειν*) 688 ἐνῶ εἶναι δυνατό νά ὑποφέρω.

ἐξορμάω-ῶ **ἐξορμῶ** **ῥεῦμα** 1437 ἐξαπολύω κύμα.

ἐπαίρω ἐγείρω, σηκώνω· **παύσω λόγῃην ἣν ἐπαίρομαι** 1484 θά καταθέσω τά ὄπλα, πού ὑφώνω.

ἐπαυρίσκομαι, ἀορ. **ἐπηυρόμην**, ἀπολαύω

ἐπέιγομαι 1393 στενοχωριέμαι, πιέζομαι, κακοπαθαίνω.

ἐπεμβάση δωρ., ἀττ. **ἐπεμβήση**, μελλ. τοῦ **ἐπεμβαίνω ἐς πάτραν** ποτ' **ἐπεμβάση** 648 θά πατήσεις μιά φορά τό χῶμα τῆς πατρίδας σου.

ἐπευφημέω-ᾶ ἀλαλάζω ἐπιδοκιμάζοντας· ἐπευφήμησαν εὐχαῖσιν παιᾶνα 1403 συνόδεψαν τίς εὐχές μέ παιᾶνα (ὕμνο, δέηση πρὸς τὸν Ἀπόλλωνα).

ἐπεύχομαι 508 καυχίεμαι· τὸ κλεινὸν Ἄργος πατρίδ' ἐμὴν ἐπεύχομαι καυχίεμαι ὅτι ἔχω πατρίδα τὸ ἔνδοξο Ἄργος.

ἔπη 723 χρῆσμός.

ἔπηλυς (ἐπὶ ἤλυθον) αὐτός πού ἦρθε ἀπὸ ἀλλοῦ, ξένος. Στόν 1021 τὸ ἐπήλυδας ὑποκ. τοῦ ξενοφονεῖν.

ἐπιβαίνω 840 παρουσιάζομαι ξαφνικά· 1252 γίνομαι κύριος, ἐξουσιάζω· στόν 215 τὸ ἐπέβασαν μεταβατικό : ἐπιβίβασαν, ἔφεραν, ὀδήγησαν.

ἐπιζέω πέφτω πάνω καὶ ζεματίζω· ἐπέζεσε τὸ Ταντάλειον σπέρμα 987 ἔπεσε πάνω στή γενιά τοῦ Ταντάλου καὶ τὴν ἔκαψε.

ἐπιθώσσω δίνω παραγγέλματα φωναχτά· κώπαις

ἐπιθώξει (= τοῖς κωπηλάταις ἐγκελεύσει) 1127 θά δίνει τὸ ρυθμὸς τοὺς κωπηλάτες· τὸ ἔργο αὐτὸ ἐκτελοῦσε ὁ τριηραύλης.

ἐπίκρανον κιονόκρανον, ἡ κορυφή τοῦ στόλου.

ἐπιμαστίδιος· ἐπιμαστίδιον βρέφος 232 βρέφος πού εἶναι στό μαστό, βυζανιάρικο.

ἐπισκῆπτω ἀφῆνω παραγγελία, ἐντολή· πάντα..., ὧν ἐπισκῆπτεις πέρι 1077 ὅλα γιὰ τὰ ὁποῖα παραγγέλεις.

ἐπισκοπέω-ᾶ 1414 προστατεύω, ἐπιβλέπω.

ἐπιστέλλω παραγγέλλω.

ἐπιστολή ἐντολή, παραγγελία· ἐπιστολή, γράμμα.

ἐπιστροφή 671 ἐπικοινωνία· πάντες, ὧν ἐπιστροφή τις.

ἦν 671 ὅλοι ὅσοι εἶχαν κάποια ἐπικοινωνία πρὸς ἄλλους ἀνθρώπους· πρβλ. Ὀδ.α 177: καὶ κείνος ἐπίστροφος ἦν ἀνθρώπων.

ἐπίσχη ὑποτακτ. ἀόρ. τοῦ ἐπέχω ἐμποδίζω· μηδὲν μ' ἐπίσχη γε 912 τίποτε νά μὴ μέ ἐμποδίσει.

ἐπίσχω ἐκτεταμένος τύπος τοῦ ἐπέχω ἀκουμπῶ ἐπισχέτω καὶ ἐξανέτω 1459 - 1460 ἐν. ὁ ἱερεὺς.

ἐπόμνυμι ὀρκίζομαι στό ὄνομα κάποιου.

ἐπτάτονος ἐπτάχορδος· ἔχω κέλαδον ἐπτατόνου λύρας 1128 παίζοντας τὴν ἐπτάχορδη λύρα.

ἐπωμῖς 1) τὸ ἐπάνω μέρος τοῦ ὤμου. 2) τὸ μέρος τοῦ χιτῶνα πού βρίσκεται κοντά στόν ὦμο· στόν 1104 τὸ χέρι ὀλόκληρο ἀπὸ τὸν ὦμο. γυμνὰς ἐκ πέπλων ἐπωμίδας κέπη προσαρμόσαντες βάζοντας στά κουπιά

τά χέρια γυμνωμένα από τούς πέλους ως τούς ὤμους.

ἐπώνυμος αὐτός πού ἔχει τό ὄνομα, ὁ ὀνομασμένος ἀπό κάποιον ἢ κάτι. Τό ξόανο τῆς *Ταυροπόλου Ἀρτέμιδος* πού ἔφερε ὁ Ὀρέστης στίς Ἀλές ἦταν κατά τόν Εὐριπίδη (1454) *ἐπώνυμον τῆς χώρας τῶν Ταύρων καί τῶν περιπολήσεων τοῦ Ὀρέστου* βλ. *Ταυροπόλος*

ἐπωτίδες αἱ, προεξοχές ἀπό τήν κάθε μεριά τῆς πλώρης, στίς ὁποῖες στερέωναν τίς ἄγκυρες.

ἐράω-ῶ ποθῶ, ἐπιθυμῶ, σί τοῦτ' ἔρη 116 πύ νά ἔχεις αὐτό τόν πόθο, κράτα αὐτή τή χαρά γιά τόν ἑαυτό σου.

ἔργον = ἐν ἔργῳ 1190 σέ ἐνέργεια.

ἐρείφιμος σωριασμένος σέ ἐρείπια· πᾶν ἐρείφιμον στέγος βεβλημένον πρὸς οὐδας ἐξ ἄκρων σταθμῶν 48 ὅτι ὀλόκληρη ἡ στέγη σωριάστηκε στή γῆ ἀπό τίς κορφές τῶν στύλων. Ἐπειτα ἀπό αὐτό πρέπει νά φανταστοῦμε ὅτι καί οἱ στύλοι (ἐκτός ἀπό ἕνα) ἔπεσαν ἀλλά ὁ ποιητής θεωρεῖ περιττό νά προσθέσει καί τή λεπτομέρεια αὐτή. ἀφού λέγει ὅτι μόνον ἕνας στύλος ἀπόμεινε.

ἐρέσσω κωπηλατῶ· πτεροῖς ἐρέσσω 289 καὶ τίς φτεροῦγες ὅπως ὁ κωπηλάτης τά κουπιά, «πτερολάμνω».

ἐρετμόν κουπί· ἐριτμοῖσι καί λόγχαις 1110 δοτ. ὄργαν.: οἱ νέες πού ἀποτελοῦσαν τό χορό αἰχμαλωτίστηκαν μετὰ τήν ἄλωση τῆς πατρίδας τους (*πύργων ὀλομένων*) τίς ἔριξαν στά πλοῖα καί τίς μετέφεραν (ὡς φορτίο καί ὄχι ὡς ἐπιβάτες ἐν ναυσίν καί ὄχι ἐπὶ ναυσίν) μέ τά κουπιά καί τίς λόγχες τῶν ἐχθρῶν.

Ἐρινύες θεότητες τοῦ Ἄδη, ἀδυσώπητες τιμωρητρες τοῦ ἐγκλήματος πάνω στή γῆ. Συνήθως ἀναφέρονται τρεῖς, ἀλλά σέ αὐτό τό δράμα ἐκτός ἀπό τίς τρεῖς, πού καταδιώκουν τόν Ὀρέστη 285 κ. ἐ. ἦσαν καί ἄλλες, πού συμμορφώθηκαν μέ τήν ἀπόφαση τοῦ Ἀρείου Πάγου καί ἔπαφαν τήν καταδίωξη 968. Γιά ὀλόκληρο τό χωρίο 291 κ.ἐ. βλ. *ἀλλάσσομαι*.

ἐρμηνεὺς ἐξηγητής, διερμηνέας. Στόν 1302 ὁ ἄγγελος λέγοντας *ἐρμηνεὺς ὅδε* (αὐτός ὁ ἀγγελιαφόρος) ἐννοεῖ τό χτυπητήρι τῆς θύρας τοῦ ναοῦ, πού τό χτυπᾶ ἐκεῖνη τή στιγμή.

ἔρος ὁ, ἔρωσ.

ἔρπω βαδίζω, πηγαίνω.

ἔρρω χάθηκα, ἔσβησα 187 σύντ.: ἔρρει τό φῶς τῶν σκήπτρων τῶν οἴκων τῶν Ἀτρειδῶν.

ἐσθήσω 742 μέλλ. τοῦ *ἐσβαίνω* (μεταβατ.) συντ.: *ἐσθήσω* (τόν Πυλά-

δη) σκάφος νεώς εἰς τήν ναῦν (περίφρ.) πρβλ. *ἐπέβασαν* 215.

ἐσέρχομαι: *ἐσῆλθεν ἡμᾶς* 1340 φοβηθήκαμε, «μᾶς μπῆκε ἡ ἰδέα».

ἐσταίην εὐκτ. πρξμ. *τοῦ ἴσταμαι· χοροῖς ἐσταίην* 1143 «νά στεκόμουν στούς χορούς», νά ἔπαιρνα μέρος στούς χορούς (εὐχή).

ἔστε ἕως ὅτου.

ἐστίαμα φίλημα, παράθεση γεύματος· 387 βλ. *Τάνταλος*

ἐτήτυμος ἀληθινός, ἀξίπιστος.

ἔτλαν δωρ., ἄττ. *ἔτλην*, ἄορ. ρήματος πού δέν ἀπαντᾶ στόν ἔνεστ. μελλ. *τλήσομαι*, παρακειμ. *τέτληκα· τόλμαν ἦν ἔτλη πατήρ* 862 «γι' αὐτό πού βάσταξε ἡ καρδιά τοῦ πατέρα μας νά κάμει» *ἔτλαν* 869 ἀποτόλμησα, «βάσταξε ἡ καρδιά μου» ὅμοια 924.

εὖ καλά· *ὡς εὖ* 533, 540 τί ὠραία, πόσο καλά· *τό εὖ* 580 τό καλό, ἡ ὠφέλεια· *φρονῶ εὖ* 353 ἔχω καλές διαθέσεις, συμπαθῶ· βλ. *δυστυχής*.

εὐάλιος δωρ., ἄττ. *εὐήλιος· εὐάλιον πῦρ* 1139 τό ὠραῖο πῦρ τοῦ ἥλιου.

εὐγάθητος (γηθέω χαιρῶ) χαρμόσυνος· *οὐκ εὐγάθητος* 212 θλιβερός.

εὐγομφος (γόμφος = ἦλος) καλά συνταιριασμένος.

εὐδαιμονέω-ῶ εἶμαι εὐτυχησμένος· 543 σύντ.: *τί δὲ (πράσσει) ὁ στρατηγός, ὃν λέγουσ' εὐδαιμονεῖν;*

εὐδαίμων αὐτός πού ὁ θεός διάκειται εὐνοϊκά ἀπέναντί του εὐτυχησμένος· 544 σύντ.: *(ὁ στρατηγός), ὃν γ' ἐγὼ οἶδα, οὐκ ἔστι τῶν εὐδαιμόνων.*

εὐδόκιμος ἔντιμος, ἔνδοξος· *παρθένος εὐδοκίμων γάμων* 1144 παρθένα προορισμένη γιά καλό γαμπρό, «ἀρχοντογυρεμένη».

εὐερνής (ἔρνος τό, βλαστός) ὠριόβλαστος.

εὐθυνηρία τό μέρος τῆς πρύμης, πού εἶναι προσαρμοσμένο τό πηδάλιο.

εὐήρης καλοκαιριασμένος· 1050 βλ. *πίτυλος*

εὐκταῖος ταμένος.

εὐλαβεστέρως 1375 μέ περισσότερες προφυλάξεις.

εὐμίτος αὐτός πού ἔχει ὠραίες κλωστές· *εὐμίτοι πλοκαί* 817 τό συνταίριασμα τῶν ὠραίων νημάτων.

εὐναῖος (εὐναί αἶ, λίθοι πού χρησίμευαν σάν ἄγκυρα καί ἔπειτα γενικά ἡ ἄγκυρα) ὁ σχετικός μέ τήν ἄγκυροβολία· αὐτός πού δίνει στό πλοῖο τήν κατεύθυνσή του.

εὐνή κλίνη, κατάκλιση· *ἔπνου δνοφεραὶ γᾶς εὐναί* 1266 κατάκλιση γιά ἔπνο στά σκοτεινά ὑπόγεια· τό *δνοφερός* στό *εὐναί* κατά ὑπαλλαγή ἀντί στό *γᾶς*. Βλ. καί *δνοφερός*.

εὐξύνετος εὐνόητος 1092 βλ. *ξυνετοί*.

εὐολβος ζάπλουτος.

εὐπαις αὐτός πού ἔχει καλά παιδιά· *εὐπαις γόνος* 1234 τοκετός πού φέρνει στόν κόσμο καλά τέκνα (καί ἔπειτα) τά καλά τέκνα· ὥστε: *εὐπαις ὁ Λατοῦς γόνος, τόν ποτε Δηλιάς ἐν καρποφόροις γνάλοις ἔτικτε χρυσοκόμαν ἐν κιθάρα σοφόν, ἃ τ' ἐπὶ τόξων εὐστοχία γάννται* λαμπρά εἶναι τά παιδιά τῆς Λητώς, πού κάποτε στή Δῆλο γεννοῦσε μέσα στίς καρποφόρες κοιλάδες τῆς, δηλ. (ὁ Ἀπόλλων) ὁ χρυσομάλλης, ὁ σοφός κιθαρωδός, καί (ἡ Ἄρτεμη), πού καμαρώνει γιά τή δεξιότητά της στήν τοξοβολία. Τό *χρυσοκόμαν* καί *σοφόν* αἰτιατ. ἀντί ὀνομαστ. καθ' ἕλξη πρὸς τό ἀναφορικό τόν (= ὄν).

εὐπήνος (πήνη μασούρι, ὑφάδι) καλοῦφασμένος· *εὐπήνοι ὑφαί* 814 καλοῦφασμένο ὑφασμα *εὐπήνοι ὑφαί πέπλων* 312 καλοῦφασμένος πέπλος· *πέπλων ἀγαλμά σοι θήσουσιν εὐπήνους ὑφὰς* 1464 θά σοῦ ἀφιερῶσουν εὐπρόσδεκτο δῶρο τούς καλοῦφασμένους πέπλους τους· Τὴν Ἄρτεμη τιμοῦσαν καί ὡς θεά τοῦ τοκετοῦ (Εἰλείθια) καί μαζί μέ αὐτή καί τὴν Ἰφιγένεια· πρβλ. 1097 καί 1228.

εὐρωπὸς πλατύς (πρβλ. *κοιλωπὸς* 236, *στενωπὸς*)· *χάσμα εὐρωπὸν πέτρας* 626 πλατύ βραχῶδες βάραθρο. Πρβλ. 1155,

εὐσεβής 743 σεβαστός, ἀπαράβατος.

εὐσημος (ναῦς) 1383 αὐτή πού ἔχει ὠραῖο σῆμα, ξυλόγλυπτη παράσταση· τέτοια σήματα, κοσμήματα καί διακριτικά εἶχαν καί τά πλοῖα τῶν Ἀχαιῶν πού ἔπλευσαν ἐναντίον τῆς Τροίας, ὅπως περιγράφει ὁ Εὐριπίδης στήν Ἰφιγένεια τὴν ἐν Αὐλίδι 231 κ.έ.

εὐτραφής καλοθρεμμένος, εὐσωμος, ἀκμαῖος.

εὐτρεπής τακτοποιημένος, συγυρισμένος, ἔτοιμος· *οὐκ ἂν φθάνοις εὐτρεπὴ ποιουμένη* 245 = *εὐτρέπισον τύχιστα*.

εὐτρεπίζω τακτοποιῶ.

εὐτυχέω - ῶ 329 πετυχαίνω.

εὐτυχία 1490 βλ. *μοῖρα*.

εὐυδρος αὐτός πού ἔχει ἄφθονο ἢ ὠραῖο νερό.

εὐφαιμέω-ῶ δωρ., ἀττ. *εὐφημέω* τηρῶ θρησκευτικὴ σιγή.

εὐφημος αὐτός πού λέγει εὐσίωνα, πού ἀποφεύγει δυσσίωνες λέξεις, πού τηρεῖ θρησκευτικὴ σιγή (ἐπειδὴ, ἂν μιλά, μπορεῖ νά πεῖ καί χωρὶς τὴ θέλησή του λέξη δυσσίωνη· *εὐφημα φώνει* 687 «μὴν κακομελετάς», καλομελέτα, σῶπα.

εὐχομαι 21 τάζω.

ἐφεστῶς ἐπιστάτης, ἐπιμελητής.

ἐφίεμαι 1483 ὀρίζω.

ἔχω κρατῶ· μία τύχη ἔχει 1065 μιά τύχη περιμένει· ἔχε πόδα 1159 σταμάτα.

ζάθεος πολύ ιερός.

ζάχρυσος πολύχρυσος· 1111 βλ. ἐμπολά.

ζηλώματα μεγάλη, αξιοζήλευτη εὐτυχία· ἐξ οἶων καλῶς καὶ πατρὸς ζηλωμάτων 379· τό πατρὸς καί στό καλῶν καί στό ζηλωμάτων.

ζῶα ζωή· τό χάριν ἔχω ζῶας, χάριν ἔχων τροφᾶς 847 (εὐγνωμονῶ γιά τή ζωή του καί τήν ἀνατροφή του) ἐπεξηγεῖται μέ τούς δύο ἐπόμενους στίχους.

ζῶνα 204 ἡ παρθενική ζώνη. βλ. δυσδαίμων.

ἦ, 407, 1168 μήπως.

ἡγγέλης = ἡγγέλης ταυτ' ἄρ ἡγγέλης μανείς; 932 αὐτή εἶναι ἄραγε ἡ μανία, πού ἀνήγγειλαν ὅτι σέ ἔπιασε;

ἡδονή: εἴ τι δή σοι τοῦτ' ἐν ἡδονῇ μαθεῖν 494 εἰ ἡδὺ τί σοι μαθεῖν τοῦτο εἶχον ἡδονῇ 954 διασκεδάζαν (πίνοντας)· ἡδοναὶ ἀγγελμάτων 1184 εὐχάριστα μηνύματα· 908 βλ. ἐκβαίνω.

Ἡλέκτρα κόρη τοῦ Ἀγαμέμνονα, σύζυγος τοῦ Πυλάδῃ 915. Στόν 562 λέγεται παρθένα: ὁ γάμος της ἔγινε μετά τό θάνατο τοῦ πατέρα της.

ἦμαι κάθομαι· ἦμεν ἦμενοι 1339 καθόμαστε,

ἦτις 381 ἀναφορ. αἰτιολ.

θαλλὸς βλαστάρι.

θάλος τό, βλαστάρι καί μεταφρ. (βλ. Ἀγαμεμνόειος).

θαμά συχνά

θάρσος 730 βλ. πίπτω.

θάσσω κάθομαι· δαίμονές τινες θάσσουν οἶδε 268 νά, κάποιοι θεοὶ κάθονται ἐκεῖ — εἶτ' οὖν ἐπ' ἀκταῖς θάσσετεον Διοσκόρω ἢ Νηρέως ἀγάλματα 272 ἄν πάλι σεῖς, πού κάθεστε στήν ἀκτή, εἰστε οἱ Διόσκουροι ἢ καμάρια (δηλ. ἔγγονοι) τοῦ Νηρέα, ἐνν. ἴλεω ἡμῖν γένεσθον.

θαῦμα : ὦ θαῦμα — πῶς σε μεῖζον ὀνομάσας τύχω, ὦ θαῦμα, ποιὰ ἐντονότερη λέξη νά μεταχειριστῶ, γιά νά χαρακτηρίσω σωστά τό πράγμα,

Θαυμαστός : ἐν τοῖσι θαυμαστοῖσι καί μύθων πέρα 900 ἀνάμεσα στά θαυμαστά καί ἀνέκφραστα.

Θελκτήριον εὐχάριστο, καταπραῦντικό· *κεῖται θελκτήρια* 166 προσφέρονται κατ' ἔθιμο σάν βάλσαμο.

θέλω : τίς ὑμῶν φησιν ἢ τίς οὐ θέλει ταῦτα; 1072 ποιά ἀπό σᾶς δηλώνει ὅτι τά δέχεται ἢ ποιά ὅτι δέ θέλει αὐτά;

θέμις δίκαιο, ὀρθό· 1035 καί 1037 σύντ.: *λέξομεν ὡς οὐ θέμις γε θύειν θεᾷ οὐ καθαρὸν ὄντα* (ἄνθρωπο μιαρό).

Θέμις θεά τῆς δικαιοσύνης, τοῦ νόμου καί τῆς τάξεως.

θεόδμητος (δέμω) θεόκτιστος· *θεόδητοι* (αἱ Ἀθηναί).

1449, ἐπιδὴ πίστευαν ὅτι κτίστηκαν ἀπό τὴν Ἀθηναῖ.

θεραπεία 314 περιποίηση, ὑπηρεσία.

θεραπεύω : *Μούσας θεραπεύει* 1105 ὑπηρετεῖ τίς Μοῦσες.

θέσφατον (θεὸς φημι) χρησμός οὐ τὸ τοῦδ' γ' αἴτιον γενήσεται πρᾶξι ἀχρηστον θέσφατον 121 δέ θά γίνω βέβαια ἐγὼ ὁ αἴτιος νά πέσει ἄχρηστος (νά ματαιωθεῖ, νά μὴν ἐκπληρωθεῖ ὁ χρησμός· τὸ τὸ τοῦδε ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ τὸ ἐμὸν, ὅπως τὸ ὅδε πρὸς τὸ ἐγώ· *μαντεῖα θεσφάτων* 1255 χρησμοί· *θεσφάτων ἀοιδαὶ* 1283 ἔμμετροι χρησμοί: Βλ. *πολυάνωρ*.

θηράω-ῶ 1426 συλλαμβάνω, πιάνω· *θηράομαι - ὦμαι* 1311 ἐπιδιώκω.

θηάζω γρήγορα κινῶ 1141: ὁ Χορός θά ἐπιθυμοῦσε νά εἶχε φτερά γιά νά περάσει τὸ οὐράνιο διάστημα καί νά σταματήσει, ὅταν θά ἔφτανε πάνω ἀπὸ τὴν οἰκία του.

Θέας βασιλιάς τῶν Ταύρων ὁ Εὐρ. 33 παρέχει τὸ ὄνομά του ἀπὸ τὸ θεὸς (θέω), γρήγορος· (θέω-τρέχω) γρήγορα· *θεοῖσιν ἵπποις* 2 μέ τὸ γρήγορο ἄρμα.

θωρῶν μτχ ἄορ. τοῦ *θρώσκω*.

θυμόφυλον 346 τὸ ὁμόφυλον βλ. *ἀναμετρέομαι*.

θριγκὸς ὁ, ἡ στεφάνη, ἡ ἀνώτατη σειρὰ λίθων στὸν τοῖχο πού προεξέιχε.

θρίγκωμα θριγκός, γεῖσο.

θρώσκω πηδῶ, σκιρτῶ.

Θυέστης γιός τοῦ Πέλοπα, ἀδελφός τοῦ Ἀτρέα. Γιά τὴ φιλονικία τῶν δύο ἀδελφῶν βλ. στή λ. *δινεύω*

θυηπόλος ὁ ἀσχολούμενος μέ τίς θυσιές, ἱερέας.

θυμόομαι - οὔμαι ὀργίζομαι, θυμῶνω.

θυτήριον θύμα.

ιέρεια (ἀπτικὸς τύπος) *ιέρεια*.

ιερεὺς 360 σφαγιαστής.

ἴημι ρίχνω· στόν 298 βυθίζω (τό ξίφος).

ἰκνέομαι-οὔμαι 1069 ἰκετεύω.

ἴνα 394, 1344 ὅπου.

ἰὸς ὁ, βέλος.

ἴππευμα πορεία μέ ἄλογο ἢ μέ ἄρμα. Στόν 1428 ἀπό τό *ἴππεύμασιν* ἐκ γῆς πρέπει νά νοηθεῖ κατά ζεῦγμα *διώγμασιν* στό *ἐκ θαλάσσης*.

ἰππόδρομος 1138 τό οὐράνιο διάστημα ἀπό τό ὅποιο περνᾶ τό ἄρμα τοῦ ἥλιου.

ἰσθήρης ἴσος.

ἱστορέω-ῶ ἐρωτῶ.

ἱστός 222, 816 ἀργαλειός.

ἴστω 1077 *μάρτυς ἔστω* (προστακτ. τοῦ *οἶδα*)

ἴστωρ γνώστης.

ἴχνος: *τίθημι ἴχνος ποδός* 752 πατῶ τό πόδι μου.

κάδόκουν 956 καὶ ἐδόκουν· βλ. δοκέω.

κάθαιμος καταματωμένος.

κάθαρμα κάθαρση, καθαρισμός.

καθάρισος καθαριστικός, ἐξαγνιστικός· στόν 1225 τό καθαρία καταγορούμενο.

καθιδρύομαι ἐγκαθιδρύω· *καθιδρύσαιντο εὐτυχῶς* 1481 εὐχομαι νά στήσουν μέ τό καλό.

καθίημι ρίχνω κάτω, κατεβάζω· *καθίημι κόμας* 52 βγάζω μαλλιά· *καθίημι δέμας* 114 κατεβάζω τό σώμα μου, κατεβαίνω· *καθίημι γόνν* 333 γονατίζω· *καὶ μὴν καθείσαν δέλεαρ ἠδύ μοι φρενῶν* 1181 καὶ ὅμως ἔριξαν γλυκό δόλωμα γιά νά μοῦ πλανέψουν τήν ψυχή τό φρενῶν γεν. ἀντικειμ. στό *δέλεαρ πόντῳ δέ δόντες τοῖν ξένοι* *καθίεσαν* 1353 κατέβαζαν (τή σκάλα) στή θάλασσα γιά τούς ξένους (γιά ν' ἀνεβοῦν μέ αὐτήν οἱ ξένοι).

καθοσιόομαι - οὔμαι ὀρίζω νά μοῦ θυσιάσουν. *καινός νέος*, πρόσφατος, *παράδοξος* (42), *πρωτότυπος* (1029), *σοβαρός*, *σπουδαῖος* (239, 1160). Γιά τήν τελευταία σημασία πρβλ. *νέον* (σοβαρό) 237.

καίνω σκοτώνω· 1170 σύντ.: ἔκανόν τινα βαρβάρων, καιρὸς εὐκαιρία. Γιά ὄλο τό χωρίο 907 βλ. ἐκβαίνω. κάκη κακία, φαυλότητα, ἀνανδρία· κάκην κεκτήσομαι 676 θά ἀποκτήσω φήμη ἀναντρου.

κακιστέον δεῖ κακίζειν· κακίζω 1) κατηγορῶ 2) κάνω κάποιον δειλό· τὸν χρησμὸ οὐ κακιστέον 105 δέν πρέπει νά προδώσουμε ἀπό δειλία τό χρησμὸ.

κάκκομιζόντων 1106 καί ἐκκομιζόντων προστακτ.

κακόομαι - οὔμαι κακοπαθαίνω, δυστυχῶ.

καλέομαι - οὔμαι 493 βλ. ὀνομάζω.

καλλίνικος αὐτός πού νίκησε λαμπρά· τὸν καλλίνικον στέφανον Ἰλίου 12 τό στεφάνι τῆς λαμπρῆς νίκης τοῦ Ἰλίου (γεν. ἀντικειμ.).

καλλιστάδιος αὐτός πού ἔχει ὠραῖο στάδιο· 437 βλ. πολυόρνηθος.

καλλιστεῖον βραβεῖο ὁμορφιάς· τό καλλιστεῖον εἰς ἔμ' ἀναφέρων 23 θεωρώντας σάν τό πῖο ὠραῖο ἀπόκτημα (τοῦ ἔτους ἐκείνου) ἐμένα.

καλλίφθογγος αὐτός πού βγάζει ὠραῖο ἦχο.

καλύμματα 372 νυφικά πέπλα.

κάμνω ἀποκάμνω. Γιά ὀλόκληρο τό χωρίο 1119 βλ. δυσδαμονία.

κάμπιμος αὐτός πού ἔχει στροφές, πολύστροφος.

κάμπτω (στίς ἀρματοδρομίες) στρέφω τά ἄλογα στόν καμπτήρα· ἐγγύς τῶν ἐμῶν κάμπτεις φρενῶν 815 μεταφορ. ἀπό τίς ἀρματοδρομίες ἀντί γιά τό ἀπλό θιγγάνεις τῶν ἐμῶν φρενῶν ἔρχεσαι κοντά σ' ἐκεῖνο πού ἔχω στό νοῦ μου.

κάντυχόντες 252 καί ἐντυχόντες.

κάπι καί ἐπί.

κάπίθες καί ἐπίθες.

καραδοκῶ περιμένω μέ προσοχή (κυρ. προβάλλοντας τό κεφάλι), προσέχω νά ἀποκρούσω.

κασίγνητος ἀδελφός· κασιγνήτη ἀδελφή· κασιγνήτω 498 πραγματικοί ἀδελφοί, κατ' ἀντίθεση πρὸς τό ἀδελφῷ φιλότητι· κασίγνητον κάρα 983 ἀγαπητή ἀδελφή.

Κασταλία πηγὴ τῶν Μουσῶν στόν Παρνασσό.

καταβάλλω ρίχνω κάτω 606 σύντ.: αἰσχιστὸν ἐστὶν ὅστις (= εἷ τις) σέσωσται αὐτὸς καταβαλὼν τὰ τῶν φίλων ἐς ξυμφοράς.

κατάδω· φάλλω κάτι σάν ἐπωδὴ (ξόρκι)· κατῆδε βάρβαρα μέλη μαγεύουσα 1337 τραγουδοῦσε ἀκατανόητα μαγικά τραγούδια (ἐπωδές, ξόρκια).

κατάργματα προκαταρκτικά της θυσίας.

κατάρχομαι κάνω τά προκαταρκτικά της θυσίας, π.χ. ραντίζω τήν κεφαλή τοῦ θύματος μέ ἀγιασμένο νερό πρβλ. *χερνίπτομαι, χέρνιψ*.

κατασβέννυμι = *ἐλαίῳ σῶμα σὸν κατασβέσω* 633 ὕστερα ἀπό τήν καύση τοῦ νεκροῦ ἔριχναν στή χόβολη· λάδι καί μέλι· ὥστε κυρίως: θά περιχύσω μέ λάδι τό λείψανό σου, τήν τέφρα σου.

καταστάζω στάζω κάτω· οὐ καταστάζει φόνος 72 ἀπ' τόν ὁποῖο (βωμό) στάζει κάτω αἷμα.

κατάχαλκος σκεπασμένος μέ χαλκό· *σκιερᾷ κατάχαλκος εὐφύλλῳ δάφνῃ* 1246 προφυλαγμένος (χυρ. θωρακισμένος) ἀπό τή φουντωτή δάφνη, πού τόν σκίαζε. (Κατ' ἄλλους: σκεπασμένος μέ φολίδες χάλκινες καί μένοντας κάτω ἀπό τή δάφνη).

κατεργάζομαι 1173 σκοτώνω, «ξεκάνω».

κατεύχομαι καταριέμαι

κατέχω 1498 προστατεύω, κατευθύνω βλ. *Νίκη*.

κατήρης ἐφοδιασμένος· καλοταιριασμένος· πρβλ. *εὐήρης*. 1346 βλ. *πίτυλος*.

κατολοφύρομαι βαριοθρηνώ, θρηνώ γιά κάποιον.

κάτω 481 στόν Ἄδη.

κέλαδος ὁ, θόρυβος, ἦχος.

κέλευθος ἡ, πληθ. *τά κέλευθα, ὁδός*.

κέλευσμα παράγγελμα· *ἐκ κελεύσματος* 1405 ὕστερα ἀπό παράγγελμα (σάν δόθηκε ἡ ἐντολή).

κέρδος: *ζητεῖς γάρ οὐδέν κέρδος* (ἐνν. *ἐμοί*) *ὡς θανουμένῳ* 506 (*οὐκ ἄν φράσαιμι ἤτις πόλις ἐστί μοι*) γιατί αὐτό πού μου ζητεῖς δέ μέ ὠφελεῖ, ἀφοῦ θά ἀποθάνω.

κερκίς σαῖτα τοῦ ἀργαλειοῦ.

κῆδειος πένθιμος· *κῆδειος οἶκος* πένθιμο μοιρολόι (βόγγος)· τό *κηδείος οἶκος* 147 ὅπως καί τό *ἀλύροις ἐλέγοις* 146 παράθεση στό θρήνους 144.

κηδεύω φροντίζω (τόν 1213 ἐννοεῖται: *καί (κηδεύω) φίλων οὓς δεῖ μάλιστα (κηδεύειν)* τραγ. εἰρωνεία.

κῆδος τό, συγγένεια ἀπό ἐπιγαμία· *κῆδη* πεθερικά· *κῆδη καί δόμους* 707 τό σπίτι μέ τό ὁποῖος ἔχει συμπεθεριάσει.

κηροδέτας δωρ., ἄττ. *κηροδέτης*, κεροδεμένος, κολλημένος μέ κερί· *κηροδέτας κάλαμος* 1125 σύριγγα ἀποτελούμενη ἀπό καλαμάκια ἄνισα το-

ποθετημένα παράλληλα και κολλημένα μεταξύ τους με κερί. Τή σύρριγα ἐπινόησε ὁ Πάν.

κηρύσσεται 527 διαδίδεται.

κινδύνευμα ἐπικίνδυνη ἐπιχείρηση, τόλμημα τὸ κινδύνευμα γίνεται καλὸν 1001 ἢ ἐπικίνδυνη ἐπιχείρηση τελειώνει μὲ ἐπιτυχία, πετυχαίνει. Κατὰ τὴν Ἰφιγένεια θά ἐπιτύχει τὸ ἐπιχείρημα, ἐάν κατορθώσουν δύο πράγματα συγχρόνως (εἰ ταῦτα γενήσεται ἐν τι ὁμοῦ), δηλ. καί ἡ μεταφορά τοῦ ἀγάλματος στό πλοῖο καί ἡ ἐπιβίβαση τῆς ἴδιας· μπροστά ἀπό τὸ οἴσεις 1000 πρέπει νά νοηθεῖ τὸ εἰ.

κληδουχέω-ῶ εἶμαι κλειδοκράτορας, φύλακας τῆς πύλης (πρβλ. 1152), ἱερέας.

κληδοῦχος ἡ, κλειδοκρατόρισα, φύλακας, ἱερεία· 130 συντ.: πέμπω πόδα (ὀδηγῶ τὸ πόδι, ἔρχομαι) παρθένιον ὄσιον δούλα κληδοῦχου ὀσίας (τῆς Ἰφ.).

κλιζομαι καλοῦμαι, ὀνομάζομαι, ἀναφέρομαι εἶμαι (917).

κλήθρον μάνταλος, ἀμπάρα· ἢ χαλκύτευκτα κλήθρα λύσαντες μοχλοῖς... ὧν οὐδὲν ἴσμεν 99 ἢ (θὰ μποῦμε, ἀφοῦ παραβιάσουμε μὲ μοχλοῦς τίς χαλκίνες ἀμπάρες... πού γι' αὐτά δέν ἔχομε ἰδέα·

κλαῶ κλήθρα 1304 ἀνοίγω τῆ θύρα.

κλισία τόπος γιά κατάκλιση· κλισία λέκτρων 856

εὐνή, νυφική κλίνη.

κλύδων ὁ, κύμα, τρικυμία, θαλασσοταραχή. οὐκουν πρὸς αὐτὸν ναὸν ἐκπίπτει κλύδων; 1196 δέ φτάνουν λοιπὸν τὰ κύματα ὡς τὸν ἴδιο τὸ ναό;

κλύζω περιβρέχω, ξεπλένω.

κλύω ἀκούω· κλύοντά σου 768 ἐκ μέρους σου.

κοιλωπὸς βαθουλός.

κοινός: κοινὰ δόξα 418 μὲ ἓνα ὄνειρο κοινό γιά ὅλους· ὅλοι ὄνειρεύονται νά πλουτήσουν, ἀλλά, ὅπως καθορίζεται ἀμέσως ἔπειτα 419-20, ἡ φιλόπλουτη αὐτὴ διάθεση ἔχει διαβαθμίσεις· κοινὰ χάρις ὄλβου 455 κοινή (σέ κάθε ἄνθρωπο) εὐτυχία· στὸν 452-455 ὁ χορὸς εὐχεται νά βρισκεται, ἔστω καί σ' ὄνειρο, στὴν πατρίδα του (νά ὄνειρεῦεται ὅτι βρισκεται στὴν πατρίδα) καί ἔτσι νά εὐχαριστιέται στὸν ὕπνο, πράγμα πού εἶναι εὐτυχία προσιτή σ' ὅλο τὸν κόσμο· τὸ τερπνῶν ὕπνων ἀπόλασιν καί τὸ κοινὰν χάριν ὄλβου ἐλεύθερες παραθέσεις στά προηγούμενα· ἐς τὸ κοινὸν δίδωμι 673 ἀνακοινώνω.

κοινόφρων αὐτὸς πού ἔχει τὸ ἴδιο φρόνημα, τίς ἴδιες σκέψεις μὲ κά-

ποιον. Στόν 1008 *κοινόφρων σοὶ ἀντί* γιά τό συνηθισμένο *κοινηὴ σὸν σοί* στό *κοινόφρων ζῆν* ἀντιστοιχεῖ τό *λαχεῖν ἴσον θανῶν* (= *κοινηὴ θανεῖν*).

κοινωνός 1173 *κοινός*.

κοίρανος ἄρχοντας, κυβερνήτης, βασιλιάς.

κόμη: οἱ συγγενεῖς τήν ἔκοβαν καί τήν προσέφεραν στούς νεκρούς ἢ ὀλόκληρη ἢ μερικῆς πλεξοῦδες. Ἡ Ἰφιγένεια, ὅταν ἦταν νά θυσιαστῆ στήν Αὐλῖδα, θέλησε, ἀφοῦ δέν μποροῦσε νά ταφεῖ στήν πατρική γῆ, νά ἀποθέσουν τουλάχιστο τήν κόμη στό ἐκεῖ κενοτάφιό της 820· ἡ σύνταξη 820: (*οἶσθα*) *δοῦσα σὰς κόμας φέρειν σῆ μητρί*, Ἡ Κλυταιμῆστρα λοιπόν δέν εἶχε συνοδεῦσει τήν Ἰφιγένεια στή Αὐλῖδα· τό ἀντίθετο λέγεται στήν Ἰφ. Αὐλ.

κομίζομαι παίρνω γιά τόν ἑαυτό μου· φέρνω.

κοντός κοντάρι. Στόν 1350 μερικοὶ ἀπό τούς ναῦτες *εἶχον*, δηλ. συγκρατοῦσαν τήν πλώρη μέ τά κοντάρια, γιά νά μή «διπλαρώσει» τό καράβι, ἀφοῦ εἶχαν σηκώσει τήν ἄγκυρα.

κορᾶν ὄωρ. γεν. πληθ.

κόσμος 632 κοσμήματα, προσφορές στό νεκρό, κτερίσματα· *θεᾶς κόσμοι* 1223 στολίδια τοῦ ἀγάλματος τῆς θεᾶς.

κούρα κόρη· *δία κούρα* 404 ἢ Ἄρτεμη.

κοῦφος ἐλαφρός.

κόχλος μεγάλο κοχύλι τό χρησιμοποιοῦσαν γιά σάλπιγγα.

κρᾶτα τό, (αἰτίατ. καί σπανιότατα ὡς ὀνομαστ.) κεφαλή· *κρᾶτα κρῦφαντες* 1207 ἀφοῦ σκέπασαν τά κεφάλια (τῶν ξένων).

κρατήρ ἄγγειο, μέσα στό ὁποῖο ἀνακατώνονται ὑγρά· στόν 160 *κράμα* 159 κ. ἐ. σύντ.: *ῶ (κασιγγήτω) μέλλω ὑδραίνειν ἐν νώτοις γαίας τάσδε χοᾶς κρατήρα τε τῶν φθμμένων* (τό κράμα πού πρόσφεραν στούς νεκρούς), (δηλ.) *πηγάς τ' οὐρέϊων ἐκ μόσχων* (γάλα) Βάκχου τ' οἰνήρας λειβᾶς (οἶνο) *ξοθᾶν τε πόνημα μελισσᾶν* (μέλι).

κρεῖσσον στόν 836 ἀντί τοῦ *μᾶλλον*: *κρεῖσσον ἢ λόγοισιν* περισσότερο ἀπ' ὅσο μπορεῖ κανεῖς νά πεῖ.

κρηπίς βάση, βᾶθρο.

κτησάμενος 696 μετὰ τό *δάμαρτ' ἔχειν* ὁ Ὀρέστης διακόπτει λίγο τό λόγο του, καί ἔπειτα συνεχίζει μέ ἀνακόλουθο τρόπο: *γένοιτ' ἄν... ἐξαλειφθεῖ ἄν*.

κυάνεος μαυρογάλαζος, σκοτεινός ἐπίθ. τῆς θάλασσας (κυρίως τῆς ταραγμένης).

κυκλωπῖς ἐστία 845 οἱ Μυκῆνες ἐπειδὴ τὶς περιέβαλλαν τὰ κυκλώπεια τείχη (τὰ κτισμένα ἀπὸ τοὺς Κύκλωπες).

Κύνθιος αὐτός πού ἀνήκει στὸν Κύνθο, βουνό τῆς Δήλου. παρὰ Κύνθιον ὄχθον 1098 ἢ παρὰ ἐννοεῖται καὶ στίς ἐπόμενες αἰτιατικές: φοίνικα, δάφναν, θαλλόν, λίμαν.

κυρέω-ῶ = τυγχάνω 1297 συναντῶ· πολλὰ πολλῶν κυρεῖ 759 πολ-
λές προβλέψεις πολλά πετυχαίνουν· ἄλλα ἐξ ἄλλων κυρεῖ 865 ἢ μιά συμ-
φορὰ διαδέχεται τὴν ἄλλη.

κῶλον μέλος τοῦ σώματος, κυρίως τὸ σκέλος· κῶλα ἠκοντιζέτο «ἔπε-
φταν κλωτσιές».

κώπα δωρ., αἰτ. κώπη· στὸν 140 στόλος.

λάβρος ὀρμητικός, σφοδρός.

λαγῶν ἢ, λαγγόνι (τὸ κοίλωμα τοῦ σώματος κάτω ἀπὸ τὶς πλευρές).

λάθα δωρ., αἰτ. λήθη.

λάινος (λάας ὁ λίθος) λίθινος.

λακτίζω κλωτσῶ· πρὸς κῆμα λακτιζοντες 1396 παλεύοντας πρὸς τὰ
κύματα· πρβλ. πρὸς κέντρα.

λακτιζειν παροιμ., γιὰ μιά μάταιη ἀντίσταση.

λαμβάνομαι πιάνομαι ἀπὸ κάπου· νεὺς λάβεσθε κώπαις 1386 κυ-
ρίως: «πιασεῖτε ἀπὸ τὸ καράβι μὲ τὰ κουπιὰ», δηλ. ἐξουσιάσετε τὸ καράβι,
κατευθύνετε τὸ καράβι μὲ τὰ κουπιὰ.

λάμπω: λάμπομαι πυρὶ 1155 καίγομαι.

λανθάνω διαφεύγω τὴν προσοχὴ στὸν 118 κ.έ. σύντ: χρεῶν (νῶ) χω-
ρεῖν ὅποι (τῆς Ταυρικῆς) χθονὸς κρύψαντε δέμας λήσομεν.

λάσκω λέγω· αὐδὴν λακῶν 976 ἀφοῦ ἔβγαλε φωνή, ἀφοῦ μίλησε.

λάτρευμα λατρεία· πολύχρυσα λατρεύματα 1275 λατρεία, πού κει νά
μαζευτεῖ πολὺ χρυσάφι. Τὰ περίφημα πλούτη τῶν Δελφῶν βρῖσκονταν στοὺς
θησαυρούς.

λατρεύω 1115 ὑπηρετῶ.

Λατῶ δωρ., αἰτ. Λητώ, ἢ μητέρα τοῦ Ἀπόλλωνα καὶ τῆς Ἄρτεμης

λείπω: ὧν γε δυνατὸν οὐδ' ἐγὼ λείπω χάριν κι ἐγὼ δέ θά παραλείψω
νά κάνω γιὰ εὐχαρίστησή σου κάτι ἀπὸ κεῖνα τουλάχιστο πού εἶναι δυνατό.

λέκτρον κλίνη, κλίνη νυφική, γάμος· ἔγημε λέκτρα 538 ἔγημε γάμον
(σύστοιχ. ἀντικειμ.) δόλια (ἐνν. λέκτρα ἔγημε) 539 ὁ γάμος πού ἔκανε ἦ-
ταν δόλιος.

λέξεται 1047 παθητ.

λεπαῖος πετρώδης, ἀπόρημος.

Λευκοθέα θαλασσινή θεά.

λέχος τό, κλίνη, συζυγική κλίνη, γάμος.

Λήδα ἡ σύζυγος τοῦ Τυνδάρεω.

λήμα φρόνημα.

λιβάς ἡ, σταγόνα, ρυάκι.

λινόδετος δεμένος μέ λινά σκοινιά· χαλινοὶ λινόδετοι 1043 λινά σκοινιά, πρυμνήσια.

λινοπόρος αὐτός πού κάνει τό καράβι νά προχωρεῖ μέ τά λινά πανιά, ἐπίθ. τῆς αὔρας 410.

λιπαρὸς στιλπνός, λαμπρός.

λόγος 578, 672 σκέψη, λογισμός· διήλθον χᾶτερον λόγον τινὰ 672 ἔκανα καί μιάν ἄλλην σκέψη· 998 δικαιολογία λόγοι 737 ὄρκοι λόγῳ 761 προφορικῶς.

λόγχη: 823 σύντ.: παλαιὰν λόγχην Πέλοπος ἐν δόμοις πατρός.

λοιβὰ δωρ., ἄττ. λοιβή, σπονδή· λοιβὰ Ἄϊδα 169 νεκρική προσφορά, χροές.

Λοξίας ἐπωνύμιο τοῦ Ἀπόλλωνα.

λουτρά νερό γιά τό γαμήλιο λουτρό καί τό ἀγγεῖο πού περιεῖχε αὐτό (ἡ λουτροφόρος). Οἱ μελλόνυμφοι λούζονταν τήν παραμονή τοῦ γάμου μέ νερό ὀρισμένης πηγῆς, πού τήν θεωροῦσαν ἱερή (στήν Ἀθήνα τῆς Καλλιρρόης ἢ Ἐνεακρούνου)· στήν Ἰφιγένεια πού ἔφευγε γιά τήν Αὐλίδα ἔδωσε ἡ Κλυταιμίστρα νερό τῆς πατρίδας τῆς, γιά νά λουστεῖ μέ αὐτό ἡ Ἰφιγένεια. Ἐνῶ ἤδη βρισκόταν στήν ἄμαξα ἀνεδέξατο τήν λουτροφόρον.

λοχεῖα τοκετός, γέννα· θιγγάνω λοχεῖας 382 ἐγγίζω λεχώνα ἢ ὅ,τι σχετίζεται μέ αὐτήν.

λοχεῖα τὰ ὁ τόπος πού ἔγινε ὁ τοκετός.

λόχιοι (λέχος, λεχώ, λέκτρον, ἐπιλόχιος) αὐτός πού ἀνήκει στόν τοκετό· λόχιοι στερεὰν παιδείαν Μοῖραι ξυντείνουσιν θεαὶ 206 οἱ Μοῖρες τοῦ τοκετοῦ μέ προόρισαν νά μεγαλώσω μέσα στά βάσανα· λοχία· 1097 εἶναι ἡ Ἄρτεμη, θεά τῶν τοκετῶν, πού βοηθοῦσε τίς γυναῖκες πού γεννοῦσαν.

λυγαῖος σκοτεινός ὄμμα λυγαῖας νυκτός 110 τό μάτι τῆς σκοτεινῆς νύχτας, ἡ νύχτα πού μέ τό σκοτάδι τῆς ἐπιβλέπει καί προστατεύει.

λυπρὸς ἐλεινός, ἄθλιος, λυπηρὸς, ἐνοχλητικός.

λώβρα δωρ. ἄττ. λώβη, σκληρή, ἄστοργη συμπεριφορά, ἀτίμωση, ὕβρη,

κακοποίηση, ἀλαζονεία. Στόν 211 ἡ Κλυταιμῆστρα γέννησε τὴν Ἰφιγένεια, γιὰ νὰ γίνει σφάγιο στὴν ἀλαζονεία τοῦ πατέρα της.

μανθάνω 810 ἀκούω.

μαντεῖος μαντικός. Στόν 1267 κ. ἑ. ἡ Γαῖα ὀργισμένη, ἐπειδὴ ἡ κόρη της ἡ Θέμις ἐκτοπίστηκε ἀπὸ τοὺς Δελφούς (*φθόνῳ θυγατρὸς*) ἱδρυσε ὀνειρομαντεῖο καὶ ἔτσι (δὲ 1267) ἀφαίρεσε ἀπὸ τὸ Φοῖβο τὸ μαντικό ἄξιωμα.

μάρναμαι μάχομαι.

μάταιος 275 ἀνόητος.

μεθίημι ἀφήνω ἐλεύθερο, λύνω.

μεθίστημι μετακινῶ, ἀπομακρύνω, ἀπαλλάσσω· *μετάστησόν (με) θεᾶς σφαγίων, ἐφ' οἷσι ξενοφόνους τιμὰς ἔχω* 775 ἀπάλλαξέ με ἀπὸ τὰ σφάγια τῆς θεᾶς, πού ἔχω τὸ χρέος νὰ θυσιάζω ξένους· *μεθίστημι φόνου* 1177· ἀπομακρύνω ἀπὸ τὸ μῖασμα τοῦ φόνου.

μέλαθρον στέγη, ὄροφή, κατοικία· *μέσον γὰς ἔχων μέλαθρον* 1258 ἔχοντας ἀνάκτορό σου τὸ μέσο τῆς γῆς. Ἐπίστευαν ὅτι στό ἱερό τῶν Δελφῶν ἦταν ὁ ὀμφαλὸς (τὸ κέντρο) τῆς γῆς· ἓνας λευκὸς λίθος σέ σχῆμα κολούρου κώνου ἔδειχνε τὴ θέση.

μέλει τῇ τύχῃ οἶμαι μέλειν τοῦδε ξὺν ἡμῖν 909 νομίζω ὅτι ἡ τύχη φροντίζει γι' αὐτό μέ τῇ δικῇ σας βοήθειᾳ.

μελεόφρων αὐτὸς πού σκέπτεται ὀλέθρια πράγματα, ὁ δυστυχημένος, ὁ ἀξιολύπητος ἐξαιτίας τῶν σκέψεών του.

μέλομαι γίνομαι ἀντικείμενο φροντίδας, ἀγάπης· *τὰν ἐν θρήνοισι μούσαν νέκυσι μελομένην* 183 τὸ θρηνητικὸ τραγούδι τὸ ἀγαπημένο στοὺς νεκροὺς τέτοιο ἄσμα τονίζει (*ὑμνεῖ ἐν μολπαῖς*) ὁ Ἄδης *δέχα παιάνων*, πού ἦταν ὕμνοι πρὸς τὸν Ἀπόλλωνα κυρίως καὶ εἶχαν τὸνο χαρμόσυνο· *μελόμενος* 645 προορισμένος.

μέλπω τραγουδῶ, ὕμνῶ· *μέλπω ποσσι* 429 τραγουδώντας χορεύω· *πεντήκοντα κορᾶν Νηρηΐδων χοροὶ μέλπουσιν ποσσι ἐγκύκλιοι* τῶν πενήντα θυγατέρων τοῦ Νηρέα οἱ χορευτικοὶ ὅμιλοι τραγουδοῦν καὶ χορεύουν κυκλικὸ χορό.

μέμονα, παρακείμεν., μέ σημασία ἐνεστ., *ποθῶ ἀμφίλογα δίδυμα μέμονε φρῆν* 655 ὁ λογισμὸς μου ταλαντεύεται ἀνάμεσα σέ δυὸ ἀποφάσεις· αὐτὰ λέει ὁ Χορὸς μὴ γνωρίζοντας ποιὸς ἀπὸ τοὺς δυὸ εἶναι ὁ περισσότερο δυστυχημένος 654.

μὲν στὸν 386 τουλάχιστο (ὑπονοεῖται : δὲν ξέρω πῶς σκέπτονται οἱ ἄλλοι).

μέρορες ἄνθρωποι· 1264 κ.ε. βλ. *δνοφερός*.

μεστός: τὸ Ἄργος αὐτοῦ μεστόν 804, ὁ Ὀρέστης γεμίζει τὸ Ἄργος μὲ τὴν παρουσία καὶ μὲ τὴ φήμη του.

μέτα 1300 *μέτεστι*: τί ἡμῖν δρασμοῦ μέτα; τί σχέση ἔχομε ἐμεῖς μὲ τὴν ἀπόδραση;

μεταδίδωμι δίνω μερίδιο· *μεταδίδωμι γνώμης* 1030 ἀνακοινώνω τὴ γνώμη μου.

μεταδρομή καταδίωξη.

μεταίρω μετακινῶ.

μετάρσιος μετέωρος· *μεταρσία ὑπὲρ πυρᾶς* 27 σηκωτά, «στὸν ἀέρα» ἐπάνω ἀπὸ τὸ βωμό.

μετάστασις ἀλλαγὴ πορείας. Στὸν 816 τὸ *μετάστασιν* ἐπεξήγηση τοῦ εἰκῶ· γιὰ τὸ μῦθο βλ. λ. *δινεύω*.

μετέρχομαι καταδιώκω, τιμωρῶ, ἐκδικιέμαι· *τοὺς ὑβρισθέντας γάμους Ἑλένης μετελθεῖν* 13 νά πάρει ἐκδίκηση γιὰ τὴν προσβολή πού ἔγινε στό σύζυγο τῆς Ἑλένης.

μέτεστι: *μέτεστι χυμῖν τῶν πεπραγμένων μέρος ἔχετε* κι ἐσεῖς τὸ μέρος σας σέ αὐτά πού ἔχουν γίνει.

μετοίχομαι πηγαίνω γιὰ ἀναζήτηση· 1332 βλ. *ἀπόρητος*.

μηλοθύτης αὐτός πού θυσιάζει πρόβατα· *βωμὸς μηλοθύτης* βωμός στὸν ὁποῖο προσφέρουν θυσίες προβάτων.

μὴν βέβαια, ἀλήθεια, ὅμως· *οὐ μὴν ... ἀλλὰ* 630 ἐντούτοις· *καὶ μὴν* 1050 τότε καί.

μητροκτόνος ὁ φονιάς τῆς μητέρας του· *κηλὶς μητροκτόνος* 1200 μίασμα ἀπὸ τὴ μητροκτονία.

μηχανάομαι - *ῶμαι* βρίσκω μηχανή, τρόπο· *εσβάσεις μηχανώμενοι* 101 μηχανευόμενοι τὴν παραβίαση τῆς εἰσόδου.

μηχανή μηχανή, μέσο, τρόπος· *πάσας προσφέροντε μηχανὰς* 112 βάζοντας σέ ἐνέργεια ὅλα τὰ μέσα.

μίασμα: *μίασμα χεροῖν* 1047 μίασμα προερχόμενο ἀπὸ φόνου.

μιν αὐτόν, αὐτήν, αὐτό.

μισθός ἀμοιβή· *μισθὸν οὐκ αἰσχρὸν* 593 ἀμοιβή ὅχι εὐκαταφρόνητη· τὸ *μισθὸν* ἔχει ἐπεξήγηση τὸ *σωτηρίαν* 594.

μῖσος 525 μισητή· τὸ ἀφην. οὐσιαστικό ἀντί γιὰ τὸ ἐπίθετο· πρβλ. τὰ

δικά μας: πομπή, λέρα, σίχαμα.

μοῖρα μέρος, μερίδιο· ἔπ' εὐτυχία τῆς σφωζομένης μοίρας εὐδαίμονες ὄντες 1490 πηγαίνετε στήν εὐχή τοῦ θεοῦ, εὐτυχεῖς, γιατί ἀνήκετε στή μερίδα ἐκείνων πού σώζονται.

μονοτράπεζος αὐτός πού φιλοξενεῖται σέ ξεχωριστό τραπέζι· ξένια **μονοτράπεζα** 949 φιλοξενία, κατά τήν ὁποία καί ὁ φιλοξενούμενος καί κείνοι πού φιλοξενοῦν τρώγουν σέ ξεχωριστό ὁ καθένας τραπέζι.

μόρος θάνατος.

μόχθος 155, 191 συμφορά.

μυριοτευχῆς αὐτός πού φέρνει μύρια τεύχη (= ὅπλα) καί συνεκδοχ. μύριους ἔνοπλους. Γιά ὀλόκληρο τό χωρίο 141 βλ. **χιλιοναύτας**.

μυσαρός μιάρος, μισαμένος· **μυσαρά ἐστι** 1211 μεταδίδουν τό μίασμα. **μύσος** τό μίασμα.

μῶν μήπως.

ναῖ δωρ., ἄττ. **νηί**.

νάιος αὐτός πού ἀνήκει στό πλοῖο, **καραβίσσιος**· **νάιοι δρασμοὶ** 891 φυγή (ἀπόδραση) μέ πλοῖο· **νάϊον ὄχημα** πλοῖο· **στόν** 410 (κατά μετωνυμία) ναῦτες, θαλασσοπόροι (πρβλ. τό **θέατρον** = οἱ θεατές)· **ἔπλευσαν, νάιον ὄχημα** ταξίδεψαν, αὐτοί οἱ θαλασσοπόροι.

νάπη κοιλάδα, χαράδρα.

Ναυπλία τό σημερινό Ναύπλιο.

ναυσθλόμαι - οὔμαι παίρνω μαζί μου «διά θαλάσσης».

ναυστολέω - ῶ ταξιδεύω, μεταφέρω «διά θαλάσσης»· ὁ **ναυστολῶν εἶμ'** ἐγὼ τὰς συμφορὰς 599 ἐγὼ ἔχω ἀρματώσει τό καράβι τῶν συμφορῶν.

ναυτίλος ναυτικός· **ναυτίλος ἐφθαρμένος** 276 ναυαγός.

νεανίας 304 γενναῖος.

νεῖκος τό, φιλονικία 813 σύντ. : ἤκουσα **νεῖκη**, ἃ ἦν **περὶ χρυσης ἀρ- νός**· γιά τό μῦθο βλ. λ. **δινεύω**.

νεὸς νεῶς.

νεοχμὸς νέος (μόνο γιά πράγματα).

Νηρεὺς θαλασσινὸς θεός· **κούρα αὐτοῦ** (217) ἡ Θέτις.

νίζω πλένω· **νίζω φόνον** 1338 ξεπλένω τό μίασμα ἀπό τό φόνο.

Νίκη· **στόν** 1497 κ. ἔ. ὁ Χορός παρακαλεῖ τή θεά **Νίκη** νά τόν ἀνα- δεικνύει νικητὴ στοὺς δραματικούς ἀγῶνες.

νιν αὐτόν, αὐτήν, αὐτούς, αὐτές, αὐτά· νιν 1240 αὐτούς, τόν Ἀπόλλω-
να καί τήν Ἄρτεμη.

νίπτω πλένω, ξεπλένω.

νομίζεται 471 συνηθίζεται· νόμισμα 1471 ἔθιμο.

νόμος 35 ἔθιμο· σύντ.: *χρώμεσθα νόμοισιν ἑορτῆς, ἧς μόνον τοῦνομα
καλόν, τὰ δ' ἄλλα...* ἡ Ἰφιγένεια σιωπᾶ, γιατί φοβᾶται νά προφέρει τή λέξη
αἰσχρά· 970 δικαστική ἀπόφαση.

νοσέω -ῶ 536, 680, 693 βρίσκομαι σέ κακή κατάσταση· 1018 δυ-
σκολεύομαι, «σκοντάφτω».

νοστέω -ῶ γυρίζω στήν πατρίδα.

νόστος γυρισμός στήν πατρίδα· στόν 1112 γῆ, χώρα (βλ. *ἐμπολά*).

νοτερὸς ὑγρός.

νοτίζω βρέχω· στόν 832-833 τμήση: *κατά... νοτίζει*.

νοτις ὑγρασία, νερό, κύμα.

νυμφεύματα γάμος.

νὺν (ἐγκλιτ.) λοιπόν.

νύχιος νυκτερινός· 1262 βλ. *Χθών*.

νῶν 482 σ' ἐμᾶς τοὺς δυό· ἀπό

νῶτον ράχη, πλάτη· *νῶτα χθονός* ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς·

νῶτα πόντου ἡ ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας.

Ξεῖνα ξένη, φιλοξενούμενη· *ἀξείνου πόντου ξεῖνα* 218 μένοντας σάν ξέ-
νη στίς χώρες τοῦ ἀφιλόξενου πόντου (τοῦ Εὐξείνου κατ' εὐφημισμὸ).

ξενόεις γιομάτος ἀπὸ ξένους· 1282 βλ. πολυάνωρ.

ξενοφονέω 1021 σκοτώνω αὐτόν πού μέ φιλοξενεῖ.

ξενοφόνος αὐτός πού σκοτώνει ξένους· *ξενοφόνου τιμαὶ* 776 ἡ τιμητική
ὕποχρέωση (τῆς Ἰφιγένειας) νά θυσιάζει ξένους.

ξεστός λειός.

ξουθός ξανθός, ξανθόμαυρος· *ξουθᾶν μελισσᾶν* (γεν. πληθ.)

ξύζυγος 250 σύντροφος.

ξυνάπτω 1371 συμπλέκομαι· *ὡς τῶ ξυνάπτειν καὶ συναποκαμεῖν μέ-
λη = ὥστε τὰ μέλη (ἡμῶν) συποκαμεῖν σὺν τῶ ξυνάπτειν.* (ἀμέσως
μετὰ τή συμπλοκή).

ξυναρμόζω συνάπτω, συνταιριάζω· *ᾄφιν ὀμμάτων ξυνήρμοσεν* 1167
ἔκλεισε τὰ μάτια του.

ξυνετοῖ στόν 1092 εἶναι αὐτοί πού καταλαβαίνουν τή φωνή τῶν που-

λιών καί ξέρουν τούς μύθους· γι' αὐτούς ἡ βοή τῆς ἀλκυόνας εἶναι εὐξύνετος, ξέρουν δηλ. ὅτι μέ τά τραγούδια τῆς (*μολπαῖς*) θρηνεῖ τό σύζυγό τῆς· βλ. *ἀλκυών*.

ξυνευενέτης σύζυγος.

ξυνοικέω -ῶ 915 εἶμαι σύζυγος.

ξυντείνω τεντώνω, στενοχωρῶ, πιέζω· 207 Βλ. *λόχιος*.

ᾄδε, ἤδε, τόδε: *οἶδε χωροῦσι* 456, *νά, ἔρχονται· τάδε βαίνει* 460, *νά, βαδίζου· τῆσδ' Ἀθηναίας* 1436 *ἐμένα τῆς Ἀθηναῶς*.

ἐδύρομαι θρηνῶ· *τί ταῦτ' ὀδύρη;* 482 γιατί ἔτσι θρηναῶς;

ᾄθεν 35 ἐξαιτίας τοῦ ὁποίου.

ᾄθι ὄπου.

οἶαξ ὄ, δοιάκι, (ἡ λαβή τοῦ πηδαλίου)· μερικές φορές καί τό ἴδιο τό πηδάλιο.

οἶδμα κύμα.

οἰκεῖος: *οἰκεῖοι θάλαμοι* 1140 οἱ θάλαμοι τοῦ σπιτιοῦ μας· *οἰκεῖον ἤλθον τὸν φόνον κεκτημένοι* 1171 ἤρθαν φέροντας τό μίασμα ἀπό τήν πατρίδα τους (κατ' ἄλλους: ἔχοντας πάνω τους μίασμα ἀπό φόνο συγγενικό).

οἰκίζω βάζω κάποιον νά κατοικήσει, ἐγκαθιστῶ.

οἰκτιζομαι σπλαγχνίζομαι, θρηνῶ, πενθῶ· *οὐ τοι νομιζω σοφόν, ὅς ἂν μέλλων κτενεῖν οἰκτῶ τὸ δεῖμα τοῦλέθρον νικᾶν θέλη, οὐχ ὅστις Ἀθην ἐγγύς ὄντ' οἰκτιζεται σωτηρίας ἀνελπὶς* 484 πιστεύω ὅτι δέν εἶναι λογικό πράγμα, ἔάν κάποιος, ὅταν πρόκειται νά θανατώσει, θέλει νά ἐξουδετερώσει μέ ἐκδηλώσεις εὐσπλαγχνίας τό φόβο τῆς καταστροφῆς, (ἐπίσης πιστεύω ὅτι) δέν (εἶναι λογικό), ἔάν κανεῖς θρηναῶ γιά τό θάνατό του πού πλησιάζει, ἐνώ δέν ἔχει ἐλπίδα σωτηρίας· *τό σοφόν* εἶναι οὐδέτερο καί τό *ὅστις* εἰσάγει πρόταση ἀναφορική ὑποθετική (= εἴ τις)· πρβλ. γιά τή σύνταξη 606 *αἰσχιστον ὅστις...*

οἰκτίρω εὐσπλαγχνίζομαι, αἰσθάνομαι συμπάθεια.

οἰκτος εὐσπλαγχνία, συμπάθεια· *ἔχει τοι δύναμιν εἰς οἰκτον γυνῆ* 1054 ἡ γυναίκα ἔχει βέβαια τή δύναμη νά συγχινεῖ· 646 πράγματα πού ἀξίζουν λύπη, συμπόνια οἰκτοὶ τρυφερότητες.

οἰμῶζω φωνάζω *οἶμοι, οἶμοι*.

οἰνηρὸς αὐτός πού περιέχει οἶνο· *Βάκχου οἰνηραὶ λοφβαὶ* 164 κρασί· βλ. *κρατήρ*.

Οινόμαος βασιλιάς τῆς Πίσας· βλ. *Πέλοψ*.

οίνωπος αὐτός πού ἔχει τό χρώμα τοῦ οἴνου· βαθιά ἐρυθρός·

οἷστρος βοϊδόμεγα· μεταφορ. καθετί πού ἐρεθίζει μέχρι μανίας· 394

βλ. *σύνοδος*.

οἶτος ὁ, μοῖρα, .συμφορά· *ἔλεγος οἶτος* 1091 ἀξιοθρήνητη, θλιβερή μοῖρα.

οἶχεται 552 χάθηκε.

ὀκέλλω ρίχνω στήν ξηρά.

ὀλβιος εὐτυχησμένος, μακάριος, πλούσιος, εὐλογημένος.

ὄλβος πλοῦτος, εὐτυχία· *φέρομαι βάρος ὄλβου* 416 κυνηγῶ τά μεγάλα πλούτη· *γνώμα ὄλβου* 419 φιλόπλουτη διάθεση· αὐτή σέ ἄλλους εἶναι ἄμετρη (*ἄκαιρος*) καί σέ ἄλλους μέτρια (*ἤκει ἐς μέσον*) *χάρις ὄλβου* 455 εὐτυχία· βλ. *κοινός*.

ὄλλυμι· *ὄλλωλεν ὡς ὄλλωλε τοῖσιν εἰδόσιν* 575 χάθηκε ὅπως χάθηκε κατά τήν κρίση ἐκείνων πού ξέρουν τά πράγματα.

ὀλόμαν - ὠλόμην.

ὀμαιμος συγγενής «ἐξ αἵματος», συνήθως (στήν Ἰφ. Τ. πάντοτε) ἀδελφός.

ὀμαίμων = *ὀμαιμος*.

ὀμαρτέω - ὦ ἀκολουθῶ, συνοδεύω.

ὀμογενής συγγενής.

ὀμόσπορος ὁ, ἡ, ἀδελφός, ἀδελφή.

ὄναισθε εὐκτ. μέσ. ἀόρ. τοῦ *ὄνιημι* ὠφελῶ· *ὄναισθε μύθων* 1078 νά ἔχετε καλό γιά τά λόγια σας.

ὄναρ = *καθ' ὕπνου* στό ὄνειρο· 518 βλ. *ὠφελον*.

ὄνειρον καί *ὄνειρος*· 452 βλ. *κοινός*.

ὄνησις (*ὄνιημι*) ὠφέλεια· *ὄνησιν σπεύδουσα* 579 ζητώντας νά ὠφελῶ· τό *σπεύδουσα* στό *ἤκομεν* (πληθ. ἀντί γιά ἐνικός).

ὄνομάζω = *πότερος ὑμῶν ἐνθάδ' ὠνομασμένος Πυλάδης κέκληται*; 492 ποιός ἀπό σᾶς τούς δύο λέγεται Πυλάδης ὠνομασμένος μέ αὐτό τό ὄνομα ἐδῶ (στή χώρα τῶν Ταύρων); Ἡ Ἰφιγένεια εἶχε ἀκούσει τό ὄνομα τοῦ Π. ἀπό τό βοσκό (249, 285, 321)· 1321 βλ. *θαῦμα*.

ὄρειος ὄρεινός, ὄρεσίβιος, βουνήσιος.

ὄρθῶς· *ὄρθῶς φίλος* 610 πραγματικός, εἰλικρινής φίλος.

ὄρκιος αὐτός πού ἀνήκει στόν ὄρκο· αὐτός στόν ὅποιο ὀρκίζεται κάποιος.

ὀρμίζομαι ἀγκυροβολῶ.

ὄρνις -ιθος ὄ, ἦ, πουλί.

ὄρνωμαι κινιέμαι σκιάνομαι· 1149 βλ. ἀβρόπλοτος.

ὄρος 85, 1451 ὄριο, σύνορο· 1219 χρονικό ὄριο· προθεσμία.

ὄρούω ὀρῶ

ὄρφνα δωρ., ἀττ. -η, ἦ, σκοτάδι· οἶαν ἰδόμεαν ὄψιν ὄνειρων νυκτός, τὰς ἐξῆλθ' ὄρφνα 150 ἀφᾶν τέτοια ὄνειρα εἶδα τῆ νύχτα, πού τό σκοτάδι της ἔφυγε (δηλ. τήν περασμένη ν.)· τό νυκτός γεν. τοῦ χρόνου.

ὄς 574 γιατί αὐτός (ὁ Ὀρέστης).

ὄσια ἦ, θεϊκός νόμος, ἱεροτελεστία, θρησκευτικός τύπος· ὄσια δίδωμ' ἔπος τόδε 1161 ἀπό θρησκευτικό χρέος προφέρω τῆ λέξη αὐτή (τό ἀπέπτυσσα) ὄσιας ἔκατι 1461 πρὸς ἐκπλήρωση τοῦ θρησκευτικοῦ τύπου.

ὄσιος σύμφωνος μέ τῆ θρησκεία, θεάρεστος, ἱερός, ἀγιασμένος· τὰ ἐνθάδε ὄσια 343 τὰ καθήκοντα ἐδῶ· τὸ ὄσιον δῶσω φόβῳ 1037 τό ἀγνό θά προσφέρω ἀπό φόβο· ἡ Ἰφιγένεια θά ἰσχυριστεῖ, λέγει, ὅτι θά θυσιάσει μόνον ὅτι εἶναι ἀγνό, καθαρό, ἀγιασμένο, ἀπό φόβο μήπως δυσαρεστήσει τῆ θεά, ἂν προσφέρει κάτι ἀνόσιο, μiasμένο· ὄσιον 1045 θεμιτό, «ἐπιτετραμμένο»· ὄσιώτερον 1194 κατά τρόπο πιό σύμφωνο πρὸς τούς κανόνες τῆς λατρείας.

ὄστις· ὄστις ποτέ ἦλθεν 340 ὅποιοσδήποτε καί ἂν εἶναι αὐτός πού ἤρθε· ἦτις εἶ ποτε 483 ὅποιαδήποτε καί ἂν εἶσαι.

ὄτου 926 = ἦστινος, ὄτω 1071 = ἦτινι.

οὐ· οὐ μὴν ... ἀλλά 630 ἐν τούτοις· οὐ γὰρ ἀλλά 1005 (κυρίως : οὐ γὰρ ἄλλως ἔχει τό πράγμα, ἀλλά...) = καί γάρ, «γιατί ἀλήθεια».

οὐδ 359, 1231, 1464 ὄπου· οὐδ δὴ 320 ἐκείνη τῆ στιγμή.

οὐδας· οὐδέν ἄλλο 827 κανένα ἄλλο ὄνομα δέν ἔχω νά σοῦ δῶσω.

οὐκουν λοιπόν δέν

οὐνεκα ἔνεκα· ὅτι, διότι.

οὐράνιος 986 οὐρανοπετής, διοπετής· πρβλ. 88.

οὐρειος (= ὄρειος) ὄρεινός, ὄρεσίβιος, βουνησίος· οὐρεία μῶσχος 163 ἀγελάδα πού πλανιέται ἐλεύθερα στά ὄρη.

ὄφλισκάνω ὀφείλω· μωρίαν τ' ὄφλισκάνει θνήσκει θ' ὀμοίως 488 καί μωρό τόν θεωροῦν καί τό θάνατο δέ γλυτώνει.

ὄχημα 410 βλ. νάιος.

ὄχθος ὄ, ὄψωμα, βράχος (961 « πάγος »). Στόν 290 ὁ Ὀρέστης παθαίνει παραίτηση· ἡ μητέρα του, πού ἡ Ἐρινύα τήν κρατᾶ στήν ἀγκαλιά

της, μεταβάλλεται ξαφνικά σέ βράχο πού ἀπειλεῖ νά τόν συντρίφει.
ὄχος ὁ, ὄχημα· **ἀεμάτων ὄχοι** 370 ἄρμα (περίφραση).

παιάν ὕμνος πρὸς θεό (κυρίως τόν Ἀπόλλωνα).

παιδεία 206 παιδική ἡλικία· βλ. **λόχιος**.

παιδνός παιδικός· γιά ὀλόκληρο τό χωρίο 1271 βλ. **ἐλίσσω**.

Παλαίμων θαλάσσιος θεός.

παλαμναῖον τό, μίasma πού προέρχεται ἀπό τό φονέα, τόν παλαμναῖον.

παλίμπρυμος αὐτός πού ὀπισθοχωρεῖ μέ τήν πρύμη· **νεὸς ὄθει παλιμπρυμν'** ἰστία 1394 ἔσπρωχνε τά πανιά τοῦ πλοίου πίσω πρὸς τήν πρύμη (καί ἔτσι τό πλοῖο σπρωχνόταν πρὸς τήν ξηρά χωρίς νά στραφεῖ).

πάλιν πίσω.

παλίρρους αὐτός πού ρέει πρὸς τά πίσω (στόν 1397 πρὸς τήν ξηρά).

Πάν ποιμενικός θεός· λατρευόταν κυρίως στήν Ἀρκαδία.

παραβάλλομαι: **ἐγὼ σοι παραβάλλομαι θρήνους** 1094· παραβγαίνω μ' ἐσένα στους θρήνους.

παραιρέομαι -οὔμαι 25 ἀποσπῶ.

παράκτιος αὐτός πού βρίσκεται κοντά στήν ἀκτή· **οὐ δραμεῖσθε παράκτιοι**; 1424 = **δράμετε πρὸς τήν ἀκτὴν**.

παραστάδες αἱ, τά ξύλα ἢ οἱ λίθοι ἢ οἱ τεράγωνοι στύλοι ἀπό τήν κάθε μεριά τῆς θύρας καί τό μεταξύ τους διάστημα· **ἔχ' αὐτοῦ πόδα σὸν ἐν παραστάσιν** 1159 σταμάτα στόν πρόναο.

πάρεργον ἀσχολία δευτερεύουσα κοντά στό κύριο ἔργο· **ὡς ἐν παρέργῳ τῆς ἐμῆς δυσπραξίας** 514 (θά τό κάμω αὐτό) **σάν κάτι τό δευτερεῖον μέσα στή δυστυχία μου**· ἡ ἔννοια: μέσα στήν τόση δυστυχία μου δέν εἶναι σπουδαία ἐνόχληση, δέ μεγαλώνει τή δυστυχία μου, τό ὅτι θά σοῦ δώσω μερικές πληροφορίες· ἔτσι δέχομαι.

παρέρχομαι 753 παραλείπω.

παρευρεπίζω ἐτοιμάζω ὡς βοηθός, βοηθῶ στήν ἐτοιμασία· **παρευρεπίζετε τᾶνδον τοῖς ἐφειστώσι σφαγῇ** 725 βοηθεῖτε τούς ἐπιμελητές τῆς θυσίας στίς προετοιμασίες στό ναό.

παρῆις -ίδος ἡ, μάγουλο.

παρθενῶνες διαμέρισμα τῶν παρθένων στά ἀνάκτορα.

παρήμη 793 ἀφήνω κατά μέρος.

παρίσταμαι: **παρίσταμαι βωμοῖς** 1314 εἶμαι ἐπιμελητής τῶν βωμῶν,

των θυσιῶν· πρβλ. ἐφεστῶς 726.

πάροιθε = πρότερον.

παρόν: ἐπὶ τοῖς παροῦσι 471 γιὰ τὴν τωρινὴ περίστασι.

παρόν (ἀπρός.) 1088 ἐνῶ εἶναι δυνατό.

πάρος = πρότερον.

πάσχω δέχομαι κάποια ἐντύπωση (καλή ἢ κακή, μέση λέξη) **πέπον-
θας ταῦτό ἐμοί;** 657 ἔχεις φτάσει στήν ἴδια ψυχική κατάστασι μέ μένα;

πατήρ: πατρός 699 δηλ. τοῦ Ἀγαμέμνονα.

πάτρα πατρίδα.

πατρὶς 838 ἐπίθετο· **χθονὸς πατρίδος**· πρβλ. **πατρὶς αἶα**.

πατροκτόνος ὁ φονιάς τοῦ πατέρα του, ἀλλὰ **πατροκτόνος**.

χεῖρ 1083 φονικό πατρικό χέρι.

παυσίπονος αὐτός πού παύει τοὺς πόνους· **πανσίπονος δουλείας ἐμέθεν
δειλαίας** 450 πού νά λυτρώσει ἀπὸ τὰ βάσανα τῆς δουλείας ἐμένα τό δυ-
στυχισμένο.

πέδον ἔδαφος, πεδίο· **Φοῖβου πέδον** 972 τό ἱερό τοῦ Ἀπόλλωνα.

πειρατήρια τά, δοκιμασία, δίκη, **νικῶν ἀπῆρα φόνια πειρατήρια** 967
ἔφυγα, ἀφοῦ κέρδισα τὴ δίκη γιὰ τό φόνο.

πειστήριος πειστικός.

πελάζω πλησιάζω. Στόν 880 τμήση: **ἐπί... πελάσαι· εἰς ὄφιν**

πελάζω 1212 πλησιάζω γιὰ νά δῶ.

Πέλοψ· γιός τοῦ βασιλιᾶ τῆς Φρυγίας Ταντάλου, σύζυγος τῆς Ἴπποδά-
μειας, κόρης τοῦ βασιλιᾶ τῆς Πίσας Οἰνομάου. Ὁ Οἰνόμαος καλοῦσε σέ ἀ-
γῶνες ἄρματοδρομίας τοὺς μνηστήρες τῆς κόρης του μέ τὴν ὑπόσχεσι ὅτι θά
τὴν ἔδινε στό νικητή· τοὺς νικημένους ὅμως ἐσχότανε. Ὁ Πέλοπας, σκο-
πεύοντας καί αὐτός νά πάρει μέρος στοὺς ἀγῶνες ὡς μνηστήρας τῆς Ἴππο-
δάμειας, παρέσυρε σέ ἀπιστία τόν ἡνίοχο τοῦ Οἰνομάου Μυρτίλο, ὁ ὁποῖος
ἔβγαλε τὴν περόνη ἀπὸ τοὺς τροχοὺς τοῦ ἄρματος τοῦ κυρίου του. Ἔτσι μέ
τὴν ἔναρξη τοῦ ἀγῶνα τό ἄρμα διαλύθηκε καί ὁ Οἰνόμαος ἀνατράπηκε. Ὁ
Πέλοπας τότε τόν σκότωσε μέ τὴν λόγχη του, ὅπως καί ὁ Οἰνόμαος σκότω-
νε τοὺς νικημένους μνηστήρες, καί πῆρε γυναίκα του τὴν Ἴπποδάμεια. Αὐ-
τά, ὡς γνωστά στοὺς συγχρόνους του θεατές, ὑπαινίσσεται μέ τίς λέξεις
θοαῖσιν ἵπποις 2. Πέλοπος παιδὶ παιδὸς ἀπὸ τό γιό τοῦ γιου τοῦ Πέλοπα.

πέμπω στέλνω, ὀδηγῶ, συνοδεύω.

πεπρωμένος 1438 προορισμένος.

πέρα: μύθων **πέρα** 900 βλ. **θαυμαστός καί πρόσω.**

περιβάλλω 796 ἀγκαλιάζω· 799 θέτω γύρω· 788 (ὄρκοισι) δένω.

περιβολή: χειρῶν περιβολαί 903 ἐναγκαλισμοί.

περικιών ὁ περιβαλλόμενος ἀπό κολόνες, περίστυλος.

περιπολέω -ὦ περιφέρομαι, περιπλανιέμαι.

περιστεύω περιποιούμαι, κηδεύω· πῶς ἂν με περιστεύειεν ἄν; ἄχ, νά μπορούσε νά μέ ἐκήδευε. (τό ἂν πολλές φορές ἐπαναλαμβάνεται γιά δευτέρη φορά, κάποτε μάλιστα καί τρίτη φορά).

πέσημα πτώση· πράγμα πού ἔπεσε· οὐρανοῦ πέσημα 1384 = ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσόν· πρβλ. 87 καί 977.

πέτρα βράχος.

πέτρος λίθος.

πηγή: πόντος πηγαί 1039 θαλάσσιο νερό· πηγαί ὑδάτων 1192 γλυκό τρεχούμενο νερό σέ ἀντίθεση πρὸς τό θαλάσσιο. Ἐπίστευαν ὅτι τό τρεχούμενο νερό καί τό θαλάσσιο εἶχαν δύναμη ἐξαγνιστική· πρβλ. Ἰλιάδ. Α 314 οἱ δ' ἀπελυμαίνοντο καί εἰς ἄλλα λύματα ἔβαλλον· στούς Πέρσες τοῦ Αἰσχύλου (204) ἡ μητέρα τοῦ Ξέρξη Ἄτοσσα λέει: χερσὶν καλλιρροῦν ἔψαυσα πηγῆς. (γιά νά λυτρωθεῖ ἀπό τήν ἐπίδραση τοῦ ὄνειρου).

πῆμα πάθημα, δυστύχημα· φίλα γὰρ ἐλπίς γ' ἐπί τε πῆμασι βροτῶν ἄπληστος ἀνθρώποις 414 γιατί ἡ ἐλπίδα εἶναι ἀγαπητή (θερμαίνει τήν καρδιά μας, μᾶς κολακεύει) καί γιά δυστυχία τῶν θνητῶν εἶναι ἄπληστη στούς ἀνθρώπους.

πίπτω 730 μεταπίπτω, μεταπηδῶ· σύντ.: οὐδεὶς ἀνήρ ἐστιν ὁ αὐτός ἐν πόνοις τε ὅταν τε πέση ἐκ φόβου πρὸς τὸ θάρσος· εἰ γὰρ πέσοι 1221 μακάρι νά ἐπιτύχει.

Πῖσα· πηγὴ στὴν Ὀλυμπία τῆς Ἡλίδας, ἀπ' ὅπου ὀνομάστηκε καί ἡ Ὀλυμπία.

Πισᾶτις 824 αὐτὴ πού εἶναι ἀπὸ τὴν Πῖσα.

πίτνω πέφτω.

πίτυλος ὁ, κυρίως: πλατάγημα τῶν κουπιῶν πού κινιοῦνται ρυθμικά: ἔπειτα: κουπί καί (σπάνια) πλοῖο· στὸν 337 (μεταφορ.) κρίση, ὄρμη, παραδαρμός· νεῶς πίτυλος εὐήρης πάρα (= πάρεστι) 1050 τὰ καλοταιριασμένα κουπιά τοῦ καραβιοῦ εἶναι ἔτοιμα· ταρσῶ κατήρει πίτυλον ἐπερωμένον· (παράθεση στό σκάφος 1345) 1346 « πλεούμενο ξεσηκωμένο καί μέ ἔτοιμα σάν φτεροῦγες τὰ καλοταιριασμένα κουπιά του ».

πλάτη κυρίως τό πλατύ μέρος τοῦ κουπιοῦ· ἔπειτα: κουπί (π.χ. 1347) καί τό ἴδιο τό πλοῖο (π.χ. 1427).

πλέον περισσότερο· **πλέον λαμβάνω** 496 ωφελούμαι, κερδίζω. συντ.: **τί πλέον λάβοις ἄν μαθοῦσα** (ὑποθ.) **τόδε;**

πλήν: **πλήν ὅσ' οὐχ ὀρώσά νιν** 613 ἐκτός μόνον πού δέν τόν βλέπω.

πλησίσιος αὐτός πού φουσκώνει τά πανιά.

πλωτήρ ταξιδιώτης.

πνεῦμα φύσημα, ἄνεμος· **τί πνεῦμα συμφορᾶς κεκτημένη;** 1317.: τί ἄνεμος φύσηξε καί πῆρε τέτοιον ἄερα τό κεφάλι της;

πόδες τοῦ πλοίου εἶναι τά σχοινιά τά δεμένα στό κάτω μέρος τοῦ πανιοῦ καί πού τό κρατᾶνε τενωμένο· τώρα «ποδάρια».

ποδώκεια ταχυποδία, γρηγοράδα τῶν ποδιῶν.

ποθεινός ποθητός· **ποθεινός** (ἐστι) 1006 « ἀποζητιέται ».

ποικίλλω κεντῶ, « ξομπλιάζω », ἐνυφαίνω· εἰκῶ ποικίλουσα 224 ὑφαίνοντας εἰκόνα πολύχρωμη βλ. καί εἰκῶ.

ποικιλόνωτος ποικιλόχρωμος στά νῶτα.

ποινα δωρ., ἄττ. **ποινή**.

ποινάσμαι -ῶμαι τιμωρῶ.

ποινή ἐξαγορά, τιμωρία, ἐκδίκηση, φωνή τοῦ αἵματος· **ἐνθεν τῶν πρόσθεν δμαθέντων Τανταλιδᾶν ἐκβαίνει ποινάγ' εἰς οἴκους** 199 ἔκτοτε (ἀπό αὐτή τήν πηγῆ, ἀπό αὐτή τήν αἰτία) ἡ φωνή τοῦ αἵματος τῶν σκοτωμένων ἀπό πρὶν Τανταλιδῶν βρίσκει ἐκδίκηση (ἱκανοποίηση) χτυπώντας τοὺς οἴκους (τήν ἐπερχόμενη κάθε φορά γενιά τῶν Τανταλιδῶν καί τώρα τόν Ὀρέστη)· **ἀντιπάλους ποινὰ δίδωμι** 446 πληρώνω σωστά, μέ ἀνάλογη τιμωρία, τό κακό πού ἔκαμα.

πολέσιν 1264 πολλοῖς.

πόλισμα πόλη.

πολύανωρ πολυάνθρωπος, πολυσύχναστος· **πολύανορι ἐν ξενόεντι θρόνω** (ἐνν. θῆκε) **θάρησ βροτοῖς θεσφάτων ἀοιδαῖς** 1281 μέσα στό ἱερό, ὅπου συρρέουν παρά πολλοί ξένοι, ἐνέπνευσε στοὺς θνητούς πίστη στοὺς (ἔμμετρος) χρησμούς.

πολύθυρος 727 ἦταν ἡ ἐπιστολή ἡ ἀποτελούμενη ἀπό πολλές πινακίδες, πού ὀνομάζονταν **θύραι ἢ θυρίδες ἢ πτυχαί**.

πολύορνιθος αὐτός πού ἔχει πολλά πουλιά· **πολύορνιθος αἶα, λευκά ἀκτά** 435 εἶναι ἡ Λευκή (σήμερα Φιδονήσι) ἐρημονήσι στόν Εὐξεινο πόντο ἀπέναντι ἀπό τίς ἐκβολές τοῦ Ἰστρου (Δουνάβεως). Ὀνομάστηκε **Λευκή** ἀπό τό χρῶμα τῶν βράχων της ἢ, κατ' ἄλλους, ἀπό τά λευκά πουλιά, πού πολυάριθμα ἔμεναν πάνω σ' αὐτό τό νησί. Λεγόταν ἐπίσης **Νῆσος ἢ Δρόμος**

τοῦ Ἀχιλλέως· (ὁ Εὐρίπ. ποιητικῶς): Ἀχιλλῆος δρόμους καλλισταδίου
 τό ὠραῖο στάδιο, πού γυμναζόταν ὁ Ἀχιλλέας μετὰ τό θάνατό του. Βέβαιο
 εἶναι ὅτι ὁ Ἀχιλλέας λατρευόταν στήν ἀπέναντι ἀπό τό νησί περιοχή, ὅπου
 βρέθηκε καί βωμός ἰδρυμένος πρός τιμή του. Τό τὰν πολυόρνιθον ἐπ' αἶαν
 ἐξαρτᾶται ἀπό τό ἐπέρασαν, πού ὑπονοεῖται καί ἐδῶ ἀπό τό στίχο 424. Ὁ
 Χορός ἀναρωτιέται: πῶς ἔφτασαν οἱ ξένοι ἀπό τό Βόσπορο στή Χώρα τῶν
 Ταύρων; παρέπλευσαν τή Θράκη (παρ' ἄλιον αἰγιαλόν 425) ἢ ἐπλευσαν
 ἀνατολικότερα (ἄξεινον κατά πόντον 438) μέ εὐνοϊκό ἄνεμο (πλησι-
 εῖταισι πνοαῖς 430), νότιο ἢ δυτικό (αὔραις σὺν νοτιάις ἢ πνεύμασι Ζε-
 φύρου 433-434), καί ἀφοῦ ἄφησαν ἀριστερά τους τή Λευκή ἦρθαν στήν
 Κριμαία;

πολύπτυχος 677 πολυχάραδρος.

πομπή: σχετλια πομπαῖ 651 μαῦρο ταξίδι (ἐνν. τοῦ Πυλάδη).

πόνημα ἔργο.

πόνος 114 ἄθλος, ἐπικίνδυνο ἐπιχείρημα· **πόνοι** 661 ἀγῶνες, 988 βά-
 σανα· **διὰ πόνων ἄγει** ὁδηγεῖ μέσα ἀπό δοκιμασίες. 729 κίνδυνοι· βλ. πί-
 πτω.

πορθέομαι-οὔμαι 302 καταστρέφομαι, ἀφανίζομαι.

πορθμεύω διαβιβάζω, μεταφέρω (κυρ. μέσα ἀπό στενό θαλάσσιο πόρο
 ἢ ποταμό) διαπορθμεύω· **πορθμεύω ἕγνος** 266, **πόδα** 936 βαδίζω, ἔρχομαι
 τίνι λόγῳ προθμεύετε; 1358 μέ ποιά δικαιολογία, μέ ποῖο δικαίωμα μετα-
 φέρετε; **πορθμεύω διωγμόν** 1435 ἐπιχειρῶ καταδίωξη **πορθμεύειν πλάτη**
 1445 ὥστε νά διασχίσει (τά νῶτα τῆς θάλασσας) μέ πλοῖο.

πορθμῖς πλοιάριο, πέρασμα, σκάφος.

πόρος πέρασμα· **πόρος ἄπορος** 897 πέρασμα πού φαινόταν ἀδύνατο. ἀ-
 νέλπιστη σωτηρία 875 διεξοδος, τρόπος φυγῆς, σωτηρία. 253 θάλασσα.

πορφυρευτικῶς αὐτός πού ἀνήκει στους πορφυρευτές, τούς ἀλιεῖς τῆς
 πορφύρας (κοχυλιοῦ, ἀπό τό ὅποιο ἔπαιρναν χρωστική οὐσία). **πορφυρευτι-**
καὶ στέγα 263 τόπος διαμονῆς ἀλιέων πορφύρας.

πόσις ὁ, ὁ σύζυγος.

ποτάομαι -ῶμαι πετῶ.

ποτέ (σέ ἐρώτηση, π.χ. 472, 479) τάχα, ἄραγε, τέλος πάντων.

πόντια σεβαστή 463 καί 533 ἢ Ἄρτεμη· 1123 ἢ Ἰφιγένεια.

πράσσω βρίσκομαι σέ μιά κατάσταση (καλή ἢ κακή, μέση λέξη).
πράσσονθ' ἄ πράσσω 692 ἀφοῦ ἔχω τήν τύχη πού ἔχω· **καλῶς πράσσω**
 1185 εὖ **πράσσω εὐτυχῶ**· **πράσσω κακῶς** 353 δυστυχῶ (βλ. δυστυχής)·

- πράσσω κοινά** (ένν. Ἄργει) 668 συμμερίζομαι τήν τύχη (τοῦ Ἄργους).
πρέσβειρα αὐτή πού ἔχει μεγάλη ἡλικία, ἡ πρεσβύτερη.
- προδίδωμι** 706 ἐγκαταλείπω.
- προθυμία:** πολλή δέ τις προθυμία σε τοῦδ' ἔχουσα τυγχάνει 615
πολύ ποθεῖς αὐτό (δηλ. τό θανεῖν).
- πρόθυμον** τό, 989 προθυμία, ζωηρή ἐπιθυμία· τό πρόθυμον ἔχω Ἄρ-
γει γενέσθαι ἔχω τή ζωηρή-ἐπιθυμία νά ἔρθω στό Ἄργος· 1023 τόλμη,
θάρος.
- προκαλύπτω** 312 βάζω σάν προκάλυμμα· ὁ Πυλάδης μή ἔχοντας ἀ-
σπίδα ἔβαλε σάν προκάλυμμα τοῦ Ὀρέστη τό καλοῦφασμένο ἔνδυμά του
(εὐπήνους ὑφὰς πέπλων).
- πρόκειμαι:** τήν προκειμένην σπουδὴν ἔχοντες 1433 ἐπειγόμενοι γιά
τό προκείμενο ζήτημα.
- προμηθία** πρόνοια.
- πρός:** πρὸς δὲ 548 ἀκόμα, ἐπιπλέον· πρὸς δ' ἀπώλεσέν τινα μέ τό νά
πεθάνει κείνος κατέστρεφε καί κάποιον ἄλλο (δηλ. ἐμένα).
- προσάμβασις** ἀνάβαση, ἀνοδος· δωμάτων προσαμβάσεις ἐκβησόμεσθα
97 θά ἀνεβοῦμε καί θά φτάσουμε ὡς τό πάνω μέρος τοῦ ναοῦ· ἡ ἐκ τοῦ
ἐκβησόμεσθα σημαίνει τό τέρμα.
- προσάντης** ἀνηφορικός, δύσκολος, δυσάρεστος.
- προσβαίνω** 195 προστίθεμαι· προσέβα δωρ., ἄττ. προσέβη.
- προσεῖω** 370 προβάλλω κάτι μπροστά σέ κάποιον σάν δόλωμα (γιά
νά τόν κάνω νά ἔρθει κοντά μου), μεταχειρίζομαι σάν πρόσχημα
- προσήκω** 550 συγγενεύω.
- πρόσπολος:** ὁ, ἡ ἀκόλουθος, ὑπηρέτης.
- προστίθημι:** προστίθημι δεσμά 1204 ἐπιβάλλω δεσμά, δένω.
- προστροπή** προσφυγή, δέηση· θεᾶς τῆσδε προστροπὴν ἔχω 618 τό
χρέος μου εἶναι νά ἐξευμενίζω αὐτήν ἐδῶ τή θεά.
- πρόσφαγμα** σφάγιο, θύμα πρόσφαγμα θεᾶς 458 θύματα προορισμένα
γιά τή θεά.
- πρόσω** μακριά, πάρα πέρα, πρὸς τά ἐμπρός· λόγου πρόσω 839 πióτερο
ἀπ' ὅσο μπορεῖ κανεῖς νά παραστήσει μέ λόγια. Πρβλ. κρείσσον ἢ λόγοι-
σιν 836, μύθων πέρα 900.
- προτίθεμαι** 1218 θέτω μπροστά μου· 1225 ὀρίζω ἀπό πρίν, ἔχω τήν
πρόθεση, σκοπεύω.
- πρότονοι** οἱ, τά σκοινιά πού ἐκτείνονται ἀπό τήν κορυφή τοῦ ἴστου πρὸς

τήν πλώρη καί τήν πρύμη καί χρησιμεύουν γιά στερέωσή του, «στάντζοι», «στράλια» 1134 βλ. *ἐκπετάννυμι*.

προϋργου 309 πρόσφορα, βολικά (γιά τούς βοσκούς).

προυφείλω ὀφείλω ἀπό πρίν· *κἄμοι τι προουφείλει κακὸν* 523 καί μαζὶ μου ἔχει κάποιο ἀνεξόφλητο παλιό λογαριασμό ἢ Ἰφιγένεια λέγει *κἄμοι*, γιὰτί καί ὁ Ὀρέστης εἶχε πεί ὅτι ἡ Ἑλένη γύρισε γιά τό κακό ἐνός ἀπό τούς δικούς του, ἐννοώντας τόν πατέρα του.

πρύμνηθεν ἀπό τήν πρύμη. Στόν 1348 ὁ Ὀρέστης καί ὁ Πυλάδης ἐλεύθεροι, ἐνῶ πρίν ἦταν δεμένοι (*ἐκ δεσμῶν*), στέκονταν στήν ἀκτή, πρὸς τό μέρος τῆς πρύμης τοῦ караβιού.

πρυμνήσιος αὐτός πού ἀνήκει στήν πρύμη, «πρυμνίος» *κλίμακας ἦγον διὰ χειρῶν πρυμνησίας* 1351 κρατώντας στά χέρια τους σκάλα τήν ἔφεραν πρὸς τήν πρύμη· τό *πρυμνησίας* προληπτικό ἐπιρρηματικό κατηγορούμενο· τά *πρυμνήσια* τά παλαμάρια ἢ σκοινιά, μέ τά ὅποια δένουν τό ἀγκυροβολημένο καράβι ἀπό τήν πρύμη στήν ξηρά, «πρυμάτσες»: στόν 1356 εἶχαν λύσει τά πρυμνήσια (τίς πρυμάτσες), ἀλλά δέν τά εἶχαν σύρει ἀκόμα πάνω στό καράβι.

πρωτόγονος 209 πρωτότοκος.

πτανὸς δωρ., ἄττ. *πηγνός*, φτερωτός.

πτυχή δίπλα *πτυχή δέλτου* 760 πινακίδα ἐπιστολῆς (βλ. *δέλτος*): *πτυχαὶ* 9 καί 1082 ἀνωμαλίες τοῦ ἐδάφους, κοιλάδες.

Πυθὼν -ῶνος ἢ, ἡ θέση ὅπου εἶναι οἱ Δελφοί· οἱ Δελφοί.

πυλωρὸς θυρωρὸς· ἢ *πυλωρὸς* (τοῦ ναοῦ) ἰέρεια πρβλ. *κληδοῦχος*

πυρόομαι -οῦμαι ρίχνομαι στή φωτιά, καίγομαι.

πυρσὸς ἀναμμένη λαμπάδα, λάμψη· στόν 1216 φλόγες ἀπό θειάφι μέ τό ὅποιο ἀπολύμαιναν.

πῶμα ποτό.

ράνις σταλαγματιά· *αἵμακται ῥανίδες χειρῖβων* 645 φονικό (πού προορίζει θανάτωση) ράντισμα μέ ἁγιασμένο νερό.

ράπτω 681 σχεδιάζω, χαλκεύω.

ῥηγμῖν ἢ -ῖς -ῖνος ἢ, ἀκτή.

ρίπη (*ρίπτω*) ρίξιμο, ὁρμή· *ποδῶν ῥιπή* 885 πεζοπορία.

ῥόθιος ὁρμητικός, θυρυβώδης· τό *ῥόθιον* χτύπημα καί θόρυβος τοῦ κύματος ἀπό τό κουπί· *δίκροτα ῥόθια εἰλατίνας κώπας* 407 τά βουερά χτυπήματα τοῦ ἐλάτινου κουπιού κι ἀπό τίς δύο πλευρές τοῦ πλοίου. (οἱ

δοτ. ῥοθίοις καὶ αὔραις ὀργανικές) 426. (καὶ ἄλλ.) κύμα· σύντ.: ἐπὶ ῥοθίῳ Ἄμφιτρίτας.

σάλος ταραχώδης κίνηση·θαλασσοταραχή· 46 σεισμός.

σαφής 919 εὐλιχρινής.

σέβω σέβομαι, τιμῶ· *σέβω τὸν προκειμένον νόμον* 1189 τηρῶ τὸ ἔθιμο πού ἐπικρατεῖ σέβομαι 648 μακαρίζω· τὸ *τύχας μάκαρος* 647 γεν. τῆς αἰτίας.

σέθεν = σοῦ· πρὸς σέθεν 365 καὶ 368 ποιητ. αἴτιο.

σέλας φῶς· σέλας λαμπάδων 1224 ἀναμμένες λαμπάδες· πρέπει νά νοηθεῖ (κατὰ ζεύγμα ἀπὸ τὸ ἐκβαίνοντος 1222) ἐκφερόμενον.

σεμνός σεβαστός, ἱερός.

σεύομαι ὀρμῶ.

σημαίνω κάνω σῆμα, φανερώνω, ἀγγέλλω, ἐκθέτω, ἀναφέρω· ὑποδηλώνω νοερά (1223)· 1203 σύντ.: τὸ σημαίνειν τὸδε ἐστὶ σὸν δικό σου ἔργο εἶναι νά δηλώσεις (νά υποδείξεις) τοῦτο· στόν 1209 ἀπὸ τὸ σημανεῖ (ἔ·χι ἀπὸ τὸ πέμψον) τὸ πόλει· τὰς ἐκεῖθεν σημανῶν τύχας 1410 γιά νά ἀναγγεῖλω αὐτὰ πού συμβαίνουν ἐκεῖ.

σήμαντρον σφραγίδα· σημαντροῖσιν ἐσφραγισμένοι 1372 «σημαδεμένοι», τραυματισμένοι.

σιγώμενον ἀπόρητο.

σκηπτοῦχος αὐτός πού κρατᾶ τὸ σκῆπτρο. Ἡ Ἰφιγένεια, ὅταν πήγαινε στήν Αὐλίδα, ἄφησε τόν Ὀρέστη σκηπτοῦχον Ἄργει 235, βασιλόπουλο προορισμένο νά κρατήσῃ τὸ σκῆπτρο τοῦ Ἄργους.

σκῆψις δικαιολογία· 122 σύντ.: οὐδεὶς μόνος φέρει τοῖς νέοις σκῆψιν (τοῦ μὴ μοχθεῖν), δηλ. τῆς ἀποφυγῆς τοῦ μόνου.

σκόλοψ ὁ, πάσσαλος· *σκόλοπι πήγνυμι* 1430 ἀνασκολοπιζῶ, καρφώνω σέ πάσσαλο.

σκοπέω - ῶ (καὶ *σκοπέομαι -οῦμαι*) ἐξετάζω, ἐρευνῶ, κατασκοπεύω.

σκότος ὁ, τὸ σκοτάδι· 1025 βλ. *ἐκσώζω*.

σκῦλα λάφυρα

σόφισμα τέχνασμα, ἐπινόημα· *σοφίσματα* 380 «ἐξυπνάδες». 1031 βλ. *ἀνία*.

σπάω-ῶ σέρνω, τραβῶ, βγάζω ἀπὸ τῆ θήκη.

σπουδῆ βιασύνη· 1433 βλ. *πρόκειμαι*.

σταθμός 49 στῦλος, κολόνα.

στέγος τό, στέγη· οἰκων ὄντες ἐν ταυτῷ στέγει ἄν καί ἦσαν κάτω ἀπό τήν ἴδια στέγη.

στείχω βαδίζω, πηγαίνω· στείχε καί σήμαινε σὺ 1211 λέει ὁ Θόας σ' ἓνα ἀπό τούς ἀκολούθους του.

στέλλω στήνω, διευθετῶ, στέλνω, συνοδεύω, μεταφέρω ἐστείλαμεν ναῦν ποντιάν (κατηγορ.) 70 κατευθύναμε τό πλοῖο διά μέσου τῆς θάλασσας.

στενάζω: ἐστενάξας τοῦτο 550 σύστοιχ. ἀντικ.

στενόπορος αὐτός πού ἔχει στενό πέρασμα· τέτοιο ἦταν τό στενό ἀνάμεσα στίς Συμπληγάδες πέτρες 888.

στερομαι καί **στερίσκομαι** καί **στεροῦμαι**· **στερεῖσα** 474 μτχ. παθ. ἀορ. β' στόν 1058 ὑποκ. τοῦ **στερηθῆναι** τό με πού ἐννοεῖται ἀπό τό **τάμ'** 1057· **τάμ'** ἐν ὑμῖν ἐστίν ἡ τύχη μου ἐξαρτιέται ἀπό σās.

στερρός 206 τραχύς, σκληρός· βλ. **λόχιος**.

στεφανῶ-ῶ 1499 βλ. **Νίκη**.

στίβος ὁ, (**στίβω** πατῶ) ὁδός 67 σύντ.: ὄρα μή τις βροτῶν ἐστι ἐν στίβῳ,

στόλος 1135 τό μέρος τῆς πλώρης πού ἐξέχει, ἔμβολο· βλ. **ἐκπετάν-νυμι**.

στόμιον στόμα, ἄνοιγμα, χαλινάρι (κυρίως: τό σιδερένιο κομμάτι πού μπαίνει στό στόμα τοῦ ζώου)· ὡσθ' αἱματηρὰ στόμ' ἐπεμβαλεῖν ἐμοί 935 (ναί, τόσο) ὥστε μοῦ ἔβαλαν χαλινάρι, πού μ' ἔκανε νά ματώνω.

στομῶ -ῶ φιμώνω, φράζω· **δειναῖς ἐχιδναῖς εἰς ἔμ' ἐστομωμένη** 287 κατευθύνοντας ἐναντίον μου τίς φοβερές ἔχιδνες, μέ τίς ὁποῖες εἶναι ὀπλισμένη (περιφραγμένη)

Στρόφιος βασιλιάς τῆς Φωκίδας, σύζυγος τῆς ἀδελφῆς τοῦ Ἀγαμέμνονα.

στυγέω -ῶ μισῶ.

στύφος σκληρός, τραχύς.

σύγγονος ὁ,ή, ἀδελφός, ἀδελφή.

συγκυναγός σύντροφος στό κυνήγι.

συγκυρέω -ῶ συμπίπτω, συμβαίνω.

συγχωρέω -ῶ μελλ. -σομαι (741), προχωρῶ πρὸς τό ἴδιο μέρος, συναντιέμαι, συγκρούομαι· στόν 741 συμφωνῶ, παραδέχομαι· **δισσαί** (= δύο) **συγχωροῦσαι πέτραι ἀξιέινου πόντου** 124 εἶναι οἱ Συμπληγάδες, πού κατά τό μῦθο ἔμειναν ἀκίνητες ἀπό τότε πού πέρασε ἀνάμεσά τους ἡ Ἀρ-

γώ· ὁ Εὐριπίδης μέ ποιητικὴ ἐλευθερία τίς φαντάζεται (στό χωρίο αὐτό) στόν Κιμμέριο Βόσπορο, ἐνῶ συνήθως τίς τοποθετοῦσαν στό Θρακικό βόσπορο.

σுथεις *μτχ. παθ. ἀορ. τοῦ σεύομαι ὁρμῶ.*

συλάω -ῶ κλέβω, στερωῶ· συντάσσεται μέ δύο αἰτιατικές.

συλλήπτωρ βοηθός, συνεργός.

συμβαίνω: ἅπαντα συμβαίη καλῶς 1055 μακάρι νά πᾶνε ὅλα καλά.

Ὁ Ὀρέστης ἄρχισε νά ἐκφράζει τήν ἐλπίδα ὅτι ἡ ἐπιχείρησή τους θά ἐπιτύχει (τά δ' ἄλλα ἴσως...), ἀλλά ἀφοῦ σταμάτησε, ἐκφράζει τό ἴδιο σάν εὐχή.

συμβάλλω 55 ἐξηγῶ, κρίνω.

συμμοχθέω -ῶ συμμαριζομαι τούς μόχθους, τούς ἀγῶνες.

συμπλέω εἶμαι συνταξιδιώτης, ἀπλός ἐπιβάτης.

συμφορὰ γεγονός, περίσταση· *ποιὰ συμφορᾶ;* 549 μέ ποιές περιστάσεις; ἀπό τί; *συμφοραὶ* 850 περιπέτειες.

σύναιμος = ὄμαιμος (τό ὁποῖο δές).

συναντάω -ῶ: *μη̄ συναντῶεν φόνω;* 1210 γιά νά μή συναντοῦν τούς φονιάδες;

συναποκάμνω ἀποκάμνω, καταπονιέμαι μαζί, συγχρόνως· 1371 βλ. *ξυνάπτω.*

συνάπτω ἐνώνω· στόν 375 ἡ Ἰφ. οὐ *συνῆψε στόμα κασιγνήτη* (*χωρ. στόματι κασιγνήτης*) δέν τήν φίλησε στόν 59· ἐφαρμόζω, σχετίζω, ἀποδίδω.

συνδοκέω -ῶ φαίνομαι παρόμοια εὐλογος· *συνδοκεῖ* (ἀπρόσ.) ὑπάρχει ἡ ἴδια γνώμη· *σοὶ συνδοκεῖ χρεῶν* 71 πρέπει νά συμφωνήσεις μαζί μου.

συνδρομάς: *πέτραι συνδρομάδες* 421 οἱ Συμπληγάδες.

συνεκπονέω -ῶ βοηθῶ στήν ἐκτέλεση, συμπράττω.

συνεκτραφεῖς (τῷ Ὀρέστη) εἶναι ὁ Πυλάδης 709, γιατί ὁ Ὀρέστης ἀνατράφηκε στό ἀνάκτορο τοῦ Στροφίου· τόν εἶχε στείλει σέ αὐτόν ἡ Ἡλέκτρα μετά τό φόνο τοῦ πατέρα τους.

συνερείδω σφίγγω μαζί ἢ στενά, δυνατά· *οἶδε χωροῦσι δίδυμοι συνερεισθέντες χέρας δεσμοῖς* 456 νά, ἔρχονται οἱ δύο, ἔχοντας τά χέρια τους σφικτά δεμένα (ἐνν. πίσω ἀπό τή ράχη) μέ δεσμά. Διασώθηκαν σαρκοφάγοι, στίς ὁποῖες εἰκονίζεται ἡ σκηνή αὐτή: Σκύθης μέ ἀσιατικὴ περιβολή ὀδηγεῖ τόν Ὀρέστη καί τόν Πυλάδη στήν Ἰφιγένεια, πού στέκεται κοντά στό ἄγαλμα τῆς Ἄρτεμης καί τούς παρατηρεῖ. Πίσω ἀπό τό ἄγαλμα μιά ἀν-

θρώπινη κεφαλή είναι μπηγμένη σέ κλάδο πεύκης.

σύνοδος συναπάντημα· *κνάνεαι σύνοδοι θαλάσσης* 392 είναι ὁ Βόσπορος, ὅπου συναντιῶνται τά νερά τοῦ Εὐξείνου καί τῆς Προποντίδας. Κατά τό μῦθο ὀνομάστηκε Βόσπορος, γιατί πέρασε ἀπό ἐκεῖ ἡ βοῦς (*βοὸς πόρος*), δηλ. ἡ κόρη τοῦ βασιλιᾶ τοῦ Ἄργους Ἰνάχου Ἰώ. Αὐτή μεταμορφώθηκε ἀπό τή ζηλότυπη Ἥρα σέ ἀγελάδα καί κυνηγημένη ἀπό τόν Ὀϊστρο (βλ. λέξη) περιπλανιόταν, ὥσπου βρῆκε τήν ἡσυχία τῆς στήν Αἴγυπτο.

συνομαίμων = ὄμαιμος (τό ὅποιο δές).

συντίθημι θέτω μαζί· *συντίθημι εἰς ἓν* 1016 συνδυάζω.

σύντροφος αὐτός πού ἀνατράφηκε μαζί. Γιά ὀλόκληρο τό χωρίο 1119 βλ. *δυσδαιμονία*.

σφαγεῖον ἀγγεῖο στό ὅποιο κυλοῦσε τό αἷμα τῶν ζώων πού σφάζονταν· *ἐς χέρυνβιάς τε καί σφαγεῖα* 335 γιά νά ραντιστοῦν μέ ἀγιασμένο νερό καί νά σφαγοῦν.

σφέ, αἰτ. τοῦ *σφεῖς*, αὐτούς, αὐτές (στούς τραγικούς καί ἐνικῶ ἀριθμοῦ).

σχέτλιος δυστυχισμένος, ἄθλιος *σχέτλιοι πομπαῖ* 651 «μαῦρο ταξίδι» ἐνν. τοῦ Πυλάδη.

σχῆμα 246 περιβολή.

τάμα στόν 1195 ἔχει δύο σημασίες: 1. τά ἱερατικά μου καθήκοντα (ἔτσι τό ἀντιλαμβάνεται ὁ Θόας), 2. τό σχέδιο τῆς φυγῆς μου.

τάνοντα = τά ἐνόντα.

Ταντάλειος αὐτός πού ἀνήκει στόν Τάνταλο καί (τό ἐπίθ. ἀντί γιά τό πατρωνυμικό *Τανταλίδης*) ὁ γίός τοῦ Ταντάλου· πρβλ. *Ἄγαμεμόνειος Τυνδαρεία*.

Τάνταλος· βασιλιάς τῆς Φρυγίας, πατέρας τοῦ Πέλοπα. Κατά τό μῦθο κάλεσε σέ γεῦμα τούς θεούς καί τούς παρέθεσε φαγητό παρασκευασμένο ἀπό τίς σάρκες τοῦ γιοῦ του, πού τόν εἶχε σφάζει. Ἀλλά οἱ θεοί (ἐκτός ἀπό τή Δήμητρα) τό κατάλαβαν καί ξανάφεραν στή ζωή τόν Πέλοπα. Τόν Τάνταλο ὅμως τόν ἔριξαν στά Τάρταρα· *τὰ Ταντάλον θεοῖσιν ἐστιάματα* 387 τό γεῦμα πού παρέθεσε ὁ Τάνταλος στούς θεούς· τό ἥσθῆναι βορᾶ παιδὸς ἐπεξηγεῖ τό ἐστιάματα· ὑποκείμενο τοῦ ἥσθῆναι ἐννοεῖται τό θεούς.

τάπιχώρια 280 *τὰ ἐπιχώρια*, κατά τά ἔθιμα τοῦ τόπου.

ταραγμὸς σύγχυση.

ταρβέω -ῶ· φοβοῦμαι.

ταρσός τό πλατύ μέρος τοῦ κουπιοῦ καί τό ἴδιο τό κουπί· 1346 βλ. *πίτυλος*.

τάσσομαι: πού πόνου τετάζεται ἡμῖν; 1064 σέ ποιό σημεῖο τοῦ ἀγώ-
να θά τόν τοποθετήσουμε; τί ἔργο θά τοῦ ἀναθέσουμε;

Ταυρικῆ (*χθών*) ἡ χώρα τῶν Ταύρων.

Ταῦροι λαός σκυθικός πού κατοικοῦσε τήν Ταυρικῆ χερσόνησο, τή ση-
μερινή Κριμαία.

Ταυροπόλος ἐπωνύμιο τῆς Ἄρτεμης. Πρός τιμή τῆς θεᾶς γίνονταν
στίς Ἀραφνίδες Ἀλές τῆς Ἀττικῆς *Ταυροπόλια*. Ὁ Εὐριπίδης νομίζει
(1154) ὅτι τό *Ταυροπόλος* παράγεται ἀπό τίς λέξεις *Ταυρικῆ* καί (*περι*)
πολῶ· ἡ ἐτυμολογία αὐτή δέν εἶναι βέβαια ὀρθή, ἀλλά καί σήμερα δέν εἶναι
ἀσφαλῶς γνωστό ἀπό πού παράγεται ἡ λέξη· (ἀρχικά ἴσως ἐσήμαινε: αὐτή
πού φέρεται πάνω σέ ὄχημα συρόμενο ἀπό ταύρους ἢ αὐτή πού κυνηγᾶ ταύ-
ρους ἢ αὐτή πού προκαλεῖ ταυρομαχίες).

τάφ' 540 τὰ ὑπό.

τέγγω βρέχω.

τεκνόομαι -οῦμαι γεννῶ· 1262 βλ. *Χθών*.

τέκος τό, τέκνο,

τεκταίνομαι 951 μηχανεύομαι.

τελευταῖα δωρ., ἀττ. *τελευτή*, τέλος· *ἀ δ' ἐπ' αὐτοῖσι τελευτὰ τις* (ἐνν.
ἔσται), 873 κι ἔπειτα ἀπ' αὐτά ποιό θά εἶναι τό τέλος;

τέρψις: ἐς *τέρψιν εἶμι* 797 θά ἀπολαύσω τή χαρά.

τεῦχος τό, ἀγγεῖο.

τέχνη 53 ἔργο, ἀξίωμα· *τιμῶ τήνδε τέχνην ξενοκτόνον ἀσκῶ* αὐτό τό
ἔργο μου, πού εἶναι ἡ θυσία τῶν ξένων (κυρ. ἡ ἐκτέλεση τῶν προκαταρτι-
κῶν τῆς θυσίας)· *τέχναι* 24 δόλοι, τεχνάσματα· *Ὀδυσσεῶς τέχναι*, ἐπειδή
ἦταν ἐπίνοηση τοῦ Ὀδυσσεᾶ νά καλέσουν τήν Ἰφιγένεια στήν Αὐλῖδα μέ τό
πρόσχημα ὅτι θά τήν πάντρευαν μέ τόν Ἀχιλλέα, ἐνῶ ἐσκόπευαν νά τήν θυ-
σιάσουν· *τέχνην θέμενος* 712 *δόχῳ χρησάμενος*.

τέχνημα 1355 τέχνασμα.

τηλόσε μακριά.

τηλύγετος αὐτός πού βρίσκεται πολύ μακριά ἀπό τήν πατρίδα του.

τημελέω -ῶ φροντίζω· (πρβλ. τό *ἀτημέλητος*).

τίθημι: *τίθημι ἴχνος ποδός* 752 πατῶ τό πόδι μου· *τίθεται παρ' οὐ-*
δέν 732 παραμελῶ· εὐ *τίθεται* τό *ἔμαντοῦ* 1003 τακτοποιῶ τήν ὑπόθεσί
μου· *σύντ.*· *σὺ τύχοις ἄν νόστου θέμενος* τό *σαντοῦ* εὐ.

τιμή: τιμὰς ἔχω 748 ἔχω τό ἀξίωμα (τῆς ἱέρειας).

τιμωρέω -ῶ (μέ δοτ.) βοηθῶ, ἱκανοποιῶ· **τιμωρέομαι -οῦμαι** (μέ αίτιατ.) τιμωρῶ, ἐκδικίεμαι.

τίνω πληρώνω· **δίκας τίνω** 339 τιμωροῦμαι· **τίνομαι** (ἀόρ. εἰσιά-μην 78) παίρνω ἐκδίκηση.

τλάμων δωρ., ἀττ. **τλήμων**, δυστυχισμένος.

τλήσομαι μέλλ. ρήματος πού δέν ἀπαντᾶ στόν ἐνεστ., ἀόρ. ἔτλην, παρακειίμ. **τέτληκα τὰ δεινὰ τλήσεται** 617 θά κάνει αὐτό τό φοβερό τόλημα.

τόκος τοκετός· **τόκοις βαρύνεται** 1228 εἶναι ἔγκυος.

τρίγλυφος ἐπίθ., αὐτός πού ἔχει τρεῖς γλυφές· ὡς οὐσιαστ. ἡ **τρίγλυφος** καί τό **τρίγλυφον** μάρμαρο πού ἔχει τρεῖς γλυφές καί τοποθετεῖται πάνω ἀπό τό ἐπιστύλιο τῶν ναῶν δωρικοῦ ρυθμοῦ· ἀνάμεσα στά στρίγλυφα, πού στά παλαιότατα χρόνια ἦταν τά ἄκρα τῶν δοκῶν, ἔμεναν κενά, ὅπες· ἀργότερα σκεπάστηκαν μέ πλάκες, πού ὀνομάστηκαν **μετόπαι**.

τροχήλατος ὁ κινούμενος μέ τροχούς· **μανία τροχήλατος** 82 ἡ **μανία** πού ἀναγκάζει αὐτόν πού τήν ἔχει νά τρέχει γρήγορα.

τυγχάνω 1321 πετυχαίνω· βλ. **θαῦμα**.

Τυνδαρεία αὐτή πού ἀνήκει στόν Τυνδάρεω καί (τό ἐπίθετο ἀντί γιά τό πατρωνυμικό **Τυνδαρίς**) ἡ κόρη τοῦ Τυνδάρεω· στόν 5 ἡ Κλυταιμίστρα πρβλ. **Ἀγαμεμνόνειος, Ταντάλειος**.

τύχη: τὰς τύχας, τίς οἶδ' ὅτω τοιαῖδ' ἔσονται; 475 τίς οἶδεν ᾧτιναι αἱ τύχαι ἔσονται τοιαῖδε; τό τὰς τύχας κατά πρόληψη· δὸς τῇ τύχῃ 501 ἀπόδωσέ το στήν τύχη· **μία τύχη ἔχει** 1065 **μία τύχη** προσμένει· **ποιάς τύχας;** 1209 τί πράγματα;

ὑβρίζω κάνω κατάχρηση τῆς δυνάμεώς μου· παρεχτρέπομαι· **οὔ που νοσοῦντας ὑβρισην δόμους;** 930 δέν πιστεύω νά ἔκανε αὐθαιρεσίες σέ βάρος τοῦ σπιτιοῦ πού βρίσκειται σέ ἄθλια κατάσταση.

ὑδραίνω βρέχω, χύνω, ραντίζω. Γιά ὀλόκληρο τό χωρίο 159 x. ε. βλ. **κρατήρ**.

ὑλοφορβός αὐτός πού τρέφεται στά δάση.

ὑμέναιος τραγούδι τοῦ γάμου.

ὑπέικω ὑποχωρῶ, φεύγω· **τὸ νῦν ὑπέικον** 327 τό τμήμα (τῶν βοσκῶν), πού εἶχε προηγουμένως ἀποσυρθεῖ.

ὑποπτεύω 1036 **μαντεύω**.

φάος φῶς· βλέπω φάος 674, ὄρω φάος 564 ζῶ· πρβλ. 608.

φάραγξ χάσμα, ρήγμα.

φᾶρος τό, ὕφασμα· καλύπτρα· 1150 βλ. χένυς.

φάσγανον ξίφος· βάλλω φ. 785 μπήγω.

φάσματα 42 ὄνειρα. Οἱ ἀρχαῖοι πίστευαν ὅτι ἡ ἀφήγηση τῶν ὀνείρων τοὺς στὸν ἥλιο καὶ τὸν καθαρό ἀέρα ἀπέτρεπε τὸν ἐνδεχόμενον κίνδυνον ἀπὸ αὐτά. Ὁ Εὐριπίδης χρησιμοποιεῖ τὸ ἔθιμο αὐτό, γιὰ νὰ δικαιολογήσει τὴν ἔξοδο τῆς Ἰφιγένειας ἀπὸ τὸ ναό.

φαῦλον τό, φαυλότητα, κακοῦργα ἔνστικτα· ἐς τὴν θεὰν τὸ φαῦλον ἀναφέρω 390 στή θεὰ ἀποδίδω κακοῦργα ἔνστικτα.

φαῦλος 305 ἀνίκανος.

φέρομαι προσπαθῶ νὰ ἀποκτήσω· φέρομαι βάρος ὄλβον 416 κυνηγῶ τὰ μεγάλα πλούτη.

φεύγω 512 εἶμαι ἐξόριστος (βλ. ἐκών)· 1004 ἀποφεύγω, παραιτοῦμαι ἀπὸ φόβο· σύντ.: οὐ μὴν φεύγω γέ τι (δέν ἀποφεύγω καθόλου τὸ τὸλμημα), οὐδ' εἰ χρεών με θανεῖν σώσασάν σε.

φθάνω προφτάνω, προλαβαίνω· ἔφθης με μικρὸν 669 ἀπὸ λίγο μέ πρόλαβες, αὐτὸ θά ἔλεγα κι ἐγὼ τώρα· φθάσας λέγεις = προλαβὰν λέγεις.

φθονέω -ῶ κρύβω ἀπὸ φθόνου· τί φθονεῖς τοῦτο; 503 τί σέ πειράζει νὰ τὸ πεῖς;

φιλοκτιρμῶν ψυχοπονετικός.

φιλόπλουτος 411 βλ. αὖξω.

φιλότης φιλία· (ἐσμὲν ἀδελφῶ) φιλότητί γε εἴμαστε ἀδέλφια ἀπὸ φιλία, ἀδελφικοί φίλοι.

φιλόφρων αὐτὸς πού ἔχει φιλικὴ διάθεση, πού διάκειται φιλικά.

φίλτρον μέσο πού διεγείρει τὴν ἀγάπη, θέλγητρο· φίλτρον τι 1182 καὶ τι εὐχάριστο.

Φινειδῆς ἀπόγονος τοῦ Φινέα, βασιλιᾶ τοῦ Σαλμυδησοῦ τῆς Θράκης· αἱ ἀκταὶ τῶν Φινειδῶν 422 ἐκτείνονταν ἀπὸ τὸ Θρακικὸ Βόσπορο ὡς τὸ ἀκρωτήρι τῆς Θυσιάδος (σήμερα Νιάδα) καὶ ἦσαν ἄνθρωποι, δηλ. ποτέ δέν ἠσύχαζαν ἀπὸ τὴν τρικυμία.

φόβος 1037 βλ. ὄσιος.

φόνος 1230 μίασμα ἀπὸ φόνο.

φράξω 1267 ἀποκαλύπτω· βλ. δνοφερός.

φροϊμιάζομαι προοιμιάζομαι, κάνω προοίμιο· τί φροϊμάζη.

νεοχμόν; 1162 τί δυσάρεστα νέα προμηνεῖ τὸ προοίμιό σου;

φρονέω -ῶ: φρονῶ εὖ 353 διάκειμαι εὐνοϊκά, συμπαθῶ· βλ.
 δυστυχήης· φρονῶ μέγα 503 μεγαλοφρονῶ, εἶμαι ἀλαζόνας.
 φροντιστέον = δεῖ φροντίζειν· 467 σύντ.: φροντιστέον μοι πρῶτον
 ὡς τὰ τῆς θεοῦ ἔχη καλῶς.
 φροῦδος (πρὸ ὁδοῦ) αὐτός πού ἔφυγε καί ἔγινε ἄφαντος· βεβᾶσι.
 φροῦδοι 1289 ἔφυγαν καί πᾶνε· φροῦδος συθεῖς 1294 ἔφυγε βιαστικά.
 φῶς: ὄρω φῶς 608 ζῶ· πρβλ. 564 καί 674.
 φωσφόρος αὐτός πού κρατᾶ φῶς (πυρσό)· φωσφόρος θεὰ εἶναι ἡ Ἄρ-
 τεμη ὡς προσωποποίηση τῆς σελήνης.

χαλάω -ῶ χαλαρώνω· χαλῶ κληῖθρα 1304 ἀνοίγω τῇ θύρα.
 χάρις: φέρω χάριν 14 χαρίζομαι, προξενῶ εὐχαρίστηση· τίθειαι χάριν
 602 καταθέτω (προσφέρω) εὐεργεσία γιά νά κερδίσω εὐγνωμοσύνη· χάριν
 ἐμὴν 1444 γιά χάρη μου· 631 βλ. λείπω.
 χεῖρ: ἐς χεῖρας ἦλθε 941 πῆρε τῇ λύση του μέ τά χέρια μου, δόθηκε
 νά τό λύσω ἐγώ.

χειρόομαι -οῦμαι κάνω ὑποχείριο, κυριεύω.
 χερνίπτομαι ραντίζω μέ ἀγιασμένο νερό.
 χέρνιψ ἢ, νερό γιά νίψιμο τῶν χεριῶν· συχνά στόν πληθ. χέρνιβες ἀ-
 γιασμένο νερό, ἐξαγνισμός μέ ἀγιασμένο νερό· 643 βλ. ῥάνις.
 χθόνιος αὐτός πού ἀνήκει στήν χθόνα, τῇ γῆ· μαντεῖον Χθόνιον 1247
 μαντεῖον τῆς Χθονός, τῆς Γαίας.

χθών, χθονός ἢ, γῆ.
 Χθών ἢ γῆ ὡς θεά, ἢ Γῆ, ἢ Γαῖα· νύχια Χθὼν ἐτεκνώσατο φάσματ'
 ὄνειρων (ἄρσ.) 1263 ἢ Χθὼν γέννησε τίς νυκτερινές ὄπτασιές τῶν ὄνει-
 ρων, δηλ. συνέστησε τήν ὄνειρομαντεία, ἴδρυσε ὄνειρομαντεῖο. Ἡ Χθὼν ἔκα-
 νε αὐτό, γιά νά ἀνταγωνισθεῖ τό μαντεῖο τοῦ Ἀπόλλωνα. Αὐτοί πού πήγαι-
 ναν στά ὄνειρομαντεῖα κατακλίνονταν σέ σκοτεινά ὑπόγεια καί ἀπό τίς μυ-
 στηριώδεις φωνές πού ἄκουαν ἔβγαζαν συμπεράσματα γιά τά μελλούμενα ἢ
 ὁ θεός παρουσιαζόταν στόν ὕπνο τους καί ἔδινε τό χρησμό.

χιλιοναύτας δωρ., ἄττ. χιλιοναύτης, αὐτός πού ἀποτελεῖται ἀπό χίλια
 καράβια (λέγεται καί χιλιόναυς)· κλεινὰ κώπα χιλιοναύτας μυριοτευχῆς
 141 ἐνδοξος στόλος ἀπό χίλια καράβια μέ μύριους ἔνοπλους.

χοαί προσφορά πρὸς τοὺς νεκρούς (συνήθως μέλι, κρασί, νερό). Στόν
 61 ἢ Ἰφιγένεια πού βρισκόταν στή χώρα τῶν Ταύρων (παροῦσα) προ-
 σφέρει χοές πρὸς τιμῇ τοῦ ἀδελφοῦ πού ἦταν μακριά (ἀπόντι) .

χοήρης ὁ κατάλληλος γιά τήν ἑορτή τῶν Χοῶν στήν Ἀθήνα. *χοῆρες ἄγγος Παλλάδος τιμᾶν λεῶν* 960 ὅτι δηλ. ὁ λαός τῆς Παλλάδας τελεῖ « τήν ἑορτή τοῦ χοήρου ἄγγους· σέ αὐτή ὁ κάθε Ἀθηναῖος εἶχε μπροστά ἄγγειο μ' ἓνα «χοῦν» (χοῦς = 3,28 λίτρες) ἄκρατου οἴνου καί ἔπινε ἀπ' αὐτόν. Ἡ ἑορτή αὐτή, οἱ *Χόες*, ἦταν ἡ δεύτερη μέρα τῶν Ἀνθεστηριῶν, Διονυσιακῆς γιορτῆς, πού γιορταζόταν τό μήνα Ἀνθεστηριῶνα (στίς ἀρχές τῆς Ἐνοιξῆς) καί κρατοῦσε τρεῖς μέρες· στή δεύτερη αὐτή μέρα ὁ λαός συναθροίζετο σέ χῶρο ἱερό τοῦ Διονύσου καί, ἀφοῦ ἔτρωγαν, γινόταν ἀγῶνας οἰνοποσίας· αὐτός πού θά ἄδειαιζε πρῶτος τό «χοῆρες ἄγγος» ἔπαιρνε βραβεῖο ἕναν ἀσκό μέ κρασί. Στήν πρώτη μέρα τῶν Ἀνθεστηριῶν, τήν «*Πιθολογίαν*», ἀνοίγαν πιθάκια μέ νέο κρασί· τήν τρίτη μέρα, τοῦς *Χύτρους*, πρόσφεραν στό Διόνυσο καί τό Χθόνιο Ἑρμῆ σπόρους καί ἄνθη ἀπό ἀγγεῖα πού λέγονταν *χῦτροι*. Ὁ μῦθος γιά τή φιλοξενία τοῦ Ὀρέστη εἶναι αἰτιολογικός, δηλ. ἐπινοήθηκε γιά τήν ἐρμηνεία τοῦ ἔθιμου.

χόρτος τόπος περιφραγμένος, περίβολος, κῆπος (λατ. *hortus*): *Εὐρώπα χόρτων εὐδένδρων* 134. Ἡ Εὐρώπη πού ἔχει κήπους μέ ὠραία δέντρα.

χραίνω μολύνω.

χρεῶν τό, ἡ ἀνάγκη, τό μοιραῖο. Πρός τό στίχο 1486 (*τό χρεῶν σου τε καὶ θεῶν κρατεῖ*) πρβλ. τό γνωμικό τοῦ Σιμωνίδη: *ἀνάγκα δ' οὐδὲ θεοὶ μάχονται*.

χρήζω χρειάζομαι, ἐπιθυμῶ, ἐπιζητῶ.

χρήματα 756 ἀποσκευές, φορτίο.

χρήσας 78 μτχ. ἄορ. τοῦ *χράω* χρησιμοδοτῶ, δίνω χρησμό.

χρηστήριον μαντεῖο.

χρονίζω χρονοτριβῶ, ἀργοπορῶ.

χρόνος: *χρόνω* 1336 ἔπειτα ἀπό πολλή ὥρα.

χρυσήρης χρυσοστόλιστος.

χύμιν καὶ ὑμῖν (κράση)· 1299 βλ. *μέτεστι*.

χωρέω -ῶ προχωρῶ· *ἐχώρει στόμια* 1392 προχωροῦσι πρὸς τήν ἔξοδο τοῦ λιμανιοῦ.

χωρίζω: *τούτου χωρισθεῖς(α)* 1002 ἂν ἀποχωριστῶ αὐτό (τό ἄγαλμα), δηλ. ἂν μόνο κατορθωθεῖ ἡ μεταφορά τοῦ ἀγάλματος στό πλοῖο.

χῶσον 702 προστακτ. ἄορ. τοῦ *χόω* συσσωρεύω χῶμα καί σχηματίζω ὕψωμα (τύμβο).

ψεύδομαι 711 ἀπατῶ.

ψῆφος 945 καί 969 δικαστήριο (μετων.)· *όσια ψῆφος* 945 ἱερό δικαστήριο. Πρόκειται γιά τόν Ἄρειο Πάγο, πού ὑδρύθηκε κατά τήν παράδοση γιά τόν Ἄρη, γιά νά δικαστεῖ, ὅταν σκότωσε τό γιό τοῦ Ποσειδώνα, Ἄλιρρόθιο· αὐτό εἶναι τό *χερῶν μίασμα* 946 φοινικό μίασμα. Ἡ ὀρθή ἐτυμολογία τῆς λ. Ἄρειος εἶναι ἀπό τό Ἄραι (*Εὐμενίδες*)· αὐτές εἶχαν ἱερό (ἄντρο) κάτω ἀπό τό βράχο.

ψόγος 686 κακογλωσσιά.

ψόφος θόρυβος, χτύποι, ἤχος.

ψυχορραγῆς, αὐτός πού ψυχομαχεῖ.

ῶδις -ῖνος ἢ, συνήθως στόν πληθ. ῶδινες πόνοι τοῦ τοκετοῦ. Στόν 1102 *φίλη ῶδις τῆς Λητοῦς*, δηλ. γλυκιές ἀναμνήσεις τῆς ὥρας τοῦ τοκετοῦ της, εἶναι τό περιβάλλον, μέσα στό ὁποῖο ἔγινε ὁ τοκετός· ὁ Κύνθος, ὁ φοίνικας, ἡ δάφνη, τό βλαστάρι τῆς ἐλιάς· τό ῶδινα εἶναι παράθεση στίς προηγούμενες αἰτιατικές.

ῶῆ ἔ σύ, ἔ σεῖς.

ῶκύπομπος καί ῶκυπομπός (1137, 1427) γρήγορος.

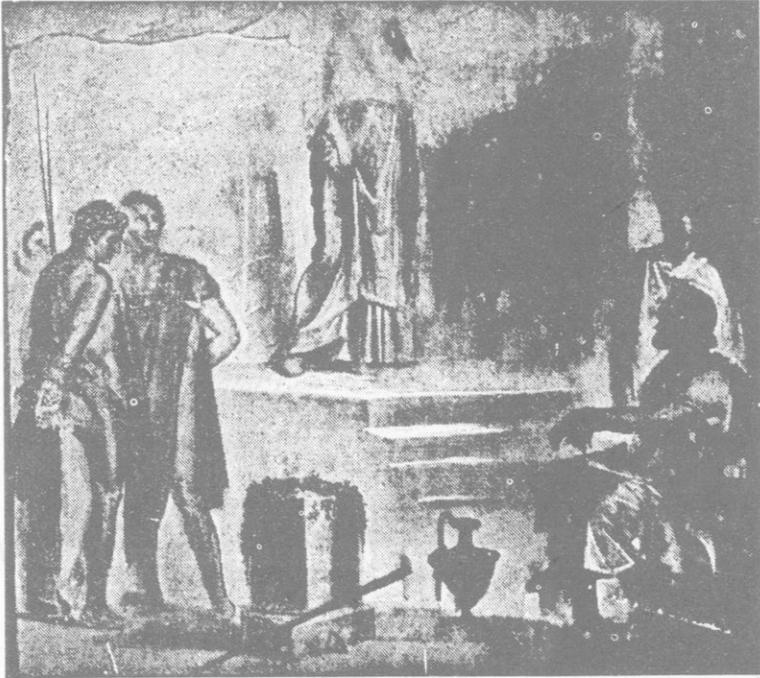
ῶλένη ὁ πῆχυς τοῦ χεριοῦ· 906 χέρι. ῶλέναι ἄκραι 283 τά ἄκρα τῶν χερῶν.

ῶς 1179 χρον. σύνδ. (μόλις)· 144, 480 αἰτιολ. (διότι)· 609 ἐπιφ.

ῶς εὖ 533, 540 τί ὥραϊα, πόσο καλά· ῶς ἦσθον *καλῶς* 1180 ἀφοῦ τόσο ὥραϊα τό ἔνωσες· ῶς *εἰκότως σε πᾶσα θαυμάζει πόλις*. 1214 πόσο δίκαιο ἔχουν ὅλοι οἱ πολῖτες πού σέ θαυμάζουν.

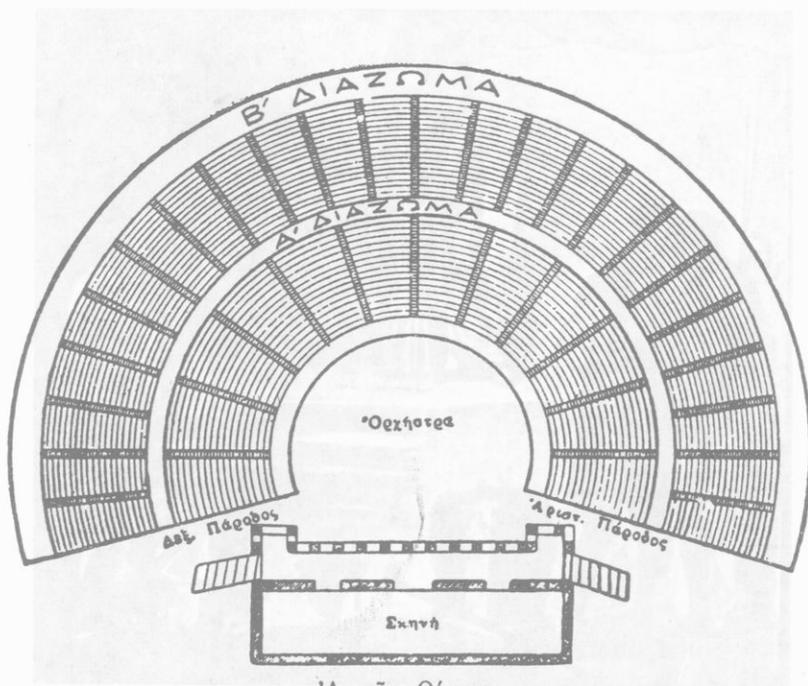
ῶσαιατο 326 = ῶσαιντο (εὐκτ. μέσ. ἀορ., γ' πληθ. τοῦ ὠθῶ).

ῶφελον ἀόρ β. τοῦ ὀφείλω σέ χρήση γιά εὐχή πού δέν εἶναι δυνατό νά ἐκπληρωθεῖ· ῶς *μήποτ' ῶφελόν γε* (ἐνν. εἰδέναι) 518 μακάρι νά μήν τήν ἐγνώριζα ποτέ· τό *ἰδῶν (μηδ' ἰδῶν ὄναρ)* ἀπό τό ἐννοούμενο *εἰδέναι*.

‘Ο Όρέστης και ό Πυλάδης στη χώρα τών Ταύρων
(Τοιχογραφία Πομπηίας)

Επιμέλεια Έκδοσης: Γ. ΚΑΤΣΗ

Ἄρχαϊο Θέατρο

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	Σελ.	3
Β. ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ		
1. Κείμενο	»	31
2. Έρμηνευτικές σημειώσεις	»	87
Γ. ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΤΑΥΡΟΙΣ		
1. Κείμενο	»	167
2. Έρμηνευτικές σημειώσεις	»	217

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

2. ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ

3. ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

4. Η ΕΡΕΥΝΑ

5. ΑΝΑΛΥΣΗ

6. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

8. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

9. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

10. ΕΠΙΛΟΓΗ

Εκδόσεις Γρηγόρη

ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ - ΑΝΤ. 60.000 - ΤΗΛ. 1071 (40) - FAX 1071 200124-211

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ "ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ" - ΠΡΟΤΥΠΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ

ΕΚΔΟΣΗ ΚΒ' ΚΓ' 1977 (VII) - ΑΝΤ. 80.000. - ΣΥΜΒΑΣΗ 2866 / 24-5-77

ΦΩΤΟΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ : ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Ε.Π.Ε.

